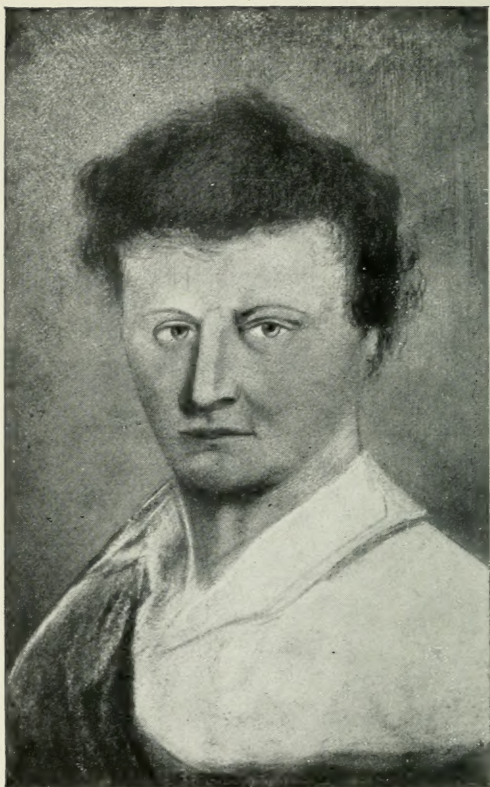

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01509031 9

ESAIAS TEGNÉR
SAMLADE SKRIFTER

Esaias Tegnér

Från informatorstiden på Yxkullsund 1801.

ESAIAS TEGNÉR
SAMLADE SKRIFTER

NY KRITISK UPPLAGA

KRONOLOGISKT
ORDNAD

UTGIFVEN AF

EWERT WRANGEL OCH *FREDRIK BÖÖK*

TREDJE DELEN
1817—1821

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS
FÖRLAG

Andra tryckningen

STOCKHOLM 1924
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
231751

DIKTER

1—231751. *Tegnér, Saml. skrifter.* 3.

Polar-resan.

Trött att gissa och att fråga
forskarn vill till polen tåga.
Icke vill den djerfve stanna
förrn han står på jordens panna,
och ur varelsernas graf
mäter jord och himmel af.

Nu på Nordens haf han gungar.
Sjökon solar sina ungar
på ett isberg. Hvita björnen
brummar der, der fiskar örnen.
Tunga hvalen, lik en ö,
välter i den vreda sjö.

Men det nedslår ej hans tankar.
Högst i norr han kastar ankar
vid en landfast is. »I Bröder,
här, så länge nordsol glöder,
vänten mig. Till polen än
har jag hundra mil igen.»

Med kompassen uti handen
far han från den frusna stranden.
Mjell är tusenårig drifva,
blank är isens silfverskifva.
Solen i en evig ring
dansar himmelen omkring.

Hvilken slätt! En grafhäll, skuren
af albaster för naturen!
Här har intet väsen andats
allt sen skapardagen randats.
Lif ej rör sig, växt ej gror;
tystnan här hos döden bor.

Dock han viker ej tillbaka.
Trött att vandra och att vaka,
hugger han i isens hällar
sig en säng, och svept i fällar,
slumrar som ett vilddjur der,
målet med hvar stund mer när.

Ändtligen till polen når han.
Segrande på toppen står han
utaf axeln. Hur det brusar
utur djupet! Huru susar
klotets tunga massa, svängd,
gnisslande, kring axelns längd!

Nu förfärad och förlägen
ser han efter återvägen.
Ve! hvad trollmakt honom fäster!
Hvar är öster nu och vester?
Hvar är söder? Hvar är norr?
Ingen utväg! intet sporr!

Och en röst ur djupet ryter:
»dåre, som med vishet skryter!
Punkten, hvarkring verldar vandra,
har ej väderstrek som andra.
Döden blott dess nycklar har.
Har du nått den så blif qvar.»

Med hvar stund blir skuggan längre,
med hvar stund blir cirkeln trängre,
som kring fästet solen målar,
tills hon gömmer sina strålar.
Men den stolte vises Jag
fryser der till dommedag.

Stjernsången.

Stjernorna blinka
ner på min ödsliga stig.
Stjernorna vinka
tröttade vandrarn till sig.

O den som hade
vingar som fåglarne ha!
Broder, hur glade
skulle dit uppåt vi dra!

Ser du, på randen
utaf den gyllene ön,
lyran i handen,
står der en engel så skön.

Vänligt han nickar
ner till den skuggiga jord.
Ser du hans blickar?
Hör du den hviskandes ord?

Plötsligen Guden
griper i strängarnas gull.
Lyssna till ljuden!
Verlden af sången är full.

Strömmen och strömmen,
toner! jag känner er väl.
Ofta i drömmen
hörde jag er i min själ.

Säkert bland vänner
såg jag ock engeln en dag.
Säkert jag känner
sångarens anletesdrag.

Ännu med smärta
(smärtan bland skuggorna bor)
djupt i mitt hjerta
suckar hans fängslade bror.

O huru fången
längtar i stjernornas sken!
O huru sången
går genom merg, genom ben!

Starkare ljudar
sången från stjernorna ner.
Vandrande Gudar,
tagen mig hastigt till er!

Vafthrudnismal

(ur Sämunders Edda).

ODEN.

Råd mig nu, o Frigga,
ty mitt hjerta lyster
att Vafthrudner gästa.
Ständigt står min håg
att till kamp i forntidsrunor kalla
vise jätten, som beröms af alla.

FRIGGA.

Härars höge fader,
får dig Frigga råda,
blif i Gudars gårdar,
ty jag vet förvisst
ingen enda i de jättars rike
uti styrka är Vafthrudners like.

ODEN.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat
många Gudar pröfvat:

nu jag veta vill
huru det ser ut, och hur man talar,
i den klyftige Vafthrudners salar.

FRIGGA.

Hell dig då på resan,
och välkommen åter
för Asynjor alla!
Må ditt snille ej
svika dig, o Gud, som tiden stiftar,
när du visdomsord med jätten skiftar.

Vandrade så Oden,
visdomskamp att fresta
med allvise jätten;
kom till salen hän,
der sin boning jättefadren hade,
och steg in, och talade och sade:

ODEN.

Hell dig, o Vafthrudner!
I din sal jag träder
att dig sjelf få skåda.
Främst jag veta må
om du är, som mänge mena,
allvis jätte, eller vis allena.

VAFTHRUDNER.

Ho är man, som stiger
i min sal och räds ej
sålunda att orda?
Ett jag säger dig:
är du ej dess klyftigare, låter
jag väl knappt dig af min dörr gå åter.

ODEN.

Gångråd kallar jag mig,
ty af gången tröttad,
törstig hit jag kommer,
en sjelfbuden gäst.
Lång var resans möda. Du mottage
gästfritt, som en kämpe höfs, den svage.

VAFTHRUDNER.

Hvarför då, o Gångråd,
står du der på golfvet?
Sätt dig opp på salsbänk,
sedan pröfve vi
om nykomne gästen, eller
gamle talaren för vittrast gäller.

GÅNGRÅD.

Fattig man det egnar,
som till rik man kommer,

höfviskt tal att föra,
eller tiga still.
Talträngd mun — det har jag vetat länge —
gagnar honom illa hos de stränge.

VAFTHRUDNER.

Säg mig då, o Gångråd,
efter du, på golfvet
ståndande, vill pröfva
lyckans skiften, — säg
fålens namn, som genom himlens slätter
drager dagen öfver menskoätter?

GÅNGRÅD.

Skinfaxe är fålen,
som på himlen drager
öfver menskoätter
dagen med sitt ljus.
Gyllne manen öfver jorden strålar.
Ypperst är han ibland snabbe fålar.

VAFTHRUDNER.

Säg mig sen, o Gångråd,
efter du, på golfvet
ståndande, vill pröfva
lyckans skiften, — säg
hästens namn, som drar från österns trakter
natten öfver goda Gudamakter?

GÅNGRÅD.

Rimfaxe är hästen,
som drar natten öfver
goda Gudamakter.
Af hans betselstång
droppar skum, när det till morgon stundar,
deraf kommer dagg i dal och lundar.

VAFTHRUDNER.

Vidare, o Gångråd,
efter du, på golfvet
ståndande, vill pröfva
lyckans skiften, — säg,
huru heter ån, som gränsen sätter
mellan jättarnes och Gudars ätter?

GÅNGRÅD.

Ifing heter ån, som
mellan jättars söner
och de höge Gudar
delar jorden af.
Öfver Ifing ingen is skall hvila,
evigt öppen skall dess bölja ila.

VAFTHRUDNER.

En gång ännu, Gångråd,
efter du, på golfvet

ståndande, vill pröfva
lyckans skiften, — säg
vallens namn, der en gång striden rasar
mellan Surtur och de milde Asar.

GÅNGRÅD.

Vigrid heter vallen,
der emellan Surtur
och de milde Asar
slaget stånda skall.
Hundra raster uppå hvarje sida
håller Vigrids vall, der man skall strida.

VAFTHRUDNER.

Gäst, du röjer visdom.
Stig till jättebänken,
låt oss orda samman
sittande; välan
snillets kamp vi här i salen våga,
lif för lif. Jag svarar. Du kan fråga.

GÅNGRÅD.

Först och främst, Vafthrudner,
om du sådant känner,
svara på mitt spörsmål,
kloke Jotun: säg,
sviker dig ej annars visdomsgåfvan:
hur blef skapad jord, och himmel ofvan?

VAFTHRUDNER.

Af Ymers lemmar
blef jorden skapad,
och bergen växte
utaf hans ben.
Af hans blod framvällde vattnen alle,
himlen hvälfdes af hans hufvudskalle.

GÅNGRÅD.

Svara nu, Vafthrudner,
på mitt andra spörsmål,
om din visdom gäller,
och du sådant vet:
sol och måne, som på himlen flamma,
säg, Vafthrudner, ifrån hvem de stamma?

VAFTHRUDNER.

Den samme fader
ha sol och måne,
och Mundelföre
så är hans namn.
Ständigt vandra de kring himlarunden,
mäta åren, dagarna och stunden.

GÅNGRÅD.

Svara nu, Vafthrudner,
på min tredje fråga,

om du vis vill nämnas,
och du sådant vet:
Hvadan kommer dagen, hvadan natten,
växlande utöfver land och vatten?

VAFTHRUDNER.

Af ljusa Delling
är dagen aflad,
men mörka natten
är Nörves barn.
För att tälja tiders skiften sedan
gode Gudar ställde ny och nedan.

GÅNGRÅD.

Säg mig nu det fjerde,
prisade Vafthrudner,
du som vis vill nämnas,
om du sådant vet.
Hvadan kommer vinter, hvadan sommar,
som för Gudar fryser eller blommar?

VAFTHRUDNER.

Den kalla vintern
är son af Vindsval.
Svasuder kallar
man sommarns far.
Begge skola vexlande regera,
tills ej himlens makter finnas mera.

GÅNGRÅD.

Lös mig nu, Vafthrudner,
ock min femte fråga:
Hvilken utaf Asars
höga Gudastam,
eller utaf Ymers slägte
framstod först, när tidens morgon bräckte?

VAFTHRUDNER.

Tallösa vintrar,
förrn jord blef skapad,
Bergelmer föddes,
Thrudgelmers son.
Men Urgelmer hette dennes fader,
jätteslägtens äldste ättefader.

GÅNGRÅD.

Tyd mig nu min sjette
fråga, o Vafthrudner,
om du vis vill nämnas,
kloke kämpe, säg:
huru danades den gamle jätten,
förste stiftarn utaf Jotna-ätten?

VAFTHRUDNER.

Af Elivågor
dröp etter länge,

2—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

tills sist det stelnat
till jätte hop.
Gnistorna, från Sydhem sände,
lif och värma hos den frusne tände.

GÅNGRÅD.

Ännu må mitt sjunde
spörsmål du besvara,
om du vis vill nämnas,
och du sådant vet;
huru aflade — det må förvåna —
jätten barn, förutan jättekona?

VAFTHRUDNER.

I jättens armhål,
som sagan qväder,
en jungfru föddes,
och son dertill.
Men sexhöfdad son, förtälja andra,
födde jättens fötter med hvarandra.

GÅNGRÅD.

Åttonde af spörsmål
må du än besvara,
visaste af jättar,
ty du vet det väl:
när den långa tid af dig besinnas,
hvad är äldst af hvad du mäktar minnas?

VAFTHRUDNER.

Tallösa vintrar
förrn jord blef skapad
Bergelmer föddes.
Det mins jag äldst
hur den vise jätten, död alltredan,
lades på sitt skepp, och brändes sedan.

GÅNGRÅD.

Om du vis vill nämnas,
och du sådant mäktar,
tyd af mina spörsmål
än det nionde:
hvadan kommer vind, som svingar
öfver böljan aldrig sedda vingar?

VAFTHRUDNER.

Hrösvelger sitter
vid himlens ända,
en väldig jätte
i örnehamn.
Nattens storm och vindens sus om dagen
äro fläkten utaf vingeslagen.

GÅNGRÅD.

Ännu jag dig spörjer,
om du alla Gudars

ätteräkning känner:
hvadan kommer Njord,
fast till börd ej höge Asars broder,
ärad dock med tempel och med stoder?

VAFTHRUDNER.

I Vanhem fordom
blef drotten skapad
af vise makter.
Till gisslan gafs
han åt Asar sedan. Han skall vända
hem till Vanahem vid tidens ända.

GÅNGRÅD.

Säg mig än det elfte,
om du alla Gudars
ätteräkning känner:
i Valfaders sal
säg hur lefva väl Einherier alla,
till dess himlens höga makter falla?

VAFTHRUDNER.

Einherier alle
i Odens gårdar
de huggas dagligt
och kora dödsrof.
Från striden rida

de sen och dricka
med Asar öl;
och derhos i enig ro och gamman
spisa de Sährimners fläsk tillsamman.

GÅNGRÅD.

Säg mig nu det tolfte,
hur du känner alla
Gudars ätteräkning?
Hvad du sannast vet
utaf Gudars runor, du berätte,
utaf jättars, du allvise jätte!

VAFTHRUDNER.

Om jättars runor
och alla Gudars
jag sant kan orda;
ty verldar alla
jag känner; nio
har jag besökt,
sjelf inunder Nifelhem. Der fäster
Hel, den bleka, sina döda gäster.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,

många Gudar pröfvat.
Hvilka väsen, säg,
äro lefvande ännu och kända
sen den stora vintern gått till ända?

VAFTHRUDNER.

Lif och Lifthrasir
bli qvar allena,
fördolde uti
Hoddmimers skog.
Morgondaggen när de samma,
och från dem de nya slägten stamma.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,
många Gudar pröfvat,
men sen ulfven sist
slukat solen, säg hvem sätter
solen, ny igen, på himlens slätter?

VAFTHRUDNER.

En dotter föder
den gamla solen
förrn Fenrer slukar

dess gudaglans.
Efter Asars fall, på samma vägar
rider hon, som hennes moder plägar.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,
många Gudar pröfvat.
Hvadan äro mör,
sväfvande, med vise hågen,
öfver jorden nyfödd utur vågen?

VAFTHRUDNER.

Tre ätter sprida
Mögthrasirs döttrar
kring nya gårdar.
Allena de
äro skyddsmör, hvilka jorden trygga,
fastän fostrade der jättar bygga.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,
många Gudar pröfvat;
men, Vafthrudner, säg,
hvem tar väldet ibland Asars slägte
sedan Surturs lågor äro släckte?

VAFTHRUDNER.

Sen lågan slocknat,
skall Vidar bygga
i Gudars gårdar,
och Vale med.
Mode, Magne Mjölner ta, och friden
följer ändtlig på den långa striden.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,
många Gudar pröfvat;
men, Vafthrudner, säg,
huru faller Oden sjelf till slutet
sedan Asars välde blifvit brutet?

VAFTHRUDNER.

Af Ulfven blifver
Tidsfadren slukad,
men starke Vidar
tar hämd derför;
ty i Ulfvens gap sin arm han häftar,
tills, i vargstrid, han har knäckt hans käftar.

GÅNGRÅD.

Vida har jag farit,
mycket har jag frestat,

många Gudar pröfvat;
men, Vafthrudner, säg
hvad i Baldurs öra Oden sade,
när sin son han uppå bålet lade.

VAFTHRUDNER.

Det vet ej dödlig,
hvad du i örat
på Baldur sade
i tidens morgon.
Med läppar vigda
till döden, qvad jag
forntida runor
och Gudars fall.
Visdomsord har jag med Oden skiftat:
visast är du, du som tiden stiftat!

På Biskop Faxes femtionde födelsdag.

I Bleking.

Välkommen hit med dina kära
Till grönklädd Maj, till landtlig ro.
Vi lemna andra land sin ära
Men glädjen är en Blekingsbo.

En hjertlig sång med tacksamt sinne
Vi ämnat dig för längesen
Men våra skalder bo ej inne,
De sjunga ifrån trädens gren.

Så tag en skål i brist på sången,
Ditt lifs guldbröllopshögtid njut.
Ditt sekels ena hälft är gången,
Lef lycklig andra hälften ut.

Prins Oscar,

Den 4 Julii 1817.

En telning född af södra solen,
till Norden flyttad, drogs du fram.
All blomningstid är kort kring polen:
bär frukt, du konungsliga stam!

Lyft kronan emot himlarunden
och sträck din rot, lik fjällens trygg,
djupt i den jernbemängda grunden,
och berg och dalar öfverskygg.

Välkommen, Prins, bland Svenske männer!
Tag afsked af din barndoms år!
Ifrån i dag dig ryktet känner;
nu är du Nordens, är du vår.

Omkring de gamla kämpasäten
de höga skuggor gå igen.
Fördunklad blott, men ej förgäten
är storheten i Norden än.

Och lejonet, som springer öfver
de strömmar tre med lätta fjät,
en mäktig ledare behöfver:
var stark, om du vill tygla det!

Så fyll din plats i höga Norden,
på hopp och minnen lika rikt;
och veckla ut ditt lif för jorden,
en nyvigd segerfana likt.

Mor och dotter.

Namns- och Födelsedag.

Skön är dagen som i lika lotter
Hörer till de älskansvärda två.
En familjefest för mor och dotter
Fira Gratierna deruppå.

Ej blott de som mellan ros och lilja
På Lovisas kinder gräft en grop
För att fånga hjertan i, och skilja
Vid förnuftet en och annan glop.

Men det Godas Gratier, och det Gladas,
Som allt länge följt Helenas spår,
De som icke utaf åren skadas,
Friska blommor från en evig vår.

Se hur skönt de yngre gördeln binda
Omkring lifvets lätta morgondrägt.
Se hur moderligt de äldre linda
Sina armar kring en älskad slägt.

Rosor ha de ena, Eterneller
Ha de andra i sitt mörka hår.
Svårt att säga hvad som ypperst gäller:
Mognad sommar eller blommig vår.

Lyckosamma stjernor skola vaka
Öfver vår och sommar. Lycklig han
Framför andra, som är sommarns maka
Och derjemte vårens giftoman.

Språken.

GREKISKAN.

Sångmön älskar dig högst, ty modersmålet är kärast.
All den Olympiska ätt, Gracerna talte som du.
Troget, som klädningen fäst uppå den badande flickan,
låter du känslorna ses, röjer du tankarnas växt.

LATINET.

Ren är din stämma och skarp som rasslet af härdade klingor,
hårdt, som eröfraren höfs, ljuder ditt herrskareord.
Stolt, oböjlig och arm; men ur grafven beherrskar du ännu
halfva Europa. Derpå känner man Romarn igen.

ITALIENSKAN.

Nöjets och trånadens språk, du är blott en stämma ur flöjten,
hela ditt väsen är sång, hvarje ditt ord en sonnett.
Älskade dufva, blif qvar och kuttra om längtan och njutning:
skada ändå i ditt land sjunga kastraterna bäst.

SPANSKAN.

Skön skall du vara och stolt. Jag känner dig icke, men mången
hvilken ej känner dig mer, prisar dig högt i vår Nord.

FRANSYSKAN.

Jollrande hoppar du fram, och ljuger och komplimenterar,
dock är din artighet täck, dock är ditt läspande sött.
Hylla vi längre dig ej som drottning för systrarna alla,
ännu som sällskapsdam lyssna vi gerna till dig.
Skona oss blott för din sång; den är som en dans af de döfve,
fötterna röra de väl, takten förnimma de ej.

ENGELSKAN.

Språk för de stammande gjort, hvart ord är ett embryon hos dig,
en hälft stöter du fram, en hälft sväljer du ner.
Allt i ditt fädernesland med ångmachiner bedrifves,
käraste, skaffa dig snart en för din tunga också.

TYSKAN.

Frisk, starklemmad och grof, en jungfru fostrad i skogen,
smidig derjemte och skön: endast är munnen för bred.
Litet raskare ock! Lägg af ditt flegma, att icke
meningens början är glömd, innan man hinner dess slut.

DANSKAN.

Mig behagar du ej. För veklig för nordiska styrkan,
äfven för söderns behag mycket för nordisk ännu.

SVENSKAN.

Ärans och hjeltarnas språk! Hur ädelt och manligt du rör dig,
ren är som malmens din klang, säker som solens din gång.
Vistas på höjderna du, der åskan och stormarna tala,
dalarnas lägre behag äro ej gjorda för dig.
Spegla ditt anlet i sjön, och friskt från de manliga dragen
tvätta det främmande smink, kanske det snart är för sent.

Barnsängen.

Hvad som har gått förut, go vänner
det vill jag här ej tala om.
Men det är visst som hvar man känner
att Frun till slut i barnsäng kom.
Af glädje Palm var helt betagen
och Liljewalk var stursk ännu;
men febern kom på andra dagen.
Ack! stackars Doctor, stackars Fru!

Nu blef det buller uti gården,
allarm och jemmer, ränn och spring,
och stolen kom från Biskopsgården,
den kungliga med siden kring.
Den stolen är en drottning värdig,
men Drottningen, den ädla Fru,
är Gudilof nu flink och färdig
och stoln har Interregnum nu.

Jag mins den qväll — Må jag ej skåda
dess like mer i mina dar —
då Död och Doctor suto båda

och kände huru pulsen var.
Och Palm af sorg var hälften galen
och Biskopen var här helt kort,
och Engeström kom full i salen
och fan var lös och jag sprang bort.

Nu måste vakas hela natten
och här sprang Fru, här sprang Mamsell
med senapsdeg och kokhett vatten
i understubb och Dusamell.
Likväl att stunderna förkorta
blef Doctorn quar i deras lag.
Kanske han bättre varit borta.
Så tänkte Biskopen och jag.

Kom så till råga uppå harmen
Discontens fall och Malmö slott.
Och ingen droppa mjölk i barmen,
men bara feber och bankrott.
Fru Lindfors kom med sina flöden
en Götha-elf af bara di.
Det var ändå en tröst i nöden.
Nå, Gudskelof, det är förbi.

Till slut man ändtlig fick en amma,
(från marken hämtades hon opp)
och det blef bättre i det samma

och litet brytning, litet hopp.
Och Liljewalk blef mera stilla,
Maglena fick sig nya skor,
och vacker trefnad på den lilla
och glad förbättring på dess Mor.

Sen blef det dop på morgonstunden
med många namn och litet vin.
Det onda än satt qvar i grunden
i föttren nemlig på Cousin.
Men sen det ändtlig afsked tagit
då kom der Handbok med sin Prest;
och hvad som sedan sig tilldragit,
det hör, go vänner, till härnäst.

Bror Palm! Nu ha vi gyllne tider.
Din Kneif som länge stått på bår
(ty han var bisatt) nu omsider
en hederlig begrafning får.
Var ingen barnsäng till i verlden,
fanns hvarken strupe eller bål.
Gör derför om det. Skål för värden!
Gör om det än. Värdinnans skål!

Ord till musiken vid jubelfesten i Lund den 4 November 1817.

I mörker suto Folken
och natt låg öfver jord;
Då kom den store Tolken
af Herrans glömda ord.
Den Bok, man ville hämma,
Han uppslog för en hvar,
och läste högt. Hans stämma
som Himlens dunder var.

Och se, på hvita vingar,
och oskuldsfull och ren
Religionens dufva svingar
kring Haf och Land alltsen.
Med oljoblad i munnen
hon flyger till sin vän;
ty floden är förrunnen
och Jorden grön igen.

Förnuftet slår sitt öga
ur långa dvalan opp
och blickar mot det Höga

med undran och med hopp.
Förnuft och Tro nu vandra
försonta hand i hand,
och leta åt hvarandra
en väg till Ljusets land.

Ty prise Folket HERRAN,
och Honom, som HAN sändt;
Och Tviflet vike fjerran,
ty Himlens Ljus är tändt.
På Ljusa-staken brinne
dess underlåga klar,
i Gerning, som i Sinne,
hos Folken uppenbar!

Vid Jubelfesten i Lund 1817.

Gud! som tände likt en tvillingsstjerna
Religionen och Förnuftet opp!
Vårda begge. De förlikas gerna.
Fyll med klarhet hvarje mensklig hjerna,
fyll hvart menskligt bröst med tro och hopp!

Led, o Fader, led den vilda tiden
som i stormen sina frökorn sår!
När orkanen en gång är förliden
vexe af dem Sanningen och Friden
opp för åldrar lugnare än vår!

Skydda landet, skydda Kungahuset!
Tag vårt VishetsTempel i din vård!
Fritt som himlen sväfve öfver gruset
Tempelhvalfvet! Evigt stråle ljuset
ofördunkladt öfver Lundagård!

Ord till Musiken
vid aflidne Herr Commerce-Rådet
och Riddaren af Kongl. Vasa-Orden
Frans Suells
Begrafning i Malmö den 21 November 1817.

Tviflar Du på redlighet och ära —
(tviflet derpå dagens lösen är)
stig till grafven. Låt dess röst dig lära,
att de begge nyss ha funnits här.

Tviflar Du på Medborgsmannens dygder,
rik uppoffring, tyst välgörenhet,
stig till grafven. Fråga stad och bygder.
Hvad ej lifvet visste, grafven vet.

Ack! den dygd, som blott gör godt, ej skryter,
vörda den som ett förségladt bref;
och när grafven dess insegel bryter,
kyss med tårar handen, som det skref.

Broder! Grafven är dock skön. Kring jorden
irrar Sanning husvill längesen.
Ingen fristad har hon snart i Norden,
intet altar utom grafvens sten.

Lycklig Du, som hvilar derinunder,
innan landets sorgespel spelts ut,
innan Sundets våg med ensligt dunder
brytes mot en ödestrand till slut!

Öfvergifven står Din stad och öde.
Låt oss bedja till Din himmel opp!
Låt oss ännu hoppas på de döde,
till de lefvande står ej vårt hopp.

Aller Underdån-Ödmjukast Supplik!

Jag för Ers Nåd vördsamligast
mig vågar presentera,
och underdån-ödmjukligast
om något supplicera.

Jag finner äkta ståndet skönt,
men kan ej hustru föda,
och önskar derför få belönt
min Comminister-möda.

Att slippa evigt Celibat,
jag denna påse räcker,
att deri få ett pastorat.
Sen flickans håg jag väcker.

Fru Biskopinnan kan, jag vet,
på vår Herr Biskop verka
och det i allsköns hemlighet,
att Schmitt det ej skall märka.

1817—1821

Fast jag ej skulle framgång vinna
med detta mitt försök,
skall Eders nåd dock alltid finna
i mig

E. Jacob Böök.

Till Norrman

(med en stendocka).

Anna Schartau, såsom det förljudes,
vill du fästa. Lysningen förbjudes.
All den skada som det flickan gör
kan jag gerna ställa borgen för.

Kära Norrman, äfventyra minder.
Sjutton år, varmt blod och friska kinder,
höghvälfd panna, *ὄμματα ὑγρὰ:* —
kära Norrman, det går aldrig bra.

Derför tag du mig som icke viker
i behag för Eschenburgs Antiker.
Jag är gjord af sten, det ser en hvar.
Kära Norrman, låt oss bli ett par.

Till Böök.

Fyra jungfrur och en Enka
presenteras på försök.
En utaf dem kunde skänka
Pastorat åt Pastor Böök!

Conservera, conservera,
gör som fjerde man försök.
Kan du göra något mera,
desto bättre, Pastor Böök!

Tro dock ej att blott behofvet
föranleder vårt försök.
Mycket kommer an på profvet;
kom och profva, Pastor Böök!

Med Biskopinnans porträtt, skickadt till Stockholm.

(I hennes namn.)

Öm och sorgsen som Bofinken
när hon nyss sin make mist
kuttrar jag ifrån min qvist:
Söta Faxe, tack för sist,
tack för sist i Kyrkobrinken!

Säkert har du icke glömt
all den glädje, lust och gamman,
som vi hade der tillsamman.
Ack! Det var så ömt, så ömt!
Men nu är det andra dagar,
saknad, oro och besvär!
Öfvergifven liksom Hagar
vandrar jag i öknen här.
Stackars Hagar, så jag klagar,
Patriarken borta är.

Hagar var en tjenstepiga,
kommen från Egypti land,

måste djupt för Sara niga.
Pigor kunna ock ibland
blott de äro vackra, stiga.
Nog, far Abraham tänkte så:
»Pigor äro folk också,
blott de undervisning få.» —
Och till trots af Domkapitlet
gjorde han sin piga klok.
Se det sextonde kapitlet
uti första Mosebok.

Om jag dock som Hagar kunnat
skänka dig en Ismaël,
kanske då att du mig unnat
litet mera ömhet väl.

Men nu är jag såsom Sara,
i den deln står jag med skam.
Saken kan jag ej förklara,
någons måste felet vara,
kära fader Abraham!

Nu då du mig öfvergifver
har jag tagit mitt beslut,
och till dig, min sockerstrut,
jag som julklapp mig begifver.
Samma längtan än mig drifver,
samma kärlek som förut.

Litet varsam, litet blyger,
knackar jag på Bispens dörr,
och den öppnas, och jag smyger
in, precist som jag gjort förr.
Men fru Sara får ej veta
något vidare om mig.
Fruar äro stundom heta,
fruar bör man aldrig reta,
ty de kunna hämna sig.

Julbref

till min hustru.*)

Se hur präktigt våra grenljus lysa,
med en gren för hvarje barnets år.
Julebocken kommer och han går,
barnen ömsom glädja sig och rysa.
Dock — all glädje blandas med en tår:
den, som ej har någon pels, får frysa,
den ej pengar har, han rimma får.

Men hvad skall jag vid högtidligheten
då väl gifva, som kan bli dig kärt?
Mitt poëm är icke mycket värdt,
bättre är det då du tar poëten,
blank, nyrakad och för sällsamheten
ej så kinkig som han annars lärt.

Derför kom och jaga bort hans snufva,
tina opp hans bröstvärk vid ditt bröst,
och fast utan julklapp sjelf, förljufva
icke blott hans julqväll, men, du ljufva,
ock hans mandoms dar, hans ålders höst!

*) I ställe för en till julklapp lofvad pels.

4—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

*Till den Döde.**)

Bor du der som stjernor skina,
glöm ej jordens sorg likväl.
Blicka neder till de dina
och gjut tröst i deras själ.

Sorgligt deras dar försvinna,
sorgligt som du ljusen ser
som på keridoner brinna
i ett svartklädt likrum ner.

Mor och Son — Hur Minnet tecknar
all den ömhet du dem gaf!
Din Sophie förtärs och bleknar,
som en lilja på en graf.

Trösta dem. Den döde äger
form och stämma öfverallt.
Som en fläkt är hvad han säger,
som ett månsken hans gestalt.

*) I anledning af Herr Lagman Krögers död.

Säg dem, att de skilda makar
viger himmelen igen.
Säg dem att en fader vakar
för de faderlösa än.

Säg dem — dock de trösteorden,
glädjens ord nog känner du.
Glad du redan var på jorden,
gladare är du väl nu.

Glöm ej heller dina vänner
och det öfvergifna lag.
Sångarn som du nogsamt känner
helsar dig från dem i dag;

Och med tårarne han blandar
sångens lek vid lifvets mål.
Sången är ett språk för Andar,
sång är himlens modersmål.

---

*Den främmande Ynglingen.**)

Bortom hafvet på den södra jorden
sitter stum en mor,
blickar tårögd upp till höga Norden,
dit dess älskling for.

Hjertats dufvopost, en vänlig helsning,
tecknad af hans hand,
väntar hon med ångest, och hans frälsning
i ett fjerran land.

Moder, brefvet är från fjerran landen,
ej från honom dock;
när det öppnas, faller dig i handen
af hans hår en lock.

Men han sjelf hör icke lifvets tummel,
ser ej solens sken,
ty i Nordens stora jättekummel
sofver han alltre'n.

*) Studeranden Bildt, född i Regensburg.

Frejas stjerna öfver grafven glöder,
hon är saknan kär.
Arma moder, lyser hon i söder
tårögd liksom här? —

Goda yngling, Sagas boning bäddar
stoftet i sin famn,
men af minnen lefver hon, hon räddar
sina offers namn.

Ser du neder till din barndoms kullar,
der de rika trän
frodas med sitt gull, och floden rullar
mellan vinberg hän:

Och din blick är som när stjernor skina,
som när vaktlar slå
är din stämma, yngling — till de dina
skall du hviska då:

»Gråten ej för mig, fast från min sommar,
från min höst jag dog.
Ack! när lifvets drifhusplanta blommar,
är hon mogen nog.

Icke mån I hata kulna Norden,
ty åt mig han gaf
allt hvad menskan vinner högst på jorden:
kärlek och en graf.

Och de ädles tysta tårar sade,
hur jag var dem kär,
och den skönsta tärna staden hade
band min dödskrans der.

Men en sten blir rest, som vänner rita
svarta runor på,
och kring honom växa rosor hvita,
växa blommor blå.

Och en alm i långa sommardagar
lyfter kronan sval
derutöfver, och i toppen klagar
Nordens näktergal.»

På Biskop Faxes födelsedag,

firad i Lund, under biskopens frånvaro vid riksdagen.

Man längtar mer sen Vintern är förfluten,
med löfven växer saknaden också.
Men Riksdan varar — längre än besluten,
som landets Fäder taga deruppå.

Snart är dock Riksdagsmannen hos de sina,
ett fredligt Utskott, utan tvist och hat.
Hylander lägger då, då lägger Mina
beskedligt neder sitt Vicariat.

Så skynda dig, du Juniisol, du sena!
Du Gök, den längtade tillbakagal!
För honom medlertid och för Helena
en skål vi tömma uti gästfri sal.

I Gudmundtorps skog.

Här är källa och Najader,
Nymfer och de gröna träd.
Här är Bacchus, glädjens fader,
Sången måste vara med.

Skön är nejden, men vi förde
Dock det skönaste hitut.
Om Louise mig icke hörde
Sad' jag hennes namn rentut.

Skogens kullar bli försmådda,
Glömd blir liljans färg och växt,
Ty om kullar liljesådda
Känner jag en bättre text.

Nämn mig ej de rosor röda,
Nämn mig ej den himmel blå.
Bättre rosor ser jag glöda,
Mera sköna himlar två.

1817—1821

Ett och tjugu år på dagen
Fylla de. I landtligt lag,
Låt oss dricka för Behagen,
Blifna myndiga i dag!

På Biskopinnans Födelsedag.

PrestFruar vi äro, af gamla verlden:
blif icke förskräckt för den lystra färden,
från Stiftet en ståtelig Deputation:
Prostinnor med skänker och klockarn med Tron.
Och alla tillhopa vi skatta oss sälle
att finna vår Biskop så der på sitt ställe.
Se'n Riksdan är slutad, hans Riksdagsbeslut
vi hoppas det kommer väl en gång ut.
Ty äro vi här för att gratulera
till födelsedag och till annat mera.

Här är ett tjog ägg till äggpankaka, (Ägg
en helsosam rätt. Må den Bispen smaka!

Af ägg, skall Ni veta, blir ungar till slut (Kycklingar
men saken är den, de skall liggas ut.

Jag gifver ett minne anständigtvis (Gris
utaf min Herr Man, salig Prosten Gris.

Jag är blott Pastorska och ger en ost (Ost
Jag hoppas min man blir väl derför Prost.

Min man, salig Axborg, var blott comminister (Ister
Jag ger för oss begge en half mark ister.

Med fikonalöf sig skylde Mor Eva (Lärft
nu måste Gunås man båd spinna och väfva.

Jag tänker på Bispen och gifver ull (Ull
till trenne par strumpor för benens skull.

Jag vet ej hvad det är som våller
de Fruars myckna snack och glam.
Kring sängen hör man deras joller,
men klockarmor är allvarsam.

Från Sångens skogbevuxna bygder
hon kommer, ifrån Fogelsång.
Hon sjunger om de stilla dygder
dem lyckan ej skämt bort en gång.

Hon kallar minnet rörd tillbaka
af hvarje tyst välgerning än.
Hon sjunger om en älskad maka,
en ädel mor, en trofast vän.

Lef lycklig, älskade Helena,
af forntids minnen, framtids hopp.
Men nästa gång, vi be allena,
stig litet tidigare opp.

Carolinen.

Hur kommer väl den Carolin
På locket? Hjelten drack ej vin
Och tålte Damer ej, ej en gång Biskopinnor.
Jo meningen är den med kannan och dess skylt:
Om Carl känt dig, han kannan fyllt
Och druckit gladt din skål, försont med vin och quinnor.

---

*Den drunknade Gossen.**)

Gossen med lockar af gull, Ganymedes, blef röfvad på Ida,
Ljungarens väldige örn honom på vingarna tog.
Cefalus röfvades ock; då han jagade ensam på bergen
ryckte Aurora till sig blomstrande jägaren opp.
Likså, badande pilt, dig äfven snappade hafvets
blåbeslöjade mör, vågornas lurande folk.
Girigt de drogo dig ner bland undren i djupet dem ingen
lycklig har skådat ännu, skalden dem känner ändå.
Blek som en måne och kall är solen som skiner dernere,
väsen med underlig form spöka i skymningen der.
Skogen är der af korall och villebrådet är fotlöst,
liljor med döfvande lukt frodas i gyllene sand.
Men i midteln är Hafsfruns slott, eñ ofantelig perla,
hålkad som himmelen ut, präktig att skåda som den.
Dit de släpade dig i musselsalen och svängde
vilda i rasande dans bleknade gästen omkring.
Ty de hata alltjemt hvad helst som lefver i ljuset,
vattnets oroliga slägt tål ej den fasta gestalt.
Icke de släppte dig förr än andan ur lemmarne flyktat,
då åt den hatade dag gåfvo de liket igen. —
Men der stodo på stranden ännu i otröstelig jemmer
gråtande fader och mor, syskon och vänner och slägt.
Gråtande stod der jemväl den grånande lärarn som fostrat,

*) N. F. Th. Runquist.

älskade, lofvande barn, endast åt döden, dig opp.
Alla beklagade de det skönas öde på jorden,
lifvets bedrägliga hopp, skördadt i blomningens dar.
Se, då hördes ock hit de klagandes rop kring den unga;
sångarn är ungdomens vän, ungdom och sång äro slägt.
Derföre bröt han i hast en förgängelig blomma och lade
henne, en vänlig symbol, hän på den tidiga graf.

Götha Lejon.

På Oscars-Dagen.*)

Det gamla Götha lejon hvilar,
med öppna ögon sofver det.
Dess dröm är om de brutna pilar
och om de rifna jägarnät.
Frid ler i Nord, frid ler i Söder,
och glädjen bär han i sin famn:
då klinga vi med glasen, bröder,
och sjunga hans och Oscars namn.

Men flyger kriget öfver Norden
på dunkelröda vingar opp,
och ropa rösterna ur jorden
om forntids bragd, om framtids hopp:
då, bröder, klinga vi med svärden,
då kalla vi på Oscar än,
och vaknadt kring den häpna verlden
går Götha lejon löst igen.

*) I Skånska Krigs-Befälets namn.

Det simmar öfver mörkblå vågor
och stormen flyger i dess man.
Det är så gladt, det andas lågor,
och störtar fram på välkänd ban.
Då flyr den bleka jägarskara,
som fordom hennes fäder flytt,
då ryter det, och bergen svara
med bäfvan till dess röst på nytt.

Du Carlars son, du Nordens stjerna,
vårt hjerta och vårt svärd är ditt.
Tag mot vår fria hyllning gerna,
ditt namn är kärt, ditt folk är fritt.
Led oss så långt som hafvets bölja,
så långt som dagens öga når;
vi slå på sköldarne och följa
hvart Oscar och hvart segren går.

Carl XII.

På Hans Minnesfest 1818.

Kung Carl, den unga hjelte
han stod i rök och dam.
Han drog sitt svärd från bälte
och bröt i striden fram.
»Hur Svenska stålet biter
kom låt oss pröfva på.
Ur vägen, Moscoviter,
friskt mod, I gossar blå.»

Och en mot tio ställdes
af retad Vasason.
Der flydde, hvad ej fälldes,
det var hans lärospån.
Tre konungar tillhopa
ej skrefvo pilten bud.
Lugn stod han mot Europa,
en skägglös dundergud.

Gråhårad statskonst lade
de snaror ut med hast:
den höga yngling sade

ett ord och snaran brast.
Högbarmad, smärt, gullhårig,
en ny Aurora kom:
från kämpe tjugeårig
hon vände ohörd om.

Der slog så stort ett hjerta
uti hans Svenska barm,
i glädje som i smärta,
blott för det rätta varm.
I med- och motgång lika,
sin lyckas öfverman,
han kunde icke vika,
blott falla kunde han.

Se, nattens stjernor blossa
på grafven längese'n,
och hundraårig mossa
betäcker hjeltens ben.
Det herrliga på jorden,
förgänglig är dess lott.
Hans minne uti Norden
är snart en saga blott.

Dock — än till sagan lyssnar
det gamla sagoland
och dvergalåten tystnar

mot resen efterhand.
Än bor i Nordens lundar
den höge anden qvar,
han är ej död, han blundar:
hans blund ett sekel var.

Böj, Svea, knä vid griften,
din störste son göms der.
Läs nötta minnesskriften,
din hjeltedikt hon är.
Med blottadt hufvud stiger
historien dit och lär,
och Svenska äran viger
sin segerfana der.

Alexander vid Hydaspes.

Öfver Indus, öfver Gangen
Fordom Dionysus for,
Thyrsus-väpnad, och kring vagnen
Svärmade Mänaders chor.
Segerropen, dryckesljuden
Öfverröstade hvarann
Hvar den murgrönskrönte Guden
Körde med sitt tigerspann.

Dit som Dionysus hunnit
Hinner icke Ammons son?
Länder, dem en halfgud vunnit,
Stänges Alexander från?
Hären vill ej längre följa:
»Kom vårt Hellas dock ihåg.
Låt Hydaspes mörka bölja
Blifva gränsen för vårt tåg.» —

Dårar, viljen mig I lära,
Hvad för Eder Hellas är?
Lejonkulan att förtära
Rofvet, som I jagat här.

Silfversköldad Falanx säljer
Kanske sina sköldar der;
Sina segrar der förtäljer
Den som ständigt darrat här.

När jag steg, en yngling, neder
Ifrån Macedoniens berg,
Var det för att skaffa Eder
Guld och mantelns purpurfärg?
Lågo Asiens hundra riken,
Asiens skatter för min håg,
När jag stridde vid Graniken,
När jag Salems vise såg?

Ära söker jag, blott ära,
Och föröfrigt ingenting.
Ljus och bildning vill jag bära
Från mitt Hellas jorden kring.
För att glädjens dag förljufva
Och slå sorgens stunder ner,
Bacchus förde kring sin drufva,
Jag för ljuset, det är mer.

Dionysus, glädjebringarn
Ofta yrseln för vid hand.
Ljuset är den själsbevingarn
Jag vill lemna i hvart land.

Derför grundade jag städer
Öfverallt der jag drog fram.
Hellas' språk, dess bildning träder
Opp bland en barbarisk stam.

Detta är den ärelystnad,
Som mig Stagiriten lärt.
Är också hans stämma tystnad,
Blir mig dock hans minne kärt.
Riktigt, som Hellener, äre
Vi allt menskligt, gladt och skönt.
Dionysus och Cythere
Ofta sina söner krönt.

Lefve kärleken och vinet,
De ha tjust mig mången gång!
Men der göms i silfverskrinet
Endast Mäonidens sång.
Råheten för alltid vike
Ifrån jorden! Barbariet
Får ej trifvas i mitt rike,
Om det också följt mig hit.

Ammons prester uti öknen
Sade, jag var Gudens son,
Tänkte dermed jaga töcknen
Min bestämmelse ifrån.

Men det visste jag ju redan.
Förr'n Olympias mig det sagt,
Ständigt i mitt inre sedan
Jag förnam den röstens makt.

Och i Österns stjernenätter
Ofta än jag henne hör.
Issi pass, Arbelas slätter
Blodbefläckades derför.
Ty ej utan strid det sköna,
Ej det goda segra plär.
Alla Gudasöner röna
Motstånd — och beundran här.

Låt mig ha den tron, att alla
Hjeltar äro Gudars slägt,
Födda att den jord befalla,
Som de utur dvalan väckt.
Många gått förut. Der komma
Säkert flera efter mig,
Bilda, lysa, låga, blomma
Som en ros å öckenstig.

Så farväl, I solens länder,
Morgonrodnans port, farväl!
Alexanders ande vänder
Icke bort från Er likväl.

Hellas' språk och Hellas' seder
Bildningens och konstens ljus,
Som jag sådde ibland Eder,
Dö ej ut bland jordens grus.

Deras skördar skola blomma
När jag sjelf ej mera är.
Jordens vise skola komma
Till min graf och lära der.
Under Solens, under Månens
Skifva lugnt jag sofver då,
Men mitt rykte, Gudasonens,
Skall i minnet än bestå.

Icke Edra bleka kinder,
Ej Hydaspes djupa våg,
Bli Eröfraren ett hinder
På hans djerfva segertåg.
Men en röst ur luft och vågor
Hviskar jemnt till Gudens son:
»Svar på alla lifvets frågor
Väntar dig i Babylon.»

Till Biskopinnan Helena Faxe.

Med ett Diamantsmycke.

Ej för värdet, min Helena,
Stundom detta smycke bär!
Men för gifvarns skuld allena,
Ack jag vet han är dig kär.

Vårens skönsta blommor falla,
Denna vinterblomma tål
Årets, ödets skiften alla,
Dygdens, trohetens symbol.

Endast en förstenad lilja
Är den ädla diamant.
Fast likväl som mannens vilja,
Klar och ren som rätt och sannt.

Derför fäst den, min Helena,
På ditt bröst, ty dit den hör
Att beteckna, svagt allena,
Allt det ädla innanför.

Böök.

Ditt hår vill dig i pannan stjelpa:
Tag denna kam och var ej trög.
För Fjälie kan väl borstning hjelpa,
men kamma dig för Hammenhög.

När då, som det en Pastor ägnar,
du gjort din toilett, min Vän!
hvar flicka med det lof dig fägnar:
»Se, salig Axborg lefver än!»

Till A. Z. Pettersson

med ett urband.

Band med blommor uppå är kärlekens gamla symboler,
Flickan med tvekande hand skickar den älskade dem.
Bandet löses blott opp af döden. Hata det icke
Sedan med timmarnas flykt blommorna bleknat derpå

AGNETA.

Halkan.

Verldens gång utför mitt fönster
jag en stund betrakta skall.
Akten er, I dagens mönster,
som ett glas står gatans svall.
Det är farligt,
skynden varligt,
verlden bringar Er på fall.

Se, der går en stjernprydd Herre.
Aj, Hans Nåd, han föll omkull.
Hela himlens här, dess värre,
rullar i den låga mull.
Kryp och bocka,
plocka, plocka
himlakartan åter full!

Unga Sköna! foten slinter,
akta! Ack, ren är det skedt.
O hvad rosor i vår vinter,
o hvad liljor himlen gett!

Stackars Tärna,
rodna gerna,
res dig, jag har intet sett.

Med ett Peru uppå fracken
och en kantschu i sin hand
kommer hjelten, men i backen
tumlar han för kung och land.
Värjan brister,
hvad du mister
för ett värn, mitt Fosterland!

Ers Högvördighet, predika
ej om Adams fall så torrt.
Se, der ligger Doctorn lika
som de andra inom kort.
Doctorshatten
far för katten,
grip den, lärdomen blås bort.

Hvilken diger Fru på moden!
Det blef jordskalf, om hon föll.
Ve, der ligger slagtarboden!
Gudskelof att gatan höll.
Mutter fryser,
Hu, jag ryser,
stackars gumma, hur du föll.

En af dagens vittra hjeltar
kommer der, så smal och lätt,
ett Genie! men se han vältar,
sjelfva snillet går ej rätt.
Men i fallet
höres skallet
af en splitterny sonett.

Se, två Recensenter mötas
vidtberömda för talang.
Deras pannor sammanstötas,
hör Ni bara, hur det klang.
Nya, gamla
scholan ramla,
Amen, Amen, jorden sang.

Dock — jag vill ej stå här länger
mina Bröder till förfång.
Ut ibland dem jag mig tränger,
ännu är dock dagen lång;
men till natten
slår jag vatten
öfver gatan än en gång.

Sången.

Har du betraktat diktens lunder
med gyllne frukt i löfvens skygd?
Och silfverbäckar gå derunder
och leka i den gröna bygd.
Hur skönt de glada landskap skifta
i morgonrodnans purpurfärg!
Hur hoppets gröna fanor hvifta
uppå de solbeglänsta berg!

Hvi klagar skalden då? Hans flamma
är hon ej gode Gudars lån?
Hvi sörjer han, den otacksamma,
det Eden han ej drefs ifrån?
Har han ej qvar ännu dess dalar
med grönklädd vår, med gyllne höst?
Och sjunga ej dess näktergalar
alltjemt ur djupet af hans bröst?

Med himmelsk fröjd den gudasände
omfamnar lifvet som en brud.
Hvar inre syn, hans hjerta tände,
han preglar ut i bild och ljud.

Den verld, som i hans barm låg fången,
se, fram i dagen har hon gått.
En evig längtan är ej sången,
han är en evig seger blott.

Gif akt! Den höga Genius svingar
med klang utöfver haf och jord;
med morgonrodnaden till vingar,
med manteln af en Majsky gjord.
Så glad som fåglens morgonqvitter,
så stark, som åskan, då hon slår,
och evighetens cirkel sitter,
bland rosor gömd, omkring hans hår.

Han vet ej af den mörka sagan
om trånad utan mod och hopp.
Han känner ej den veka klagan,
ej missljud, som ej lösas opp.
Hans saknad är en flod, som brusar
melodiskt mot det sökta haf;
hans suck är vindens lek, som susar
emellan blomstren på en graf.

Hans tempel står i ljus och lågor,
en källa sorlar vid dess mur:
från tidens botten gå dess vågor
och skalden dricker kraft derur.

6— 231751. *Tegnér. Saml. skrifter. 3.*

Mot hvarje qval, hans hjerta sårar,
dess helsodryck en läkdom fått.
Den källan är ej jordens tårar,
nej, hon är himlens spegel blott.

Välan, ur källan vill jag dricka
med mod, om jag är drycken värd.
Med friska ögon vill jag blicka
omkring mig i den sjuka verld.
Den gyllne lyran skall ej klinga
om qval, dem sjelf jag diktat har,
ty skaldens sorger äro inga,
och sångens himmel evigt klar.

Så länge öfver tappre fäder
det stjernerika grafhvalf hängs,
så länge friska nordanväder
än sjunga Sveas barn till sängs: —
så länge Nordens bröst bevare
sin undersköna stämmas gång,
och berg och dalar återsvare
den manliga, den Svenska sång!

I Mathilda Floderus' stambok

den 30 juni 1819.

Människans lif är en konst. Den femtonåriga konstnärn
öfve med lust och med mod konsten som skön och som fri.
Ett slags dårar allt jämt som handtverk idka den tanklöst,
andra som vattenkonst låta den gråta allt jämt.
Akta dig: konstens och lifvets mystère är en och den samma:
hälsa är sångarens kraft: glädje är lifvets genie.

Aurora Klinteberg.

Hymen och Aurora hade
Ständigt tvister med hvarann.
Hon var missnöjd, som man sade,
Med sin stackars gamle man.

Ty han grånade förtidigt,
Och var sjuk och höll diet.
Hvad den stackars mannen lidit
Ingen utom Amor vet.

Månget rykte då sig sprider
Om Gudinnan och dess hof.
Dock det var i hedna tider,
Nu är christna, Gudskelof!

Derför går det annorledes
Med Aurora nu än då.
Hon och Hymen likaledes
Äro nöjda begge två.

Nu bo de i tukt och ära
Godt tillsammans i paulun.
Amor, liten pilt, är nära
Med modellerna åt Frun.

Och hans Broder, Bacchus, fyller
Glasen här i muntert lag
För Aurora som förgyller
Molnet af vår vinterdag.

Vintern.

Lustigt öfver slätten spänner
vintern sina hvita tält,
och den häpne åbon känner
knappast sina egna fält.
Dagens ljus och nattens lågor
gnistra emot snön med lust;
Sundets vågor
sofva kring den frusna kust.

Genom sta'n en brokig sträcka
far med bjellerklang förbi,
och jag räknar glad hvar snäcka
med en pelsklädd Venus i.
Drifvan knarrar, nordanvinden
på de sköna i sitt lopp
nyper kinden;
se hvad rosor rinna opp!

Jag vill med, jag vill se om er,
drifvor, här på sydlig jord!
Jag vill dricka luft, som kommer
flygande ifrån min Nord.

Glada barndomsminnen stiga
rundtomkring ur fjerran blå,
vinterliga,
friska, pelsbeklädda små!

O välkomne! Är det icke
här som det der hemma var?
Jorden snöklädd hvart vi blicke,
lifvet muntert, himlen klar?
Skön är dagen som vid fjällen
då jag lekte vid er hand,
månskensqvällen
hög som i *Jernbärarland.*

Derför kommen hit och sätten
er hos mig vid brasans sken,
kära landsmän, och berätten
åter hvad jag vet alltre'n.
Se, på rutan, som är frusen,
vänners namnsdrag ritar jag:
himlaljusen
skina i de kära drag.

Och de gamla sagoskrifter
läser jag vid spiselns glöd.
Hvilka väldiga bedrifter,
hvilket mod i lif och död!

Lyssna! Genom stjerneklara,
genom stilla nattens fred,
underbara,
djupa röster stiga ned.

Hvadan? Vill du det förnimma,
se i himlen opp och lär:
som på Samsö fordomtimma,
brinna fädrens högar der.
Och i vester och i öster
öppnas de för diktens son;
anderöster
hör han klinga derifrån.

Gif mig lyran. Ack! förgäten
länge på min vägg hon hang.
Många äro dagens läten,
låt oss höra nattens klang.
Låt oss sjunga Valhalls throner,
fosterland och hjeltars lag.
Friska toner!
klingande Nordmannaslag!

Hymn till Pan.

(Från Grekiskan.)

Sångmö sjung mig en sång om älskade sonen af Hermes,
om bockfotade Pan, tvehornade, larmande Guden,
som på den skogiga mad omsvärmar med dansande Nymfer.
Toppen stiga de på utaf den stalpiga klippan,
ropa till Pan, till herdarnas Gud, skönlockiga kungen,
solbränd, dammig att se; han rår om snöiga kullar,
rår om åsiga berg och de steniga stigar deröfver.
Hit han vankar och dit omkring bland yfviga skogssnår,
lockad än i sin gång af mildt framsorlande bäckar,
än han vandrar omkring bland klippor, som sträfva mot himlen,
klättrar på spetsen af dem och spejar de betande hjordar.
Ofta de vida berg, de skimrande, irrar han öfver,
ofta vid foten deraf han jagar och fäller, med skarp blick,
villebrådet: — när då han vänder tillbaka från jagten
ensam, vid Hesperi sken, en sång han leker på flöjten,
ljuflig att höra: — ej lätt besegrade honom i toner
fåglen, den sångare ljuf, som i vårens blommiga dagar
slår de klingande slag och gjuter sin klagan bland löfven.
Bergens Nymfer jemväl med gäll röst sjunga med honom,
trippa med små steg kring mörkflödande källan i ängen,
mjuk med sin grönskande bädd, der hyacinthen och saffran
blomma i tallös mängd bland gräsen och gjuta sin vällukt; —
der hörs Nymfernas sång; genljudet suckar ur bergen.

Men än här och än der insmyger sig Guden i dansen;
hurtigt han fötterna rör; en mörkröd hud af ett lodjur
bär han på skullran: han gläds i hjertat åt klingande sången.
Vida Olympen besjunga de då och saliga Gudar;
Hermes, den lyckosamme, likväl långt mer än de andra
sjunga de, huru han är de öfrigas hurtige budsven,
hur till Arkadien förr, till källsprångsymniga landet,
hjordarnas moder, han kom, der han har Cylleniska templet.
Der, så Gud som han är, han vallade raggiga gettren
åt en dödelig man; ty njutningstrånande lusta
blomstrade opp i hans barm för Dryops lockiga dotter.
Yppiga bröllopet vardt fullbordadt, och uti gemaket
födde hon Hermes en son: vidunderlig var han att påse,
bockfot, hornad dertill, storstojare, leende vänligt.
Upp sprang modren med skräck, sjelf öfvergifvande barnet,
skrämd af den vilda gestalt och det yfviga skägget hos gossen.
Hermes, den lyckosamme, likväl på armarna genast
tog sin älskade son, i hjertat fröjdades Guden.
Hastigt han ilade opp till Gudarnas boning med barnet,
svept i lurfviga skinn af bergbeboende harar.
Satte sig så hos Zeus och hos de öfriga Gudar,
visade för dem sin son: de odödlige gladde sig alla,
mest sig gladde likväl den svärmande Gud Dionysus
Alla nu kallade pilten för *Pan*, ty han fägnade alla.
Derför hell dig, o kung, af mig åkallad i sången!
Icke förgäter jag dig, ej heller öfriga sånger.

Epilog

vid Magister-Promotionen i Lund 1820.

Af Promotor.

Den glada fest, den lagerfest är slutad.
Till älskad krets af syskon och föräldrar,
som räknat månader och dar och stunder,
den efterlängtade, den kära yngling
tillbakavänder, nu en bildad man,
med mästerbrefvet och med segerkransen.
Betydningsfull bör festen vara för er
I lagerkransade, I nyinvigde!
I ringa bilder har det högsta gått
förbi i dag för edra glada ögon.
Ty detta är det herrliga hos menskan
att hon kan fatta tingens inre väsen,
ej hvad de *synas*, men hvad de *betyda*;
och verkligheten, hvart vårt öga ser,
den är symbolen endast af ett högre.
Parnassens tinnar hafven I bestigit,
de solbeglänsta mensklighetens höjder;
ty högre stiger icke menskan opp,
än vettenskap och konst ledsaga henne.
Förr stod parnassen i en hednisk verld
och kring dess dubbla toppar dansade
i evigt solsken ungdomsfriska Gudar;

men vid dess fot låg verldens medelpunkt,
Apollostaden*) med sitt vishetstempel.
Ingifvelsen, den gudasände, hade
sin källa der, och ur orakelhålan
det mörka ödets anderöster stego,
från jordens hjerta skickade i dagen.
Nu står parnassen i den christna kyrkan,
men vigd och helgad, renad och förädlad.
Ty i dess grannskap tydas himlens under,
och lammets hvita fana öfverskygger
med englavingar gamla gudaberget;
och orgelns toner brusa derutöfver,
den store orgelns bild, som ingen ser,
hvars silfverpipor gå igenom verlden
och till hvars toner, spelade af *Gud*,
Naturens hjerta slår och sferer dansa.
En lagerkrans I hämtat från parnassen,
bevaren den och glömmen ej hans anor.
Från Febus stammar han, från ljusets Gudom.
Ty idealet under Dafnes skepnad
för Guden flydde, som det flyr ännu
för vishetens och sångens vän på jorden.
Andtruten följde han den flyende,
den älskade, utöfver berg och dalar,
med lyran på sin arm, och aftonvinden
slog ett adagio i dess silfversträngar,
och Gudens suckar svarade dertill.
Och redan är förföljarn henne nära,
hans andedrägt ren bränner hennes skullra,
hans armar öppnas ren att famna henne.
Då bad hon upp till Zeus med sträckta händer:

*) Delfi, som af Grekerna ansågs för jordens medelpunkt. Der var äfven Kastaliska källan och Pythiska oraklet.

»Förbarma dig, o gif mig ej till pris
åt snillets Gud, ej sådan som jag är
låt honom fatta mig: förvandla förr,
hur helst du vill, den lefvande gestalten!»
Och se, på en gång (underbart att höra!)
de späda föttren växte fast i jorden,
det smärta lifvet reste sig till stam,
till grenar bredde sig de sträckta händer,
och håret susade som löf i vinden.
Rörd tryckte Febus den förvandlade
intill sitt bröst: ännu var trädet varmt,
och hjertat slog ännu inunder barken.
En qvist han bröt sig utaf nyfödd lager
och flätade den in i gyllne lockar,
och bar den jemt till tecken af sin kärlek.
Och från den stunden (det är sagans mening)
nå Febi söner ej det högsta sköna,
det högsta sanna: det flyr undan för dem,
och när det stadnar är det ren förvandladt,
en ringare natur, en fallen engel;
den rätte engeln bor uppöfver stjernor.
Men ur den fallnes anlet genomskina
de höga dragen af ett himmelskt ursprung,
och Dafnes hjerta klappar under barken.
Bevaren derför eder lagerkrans,
ty den betecknar edert mål i lifvet.
Han binder eder vid de högre makter,
de eviga som vistas uti ljuset,
och nu sitt tecken på er panna fäst.

Men tecknet är ej saken, vägen är
ännu ej målet, det står fjerran borta.

Hvad dagens högmod kallar mästerbrefvet
ack! det är ju ett städjobref allena,
en pantförskrifning af ert hela väsen
till ljusets tjenst, till sanningens. I dag
I hafven svurit hennes adelsfana.
Ty mensklighetens adel samlar hon,
och ingen ofrälst kämpar under henne.
En stormig tid, en vild emottar eder;
en väldig valplats, lika vid med jorden.
Det murkna gamla, det omogna nya
med blind förbittring kämpa nu om verlden.
Hvart striden lutar, det vet menskan ej,
dess lotter vägas på de gömda vigter
som hänga dallrande emellan stjernor;
men ljusets vän vet lätt sin plats i striden.
Det sägs att solen sänks, att dagen grånar:
välan, så kämpen under aftonrodnan;
dag är det nog ännu att vinna slaget.
Tron ej hvad håglösheten hviskar till er
att striden är för hög för er förmåga,
och att den kämpas ut väl er förutan.
Hvad mensklighetens herrlige ha sökt,
sitt hela sköna, rika lif igenom,
väl är det värdt att sökas af oss alla.
O! det är skönt att sluta sig till dem,
om också som den ringaste, den siste.
Men för de höga makter ofvan skyn
är intet ringa, intet stort här nere.
Härförarn ensam vinner icke slaget,
de djupa leder vinna det åt honom.
Verldsanden verkar genom menskokrafter,
och af det spridda ringa, fogar han
med konsterfarna händer hop det stora.

Så bringom villigt till hans haf af ljus
vår ringa gnista, till hans gudakrafter
vår menskokraft. —
Ty det är *kraft* och *klarhet*,
som Febus fordrar af de kransade.
Den samme Gud som tände dagens fackla
var äfven Guden med det gyllne svärd,
med silfverbågen hvilken fällde Python.
Sjelfständig kraft är mannens första dygd.
Fast skall han stånda som en Herkulsstod,
på klubban lutad, höljd i lejonhuden.
Det lösa vacklandet, den blinda lättron
är dagens kräfta uti unga sinnen;
hon fräter tanken bort ur hjernans kamrar,
och mod och styrka ur det fria bröst.
En hvar kan icke bli en Genius
på säkra vingar stigande mot ljuset;
men hvem som vill kan pröfva förrn han dömmer,
kan fatta sjelf den sanning han besvärjer,
kan känna sjelf det sköna han beundrar.
Helt visst i tankens stilla verldshaf än
der ligga många obekanta öar
och mången stjerna speglas der kanske
ej hittills upptäckt utaf forskarns öga.
Kan du ej plöja sjelf de djupa vågor
så lyssna villigt till de vises röster,
de vidtberestes, som med säkra tecken
tillbakavända från de nya landen.
Men tro ej allt hvad skeppare förtälja
om oerhörda ting som de erfarit,
om verldens gåta, ändtlig löst af dem
och om den vises sten, som de ha funnit.
De arme dödlige! Den vises sten

i knappen sitter på Allfaders spira,
och menskohänder bryta den ej lös.
Förgäfves mana de den höga sanning
med mörk besvärjningsformel; just det mörka
fördrar hon icke, ty hon bor i ljuset.
I Febi verld, i vetande som dikt,
är allting klart: klart strålar Febi sol,
klar var hans källa, den Kastaliska.
Hvad du ej klart kan säga, vet du ej;
med tanken ordet föds på mannens läppar:
det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta.
Den sanna vishet liknar diamanten,
en stelnad droppe utaf himlaljuset;
ju renare, ju mera värd han skattas,
ju mera lyser dagen ock igenom.
De gamle byggde sanningen ett tempel,
en skön rotunda, lätt som himlahvalfvet,
och ljuset trängde in från alla kanter
uti den öppna rund, och himlens vind
melodiskt lekte i dess pelarskogar.
Nu bygger man ett Babelstorn i stället,
en tung, barbarisk byggnad: mörkret kikar
igenom trånga fönstergluggar ut.
Till himlen skulle tornet nå, men hittills
har det dock stadnat vid förbistringen. —
I diktens riken är det, som i tankens.
All dikt är genomskinlig. Af kristall
dess stad är byggd, och ljuset tusendubbladt
tillbakastrålar från dess spegelmurar.
Men på dess gator vandra upp och ner
ovanskliga, olympiska gestalter
af strålar väfda och af rosendoft;
det fins ej fläck på deras gudalemmar

och himlens stjernor skina dem igenom.
Allt snillrikt träffar som en blixt: det är
ett ögonblickets barn, men ögonblicket
utaf dess verkan går igenom sekler.
Tro ej det mörka är betydningsfullt,
just det betydningsfulla är det klara.
Betydelsen är som en spegelbild:
den är ej till då intet öga ser den.
I många strålar bryter sig det sköna
för menskans syn: till alla sidor blickar
det rika ljuset med sitt Janusanlet.
Den höga konsten är så rik som ljuset,
en stor månghörning är dess tempelbyggnad.
All färg fördrar hon, endast mörkret ej;
hvar mörkret finnes, der har konsten felat
och solen, himlens snille, har gått ner.

Så lefve ljuset! Sprides det af eder
i fosterbygden, i det kära landet
der barndomsvänner bo, och fädren hvila.
Frid öfver deras stoft! Ett minnets land,
en stor stamtafla är det höga Norden.
Hvart helst vi blicka står en hågkomst för oss.
I hjeltars aska gro de Svenska skogar,
om äfventyr från fordom sjunger vågen,
och Nordens himmel skrifves full hvar qväll
med gyllne runor om de store döde.
Der blickar *Vasa* till sitt frälsta folk,
Linné ser ner till sina blommor alla,
och *Kellgrens* öga söker än sitt land
hvar gång han stämmer in i stjernesången.

Förtörnen ej de väldige deruppe,
de himlaklara! Siaren har sett dem
betänksamt skakande de visa hufvud
åt tidens tecken, åt de feberdrömmar
som spökade i kärnfrisk Nord, åt töcknet
som lagt sig kring den fordom klara himmel.
Men nordanvinden är ej död ännu,
jag hör på afstånd slagen af dess vingar;
han fläktar smittan bort från berg och dalar
och sopar stjernehvalfvet rent igen,
och Nordens sinnen klarna med dess himmel.

Med detta hopp jag hemförlofvar er,
I ädle ynglingar, I ljusets svurne,
det evigas apostlar uti Norden!
I fosterlandets namn, i mensklighetens
jag lyser deras frid utöfver eder.
Gån ut, prediken Evangelium,
det sannas Evangelium, det skönas,
det glada budskap från den bättre verld
der allt är gudafrid och himlaklarhet.
Och när I en gång (gälle det er alla!)
igenomstridt den femtiåra striden
för ljusets sak, när er gullbröllopsfest
med sanningen är redo till att firas,
och evighetens gränssten, grafvens häll,
som vigselpall står öfverhängd med blommor:
Välkomna då, I silfverhårade,
I Febi svaner, o! välkomna åter
till samma tempel som i dag er rymmer,
till samma lager, ej förvissnad än,

men blott ett halft århundrade mer mogen!
Ack! icke jag emottar eder då,
förstummad längesen är då min stämma,
och detta hjerta som slår nu så varmt
är stoft, och någon vänlig stam deröfver
i vinden skakar sina gröna lockar.
Men anden (hoppas jag) ser ner ännu
till jorden, till de välbekanta ställen,
der tåget skrider öfver Lundagård
i templet opp att hämta sina kransar.
Och sakta orda mellan sig de gamle
om flydda dagar, om sin ungdoms drömmar,
och jemte dem ett slägte, ofödt nu,
med vördnad lyssnar till de visa röster; —
då gläds jag än en gång åt eder högtid.

---

*M. Fremling.**)

Den port som ej kan öppnas inifrån,
den stilla dödens port går opp med dån,
och sen den reglats, tar sin plats den vise
ibland de andra hvilkas namn vi prise.
En ringa samling, vördnadsvärd ändå,
med skarpa ögon och med lockar grå,
och tankfullt allvar på sin hvälfda panna:
i lifvet sökte de, som han, det sanna.
Der sitter ännu *Sofronisci* son
så anspråkslös som då han gick härfrån.
Den höge *Plato* står bredvid hans sida,
en vingad Genius nu, han blickar vida,
och rättar här och der, allt bättre lärd,
den sköna dikten om sin gudaverld.
Hög som en kung står tänkarn från *Stagira*,
och mången ann som sedan ärft hans spira;
ty på de gamles breda axlar stå
de yngre, rum är der för fler ändå.
Gladt sorla alla, bjuda vänligt handen
åt nya gästen ifrån Nordanlanden.
Men se, han häpnar. Inom grafvens dörr
de äro icke som de syntes förr.

---

*) Professor i Theoretiska Filosofien. Död 1820.

Den arma *Psyche*, huru än hon svingar,
på jorden är en örn — med fjärilsvingar.
Men hennes vingar växa i det blå
der solar flyga, englaharpor slå.
Den lugna sanning der blir skaldens yra,
dess vattenpass förvandlas till en lyra.
All jordisk tankeform är der för trång
och forskningen är adlad der till sång.
I hymner tala der de vise och de gode,
och hvarje tanke blir ett himmelskt ode.

Förundrad hör han deras harposlag,
dock väl han trifves i det visa lag.
Härnere satt han ensam midt bland tusen,
och såg sig solblind uppå himlaljusen.
Dock var han glad, men som den vise är,
förutan yra, utan blindt begär.
Ty dagens korta glädje, dagens smärta
den var för liten för hans fria hjerta,
blott kändt af få, en sluten grufva likt,
dess yta ringa, men dess djup är rikt.
Ej alla blommor öppna sig för solen,
i mörkret doftar skönast nattviolen,
och mången nu som yfves vid hans graf
ej hälften af hans värde vet utaf.
Dock — doldt är *hjertat:* dagens strålar alla,
ett regn af ljus, på mannens *hufvud* falla.
Hur klart var det, hur rent, en fläcklös sol;
och hvart han kom der stod hans lärostol.
Hvad jordens vise tänkt hvad snillet diktat,
hvad dagen sken på, ja hvad natten biktat,

bestämdt till tal, till värde och till art
det låg så blankt inför hans syn, så klart,
som fästets ljus, när molnen undanseglat,
som präktigt gullmynt när det nyss är pregladt.
Och som en flod från rika källor far
så flöt hans stämma evigt frisk och klar.
Med vördnad lyssnade till den de unga,
och hvarje forskning hade der en tunga,
en röst med flöjtens renhet och behag,
och hvart hans öga såg, der vardt det dag.
I tankens verld systemer gå och komma
och ett bär frukt af tusende som blomma.
Fullkomlighet blef icke menskans del
och *Stoas* vise hade också fel.
Den glada dag som tänds af vintersolen
han är ej varm som han är klar, kring polen,
och ängens flod hvars silfver rinner lugnt,
den är ej lika djup på hvarje punkt.
Dock — mången sol hans grafhög får beskina
och åren vexla öfver *Carolina*,
förr än hans like stiger opp härnäst,
en sanningens profet, en ljusets prest,
ett sinne upphöjdt öfver tid och öden,
i lifvet lugnt, och forskande i döden.

NATTVARDSBARNEN

Till

Norberg.

Mins du det land der förr du trifdes gerna,
den blomsterplan med sina hvita torn,
der Sundets vågor gå på vakt och värna
för gröna ekar och för gyllne korn?
Mins du det land och dina vänner alla?
Jag deras härold är, vi nu dig återkalla.

Jag vet det väl, du längtade till Norden,
till fädrens grafvar kring den kända elf;
ty klarare är himlen der, och jorden
är honom närmre, är ett stjernland sjelf,
med sällsam glans utöfver land och vatten,
och solen somnar ej, som här, midsommarsnatten.

Jag vet det väl, ty jag har äfven längtat
till mina berg, till mina skogars sus.
Som skalden till sin himmel har jag trängtat
till björkarna omkring min moders hus.
Ack! i hvar själ en hembygds bilder glöda,
mer blå är himlen der, och rosorna mer röda.

Dock, är ej äfven här den Svenska jorden,
den fria, som ännu ej bar en slaf?
Står icke här, på udden utaf Norden,
en fyrbåk byggd att lysa strand och haf?
En Grekisk eld, som aldrig släcks, blott tänder?
Har du ej vårdat den, du sjelf, med trogna händer?

Hvar är väl mannens fosterbygd? De trakter
der slumpen ställt hans vagga, eller de
der han har offrat åt de högre makter,
åt ljusets makter, hvad han bäst kan ge:
sitt väsens kärna, blomman af sitt snille:
det sanna som han tänkt, det ädla som han ville?

I fyrti år den höga forntids lära
(en helig Adamsbok) du tydde här.
Från Lundagårdens kronor flög din ära,
ditt namns, ditt ryktes fosterbygd är der.
Vår blef du då, vår är du. Vi bevaka
vår rätt till dig i dag: vi börda dig tillbaka.

Kom, Orientens vän, och Nordens heder,
du man från fabelns glömda dar af gull,
med patriarkers språk, med deras seder,
som åldren vis, som barnet oskuldsfull!
Kom åter till de välbekanta ställen,
sitt neder, och förtälj för oss i vinterqvällen;

förtälj om undren som vi ej förgäte
från solens länder, dem du såg en dag:
om Hellas, minnets gamla enkesäte,
om Rom, den höga fornverlds sarkofag!
Förtälj oss det, och liksom barn sig samla
omkring en älskad far, vi samlas kring den gamla;

och sitta, liksom de, med knäppta händer,
i vördsam tystnad kring hans stol, och lyss:
sen gå vi hem, och drömmen till oss sänder
en bild ej olik hvad vi skådat nyss:
en vis med silfverhår, som står och talar
ur morgonrodnans port: då ljusna berg och dalar:

och forntid reser sig ur dunkla grifter,
och Isisslöjan faller från dess syn.
Persepolis' och Obeliskens skrifter,
dem solen fåfängt läste på ur skyn,
de tydas alla, och Eleusis biktar
sin hemlighet för oss. Hur skönt dock drömmen diktar! —

Till dess, tag mot en helsning från den stranden
der i hvart bröst du dig ett altar byggt,
tag mot en ringa gåfva från den handen
som du så ofta faderligt har tryckt;
en ringa gåfva! Ack, den nya tiden
är fattigdomens tid: den rika är förliden.

———

Nattvardsbarnen.

Pingst, hänryckningens dag, var inne. Den landtliga kyrkan
stod hvitmenad i morgonens sken. På spiran af tornet,
prydd med en tupp af metall, vårsolens vänliga lågor
glänste som tungor af eld, dem Apostlarne skådade fordom.
Klar var himlen och blå, och Maj med rosor i hatten
stod i sin helgdagsskrud på landet, och vinden och bäcken
susade glädje och frid, Gudsfrid! med rosiga läppar
hviskade blommornas folk, och muntert på gungande grenar
fåglarna sjöngo sin sång, en jublande hymn till den Högste.
Kyrkogården var sopad och ren. Så grann som en löfsal
stod dess åldriga port, och derinnanför på hvart jernkors
hängde en doftande krans, nyss bunden af älskande händer.
Sjelf solvisarn som stod på en kulle emellan de döde
(hade väl stått der i hundrade år) var sirad med blommor.
Liksom den åldrige far, ett orakel i byn och i slägten,
som på sin födelsedag bekransas af barn och af barnbarn:
alltså stod der den gamle profet, och stum med sitt jernstift
pekte på taflan af sten, och mätte den vexlande tiden
medan rundt om hans fot en evighet slumrade roligt.
Innantill var kyrkan ock prydd; ty i dag var den dagen
då de unga, föräldrarnas hopp och himmelens kärlek,
skulle vid altarets fot förnya sitt döpelselöfte.
Derför hvar vinkel och vrå var fejad och putsad, och dammet
blåst från väggar och hvalf och från oljemålade bänkar.

Kyrkan stod som en blomsterparterr: löfhyddones högtid
såg man i lefvande bild. Ur adliga vapnet på muren
växte en buske af löf, och predikstolen af ekträd
grönskade ännu en gång, som fordom stafven för Aron.
Bibeln derpå var sållad med blad, och försilfrade dufvan,
fästad inunder dess tak, ett halsband hade af sippor.
Men i choret framför, kring altartaflan af Hörberg,
kröp en ofantelig krans: ljuslockiga hufven af englar
tittade fram, som solen ur moln, ur det skuggiga löfverk.
Messingskronan jemväl nyskurad blänkte från hvalfvet,
och i stället för ljus pingstliljor i piporna suto.

Redan klockorna gått och den hvimlande skaran var samlad
fjerran från dalar och berg, att förnimma det heliga ordet.
Hör! då brusa med ens de mäktiga toner från orgeln,
sväfva som röster från Gud, som osynliga andar i hvalfvet.
Liksom Elias i skyn, då han kastade manteln ifrån sig,
alltså kastade sinnet sin jordiska drägt, och med en röst
föll församlingen in, och sjöng ett evärdeligt qväde
af den höge Wallin, af Davidsharpan i Norden,
stämd till Luthers choral, och sången på väldiga vingar
tog hvar lefvande själ och lyfte den stilla mot himlen,
och hvart anlete sken som den heliges anlet på Thabor.
Se, då trädde der in i kyrkan den värdige lärarn.
Fader han nämdes och var i församlingen: christelig enfald
klädde från hufvud till fot den sjuttiårige gubben.
Vänlig var han att se, och glad som bebådelsens engel,
gick han bland skarorna fram, men derjemte tänkande allvar
låg på hans panna så klart, som på mossiga grafvar ett solsken.
Som i ingifvelsens stund (en aftonrodnad som bleknad

skimrar i menniskans själ ännu af skapelsedagen)
konstnärn, himmelens vän, sig tänker Johannes på Patmos,
grånad, med blicken mot himmelen höjd, så syntes den gamle,
sådan var ögonens glans, och sådant lockarnas silfver.
Hela församlingen reste sig opp i numrerade bänkar.
Men med hjertelig blick den gamle till höger, till venster
vinkade helsning och frid och försvann i det innersta choret.

Enkel och högtidsfull gick nu den christliga gudstjenst,
sånger och bön och till slut ett lågande tal af den gamle.
Månget bevekeligt ord och förmaning, tagen ur hjertat,
föll som morgonens dagg, som manna i öcknen på folket.
Sedan, då allt var förbi, framträdde lärarn i choret,
följd af de unga dit upp. Till höger gossarna ställdes,
smärta gestalter med lockiga hår och med rosiga kinder.
Men till venster om dem, der stodo de darrande liljor,
stänkta med morgonrodnadens färg, de sediga tärnor,
händerna knutna till bön och ögonen fästa på golfvet.
Nu med frågor och svar begynte förhöret. I början
svarade barnen med brydd och stapplande stämma, men gubbens
vänliga blickar dem muntrade snart, och de eviga läror
flöto som källornas våg så klart från oskyldiga läppar.
Hvar gång svaret var slut, och så ofta som frälsaren nämdes,
gossarna bugade djupt sitt hufvud och flickorna nego.
Vänlig läraren stod som en ljusets engel ibland dem,
tydde för barnen det heliga ut, det högsta, i få ord,
grundligt, men enkelt och klart, ty allt det höga är enkelt
både i lära och sång, ett barn kan fatta dess mening.
Liksom den grönskande knopp utvicklas när våren är inne,
blad framsticka vid blad och värmda af strålande solen

målas med purpur och gull, tills sist fulländade blomman
öppnar sin doftande kalk och vaggar med kronan i vinden:
så utvicklades här den christliga salighetslära
stycke för stycke ur ungdomens själ. Föräldrarna alla
stodo i tårar bakom och gladdes åt träffande svaren.

Nu steg gubben för altaret upp: förvandlad på en gång
(alltså syntes det mig) var då den vänlige lärarn.
Hög som en Herrans profet, allvarlig som döden, som domen
stod han, ett Guds ombud, ett pröfvande, skickadt till jorden.
Blickar, skarpa som svärd, i genomskådade hjertan
sköt han, hans stämma var djup, var dof som en åska på afstånd.
Alltså förvandlad med ens, han stod der och talte och sporde.

»Detta är Fädernas tro, den tro som apostlarne lärde,
detta är äfven den tro hvartill jag har döpt er, då än I
lågen vid mödrarnas barm och närmre till himmelens portar.
Slumrande lyfte er då den heliga kyrkan i skötet:
vaknade ären I nu, och ljuset med strålarna alla
regnar från himmelen ner: i dag på ungdomens tröskel
ställer hon ärligt er fria igen, att pröfva och välja,
ty hon vet ej af tvång, blott öfvertygelse vill hon.
Detta är pröfningens stund, det är vändningspunkten af lifvet,
fröt till de kommande dar: oåterkalleligt flyger
ordet från läpparna nu: besinnen er innan I svaren!
Tänken ej heller med svek att gäcka den spörjande lärarn,
skarpt är hans öga i dag, och förbannelse hvilar på lögnen.

Börjen ej lefnadens väg med en lögn: församlingen hör er,
syskon, föräldrar och slägt, hvad kärt och heligt på jorden
finnes, det står för er syn som vittnen: den evige domarn
blickar ur solen till er, och engeln som står vid hans sida
ristar bekännelsen in i evärldliga taflor med eldskrift.
Alltså, tron I på Gud, på Fadren, som skapade verlden,
Sonen som frälsade den och på Anden som enar dem båda?
Viljen I lofva mig här (ett heligt löfte!) att älska
mer än det jordiska Gud, och hvar menniska såsom en broder?
Viljen I lofva mig här att bestyrka er tro med er lefnad,
kärlekens himmelska tro, förlåta, fördraga och hoppas,
huru ert öde må bli, och att redliga vandra för Herran?
Viljen I lofva mig det för Gud och för menskor?» — Med klar röst
svarade gossarne ja, och ja, med hviskande läppar
svarade flickorna ock. Då smälte på lärarens panna
molnet med åskorna i, och han talte med mildare stämma,
ljuflig som aftonens fläkt, som harpor vid Babylons elfver.

»Varen mig helsade då, välkomna till himmelens arfskap,
barn ej mer från i dag, men bröder och systrar i trone!
Dock — hvarföre ej barn? Till barn hör himmelens rike.
Nere på jorden en samling af barn, och i himlen en fader
styrande dem som sitt hus, förlåtande, straffande ömsom,
detta är menniskolefnadens bild som Skriften har lärt oss.
Salige äro de rene för Gud! På renhet och oskuld
hvilar den christliga tro, hon sjelf är ett barn ur det höga.
Starka som männer och fromma som barn, är summan af läran,
som den gudomlige lärt, och lidit och dött för på korset.

Ack! då I vandren i dag ur barndomens heliga fristad
ned och allt djupare ned i årens kyliga dalar,
o! hur kommen I snart, för snart, att längta tillbaka
upp till dess kullar igen, till de solbeglänsta, der straffet
stod som en fader för er, och förlåtelsen, klädd som en moder,
gaf er att kyssa sin hand, och det älskande hjertat var skuldfritt,
lifvet var lek, och er hand grep efter himmelens rosor!
Sjuttio år har jag lefvat alltren, den evige fadren
skänkte mig glädje och sorg, men lifvets skönaste stunder,
när jag blott såg dem i ögonen rätt, jag kände dem genast,
kände dem alla igen; de voro min barndoms bekanta.
Derföre, tagen derfrån till ledare lifvet igenom
bönen med blicken mot skyn, och oskuld, menniskans barnbrud.
Oskuld, älskade barn, är en gäst från sällare verldar,
skön med sin lilja i hand: på lifvets brusande vågor
gungar hon trygg, hon märker dem ej, hon sofver i skeppet.
Lugn hon ser sig omkring i menniskohvimlet: i öcknen
stiga englarna fram och tjena henne, hon sjelf vet
ej sin herrlighet af, men hon följer trogen och ödmjuk,
följer, så länge hon får, sin vän: förskjuten ej henne,
ty hon är kommen från Gud, och hon har himmelens nycklar. —
Bönen är oskulds vän, och den villiga flyger beständigt
mellan jorden och skyn, hon är dufvoposten till himlen.
Anden, en evighets son, landsflyktig och fjettrad i tiden,
rycker på kedjorna jemnt och sträfvar som lågorna uppåt.
Ty än minnes han rörd sin faders boningar många,
minnes sitt fädernesland, der det blomstrade friskare blommor,
lyste en skönare sol, och han lekte med vingade englar.
Då blir jorden för liten, för qvaf, och till himmelen hemsjuk
längtar den vilsne igen, och andens längtan är andakt,

andakt heter hans skönaste stund: dess tunga är bönen.
Ack! när lifvets oändliga tyngd nedfaller uppå oss,
trycker till jorden vårt hopp, och inunder jorden, i grafven,
väl är det skönt att bedja till Gud, ty de klagande barnen
visar han ej från sin dörr, men han tröstar och läker och hjelper.
Skönare är det likväl att bedja, när allting oss väl går,
bedja i lyckones dar, ty lifvets skönaste lycka
ligger på knä för den eviges thron, och med händerna knäppta
prisar hon tacksam och rörd det godas gifvare ensam.
Eller veten I, barn, ett godt som ej kommer från Herran?
Hvad har menniskan väl, den arma, som icke hon undfått?
Derföre, fallen i stoft, tillbedjen! Seraferna tillbe,
skyla med vingarna sex sitt anlet för glansen af den, som
hängde på intet sitt murarelod då han murade verlden.
Jorden bevittnar hans makt och fästet förtäljer hans ära.
Slägten blomstra och dö, och stjernorna falla från himlen
neder som vissnade blad, årtusen med döende tolfslag
lägga sig ned för hans fot, och han ser dem, men räknar dem icke.
Ho består för hans syn? Förfärligt är domarens allvar,
störtar de trotsiga ned med en vink: när han talar i vrede
höjderna hoppa som kid och bergen springa som rådjur.
Dock — hvi frukten I eder, I barn? Den förskräcklige hämnarn,
ack! han är kärlekens Gud: Guds röst var icke i jordskalf,
icke i eld eller storm, men hon var i den susande fläkten.
Kärlek är skapelsens rot, Guds väsen: oändliga verldar
ligga som barn vid hans barm, han skapte den endast fördenskull.
Endast att älska och älskas igen, han blåste sin anda
in i det slumrande stoft, och upprätt stod det och lade

handen på hjertat och kände det varmt af den himmelska lågan.
Släcken den, släcken den ej: hon är andedrägten af lifvet,
kärlek är lif, men hatet är död. Ej fader, ej moder
älskade eder som Gud, ty att I må salige varda
gaf han sin endaste son. När han böjde sitt hufvud i döden,
firade kärleken glad sin triumf; fullbordadt var offret.
Se, då remnar med hast förlåten i templet, som skilde
jorden och himmelen åt, och de döde stiga ur grafven
hviskande sakta hvarann i örat med bleknade läppar
ordet, blott anadt förut, till skapelsens gåta: försoning!
Kärlekens djup är försoningens djup, försoning är kärlek.
Derför, du menniskobarn, du älske förbarmande Fadren,
vilj hvad den helige vill, och af kärlek men icke af fruktan:
fruktan är slafvarnas dygd, men det älskande hjertat är villigt,
var fullkommen för Gud, fullkommen är kärleken ensam.
Älskar du Gud som du bör, då älskar du bröderna äfven:
solen på himlen är en, och en är kärleken också.
Bär ej hvar mensklig gestalt det gudomligas tecken på pannan?
Läser du ej i hans drag ditt ursprung? Seglar han icke
vilsen som du på ett främmande haf, och leda ej honom
samma stjernor som dig? Hvi skulle du hata din broder?
Hatar han dig, tillgif! Det är skönt att dock stamma en bokstaf
fram af den eviges språk: förlåtelse näms det på jorden.
Känner du den som förlät med törnekronan kring hjessan,
bad för sin fiende ömt, för sin bödel? Känner du honom?
Ack! du bekänner hans namn, så följ hans exempel tillika,
tänk om din broder ej argt, men öfverskyl med hans brister,
visa den irrande rätt: ty den gode, den himmelske herden
tog det förvillade lam på sin arm och bar det till modren.

Detta är kärlekens frukt, och på frukterna känna vi honom.—
Kärlek hos Gud är de skapades väl, men kärlek hos menskan
är en oändelig suck, han längtar och tål och fördrager,
lider, men glädes ändå, och med tårar i ögonen ler han.
Hopp, så heter hans jordiska lön. Det vänliga hoppet
gör hvad det kan, ty det pekar alltjemt åt himlen, och trofast
hugger sitt ankares tand i grafvens djup, och derunder
diktar en skönare verld, ett dunkelt, men älskeligt skuggspel.
Slägten, bättre än vi, sig stödt vid dess vacklande löften,
hade ej annat än hopp. Så prisom vår Fader i höjden,
hvilken har gifvit oss mer, ty för oss är hoppet förklaradt,
famlar ej längre i natt, det är tro, det är lefvande visshet.
Tron är det klarnade hopp, hon är ljus, hon är kärlekens öga,
tyder den längtandes dröm och hugger dess syner i marmor.
Tro är lefnadens sol, och dess anlete skiner som Mosis,
ty hon skådade Gud: den välbefästade himlen
drar hon med kedjor hit ner, och det nya Jerusalem sjunker
präktigt med portarna tolf i gyllene skyar till jorden.
Hänryckt vandrar hon der och betraktar de höga gestalter,
räds ej det vingade folk, hon är hemmastadd bland dem alla.
Derföre, älsken och tron: då följer ock gerningen sjelfmant,
likasom dagen med sol: det rätta är son af det goda,
kroppen till kärlekens själ; den christliga gerning är endast
lefvande kärlek och tro, som blomman är lefvande våren.
Gerningen följer oss alla till Gud, der står hon och vittnar
ej hvad hon syntes men blott hvad hon var: lycksalig är den som
hör dess bekännelse trygg; hon är stum på jorden, tills döden
öppnar den tigandes mun: I barn, ej frukten I döden?
Döden är kärlekens bror, är dess tvillingbroder, allenast
mera allvarlig att se: med en kyss på bleknade läppar
tager han anden och far, och vaggadt på kärliga armar

ställer det frälsade barn, ett nyfödt, fram för sin Fader.
Redan jag hörer den kommandes dån, jag skymtar hans vingar,
svarta som natt, men med stjernor uppå: jag fruktar ej honom.
Död är befrielse blott, är förbarmandet stumt: vid hans hjerta
lättare andas mitt svalkade bröst, och anlet mot anlet
skådar jag Gud som han är, en sol uppklarnad ur dimmor,
skådar jag seklernas ljus dem jag älskat, de mäktiga själar,
ädlare, bättre än jag; förklarade stå de för thronen
klädda i hvitt och med harpor af gull, och sjunga en lofsång
diktad i himmelens luft, på det språk som talas af englar.
Eder jemväl, I älskade barn, upptager han en gång,
glömmer de tröttade ej: välkomna, I älskade, efter!
Glömmen till dess ej edernas helgd, förgäten ej löftet,
vandren i salighet hän och till salighet, akten ej jorden,
jorden är stoft, men himlen är ljus; jag har vigt er till himlen.
Hör mig, du verldarnas Gud, du kärlekens eviga källa,
hör på din tjenares röst, jag skickar min bön i din himmel!
Låt mig ej sakna en dag för din thron en enda af dessa,
dem du förtrodde mig här, som en far har jag älskat dem alla.
Måtte de vittna för mig att jag lärde dem vägen till lifvet,
redligt, så långt jag förstod af ditt ord, må de känna mig ännu,
falla till lärarens bröst, och jag ställa dem fram för ditt anlet
rena som nu, men blott pröfvade mer, och ropa med glädje:
Fader, si, jag är här, och barnen som du mig har gifvit!» —

Gråtande talte han så, och nu på en vink af den gamle
knä vid knä de knöto en krans kring altarets rundel.

Knäböjd läste han då den heliga bönen, och sakta
läste de unga den med, och till slut med darrande stämma
lyste han himmelens frid, välsignelsen, öfver dem alla.
Skulle nu ändas hans värf för i dag; den kommande söndag
var för de unga bestämd att begå den heliga nattvard.
Plötsligt, som träffad ur skyn, stod läraren stilla och lade
handen på pannan och blickade upp: gudomliga tankar
flögo igenom hans själ och förunderligt glänste hans ögon.
»Nästa söndag, hvem vet, kanske jag hvilar i grafven,
kanske någon af er, en lilja bruten i förtid,
sänker sitt hufvud till jord; hvi dröjer jag, stunden är inne!
Hjertat är varmt, jag vill så, ty i dag gror himmelens säde.
Hvad jag begynt fullbordar jag nu: för hvad feladt är deri,
svarar jag gamle för Gud och för högvördige fadren.
Sägen mig endast, I barn, I himlens medborgare nya,
ären I redo i dag att begå försoningens måltid?
Hvad den betyder, I veten det väl, jag sade det ofta.
Nya förbundets symbol är hon, är försoningens tecken,
stiftad emellan himmel och jord. Den syndiga menskan,
bort är hon kommen från Gud, från hans väsen. I dagarnas början
föll hon vid kunskapens träd, och det hänger sin krona utöfver
fallet ännu: i tanken är fall, i hjertat försoning.
Fallet oändeligt är, oändlig försoningen äfven.
Se, tillbaka så långt som det gamla minnet, och framåt
långt som det flygande hopp kan nå på tröttade vingar,
synd och försoning alltjemt gå menniskolifvet igenom.
Fullväxt synden är född, men försoningen slumrar i hjertat,
tyst som det vaggade barn, och drömmer om himmel och englar,
mäktar ej vakna till sans: hon är som de toner i harpan,
fängslade andar som vänta alltjemt på befriarens finger.

Derför, älskade barn, nedsteg försoningens Förste,
väckte den slumrande opp, och nu står hon med strålande ögon
klara som himmelens hvalf, och kämpar med synden och segrar.
Neder till jorden han steg och förklarad vände han derfrån,
icke från hjertat likväl, ty der lefver han ännu i Anden,
älskar, försonar alltjemt. Försoningen varar som tiden.
Derför, anammen med vördnad i dag dess synliga tecken.
Tecknet är dödt om ej saken har lif. Det eviga ljuset
är för de blinda ej till, men det föds af det seende ögat.
Icke i bröd och ej heller i vin, i det renade hjertat
ligger förlåtelse gömd: uppsåtet till bättring allena
adlar de jordiska frukter till himmelska ting, och förtager
synden och syndenes lön. Blott kärlek med öppnade armar,
ångern som gråter och ber, den pröfvade viljan, hvars gull går
sofradt ur lågorna fram, med ett ord, den försonade menskan
bryter försoningens bröd och dricker försoningens vinkalk.
Men den som stiger hit fram, ovärdig, med hatet i hjertat,
gäckande menskor och Gud, han är saker på Herrans lekamen,
saker på medlarens blod, han äter och dricker sig sjelfom
döden och domen: derför bevare oss, himmelske Fader! —
Ären I redo, I barn, att begå försoningens måltid?»
Alltså han frågade rörd, och på en gång svarade barnen
med högtsnyftande ja! Då läste han bönerna alla,
läste instiktelsens ord, och in föll orgeln och sången:
O! Guds helige lam, som förtager verldenes synder,
hör oss, gif oss din frid, varkunna dig öfver oss alla!
Gubben med darrande hand och med himmelska perlor i ögat
fyllde nu kalk och patén, och delte de mystiska gåfvor.
O! då syntes det mig som Gud med middagens öga
klarare såg i fönsterna in, och träden derute

böjde sin grönskande topp, och gräset på grafvarna skälfde.
Men hos de unga (jag märkte det väl, jag kände det) for en
rysning af salighet hän igenom isade lemmar.
Prydd som ett altar för dem stod grönskande jord, och deröfver
öppnade himmelen sig, som för Stephanus fordom: de sågo
Fadren i strålande glans, och Sonen till höger om honom.
Under dem höra de harpornas klang, och englar ur gullmoln
nicka dem broderligt till, och hvifta med vingar af purpur.

Slutadt var lärarens värf, och med himlen i blick och i hjertan
reste de unga sig upp, och gråtande böjde en hvar sig
neder att kyssa den vördades hand: men han tryckte dem alla
rörd till sitt hjerta och lade med bön välsignande händer
nu på de saliga bröst, nu på hufvudets lockiga oskuld.

Till Herr Academic Secreteraren J. J. Palm.

Det sägs att Du vill ge dig ut
på vilda hafvet till att segla.
Men det är Consistorii beslut
att portförbjuda dig, förutan prut,
och porten regla.

Dock kan förbudet återtas
om du, som det sig bör och egnar,
vill muta med de fyllda glas
den som sig ren i förväg fägnar.

På dragande kall och Embetets vägnar

J. A. Engeström
Kgl. Acad. n. v. Rector.

Es. Tegnér.

Till C. von Greiff

med hjertan af konfekt.

Alla locka, alla reta,
god aptit har Gud dig gett.
Välj med klokhet: du skall veta
man får endast välja *ett.*

Till J. A. Engeström

med en kappa.

Håll till godo kappan som du får,
göm den skatten.
Hon är god för Rector då han går
vakt om natten.

———

Julklappsverser.

Klockan i barmen.

Till Sofi K.

Ingen hand får klockan röra
der hon sitter hos sitt par.
Derför har jag låtit göra
tvenne handskar, en åt hvar.

Handskarne.

Till Euphrosyne P.

Handsken icke får berömmas,
ty han är fodralet blott.
Men hur lycklig den som fått
det som deruti skall gömmas!

Till Agardh.

Vid hans återkomst från Frankrike.

Välkommen hem! hvad sökte du i Söder
som ej finns här?
Hvar gräset grönskar och hvar blomman glöder
ditt rike är.

Ett herrligt rike, och ett folk af englar
i jordens grus!
Förnöjde sitta de på lätta stänglar
och dricka ljus.

Dagg kallas glädjetårarne som falla
på deras kind,
och himlaspråket, som de tala alla,
är sommarvind.

Väl den som fattar rätt de stilla orden
när vår står ung!
Skönt är ditt rike, skönt jemväl i Norden,
du blomsterkung.

Styr det som förr, välkommen till oss åter!
Gif nu din vård
åt blomstren ock som Svea knoppas låter
på Lundagård.

Den 18 maj 1821.

Dagen är en fjärl, som svingar
I de gröna lunder om.
Fattom honom vid hans vingar,
Annars far han som han kom.

Hvilka vingar! Sen I spåren
Utaf solens guld derpå?
Sen I kartan öfver våren,
Rosenröd och himmelsblå?

Ack! de färger äro glada,
Men de vara alltför kort.
Ren i morgon — det är skada —
Falla färg och vingar bort.

Dock — en Gud dem födas låte
Nya än, med nytt behag.
Nästa Maj välkommen åter,
Flyktiga men sköna dag!

Sång för Jemtlands Fältjägare.

Det rör sig, det hvimlar vid skogens bryn,
gevären blixtra mot dagen,
och hurraropet flyger mot skyn:
då gläder sig döden med bister syn,
ty hans förpostkedja är dragen.
Och framåt hon ilar från trakt till trakt:
det är Svenske män, det är Jemtlands jagt.

Vi jaga som björnen han jagar i Nord,
som lejonet jagar i Söder.
Dock — deras jagt är för glömskan gjord:
vårt villebråd är det skönsta på jord,
en Sveriges ovän som blöder.
För Sveriges ära, för Sveriges makt
öfver berg, öfver dal skallar Jemtlands jagt.

Bespara dig flykten och fall med mod,
du ovän från östan, från sunnan!
Bakefter dig ilar skidlöpare god,
och aldrig irrar hans vingade lod;

med lifvet du kommer ej unnan!
På den har döden sin hand re'n lagt,
som råkar i skotthåll för Jemtlands jagt.

Stån trygga, I hyddor i dalarnas natt!
Stån trygga, I snöfjällar höga,
der stjernehvalfvet sin krona satt!
Och Storsjö, blicka mot himlen gladt,
du fjällens mörkblåa öga!
Kring er och kring fädernas grafvar på vakt
stå Svenske Männer, står Jemtlands jagt.

Du fosterländska, du fria jagt,
som jagar för landet och kungen!
På faran gifver ej jägaren akt,
han leker med henne så oförsagdt,
och dör han, så dör han besjungen.
Och tusende eko i fädernetrakt
upprepa sången om Jemtlands jagt.

Vid Skånska Hofrättens Invigning

den 4 Julii 1821.

För H. M. KONUNGEN.

Skön är, o kung, din dubbelkrona:
den sjelf du vann med bragders rätt.
Bär den som hittills, och försona
din samtid med en kungaätt.
Mot dagens tadel, dagens fara
beskyddar lätt den gyllne ring:
men kungar måste äfven svara
på häfdernas Allshärjarting.

Der är, o kung, ej folket ringa,
men mången hög är ringa der,
ty våldet der förutan klinga
och smickret utan tunga är.
Väl dig, Carl Johan, för din ära
du finner der en oköpt tolk;
den tolken är ditt hjerta nära:
Ditt skonade, ditt fria folk.

För H. K. H. KRON-PRINSEN.

Och du som ärfva skall hans spira,
ärf ock hans nit för rätt och lag.
Prins, skönare kan du ej fira,
än nu du gjort, din födslodag.
Som klippan på de fasta grunder,
står Nordens thron på Nordens lag
med hjessan trygg mot himlens dunder,
och foten fast mot böljans slag.

Från Södern hänger och till Norden,
en mäktig våg bland stjernors här.
Hon håller verlden jemnt: på jorden
rättvisan hennes afbild är.
De minsta välden, som de största,
dem bär, dem upprätthåller hon.
Ett domarsäte var den första
och det blir ock den sista thron.

För HOF-RÄTTEN.

Du lagens nyss upplåtna öga,
du tunga uppå Themis våg,
hell dig af låga och af höga,
du väntade af hög och låg!
Du länk från folket till monarken,
den svages skydd, den trycktes hopp!
Som fordom Israel till arken,
till dig allt landet blickar opp:

Det skörderika land, det sköna!
I vågor går den gyllne slätt,
och stilla susa lunder gröna:
omgärda dem med frid och rätt!
Glöm ej hvad våldet blott vill glömma,
de ädlas tröst, de visas bud:
»På jorden måste menskor dömma,
men öfver stjernor dömmer Gud.»

Slutkalaset.

Nordens folk, den långa raden
ville dricka Södern kull.
I tre månar snart stod staden
som en punschbål, ständigt full.

Se, då kommer, skönt bestrålad
vår Helenas dag igen.
Som en ros på botten målad
af vår tömda bål står den.

Nu skall icke mera njutas,
hvaren druckit hvad han tål.
Sommarns långa gästbud slutas
billigt med värdinnans skål.

Vid D. Aspelins Graf.

Den 4 September 1821.

Var det din mening, Broder? Var det icke
den hulda Diktens Engel mer, men Dödens
som stod bakom din skullra re'n, och lärde
dig orden, som du skref? Den sköna sången,
den rörande, var det din Svanesång?*)
Ack! hvad är lifvet? Nyss dess Härold, Skalden,
satt stilla suckande och sjöng dess plågor.
Ty han är lifvets Härold, liksom fogeln
är dagens: lifvets källor flyta alla
mer varmt, mer ymningt genom Skaldens hjerta,
och derför slår det så oroligt stundom.

---

*) Detta har afseende på ett Skalde-Bref öfver Olyckan hvarmed den afgångne, några få dagar före sin död, hedrade mig. Deri förekommer bland annat följande sköna ställe:

Liksom en Brud i hvitt och rödt
står Kyrkan, skymtad utan möda.
Med gröna täcken slumra sött
kring henne denna bygdens döda.

Dit jag med Gray vill blicka hän
och se min likfärd hur den skrider
vill se i tårar mången vän
som tänker på förflutna tider.

Och se det trogna folkets gråt
och ömkan vid mitt sorgsna öde
och när jag sett det — efteråt
mig redan tänka bland de döde.

Nu har det stannat. Lik en splittrad lyra
du ligger der, och himlens melodier
ha slumrat in uti de brustna strängar,
och allt är tyst och öde: Knappt att jorden,
en sniken arfving lik som gläds åt rofvet,
med några blommor, likt förställda tårar,
betecknar stället hvarest Sångarn hvilar,
och gycklar lifvets bild på grafven än.
Det gycklet tröstar ingen. — Broder, Broder,
det är ju sant hvad vi så ofta sjungit,
att Psyche lyfter vingarna ur grafven
och lemnar larfven blott i stoftet qvar?
Välan, du Psyche, du aflarfvade,
med vingar väfde utaf morgonrodnad,
med ögon bildade af himlens stjernor,
du högre Ande, blicka vänligt ner
till jorden ännu, till dess små bekymmer
(ack! små för dig, men stora för oss andra!)
Se neder till din öfvergifna maka
som nu står ensam, står med nedböjdt hufvud
en solros lik, se'n hennes sol är slocknad
Och till din Uno, till din endaste,
det arma barn som ej har annan fader
än den förnämsta, den som bor i himlen:
bed honom för din öfvergifna son!
Och bed jemväl en bön för dina vänner
som älskat dig med broderliga hjertan,
och ibland dem förgät ej mig som nu
med stilla tårar fäster sista kransen
uppå din bår! — —
Ack! det var sköna tider
vi lefde uppå jorden här tillsammans.
Till våra hjertan trängde inga sorger,

ty lugnt vi bodde i vår ungdoms löfsal,
och glädjens källor sprungo rundt kring honom,
och hoppets himlabåge hvälfde sig
med präktig skiftning strålande deröfver.
Då sjöngo våra Sångmör, späda än,
i skuggan hvilande, med vänlig täflan,
som Herdarna hos Maro, om hvarandra.
Din var den bättre: icke stark men ljuf
var hennes röst, och innerlig och hjertlig.
Som västan suckar i de stilla lunder,
som floden klagar då han far förbi
en ynglings graf, så var din Sångmös stämma.
Kär var hon då mig, kär är hon mig än,
den bleka tärnan med en krans af tårpil
omkring sin tinning, med de blåa ögon,
de tåruppfyllde, blickande alltjemnt
till stjernorna, dit nu hon är försvunnen.
Låt tadlet gäcka henne nu. All konst
är lätt att gäcka, men är svår att öfva
Ej lika delar Guden sina gåfvor.
Hans röst hörs ur trumpeten, men ur flöjten
hon höres äfven väl, och Diktens sol
ej speglar sig i Oceanen blott
men ock i droppan darrande på blomman.
Den dubbeltoppiga Parnassen har
rätt mången afsats nedanför den högsta,
men likväl högt från jord, och du och jag
vi bodde der förnöjt i lunder gröna.
Nu bor du högre. Uppå Thabors berg
(ty Menskligighetens Thabor står i himlen)
du byggt din hydda: der är godt att vara.
O! den som vore jemte dig deruppe,
du redlige, du ädle ungdomsvän!

Till dess farväl, ett långt farväl, o Broder!
Hvem vet hur långt? ty tiden räknas ej
i himmelen som här: farväl, o Broder,
tills Englarne, till hvilka du gått in,
mig kalla till dig med en röst, lik din!

PROSAISKA UPPSATSER

Tal,
hållet på Kongl. Carolinska Lärosalen i Lund, vid Jubel-festen 1817.

Den högtid, vi i dessa dagar fire, är i mera än ett afseende märkvärdig och upplyftande. Halfva Europa står upp och begår minnet af en enskilt man, som, utan någon borgerlig betydenhet, utan några yttre hjelpmedel, endast med sitt hufvud och sin fria, uppåt sträfvande ande förändrade verldens utseende och befriade både Religion och Förnuft från deras nesliga bojor. Folken församlas i Herrans Tempel och prisa den Evige, som sändt sitt ord, och näst Honom *den*, som åter framdrog det i dagen, så rent, så enkelt, så kraftfullt, som det fordom hördes ifrån heliga läppar. Skalderne sjunga till hans lof, och den ene Talaren aflöser den andra för att prisa hans minne. Dagen hör ingen ting annat än hans beröm, och natten lågar af bilder, som skola antyda hans verk. Ett allmänt jubel fattar land och stad. Man glömmer tidens trångmål, och tänker ej, talar ej om annat än den väldige mannen och hans under. Öfver den prisades bröst har jorden redan länge hvilat; men märkvärdigt och upplyftande är det för en hvar att se, huru Sanningens strid alltid slutas med seger, huru menniskan är stor endast genom sin tanke och sin kraft, och huru den verkliga storheten aldrig förgätes af efterverlden.

Förtjenster sådana som Luthers borde också minst af alla äfventyra att blifva förgätne. Hans företag var så vigtigt för allt hvad menskligheten skattar heligast, det verkade så afgörande på hans tid, dess följder ligga så öppna, äfven i våra dagar, att liknöjdheten sjelf ej kan få tid att glömma. Men till denna allmänna beundran verkar äfven betydligen en annan omständighet. Luther var nämligen en af de sällsynta verldshistoriska caracterer, som alltid, i hvad de ock företaga sig, genom sjelfva sitt sätt förvåna och outplånligt inprägla sig i minnet. Det låg någonting ridderligt, jag ville nästan säga någonting äfventyrligt, i hela hans väsende, i hela hans företag, sålunda som det både började och fortsattes. På allt hvad han gjorde eller sade tryckte han alltid en egen stämpel af nästan ofantlig storhet, af nästan öfverbrusande kraft. Hans handling var som ett helt, hans blotta ord var som ett halft fältslag. Han var en af de väldiga själar, hvilka, likt vissa träd, endast blomma under stormen. Hela hans stora, rika och underfulla lif har alltid förekommit mig som en hjeltedikt, med sina strider och sin slutliga seger. En sådan ande måste nödvändigt alltid skaffa sig rum, han måste nödvändigt på ett afgörande sätt gripa in i historien, hvarthelst också hans verksamhet vändes, och under hvilka förhållanden och hvilka tider han också framträdde.

Det tidehvarf, hvari Luther framstod, var en af de stora verldhistoriska epoker, då tidens orm byter om skinn och framgår i föryngrad gestalt. Medeltiden hade redan länge stått vid sin graf. Den gamla riddar-andan, som utgjorde dess egentliga lifskraft, var, af flera orsaker, så godt som förslocknad. Kriget hade tagit ett nytt skick och trängt den blotta personliga tapperheten tillbaka i skuggan. Staterne hade samlat sig i större massor, en fastare ordning hade stadgat sig, och Lagen och dess mäktige

handhafvare var öfver Riddaren och hans svärd. Nya borgerliga förhållanden hade äfven småningom uppkommit. Ett nytt stånd hade bildat sig, hvilket täflade med de förra i förmögenhet och var dem öfverlägset i bildning och practisk behändighet. Handeln, med sin verldsförenande ande, sammanband folken och utbytte emellan dem icke blott varor, utan äfven tankar och åsigter. En ny verld hade sprungit upp ur Oceanen och skickade den gamla sitt guld och sina under. Genom Boktryckeriet hade man ett nytt, förut okändt, medel att sätta i omlopp och utsprida satser och undersökningar. Det var omöjligt att längre spärra tanken inom ett särskildt skrå, eller qvarhålla den lössläppta forskningen. Hon geck genom lyckta dörrar. Det hade vext vingar på den unga örnen, och han pröfvade dem alltjemnt och steg emot solen. Man kunde bränna kättaren; men hans skrifter blefvo qvar för en hvar och ropade som anderöster öfver jorden. Den gamla classiska forntiden hade nyligen blifvit framdragen ur sitt grus. Lik en ur jorden uppgräfd stad, stod den för den förvånade verlden, med alla sina Tempel och Stoder. Dess ofantliga massa af klara föreställningar och djerf forskning kastades på en gång som ett jäsningsämne i den redan förut oroliga tiden. Hierarchien hade redan länge beherrskat verlden. Den hade förut tilläfventyrs varit nödvändig för att som en osynlig makt, som en hand ur molnen, sammanhålla det förvildade Europa. Europa hade flere sekler igenom ej haft eller kunnat hafva någon annan verklig föreningspunkt än Kyrkan. Nu var förhållandet annorlunda. Det theocratiska systemet hade efter tidens förändrade skick blifvit onödigt, följaktligen äfven olämpligt. Det måste derföre lemna plats för ett annat. Hierarchien måste falla. Dess ålderdoms-utsväfningar och dess halsstarrighet att ingenting vilja medgifva påskyndade endast dess fall. Men den kunde verkligen ingenting med-

gifva. Den var som en slagen eröfrare, hvilken ej kan underhandla, ej kan återlemna något, emedan han derigenom äfventyrar att förlora allt. Flera märkvärdiga försök att störta den hade redan blifvit gjorda. Det är sant, de hade misslyckats; men den blinda lydnaden var dock genom dem bruten och en möjlighet gifven att tvifla på den ofelbara. Med detta tvifvelsmål var också dess undergång oundviklig; ty den berodde från sin början på frånvaron af allt tvifvel, liksom mörkret beror på frånvaron af ljus. Den var som ett pappersmynt, hvars värde är förloradt, när förtroendet dertill upphör. Det afgörande ögonblicket var inne. Jorden var ihålig under den gamles thron, och det fordrades blott en djerf beslutsamhet och en kraftig arm, för att störta honom i den öppnade afgrunden.

Min mening med det nu anförda är ingalunda att förringa värdet af Luthers stora företag. Meningen är endast att förklara dess historiska möjlighet. Det stora och verldsomhvälfvande kommer aldrig oförberedt. Det mognar långsamt, emedan det lefver länge. Endast det obetydliga fladdrar plötsligt fram som ett stjernskott, och dör bort likasom det. Man säger, att en stor man skapar sin tid, och man har rätt, så vida man härmed ej förstår en orimlighet. Af intet skapar Gud allena. En stor man, äfven den störste, är nödvändigt alltid en son af sin tid; men han är dess äldste son, han är Tidens Fidei-Commissarius. Tidehvarfvet är hans, och han förvaltar sitt gods såsom honom bäst synes. De spridda elementerna finner han för sig, men vanligtvis ännu outredda och i chaotisk oordning kämpande emot hvarandra. Att samla och ordna dem till en skapelse, att rikta dem till ett bestämt mål, att verka på tiden ledande, sammanbindande, med ett ord bildande: detta är hans storhet, detta är hans egentliga skaparför-

måga. Hvad han sålunda frambringar, det är, det kallas med rätta hans verk. I denna menskliga betydelse taget skapade Luther sin tid. Mycket var gjordt före honom; ty hvad han gjorde hade annars varit en omöjlighet. Men icke dessmindre var han ensam den sekulariske mannen, på hvilken allt ankom; det var verkligen han, som omhvälfde hela andens verld, det var han, som hämnade Förnuftet, det var han, som störtade vantron och Påfveväldet.

Man kan betrakta, och betraktar äfven vanligtvis, Reformationen endast i dess förhållande till Kyrkan. Emedlertid utgjorde Religionsreformen, sjelfva de theologiska satserna, blott dess ena sida, vigtig utan tvifvel, men derföre icke den enda. En alldeles isolerad Religionsförbättring är i sig sjelf omöjlig; ty med Religionen hänger allt menskligt, i ordets skönaste bemärkelse, tillsammans. Reformationen är i ett annat hänseende att betrakta som det menskliga Förnuftets nya Testamente, som en befrielse från den gamla träldomen. En ny tid tog med den sin början, och lemnade i arf till de efterföljande tankens frihet, forskningen och öppen plats för utvecklingen af alla våra ädlaste anlag. Luther planterade icke Kunskapens Träd (Gud planterade det redan i Paradiset), men han nedref klostermurarna omkring det, att dess grenar kunde vagga i en renad luft och dess frukter mogna i solen. Trehundrade år äro förflutna sedan denna stora händelse. Vi äro Reformationens arfvingar. Det frågas alltså med skäl: huru hafve vi användt vårt arf? *I hvad förhållande står den närvarande Tidens Ande till Reformationen?*

Jag ser en talrik samling framför mig. Den väntar tilläfventyrs af Talaren, hvad han hvarken kan eller vill gifva. Dagens högtidlighet är rik. Den lemnar valet mellan en mängd ämnen. Jag har föredragit det nyssnämnda, emedan vår närvarande tid synes mig i flera af-

seenden märkvärdig. Så godt jag kan, vill jag derföre, som han ilar förbi, fatta tiden vid de flygande lockarna. Jag vill se honom i det skiftande anletet, och måla honom för Er sådan, som han förekommer mig.

Det gifves i allmänhet ingenting svårare än att rätt bedöma sin egen tid, likasom konstnären har svårast att träffa sin egen bild. En hvar utaf oss kämpar gerna för sig sjelf, och kan ej bedömma annat än hvad som närmast tränger in på honom, liksom den simple soldaten värjer sig sjelf i slaget och nedslår sin närmaste motståndare; men om slagets gång vet han föga eller intet. Endast Fältherren står på höjderna och öfverser med klara blickar det hela. I mera än ett afseende liknar också vår tid ett fältslag. På dess utgång beror icke dagens eller landets öde, men seklernas och menskligheten. Tidsanden gör som stora fältherrar: han manövrerar för att förvilla: det är ej lätt att gissa hvad han egentligen åsyftar. Allt är parti med eller mot: det är svårt att dömma utan väld och vrede. Emedlertid är en sådan dom nödvändig för en hvar, som icke vill försofva sitt tidehvarf. På hafvet tar man solens höjd, för att veta hvar man är, och styrer derefter sin kosa. På jorden måste vi göra detsamma, och akta på tidens tecken, om tiden skall akta på oss.

Att verlden för närvarande befinner sig i en afgörande brytning till lif eller död, till ljus eller mörker, att vi lefva i en vändpunkt af historien, att vi, med ett ord, bygge på en volkan, som jäser inunder oss: derom öfvertygar oss den flyktigaste uppmärksamhet och volkanens utbrott, som vi till en del öfverlefvat. Men denna revolu-

tion är, likasom Reformationen, till sin innersta grund andelig; den åsyftar en omhvälfning i tänkesätten, i vettenskapen, i konsten. Men på andra sidan är det anden, som styrer verlden, och tänkesätten antaga alltid förr eller senare mandom och öfvergå till handling. Hvarje revolution i sinnena har derföre alltid en yttre politisk sida, likasom hvarje rot har sin stam, eller hvarje själ har sin kropp. I begge dessa hänseenden, det inre andeliga, och det yttre politiska, måste derföre vår tid betraktas. —

Det sistförflutna århundradet prisade sig sjelft såsom ljusets och fullkomlighetens tidehvarf. Det såg med förakt ner på nästan alla föregående tider, såsom barbariska och fördomsfulla. Vi böre också erkänna, att utmärkte män under denna tid verkade för Europas bildning, att mången fördom skingrades, att vettenskaperna, helst de practiska, nådde en förut okänd höjd, och att äfven de andra i allmänhet behandlades med en klarhet i framställning och form, hvaraf man allt sedan den gamla classiska tiden endast haft få exempel. Det låg i hela det adertonde seklet ett sträfvande till begriplighet och reda, till klar och fördomsfri öfversigt, som visserligen i sig sjelf är berömligt, och endast genom sitt användande på orätt ställe blir förkastligt. Vore ej menniskan sig sjelf en gåta, hvartill hon förlorat ordet redan i födslen, blefve hon ej med förbundna ögon landsatt på lifvets ö och bortkallad derifrån, vore icke just det ädlaste och heligaste hos henne tillika det obegripligaste: i sanning, det nyssförflutna århundradet hade varit det enda fullmyndiga, och alla de föregående hade endast utgjort mensklighetens barndomsår. Men lyckligtvis är menniskan något helt annat, än det, hvartill den öfverkloka tiden ville göra henne. Betrakte vi denna tidens ande i sina särskilta yttringar, så var det utan tvifvel rätt, att man beifrade fördomen; men det var

ingalunda rätt, att man tillika ansåg allt andeligt, allt heligt, som en fördom. Hvarje tid har sin vantro, sitt ogräs; men midt ibland ogräset vexa ofta religionens liljor: och det är orätt, om man bortrensar de ena med det andra. Det var helsosamt, att man förföljde förföljelseandan, att man predikade samvetsfrihet och tolerans; men det var ingalunda helsosamt, att man med tolerans i sig sjelf ej menade annat än liknöjdhet, och att man fördrog alla religionsmeningar, på samma sätt som man fördrar en dåres hugskott eller den sjukes feberdrömmar. Det var riktigt, att man sökte gifva klarhet och lättfattlighet åt vettenskapen; men det var ingalunda riktigt, att det skedde på grundlighetens bekostnad, att man i stället för det fordna allvaret införde en slipad ytlighet och en sladderaktig mångkunnighet, som fuskade i allt och med fräck lättsinnighet afgjorde det heligaste. Det var riktigt, att man i konsten skattade högt en viss nations mästerverk, som på denna tid gaf ton i Europa; men det var ingalunda riktigt, att man utan urskillning framställde deras blott nationella former såsom de enda rätta och lofliga, och ville tvinga dem på folkslag och språk, för hvilka de ej passade. Det var ingalunda riktigt, att man i allmänhet ville förmå Sångmön, det friaste väsende, som solen skiner på, att dansa i bojor. — Till grund för hela tidehvarfvets bildning låg en materialistisk åsigt af verlden, för religion som för moral, för vettenskap som för konst, den förderfligaste af alla möjliga, förderflig äfven i det afseendet, att dess jernhårda conseqvens och dess kalla beräkning göra den till den svåraste af alla menskliga förvillelser att med förnuftsgrunder vederlägga. Till följe häraf förklarade tidens ypperste män, mer eller mindre tydligt, att all religion, och i synnerhet vår uppenbarade, vore en folksaga, tjenlig att skräma barn och hålla pöbeln i tukt, men i öfrigt

ovärdig ljusets tidehvarf. I stället för tron med sina fromma aningar, i stället för förnuftet med sina eviga urbilder, i stället för inbillningen med sin verld af under och skönhet, infördes, om jag så får uttrycka mig, en förståndets despotism, som mechaniserade, så vidt möjligt var, den menskliga naturen och föraktade allt, som ej fick rum i begreppets trånga former. Med sitt räknebräde i stället för lagtaflorna gick den nya gudomligheten fram igenom verlden, och dess kalla ande blåste märgen ur benen och känslan ur hjertat. Man tålte ännu religionen, men som ett supplement till policen, man tålte konsten, men som ett sällskapsjoller, hvaråt man blygdes att öfverlemna sig, utom vid lediga stunder. Att vetandet i och för sig sjelf kunde hafva ett värde, nekade man alldeles; ty egentligt värde hade ingenting annat än det så kallade nyttiga, det vill säga, med andra ord, det som dugde att äta eller att kläda sig med. Derföre berodde också menskligbetens fullkomlighet väsendtligen på fabrikernas; och en af tidehvarfvets conseqventaste Tänkare bevisade, att menniskans företräde framför djuren låg, icke i förnuftet eller språket, utan i handen och de fem fingrarna. Denna nyttans grundsats, som enfaldiga tider trott böra underkastas en högre, emedan den är menniskan gemensam med fänaden, den framträdde nu såsom den högsta lagstiftande makten, icke blott för den enskilte upplyste mannen, utan äfven, i en större scala, för Nationerna och Statsläran. Den gamla ridderliga drömmen om folkens ära förklarades antingen rent af för ett hjernspöke, eller uttyddes den så, att den var detsamma som deras œkonomiska välstånd. I historien beräknades allt, likasom på ett Handels-Contor, efter hvad det inbragte; och en Spinnhusinrättning eller en Tröskmachine skattades i sig sjelf högre än Alexanders äfventyrliga tåg till Indien eller Carl den XII:s onyttiga segrar.

Sålunda hade man i allt solida tänkesätt; och inbegreppet af hela denna vishet kallade man med ett gemensamt namn för *upplysning*. I dess sken uppvexte och mognade det adertonde århundradet: ett vidunderligt träd, med ihålig stam och med maskstungna frukter: men i trädets topp visade sig slutligen, som en blodröd krona, den Franska revolutionen.

Tilläfventyrs skall detta omdöme synas hårdt och ensidigt öfver ett tidehvarf, som så länge prisades för upplysningens, och i flera afseenden äfven var det; ett tidehvarf, i spetsen för hvilket stodo män som Voltaire och Fredrik den andre. Dubbelt betänkligt kan ett sådant omdöme synas i en tid som vår, då det hörer till ordningen för dagen att behandla det adertonde århundradet, under hvars spira vi alla lefvat, såsom man vanligen behandlar afsatta Regenter, hvilkas fel man uppräknar, hvilkas förtjenster man glömmer. Jag älskar icke dagens hjeltar, som med tappert mod slå sig till Riddare på den fallna Konungens döda lekamen. Men man måste göra sanningen sin rätt, äfven om det sker i dåligt sällskap; och man kan svårligen säga för mycket ondt om en tidsande, hvilken, om den fått verka utan motvigt, skulle hafva rotfäst menniskan vid jorden och plundrat de eviga skatterna i hennes bröst. Min själ vämjes vid denna mensklighetens prosa, vid detta stäckande af andens vingar, vid denna nyktra och dock falska calcul, der man, likasom i Differential-räkningen, kastar bort oändligheten för att få räkningen riktig. Hade det adertonde århundradets philosophie varit, såsom mången annan, en sak blott för Skolan, så skulle dess inflytande varit af vida mindre betydenhet; men den erkände egentligen ingen annan skola än verlden, den var en lära, icke för forskaren, utan för allmänna lifvet. Genom sin lättfattlighet fick den inträde hos en

hvar, som ville blifva vis för godt köp, och den spridde sig derföre såsom ett tärande gift i hela tidens blodmassa. På det andeliga, som dock är menniskans egentliga lifsluft, trodde den icke; och hade dess luftpump fått gå som den börjat, skulle menskligheten, förr eller senare, blifvit qväfd derunder.

Det adertonde seklet hvilar i sin graf; och vi kunne med ett bibliskt talesätt säga, att det fallit på sin synd. Dess läror inneburo emedlertid redan i sig sjelfva fröet till sin förstöring. Hvad som är evigt hos menniskan kan väl till en tid förqväfvas; men utrotas kan det ingalunda, så länge himmelen hänger sitt tempelhvalf öfver jorden och predikanten i vårt hjerta ej tystnar. Ett nytt tidehvarf är kommet, med helt andra grundsatser, som vi hoppas, och af en alldeles motsatt anda. Skulle vi emedlertid bedömma den nya tiden efter dess tecken inom vårt fädernesland, så vore i sanning våra förhoppningar för framtiden betänkliga. Vid första påseendet skulle det tyckas, som vi endast utbytt den ena ytterligheten emot den andra; och när skälfvan öfvergifvit oss, har feberyran infunnit sig. Tillhörde det fordom hvarje upplyst man att tro på intet, så är det tvärt om nu hans skyldighet att tro på allt, i synnerhet på det vidunderliga och orimliga. Ägde fordom ingenting annat ett värde, än det som var nyttigt, så är nu tvärt om allting förkastligt, som olyckligtvis duger till något. I Religionen prisar man med rätta dess upplyftande kraft och den Christnas företräde framför alla möjliga; men man betraktar den ingalunda, som den bör betraktas, såsom en ensak för känslan och tron, utan såsom en bilaga till ett metaphysiskt system för dagen, i hvars former Christendomens höga mysterier med all möjlig dialectisk klyftighet inpassas och inskrufvas. Med ett utnött konstgrepp bevisar man systemets sanning af dess öfver-

ensstämmelse med Christendomen, och Christendomens åter af dess öfverensstämmelse med systemet. I vettenskapen yrkar man med rätta på allvar och grundlighet, men klarhet och reda förafskedar man; man antager som trosartiklar de lösaste hypotheser, man lefver af phraser, man föredrar det enklaste, det trivialaste i ett slags orakel-språk, och skrifver vettenskapens Dagligt Allehanda — i chiffer. Man åberopar sig i de torraste speculationer på egna åskådningar, på visioner och hänryckningar, som man fordom trodde tillhöra endast Propheten eller Skalden, men som nu blifvit äfven andra, mera prosaiska, naturers lott. I konsten fordrar man med skäl det djupa och betydningsfulla; men till prof härpå vill man påtruga oss — oss Nordens söner, med den klara himmelen öfver oss och den väldiga, skarpt bestämda naturen omkring oss, oss arfvingarna af Saga den Djupaugda, ett kraftigt Valhalla-barn, med skarpa ögon och friska lemmar — oss vill man påtruga en poesi utan form och bestämdhet, en sjuklig gestalt utan märg och senor, med abstractionens trädsvärd vid sidan och bjellerkåpan på de dimmiga skullrorna, en vålnad, som spökar omkring i månskenet och målar sina sammanflytande bilder — i molnen. Allt, äfven det förträffligaste, som ej är tillskuret efter detta snitt, förkastas utan vidare process, såsom oduglighet eller förvillelse. Man vänder med rätta uppmärksamheten tillbaka på Nationens äldre minnesmärken i konst och vettenskap; man talar om en National-litteratur, som visserligen i mera än ett afseende vore önskelig; och med det samma framdrager man till en början ur glömskan allehanda, ifrån Skön jungfru i Rosengård ända till Svedenborgs nya Jerusalem, och framställer det, icke såsom historiskt märkvärdigt, utan såsom mönster till efterföljd och beundran. I språk, i stil, i framställning förkastas utan omsvep allt, som på något sätt påminner

om den fordna lifligheten och klarheten; och olycklig är den Författare, som någon gång låter undfalla sig en spelande qvickhet, eller väl till och med vågar roa sig åt de införda trädsnittsformerna. Den Guds gåfva, som våra förfäder aktade under namn af sunda förnuftet, den förringar man i synnerhet, såsom otillräcklig för vettenskapen och endast gjord för pöbeln och de olärda; och både med grunder och ännu mera med exempel bevisar man dess onödighet. Vid allt detta oväsende åberopar man sig ideligen en så kallad ny lära, som skall omstöpa både vettenskap och konst, skall lösa alla lifvets och dödens gåtor; och för ohjelplig förklaras hvar och en, som understår sig att tvifla på den nya visheten, eller misstänka, att den, med alla sina under, till äfventyrs endast spelar ur taskan. Ett märkvärdigt rön är det likväl, att denna nya lära, i detta skick åtminstone, likasom kokopporna, helst slår an hos barn. Och tränger den en gång, likasom Vaccinen, igenom, så är allt skäl att hoppas, att genom dessa begge upptäckter tvenne sjukdomar skola i grund kunna utrotas, nämligen kopporna och sunda förnuftet.

Förlåt mig, ädle Luther, om på en dag, som är helgad till din åminnelse, vid ett tillfälle så allvarsamt, som det, då Svenska Församlingen firar Religionens och Tankefrihetens Jubelfest: förlåt mig, om jag då nödsakats att vidröra tidens löjligheter. När Grekerne fordomdags i Olympia firade Pelops högtid, agade de pojkar på hjeltens graf.* Seden var hednisk, men derföre icke just förkastlig: och för minnet af en stor man, som hela sin lifstid igenom kämpat för sanning och sjelfständighet, synes det mig ingalunda ett ovärdigt offer, om man, åtminstone i förbigående, beifrar det tanklösa nyhetskrämeriet och den omyndiga efterstafningsandan.

* Schol. ad. Pindari Olymp. 1. 146.

Det torde förefalla besynnerligt, att jag, vid frågan om Tidens Ande, fäster en sådan vigt vid de litteraira partierna för dagen, hvilka af de flesta anses med likgiltighet. Men hvarje ny philosophisk åsigt, som omfattar, icke en särskilt del, utan hela systemet af mensklig odling, så snart den börjar att gripa omkring sig, är antingen ett lod eller åtminstone en visare på tidens ur. Ofta är den begge delarna. I det sätt, hvarpå den både utbredes och bestrides, målar sig tidehvarfvets inre andeliga kamp, hela den inre verlden, likasom den yttre verlden målar sig på ögonhinnan. De, som mest ifrat för eller emot, må vara så obetydliga man behagar. Det är icke courieren sjelf, som är vigtig, utan tilläfventyrs depecherna, som han förer. Jag betraktar dagens philosopherande partigängare såsom orediga aftryck i vax af Tidens stora skådepenning.

Åsigter sådana som de ifrågavarande, och sålunda framställde, skulle naturligtvis äfven finna motståndare. De i vårt land, hvilkas röst man helst skulle önskat att höra häröfver, hafva för det mesta tegat. Men desto mera beställsamma hafva andra visat sig, hvilkas rätt att föra tidens talan kunnat synas tvetydig. Jag lemnar i sitt värde deras nit för hvad de kalla den goda smaken och det sunda förnuftet; men onekligt är det, att tvisten hittills blifvit förd på ett alldeles förvändt sätt. Vid hvarje tvist, af hvad beskaffenhet som helst, är det alltid nyttigt att veta, hvarom fråga egentligen är. Det skadar ej heller att skilja saken från personen och åtminstone förutsätta som möjligt, att den förra kunde ega något värde, ehuru den senare vore obetydlig. Sålunda hade det här, till exempel, ej varit illa, om man från början insett eller velat inse, att frågan tilläfventyrs kunde vara om något helt annat än en öfvergående ungdomsyra, att det kanske var tidehvarfvets slyngelår, och icke författarens, som man

hade för sig, och att den så kallade nya skolan kunde vara eller åtminstone betyda något helt annat, än de flesta af dess skolgossar. Men man bedömde hvarken rätt det gamlas värde eller det nyas sträfvande. Nationens ypperste män, i känslan af den orätt som skedde dem, drogo sig overksamma tillbaka inom förskansningarna af sin gamla ära, och förhärdade sig i grundsatser och manér, som de möjligtvis annars skulle öfvergifvit, eller åtminsone ej uteslutande gillat; och de yngre, som ej heller någon rättvisa kunde få, störtade sig i allt vildare och vildare utsväfningar. Jag känner i sanning ingenting andelösare, halfvare, obestämdare än hela denna polemik, sådan som den, med få undantag, blifvit förd ibland oss. Det var hvarken lek eller strid, hvarken qvickhet eller djupsinnighet, hvarken skämt eller allvar. På ena sidan framtågade den nya uppenbarelsens hjeltar, alltid i full metaphysisk rustning; men det var sällan någon lefvande arm, som förde klingan, och intet hjerta klappade under harnesket. På andra sidan såg man deras motståndare, idel lätta trupper, bokstafliga Gymnosophister, ett slags Athleter, som åtminsone deri liknade forntidens, att de kämpade nakne. De räknade i synnerhet på löjet och sarcasmen; men först och främst vinner man intet slag med blotta glädjesalfvor; och för det andra är det rätta löjet allvarets dotter, och ingen skrattar väl, som icke äfven, när så fordras, kan vara allvarsam. Härtill kom äfven, och detta var hufvudsaken, att under masken af smakens och förnuftets hämnare mången trodde sig igenkänna endast det gamla, välbekanta upplysnings-systemets vapendragare, som med det nyas störtande endast åsyftade återställandet af grundsatser, hvilkas löslighet man börjat att inse, och hvilkas ensidighet var förhatlig för hvarje ädelt sinne.

Och sålunda tyckes den ovissa, chaotiska tiden alltjemnt

vackla mellan det liflösa ganla och det utsväfvande nya. Återstode oss ingenting annat, än valet emellan begge dessa ytterligheter, emellan det forna Bildstormeriet och den nymodiga afgudadyrkan, emellan det adertonde seklets hjertlösa upplysning och det nittondes hufvudlösa svärmeri: — återstode oss ingenting annat, än valet mellan dessa, i sanning, jag vet icke, huru vi utan att rodna skulle begå Luthers minne; jag vet icke huru vi skulle uthärda hans blickar, fulla af lefvande tro, men också af förnuftig klarhet; jag vet icke hvad vi i dag skulle svara hans allvarliga gestalt, som hotande stiger framför oss och frågar, hvad vi gjort utaf hans verk? —

Men det är icke, det kan icke vara sålunda. Vill man kalla allt det philosophiskt, som omfattar och bestämmer allt det inre hos menniskan, hela hennes sätt att tänka och se, att tro och hoppas; så är visserligen våra dagars brytning en philosophisk, och, så vidt jag förstår, en brytning till det bättre. Nemligen i all philosophi, som antingen bildar eller åtminstone föreställer sin tid, är det hufvudsakliga, i min tanka, icke sjelfva systemets innehåll, eller de påstådda upptäckterna, som lätteligen kunna vara falska, och vanligen äfven äro det. Philosophien är som Ceres i fabeln. Med facklorna i hand söker hon öfverallt sin förlorade dotter, och finner henne knappast förr än hos Pluto. Det kommer mindre an på hvad den eviga sökerskan tror sig hafva funnit, än på vägen, som hon går för att finna det. Det vigtiga är icke systemets sanning eller falskhet, för sig sjelf betraktadt (såsom sådant stadnar det gerna inom skolväggarna), utan den åsigt af verlden, som ligger till grund derföre, och förhållandet till hvad som äfven utom systemets område är dyrbart och heligt för menniskan. Man kan således tvifla på den herrskande lärobyggnaden, såsom lärobyggnad betraktad. Man kan tänka

som man vill om dess dogmatiska skryt, att vettenskapen nu ändtligen är funnen, om dess föregifna upptäckter, om dess beqväma verldsconstruction, med ett ord, om alla dess undercurer. Man kan tro, att philosophien, äfven den nyaste, liknar Portugal, som ej kan försvara sina gamla upptäckter, mindre tillvälla sig några nya. Man kan tro, att naturen ännu, som förr, ligger framför oss, en ofantlig Sphinx med sin oupplösliga gåta. Man kan tro, att hvarje blott och bart förnufts-system, som icke har eller vill hafva någon annan grund än sin egen, är just derigenom grundlöst, och att andens och tingens innersta väsende ligger djupare, långt djupare, än någon blott vettenskap räcker. Man kan tro, att ljusets engel har egentligen blott tvenne vingar: Religion är den ena, och Konst den andra. Man kan tro, att engelen flyger med vingarna, och ingalunda med de metaphysiska stjertfjädrarna. Men dessa tvifvelsmål, rörande yttersta grunden för vettenskap i allmänhet och den ifrågavarande i synnerhet, hindra ingalunda att, i ett annat afseende, anse den sistnämnda för ett af tidens gladaste tecken. Vid dess enskilta läror är icke menskligheténs öde bundet: de må stå eller falla, och troligtvis göra de det sednare, likasom alla deras fäder; men det sätt att betrakta menniskan och verlden, som herrskar deri, den ande, som lifvar det hela, denna är det, som är vigtig för tiden; ty den har bemäktigat sig ungdomen, som är framtidens knopp, den lefver dunkelt i det uppvexande slägtet. Hade den ej uträttat något annat än att den till en början förträngt den fordna lösligheten och riktat sinnena till en grundligare forskning, en allvarsammare method: detta vore redan vigtigt. Ty ytligheten är för tankebildningen det samma, som sysslolösheten är för sederna: den förderfvar de bästa anlag. Men ännu vigtigare är det, att systemets hela syftning är rakt mot-

satt den förut herrskande, att det till en början verkat som släcknings-medel mot den falska upplysningen, en lampa som brann i grafven af allt stort och heligt, att den föraktar det blott djuriska och erkänner det gudomliga hos menniskan. Denna dess caracter af opposition mot de förra åsigterna förklarar icke blott en stor del af dess utsväfningar, utan den torde äfven vara det vigtigaste, kanske det enda vigtiga, i hela det nya.

Två ting var det nemligen, som Lutherska Reformationen egentligen åsyftade: Religionens helgd och tankens frihet, tron och förnuftet, icke som fiendtliga makter kämpande emot hvarandra, icke inträngande på hvarandras område, men som fredliga grannar herrskande inom bestämda gränsor. Inom sin egen fridlysta krets skulle Religionen herrska, men Religionen enkel och ren, sådan som den framställes i de heliga Skrifterna, utan alla menniskotillsatser, och fritagen från det mästrande förnuftets opåkallade förbättringar. På andra sidan skulle tanken icke vara dess slaf, inga munkfjettrar skulle fängsla honom, intet bål skulle hota den gudaburna, inom sin egen rymd skulle han sväfva, obunden och fri, såsom en forskande engel sväfvar i den blå luften. Detta var Luthers stora tanke; och på detta fria och dock bestämda förhållande emellan förnuft och tro, på denna förliknings-act mellan det menskliga och gudomliga beror hela Reformationens väsende. Så snart denna förlikning brytes, så snart endera af de begge mäktiga tränger inkräktande in på den andra, då är harmonien rubbad, och reformationen till sin innersta grund upphäfven, om också dess yttre former bibehållas. Det adertonde århundradet uppfattade i allmänhet blott reformationens ena element, tankefriheten, och upphöjde den, på trons bekostnad, såsom den enda rättmätiga herrskaren. Derföre ansåg också mången detta tidehvarf som den egent-

liga fulländaren af hvad Luther börjat, som den rätta protestantismen; ty det protesterade mot allt, som man annars ansett för heligt och gudomligt. Men i sig sjelf var det icke protestantismens seger, utan dess carricatur, det var icke Luthers ande, utan den ensidiga förvillelsens. Den försmådda Religionen hämnade sig sjelf, och tanken, beröfvad sin himmel, kröp med förlamade vingar efter jorden. Den närvarande tiden har tagit en motsatt riktning. Den synes oss extravagera i tro, den påminner i mycket om den fordna vidskepelsen; men i sig sjelf vill den ingenting annat, än återställa den förlorade jemnvigten mellan religion och förnuft, mellan himmel och jord. Detta är dess egentliga kännemärke, dess dunkla, men likväl otvifelaktiga sträfvande. Den har, för detta ändamål, väckt förut slumrande eller förqväfda krafter. Andra makter regera nu i andens verld. Beherrskade oss fordom det nyktra förståndet, så är nu åter phantasien lössläppt, det lätta, rosenmantlade gudabarn med sina vingar skiftande i solen. I känslan af sin nyvunna frihet tittar han in öfverallt, äfven der, dit han egentligen icke hörer. Han gjuter sin varma andedrägt på tiden, och derföre hoppa tidens pulsar fortare och ojemnare än förr. Vi lefve under islossningen. Floden brusar våldsamt; men det är vårsolens skuld, som smälter och befriar. Man talar om tidens tecken i söder, man fruktar eller låtsar åtminstone frukta för Jesuitism och Påfvevälde, man spår oss idel mörker och barbari för framtiden. Jag älskar ej dessa nattväktare-rop midt på dagen. Hvarifrån skulle då egentligen Påfveväldet komma? Det är dödt, det har redan länge varit dödt, och i dess balsamerade Mumia, som ännu står qvar, lefver ingen ande. Den döde väcker ingen, förr än han väckes till domen. De löjliga försöken att mana fram dess vålnad, om de någonstädes ännu göras på allvar, böra väcka vår medömkan sna-

rare än vårt bekymmer. Tiden har verkligen en gång för alla vext ifrån Påfveväldet. De träd man fäller i våra dagar duga icke till religionsbål. Veden är för rå, och lågan tänder icke. Det är enfaldigt att icke kunna inse, att medeltiden, som man spår oss igen, var uppenbart en tid af en helt annan riktning, en helt annan historisk betydelse än den närvarande. Det är enfaldigt att icke kunna inse, att hela det nuvarande Europas bildningssystem är alldeles den raka motsatsen af det hierarchiska. Hierarchien kan icke återkomma. De orsaker, som gjorde den nödvändig, gjorde den på sin tid äfven möjlig; men de finnas numera icke, de hafva ej funnits på länge. De tänkesätt, den förutsatte, äro långt för detta förträngda. Den är en Kronpretendent, hvilken, likasom den Engelska Pretendenten, gått i kloster. Den Catholska Kyrkan står ännu; men i sig sjelf bor det ju en helt annan ande uti henne. Af det gamla papistiska spöket har Europa äfven så litet att frukta, som insurgenterne i Amerika lära hafva att frukta af den afdöda heliga Ignatius, hvilken en viss Catholsk Konung nyligen skall hafva utnämnt till sin Fältmarskalk.

Man kan föreställa sig den närvarande tidens brytning under flera särskilta motsatser: den nya eller gamla skolan, idée eller begrepp, christendom eller fritänkeri, phantasi eller förstånd; öfverallt, så vidt jag ser, visar sig en tilltagande öfvervigt på de förstnämndas sida. Låtom oss endast lyssna till tidens röster, så vidt de nämligen kunna höras i stormen. Yrka icke de fleste på andakt och den misskända christendomen, ropa icke folken till Herran varmare än förr? Vika icke långsamt, men dock säkert, det fräcka tviflet och den grinande smädelsen? Böja icke jordens Store och, hvad mera är, jordens Snillen sina stolta hufvuden för stjernan öfver Bethlehem? Utspridas icke med

förunderlig hastighet de heliga Skrifterna? Tala de icke snart alla jordens tungomål? Är icke, med ett ord, religionens ande mindre föraktad, mindre främmande, än den nyligen varit? I vettenskaperna herrska de symboliska åsigterna. Lösa de också icke den stora gåtan, hellre tänker jag mig dock naturen som ett lefvande djur, än som en död klump. I uppfostran återkommer man allt mer och mer till det goda gamla, då man härdade både kropp och sinne, och närde den unga anden med fast föda och icke, såsom sedermera blef brukligt, med idel sötsaker. I konsten råda friare, mera omfattande grundsatser. Till och med bland oss hafva djupa, hjertgripande toner blifvit hörda bland det öfriga oljudet; och i andra land sitter redan den nya sångmön fullvuxen med sin Aeolsharpa, som spelas af himmelens vindar. Öfverallt framträder, ehuru stundom under groteska former, det andeliga, det allvarsamma, det betydningsfulla. Öfverallt sticker tiden handen i sin egen barm, och drager den renare, om ej alldeles obesmittad, derutur.

Så låtom oss icke dömma tidens ande hårdare än han förtjenar. Låtom oss beifra hans utsväfningar, men derföre icke misskänna det goda, som ligger till grund derföre. Den nya tiden är ännu en yngling; och all ungdomskraft är vanligen litet öfversittare, den älskar det öfverdrifna och börjar gerna med att skaffa sig rum. Vi böre ej heller glömma, att den förra tidens ensidighet väckt och retat den närvarandes. Vi böre ej glömma, att det nya är kommet såsom en läkare, och att sjukdomen, som skulle botas, var farlig och djupt inrotad. Låtom oss derföre icke klandra läkaren, om han är sträng, om han skär djupt i tidens bröst; ty det är en kräftskada, som han måste bortskära. Vår tid är, likasom Luthers, en orons, en kampens tid; men jag är för min del öfvertygad, att ur de kämpande elementernas strid skall en bättre, en skönare skapelse

framgå; ty den ordnande Anden sväfvar redan öfver djupet. Låt det brusa, låt det kasta sitt skum! Men ljuset skall ännu en gång skilja sig från mörkret, och när allt är fulländadt, skall en förädlad mensklighet framgå: upprätt skall hon ställa sig midt i den nya skapelsen och kröna sig med stjernhvalfvet.

Den närvarande tiden har ändteligen äfven sin yttre märkvärdiga sida. Jag kan här fatta mig vida kortare; ty tidens syftning är här så gifven, den har framträdt och framträder dagligen under så bestämda former, att alldeles intet tvifvelsmål kan äga rum. Det går en mäktig ande genom våra dagars historia; en ädel gestalt, med svärd vid sidan och örnevingar på den strålande hjelmen. Jag känner honom rätt väl, frihetens höga Genius, ty jag är Svensk och jag har vext upp med honom. Det skrämer mig icke, att det är blod i hans händer; ty jag vet hvilkas blod det är. Oförfärad vill jag se honom i de blixtrande ögonen; jag vill leka med hans svärd och trycka honom till mitt hjerta som en barndomsvän. I sig sjelf kan denna frihetsande, i sitt närvarande skick, anses som en ättelägg af reformationen. All frihet är i sin grund den samma, i tanken eller i staten. Han är Prest i den inre verlden, han är Statsman eller Hjelte i den yttre. Hvarhelst en förnuftig tankefrihet finnes, finnes derföre alltid en dylik borgerlig frihet, om icke i sanctionerade former, likväl alltid i verkligheten. Men hvarifrån daterar sig all förnuftig tankefrihet i Europa, om icke från Lutherska reformationen? Att den politiska reformen i våra dagar utgått från ett så kalladt Catholskt land, bevisar ingenting häremot; ty det är just det vigtiga i Luthers reformation, att, efter den, intet Catholskt land funnits, i den bemärkelse, som före densamma. Man säger, att det är adertonde seklets upplysning, som gjort den stora politiska omhvälf-

ningen; om så vore, så vore det utan tvifvel hennes bästa verk. Men grunden ligger djupare, hvilket ibland annat äfven Englands historia bevisar. Sådan, som denna frihetsande redan länge uppenbarat sig i Europa, förtränges han nu mera icke, hvarken med våld eller list, hvarken med sophismer eller besvärjningar. Obekymrad går han sin lugna gång och nersparkar det förmultnade och lägger hörnstenar till sina Tempel. Det är här ingalunda frågan om en uppbrusande pöbel-yra, som kastar thronens spillror ibland altarets och firar sina ursinniga högtider på statens och ordningens ruiner. Det är icke frågan om frihetens missbruk, utan om dess bruk. Det är frågan om folkens eviga rätt, sådan som förnuftet lär den, det är frågan om staternas djupaste och väsendtligaste grundvalar. Låtom oss se oss omkring utan väld och fördom! Hvad är det, som folken fordra i norr och söder? De fordra endast hvad statens natur sjelfmant kräfver, så vida den skall vara en bildnings-anstalt för menskligheten, och icke en Negerplantage, med millioner slafvar och en enda Herre med sina underfogdar. De fordra, att sjelfva få stifta de lagar de skola lyda, att sjelfva få bestämma de bördor de skola draga. De fordra ansvar, äfven å de herrskandes sida. De fordra yttranderätten så fri och oförkränkt, som ordningen och landets säkerhet kunna medgifva, emedan den är frihetens andedrägt, emedan hvar och en, som onödigtvis inskränker den, skär tungan utur statens mund och förråder, att han, lik Orientens tyranner, vill betjenas endast af stumma slafvar. De fordra, att man icke skall gäcka dem med ett tanklöst hjernspöke om rättigheter ärfda inom en enda slägt, som aldrig skulle kunna förverkas, hvarken genom missbruk eller oskicklighet. De fordra ett liberalare förhållande Stånden emellan, personlig säkerhet och helgden af rättigheter, som naturen skänkt hvarje mensklig varelse.

De fordra, med ett ord, ingenting annat, än hvad vi i vårt fädernesland äga, och, med få mellanskof, ägt sedan Odens tider. Det är icke välbetänkt, om någon nekar dem, hvad de sålunda fordra; ty, sannerligen, de skola förr eller senare taga det sjelfva. Man gläder sig, att revolutionen är slutad och den gamla ordningen ändtligen återställd. Men man bedrar sig; ty revolutionen är ingalunda slutad. Endast hennes yrsel är slutad: hon har sofvit ruset af sig, och med full sansning och lugna blickar går hon ännu fram genom historien. Det är ett fåfängt försök att vilja tränga henne tillbaka, eller återföra det gamla systemet under sina förra lagliga former. Det gamla återkommer egentligen aldrig i historien, och allra minst det, hvaremot tidens ande så uppenbart förklarat sig. Vi hafve ett stort, ett talande exempel för oss. Föll icke nyligen den väldige mannen, som ärft alla revolutionens krafter och lade dem till sin egen jettestyrka? Men hvarföre föll han? Ingalunda genom tillfälliga förseelser, ännu mindre genom sina motståndares öfverlägsenhet. Utan han föll derföre, att han föraktade mensklighetens sträfvande; han föll, emedan despotismen är alla dylika själars uniform; han föll, emedan han brottades med tidens ande, som var starkare än han. Små sinnen smäda den väldige i hans fall; men hvad han med sin jettekraft ej genomdref, sannerligen, de andra genomdrifva det mindre. Och genomdrefves det också verkligen till en tid i vår verldsdel: vore det sant, hvad så mången påstår, att dagen grånar för det gamla Europa; långt i vester, bakom hafvet, der Solen går ner för oss, der går hon upp för en lyckligare verld. Dit har Europa redan skickat många af sina bästa förhoppningar, dit skall mensklighetenräddda sina husgudar, likasom Æneas räddade sina ur det fallande Ilium.

Frihetens, äfven den borgerliga frihetens, sak är intet

främmande ämne för dagens högtidlighet. Lagbunden frihet, under hvad gestalt som helst, är vår trosförvandt. Den är en född Lutheran, likasom vi.

Så låtom oss då utan klenmodig fruktan segla utmed tidens ström. Strömmen har nu sitt vårflöde, men likväl förer den icke blott gyttja, utan äfven guldsand. Snart skall han sjunka inom grönskande bräddar. På dess lugnade yta skola lyckligare slägten framvagga, och i dess klarnade spegel skall himlen se sig med alla sina stjernor.

Gladare alltså, förhoppningsfullare, än den förvirrade tidens första anblick tyckes medgifva, återkallar jag i dag ditt minne, ädle Martin Luther! Ditt verk är icke förloradt. Det, hvarför du kämpade hela ditt stormiga lif igenom, det som i dina bästa och ljusaste stunder stod klart och lefvande för din själ, det var ingen dröm, ingen menniskodigt, utan det var det eviga Sanna, det eviga Rätta. Ditt verk är icke förloradt. Under skiftande former lefver det ännu midt ibland oss: det skall lefva, så länge ett menskligt hjerta klappar för Guds och mensklighetens ära. Lycksalig prisar jag dig derföre, du Man med det stora sinnet, du eldstod i öknen, du åska från Sinai! Ty för en själ som din skulle det förstöra himmelens glädje, om du visste att du lefvat förgäfves. Kämpade också stundom tvenne motsatte verldar i ditt bröst; hade ett och annat i ditt lif kunnat vara annorlunda, vara mildare, lugnare, jemnare: Historien, som dömmer dig, ser på det hela, och hon skattar dig som *ditt* tidehvarfs, kanske som alla tidehvarfs största och kraftfullaste man. Såsom du, hafva blott få verkat på sin egen tid och på de efterföljande; ingen enda har gjort det med så ringa medel som du, eller emot så fruktade motståndare. »*Din Gud var dig en väldig borg*», och du har visat hvad en enda man förmår emot en verld, när hans hufvud är klart, hans vilja är fast

och hans hjerta förtröstar på den Evige. Lik en solblomma, vände du alltjemnt ditt öga efter ljuset. Fröjda dig derföre nu på din Sol! Gläd dig, du djerfve seglare! ty din upptäckts-resa är slutad, och du har visat oss vägen till de Saligas öar.

Vid fänrik J. P. Löngrens graf

d. 27 Febr. 1818.

Herre! Lär mig besinna att mitt lif ett slut hafver och mina dagars mått, huru ringa det är! Lik en handsbredd hafver du gjort min lifslängd; såsom ett intet inför dig är min lefnadstid.

Och i sanning, mina Bröder, hvar skulle väl förgängelsens bilder lifligare framställa sig för oss, hvar skulle vi djupare känna huru osäkert vårt lif är, än vid den Ynglings graf, der vi i dag äro församlade? Ty icke är det i naturens ordning, att den kraftfulle Sonen följes till grafven af sin grånade fader, eller att ungdomen och helsan föregå ålderdomen till den eviga hvilan. Hvar helst vi derföre se detta, der måste äfven den lättsinnigaste påminna sig, huru *menniskan växer upp som ett blomster och faller af, flyr bort som en skugga och hafver ingen varaktighet.* Men icke är det derföre välbetänkt, om vi vid en sådan graf ville gå till rätta med den eviga visheten eller skatta honom olycklig, som fallit i början af sin bana. Ty är det icke sant att han af lifvet endast känt dess skönaste sida, att han medför inga andra minnen till sin graf än minnen af sin barndoms oskuld och sin ungdoms glädje? Är det icke sant, att han besparar sig lifvets bittraste erfarenhet, mannaålderns felslagna förhoppningar och ålderdomens sena bräckligheter? Är det icke sant att han flyger till det mål, dit vi andre mödosamt framskrida,

att han hoppar öfver mensklighetens jämmer, och att ungdomen, som är lifvets morgonrodnad, bebådar för honom, icke som för oss en mulen dag, utan den eviga solen? Ett älskadt exempel hvilar här framför oss. Jag beklagar Dig icke, Du Yngling, som somnat i din morgonstund, Du unge krigare, med äretecknen burna till din graf! Ty de bevittna, att ditt lif ej varit overksamt; Du har njutit din korta, din skuldfria lefnad med glädje, och Du omfamnade döden som en brud. Du hade kunnat stupa på slagfältet, långt ifrån de dina, der blott de döendes suckar omgifvit Dig och ingen vänlig hand lagt dina ögon tillhopa. Men se! ditt öde var mildare. Det församlade kring din sotsäng allt hvad lifvet äger skönast, föräldrar och syskon, slägtingar och vänner. Det lemnade Dig din sansning till det sista ögonblicket, Du kunde trycka hvarje älskad hand, Du kunde säga hvarje vän ett lugnt farväl; den långa resan förfärade Dig icke, Du mötte din förvandling med en ynglings munterhet och med en mans mod. Hurtigt, som till en kappränning, har Du genomlupit din bana, och din lefnads korta fälttåg slutades med seger och fred.

Så hvila, du älskade stoft! hvila lugnt i den bygd, som Du prydde, i den fädernejord, som Du försvarat. Snart kommer våren och kläder din tidiga graf med sin grönska. En faders och moders tårar skola vattna den, och syskonkärleken och vänskapen göra sina vallfarter till det rum, der dina ben hvila. Men din oförgängliga del sväfvar i ljuset; och glad, som Du varit på jorden, blickar Du ner ifrån din himmel, Du unge, Du tidigt fullmyndige arfvinge till ett oförvanskeligt rike! (Sv. Psalmboken 492, vers 9, 11—12.)

Rektorsvalet 1818.

Votum i Konsistorium den 22 april 1818.

Vid det Rectorsval som sistledet år anställdes, utnämndes enhälligt Hr Professor Ahlman till Academiens Rector; men frikändes på sin egen begäran derifrån, väsenteligen af det skäl att han icke i två år varit Consistorii Ledamot. Detta skäl har nu mera upphört. Constitutionerna stadga uttryckeligen, IV Cap. 2 Mom., att de återstående Ordinarii Professorerna i Philosoph. Faculteten först då böra efter hvarandra väljas till Rectorer sedan *alla* Theologi, Jurisconsulti och Medici, nemligen inom samma Rectorats cirkel, beklädt RectorsEmbetet. Den Rectoratscirkel hvari vi nu befinna oss började år 1810 med första Theolog. Professorn Hr Domprosten Hellman. Efter honom har andra Theol. Professorn Hr Doctor Hylander i sin ordning bestridt Rectoratet 1814. Endast tredje Theolog. Professorn har ej ännu innehaft det. Skulle nu RectorsEmbetet gå hela philosophiska Faculteten utföre ända till dess yngste Ledamot, så skulle deraf följa att tredje Theolog. Professionen ingen gång i denna cirkel komme till Rectoratet, hvilket är stridande så väl mot Constitutionens tydliga mening somKongl. Resol. af d. 12 Dec. 1699, hvilken stadgar, att den ordning hvarefter denna tjenst åt någon Professor upplåtas bör, rättas efter hvars och ens innehafvande profession. En dylik fråga som den nu väckta har äfven vid 1806 års Rectorsval förevarit, då Herr Professor Hylander såsom

Tertius Theologus af Consistorii pluraritet till Rector utnämndes framför Herr Profess. Lidbeck, ehuru Rectoratet då, liksom nu, börjat att circulera nerföre inom philos. Faculteten. Om detta val, hvilket af Hans Excell. Cancelleren stadfästades, lemna Consistorii Protocollen för d. 22 Novemb. 1806 närmare upplysning. — Att Herr Professor Ahlman sistledet år frikändes från Rectoratet af det skäl att han då dertill ej ansåg sig vederbörligen qualificerad, kan väl icke gifva någon grund att nu, då han är det, förbigå honom. Den lilla tid som fattas i 2:ne år räknadt från Herr Professor Ahlmans utnämnande till Rectoratets tillsättande, anser jag vara så obetydlig att den icke bör kunna komma i fråga, helst han redan förut innehaft det i Consist. fordrade Munus honorificum; så mycket mindre som han ej undanbedt sig denna värdighet för alltid, och således ej bör kunna anses hafva förloradt sin Tour. På dessa grunder utnämner jag alltså till Rector för nästkommande academiska år Herr Professor Ahlman.

Yttrande till Konsistorii protokoll den 22 april 1818.

På grunder, dem jag i mitt nyligen afgifna Votum anfört, anser jag det nu träffade Rectorsval såsom med Constitutionerna och den hittills följda förordningen ej öfverensstämmande. Jag kunde deröfver på vederbörlig ort anföra klagomål; men då i alla fall, om också ändring vunnes, min tour lagligen inträffade nästa år, och jag fast föresatt mig att aldrig emottaga RectorsEmbetet, får jag härmedelst icke blott för denna gången utan äfven för hela min Embetstid undanbedja mig denna värdighet.

Med RectorsEmbetet äro numera förenade en mängd af skyldigheter och befattningar hvilka med en Professors studier och öfriga göromål icke äga den ringaste gemenskap. Till Rectors afgörande och handläggning förekomma nästan dagligen Juridiska och Œconomiska, Cameral- och Politimål. Han är icke fritagen från något utom från sin egentliga Profession, hvilken i jemförelse med hans öfriga vigtigare värf måste betraktas som bisak. Det tillkommer mig ej att bedömma huruvida hela denna praktik icke ytterst beror på ett oriktigt och öfver höfvan utsträckt begrepp om academisk Jurisdiction; det är nog att dess nödvändighet nu existerar och att RectorsEmbetets förvaltning derigenom fordrar ett alldeles eget studium som i ingen af de fyra faculteterna kan inhämtas, och hvari man knappt hunnit att nödtorfteligen orientera sig, innan

man måste lemna Embetet ifrån sig till en annan Nybegynnare. Det är icke hvar och en gifvet att genast finna sig i nya och ovana förhållanden. Man kan dertill sakna förmågan, möjligtvis äfven lusten. Som Consistorii Ledamot är jag nödsakad att deltaga i de täta öfverläggningarna om skuldfordrings- och Concoursmål, om gatusopning och lykttändning; men att som Ordförande presidera deri öfverstiger alldeles mina krafter. Jag anhåller derföre såsom en ynnest att härifrån, både nu och framdeles, blifva förskonad, och får åberopa min härtill i Constitutionerna IV. Cap IV Mom. förvarade rättighet. Den varning detta ställe omtalar är jag skyldig att underkasta mig i fall Consistorium så för godt finner: men jag öfverlemnar likväl till Consistorii eget upplysta ompröfvande huruvida den ej skulle kunna besparas, då jag på förhand kan försäkra att den hos mig ingen ändring verkar i ett långt för detta fattadt och oföränderligt beslut.

Förklaring hos Universitetskansleren.

Vid det rektorsval, som den 22 sistlidne April i consistorium academicum anställdes, ansåg jag efter mitt sätt att fatta Konstitutionernas mening herr professor Ahlman vara den, hvilken rektorsämbetet för instundande år borde tillkomma. Jag anförde för denna min tanke grunder, om hvilkas ogiltighet jag ännu ej hunnit bli öfvertygad. Konsistorii öfriga herrar ledamöter voro emellertid af en olika mening och gjorde mig i anledning deraf den äran att till rektor utvälja mig. Jag undanbad mig detta förtroende, dels derför att jag ej trodde min tur ännu lagligen vara kommen, dels af andra skäl, dem mitt anförande till protokollet uppgifver. Jag utbad mig denna befrielse såsom ett prof af konsistorii gunst, den jag trodde mig så mycket snarare kunna hoppas, som konsistorium för ett år sedan ej vägrat den åt herr professor Ahlman, hvars anförda grunder det då godkände. Jag åberopade mig i annat fall min i Konstitutionernas 4 kap. 4 mom. erkända rättighet till en dylik afsägelse och underkastade mig de vilkor, som der finnas föreskrifna. Sedan jag med anledning häraf verkligen blifvit från rektorsämbetet frikänd, sedan jag emottagit den allvarsamma varning, som mitt uppförande ansågs förtjena, sedan Konstitutionernas föreskrifter i hela sin stränghet mot mig blifvit iakttagna, ansåg jag denna sak för afgjord, så vidt den nämligen vid konsistorium kan

afgöras. Men akademiens nuvarande rektor, herr professor Kjellin, har funnit för godt att vid konsistorii sista sammanträde och sedan protokollet rörande valet redan var justeradt, såsom supplement till valakten i samma ämne uppläsa ännu ett vidlyftigt anförande. Detta anförande är af den beskaffenhet, att jag till räddande af min heder ej kan lemna det obesvaradt. Jag har begärt att mitt svar måtte få åtfölja expeditionen, men detta har af konsistorium blifvit mig vägradt. Det återstår mig således intet annat än att på detta sätt inför Eders Excellens rättfärdiga mig och söka att vederlägga de mångfaldiga beskyllningar, som blifvit mig gjorda.

Hans magnificens börjar sitt anförande med en språkanmärkning deröfver, att jag omtalat det af konsistorium *träffade* rektorsval, hvilket enligt hans tanke borde heta *anstälda.* Anmärkningen är obetydlig och dertillmed oriktig, ty på svenska säger man äfven så väl *träffa* som *anställa* ett val. Tillrättavisningen var mig i alla fall oväntad af hans magnificens herr professor Kjellin, hvilken det väl svårligen torde tillkomma att undervisa mig huru jag bör skrifva mitt modersmål.

Hans magnificens påstår vidare, att de af mig anförda ord, nämligen att jag ej ansåge rektorsvalet såsom öfverensstämmande med Konstitutionerna och den hittills följda ordningen och att jag häröfver skulle kunna anföra klagomål, tyckas innebära en beskyllning för olaglighet; en beskyllning, den hans magnificens strax nedanför hedrar med benämningen af en *ohemul* och *ogrundad* tillvitelse. Med samma skäl hade han kunnat yrka, att hvar och en ledamot i konsistorium eller någon annan rätt, hvilken yttrar en annan tanke än pluralitetens, beskyller denna senare för olaglighet; ty ingen lär afgifva ett votum, det han ej sjelf anser för lagligt och följaktligen den motsatta

meningen för olaglig. Då en sådan beskyllning ej kan vara utan ansvar, så skulle följden häraf blifva den, att all frihet vid omröstningen upphäfdes och att ingen vågade att säga sin mening af fruktan att derigenom för olaglighet beskylla den som till äfventyrs hyste en annan. Det lär icke kunna vara hans magnificens' mening att yrka en sådan uppenbar orimlighet; men det är beqvämt att på detta sätt uppdikta beskyllningar af sin motståndare för nöjet att sedermera kunna vederlägga dem. Det är en strid med halmsoldater, dem man sjelf låtit uppstoppa och genom hvilkas nedläggande man ej vinner några lagrar. Emellertid och till dess andra instruktioner hunnit ankomma, torde hans magnificens tillåta mig att som konsistoriiledamot yttra min mening, äfven om den är rakt motsatt alla de öfrigas, och att utan vidare ansvar få anse t. ex. det nu omtalta rektorsvalet såsom stridande mot Konstitutionerna, när jag för denna öfvertygelse anför mina grunder.

Det är dessa grunder, som jag hade väntat att af hans magnificens se antingen vederlagda eller åtminstone pröfvade. Hans magnificens har funnit lämpligare att kategoriskt försäkra, att jag med dem *ingalunda gittat bevisa* mitt påstående, och hoppas att hans berättelse om valets förlopp och de dervid iakttagna *formaliteter* är tillräcklig att, som han sirligt uttrycker sig, *visa ogrunden af mitt ohemula anförande.* Det skulle dock kunna hända, att en enda liten formalitet vid valet vore förgäten, den nämligen att behörigen öfverväga Konstitutionernas föreskift, efter hvilken man skulle välja. Det är nu detta som ankommer på undersökning; och E. Exc. täcktes derför tillåta mig att litet närmare skärskåda, huru det egentligen är beskaffadt med valets påstådda laglighet, och om den verkligen är så gifven och ovedersäglig, som hans magnificens tyckes föreställa sig.

Hufvudfrågan härvid synes mig vara den: när skall rektorsämbetet börja att cirkulera hela filosofiska fakulteten utföre? Härpå svarar Konstitut. 4 kap., 2 mom. med bestämda ord, »att enär *alla* theologi, jurister och medici (nämligen inom samma rektoratscirkel) beklädt rektorsämbetet, komma de återstående ordinarie filosofie professorerna att väljas efter hvarandra till rektorer». Nu hafva i den närvarande rektorscirkeln, som började 1810, förste och andre teol. professorn (doktorerna Hellman och Hylander) i sin ordning innehaft rektorsämbetet; men icke tredje teol. professorn Ahlman. Man invänder, att han derför var vald sistlidet år, att han då afsade sig rektoratet, och att praxis varit att den professor, som i sin tur afsagt sig rektorsämbetet, ej vidare inom samma cirkel komme i fråga. Jag vet icke, att denna praxis grundar sig på någon särskild författning; men jag erkänner, att den blifvit följd vid flera afsägelser af rektorsämbetet, som under min akademiska tid inträffat. Men förhållandet har dock härvid varit helt annorlunda. Man har vanligtvis undanbedt sig denna värdighet med anledning af en mera framskriden ålder. Men herr professor Ahlman har undanbedt sig den, icke derför att han var för gammal, utan derför att han ansåg sig för ung, nämligen inom konsistorium. Hvilken slutkonst är nu denna: prof. Ahlman bör i år frikännas från rektorsämbetet, emedan han i fjor dertill var för ung konsistoriiledamot? Det är ju det samma som att säga, att en yngling ej kan betraktas som myndig i år, derför att han i fjor var underårig. Vore det då icke vida naturligare att säga, att de skäl, hvarför prof. Ahlman undanbedt sig rektoratet, numera upphört, och att, då han endast på dessa skäl blifvit fritagen derifrån, verkan äfven måste upphöra, sedan dess orsak upphört? Hvarför skall prof. Ahlman uteslutas från rektorsämbetet, då han ej

undanbedt sig det för alltid? Hvarför skall tredje teologie professionen ensam förbigås i hela rektoratscirkeln, då hvarken Konstitutioner eller någon annan författning dertill gifva den ringaste anledning, då tvärt om kongl. resolutionen af den 12 December 1699 uttryckligen stadgar, att den ordning, hvarefter rektorstjensten åt någon professor upplåtas bör, skall rättas efter hvars och ens innehafvande profession? Hvarför skall förhållandet vara annorlunda nu än 1806, då rektoratet både af konsistorium och akademiens d. v. kansler tilldömdes tredje teologie professionen, ehuru detta ämbete då, likasom nu, börjat att cirkulera mellan de yngre ledamöterna i filosofiska fakulteten? Hvarför skall denna anomali införas nu, just nu, då de grunder försvunnit, som sistlidet år gjorde den, om icke nödvändig, åtminstone ursäktlig?

Genom det nu anförda hoppas jag ända till påtaglighet hafva ådagalagt, att mitt ifrågavarande anförande väl icke torde vara så alldeles orimligt och grundlöst, som hans magnificens behagat påstå. Äfven om mitt anförande varit alldeles utan all grund af lag, så tillkom det hvarken hans magnificens eller någon annan af konsistorii ledamöter att till protokollet deröfver sententiera. Min omröstningsrätt är enligt lagen fri, och jag har hittills ej varit van att låta någon imponera på min öfvertygelse. Men nu, då mitt anförande tyckes rättfärdigas af Konstitutionernas tydliga och klara innehåll, hvad namn förtjenar då dens förfarande, hvilken till protokollet, utan att andraga något enda skäl, rubricerar mitt anförande såsom grundlöst och ohemult? Jag vill ej anföra den benämning som här vore den passande, af billig fruktan att anses hafva lånat den ur hans magnificens' rika språkförråd.

Jag vill förmoda, att hans magnificens akademiens rektor för sitt votum egt några grunder, ehuru han ej be-

12—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3*

hagat att anförtro dem hvarken åt mig eller åt protokollet. Att dessa grunder åtminstone ej äro hämtade ur Konstitutionerna, tror jag mig hafva bevisat. Det synes mig i anledning deraf ej vara allt för vågsamt, om jag yttrar, att jag öfver valet kunnat på vederbörlig ort anföra klagomål. Jag vet i sanning ej hvad som derifrån skulle afskräckt mig. Att ett beslut, stadgadt af konsistorii pluralitet, äfven då den räknar rektors röst ibland sig, både öfverklagas och ändras, är icke någon sällsynthet. Då alltså hans magnificens försäkrar mig, att det nu ståndar mig fritt att öfver valet anmäla klagomål, derest jag det tilltror mig, då han offentligen dertill uppmanar mig, så nödgas jag fråga honom, huru han vill ha dessa ord förstådda. Skola de innehålla en undervisning, så är den för mig onödig, ty att jag som hvar svensk medborgare har rätt att klaga öfver en underdomstol, vet jag naturligtvis förut. Skola de innehålla en utmaning, så vet väl hans magnificens, att det ej är alla utmaningar som man emottar, och att icke alla göra allt det, som de tilltro sig. Skola de innehålla en hotelse, så äro de på mig förspilda, ty med hotelser, äfven då de som här följa omedelbarligen på förolämpandet, skrämmer man barn och icke män. Om jag derför icke klagar öfver konsistorii åtgärd i denna sak, så sker det ingalunda af fruktan för följderna af ett så vågsamt steg, utan derför att jag icke är satt till fiskal på mina ämbetskamrater, derför att jag såg en möjlighet att äfven utan klagomål komma ifrån rektoratet, derför slutligen att det i grunden är mig likgiltigt, huru akademiens rektor för nästkommande år heter.

Jag har undanbedt mig, och då detta ej ansågs tillräckligt, afsagt mig rektorsämbetet, hvartill Konstitutionerna lemna mig rättighet. Jag har tagit detta steg först och främst derför, att min tur till detta ämbete hvarken

efter Konstitutionerna eller något annat gällande skäl ännu var kommen, och emedan jag icke känner mig pligtig eller hågad att låta imponera på mig. Jag har vidare tagit detta steg derför, att större delen af de befattningar, som numera äro förenade med det ämbete, man i förtid velat påbörda mig, äro mig främmande, äro oförenliga både med mitt lynne och mitt egentliga yrke och öfverstiga i detta hänseende min förmåga. Jag har trott mig kunna uppfylla min egentliga literära bestämmelse såsom akademisk lärare, äfven om jag undandroge mig en befattning, som med det literära har nästan ingen föreningspunkt, helst då denna befattning härigenom komme i skickligare händer än mina. Om rektorsämbetet är så vigtigt, trodde jag det äfven vara vigtigt, att det icke, åtminstone genom mitt förvållande, lades på andra skuldror än sådana, som kunde bära det. Jag trodde det vara vida både riktigare och ärligare att på förhand erkänna sin bristande förmåga än att först under ämbetets utöfning framställa den, som någon gång torde ha skett, till ett allmänt spektakel. Är rektorsämbetet en ära, så bör man ej klandras derför att man försakar den; är det en börda, så bör man pröfva sin styrka, innan man åtager sig den, och icke med barnslig fåfänga hyckla krafter, dem man icke eger. — Jag har icke insett och kan ännu ej inse det oerhörda och förgripliga i detta förfarande. Hans magnificens har emellertid varit af en annan tanke, och det är hans omdöme häröfver, som jag nu utbeder mig att inför Eders Excellens litet närmare få granska.

Han börjar nämligen med att förklara, det han mot mitt afsägande af akademiska rektoratet ingenting har att anmärka. Omedelbarligen derpå anmärker han likväl, troligtvis för konseqvensens skull, följande småsaker, nämligen: 1:o att jag derigenom satt min reputation i en icke fördel-

aktig dager; 2:o att jag dymedelst visat mig ej äga tillbörlig känsla af pligt och förbindelse; 3:o att jag annars ej skall hafva funnits ovillig att med mina kamrater dela all annan mera lättförvärfvad heder och löneförmåner inom verket. Det fattas endast, att hans magnificens hade för fullständighetens skull förklarat mig rent af ärelös. De anförda beskyllningarna tyckas väl innehålla allahanda premisser till ett dylikt omdöme, men konklusionen saknas ännu. Jag måste alltså särskildt genomgå hvardera af dessa tillvitelser.

1:o. Hvad således för det första angår reputationen, så förekommer det mig nästan, som om rektoratet dertill ej stode just i det närmaste förhållande. Jag känner flera professorer, hvilka ega en rätt stor reputation, ehuru de aldrig emottagit rektoratet. Exempelvis får jag endast anföra vid vår akademi herr professorn och riddaren Retzius. Jag misstänker i anledning häraf, att rektorskåpan ej torde vara så alldeles nödvändig för reputationen. Det skulle också på andra sidan kunna hända, att hon ej fullkomligen skylde bristen derpå. Hans magnificens sjelf, har han vunnit eller ens förökat sin reputation genom rektorsämbetet? Beträffande för öfrigt min reputation, så borde det ej hafva undfallit hans magnificens, att den är och förblifver min ensak, och att allt bekymmer derför hos andra endast är en öfverdrift af ädelmod. Att jag i nödfall torde kunna försvara den, derom trodde jag hans magnificens mer än mången annan böra vara öfvertygad, ehuru tappert den nu på en tid blifvit angripen af berömda män så väl från Upsala som Lund.

2:o. Beträffande åter den omständigheten, att jag genom min afsägelse af rektoratet skulle ha visat mig ej ega tillbörlig känsla af pligt och förbindelse, så får jag anmärka, att i fall det varit min ovilkorliga pligt att emottaga detta

ämbete, konsistorium och hans magnificens sjelf måtte ha handlat orätt, då de derifrån frikänt mig. Jag har hittills icke varit känd för att undandraga mig någon skyldighet, som varit väsentlig för det läroämbete, jag innehar. Jag har skött min syssla utan åtal, möjligtvis också ej alldeles utan framgång. Att jag nu undanbedt mig en vilkorlig förbindelse, den jag ej kunnat uppfylla utan att försumma andra, dem jag anser för vigtigare, att jag derigenom besparat mig en tid, den jag tror mig kunna använda bättre både för mig och akademien: — är detta den pligtförgätenhet, hvarför akademiens rektor beskyller mig? Man borde rodna liksom den prisade purpur man bär, när man till protokollet nerskrifver dylika tillmälen.

3:o. Hvilken är den lätt förvärfvade heder, som jag så gerna skulle vilja dela med mina kamrater? Om jag emottagit någon hedersbetygelse, så kan jag åtminstone ej påminna mig att hafva delat den med hans magnificens. Jag förstår ej rätt, hvad hans magnificens på detta ställe menar med en mera lättförvärfd heder. Är frågan om den heder, som förvärfvas derigenom att man emottar rektorsämbetet, så synes mig denna ej just den svåraste att förvärfva; ty hela besväret består deri, att man stiger upp från konsistoriibordet, bockar sig och tackar för det gunstiga förtroendet. Man kan, om man så vill, låta undfalla sig ett och annat ord om sin ovärdighet till det vigtiga ämbetet, om sitt nit för akademiens heder och Konstitutionernas helgd, hvilka naturligtvis annars vore i fara att gå förlorade; men allt detta är oratorisk grannlåt, som man icke fordrar af andra än dem som äro vältaliga. Är åter frågan om den heder, man förvärfvar sig derigenom att man förvaltar rektorsämbetet, så beror detta på sättet, huru man förvaltar det; och exempel torde finnas på dem, som derigenom inlagt föga ära. Hvad mina löneförmåner

angår, dem hans magnificens ännu på ett annat ställe vidrör, så torde han tillåta mig anmärka, att jag vid akademien ej ännu innehar dem så stora som han sjelf, ehuru vi bägge på en och samma dag utnämndes till professorer. Att ideligen, både i tal och skrift, återkomma till detta ämne, är dessutom af hans magnificens hvarken välbetänkt eller ädelt. Välbetänkt är det icke: ty de löneförmåner, jag innehar, eger jag genom min konungs nåd och på min kanslers förord, och det blir således icke mitt fel, om dessa förmåner äro förspilda på en oförtjent. Ädelt är det icke heller, emedan det möjligtvis kunde ge anledning att misstänka en småaktig missunsamhet, ovärdig hvarje ädel man och i synnerhet ovärdig den, som bekläder ett ämbete, förenadt med så utmärkt borgerligt anseende och heder, och har den äran (som han sjelf uttrycker sig) att vara »en kongl. svensk akademis rektor».

Jag hoppas att hjelpligen hafva vederlagt de nyss anförda beskyllningarna. Jag måste åter väpna mig emot nya. Min sköld är, liksom Mezentii i Eneiden, fullspäckad med pilar. Det kommer nu an på om någon af dem skall genomborra honom.

Hans magnificens ogillar, i likhet med konsistorii öfriga ledamöter, de skäl jag anfört för min afsägelse. Ett af dessa skäl var det, att med rektorsämbetet vore förenade en mängd af skyldigheter och befattningar, hvilka med en professors vanliga studier och göromål ej ega någon gemenskap. Hans magnificens medger väl, att sålunda till en stor del förhåller sig, men anmärker äfven, att flera af rektors skyldigheter äro literära. Härtill räknar han i synnerhet programmerna, dem han tyckes anse som den egentliga medlande föreställningen emellan en rektors professorliga och oprofessorliga görmål, och dem han betraktar som en humanistisk öfning, i synnerhet för den som

vore språkkarl och vitter. Utan att berömma mig af någondera eller på något sätt vilja förringa programmernas värde, torde jag endast få anmärka, att denna öfning synes mig allt för obetydlig, då den fördelas på ett helt rektorsår. De flesta programmer, till och med herr professor Kjellins äro föga vidlyftigare än hans nyss författade anförande ehuru de i sanning äro långt höfligare. De böra således väl icke kunna kosta akademiens rektor mera än högst en dags arbete. Alla rektorater äro dessutom ej så rika på stora händelser som herr professor Kjellins med sina sju programmer. Mången rektor får ej tillfälle att utge mer än ett enda program, nämligen det då han lemnar ämbetet. Har han nu ingen annan humanistisk öfning än den programmatiska, så vet ju den lärda verlden ingenting af hans rektorat, förr än just då han nedlägger det. Han liknar i detta fall ett stjernskott, hvilket ej märkes förr än det faller. Det gifves väl också en annan humanistisk öfning, den vi äfven sett använd af en rektor, den nämligen att författa vidlyftiga annonser i allmänna tidningarna om inträffade akademiska högtidligheter, hvarvid en otvungen anledning erbjuder sig att underrätta publiken om de komplimenter, man vid sådana tillfällen emottagit af studenterna. Men publiken är stundom litet malitiös och vill ej alltid rätt värdera den förtjenst, som är sin egen härold.

Att rektorsämbetet i allmänhet distraherar från literära göromål, att det ensamt upptager en lärares nästan hela tid, åtminstone första gången man bekläder det, detta är en tanke, som hittills varit allmän och knappast bestridd af någon utom akademiens nuvarande rektor. Det kan gifvas män med den omfattning i snille, med den lätthet för ärendenas behandling, att de finna tillräcklig tid att jämte rektorsgöromålen efter vanligheten sköta sitt egent-

liga yrke; men dessa utgöra sällsynta undantag. Det skall glädja mig, om akademiens nuvarande rektor hörer till dem. Han har likväl, som de flesta andra, måst lemna sin profession att bestridas af en annan. Man skulle, enligt hvad hans magnificens behagar yttra, nästan vara frestad att tro, det detta skett icke egentligen för rektorsgöromålens mängd, utan snarare för de ofvannämnda humanistiska öfningarna. Åtminstone försäkrar han, att ämbetet ej är svårare, än att man på cirka fjorton dagar hinner att tämligen orientera sig deri. I det föregående kallas dock detta ämbete för högst vigtigt och ansvarigt. Den heder, man derigenom vinner, säges ej vara lätt förvärfvad, och jag tadlas på det strängaste derför, att jag velat kasta denna börda på mina öfriga kamraters skuldror. Jag lemnar åt dem, som äro skarpsinnigare än jag, att förlika dessa yttranden, som efter vanlig logik ej synas stå rätt väl tillsammans. Men om man också så hastigt orienterar sig i ämbetet, så minskar detta ej göromålens mängd och kan ej heller förändra deras natur. I anledning af denna senare har jag i mitt anförande till protokollet, ehuru blott exempelvis, nämnt några vanligtvis förekommande mål och bland dessa äfven skuldfordrings- och konkursmål. Hans magnificens anmärker, att dylika mål i konsistorium ej förekomma, så framt ej skuldfordringsmålen efter vad blifvit instämda eller i konkursmål en fullmakt måste utfärdas för akademiens ombud. Men är då ett skuldfordringsmål lättare att afdöma, derför att det är tvistigt och genom vad instämdt, är det någonting ovanligt, att dylika mål i flera veckor, ja månader utgöra ett öfverläggningsämne i konsistorium? Har icke hans magnificens sjelf nyligen presiderat i ett sådant? Hvad konkursmål angår, så är det icke med sanningen öfverensstämmande, att de blott i ofvannämnda af hans magnificens anförda fall förekomma i konsistorium.

Hans magnificens har sjelf flera gånger inför konsistorium tagit eden af dem, som besvurit sin fordran i konkursmassor. Det är i sanning oväntadt, att en man, som redan tillryggalagt fem sjettedelar af sin rektorsbana, som på fjorton dagar orienterat sig i ämbetet, när han skall vederlägga hvad som blott exempelvis blifvit anfördt, yttrar sig så vacklande och obestämdt öfver ämbetets lättaste principer. — Politi-befattningen hör väl, enligt sin exekutiva natur, icke till konsistorium, men dock till dess förste ledamot, till rektor sjelf, till rektorsämbetet, hvarom här egentligen var fråga. De obehagliga göromål, som dermed äro förenade, äro allmänt bekanta. Så mycket besynnerligare är det då, att hans magnificens egentligen skall ha beifrat mitt anförande derför, att han fruktat en menlig verkan, om något af hvad jag anfört rörande konsistorii eller rektors göromål skulle emanera bland den studerande ungdomen. Jag fruktar högeligen, att emanerandet långt före detta skett, men sannerligen ej genom mitt förvållande. Jag tror fastmer, att hemligheten varit förrådd alltse'n år 1668, då akademien först stiftades. Eller kan man föreställa sig, att icke hvar student skulle veta, att konsistorium bland annat äfven måste sysselsätta sig med processer, och att rektor vakar öfver polisen i staden? Det är icke detta som bör eller möjligtvis kan döljas. Men hvad jag önskar skulle kunna döljas, icke blott för den studerande ungdomen, utan för akademiens häfder, det är det, att en akademiens rektor kunnat så långt glömma sig, att han till protokollet beskylt en ämbetskamrat för att hafva velat gäcka sin kansler med diktade uppgifter, då likväl dessa uppgifter till sin sannfärdighet kunde bestyrkas af hvarje barn i staden.

Den fruktan hans magnificens yttrar, att mitt exempel med afsägelsen af rektoratet skulle kunna följas af flera,

tror jag att han hade kunnat bespara sig. Att mitt tänkesätt skulle blifva det rådande i konsistorium, dertill äro anledningarna, i synnerhet nu på en tid, allt för ringa. Man har dessutom så försvårat, så förbittrat min afsägelse, att jag tviflar, det hädanefter någon annan underkastar sig en dylik behandling. Men skulle det också framdeles någon gång hända: alltid finnas dock de inom konsistorium, som ega nog liflig *känsla af pligt och förbindelse* att ej förtörnas, om rektorsämbetet också litet oftare än annars komme till dem. Af alla brister, som kunna befaras vid akademien, synes mig derför bristen på rektorer vara den minst fruktansvärda. Äran af ämbetet är dertill allt för stor och svårigheten allt för liten, såsom hans magnificens sjelf visat, jag menar nämligen i sitt anförande.

Angående akademiska jurisdiktionen har jag i mitt anförande endast yttrat, att det icke tillkommer mig att deröfver döma. Jag hoppas derför att ej heller blifva dömd öfver detta kapitel. Jag anser akademiska jurisdiktionen för lärosätets bestånd äfven så nödvändig som hans magnificens, ehuru möjligtvis af olika grunder. Jag tror dock, att man skulle kunna önska en och annan förändring deruti, utan att just derför vara hvad hans magnificens kallar akademiens »förklarade fiende». Jag tror, att det icke är välbetänkt att i privilegiisaker envist försvara det oväsentliga, emedan man derigenom kan äfventyra att förlora allt, således äfven det vigtiga. Jag tror, att kunskapens träd liksom andra träd skulle växa högre och rikare, om de onyttiga utväxterna bortskures. Men att här utveckla mina tankar härom hör icke till mitt ämne, som redan förut är rikt nog.

Hans magnificens beskyller mig vidare för att hafva velat nedsätta, kasta skugga uppå och förlöjliga rektorsämbetet. Men hvarigenom nedsätter man ett ämbete? Är

det derigenom, att man undanbeder sig det, då man nämligen såsom jag med det samma förklarar, att man icke anser sig ämbetet vuxen? Förhärligas icke i och med det samma deras ära som bekläda det, då de uppfylla pligter, dem en man, som annars icke är känd för utmärkt oskicklighet, nödgas afsäga sig såsom öfverstigande hans krafter? Eller kastar man skugga på ett ämbete derigenom, att man exempelvis omnämner några af dess allmänt kända skyldigheter, obehagliga i sanning, men som likväl af hans magnificens tyckas anses såsom nödvändiga för akademiens bestånd? Det är icke sanningen som kastar skugga på något: hon bor i ljuset, och ljus sprider hon omkring sig; det är icke en gång det lätta skämtet och det milda löjet; men hvad som kastar icke skugga utan natt på allt, äfven på det oskyldigaste, det är förtydningen med de skefva ögonen, det är fåfängan med den oroliga blicken, det är förvirringen med det stammande uttalet. För min del hatar jag dem, hvar de förefinnas; och om jag förlöjligar dem, så sker det med rätta, emedan de icke, så vidt jag vet, tillhöra rektorsämbetet.

Att jag icke skall hafva iakttagit den vördnad, jag som lärare är skyldig att hysa för akademiens Konstitutioner, är slutligen också en af hans magnificens' beskyllningar. Hvad som dertill gifvit honom anledning, har jag likväl hvarken af hans eller mitt eget anförande kunnat utspana. Jag kan således endast gissa. Skulle jag ha visat vanvördnad emot Konstitutionerna derigenom att jag lade dem till grund för mitt votum? Eller vid afsägelsen derigenom, att jag underkastat mig deras föreskrifter? I intet annat än dessa bägge hänseenden har jag omnämnt dem. Hans magnificens borde ej sätta mig i en sådan förlägenhet. När han gjort beskyllningen, borde han äfven uppge, om icke dess grund åtminstone dess anledning; ty

det är blott i inqvisitionens fängelser, man fälles på obestämda angifvelser.

Och härmed öfverlemnar jag till Eders Excellens' rättvisa ompröfvande att afgöra, hvilkendera af oss två, herr professor Kjellin eller jag, det egentligen är som framfört *ohemula* och *ogrundade beskyllningar*, hvilkendera som *visat vanvördnad emot Konstitutionerna*, hvilkendera som *satt sin reputation i en mindre fördelaktig dager*, hvilkendera af oss två det slutligen är, som egentligen kan sägas hafva *förlöjligat rektorsämbetet.*

Jag underställer ändtligen Eders Excellens' egen förfinade känsla att afgöra, huruvida den ton, hans magnificens vid detta tillfälle antagit emot mig, och hvaraf det nyss anförda lemnar ett och annat prof, huruvida denna ton kan vara den passande af en bildad man, då han inför protokollet talar om en ämbetsbroder. Det är sant, herr professor Kjellin är för närvarande min närmaste förman; men han hade bort påminna sig, att jag om några månader kunnat vara hans, i fall jag tänkt lika med honom. Han hade bort påminna sig, att ingen rang berättigar till ohöflighet, och att plumpheten passar illa till hans purpur. Han hade bort påminna sig, att man icke befordrar akademiens heder, derigenom att man angriper en af dess lärares. Jag nödsakas att af Eders Excellens begära att i konsistorium få yttra mig utan rektorliga anmärkningar öfver mina tankar. Jag nödsakas begära att vara fredad till min heder både som ämbetsman och menniska. Jag nödsakas för hvad som skett begära den upprättelse, som Eders Excellens kan finna lämplig, och således åtminstone i framtiden vara beskyddad mot en man, hvilken nu redan för andra gången på ett så oväntadt sätt anfallit mig.

Lund den 28 April 1818.

Till Anmärkaren, i Bihanget till Lunds Veckoblad N:o 1, 1819.

Edra anmärkningar, min Herre, rörande tiden för firandet af K. Carl XII:s fest hafva redan i detta Blad blifvit besvarade. Detta svar, allvarsamt och värdigt, har ända till den yttersta påtaglighet bevisat, att edra påståenden saknade all grund, att Er tideräkning både i astronomiskt och borgerligt afseende var oriktig, att Ni misslyckades så väl i den nya som den gamla stilen, med ett ord, att Ni i hufvudsaken, eller hvad som åtminstone borde vara det, misstagit Er. Men för en Författare sådan som Ni, är hufvudsaken sällan eller aldrig den egentliga frågan. Plumpheten, som vill utgjuta sig, Ilskan som söker sitt föremål, Egenkärleken, som icke tål någon annan än sig sjelf, detta är för Er det hufvudsakliga. Hvarje anledning som skaffar dem luft är, ehuru blott som bisak, kärkommen; och det egentliga ämnet är och förblifver endast ett vehikel för otidigheterna. Er motståndare har föga vidrört dessa. Jag klandrar ej grunderna till hans skonsamhet; men de äro tilläfventyrs enskilta för honom. Mig måste Ni således ursäkta om jag ännu tillägger några ord till hans svar, och för ett ögonblick uppträder som en tolk för den allmänna harmen.

Ni börjar Er uppsatts med den anmärkningen att man hos intet stånd så sällan träffar en riktig urskillning som hos de lärde. Vore anmärkningen sann, och följaktligen bristande

urskillning ett bland kännetecknen på lärdom: i sanning min Herre, det skulle ej finnas någon Facultet i Europa, ej en gång den vidtberömda i Rostock, som ett ögonblick skulle tveka att blott för Edra anmärkningar bevilja Er Magisterbrefvet. Jag vill ej tala om det plumpa och förolämpande i att säga till en hel Corporation att de fleste af dess medlemmar sakna urskillning och sundt förnuft. Jag förbigår oblygheten att låta trycka en dylik beskyllning vid ett Lärosäte, der en mängd personer lefva som deraf borde finna sig sårade, om en Anmärkare som Ni verkligen kunde såra dem. Men jag frågar Er endast: kan man på ett grymmare sätt blottställa sin egen urskillning än då man påstår att sunda förnuftet är en sällsynthet ibland Vettenskapsidkare? Ty är det sunda allmänna menniskoförnuftet i sig sjelf något annat, än det vettenskapliga, ehuru riktadt åt ett olika håll? Vettenskapen sjelf, är hon någonting mer eller mindre än just detta samma förnuft som fått en högre odling och samlar sina undersökningar till ett sammanhängande helt? Är följakteligen icke sunda förnuftet endast en lägre utvecklingsgrad af det vettenskapliga, och alltså ett nödvändigt villkor derföre? Den som således yrkar att det är sällsynt att träffa sundt förnuft hos Vettenskapsidkare eller lärde, den kunde med samma skäl yrka att det är sällsynt att finna en Målare som ej är blind, eller en Språkmästare som ej är döfstum. Det behöfdes inga hvälfningar i Vettenskapen (som Ni tyckes föreställa Er) för att återgifva de lärde deras förlorade sens commun. Jag känner ej någon lärd, som förlorat det. Men väl känner jag några Ynglingar, som genom ett tanklöst upprepande af oförstådda Vettenskapstermer slutligen lyckats att alldeles förqväfva den gnista af Modervett Naturen förspillt på dem; men det har aldrig fallit mig in att räkna dem till det lärda ståndet, annorlunda än som en parodie deröfver. Väl känner också

Allmänheten några Författare hvilka, sedan de länge fört ett uppenbart krig mot sunda förnuftet, nu på en tid börjat försäkra oss att de äro dess vänner, och att det i grunden är dess sak som de förfäkta. Men man bör förlåta sunda förnuftet den elakheten det har att nu visa sig litet egensinnigt. Sedan det en gång formeligen blifvit afskedadt, vill det icke återvända, huru man också lockar och ropar. Det hämnar sig, liksom Achilles i Iliaden, genom sitt uteblifvande; och häraf förklarar jag mig den ledsamma omständigheten hvarföre man i vissa nyare skrifter så sällan upptäcker någon skymt deraf, troligtvis en blott reminiscens ifrån barnaåren.

Ni har, m. Herre, med nyssnämnde Författare flere träffande likheter, icke blott i ton och framställning, utan äfven i Ert sätt att se sjelfva ämnet. Ni visar Er, att jag så må säga, som quadratroten af dessa stora männer, så vidt den nemligen kan dragas ur dylika irrationella storheter. Således tyckes Ni förutsätta att för afgörandet af den väckta frågan det egenteligen ej fordras någon vettenskaplig undersökning, utan blott Ert eget berömda folkvett. Frågan var här likväl att bestämma rätta tiden för firandet af en sekularfest. Det ligger i begreppet af en sådan att den ej bör firas förr än de hundrade åren verkeligen förflutit. För att nu afgöra detta, när det omtvistas, synes för menskliga ögon intet annat medel återstå än en astronomisk calcul, hvarpå all tideräkning, äfven den borgerliga, ytterst stöder sig. Men det hör till Tactiken i våra moderna stridskrifter att beständigt excipera forum, och alltjemt dra ämnet inför en annan Domstol än dit det egentligen hörer. Är frågan af den art att den endast vettenskapligt kan afgöras (såsom den nu omtvistade) så tar man sin tillflykt till det allmänna menniskoförståndet; är den deremot helt och hållet populär, så vädjar man till den miss-

förstådda Vettenskapen. Härigenom vinner man också den dubbla fördel att bli obegriplig i det triviala, och ytlig i det vettenskapliga. Endast argheten och ovettet bibehåller man i begge fallen. De utgöra den nya Polemikens uniform, hvarmed hon anser sig vara klädd i alla sällskaper.

Ni försäkrar, m. Herre, att afsigten med edra anmärkningar ingalunda varit att förolämpa, ännu mindre att kasta skugga på Författaren till den klandrade uppsatsen. För att bevisa detta, säger Ni honom från början till slut allehanda artigheter. Hit hörer till en början hvad som redan blifvit anmärkt, att det stånd hvartill han hör i allmänhet saknar sundt förnuft. Vidare att han ej är Astronom, det vill säga med andra ord, att han ej förstått den sak hvari han skrifvit. Vidare att han ej har rediga begrepp om premisser och conclusioner. Vidare att han ej begriper sina egna grundsatser. Vidare att hans anmärkningar äro dels dumma, dels obegripligt enfaldiga. Vidare att han sladdrar om saker som han ej förstår, att Allmänheten ej behöfver hans radoterier, och att det sluteligen är Ni, Ni sjelf, som tar slöjan af hans förnäma tanklöshet. Alla dessa grannlåter sammanpressar Ni på ett enda qvartblad, och det utan att på något sätt vara angripen, i ett ämne som är rent vettenskapligt, mot en författare som Ni säger att Ni ej känner, och öfver hvilken Ni således ej kunde ha att beklaga Er. — Men, min Herre, innehålla då uttryck som de anförda, i Er tanka, verkeligen ingen ting förolämpande? Känner Ni tilläfventyrs ej något annat förolämpande än det som sker genom kroppslig åverkan? Jag frågar Er: skulle Ni verkeligen tillåta Er yttranden som de omnämnda, jag vill icke säga mot en aktad man, men äfven emot den ringaste, i något annat än det lägsta pöbelsällskap? Skulle icke, i hvarje bildad krets, en billig fruktan afhålla Er derifrån, fruktan nemligen att bli utsparkad?

Och hvad Ni ej skulle understå Er att yttra i ett enskilt samqväm, det blyges Ni icke att i offenteligt tryck kungöra inför Allmänheten, likasom hon icke också ägde rätt till aktning, likasom det förstodes af sig sjelf att hon med stillatigande förakt borde fördraga icke blott en misslyckad författare, utan äfven en skamlös!

Ni vanhedrar slutligen sjelfva Festen, sjelfva den store Konungens minne genom det bifall Ni tyckes lämna dem. Ni klandrar dem som ej kunna begripa att Carl XII (efter edra ord) hade mera snille än som beqvämligen kan rymmas i en skalbagge. Men, min Herre, inser Ni då icke att det ej är på detta pöbelaktiga sätt som man berömmer Konungar? Inser Ni icke att hjelten, om han ännu lefde, knappt skulle förlåta detta beröm åt en trosspojke i sin här? Inser Ni icke att Ert bifall, på detta sätt yttradt, måste förolämpa både de döde och de lefvande? En författare som Ni, bör ej berömma någon annan än sina fiender. Vill Ni försona Hjeltens skugga, så skrif, jag ber Er derom, skrif några anmärkningar emot honom.

Ni räknar illa, min Herre, icke blott i Chronologien utan äfven i Polemiken. Ville Ni nödvändigt skymfa den som ej förolämpat Er, hvarför angriper Ni honom på ett sätt som måste göra hvar bildad man till hans försvarare, äfven om han haft orätt? Ville Ni (som Ni säger) taga slöjan af tanklösheten, hvarför blottar Ni då, till en början, ingen annans än Er egen? Ville Ni lysa inför Allmänheten med Edra kunskaper eller Er qvickhet, hvarför framställer Ni Er då inför henne, med missräkningen i den ena handen och skalbaggen i den andra? Ni räknar tilläfventyrs på att hon ej känner Ert obetydliga namn; men den allmänna förtrytelsen gissar sig fram tills vidare, och väntar, med rynkad panna, att ertappa den undanstuckne.

13—231751. *Tegnér. Saml. skrifter. 3*

Inträdes-tal i Svenska Akademien d. 22 Junii 1819.

M. H.

Från den aflägsna bygd der Eder godhet uppsökt mig inträder jag med förlägenhet i den lysande samling, som jag i dag skådar för första gången i min lefnad. Ty icke utan hemlig fruktan intar någon en plats som denna; icke utan förvirring finner man sig uppflyttad ur skuggan till höjderna, der Sången och Staten samlat sina ypperste. Hvilka minnen omgifva mig här! Står jag icke här midt i en stor Konungs stiftelse, i ett samfund, som med rätta bär Nationens namn, emedan Nationen åt detsamma anförtrott vården af sina dyrbaraste skatter, af hvad som utgör dess innersta lif, den egentliga blomman af dess väsende? Framträda icke på afstånd de Konungsliga skuggorna, Stiftarens egen och de Hjeltars, hvilkas ära han ville upplifva? Och Hjeltarne i Diktens och Tankens verld, Sångens och Vältalighetens högtidsnamn i Norden, ha de icke till större delen personligen tillhört Er; vistas ej ännu deras andar omkring Eder? Med vördnad böjer jag mitt hufvud inför de höga gestalterna, och med en billig glömska förgäter jag mig sjelf i deras åskådande. Den som i ett sådant ögonblick icke kände sig mera förödmjukad än hedrad, den som vid åtankan på de store bortgångne ännu kunde hysa en känsla af fåfänga; — sannerligen, han hade redan derigenom

förverkat sin ära, och lagern, om han bure den, borde förvissna på hans egenkära hufvud.

Det har varit tider, M. H., då det val, som i dag tillåter mig att tala inför Eder, icke skulle ha varit möjligt: skönare, rikare, ädlare tider. Huru mycket äro de ej nu förändrade, hvilka förluster räknar ej Svenska Sången och Ert Samfund! Svårare och svårare blir med hvarje gång ersättningen, och man nödgas att fylla bristerna med hvad dagen gifver. Af alla detta Samfunds först nämde Ledamöter är numera blott *en* öfrig*, ett sörjande vittne af skönare dagar, den enda återstående pelaren af grundresningen till detta Tempel. Men omkring den pelaren bygga vi andre våra hyddor. Till den mannen sluter sig med tillförsigt det uppträdande slägtet, och lyssnar med rörelse till den gamles röst, som förtäljer om bättre tider, och likväl dömmer mildt om de närvarande. Med rätta begråter han de store döde; men äfven för oss har han råd och deltagande. Lik Nestor i Iliaden, lefde han fordom med ett bättre slägte, men det närvarande ledes af hans vishet. Det gifves icke på länge någon nykomling i Sångens verld, den han icke med faderlig ömhet omfattat; det gifves ingen, som ej tackar honom för några af sitt lifs skönaste stunder. Och om, vid ett tillfälle som detta, jemförelsen både med det förflutna och det närvarande icke nödvändigt nedsloge mitt sinne, så skulle min stolthet vara den, att han ibland hopen icke en gång öfversett mig, och att min enskilta tacksamhet här kan förena sin röst med den allmänna, som Fäderneslandet och Svenska Vitterheten egnar honom.

Men det är icke om mina enskilta förbindelser, utan öfver ett vida vigtigare ämne, som jag i dag skall tala. Jag är hitkallad för att fira minnet af en Skald, hvars milda stämma i snart fyratio år beherrskat hvarje känsligt

* Landshöfdingen v. Rosenstein.

hjerta i Norden. I vänten icke af mig, M. H., att jag skulle uttömma hela rikedomen af ett sådant ämne. Det fordras en vida starkare hand än min, för att hålla vågskålen hvari menskligheten väger sina herrlige. Endast på afstånd har jag känt den berömde Mannen; och långt ifrån hans höjder har jag blott kunnat uppfatta de allmännaste dragen af hans lefnad. Äfven gränsorna af ett Tal tillåta ej den utförlighet, som här kunde anses nödvändig; och icke en målning, endast en skuggbild, kan jag bjuda Er af Skördarnas store Sångare.

Grefve Johan Gabriel Oxenstjerna härstammade från en slägt, hvars namn sjelfmant väcker minnet af Fädernes-landets ärofullaste dagar. Jag skall ej uppehålla mig vid den gamla frågan om bördens företräden, hvarom, i politiskt hänseende, så mycket blifvit sagdt och ännu kunde sägas. De äro tillfälliga, men icke mera tillfälliga än snillet och skönheten, dem dock ingen nekar sin hyllning. Jag anmärker endast den poëtiska sidan deraf. Börden är för den enskilta hvad Fäderneslandet med sina minnen är för ett helt folk; det är egentligen ett poëtiskt intresse, som fäster oss dervid. Ty det förflutna förekommer oss alltid som ett skönare, ett förklaradt närvarande. Förfädrens himmel hänger full af lyror. De tala ej, utan de sjunga ur molnen. Det måtte dock vara skönt, att som ättling lyssna till de beslägtade rösterna, och från barndomen kunna sammanknyta sitt väsende med hvad Fäderneslandet haft högst och ädlast. Grefve Oxenstjernas Far var en allmänt aktad och vördnadsvärd man; men sitt snille tyckes han egentligen ha ärft efter sin mor, en född Gyllenborg, och Syster till den berömde Skalden. I sin ungdom hade han till ledare den bekante Bergklint, en

man redan i sig sjelf märkvärdig i vår vitterhet, men likväl tilläfventyrs, liksom Chiron hos de Gamle, mera berömd genom sin store Fosterson. Sin mesta tid tillbragte den unge Grefve Oxenstjerna i Gyllenborgs hus, hvilken älskade honom som en son; och härifrån, snarare än från blotta slägtskapen, härrörde den innerliga tillgifvenhet och förtroende, som förenade de begge Skalderna hela deras lefnad igenom.

Oxenstjerna i Gyllenborgs hus, uppväxande under hans ögon, och förelyst af hans efterdöme! Det är den unge Orfé i skola hos Skaldefadren Linus. Till lifvande och utvecklande af Grefve Oxenstjernas skaldegåfva må Gyllenborg kraftigt ha medverkat; men på lynnet och riktningen deraf synes han alldeles icke haft något inflytande. Ty olika delar Sångmön sina gåfvor. När den ene helst uppfattar naturen i sina gladaste och mildaste förhållanden, och förlustar sig i solskenet, och leker med blommorna, och andas med vestanflägten; då blickar den andre med manlig betänksamhet helst ner i de dolda djupen; och kraftigare, men också hårdare framgår han, en vinterklädd Genius med Nordstjernan på sitt hufvud. Jag dömmer icke emellan de begge Skalderna; jag antyder endast deras skiljaktighet.

Vid Upsala Akademi emottogs Grefve Oxenstjerna i den berömde Ihres hus, med hvilken han på mödernet var beslägtad. Det var äfven under Ihres inseende, som han första gången offenteligen framträdde. Vid ett af de tillfällen, då Drottning Lovisa Ulrika, tillika med då varande Kronprinsen Gustaf, besökte Lärosätet, önskade hon att vara vittne till en af dessa Academiska talöfningar, dem forntiden värderade mera än den närvarande. Ett ämne uppgafs för tillfället, och Grefve Oxenstjerna utsågs till dess försvarare. Tvisten fördes på Svenska; och ehuru

alldeles oberedd, försvarade sig den sjuttonårige Talaren med en lätthet och fyndighet som intog alla, men tillika med en blygsamhet, som är öfverlägsna naturgåfvors vanligaste kännemärke. Prins GUSTAF förklarade honom offentligen sin tillfredställelse, med tillägg att han beklagade det den unge Oxenstjerna ej hette Axel, liksom den store Statsmannen. Hela denna händelse må synas obetydlig; men den tyckes ha gifvit första anledningen till den uppmärksamhet GUSTAF III fästade vid Grefve Oxenstjerna, och grundlagt ett förhållande, som på hela den sednares lefnad var af det största inflytande.

Emedlertid hade Grefve Oxenstjerna uppnått den ålder, då Staten vanligtvis fordrar Medborgarens tjenst och utkräfver ersättning för den uppfostran han emottagit. Det var utan tvifvel mera sina store Förfäders efterdöme, än sin egen böjelse, han följde, då han från sin ungdom egnade sig åt Diplomatien. Åtminstone beklagar han sig ofta öfver sin vedervilja mot Chifferns öfvermakter, som han kallade dem, hvilkas mörka min äfven måtte ha varit afskräckande för den unge och liflige Apollosonen. Han tillbragte emedlertid flera år vid Svenska Beskickningen i Österrike, missnöjd med sin belägenhet för det närvarande och, i sakernas då varande ställning, utan hopp om någon förbättring för framtiden. Men efter GUSTAF III:s anträde till Regeringen och den kort derpå följande förändringen, började en ny tidpunkt, icke blott i Grefve Oxenstjernas lefnad, utan äfven för hela Nationen.

Det hör icke hit att pröfva de mycket olika omdömen, som i sednare tider blifvit yttrade öfver GUSTAF III:s inflytande, icke blott på Svenska Vitterheten, utan äfven i allmänhet på hela Nationens lynne och tänkesätt. Man kan, efter olika åsigter, anse det för lyckligt eller olyckligt; men deri måste dock alla instämma, att den Man,

som på detta sätt verkade på folket, måtte ha varit en af de sällsyntaste och rikast begåfvade som Häfderne känna. Ty icke småningom, utan på en gång, flög hans ande som en elektrisk stöt genom den domnade Nationen. Som en vår trädde han in i Svenska Historien; och plötsligt stodo alla Nationens krafter på en gång i blomma, och lifvet utgöt sig, och sången vaknade rundt omkring honom. Han öfvade öfver folkets sinnen ett välde, som icke hade någon skugga af fruktan, utan blott och bart grundades på känslan af hans personliga öfverlägsenhet; ett välde, som jag ville kalla snillets theokrati, och som är det mildaste, det minst förödmjukande af alla. Utom Carl XII har aldrig någon Svensk Konung, så som han, lefvat i folkets hjertan. Och likväl var det icke genom krigiska dygder (faran utvecklar hastigt alla slumrande krafter), utan genom sitt fredliga snille, som han verkade så förunderligt. Men orsaken härtill var visserligen icke endast vidden af hans snille, den blott få kunde uppskatta, utan äfven och ännu mera den egna arten deraf, den alla fattade. Han hade nemligen i sitt väsende icke blott något stort, utan tilllika något ridderligt; den höga hjeltekraften visade sig hos honom icke med sköld och svärd, utan i behagens lättaste drägt. Han var en stor romantisk Hjeltedikt med sina äfventyr och förtrollningar, men tillika med hjertats ömmaste utgjutelser och med glädjens yppigaste lekar. Derföre verkade han också romantiskt på allt hvad som omgaf honom, derföre bildade sig hela Nationen, eller sökte åtminstone att bilda sig, efter honom, utan att sjelf veta derom. Hans inflytande var som luftstrekets, hans tidehvarf var, om jag så får säga, Svenska snillets Torneringstider. Men vid blott lek stadnade det ingalunda, åtminstone hos honom sjelf. Hans själ var för stor för en lek utan allvar; han älskade den menskliga storhetens yttre

tecken och ville att den skulle synas. Men man gör honom orätt, då man häraf slutar att han blott ville föreställa hvad han egentligen saknade. Den som endast *spelar* en stor Man, sannerligen hans roll är blott för en theaterqväll. Icke så djupt, icke så varaktigt som denne förunderlige Man griper han in i Nationens och tidehvarfvets hjerta. De skenbara motsägelserna i Gustaf III:s lefnad bevisa dock tydligen för en hvar, som vill inse det, att det icke var någon tomhet som han utsmyckade, utan att hans inre väsende var äfven så rikt som dess yttre var mångfärgadt och skiftande; och samme Man, som med ifrig beställsamhet anordnade en fest inom sitt hof, utsatte med köld sitt lif på slagfältet, och hämtade personligen den blodiga segren på Svensksunds vågor. Hans stora själ hade rum icke blott för Hjeltens och Statsmannens planer, utan äfven derjemte för konstens behag och för lifvets glädje. Han var en Herkulsklubba, omvirad med löf och rosor, han var som demanten, den fastaste af alla ädelstenar, men tilllika den hvars yta spelar med de skönaste och rikaste färger. Jag vädjar till Eder, M. H., till dem ibland Eder, hvilka, så väl i de lugna, som stormiga skiftena af hans lefnad, närmast nalkades hans hjerta, — jag vädjar till Eder att afgöra, huruvida någonsin tadlet gjutit sin galla öfver en större, en rikare själ. Jag lemnar åt Eder att bevittna, hur han vedergällde sitt folks kärlek, hur han öfver allt på jorden älskade det Svenska namnet, hur han lefde för dess ära, och dog — till dess förnedring. Jag lemnar åt Eder att afgöra, huruvida det lof som min beundran i dag egnar honom, bör tillskrifvas endast en Ledamot af Svenska Academien, och icke snarare Medborgaren af det Svenska folk, hvars kärlek, hvars föresyn, hvars stolthet han var.

Grefve Oxenstjerna fattades, som hvar och en annan af den store Monarkens snille. Äfven hans åsigter i vitter-

heten och hans enskilta tycken voro ej utan inflytande på den unge Skalden. Men derjemte fästade han sig vid sin Kungliga Välgörare med en innerlighet, en hängifvenhet, som blott ett ömt och ädelt hjerta kan fatta. Han såg i honom ett slags högre väsende, som han väl vördade, men derjemte älskade med förtjusning. Allt ifrån början hörde han till dess förtroliga krets, utan tvifvel den snillrikaste umgängeskrets som någonsin funnits i Norden, och der alldeles ingen annan rang gällde än snillets. Grefve Oxenstjerna fästades nu för alltid vid hofvet, der han icke blott af Regenten utan äfven af alla andra var älskad för sin fromhet och sitt milda lynne, beundrad för sin flödande qvickhet och nästan oumbärlig genom sin Skaldegåfva. Denna sednare anlitades också ofta, kanske oftare än efterverlden skulle ha önskat. Emedlertid finna vi honom äfven under denna tid i Statens högsta Embeten. Han upphöjdes till Svea Rikes Råd, efterträdde den berömde Creutz som Kansli-President, åtföljde, såsom Chef för utrikes ärenderna, Konungen i första Finska fälttåget, innehade sedermera en plats i den under kriget tillförordnade Regeringen, och utnämndes slutligen, kort före Konungens död, till Riks-Marskalk.

Men med Gustaf III:s död var också Solen försvunnen ur Grefve Oxenstjernas lefnad. Hans Embete qvarhöll honom väl ännu för en längre tid vid Hofvet, men han igenkände der ej mera sin ungdoms Gudamakter. Äfven Embetsbanan öfvergaf han, och endast som Ordens-Kansler fortfor han att bekläda ett offentligt kall. Han drog sig allt mer och mer tillbaka i det enskilta lifvets lugn. Ack! vi veta alle, huru väl ändå bekymret hittade vägen till hans ensliga boning. I de sednare åren, i synnerhet efter förlusten af en älskad Maka, lefde han i afsöndrad indragenhet, endast med sina minnen och sin lyra.

Jag hoppas att icke inför Er, M. H., behöfva någon ursäkt för det ofullständiga i denna öfversigt af Grefve Oxenstjernas öden och politiska lefnad. Ty hvarföre skulle vi ej erkänna det? Det är icke Riks-Marskalken, utan Skalden Oxenstjerna, hvars namn går till odödligheten. Det var icke hans purpur, utan hans lyra, som utmärkte honom ibland Er och inför Nationen. En stor Författare, i synnerhet en skald, borde aldrig betraktas annorlunda än som en ande. Han är icke en *talande*, men endast en *röst*. Hans snille, det är han sjelf; hvad han verkar och bildar, det är hans lefvernesbeskrifning. — Alltså hvad skönt han diktat, hvad hans sånger äro — detta är för efterverlden Oxenstjerna. Jag förekommer icke hennes dom. Endast det enskilta intryck Grefve Oxenstjernas dikter gjort på mig personligen vill jag här uttala; med den oskrymtade vördnad jag är skyldig en stor Man, men också med den öppna frimodighet, hvarförutan jag skulle rodna att träda fram inför hans ära.

Dagens Stunder af Oxenstjerna äro, efter den vanliga indelningen, ett beskrifvande Poëm. Jag vet väl hvad man i allmänhet plär invända emot dylika indelningar. De räcka sällan till för snillets skapelser, och vanligtvis förhåller sig Poëtiken till Poësien som Natur-Philosophien till Skapelsen, eller som de döda bokstäfverna till det lefvande Ordet. Beskrifvande kan dessutom hvarje Poëm vara, så vida man härmed, som vanligt, förstår en målning af den yttre Naturen; och det gifves i sanning ingen poëtisk form, för hvilken en sådan Beskrifning är eller kan vara främmande. Men det är dock i sig sjelf något helt annat, om man till exempel i en Hjeltedikt skildrar den yttre liflösa Naturen såsom lokal för handlingen, eller om man gör sjelfva denna lokal

till diktens hufvudämne. I förra fallet är Naturmålningen en blott bisak, anbragt liksom grunden på en historisk tafla, för de handlande personernas skull; i det sednare är den, liksom i ett Landskapsstycke, det hvarvid uppmärksamheten egentligen fästes. Man kan i förra fallet beundra Målningens lif och sanning, men endast liksom i förbigående och under det man bortryckes af handlingens fart; i sednare händelsen åter tvingas man att stanna inför den hvilande Naturens bild och betraktar vanligtvis de menskliga gestalterna, som här och der framskymta på taflan, endast som figuranter.

Denna den beskrifvande Poësiens öfverensstämmelse med Landskapsmålningen har redan länge varit insedd. Begge sysselsätta de sig med den så kallade döda naturen, begge tyckas de härigenom böra umbära de förmåner som framställningen af lif och rörelse måste ge åt hvarje konstverk, begge voro de, ehuru af andra orsaker, vårdslösade af de gamle, hvilka ej behandlade dem som sjelfständiga konstarter. Derföre utmönstras de begge från den egentliga konstens område af flera, hvilka på sin höjd förklara dem för genialiska misstag. Och under det man bevisar detta, doppar Fahlcrantz sin pensel i aftonrodnaden, och sammandrager hela Nordiska Naturen på ett blad, och Oxenstjerna diktar Skördarna och Dagens Stunder. I sanning, om detta är ett misstag, så har väl konsten aldrig skönare misstagit sig.

Men hvarföre skulle det vara ett misstag? Att den lefvande naturen och i synnerhet den menskliga, utgör konstens högsta föremål är onekligt. För menslig konst är naturligtvis menniskan sjelf det högsta, nemligen menniskogestalten för den bildande konstnären, och menniskans inre natur för Skalden. Den döda Naturen deremot är visserligen ej något ämne för konsten, så vida hon nemligen

äfven under konstnärens händer fortfar att vara *död*. Men deri ligger just konstens hemlighet, att hon väcker den döda, och gjuter lif i den stelnade massan. För konstnären gifves egentligen ingen död Natur. Hon är ej död, utan hon sofver. Lik den förtrollade Prinsessan i Fésagorna, slumrar hon i skogarnas djup, till dess Befriaren kommer med sin Talisman och löser förtrollningen. Under lätta täcken sofver en själ i Materien. Materien är sjelf för konstnären ingenting annat än den fängslade andan. Derföre är för honom den yttre Naturen blott en stor Allegori öfver den inre, Sinneverlden en urgammal hieroglyf öfver menskligheten. Icke hvad föremålet är, utan hvad det betyder, visar oss konsten; det är icke tingens kropp, utan deras själ, som hon målar. Just i förmågan att se och framställa denna själ, detta inre lif hos tingen, består Landskapsmålarens och den beskrifvande Skaldens konst. Hon är en physiognomik öfver Naturen, som fattar och uttyder de stumma dragen. Endast på detta sätt bringas den yttre verlden i ett poëtiskt förhållande till den inre, till menniskan; i stora symboler uttrycker Naturen menskliga känslor, menskliga idéer, och till en anderöst ur djupet förvandlas den döda bokstafven på dess yta.

Att Grefve Oxenstjerna sjelf betraktat sin Dikt på detta sätt, det bevisar, utom Dikten sjelf, äfven hans yttrande i det korta företalet. Det heter der: »att hans afsigt ingalunda varit att inskränka sig till blotta beskrifningar, utan att tekna Naturens förändringar i de synpunkter, under hvilka de, som afbilder af vår egen ombytlighet, röja sig för den betraktande, och tala till hjertat likasom till ögat». För en sådan afsigt var också ämnet af *Dagens Stunder* ett lyckligt val. Ty väl är dagen med sina omvexlingar en träffande bild af hela det menskliga lifvet. Från den första späda morgonlysningen ända till skym-

ningen, till tystnaden och natten som med de eviga stjernorna blickar ner öfver grafven, gifves det i sanning ingen af dagens tider, som icke förebildar menniskans särskilta åldrar och omvexlingar; och öfver det förgängliga lifvets Text predikar hvarje qväll den bergade solen. Det är också, i min tanka, denna stora Natur-Allegori, som utgör den egentliga sammanhållande lifsprincipen i *Dagens Stunder*. Borttar man, eller hvad som är det samma, öfverser man den, så återstår ingen ting annat än en mängd af spridda taflor, präktiga utan tvifvel, men likväl utan någon enhet och sammanhang; och hela den herrliga Dikten ramlar tillhopa och fyller Läsarens inbillning med idel fragmenter.

Min mening med det nu anförda är ingalunda att förklara Dagens Stunder för ett allegoriskt Poëm, i den bemärkelse man vanligen tar ordet. Man behöfver icke der söka någon särskilt andemening för hvarje vers, hvarje målning, som vanligtvis har sitt eget sjelfständiga lif. Icke i de enskilta delarna, utan i idéen af det hela ligger det allegoriska. Sällan antydt, men alltid närvarande, går det obemärkt, liksom jordens axel genom jorden, hela Dikten igenom och sammanhåller det hela. Och häraf förklarar jag mig den egna känsla af harmonisk fulländning, af sluten fullständighet, hvarigenom en hvar, efter läsningen deraf, tycker sig stå, icke vid *Dagens*, utan vid dagarnas ända, och tror sig ha sett en målning, icke af dygnet, utan af det menskliga lifvet.

Det är en gammal sägen inom konstläran, att konsten endast är en efterbildning af Naturen. Detta är också utan tvifvel riktigt, så vida man dermed förstår naturen i sin idé, icke i verkligheten. Ty hvarken Målarens eller Skaldens konst är ett blott Inventarium öfver Naturen; hon afskrifver ej verkligheten, utan hon förädlar den; hon är till sitt innersta väsende en realiserad Optimism, ett för-

klaradt Verlds-system, en Transfiguration af menskligheten och Naturen. Derföre igenkänner man i hvarje äkta Konstverk väl föremålet sjelf, men föremålet sedt i en egen högre dager, sålunda, som det afspeglar sig i konstnärens själ. Häraf kommer det, att ett individuelt tycke af konstnären sjelf alltid åtföljer hans framställning äfven af det bekantaste föremål. Lik Konungar preglar han intet annat mynt än det som bär hans egen bild. Sålunda hade äfven Grefve Oxenstjerna ett eget sätt att betrakta den Nordiska Naturen. Det undföll honom ingen af dess egenheter; men de framskymta i hans målning, om jag så får uttrycka mig, liksom genom ett silfverskir. Det är väl den Svenska landtbygden, det är väl Vingåkers fräjdade trakter, med sina sjöar och lunder, som man igenkänner; men morgonrodnaden hvilar alltjemt öfver den förklarade nejden, der ligger ett rosenskimmer öfver det hela, som påminner om en sydligare himmel; det är som gräset vore friskare, luften varmare och himlen mera blå. Man tror sig vara, icke i det kulna Norden, utan i ett nationaliseradt Eldorado, fullt af glans och herrlighet. Med denna yppiga färgglans förenade också Grefve Oxenstjerna vanligtvis en deremot svarande ståt i diktionen; och härigenom sker det, att hans målningar, oaktadt deras enkla och landtliga ämne, äro till större delen verkliga praktstycken. Jag påminner bland flera endast om målningen af morgonvindarne i första, af solnedgången i den tredje, och nästan hela den fjerde Sången i Dagens Stunder.

Men det är i sanning icke blott till inbillningen denna herrliga Dikt talar; hon talar äfven och ännu mer till hjertat. Jag menar härmed ej blott sådana ställen, der Skalden genom sjelfva sitt ämne omedelbarligen vänder sig till känslan och går rakt på vårt hjerta, som t. ex. i den rörande Episoden om Stenbocks död, den väl svårligen någon läser

utan det ömmaste deltagande och stilla tårar. Utan jag menar härmed den innerliga kärleken, den rörande längtan till landsbygden, till Naturens stilla enfald som röjer sig i hvarje rad, och i alla Skaldens målningar gjuter en egen värma, en egen kraft att röra. Grefve Oxenstjerna älskade i Naturen icke blott dess yttre skönhet, utan äfven, om jag så får uttrycka mig, sjelfva dess hjerta, dess höga lugn, dess medvetslösa oskuld, hela dess stora, dolda, blott för Skalden märkbara, lif. Han betraktade henne icke blott med en älskares ögon, utan äfven och snarare som jag föreställer mig att en länge frånvarande Son skulle betrakta en älskad Mor, den han sörjer att hafva öfvergifvit. Och häraf kommer i alla hans framställningar den milda, till hälften Elegiska ton, som så lätt finner ett återsvar i hvarje känsligt hjerta. Häraf kommer det egna rörande behaget af dessa Naturmålningar, hvilka icke blott fägna ögat med sin prakt, utan äfven hos åskådaren väcka en stilla längtan, en öfvertygelse att han befinner sig på en afväg, just derigenom att han aflägsnat sig ifrån eller glömt deras föremål.

Denna grundton, som går genom framställningen i det hela, hindrar dock ingalunda, att hvarje särskilt Sång, efter sitt särskilta innehåll, eger ett eget skaplynne. Huru frisk och ungdomlig är icke hela den första Sången! Huru munter framdansar icke der den unga Solen, huru lätt spelar ej blodet i det nyvaknade lifvets ådror! Det är som morgondaggen ännu låge qvar öfver den skimrande taflan, det är som morgonvindarne blåste hela den herrliga Sången igenom. Andra Sången deremot, som väl också i poëtiskt afseeende är den svagaste af alla, har en tyngre och trögare gång. Det är liksom Skalden sjelf skulle ha lidit af middagshettan och qvalmet som han målar. Deremot, hvilket obeskrifligt behag, hvilket stilla vemod hvilar

icke öfver hela tredje Sången! Dessa ömma klagande toner har Skalden lärt af den Näktergal han besjunger, dessa döende och dock lifliga färger sprider endast den nedgående Solen öfver ett menskligt sinne. Som en Engels hviskning ur aftonrodnaden har alltid denna Sång förefallit mig. Det är en stor Elegi öfver den döende Naturen, eller rättare, det är en Serenad utanför den slumrande jordens fönster, det är en lång suck öfver det förslocknande lifvet. Och likväl är det ej denna, utan den sista Sången, åt hvilken jag ville ge priset ibland alla; ty äfven i Dikten är *Natten* Dagens krona. Hvilken tafla som omfattar himmel och jord, huru mörk och dock hur' präktig, huru lätta och genomskinliga alla dess gestalter! I början den hulda sömnen, som vaggar jorden till ro, och de fladdrande Drömmarne; midtuti det präktiga månskensstycket, och vid slutet Grafvarne, hvarur djupa klagande röster uppstiga. Dessa dystra, högtidliga ljud tillhöra blott andestunden. Det är som man hörde på afstånd brusningen af underjordens floder eller slagen af den förbiflygande Dödsengelns vingar.

Hvad som här blifvit anfördt om Dagens Stunder, gäller äfven i allmänhet om *Skördarna*, endast i en större skala. Denna sednare Dikt förhåller sig till den förra ungefär som sommaren till en sommardag. Ty en Läro-Dikt äro Skördarna ingalunda, åtminstone ej i den bemärkelse man vanligen tar ordet. I hvarje Lärodikt, ehuru i öfrigt olika till uppställning och utförande, ligger dock alltid ett System af allmänna grundsatser och sanningar till grund för hela den poëtiska kompositionen; och Skaldens problem är i detta fall väsendtligen, att med poëtisk frihet sammanbinda och framställa dem. I detta afseende äro Virgilii Georgica ett med rätta beundradt mästerverk. Men i

Skördarna förekommer det didaktiska blott tillfälligtvis och episodiskt; och der föreskriften mera bestämdt framträder, såsom i Åttonde Sången, den jag ville kalla en poëtik öfver den yttre Naturen, har hon äfven en helt annan afsigt än den man vanligtvis tillägger Lärodikten. Jag skulle ej hafva nämnt denna omständighet, som i sig sjelf kan vara likgiltig, om jag icke med förundran hört mången som envisades, att i Skördarna se en svensk Georgik, och således från början betraktade hela Dikten ur en alldeles förvänd synpunkt.

Alltså, icke en Lärodikt äro Skördarne, och böra ej som en sådan bedömmas. Men väl äro de en stor, outsägligt rik, Landskapsmålning, hvars innehåll är den Svenska Naturen, hvars ram är den Nordiska himlen. Vill man nödvändigt benämna dem med ett kändt namn, skulle jag helst vilja kalla dem en stor beskrifvande Idyll. Idylliska äro deruti icke blott enskilta drag och målningar, utan äfven sjelfva hufvudinnehållet och grundtonen i hela framställningen. Ty Idylliskt är allt det, som påminner om den önskan, som slumrar i djupet af hvarje oförderfvadt hjerta, att en gång från Kulturens och förkonstlingens plågor återvända till ett enklare och naturligare tillstånd. Det är det förlorade Paradiset som menniskan söker, och Skalden förlägger det vanligtvis på landsbygden, der menskligheten ännu i hans ögon leker som barn vid Naturens barm; ty landet är konstens, liksom barndomen är lifvets, Idyll. Genom en lätt förklarlig förvillelse förkläder menniskan sina önskningar till dunkla minnen; och det finnes ingen som under lifvets plågor ej någon gång framsuckat de sköna orden:

Jag, äfven jag, var i Arkadien född;

ord, hvilka utgöra, om jag så får uttrycka mig, liksom inskriften öfver det menskliga hjertat. Häraf kommer väl

14—231751. Tegnér, Saml. skrifter. 3.

också den förunderliga makt, som hvarje lyckad naturmålning har öfver känsliga sinnen. Det är som man deri igenkände en länge saknad hembygd; som vore de enkla gestalterna idel ungdomsvänner; alla våra barndomsminnen uppstå dervid liksom personligen, och räcka oss sina små händer och se på oss med de klara, oskyldiga ögonen. Jag underställer hvar och en, som med uppmärksamhet läst Skördarna, om icke just detta är det intryck de qvarlemna i det hela, och om det icke förekommer en hvar som såge han Fridens och Oskuldens Englar alltjemt framskymta mellan den höga säden.

Skördarne äro en stor poëtisk komposition, men likväl i det hela sammansatt af skilda och liksom lösa taflor. Det är ingen egentlig handling som sammanbinder dem; ty den fortgående Skörden kan ej anses som en sådan, då Skördemannen endast som ett kollectift begrepp framställes. Desto mera berömvärd är den konst, hvarmed Skalden förstått att förena de särskilta delarna och det inre sammanhang, som med en skenbar nödvändighet sammanknyter det hela, ifrån höbergningen i första Sången ända till de landtliga bröllopen i den sista. Det är än en poëtisk betraktelse, härledd ur hufvudämnet och oförmärkt förande dit tillbaka; än en känsla omedelbarligen väckt af det beskrifna föremålet och som med en naturlig öfvergång förlorar sig i ett nytt; än en berättelse framvuxen ur ämnet, liksom grenen ur sin stam, och öfverhöljd med Diktens rikaste frukter. Ingenstädes märker man en lucka, ingenstädes förekommer det som dessa taflor någonsin varit åtskilda. Som en stor blomsterkrans ligger det hela framför oss; men tråden, som sammanhåller den, är bortgömd under de skiftande bladen.

Det bör emellertid icke nekas, att denna enhet är mera skenbar än verklig. Den ligger, som den i Dikter af denna

art måste, egentligen i Skaldens egna känsla, i hans uppfattande och behandling af ämnet, den är, med ett ord, lyrisk. Det har lyckats honom att undangömma det fragmentariska i sitt ämne: att helt och hållet upphäfva det, var omöjligt. En naturlig följd härutaf är det, att i Skördarna de särskilta skönheterna mera än annorstädes utgöra det helas. Det slags kritik, som i hvarje konstverk endast ropar på det hela och öfverser eller föraktar all enskild förträfflighet, förekommer mig äfven så ensidig och följaktligen äfven så falsk som den, hvilken alltjemt hänger vid det enskilta, ofta tillfälliga, och aldrig höjer sig till någon allmän öfversigt. I hvarje poëm är visserligen den poëtiska idén hufvudsaken, men ingalunda idén i sin nakna allmänhet, utan idén fullklädd och individuelt lefvande; och intet konstverk, som förtjenar sitt namn, är en blott färglös handtekning, utan alltid tillika en utförd målning. De enskilta skönheterna i Skördarna äro väsendtligen af samma art, som dem vi redan anmärkt i Dagens Stunder. Det är samma inbillningens prakt, samma glänsande skildringar, samma ståt af bilder. En sådan praktmålning, som (för att anföra blott ett exempel) målningen af Solen i tredje Sången, dess uppgång och verkningar i naturen, har väl svårligen den Svenska Vitterheten att uppvisa. Denna kärlek till det lysande och präktiga möter oss öfverallt i den Oxenstjernska Poësien, till och med der man minst skulle väntat det, till exempel då hon målar blommorna. Hvilket känsligt hjerta älskar dem icke, dessa solens barn, dessa morgondrömmar af den slumrande jorden; och med innerlig kärlek fästade sig äfven Skördarnes Skald vid dem, liksom igenfunne han i denna blomsterverld sin egentliga hembygd, den sköna natursymbolen af sitt eget snille, som skiftar i alla blomstrens färger och är landtligt och oskuldsfullt likasom de. Men huru skimrande målar han dem icke!

Det är som den Svenska jorden ej erbjöde dem åt honom nog präktiga. Han hämtar dem i sin Dikt från de aflägsnaste stränder, för att förnöja sig af deras åskådande och framställa deras färgprakt. Jag påminner endast om det rika blomsterstycket i sjette Sången, eller der han på ett annat ställe låter den gamle sjömannen förtälja alla de under ur växtriket dem han sett på främmande kuster, likasom missnöjd med att Sverige ej erbjöd dem åt hans målning. Glansen af en sydligare sol hvilar också omisskänneligen öfver dessa herrliga taflor. Till en varmare sol, till en yppigare natur, till rikare färger längtade också alltjemt den Oxenstjernska Sångmön. Nästan blott af ett lyckligt misstag tycktes hon hafva förvillat sig till Norden, der hon endast med rikedomen af sin inbillning kunde uppfriska naturens mattare färger.

Men Sångmön, helst den landtliga, måste som oftast aflägga sin strålkrona; och midt ibland all ståt och herrlighet möta vi i Skördarna alltjemt drag af den enklaste natur, af den mest intagande idylliska ljufhet. Sådan är t. ex. i andra Sången den lefvande målningen af höbergningen, der landtflickorna än öfverhöljas af det fallande höet, än hastigt nedsjunka i dess lösa bäddar. Det är icke blott den träffande sanningen, icke blott naturen som man älskar att igenkänna i dylika målningar, utan äfven och ännu mera den landtliga enfalden, den glada oskulden, som icke vet af sin egen helighet, icke en gång anar, att hon härstammar ifrån himmelen. Och hvilket herrligt idylliskt drag är det icke när i samma Sång barnen, utestängde från ungdomens lekar, taga sin tillflykt till de gamle, och den unga värnlösheten söker sig ett skydd hos den föråldrade. Hvilken skön, patriarkalisk bild af det uppväxande slägtet, församladt omkring det bortgående, af oskulden, som med knäppta händer lyssnar till den grånade vishetens stämma!

Det är på drag som det nyssnämnda, som man igenkänner icke blott Skaldens uppfinning utan äfven hans hjerta. Sålunda diktar ingen annan än en ren själ, som i Dikten uttrycker sitt innersta oförderfvade väsende. I Skördarna, liksom i all verklig poësi, är Dikten blott en öfversättning af hjertat, hvarje bild svarar mot en känsla, och fantasiens skimmer är som gräset, hvilket växer högst och friskast, der en källa gömmer sig på djupet. Men äfven utan all bild och framstäld i sin oprydda skönhet rör oss ett ömt och välvilligt hjertas känsla. Det är också denna hjertats fromhet, denna öppna välvilja, denna ömhet, som omfattar hela menniskoslägtet, som i Skördarna, mer än hela bildståten, väcker, icke vår beundran, men vårt deltagande, och tvingar oss äfven der vi kunde hafva något att påminna emot Skalden, att likväl älska menniskan. Jag borde ej anföra några exempel härpå, ty de förekomma öfverallt och likväl aldrig för ofta. Men hvilken påminner sig icke i tredje Sången, midt i en målning af Skörden, axplockningen och den rörande uppmaningen till de förmögnare att lemna något qvar för den fattige, för honom,

som plockar, blott att lefva,
med fattigdomens rätt vår rikdoms öfverlefva?

Eller i fjerde Sången den ädla ifver, hvarmed Skalden förmanar sina likar till menskliget och ett mildt behandlande af deras underhafvande, och yrkar en jemnlikhet hämtad icke ur Statsläran för dagen, utan ur sitt eget hjerta? Huru öm är icke hans klagan vid Scheffers graf, huru hjertligt prisar han icke sin störste medtäflare, Nordens Idyll, den herrlige Creutz? Med hvilken värma talar han icke i sjette Sången de förtryckte Negerslafvarnes sak? Det är som vi såge en hvitklädd Genius stå och läsa välsignelsen öfver nattens söner, med den ädla harmen målad i sitt anlete

öfver deras tyranner. Men ack! det är blott med återhållna tårar, som han predikar mildhet för Barbarerna, det är med en dufvas vrede som han ifrar emot våld och orättvisa. Ty hans stämma var gjord till att bedja, icke till att hota; och i hans fromma själ antog vreden sjelf ett anseende af mildhet. Skalden målar sjelf i sjunde Sången hela sitt sköna inre, denna ömma, lättrörliga känsla, som alltid är färdig med hjelpen, innan hon ännu hunnit öfverväga om den var förtjent, och alljemt bedragen, likväl alljemt vill göra godt; detta hjerta, med ett ord fullt af kärlek och öfverseende,

som älskar, glömmande otacksamhetens fara,
sitt slägte som det är, ej som det borde vara.

Och när han i åttonde Sången besjunger den Vises ålderdomshvila i sin fosterbygd, igenkänner man lätteligen deruti hans egna hemligaste önskningar. Denna rörande klagan öfver verldens vrånga omdömen, som i dygdens ömhet ej ser annat än svaghet, denna hjertliga fromhet, som

ännu ej hata kan de trolösa hon skyr;

sannerligen, man målar dem icke med så träffande drag, utan att hafva tagit färgerna dertill ur sitt eget hjerta. Med ett ord, Skördarna äro en skön själs fortgående bekännelser, de äro diktade äfven så mycket med hjertat, som med snillet. Och häraf kommer det utan tvifvel, att man kan läsa mången Dikt, der man äfven så mycket, och hvarföre skulle jag ej säga det, äfven mera beundrar Skaldens konst än i Skördarna; men svårligen lär man kunna läsa någon, efter hvilken man mera älskar författaren, eller någon, som i Läsarens sinne qvarlemnar ett ömmare, ett mera rent menskligt intryck.

En egen uppmärksamhet förtjena Episoderna i Skör-

darna. Jag har redan förut nämnt den konst, hvarmed de till större delen äro sammanväfde med det hela. Det märkvärdigaste härvid är den genialiska lättheten, sjelfva den organiska böjlighet, om jag så får säga, hvarmed de sluta sig både till det föregående och det efterföljande. Men dessutom hafva flere af dessa Episoder för Svenska Läsare ett eget behag derigenom, att deras ämne är hämtadt från våra gamla minnen. All forntid är, som vi förut anmärkt, redan ett halft poëm: de stora skuggorna äro, äfven utan konstens åtgärd, poëtiska gestalter, och för den, som lyssnar dertill, klingar af sig sjelf en harpa ur hvarje graf. Men af det förflutna räkna vi närmaste skyldskapen med det inhemska: och af alla ämnen för Skalden äro derföre de nationella de naturligaste och de som säkrast och kraftigast träffa Läsarens inbillning och hjerta. Af denna beskaffenhet äro i Skördarna den sköna berättelsen om våra Förfäders nomadiska lif och om de gamla Upsala-Konungarna i första Sången; och i den fjerde den åldriga, kanske allt för sentimentalt utförda sagan om Disa, och minnena af Nordens fordna Skalder. Med vördnad igenkänner man dessa ljud från en förgången hjeltetid; och man finner det både naturligt och rörande, att dessa Svenska ättehögar, i Dikten likasom i Naturen, stå midt ibland de Svenska Skördarna. Men den skönaste icke blott ibland Episoderna utan äfven efter min känsla kanske det skönaste i hela Poëmet, är berättelsen i femte Sången om Sjöfartens ursprung. Huru rent poëtiskt är icke hela denna herrliga Dikt både tänkt och utförd! Huru kär blir oss icke, äfven efter den korta bekantskapen, denna Ofion, som med kärlekens förtviflan störtar sig i floden och åtminstone vill dö med den älskade som han icke kan rädda! Det är ett träffande drag af qvinlighet att Eurynome, ehuru en född Gudinna, likväl ej kan afhålla sig från fåfängan att pröfva sin älskare. Undret, som plöts-

ligen förvandlar trädstammen till en båt, upphör att längre synas ett under; det blir nödvändigt, det hade varit en orättvisa af de eviga Gudarna, om de handlat annorlunda. Och när den räddade flickan förklaras till en gudomlighet, när hon till brudskatt skänker hafvet åt den älskade och hans slägte — då är den präktiga gåfvan ingalunda för stor; ty kärleken räknar blott med oändligheter och gåfve, om han kunde, aldrig mindre än en himmel eller en jord. Och sedermera hvilken värma och innerlighet i framställningen, hvilka verser som de voro diktade i himmelen! I sanning, den som läser denna sköna sång utan den innerligaste förtjusning, utan glad stolthet att detta är den Svenska Sången, för honom, hvem han ock må vara, är åtminstone Diktens helgedom sluten för evigt.

Hvad man annars mest plär beundra i Skördarna och hvarvid äfven författaren sjelf tyckes hafva fästat mycken vigt, det är den jemna värdighet i uttrycket, den fulländade elegans, hvarmed han, efter Virgilii uttryck, förstått

att sitt ämne
fatta i värdiga ord och besjunga det låga med heder.

Det är lätt att inse hvilka svårigheter detta måste hafva erbjudit åt Författaren, som också i företalet beklagar sig »att den nya vitterhetens och belefvenhetens tungomål utesluter från det högre umgängets ton de flesta af bygdens bilder, talesätt och namn; det nekar behag och värdighet åt dess uttryck; dess sanning synes ohyfsad, dess språk obeprydt som dess hyddor». — Emedlertid, utan att vilja räknas till de poëtiska Cynikerna, och med tillbörligt ogillande af råheten, som är lika förkastlig i konsten som i lifvet, skulle man väl mot denna smakens grannlagenhet kunna anföra mer än en betänklighet. Man skulle t. ex. kunna fråga hvarföre i allmänhet något naturföremål, så

framt det icke för det oförderfvade sinnet är äckligt eller motbjudande, skulle i konsten kunna anses för lågt eller ovärdigt. Ty består icke konsten, i denna mening, just i ett förädlande af naturen? Är icke hvart och ett föremål just genom den poëtiska framställningen nobiliteradt? Har något föremål i sig sjelf en annan ädelhet, än den som konstnären ger det? Är det ädla i esthetisk mening något annat än det idealiska i form eller uttryck? Man skulle vidare i afseende på uttrycket kunna fråga, hvad det poëtiska språket egentligen har att göra med den så kallade högre umgängestonen? Äro icke snarare dessa begge enligt sin natur hvarandra alldeles motsatta? Ty all poëtisk framställning är individuation, är bild, är sinnlig bestämdhet. Den högre umgängestonen deremot söker det allmänna. Dess förfining består egentligen i en afslipning af det enskilta, det sinnligt bestämda. Man kunde säga, att bilden är afnött innan den hinner upp till dessa högre kretsar. Blott hvad som förflygtigar sig af språket, stiger så högt. Man målar der, om jag så får säga, helst med vattenfärger. Derföre, hvilka företräden man också tillägger den högre umgängestonen, poëtiska äro de åtminstone icke; och för hvarje vitterhet är det utan tvifvel en olycka, om denna ton hinner att stadga sig såsom norm för den poëtiska framställingen. Hvad den härigenom kunde synas vinna i elegans och värdighet, det förlorar den åter mångfaldigt i åskådlighet, i lif, i träffande sanning. Det är icke nog att Skalden härigenom onödigtvis beröfvar sig sjelf den bästa och mest talande hälften af språket, och i frivillig fattigdom idkar den rikaste konst på jorden; det är icke nog att uttryckets påstådda värdighet så lätt öfvergår till stelhet; men hvad som är väsendtligare, Dikten antar härigenom sjelf ett utseende af inskränkning, af armod, ja af köld, som måste vara vidrigt för hvarje poëtiskt sinne. Häraf kommer väl

också icke blott det afmätta, bildlösa, förbleknade i uttrycket, som man icke utan skäl förebrår Fransyska Poësien; utan häraf, snarare än af någon brist på känsla, kommer äfven den kyla, som går genom flera af dess berömdaste verk; häraf kommer det, att så månge af dess Konungar tyckas bo uti ispalats. Man skulle slutligen, med användande af allt detta, kunna fråga, om icke i Skördarna mången målning skulle ha utfallit både rikare och varmare, om icke en för långt drifven grannlagenhet derifrån hade utplånat kanske de mest talande dragen? Men härtill kunde man också å andra sidan med skäl svara, att Skördarnas skald till en stor del just genom sitt efterdöme vederlagt dessa smakens betänkligheter och anfört svårigheten just för att visa huru den kunde besegras. Man kunde svara, att han verkligen ej ansett något föremål för ringa att besjungas; och som bevis härpå kunde man t. ex. anföra den träffande, naturfriska målningen af mälden och mältningen i sjette Sången. Man kunde svara, att den prydlighet, som röjer sig i dessa och dylika taflor, egentligen ej är något annat än återskenet af Skaldens eget poëtiska sinne, som hade en medfödd ädelhet och ryckte allt, äfven det lägsta, upp till sig. Man kunde slutligen, i afseende på språket och framställningen, svara, att uttryckets värdighet dock i sig sjelf är en poëtisk dygd, såsom motsatsen af det låga, och att den blir ett fel endast så vida, som den ej vinnes utan genom uppoffring af väsendtligare fordringar. Man kunde svara, att den högsta fullkomlighet i poëtisk diktion vore den, som förenade uttryckets adel med dess frihet, dess värdighet med dess sinnliga liflighet; och exemplen härpå kunde man till en stor del hämta ur Skördarna.

Ty hvad är det hos de fleste annat än versens och språkets skönhet, som gjort Skördarna och den Oxenstjernska Sångmön i allmänhet så berömda? I vårt land läser

man ännu merendels alla större Dikter blott styckevis. Man upplöser Hjeltedikten i Romanser och Sorgespelet i Elegier. Det hör icke hit att undersöka, huruvida man bör söka orsaken härtill i ett i allmänhet mindre utbildadt poëtiskt sinne, eller kanske rättare i Nationens kända, uteslutande tycke för det lyriska, som sammantränger hela den poëtiska verlden innom några få strofer. Ännu mera afvikande från ämnet vore det att vilja efterforska grunden till detta tycke sjelf. Ligger den icke till en betydlig del i sjelfva den natur som omger oss? Är icke Bergsbygden med sina dalar och strömmar Naturens Lyrik, liksom det mildare slättlandet med sina lugna floder är dess Epos? Många af våra fjelltrakter äro verkliga Naturdithyramber, och menniskan diktar gerna i samma toner som naturen omkring henne. Det synes mig åtminstone märkvärdigt, att det gamla högpoëtiska kämpalifvet i den egentliga Norden sällan uttalade sig i en Dikt annorlunda än som en krigssång, och först under en sydligare himmel framträdde i en lugnare och mera fullbildad Episk gestalt. Går icke ett lyriskt drag genom hela Svenska Historien? Äro icke de yppersta Representanterne af Nationallynnet hos oss, så väl i äldre som nyare tider, snarare lyriska än episka karakterer? — Dock, anledningen må vara hvilken som helst, så mycket är åtminsone visst, att hvart och ett Poëm af större omfattning vanligtvis bland oss endast fragmentariskt bedömmes. Eller som är det samma, man ser mera på delarna än på det hela, och i delarna åter mest på diktionen. I denna söker man skönheten; man öfverser innehållet för formen. Så ensidigt också detta är, så ligger likväl en riktig känsla till grund härföre, den känslan nemligen, att i Poësien stylen ingalunda kan vara likgiltig, och att den, som brister i det lättare tekniska, nödvändigt äfven måste brista i det svårare väsendtliga. Stylen, säger

en berömd författare, är menniskan sjelf. Derföre kan väl en prosaisk obetydlighet inrymmas och gömma sig i en poëtisk diktion; men en Dikt af stort poëtiskt värde, som ej tillika ägde uttryckets skönhet, känna vi ännu ej, från Iliaden till Skördarna räknadt. Icke en gång versificationen i sin inskränktaste bemärkelse tagen, är en blott mekanisk färdighet. Den kan utbildas, men ingalunda läras genom öfning, ännu mindre genom reglor; och versläran är i detta hänseende äfven så negatif som konstläran. Hvarje skön vers är såsom sådan redan ett konstverk i smått. Han är ej smidd, utan gjuten. Icke mekaniskt sammansättes han, utan organiskt växer han fram ur Skaldens bröst, när ingifvelsen kommer, likasom blommorna växa ur jorden när vårsolen värmer henne. Sålunda är i Skördarna diktionen i allmänhet bildrik och blomstrande; men dessa blommor äro ej mödosamt planterade i en ödemark, utan det är Skörden sjelf som står i blomma på en gång och väger för vinden och gjuter sitt doft öfver fälten. Således är nästan hvarje vers så lätt och sirligt bygd, som en Korintisk pelare med sina Acanthusblad; men den är tillika en klingande Memnonsstod; och detta välljud är här så mycket mera märkvärdigt, som det förekommer i en versart, der man, efter nu gängse föreställningar, ej borde söka det.

Det är icke min mening att försvara Alexandrinen emot de tillvitelser man i sednare tider gjort den. Dess alltjemt på samma ställe återkommande takthvila, hvilken liksom skär tanken i tu, ger honom visserligen ofta en tröttande enformighet. Men deremot är han också fast och bestämd, han har en jemn och symmetrisk gång, och bygger, om jag så får uttrycka mig, liksom en jernbrygga för tanken. Derföre är han för Reflexionspoësien, der Betraktelsen är det herrskande Elementet, en passande form; och de flere mästerstycken vår Vitterhet kan uppvisa härutaf, skulle väl

svårligen i ett annat versslag haft samma kraft och eftertryck, eller fästat sig med så bestämda drag i själen. Men dertill med, hvad som härvid är vigtigare, har Alexandrinen en värdighet, ja en högtidlighet, som för Beskrifningen är af vigt, emedan den ger henne prakt och upphöjning. Han smyger sig ej efter sitt föremål, men han utbreder och qvarhåller det för ögat. Han är ett bättre organ för målningen af den hvilande än den rörliga naturen. Jag anför ej detta för att förringa andra, utan tvifvel rikare och friare, versarter, men endast för att göra rättvisa åt en versform, hvari flera af våra skönaste Dikter äro författade, och hvilken har sina egna förmåner, för den nemligen, som förstår att begagna dem. Men just detta sistnämda är också hufvudsaken; ty icke blott Instrumentet, utan ännu mer den, som spelar det, bestämmer tonen. Och häraf kommer det, att en enda vers i Skördarna, oaktadt den entoniga formen, ofta synes mig ha ett skönare välljud än mången hel modern klangdikt, som egentligen är anlagd på musikalisk verkan, och som äfven, genom den vanliga tomheten på innehåll, är att betrakta, mindre som ett Poëm, än som ett blott musikaliskt Thema.

Hvad man med mera skäl skulle kunna anmärka emot versificationen i Skördarna, äro de ofta förekommande prosodiska oriktigheterna. Utan tvifvel äro de stundom med flit anbragte, för att bryta entonigheten och bilda Svenska Alexandrinen till någon likhet med den Fransyska, der takten snarare är anapestisk än jambisk, och föga afseende göres på ordens verkliga accent. Men en entonig vers synes mig dock bättre än en upplöst, och den frihet man på detta sätt vinner, öfvergår lätteligen till regellöshet. Språket sjelf hade väl också någon gång kunnat vara renare. Grefve Oxenstjerna älskade Fransyskan, och dess egenheter framträda stundom på bekostnad af motsvarande talesätt

dem vårt eget språk kunnat erbjuda. Af samma orsak förklarar jag mig äfven de långsträckta participialiska constructionerna, hvilka egentligen ej tillhöra Svenskan, och en deraf följande tyngre och trögare periodbyggnad. Men allt detta är dock idel obetydligheter. Väsendtligare deremot kunde andra betänkligheter synas. Jag har redan antydt den svårighet som ligger i sjelfva ämnet. Men äfven i afseende på utförandet kunde väl en och annan anmärkning ega rum, icke blott emot Skördarna, utan äfven mot den Oxenstjernska Poësien i allmänhet. Dit hörer t. ex. den omständigheten, att Skaldens inbillning, så rik och lysande den i allmänhet är, kanske just derigenom ej alltid tillbörligen åtskilt prydnad från grannlåt, det präktiga från det blott prålande. Hit hörer vidare, att känslans ömma vekhet kanske någon gång kunde synas öfvergå till en veklighet, den mindre finkänsliga eller, om man så vill, friskare naturer kunde anse för sentimental matthet. Hit hörer slutligen den omständigheten att Skalden, hvars blick mera var riktad på den yttre än den inre Naturen, väl till fullkomlighet kunde framställa den förra, men i allmänhet lyckades mindre, då han skulle måla den sednare. Häraf kommer det, att den långa berättelsen om Alfred och Virgina, som, alljemt afbruten, alljemt återkommer i Skördarna, går som en töckengestalt genom hela poëmet. Personerne deruti, liksom i Episoden om Alfred och Camilla i Dagens Stunder, kunde synas allt för allmänt, allt för flygtigt tecknade för att väcka eller bibehålla något deltagande. Ty af alla gestalter är den menskliga den som minst är att skämta med för Konstnären. Den måste målas träffande eller utelemnas; och mången kunde tycka att i Skördarna Skalden kanske gjort bättre, om han tecknat dessa figurer, liksom Landskapsmålare pläga, med bortvända ansigten.

Jag har länge, kanske allt för länge, uppehållit mig vid *Skördarna* och *Dagens Stunder*. Men dessa bägge Poëmer äro också i flera afseenden de vigtigaste af Grefve Oxenstjerna; och de väsendtligaste Elementerna af hans poëtiska snille framträda i dem på det bestämdaste. Jag kan derföre fatta mig så mycket kortare i afseende på de öfriga.

Det mest berömda ibland dessa är den bekanta Sången öfver *Hoppet*. Grunden för det hela är ett personifieradt begrepp och Dikten alltså allegorisk. I en högre bemärkelse är väl egentligen all Poësi till sitt ursprung allegorisk. Ty det sköna, som den söker, hvad skulle det väl vara annat än symbolen af en högre verlds-ordning? Hvad skulle väl konsten vara i allmänhet annat än den sinnliga, bildande framställningen af en evig urbild? Men här är det idén, som i sinnlig gestalt stiger ner från himlen; i den vanliga allegoriska Dikten åter är det begreppet som sträfvar upp från jorden. Men det förråder ej sällan sitt prosaiska ursprung, och i den gestalt det antar, bor ej alltid en lefvande ande. Men deremot i *Hoppet* glömmer man begreppet för dess yttre form; ty den sköna gestalten har icke som en död massa växt öfver det, utan som en lefvande kropp har han växt tillhopa med detsamma. Det är derföre i denna Dikt icke blott det träffande och sinnrika i Allegorien som bör beundras. Det är icke blott sådana drag, som det med rätta berömda, att Hoppet bygger sitt tempel på spetsen af en nytänd måne. Utan det är äfven och ännu mera sjelfva de himmelska figurernas lätta och luftiga bildning. Man skulle säga att de äro väfde af ether och morgonrodnad, att de äro målade genomskinliga. Eller rättare, de äro ej målade, de äro framandade på en spegelyta. Sådant är Hoppet sjelf med himlabågen omkring sitt hufvud, sådan är äfven hela dess flygtiga Hofstat, Drömmarna, Begären, Nöjena och Kärleken. Man ser lätt på dem, att

de (efter hvad Skalden säger) ej låta fästa sig i band, utan försvinna när man vill trycka knuten till. Med ett ord, icke blott Hoppets spegel (efter Skaldens uttryck), utan äfven diktens egen hänger här dallrande på ett silkessnöre; och de etheriska varelserna dansa fram och tillbaka deruti. Hela stycket är en verklig *Sommarnattsdröm*, en syn i molnen; och efter snart fyratio års förlopp, efter allt det sköna som Svenska Poësien under denna tid frambragt, står det ännu på sin luftiga höjd, ensamt och utan like i vår Vitterhet.

Sången öfver *Ödet* behandlar ett svårt ämne. Hvarken genom arten af sitt snille eller sin bildning var Grefve Oxenstjerna stämd för det slags reflexionspoësi, som här varit på sitt ställe. Det fattas visserligen icke detta Poëm flera träffande drag och enskilta skönheter; men de synas mig falla som blixtrar i natten, och man ser dervid egentligen ingenting annat än — mörkret. Det hela är för tungt, för dunkelt; det flyter tillsammans för läsarens ögon, utan att qvarlemna någon klar bild i hans sinne.

Så mycket skönare synes mig deremot det äldre Poëm, som i en sednare omarbetning är bekant under namn af *Oskuldens Religion*. Ty här framställer Skalden i förunderlig klarhet hela sin milda lefnadsvishet, hela sin åsigt af det menskliga lifvet i dess högsta och vigtigaste förhållanden. Här är den Evige och Hans rådslag icke något föremål för hans forskning; icke med tankan vill han fatta det oändliga, utan med det rikare hjertat; han vill icke begripa dess väsende, men endast älska och tillbedja dess godhet; ty begreppet är armt, men kärleken är himmelens faddergåfva till jorden och ovansklig som sitt ursprung. Jag lemnar åt dagens Vise, som så lätt förklara menniskan och naturen, att förakta detta resignationssystem såsom alldagligt och ovärdigt deras filosofiska höghet. Men, man

tänke i öfrigt huru som helst om vettenskapens ofelbarhet: så mycket borde man åtminstone medgifva, att den metafysiska flygsand, som nu från alla håll blåser in i Poësien och lägger sig snart öfver alla dess blommor, man borde medgifva, säger jag, att den åtminstone *der* är en främmande tillsats. Ty icke Tingens rot, som växer i mörkret, utan deras blomma, som sträfvar uppåt emot ljuset, skall Skalden fatta. Icke på det molnklädda Sinai skall han stiga, der Lagen utgifves, utan på Thabor, på mensklighetens förklaringsplats, skall han stå, och med fria blickar se ner öfver det skiftande lifvet. Och der står han också hela den omnämnde Sången igenom, och uttalar endast fridens och oskuldens ord. Huru ren och öppen ligger icke här hela hans sköna själ både för Gud och menniskor! Det är omöjligt att utan den djupaste rörelse höra huru ömt han förmanar till broderlig kärlek och fördragsamhet, huru varmt han ber äfven för de vilseförda, huru skönt han vill, med välviljan emot hela sitt slägte, afbetala något på sin skuld till den eviga Godheten. Det ligger ingen stolthet i hans önskan att dyrka Gud med sina gerningar, men väl ligger det något himmelskt i den fromma undergifvenhet, hvarmed han förtröstansfullt anförtror sig som ett barn i Hans händer. Hela Sången är, med ett ord, diktad i Christendomens skönaste anda. Jag ville, för att läna en bild ur Bibeln, kalla den för Poësiens *Bergspredikan*. Ty så rent strömmar lifvets vishet endast från gudavigda läppar, så fromt utgjuter sig intet annat än ett helgadt hjerta. För mig åtminstone, har denna Sång allt ifrån barndomen haft ett obeskrifligt behag, och jag är glad att jag ännu ej växt ifrån min barndoms tycken; jag är glad att jag ännu ej kan läsa detta stycke utan innerlig rörelse, utan att sucka en välsignelse öfver den fromma Skaldens aska.

I nyssnämnda Poëm hade Grefve Oxenstjerna också

15—231751. *Tegnér, Saml. skrifter, 3.*

funnit ett ämne, som för arten af hans snille var mest passande. Ty icke med brusande häftighet, utan med jemn och stilla ingifvelse fattade han vanligtvis sitt ämne och utbredde sig deröfver som en flod öfver slätten. Deremot den mäktiga hänförelsen, hvilken liksom i en brännpunkt samlar alla snillets strålar, som mindre lyser än ljungar, mindre är en sommarsol än ett sommarsolstånd — denna saknade han. Derför lyckades han mindre i de högre lyriska arterna; och *Odet öfver Gustaf Adolfs död* torde väl bättre försvara sin plats som en allegorisk scen än som ett egentligt Ode. Äfven i den annars sköna *Imitationen efter Horatius* är snarare diktionen än Andan rent lyrisk.

I berättelsen om *Disa* skulle man kanske önska, att Skalden mindre misskänt det Romantiska som ligger i denna gamla folksaga och som så lätt kunde ha erbjudit en annan behandling än den nu varande half-ironiska. Det är liksom Skalden hade, jag vill icke säga, blygts, men likväl hemligt lett öfver sagans enfaldighet. Men då denna ton en gång var vald, så måste man erkänna, att den med en Mästares förmåga är utförd. Framställningen har ett sådant lif och åskådlighet, de särskilta delarna, t. ex. Disas uttåg från Venngarn, äro utmålade med så friska och yppiga färger, det hela har en sådan rask och lefvande gång, att jag aldrig kan betrakta det utan att tro mig se Poësiens Gratie, som med skälmska blickar och grop i kinden dansar personligen framför mig. Äfven i tekniskt afseende hör detta stycke till de mest fulländade, som Grefve Oxenstjerna diktat. I lättare, skönare verser har aldrig Svenskan rört sig, icke en gång hos Kellgren sjelf, och det odelade bifall detta Poëm vunnit, torde väl just i denna omständighet ha sin grund hos de flesta läsare.

Men just denna versens flytande lätthet, som så ange-

nämt intar oss, äfven för Skaldestycken af vida mindre poëtiskt värde än Disa, är i annat afseende ofta en olycka för författaren. Ty man slutar gerna af versens lätthet till den ringa möda den bör hafva kostat; och det minsta man, som vän eller bekant, tycker sig kunna begära, är hvad man kallar en bit vers. Det bästa härvid för Poëten vore utan tvifvel att alltjemt neka; ty visserligen är Skaldens verld något helt annat än sällskapsverlden, visserligen är sångens gåfva för hög, för sällsynt att förslösas på obetydligheter. Men Skalderne, äfven de störste, äro vanligtvis ett tjenstvilligt, oförargeligt slägte, och mången ger heldre en dålig vers än ett afslag. Ty ingifvelsen låter icke beställa sig; och när man har formen utan synnerlig möda alltjemt till hands, förledes man lätt att ej akta så noga på hvad man nedlägger uti den. Det låg icke i Grefve Oxenstjernas lynne att neka en önskan den han kunde uppfylla, och hans förhållande inom ett Hof, der Vitterheten älskades med passion af Regenten, och af de öfriga åtminstone, som ett mode, tvingade honom ofta att i egentlig bemärkelse sjunga för dagen. Deraf den förvånande mängd af tillfällighetsstycken, dem han, helst i sina yngre år, strödde omkring sig med ett slöseri, som hos hvar och en mindre rik Genius skulle hafva varit oförlåtligt. Endast den minsta delen af dessa finnes upptagen ibland hans skrifter, och bland dessa äro väl *Skaldebrefven* i poëtiskt afseende de vigtigaste. Emedlertid förråder sig äfven i dem deras tillfälliga ursprung. Man igenkänner väl i dem Sångmön, men Sångmön i sin vårdslösaste morgonklädning. Större delen af dem rör sig kring ämnen gripna ur det alldagliga lifvet, dem skalden icke ansett mödan värdt att i högre och egentlig mening behandla poëtiskt. Det är än en half-komisk klagan öfver egna bekymmer, än en flygtig målning af löjligheterna för dagen, än, och oftast, en blott

kompliment, eller rättare en kedja af komplimenter, visserligen med en lycklig och ofta sinnrik vändning, men sagde, som det synes, snarare af vännen eller hofmannen, än af Skalden. Tonen är i allmänhet jollrande, men formen kanske icke alltid så lätt, som man af det flygtiga innehållet skulle väntat. Korteligen, dessa dikter äro till större delen snarare att anse som *bref från en Skald* än som egentliga *Skaldebref* i högre mening; det är snarare snillets umgängesspråk, än dess sång som man hör uti dem. Emedlertid förer denna flod äfven sin poëtiska gullsand. Sådan är t. ex. i Brefvet till Toll den med sann poëtisk glättighet utkastade målningen öfver Skaldens egen död och begrafning. Sådan är i Brefvet till Fröken Uggla den burleska beskrifningen om lefnadssättet i Finland, i motsats emot Hoflifvet. Sådan är i Brefvet till Hagström den snillrikt fantastiska teckningen af Manilla, dess öden och förvandlingar. Men hvad som så väl i detta Skaldebref som i de flesta af Grefve Oxenstjernas flygtiga dikter fäster läsaren, det är det glada skämtet och den lefvande qvickheten. Han hade dessa Gudabarn alltid tillhands, icke blott i umgänget, utan äfven, så snart han ville, i Sången. — Det har varit en tid i vår Vitterhet, då man öfver höfvan uppskattade qvickhetens värde och ville upphöja henne på en thron, som egentligen tillhör högre krafter. Nu åter tyckes man hafva förfallit till en motsatt ytterlighet. Man föraktar, eller åtminstone låtsar förakta henne, och vill inom konstens område knappt unna henne en vrå för att dö. Men häri handlar man både oklokt och orättvist. Oklokt, emedan qvickheten är ett lättfärdigt barn, som gerna roar sig på sina vedersakares bekostnad. Orättvist, emedan hon har sin naturliga plats i Poësien, icke blott i det egentligen komiska, utan äfven i alla sådana Skaldearter, der Sångmön, om jag så får uttrycka mig, går till fots,

icke med afklippta utan med nedfällda vingar, eller der skalden bildar endast i half-upphöjdt arbete. Qvickheten är i diktens verld icke den höga Himla-drottningen, icke Juno med spiran; utan hon är hennes budbärerska, den skiftande Iris, som i himlabågen stiger ner till jorden. Då snillet fattar tingens väsende i deras himmelska skönhet, så leker qvickheten med deras jordiska förhållanden. Hon uppfinner, men en likhet; snillet skapar, men en verld. Hon diktar verkligen, men det är ett Epigram. Hon gör verkliga upptäcksresor, men det är intet fast land, blott Sporadiska öar som hon finner. Derföre har en berömd Författare träffande kallat qvickheten för en fragmentarisk genialitet. Hon är icke snillet sjelf, men hon är alltid snillrik. I Grefve Oxenstjernas flygtiga Poëmer drifver denna qvickhet öfverallt sitt muntra spel. Men hon är icke bitande, endast glad, ett ystert, men icke ett vanartadt barn, med ett fromt hjerta, och upptuktadt af Behagen.

Af en ännu mera rent tillfällig anledning än Skaldebrefven äro de till större delen i *Dramatisk* form författade dikter, hvarmed Grefve Oxenstjerna vid flera tillfällen lifvade glädjen och högtidligheterna inom Hofvet. Författaren har sjelf insett och anmärkt, att de ej böra bedömmas som egentliga Dramatiska arbeten; och en sådan dom skulle de väl också icke kunna uthärda, vore det också endast för den vanligtvis allegoriska formen, hvilken dock ingalunda hör till Scenen. Ty äfven så skön som allegorien är t. ex. i *Hoppet*, der de lätt bildade gestalterna blott flygtigt framskymta, äfven så opoëtisk är den t. ex. i *Hjeltedikten*, der de på fullt allvar införas såsom handlande. På scenen i synnerhet, der den prosaiska tomheten af det begrepp, de skulle försinnliga, framställes icke blott för åskådarens inbillning, utan till och med för hans ögon,

äro de icke personer, utan spöken, huru präktigt de ock må vara utsirade. Men det är orätt att betrakta dessa stycken annorlunda, än som en sinnrik lek, hvari den *poëtiska* formen är äfven så tillfällig som den *Dramatiska*. De höra alldeles icke under den vanliga granskningen. Deras enda rätta domstol var ögonblicket som födde dem. Men att de likväl fått ett rum i samma samling som förvarar Skördarna, kan ändå ursäktas. Ty de teckna, som Författaren sjelf anmärker, »åtminstone till en del, behagligheten och lynnet af den store Konungens enskilta lefnadssätt»; de förråda huru snillrik han var till och med i sina umgängesnöjen; de visa oss det inre af ett Hof, der samma hand som med vishet och kraft styrde ett söndradt rike, förde spiran bland Lekarna och Behagen.

Men äfven från en allvarligare, från sin verldshistoriska sida, är Gustaf III:s rika lefnad framställd just ifrån detta ställe, just af den Man, till hvars minne denna stund är helgad. Det var nemligen åt Grefve Oxenstjerna, som Svenska Akademien uppdrog det ärofulla, men ansvariga värf, att föra på en gång den enskilta och den offentliga sorgens talan, och både i Fäderneslandets och Vitterhetens namn, resa en varaktig minnesvård åt sin store Stiftare. Man har förebrått *Äreminnet öfver Gustaf III*, att det skulle vara författadt i en allt för bildrik och poëtisk stil, och derigenom afvika från den rätta Vältaligheten. Jag bekänner uppriktigt att jag aldrig rätt kunnat fatta meningen af denna förebråelse. Ty skillnaden emellan Poësi och prosa ligger dock ingalunda i blotta stilen och framställningen, utan i någonting helt annat och väsendtligare. Skalden vill nemligen alltid uttrycka en urbild, fullkomligare än den verkligheten eger, hans skapelse är af en högre verld, och endast derigenom är han konstnär. Vältaligheten åter vill blott uttrycka begrepp, hon stiger

aldrig upp i Idealets rymder, hon är, om jag så får säga, jordfast; och derigenom upphör hon att vara en sjelfständig konst i ordets högre och egentliga bemärkelse. Men begge söka de gemensamt den högsta möjliga förträfflighet i framställningen; och så vida bilden dertill bidrager, finnes det intet skäl, hvarföre han skulle vara mindre passande för Talaren än Skalden. Den eviga gränsen emellan begge upphäfves ingalunda härigenom; ty när Skalden vill uttrycka *det sköna*, vill Talaren endast *skönt* uttrycka sig. Icke ämnet sjelf vill han idealisera, utan endast den yttre form, hvari det framträder; och när den ene upplöser och omsmälter verkligheten, bibehåller den andre henne oförändrad och nöjer sig med att endast pryda henne. Derföre är all Vältalighet, som äfven blotta namnet tillkännager, egentligen stylistisk. Men hvad är det man fordrar till stylens och framställningens skönhet? Icke är det den blott logiska fullkomligheten af begriplighet, reda och ordning (den man naturligtvis förutsätter), utan det är äfven och ännu mera uttryckets lif och åskådlighet: men dessa, skulle de icke kunna vinnas genom bilden? Hvad är det annat än den, som försinnligar tanken? hvad är bilden, i esthetiskt afseende, annat än det adlade begreppet? Man invänder, att känslan har sin egen Rhetorik, och att hjertats vältalighet vanligtvis är enkel. Men är den derföre alltid nödvändigt bildlös? Är det verkligen bilden i allmänhet, är det icke snarare endast den sökta bilden, som förekommer så kall och konstlad? Känslans enklaste uttryck äro Interjectionerna; men en samling derutaf bildar dock ännu icke hvarken ett Poëm eller ett Vältalighetsstycke. Dessutom, hvarken Talaren eller Skalden vill alltjemt röra, om han annars förstår sin konst; ty han vet väl att känslan, huru hon också uppskakas, i sin natur är formlös och förgänglig. Men inbillningen vill han fånga, emedan hon är drott-

ningen i Konstens verld, emedan hennes tempel, liksom lunden i Olympia, står fullt af Gudastoder. Icke så alldeles förkastelig torde väl således bildrikheten vara, till och med hos Talaren; men visserligen måste rikedomen vara hans egen; och ett slöseri med länta skatter är här, som annorstädes, klandervärdt. Ty bilden, liksom raketen, brinner blott en gång: när han återkommer, är han död. Med hvarje år utdör ett helt slägte af de luftiga gestalterna. Betrakten språken! Hvad visa de oss? Ett galleri af förbleknade Metaforer. Nästan hvarje ord, som nu betecknar ett begrepp, var fordom en bild. På sin tid lefde han och rördes, nu är han ett logiskt petrifikat. Derföre är ingenting vidrigare, än en Författare, som prålar med förbrukta bilder, och blomstrar, men med uppklistrade blommor. Men deremot när bilden är ny och träffande, ger han tanken med en klarhet och ett lif, som äfven för prosan måste vara vigtiga. Det vanliga inkastet att all öfverdrift skadar, gäller icke här; ty här är ingen öfverdrift möjlig, emedan ingen kan vara för skön eller för rik, men endast för vanskaplig eller för fattig. Det vore kanske, ehuru af andra orsaker, bäst om Skalden aldrig uppträdde som Talare; men när han någon gång måste det, så är det en besynnerlig fordran att han skulle ombyta natur och lemna sin fantasi hemma. Det ligger i naturen, att den som fått vingar, gerna nyttjar dem till flygt, och att den, i hvars inre en verld blomstrar, icke en gång i prosan uttrycker sig med den vederbörliga torrheten. Jag vet att denna sednare har äfven sina målsmän, som förargas öfver slösaren, hvilken i några rader förspiller skatter, hvarpå de, med sin knappa hushållning, skulle kunnat lefva en hel bok igenom. Men de göra honom verkligen orätt; ty det är i sanning icke af deras förråd, som han blifvit rik. Det är dessutom ett fåfängt rop, som man upphäfver emot bilderna; ty under

det granskaren, ur ödemarken af sitt bröst, predikar emot dem, stormar den klandrade förbi, och rycker åhöraren med sig och förer honom öfver blomsterängar, under idel äreportar, fram till sitt mål. — —

Således, icke för bildrikt är Äreminnet öfver GUSTAF III. Men väl skulle man, äfven emot framställningen, kunna invända annat. Man skulle kunna tycka, att Grefve Oxenstjernas stil för prosan har en allt för afmätt och symmetrisk gång, hvilken gör att den förefaller som en upplöst vers, och stundom i sin entoniga högtidlighet saknar frihetens och ledighetens behag. Man skulle kanske någon gång kunna önska, att tonen vore raskare och manligare i ett Tal öfver Segraren vid Svensksund, och hade den renare och skärare klang, som är Svenskans seger. Deremot bör man beundra den konst, hvarmed Talaren förstått att sammanställa alla de betydande dragen af den store Konungens rika och verksamma lefnad. De sammanväxa alla under hans händer till en enda stor lagerkrans. Man bör i synnerhet både beundra och älska den innerliga värma, den hjertliga kärlek för den store döde, som genomandar det hela. Sålunda talar ingen annan än den, hvars själ är genomträngd, är full af sitt ämne. Det är mindre Talarens än vänskapens och den djupaste saknadens röst, som man hör. Det är, som man såge hela hans inre sorgklädt. Vill man uppehålla sig vid enskilta skönheter, så skulle man kunna påminna om den träffande motsättningen emellan K. GUSTAFS och JOSEF II:s särskilta lynnen och handlingssätt; eller den lefvande målningen af Konungens belägenhet vid Anjala, der han var ensam med förräderiet och sin storhet; eller vid slutet, den herrliga teckningen af hans karakter, hvilken innehåller liksom förklaringen till allt det föregående, och i få, men mästerliga, drag fulländar hans konungsliga bild. Men alla dessa, och flera

dylika skönheter, sammansmälta som de böra, och förlora sig i det hela, hvilket hvälfver sig, som en triumfbåge, öfver hela den prisades lefnad; det är, liksom såge man den stora skuggan hålla sitt intåg derinunder till odödligheten. — —

Men tiden tillåter mig icke att längre uppehålla mig vid Grefve Oxenstjerna som Talare. Det var också icke egentligen såsom sådan, han sökte och vann sitt ryckte. Vältaligheten var hos honom snarare en talang, än ett sjelfvaldt yrke. Hans fria Skaldesjäl trifdes ogerna i de trånga prosaiska formerna, och han gjorde sjelf ingen hemlighet af, att han hellre skref vers än prosa. Till diktens riken längtade han alltjemt tillbaka, som till sin egentliga hembygd. Och derföre, när Sången dog ut eller förbistrades rundt omkring honom, när också tilläfventyrs den skapande kraften i hans snille behöfde att fira sin hvilodag, sysselsatte han sig ännu under sin hvila med poëtiska öfversättningar. Af Skördarnas Skald väntade man naturligtvis ingen medelmåttig öfversättning; men hvad mången till äfventyrs ej skulle hafva väntat af honom, var valet af ett sådant Original som *Milton*. Man kan svårligen tänka sig tvenne Naturer mera motsatta än den milda, längtande, halfsuckande Oxenstjernska Sångmön, på den ena sidan; och på den andra, Milton med sin djupa, manliga, men merendels dystra känsla, med sitt högtidliga och stränga, religiösa eller moraliska allvar, med sin djerfva, jättelika, alla band söndersprängande inbillning. När den förre älskade dagens milda sken och blommorna och skörden, så ser man väl på den andra, att han diktat i natten och att hans snille ansåg allting för lågt, som ännu hade sin plats inunder stjernorna. Härtill kommer äfven, att Milton med sitt sublima snille, i ett visst afseende, är den regellösaste af alla Skalder. Ty han afviker ej från reglorna,

utan han sammanstörtar dem med jättekraft och bygger en ny poëtisk verld på deras ruiner. Derföre kan hans förunderliga dikt ej inrymmas i någon af de klasser, som man plägar anse som de enda möjliga för Skaldens skapelser. Alla Poësiens fyra paradisfloder, den Episka och den Lyriska, den Didaktiska och den Dramatiska, upptar han på en gång i sin stora poëtiska Verlds-Ocean. Således har man med rätta anmärkt, att diktens egentliga syftemål är didaktiskt, emedan Skalden derigenom ville »rättfärdiga Guds vägar med menniskan». Episk är den blott genom händelsens storhet och Episoderna som röra kriget i himmelen. Men handlingen sjelf är dramatiskt både anlagd och utförd, och hufvudintresset hvilar väsendtligen från början till slut vid en enda stor tragisk person, den fallne Erke-Engeln. Men lyriskt är Poemet slutligen icke blott på enskilta ställen, utan äfven i allmänhet i hela sin ton och framställning. Derföre utgör också det Förlorade paradiset, i poëtiskt hänseende, en art för sig sjelf, utan förebild och hittills utan efterföljd; men att derföre vilja förkasta det, är att uppoffra snillets rättigheter för blotta skolgriller. Den makt, hvarmed denna förunderliga dikt griper in i hvarje djupare och allvarligare sinne, bevisar just torftigheten af våra vanliga poëtiska theorier. Men märkvärdigt är det, att en man som Grefve Oxenstjerna, uppfostrad i den så kallade Fransyska smakens tidehvarf, och sjelf ansedd som en anhängare deraf, likväl med så varm beundran och så innerlig kärlek omfattat ett Poëm, som Miltons. Ty att detta var förhållandet, bevisar hans öfversättning tillräckligen. Man behöfver blott flygtigt jemnföra den med Delilles perifrastiska bearbetning af samma Original, för att finna huru oändligen djupare och sannare Grefve Oxenstjerna fattat dess anda och skönheter. Med riktig känsla har han, så vidt möjligt var, bibehållit dess versslag; och

den förändring han infört af feminina slututgångar, i stället för de maskulina i Originalet, tyckes mig ge åt de hårda och liksom afklippta Jamberna ett mildare och lenare uttryck. Man har klandrat denna vekhet såsom stridande mot grundtonen af framställningen i Originalet, och påstått att en omvexling af manliga och qvinnliga versslut, sådan som den nyttjas på Scenen, skulle här hafva varit mera passande. Men detta är i min tanka fullkomligen oriktigt. Ty endast genom versens oafbrutna likställighet kunde Originalets högtidlighet och allvar bibehållas. En omvexling skulle här, just genom sitt afbrott, hafva skadat. Genom den valda Metern är högtidligheten ej störd, endast förmildrad. Hon är ännu den samma, endast mindre kärf; man igenkänner Originalets allvarliga toner, endast sjungne med en lenare och böjligare stämma. För öfrigt är det hela återgifvet med trohet och sanning, icke blott i orden, utan ännu mera i andan. Den energiska skönheten, sjelfva de lyriska extaserna i Miltons diktion, äro med en Mästares hand efterbildade. I de mångfaldiga beskrifningarna, hvarpå Milton är så rik, har han funnit en tolk, som var fullt värdig hans snille. Här var Grefve Oxenstjerna i sitt egentliga element, här rör han sig också med en lätthet och säkerhet, som förråder den öfvade Mästaren; hans pensel flyger och skapar, och intet öga misstänker att de herrliga taflorna äro kopior. Flera af dessa målningar stå, om man blott betraktar versens skönhet, onekligen öfver sin urbild. Med ett ord, denna öfversättning är, hvad hvar och en öfversättning borde vara, i versifikatoriskt hänseende, ett Original; och det är icke den främmande, utan den föryngrade, Milton man tror se framför sig.

Äfven med en öfversättning af *Tassos* berömda Hjeltedikt sysselsatte sig Grefve Oxenstjerna ända intill de sista dagarna af sin lefnad. Af tjugo Sånger äro endast tolf

fulländade. Jag har haft i mina händer denna handskrift, denna den ädla Skaldens yttersta poëtiska vilja. Det är en egen känsla hvarmed man betraktar ett verk, i synnerhet ett Skaldeverk, som blifvit afbrutit af döden. Det är, likasom såge man förgängelsen framskymta från hvarje rad, midt ibland lifvets skönaste bilder, det är, som hörde man den afgångnes skugga hviska: »jag väntar dig.» Som en poëtisk Torso kommer väl detta arbete att ständigt förblifva i sitt närvarande skick; ty det är i sanning icke lätt att fullända. Men då det ännu icke är allmänheten meddeladt, så tillkommer det icke mig att öfver en blott handskrift fälla något omdöme. Jag bör endast anmärka, att det bevisar huru hvarken årens eller bekymrens börda förmådde att nedtrycka Grefve Oxenstjernas snille, huru han ännu på brädden af sin graf, med hela ungdomens liflighet älskade sin konst och i bokstaflig mening dog, som han lefvat, i Sånggudinnans tjenst.

Ty sannerligen, för Grefve Oxenstjerna var Skaldekonsten aldrig ett blott tidsfördrif eller ett flygtigt ungdomsnöje; utan som hvarje äkta Skald betraktade han henne, som sitt lifs bestämmelse. Han kunde ej efter behag nedlägga eller upptaga henne, han kunde ej hvila, äfven om han velat; ty den bildande kraften i hans inre måste alltjemt skaffa sig luft och framträda i dagen. Få menniskor äro i den stora bemärkelse som han, födde till Skalder. Hvad han med en annan bildning och under andra förhållanden skulle hafva blifvit, är numera omöjligt att afgöra; men hvad han verkligen blef, var så mycket, att man deraf med säkerhet kan sluta till de rikaste och ovanligaste anlag. Om man, vid en blott psykologisk förklaring af konsten, med rätta yrkar, att det är känslans liflighet och inbillningens rikedom, som egentligen utgöra Skalden, emedan den förra uppfattar och återspeglar alla de drag af skön-

het, som finnas spridda i verkligheten, och den sednare diktar dem der de saknas: så måste en hvar erkänna, att Grefve Oxenstjerna var född för Skaldekonsten. Ty lättrörlig i yttersta grad var hans känsla, tilläfventyrs likväl mera öm än stark, mera vidtomfattande än djupt inträngande. Hans Poësi var sentimental, men icke i ordets vanfräjdade bemärkelse. Man finner hos honom aldrig denna omanliga klagan, detta sjukliga pjunk öfver qval, dem man så gerna anser för tillgjorda. Det finnes hos honom intet spår af affektation, och äfven der hans känslighet skulle kunna synas veklig, är den dock alltid sann. Sjelfva den längtan till ett friare, poëtiskt lif, till Naturen och landtbygden, hvilken går som en halfqväfd suck genom Grefve Oxenstjernas dikter, är ingenting annat, än den naturliga känslan i hvarje poëtiskt, ja äfven i hvarje ömt hjerta, att samfundslifvet med sina intrasslade förhållanden i det hela dock måtte vara en förkonstling, en afvikelse från det enklare rätta. Till en stor del kan den väl också förklaras af Skaldens egen belägenhet i lifvet, som visserligen var mera lysande, än hans milda blygsamma hjerta hade önskat. Men denna längtan har icke något häftigt, den är mindre ett missnöje med det närvarande än en tyst aning, att det kunnat vara bättre: den är, som alla känslor hos Oxenstjerna, mild och stilla. Just denna känslans mildhet är det också som gör behaget hos den Oxenstjernska Sångmön. Hennes karakter är icke hög skönhet, utan mildt behag, det vill säga, talande, uttrycksfull skönhet, som icke beror blott på formen, utan äfven och ännu mera på det älskvärda inre hon förråder. Derföre äro också hans yppersta sånger, så präktiga de än må synas för inbillningen, ändå kärare för hjertat. Men präktig och lysande var visserligen hans inbillning, och i färgernas glans och friskhet är han ännu icke af någon Svensk Skald öfver-

träffad. Detta gäller om hans målningar af den yttre Naturen. För framställningen af den inre hade han mindre anlag; ty dess riken ligga djupare och fordra en helt annan art af uppfattnings- och framställnings-gåfva. I allmänhet var hans tanke mera klar än djup, mindre dristig än fin, och stundom nästan epigrammatiskt tillspetsad. Han var rikare på bilder, än på idéer, han var mera originel i framställningen än i uppfinningen. I språket hade han mera lenhet än kraft, mera rikedom än eftertryck, mera sirlighet än korrektion. Jemnför man honom med hans begge äldre vänner, med Creutz och Gyllenborg, så var han tilläfventyrs icke så innerlig, icke så genomglödgad af poëtisk eld som Creutz, han var icke så väldig och allvarlig som Gyllenborg; men han var mera lysande än den förre och oändligen rikare och böjligare än den sednare. Poësien hos Creutz är som en vinranka, som lindar sig rundt omkring det verkliga lifvet, och kläder dess stam med blad och glödande drufvor. Men Gyllenborg står som en ek, föråldrad men fast, och sträcker stundom nakna grenar, men alltid högt emot himmelen. Den Oxenstjernska Sången åter ville jag förlikna vid en smärt pyramidal-poppel, hvars stam från roten till toppen knappast synes för de öfverhöljande löfven; men på hvart enda utaf dem glänser solens guld och daggens perlor.

I allmänna lefvernet fattade Grefve Oxenstjerna intrycken mera lifligt än varaktigt. Han egde i hög grad den rörliga liflighet, den spelande qvickhet, som med förunderlig hastighet uppfattar alla, äfven de aflägsnaste, yttre förhållanden och under glättig lek sammanbinder dem till oförväntad enhet. Han sökte aldrig ett infall, emedan han väl visste att det var säkraste medlet att icke finna det; men det kom alltjemt af sig sjelft och träffade, som en bevingad pil, sitt mål innan man märkte

det. Lika färdig till anfall som försvar, öfverraskade han alla, men var sjelf aldrig brydd eller öfverraskad. Svårligen undgick honom någon löjlighet, och vid sådana tillfällen skonade han, i muntert öfvermod, ingen, icke en gång sina närmaste vänner. Men han behöfde också icke att skona; ty hans skämt var alltid gladt och fint, men sällan eller aldrig bittert; dess stygn kittlade mera än de sårade; det var aldrig hjertats bitterhet, utan endast fantasiens glada lek som det förrådde. Derföre var han utmärkt i sjelfva Gustaf III:s hof, der qvickheten och det fina skämtet alltjemt firade sina karuseller; och i hvilken krets han kom, var han vanligtvis dagens Konung. Men deremot saknade han tilläfventyrs den träffande skarpsinnighet, hvilken liksom med en blixt genomtränger sitt ämne och på en gång blottar alla dess gullådror. Han saknade den ihärdiga uppmärksamhet, den prosaiska uppfattningsförmåga, som är nödvändig för Embetsmannen, som skall följa ärendernas gång och reda det intrasslade och ordna det förvirrade. Vid sådana tillfällen var det, liksom hans själ hade varit frånvarande och sysselsatt i helt andra rymder. Derföre var utan tvifvel hans Embetsmannabana mera lysande än märkvärdig. Men det rätta ville hans ädla hjerta utan undantag, och ingen skugga af väld eller orättvisa föll någonsin på hans berömda namn. Han var icke en man af stor beslutsamhet, af oböjlig fasthet, och han antog lätt en annans öfvertygelse; men det var honom omöjligt att handla annorlunda än efter den som för ögonblicket var hans egen. Med ett ord, i det praktiska lifvet, der viljans kraft och besinningens klarhet äro de styrande makterna, var hans öfverlägsenhet alldeles försvunnen. Hans snille var, för att nyttja en bild af Helvetius, som brännspegeln: den brinner blott i en punkt. Endast i diktens verld, der alla former äro lenare och eftergifnare än i verkligheten,

var han hemmastadd. Ty vidt åtskiljda äro också de bägge verldarne, diktens och verklighetens. Hvardera af dem fordrar sin man ensam, och den som med allvar tillhör den ena, går gerna som en drömmande igenom den andra. Derföre är det en anmärkning, så gammal som Skaldekonsten sjelf, att den rätta Skalden merendels är en besynnerlig, ofta en enfaldig person, i lifvets vanligaste förhållanden, och behandlar, om icke med oskicklighet, åtminstone med sorglöshet allt, som fordar blott vanlig öfverläggning och mekanisk beräkning. Grefve Oxenstjerna åtminstone var icke gjord för att vederlägga denna anmärkning. Född utan all annan rikedom än snillets, samlade han ej heller någon annan; och hans lif förbittrades alltjemt af bekymmer, som borde vara främmande, jag vill icke säga, för ett snille som han, men åtminstone för en man på den plats i samhället som han innehade. Men den väsendtliga orsaken härtill var en egenskap, den man äfven i sin öfverdrift måste älska; det var ett fromt och lättrördt hjertas utsväfning i det goda, det var en välgörenhet, som snarare rådfrågade sina önskningar än sina tillgångar. Ty likasom han alltid var benägen att skydda och försvara, äfven utan förutgående granskning, så var han också ständigt färdig med hjälpen, utan någon annan beräkning än den hans hjerta uppgjorde för ögonblicket. På annat sätt låter icke en förlägenhet förklara sig, den icke en gång Konungars frikostighet kunde afhjelpa. Ty slösare för egen räkning var han aldrig, och hade ej heller någon af de kostsamma nycker, hvarmed ofta mången högt uppsatt Man älskar att utmärka sig. I allmänhet ville han alldeles icke utmärkas; och sina högsta Embeten emottog han blott af vördnad för en älskad Konungs önskan, men hvarken af ärelystnad eller böjelse. Det var lätt att se att han var förlägen för sin höghet och gerna hade velat gömma sig för sin egen

16—231751. *Tegnér, Saml skrifter 3.*

ära. Bördens och snillets förmåner äro stolthetens vanligaste anledningar; men han tänkte för högt om menskligheten, för att anse börden för annat än en ansvarsfull tillfällighet, han tänkte för högt om konsten, för att ej tänka ringa om sig sjelf. Derföre var hans blygsamhet äfven så ädel som naturlig. Han bar sitt värde icke som en Konung, utan som en brud bär sin krona. På samma sätt var äfven hans nedlåtande höflighet, den så mången misskände, ingalunda förställning, eller en vana från hoftrapporna. Den var en godhet, för hvilken det var ett behof att uttrycka sig; den var en hjertlig välmening, öfversatt i belefvenhetens skönaste språk. I allmänhet låg i hans rika hjerta en välvilja, den ingen otacksamhet kunde uttrötta, ingen förolämpning kunde förqväfva. Han älskade menniskor med ett snilles värma, och med ett barns oskuld. Man skulle i två ord kunna uttrycka grunddragen af hans väsende med en *Genialisk fromhet.* Denna röjde sig icke blott i hans Sånger och i hans lif, utan till och med i hans yttre utseende. Aldrig förgäter jag den dag, då jag, ännu en tjuguårig yngling, i lunderna vid Haga, för första gången såg den prisade. Vanligtvis är det blott det moraliska som målar sig i menniskans yttre; det genialiska ligger djupare och försmår ofta alla yttre tecken. Men hos Grefve Oxenstjerna framträdde de begge i skön förening. Det låg någonting obeskrifligen fromt och kärleksrikt i de ädla, de fint bildade dragen. Men tillika blickade snillet som en himlagäst fram ur det talande ögat. Mig åtminstone förekom det, som hade jag sett Engeln med lyran stå halfgömd bakom det genomskinliga anletet.

Men redan har Engeln brutit sitt fängsel och flugit tillbaka till de höjder, hvarifrån han nedsteg. Hur skönt breder ej Midsommarn der ute sin grönska öfver Skaldens graf, hur ömt klagar ej Näktergalen öfver sin tystnade

medtäflare! Med rätta firar han dess minne i sommarnatten. Ty som en sommarnatt var hans snille, som en sommarnatt i Norden, full af blomsterdoft och herdepipor, och med evigt solsken på de höga bergen. Djupare, kraftigare har tilläfventyrs Svenska snillet uttalat sig hos mången; men aldrig älskvärdare, aldrig mildare och frommare än hos Skördarnas Sångare; och hans minne skall lefva så länge ännu en lia går i Norden, så länge ännu ett Svenskt hjerta klappar för diktens och Naturens skönhet.

Recension af L. Hammarskölds »Första Grunderna af Grekiska Språkläran».

Hvarje Lärobok, helst i de Classiska Språken, den må i annat afseende vara så obetydlig som helst, kan dock anses vigtig genom sitt möjliga inflytande på ungdomens bildning. Rec. har derföre trott sig icke blott berättigad, utan äfven pligtig, att fästa uppmärksamheten på vissa egenheter, hvilka i närvarande arbete förekomma; öfverlemnande för öfrigt åt den kunniga läsaren att sjelf sedermera afgöra, huruvida författaren af en dylik Bok förtjenar någon utförligare granskning.

Rec. skall icke uppehålla sig vid de flera besynnerliga anmärkningar, som stundom förekomma, t. ex. s. 25, der det heter, att Nomina, som i Nominativus slutas på *τηϱ*, i Genit. på *ος*, äro Masculina: »dock, fortfar Förf., gifvas här några undantag af ord, dem bruket bestämt att vara Feminina, t. ex. *ἡ μητηϱ*, moder;» i sanning ett ganska förnuftigt bruk. Dylikt, ehuru löjligt, gör dock ingen förvillelse. Men förhållandet är annorlunda, t. ex. vid Conjugationerna, som utgöra medelpunkten af hela Grekiska Språkläran. Rec. förbigår härvid allt, som möjligtvis kunde förklaras som tryckfel, ehuru oförsvarliga och förvillande dessa än må vara i ett Paradigma, der allt ankommer på bokstafven. Således vill han ej uppehålla sig vid *τισαντω* i

Aorist. Imperat. Act. för *τισαντων* (s. 69), icke vid *τισομεθον, τισομεθα* i Futur. Pass för *τιησομεθον, τιησομεθα* (s. 72), icke vid *τιῆτον, τιῆτον* i Aorist. Imperat. Pass. för *τιήτον, τιήτων* (s. 73), jemte flera dylika, dels accent-, dels bokstafsfel. Men dessutom innehåller detta Paradigma följande märkvärdigheter:

1:o. Har Imperat. Act. ett Futurum *τισε*, ordentligen utfördt genom alla Numeri. Rec. ville knappt tro sina ögon, då han gjorde denna nya bekantskap. Ty ingen Grekisk Grammatika, icke en gång Doct. Blochs, den Förf. säger sig hafva följt, har någonsin antagit ett Futurum för Imperativus. Orsaken är utan tvifvel den, att en form som *τισε* aldrig funnits i Grekiskan. Emedlertid bör man göra hr H. den rättvisan, att han ångrat sig, när han kommit till Passivum; ty der står med klara ord, att Futur. Imperat. »brister».

2:o. Vid Optat. Activ. anmärker Förf., att den i *τιω* och några andra Verba, utom den vanliga formen *(τιοιμι)*, äfven har en annan form för Präs. och Imperfectum *(τιοιην)*. Det är rigtigt, att en sådan form förekommer, ehuru blott som dialectförändring; men denna äger endast rum i Verba Contracta, der den således bort anmärkas, icke i Barytona, som *τιω*. De få exempel, som deraf skulle kunna uppletas, höra dessutom icke till Präsens, hvarom här är fråga, utan till Perfectum, som *πεφευγοιὴν, ἐληλυτοιην*.

3:o. Imperativus har, som bekant är, endast tvänne personer, den andra och tredje. Härmed har också Hr H. för det mesta åtnöjt sig; men vid Imperat. Aorist Pass. finne vi äfven första personen anförd, likväl endast i Dualis, hvaremot både Singularis och Pluralis stå i sin anborna fattigdom med endast tvänne personer. Det förtjenar äfven anmärkas, att denna hittills okända form heter *τίωμεν* (icke *τιῶμεν)*, således en activ form i ett passivt Tempus.

4:o. Antages Futurum äfven för Conjuctivus, ett i Activum, och i Passiv. tvänne, nemligen af Futur. Reciprocum (Fut. Med.) och det egentliga Futur. Pass. (Fut. 2. Pass.). I alla andra Språkläror, än den Bloch-Hammarsköldska, söker man dock dessa Tempora förgäfves; och sådant med skäl. Ty de tre eller fyra exempel på Futurum Conj., som pläga anföras ur Nya Testamentet, äro dels en förskämd Grekiska, dels alltför få för att grunda någon allmän regel. Märkvärdigt är äfven det sätt, hvarpå detta nya Futur. Conj. bildas. Ty af *τιησομαι* borde väl Conjunct., om den finnes, vara *τιησωμαι*, men den heter hos Hr H. *τισωμαι.* Förmodligen har Förf. tyckt, att dikten bör vara fri, och att det kunde vara likgiltigt, huru han bildade ett Tempus, som ej har någon annan autoritet för sig, än hans egen.

Men om således Hr H. pådiktat Grekiska Verba former, som de ej äga, så har han sökt godtgöra detta derigenom, att han fråntagit dem andra, som de verkligen och obestridligt äga; och denna olycka har träffat tvänne af de oftast förekommande Tempora. Ty

5:o. Perfectum Indicat. Pass. *(τετιμαι)* saknas helt och hållet. Rec. har flera gånger genomletat Conjugationen, men förgäfves. Detta hufvudtempus är och förblir borta. Det finnes ej heller upptaget i anmärkningarna bakefter, dit annars den nya Conjugations-methoden, för redighetens och den lättare öfversigtens skull, plägar kasta de Tempora, som onekligen förekomma i Språket, men ej vilja passa in i systemet. Det är Rec. obekant af hvad Bloch Hr H. tagit denna nyhet. Af den Danska Doctorn är det åtmindstone icke.

6:o. Aorist. 1. Pass. *(ἐτιϑην)* saknas äfvenledes, och i dess ställe är på Paradigmat, under det allmänna namnet af passivisk Aoristus, upptagen *ἐτιην* (Aor. 2. Pass). Det är

bekant, att bägge dessa Aorister, enligt den nya Conjugations-theorien, anses som Imperfecta af obrukliga präsentialformer på *ϑημι* och *ημι*, ehuru Prof. Dahl utgaf dem för Imperfecta bildade af Präterit. Pass. Dessa bägge Imperfecta eller Aorister finnas äfven (s. 76) upptagna och conjugerade genom alla Modi; men derefter förekommer (s. 77) följande oväntade anmärkning: »af dessa har den förra formen *(ἐτιην)* ensamt fått passivisk betydelse, och har derföre i Paradigmet blifvit upptagen under namn af passivisk Aoristus». Häraf måste då nödvändigt följa, 1:o att formen på *ην* (Aor. 2) alltid och uteslutande skall hafva passiv bemärkelse; 2:o att formen på *ϑην* (Aor. 1) antingen alltid, eller åtmindstone merendels, hade en annan betydelse, och af denna orsak blifvit utesluten från Passivum. Men bäggedera är fullkomligen ogrundadt. Ty först och främst kan Aor. 2, äfven så ofta som Aor. 1, förklaras reciprokt, t. ex. i *ἀπηλλαγην*, *σταληναι;* och för det andra är i Aor. 1 icke den reciproka, utan just den passiva bemärkelsen åtmindstone den vanligaste. Verkliga förhållandet med bägge dessa Tempora är, att de väl i några ord, i anseende till den lätta öfvergången från passiv till reciprok bemärkelse, antaga den sednare, men i de ojemförligt flesta fallen bibehålla den förra; och det är också ingalunda för bemärkelsens skull, utan endast för den activa ändelsen, som de efter Hemsterhuysiska systemet utslutas från Passivum. Men då man nu på sitt Paradigma upptager ett af dessa Tempora, så gifves alldeles ingen förnuftig orsak att utesluta det andra, som förekommer äfven så ofta och i samma bemärkelse; ja, det är så mycket origtigare, som den så kallade Aor. 2 Pass. i sig sjelf svårligen torde vara annat, än ett lenare uttal af Aor. 1.

Sålunda ser alltså den Grekiska Conjugationen ut hos Hr H. Det är verkligen ogrundadt, hvad han uppgifver

i Företalet, att han dervid följt den Hemsterhuysiska methoden. Ty denna känner intet Futurum, hvarken af Imperativus eller Conjunctivus; den vet icke af mera än 2:ne personer i Imperativus; den utesluter icke Perfectum Indicat. Pass.; den antager slutligen icke mer än en Aorist. Pass., nemligen den, som nästan aldrig har passiv betydelse (Aor. 1 Med.); men af de rätta passiva Aoristerna utesluter den åtmindstone icke på sitt Paradigma den ena och bibehåller den andra. Alla dessa förbättringar tillhöra Hr H., och det är troligt, att ingen i framtiden lär reclamera dem.

Hvad som anföres om Dialecterna (s. 110) är det vanliga, visserligen ofullständigt, men utan origtigheter. Så mycket märkvärdigare deremot äro de exempel, som Förf. (s. 114) anför för att göra dialect-skillnaden ännu åskådligare. Exemplet på Joniska dialecten är hämtadt från Anacreon (Od. 65). Det är också sannt, att Anacreon var en Jonier; men icke allt, som förekommer hos en Jonisk författare, kan derföre tjena till exempel på Joniska dialecten. Olyckan har också gjort, att i de fem verser, som här anföras till prof derpå, icke ett ord, icke en bokstaf förekommer, som på något sätt påminner om denna dialect. Kan något dylikt deri upptäckas, så erbjuder Rec. sig till straff, att i sitt namn utgifva en ny och alldeles oförändrad upplaga af Hr H:s Grekiska Språklära.

Men ännu olyckligare, om möjligt, är exemplet på Attiska dialecten. Det är hämtadt ur Sophoclis Oedipus Tyrannus v. 151 seq. Hr H. har förmodligen hört omtalas, att Sophocles var Atheniensare, och det var då naturligt, att han ansåg hans verser för Attiska. Men Sophocles hade den elakheten att, liksom de öfrige Tragici, i sina chorer upptaga en mängd af Doriska former, emedan Doriskan blifvit den vanliga mundarten för det lyriska, liksom Joniskan för det episka hos Grekerna. Nu har Hr H:s olycksstjerna gjort, att han just

träffat på en dylik chor. Följden deraf har blifvit den, att de fyra rader han anför som prof innehålla intet af hvad som utmärker Attiska dialecten; men deremot förekommer deruti *άδυεπης* (för *ήδυεπης*), *τας* (för *της*), *έβας* (för *έβης*), *δαλιε* (för *δηλιε*): allt rena Doriska former. För att göra skillnaden mellan dialecterna ännu tydligare, öfversätter Hr H. (s. 115) det Doriska *πινυταν Ἑλεναν* på Attiska med — läsaren kan ej gissa med hvad? — jo, med *πινυταν Ἑλεναν*. I sanning, hvar och en annan, än Hr H., skulle dock, om också endast af de förut uppgifna reglorna, hafva misstänkt, att nyssnämnde former likväl ej torde vara så rent Attiska. Men hr H. misstänker ingen ting. Han leker blindbock med dialecterna, och hoppas, att ingen skall lägga honom till last, om han i mörkret tager den ena för den andra, blott han en enda gång gissar rätt.

Dialecterne äro således icke Hr H:s sak; conjugerandet ej heller, såsom vi sett af det föregående. Imellertid, då all Grammatik egentligen går ut på att rätt förstå och tolka språket, så bör Rec. äfven slutligen anföra några prof af Hr H:s öfversättningskonst. Det är här endast frågan om de allra enklaste ord och satser, dem Förf. sjelf valt såsom exempel på reglorna. Det tyckes således böra vara nästan omöjligt att härvid misstaga sig om meningen. Men Hr H. öfvervinner i dylikt fall alla svårigheter, och gör sjelfva omöjligheten möjlig. Läsaren må sjelf dömma af följande profbitar:

S. 128. *Ἀδικει Σωκρατης, ούς μεν ή πολις νομιζει θεους, ού νομιζων*, d. ä. Sokrates *felar, är brottslig* deruti, att han ej antager samma Gudar, som staten. Hr H. öfversätter: Sokrates *sakfälldes* för det han ej etc.

S. 98. *λοιδορεισθαι*, d. ä. skymfa, smäda, säga hvaran otidigheter. Hr H. öfversätter: *disputera*, troligtvis af särskilda anledningar.

S. 100. *'Αγις ἐφη τους Λακεδαιμονιους μη ἐρωταν ὁποσοι εἰσι οἱ πολεμοι*, d. ä. Agis sade, att Lacedemonierne ej fråga, huru många fienderna äro. Men deremot säger Hr H.: Agis sade åt Lakedemonierne, frågen icke, huru många fienderna äro.

S. 96. *Δαρειου διδοντος μυρια ταλαντα ἐλαβον ἀν, ὁ Παρμενιων ἐφη*, d. ä. då Darius erböd tio tusen Talenter, sade Parmenio: jag skulle emottaga dem. Men Hr H. öfversätter: Åt Dareios, tillbjudande tusen Talenter, då han emottog dem, sade Parmenion. —

Dylika öfversättningar har äfven Rec. gjort i sin barndom; men de följdes alltid af en billig aga från Lärarens sida. Man må väl säga, att verlden är förvänd, då det nu icke är lärjungen, utan läraren sjelf, som gör dylika, och dertill med låter trycka dem.

I Företalet yttrar Förf., att han egentligen sammanskrifvit denna Lärobok för sin äldsta son, för hvilken han fann Dahls och Trendelenburgs Grammatikor alltför vidlyftiga och otydliga. Sommelii Språklära åter anses författad efter gamla, nu mera som ogilltiga bevisade åsigter. Rec. vill ej neka, att denna sednare är ofullständig och gammalmodig; men för personer af en viss kunskapsgrad innehåller den dock ännu mycket både nytt och lärorikt. Det är af denna anledning, som Rec. tager sig friheten att recommendera densamma hos Herrar Hammarsköld, fader och son, när de bägge en gång vilja begynna att lära Grekiska.

Svar på Hr L. Hammarskölds Historisk-critiska förklaring i Bihanget N:r 3 till Svensk Litteratur-Tidning 1820.

I anledning af en Recension, införd i Stockholms Posten N:r 283 förlidet år, öfver *Första Grunderna af Grekiska Språkläran för Begynnare, af L. Hammarsköld,* har denne Författare, i Bihang till Svensk Litteratur-Tidning, afgifvit en *historisk-critisk förklaring.* Denna titel synes Rec. icke rätt passande. Ty historisk är skriften icke, utan så vida den innehåller en historia, nemligen om de spratt, som Sättaren spelt Författaren. Critisk är den icke, så vida man dermed menar hvad som innehåller en förnuftig språkgranskning; ty deraf förekommer intet prof, hvarken i boken eller i förklaringen. En förklaring är den slutligen ej heller; ty den förklarar egentligen ingenting annat, än hvad som förut var nogsamt bekant, nämligen att Hr H. är svag i Grekiskan och att han hvarken i *hugen* eller i *gemötet* har hvad som fordras af en språklärare, äfven för begynnare.

Författaren börjar med den blygsamma förmodan, att Rec. måtte vara en af dessa olyckliga, som »kommit att sticka hufvudet» i hvad Hr H. kallar en bikupa, och hvad mången annan skulle vara frestad att kalla ett getingbo. Det var, menar han, harmen öfver de ädla flugorna, som förmådde Rec. att göra litet narr af deras Grekiska. Om

så vore, vore väl Rec. den otacksammaste menniska under solen. Han känner ingen Svensk Författare, som ej vunnit på Hr H:s tadel, ingen, som ej förlorat på hans beröm, när det nemligen gifvits åt sådana, som haft något att förlora. Rec. har ej, så vidt han vet, blifvit berömd af honom, och har således i detta afseende ingenting att hämnas. Men Hr H. har genom en följd af skrifter ändtligen bragt saken derhän, att man numera bevisar sin oveld just derigenom, att man uppträder som hans fiende. Han är inom Litteraturens område fogelfri; hvem som vill och kan fäller honom, utan vidare åtal. Det är härvid ingen enskild oförrätt man hämnas; det är blott den allmänna ordningen, den allmänna säkerheten, man bevakar. Den blott och bart grammatikaliska tvist, hvarom här är fråga, står väl icke i något omedelbart sammanhang med dem af hans skrifter, hvarigenom han egentligen förverkat sin litteraira medborgsmanna-rätt; men alla hans litteraira fel, utan undantag, äro den allmänna hämndens egendom; man bör ej beröfva henne sina sakören. All tvist med en sådan man är och måste vara personlig; ty det är egentligen icke blott frågan om den eller den meningen, utan tillika om honom sjelf, såsom det förvändas representant, såsom den onda principen i vår litteratur. Derföre äro äfven alla vapen mot honom tillåtna, begabbelsen och bevisningen, förtrytelsens allvar och skämtets joller. Från denna synpunkt har äfven Rec. i sin Recension utgått: det var der mindre frågan att bevisa Bokens, än Författarens, odugliget. Närvarande uppsats har väl till sin närmaste afsigt att rättfärdiga de gjorda anmärkningarna; men denna afsigt utesluter icke den andra; och Rec. anser derföre hvarken nödigt eller nyttigt att ändra den ton han mot denna Författare antagit.

Qvinctialianus säger någorstädes, att en skicklig talare, som har att välja mellan flera, gerna sätter de svaga skä-

len midt i talet, men icke hvarken i början eller i slutet. Herr H. gör sin sak ännu bättre; han sätter de svaga skälen icke blott midtuti, utan jemväl både i början och i slutet. Rec. skyndar att mönstra invaliderna, man för man.

Den första, som framträder, är Futurum Imperativi. Rec. har påstått, att detta Tempus ej förekommer i Grekiskan, och af denna grund äfven saknas i alla Språkläror, till och med i Hr Blochs. Derpå svarar Hr H., att det verkligen finnes anfördt i Blochs mindre Grammatik, s. 46, och visar sig icke litet glad öfver denna upptäckt. Verkliga förhållandet härmed är, att denna Imperativus *icke* finnes i Blochs Grammatik, den större nemligen, der det tvärtom (s. 110) står anmärkt, att den »mangler.» Det kunde ej falla Rec. in, att den mindre brochuren af denna Författare skulle innehålla hvad som saknas i den större. Om Hr H. till exempel framdeles gör ett utdrag af det utdrag, som han nu kallar sin Språklära, och dervid tillägger ännu en fjerde person till de tre, som han, eller hans sättare, redan räknar i Imperativus; är det väl troligt, att någon i detta utdrag söker den fjerde personen, och ej finner sig fullkomligen belåten med de tre han har i det stora verket? Men dessutom, när man anför en sådan grammatikalisk paradox, som ett Futur. Imper. i Grekiskan, är man icke då skyldig att uppgifva någon annan autoritet derför, än Blochs, den man dessutom endast äger till hälften? Kan detta ej ske i sjelfva Läroboken, borde det åtmindstone ske i försvaret derför. Vore frågan om dylika autoriteter, så kunde väl Prof. Dahls, den Hr H. alljemnt affecterar att kalla sin lärare, och som dock icke vet af något Futur. Imperat., ensam motväga den anförda; och behöfdes någon vidare motvigt, kunde Rec. på samma vågskål lägga 20 till 30 Grekiska Språkläror, hvaribland några förträffliga,

men hvaraf ingen enda vet af en dylik sällsamhet. Men här är ju alldeles icke frågan om hvad som finnes i Grammatikan, utan blott och endast om hvad som finnes i Språket; icke frågan om den Grekiska, som brukas på Fyen, der Bloch var Conrector, utan om den, som brukades i det gamla Hellas. Hr H. torde således tillåta mig att anse mitt inkast i denna väg såsom alldeles obesvaradt. Det ger hvarken nöje eller ära att hafva rätt mot den, som ej försvarar sig annorlunda. Det är som att disputera omkull en döfstum. Jag är en ädelmodig motståndare, och vill derföre af eget ringa förråd i denna sak meddela följande subsidier emot mig sjelf. *Oἰσε* förekommer Odyss. XXII: 481 och flerestädes, äfven hos Attici; *ἀξετε* står som Imperativ, Iliad. III: 105. Men, säger Hr H., glad öfver fyndet, hvad äro nu dessa ord annat än Futur. Imperat. af *οἰω* och *ἀγω*? Härtill kunde jag svara, att, om så vore, tvänne ord (och flera förekomma icke) ej kunna grunda någon regel mot hela det öfriga språkets sammanstämmande analogi. *'Ειμι*, ehuru praesens, betyder också vanligtvis: jag skall gå (Phrynichus p. 12. Ed. de Paw), *ἐδομαι* jag skall äta, *πιομαι* jag skall dricka; men icke slutar man häraf, att praesentialformen i Grekiskan vanligtvis har bemärkelsen af Futurum. Undantagen göra ju ingen regel, helst då de äro så få. Men jag behöfver icke en gång svara detta. Jag behöfver endast fråga Hr H., hvarföre hvarken han eller någon annan antager ett Fut. Imperat. i Passivum? Vi läse ju *ἐπιβησεο*, Iliad. V: 221, VIII: 105, *καταβησεο*, Iliad. V: 109, *λεξεο*, Iliad. IX: 613, Odyss. XIX: 598, *ὀρσεο*, Iliad. IV: 204, *δυσεο*, Scutum Herculis 108, Iliad. XIX: 36 och flerestädes. Alla dessa ord tyckas ju dock, för att dömma af formen, vara verkliga Fut. Imperat. af Passivum, alldeles som *οἰσε* eller *ἀξε* af Activum. Men i Grekiskan finnas några ord, som äro bildade af Futurum, hvars form de

bibehålla, ehuru de till betydelsen äro verkligen præsentia och som sådana erkännas af hvarje förnuftig språklärare. Sådana ord äro de ofvannämnda: *βησομαι* af *βαω*, *λεξομαι* af *λεγω*, *ὀρσομαι* af *ὀρω*, *δυσομαι* af *δύω*. Sådana äro dessutom *ἵξω* af *ἵκω*, *ἀλεξω* af *ἀλεκω* (Cyrop d. IV: III) och några andra. Att de nu äro verkliga præsentia, det bevisas dels af bemärkelsen, som är præsential, t. ex. *δυσομενος ὑπεριων*, den nedgående solen, Odyss. I: 24, *πληιαδων δυσομεναων*, Hesiod. Opera et Dies 384; dels äfven deraf, att t. ex. af *ἵξο* förekommer Imperfect. *ἵξον*, Iliad. II: 667, V: 773, Odyss. IV: 1, hvilket naturligtvis vore omöjligt, om *ἵξω* vore Futurum. Ofvannämnde Imperativer, *βησεο*, *δυσεο* etc. äro följaktligen icke Imperat. Futuri, utan Præsentis Passivi. Och på samma vis är äfven, i Activum, *ἀξε* icke Futuri Imperat. af *ἀγω*, utan Præs. Imperat. af *ἀξω*, en ny præsentialform, bildad från Futurum; *οισε* är icke Fut. Imperat. af *οιω*, utan Præs. Imperat. af *οισω*, ett nytt Præsens, härledt från Futurum. Härtill kommer slutligen äfven den omständigheten, hvilken Hr H., som Språk-Philosoph, ej bort öfverse, att Imperativen af sig sjelf försätter handlingen i en tillkommande tid (Futurum), och att således tidsbestämmelsen här redan ligger i sjelfva Modus, och ej behöfver att genom ett särskildt Tempus uttryckas. Af denna grund bör i intet språk ett Futur. Imperat. förekomma; och att den finnes anförd i Latinen är ett grammatikaliskt misstag, som af sednare språkkännare blifvit anmärkt.* Det vill således synas mig, Hr H., som om alla andra Grammatici före Er ej skulle haft så alldeles orätt, då de ej antagit Futur. Imperat. i Grekiskan. I andra upplagan af er språklära, hvilken naturligtvis snart blir nödvändig, tror jag derföre att Ni gör bäst,

---

* Rask, Om det Islandske Sprogs Oprindelse, Kbhn 1818, s. 266.

om Ni låter denna Imperativ fara; dels derföre, att han ej finnes, dels äfven derföre att han ej kan finnas.

Rec. har vidare påstått, att det af Hr H. antagna Futur. Conjunct. Act. & Pass., hvilket ej finnes i någon annan Språklära än Blochs, är ett helt och hållet uppdiktadt Tempus, som ej förekommer i Grekiskan. Häremot invänder Hr H. »att hvar och en, som äger en smula SpråkPhilosophie i hufvudet, måtte kunna lära Rec., att då Futurum är ett primitift Tempus, och i synnerhet radicalt i Grekiskan, det omöjligen kan felas i ett så *bestämdt* Modus som Conjunctivus.» Beklaga mitt öde, Hr H. Ingen enda har velat lära mig något dylikt, utan just motsatsen. Jag har verkligen några bekanta, som anses äga mycken både Språkkunskap och Språk-philosophi. De stå på min hylla, och undra till en början, hvarföre Ni kallar Conjunctivus en bestämd Modus. De undra vidare, hvarföre Futur. Conj. skulle vara mera nödvändigt i Grekiskan, än i Latin, der det bevisligen saknas; ty hvad man vanligtvis utgifvit derföre (amavero) är ett Futurum Præteritum eller exactum, tillhör ej Conjunctivus, och kan derföre ej construeras med någon af de partiklar, som ovilkorligen fordra denna Modus (Jfr Bröders mindre Grammatik, öfvers. med tillägg och förändringar af Lindfors, s. 45). De säga mig vidare, att Conjunctivus i Grekiskan, liksom i Latin, utmärker något obestämdt och osäkert, en möjlighet. Men all möjlighet hänvisar på en verklighet, hvilken i detta fall ej kan tänkas, utan såsom framdeles inträffande. När jag t. ex. säger: *οὐκ ἐχω ὁποι τραπωμαι*, non habeo, quo me vertam, så tänkes här den handling, som genom *τραπωμαι* uttryckes, till tiden senare än den närvarande *(οὐκ ἐχω)*. Likaså: *παρειμι ἱνα ἰδω*, adsum ut videam: här tänkes min närvaro *(παρειμι)* såsom något föregående, och seendet *(ἰδω)* såsom en följd deraf. Eller, när jag säger:

ξενισω ὁποτε ἱκηται, hospitio excipiam, ubi venerit, så är här ankomsten *(ἱκηται)* något som väl föregår herbergerandet *(ξενισω)*, men bägge tänkas dock senare än mitt närvarande tillstånd. Det följer härutaf, att all handling just genom Conjunctivus förlägges i ett tillkommande, det vill säga, med andra ord, att Futuri-bemärkelsen här, liksom i Imperativus, ligger redan i sjelfva Modus, hvilken Modus derföre hvarken behöfver eller medgifver något särskildt Tempus Futurum. Just af denna i Conj. redan inneboende hänvisning på ett tillkommande förklaras också den omständigheten, hvarföre så väl andra Tempora af denna Modus, som i synnerhet Aoristen, så ofta förekomma i förening och omväxlande med Futur. Indicativi, och i nästan samma bemärkelse. T. ex. *πληθυν δ' οὐκ ἀν ἐγω μυθησομαι, οὐδ' ὀνομηνω*, Iliad. II: 488, *οὐκ ἐσθ' οὑτος ἀνηρ, οὐδ ἐσσεται, οὐδε γενηται*, Odyss. XVI: 437, *εἰ μεν γαρ κε σε νυν ἀπολυσομεν ἠε μεθωμεν* Iliad. X: 449. Stundom kan äfven Aor. Conj., utan någon sådan förening, i och för sig sjelf gifvas såsom Futurum. T. ex. *εἰπω οὐν σοι το αἰτιον*, skall jag säga dig orsaken? (Platos Theætetus, p. 149, Edit. Stephani); *ποθεν βουλει ἀρξωμαι*, hvarmed vill du jag skall börja?

Men, säger Hr H., om denna bemärkelse af Aor. Conj. är ju här icke fråga. Den hörer ej (tänker han inom sig sjelf) till de många saker, som jag bestridt, utan att känna dem. Jag har ju endast påstått, att Conjunct., utom denna Aorist, äfven äger ett Futurum, som i afseende på formen dermed är lika; det nyssnämnda *ἀρξωμαι* är ju tydligen ett dylikt Futurum. »Ty (heter det i hans förklaring) det har visst aldrig varit äldre Grammatisters mening, att detta Tempus skulle brista, fastän de icke utsatt det, emedan dess form är den samma, som Aoristi.» — Om nu detta är orsaken, så måste väl denna likhet imellan Aor. och Futur.

Conj. gå utan undantag hela språket igenom, så att när formen för den ena är gifven, den andra med det samma är funnen. Likheten måste väl vara, som imellan Dativus och Ablativus i Grekiskan, af hvilka den sednare ej utsättes, derföre att den alltid och utan undantag är lik den förra. I annat fall åter, och om likheten blott i en viss class af Verber inträffar, så hade det ju varit allt för enfaldigt af äldre Grammatici att ej anföra en form, som blott stundom inträffar med den utsatta Aoristen? Det hade ju varit det samma, som om de i Declinationsläran uteslutit Vocativus, emedan denna Casus understundom är lika med Nominativus?

Vi vilje alltså nu något närmare tillse, huru det förhåller sig med denna allmänna likhet mellan Aorist. och Futur. Conjunct. Det första undantag, som dervid möter oss, är en bagatell, bestående nemligen endast af alla Grekiska Verber i Passivum. Jag slår upp Hr H:s egen Grammatik, och lär derutaf, att Aor. Conj. Pass. heter *τιῶ*, men Futur. Conj. Pass. *τισωμαι*. Jag kan utantill hvad Hr H. svarar härpå, nemligen att *ἐτιην* (hvaraf *τιῶ*) icke egentligen är någon Aorist, ehuru han kallar den så, utan ett Imperfectum af *τιημι*. Nu vete vi, att detta *τιημι* ej finnes, men om det funnes, skulle det hafva activ bemärkelse, liksom andra verber på *μι*. Sammanfattar man detta, så är *ἐτιην* en Aorist, som är ett Imperfectum med Passiv betydelse af ett Präsens med activ betydelse, hvilket Präsens likväl icke finnes. Vi lemne till en annan gång detta besynnerliga Tempus, hvari hela styrkan af den nya Conjugationsmethoden visar sig. Hvad åter Aorist. Reciproc. Conj. Pass. (*τισωμαι*) angår, så beror dess form helt och hållet på den motsvarande i Activum, dit vi derföre öfvergå för att se, huru det der förhåller sig med likheten mellan Aor. och Futur. Conj. Skulle icke Hr H. till en början äfven här

vilja bevilja mig ett litet undantag af några hundra verber, nämligen alla sådana, hvari Futuri caracter ej är ς, och således Aoristen förändrar Vocaler, eller, med andra ord, alla så kallade flytande Verbal-former (Verba liquida)? Af *μενω* t. ex. är ju Aor. Conj. *μεινω*, men Futur. Conj., om det funnes, kunde ej heta annat än *μενω*. Af *αγγελλω* är Aor. Conjunct. *αγγειλω*, men Futur. kunde ej blifva annat än *αγγελω*. Af *φαινω* heter Aor. Conjunct. *φηνω*, men Fut. skulle heta *φανω*. Detta går språket igenom i hela denna talrika klass af Verber. Sedan detta är medgifvet, skulle Hr H. ej vidare vilja skänka mig ännu några hundrade undantag från sin allmänna regel, bestående nemligen af alla de mångfaldiga Verber, hvaraf väl Aorist. Indic. och Conj., men aldrig något Futurum förekommer? När nu allt detta medgifves, hvilket det måste, så ser det ju nästan ut, som undantagen uppvägde den allmänna regeln, det ser nästan ut, som om de »äldre Grammatisterna» ej förstått grekiskan bättre än Hr H., så framt de uteslutit Futur. Conj., derföre att det till formen skulle vara lika med Aor. Conjunctivi.

Att Futurum i Grekiskan är ett väsendtligt Tempus, nekar ingen; men deraf följer ännu ingalunda, att man måste intruga det på Modi, der det, enligt sakens natur, ej kan finnas. Detta är onödigt för formen; ty det förekommer ej i hela språket ett enda ord, der detta Tempus i Conj. har en egen form. Det är äfven onödigt för bemärkelsen; ty hvad man förmodligen vill att det skulle uttrycka, uttryckes så väl genom andra Tempora, som i synnerhet genom Aoristen af Conjunctivus. För att, om möjligt är, inprägla detta, till och med hos Hr H., anför jag här ännu några exempel, hämtade endast från sådana ord, der ingen förvexling mellan Aorist. och Futur. Conj. kan äga rum.

Platos Protagoras p. 322, C: *ποτερον ὡς αἱ τεχναι νενεμηνται, οὑτω και ταυτας νειμω*, skall jag utdela dessa såsom Konsterna blifvit utdelade? Hermippus hos Suidas, p. 36, Ed. Aemilii Porti: *ἀγε νυν, ἀγηλω τους θεους*, välan då, skall jag prisa Gudarne? Euripides Ion, 758: *εἰπωμεν ἢ σιγωμεν, ἢ τι δρασομεν*, månne vi skole tala eller tiga, eller hvad skole vi göra? Xenophons Hellenic. IV. 11. 3: *εὐ ἐπιστασθε ότι οὐ μη ἐπιλαθωμαι ὑμων, ἀλλα παλιν παρεσομαι*, I veten väl, att jag icke skall glömma Er, utan åter komma till Er. Lucianus, Oper. T. I., p. 294, Ed. Benedicti: *νυν ἀκουσω αὖθις*, skall jag nu åter höra? Att *ἀκουσω* här ej kan vara Fut., utan Aor. Conj., är klart deraf, att af *ακουω* ej *ἀκουσω*, utan *ακουσομαι*, nyttjas som Futur. Indicat. Jfr Fischeri Animadvers. ad Wellerum, T. II. p. 321. Exempel af samma art, men som här blefvo för vidlyftiga att anföra, förekomma äfven i Aristophanes Acharn. 661, Plutus 481, Vespæ 901, Platos Phædrus p. 227, D. Thucydides II. 13, och på mångfaldiga andra ställen.

Jag drar af allt det nu anförda följande, som det synes mig, ovedersägliga slutsatser: att Futur. Conj. ej kan finnas, till följe af den betydelse Conjunct. äger i Grekiskan: att det är onödigt antaga ett dylikt Tempus för formens skull, emedan ingen egen form för det samma förekommer: att det är onödigt antaga det för bemärkelsens skull, emedan den bemärkelse man skulle vilja tillägga det, uttryckas genom Aor. Conjunct.: att derföre ord, som *ἀρξωμαι, τισωμαι*, ej äro annat än en missförstådd Aor. Conj., hvars form händelsevis inträffar med den, som Fut. Conj., om det funnes, skulle äga: att följaktligen detta Tempus ej finnes i Grekiskan: att det derföre med fullkomlig rätt blifvit uteslutet af alla hittills godkända Språklärare; och att således slutligen Hr H.

återigen låtit narra sig af det vanliga nyhetskrämeriet, som i våra dagar, i och utom Grammatiken, bemästrar sig alla svaga, osjälfständiga och förmörkade hufvuden. —

I anledning af Futur. Conj. har Rec. slutligen yttrat, att om en sådan funnes af *τιησομαι*, den borde vara *τιησωμαι*, icke *τισωμαι*, som den heter hos Hr H. Det grundligaste Hr H. anför häremot är följande: »Kan någon svarfva ihop sådant sladder, utan i nattmössan?» Hans öfriga skäl äro af mindre betydenhet. De lyda så här: »*τιησομαι* är Futur. Indicat. Pass. af den förlängda formen *τιεω*, hvilken således omöjligen kan vara grund för formen af Futur. Conj. för *τιω*, så mycket mindre, som ett Futurum i den ena Modus aldrig af någon, hvilken vetat hvad Grammatik är, antagits till bestämningsgrund för Futuriformen i ett annat Modus.» Men Hr H., bildar Ni då verkligen icke Futur. Conj. af Futur. Indicativi? Bildar Ni icke i allmänhet alla Tempora utom Indicativus af motsvarande Tempora i denna Modus? Bildar Ni icke, som andra menniskor, t. ex. *τετικω* af *τετικα*, utan directe af *τιω*, *ἀγγειλω* icke från *ἤγγειλα*, utan directe från *ἀγγελλω*, *τετυψο* icke från *ἐτετυψο* eller *τετυψαι*, utan directe från *τυπτε?* Gör Ni verkligen alla Modi igenom om den besvärliga formationsprocessen, ehuru lagarna derför ej kunna vara några andra utom, än inom Indicativus? Det är ju, i egentlig mening, att gå öfver ån efter vatten; det är som om Ni, sedan Ni fått ett par handskar, som passa händerna, ännu ville hafva ett par, som passade fingrarna. Jag vet i sanning icke, hvart er vanliga skarpsinnighet denna gång tagit vägen. Icke blott alla andra Grammatici, utan äfven Hr Bloch, den Ni vanligtvis sätter ensam emot dem alla, och mot hela det gamla Hellas, äfven han öfverger Er vid detta tillfälle; ty hos honom står tydligen (s. 106), att »Tempora udenfor Indi-

cativet dannes i alle Modi af de samme i Indicativet.» — Men äfven om vi medgåfve Er denna nya genväg i Grammatiken, så hjelper det Er ju ingalunda vid ifrågavarande fall; ty om Ni endast bildar riktigt, så måste resultatet i alla fall blifva det samma. Ni har nemligen, hvad Ni tyckes hafva glömt, i ert Passivum (s. 72) tvenne Futur. Conjunct., som bägge heta *τισωμαι*. Det förra är Futur. Reciprocum och svarar emot Futur. Reciproc. Indicat. *τισομαι* af *τιω*. Det sednare åter är Passiviskt Futur. och svarar emot Futur. Indicat. Pass. *τιησομαι* af den förlängda formen *τιεω*. Huru heter nu, Hr H., Futur. Conj. Pass. af *τιεω*, hvars Futur. Indicat. Pass. är *τιησομαι*? Får Ni, äfven om Ni bildar det directe från Præs. *τιεω*, någon annan form, än *τιησωμαι*? Men hos Er heter det ju *τισωμαι*, i Dualis *τισωμεθον*, Plural. *τισωμεθα*. Således blir då Futur. Conj. af *τιεω* alldeles lika med Futur. Conj. af *τιω*. Det är detta, som Rec. har klandrat, emedan det strider emot språkets allmänna lagar. Men, invänder Ni, en sådan form, som *τιησωμαι*, förekommer icke i Grekiskan; det vill säga, det Passiviska Futurum har ingen Conjunctivus. Alldeles; men hvarföre utsätter Ni då ej på ert paradigma, att han felas? Hvarföre aftrycker Ni i dess ställe, under rubriken af Futur. Conj. Pass., samma Tempus, som Ni nyss förut anfört såsom Futur. Reciproc. Conjunct.? Att dessutom *τιησωμαι* ej förekommer i språket, hvad gör det, Hr. H.? *Τισωμαι* förekommer ju icke heller som Futurum, af det *τιεω* Ni omtalar brukas ju i Grekiskan intet annat, än Participium Perf. *τετιημενος* och *τετιηκως*, och detta endast hos Homerus och Hesiodus, och dessutom i en bemärkelse, som afviker från den vanliga i *τιω* (Jfr Heyne ad Iliad. IX: 13, T. V. p. 528). Men hvad bryr Ni Er om dylika småsaker? Det är ju här i alla fall endast frågan om uppdiktade Tempora, om en onyttig öfning i Barbarismer. När

Ni gifvit *τιω* sitt Futur. Conj. *τισωμαι*, som ej finnes, hvarför skulle Ni ej äfven, för symmetriens skull, kunna bestå *τιεω* sitt *τιησωμαι*, som ej heller finnes? Det vore ju dock endast en possessio in partibus infidelium, som Ni bortgåfve.

Jag är glad, Hr H., att för ett ögonblick komma ifrån edra egna fel, dem Ni försvarar, till sättarens, dem Ni ger till spillo. Det är nemligen han, och ingen annan, som uteglömt Perfect. Pass.; det är han, som åstadkommit de tre personerna i Imperativus, hvilka som Ni säger, blifvit inskjutne från motstående sida. Jag har länge vetat, Hr H., att Ni ej har någon värre fiende, än Er sättare; det är verkligen han, som är närmaste orsaken till hela Er litteraira ofärd. Jag trodde dock, att det blott var af okunnighet, eller vårdslöshet, som han exponerade Er. Men märk nu hans malice. När han nemligen insköt formen i Imperativus från den motsatta sidan, gaf han sig likväl tid att ändra accentuationen, och härigenom göra det galna ännu galnare. Ty på den motsatta sidan står *τιῶμεν*, men i Imperat. *τίωμεν*, hvilket, som Ni vet, är två särskilda ord. Ni ser således, att det är med berådt mod han chikanerar Er. Då följaktligen karlen är så opålitlig, hvarföre gör Ni ej som den store Henrik Stephanus, eller som Benjamin Franklin? De satte sjelfve hvad de skrifvit. Eller, om er blygsamhet misströstar att kunna likna dem i skrifvande, välan då, låt skrifvandet fara, och täfla med dem i sättandet. Tro mig, Ni förlorar ingenting derpå. Äfven som sättare kan Ni ju på sätt och vis räkna Er till den litterata classen, liksom klockare räkna sig till Prest Ståndet. Vi finge derigenom en eländig författare mindre, och en oförtruten handtverkare mera. Men innan Ni tagit detta kloka parti, säg mig, Hr H., gör Ni då icke som alla andra författare, hvilka låta trycka sina arbeten på stället, der de vistas; ser Ni aldrig sjelf igenom correkturen? Gör Ni det åtmindstone icke vid

ett paradigma i en Språklära, der allt ankommer på bokstafven? Eller, om Er egen dyrbara tid ej medgifver detta, hvarföre antager Ni icke en corrector, jag menar en sådan, som corrigerar icke Er sjelf, utan sättaren. En Spiritus Rector, en *Conrector* har Ni ju redan i Hr Bloch; skaffa Er då äfven en *Corrector*, som är långt nödvändigare. En elak skämtare liknade för några år sedan Er sjelf, som författare, vid ett correkturark; låt se, att arket hädanefter blir correkt.

Beklagligtvis får jag ej längre dröja hos Er sättare; jag måste åter till Er sjelf. Jag har nekat, att formen på *οιην* i Præs. och Imperf. Optativ. Act. äger rum vid andra än Verba Contracta, hvilket Ni återigen påstår. Jag har här väntat något exempel, som bestyrkte Er sats, men måste efter vanligheten åter låta afspisa mig med Blochs intyg. Detta kände jag förut; men huru ofta skall jag då upprepa, att denna autoritet för en så förhärdad tviflare, som jag, är det samma, som ingen, eller som Er egen? Den fullständigaste Grekiska Språklära vi hittills äge (Matthiä Ausführliche Griechische Grammatik, s. 243) anför en mängd exempel af denna form, äfven för Barytona; men de tillhöra alla Perfect., eller Aor. 2, eller Futur. Contractum. För Præsens anföres blott ett enda exempel, *διαβαλλοιην* (Platos Epist. VII., p. 339, D.), men der fordrar meningen tydligen Futur. Optat. således *διαβαλοιην*. Detta har redan Buttman anmärkt. Det är möjligt, att något mindre tvetydigt exempel kunde finnas, men detta hör då åtmindstone till de allra största sällsamheter i språket; och det är mer än troligt, att det icke blir Hr H., som upptäcker det. — —

I afseende på Aoristerna i Passivum har Rec. klandrat dels uteslutandet af Aor. på *θην* från Paradigmat, dels äfven, att Hr H. vill frånkänna den passiv betydelse. I sin för-

klaring nekar han detta sednare, och försäkrar, att han aldrig påstått, det *ἐτιϑην* icke lika väl har passiv bemärkelse, som *ἐτιην*. Rec. måste väl således ännu en gång afskrifva Hr H:s anmärkning (s. 77). Den lyder ordagrannt så här: »Af dessa (neml. *ἐτιην* och *ἐτιϑην*) har den förra formen (*ἐτιην*) ensamt fått passivisk betydelse, och har derföre i Paradigmet blifvit upptagen under namn af passivisk Aoristus.» Men när man säger, att af tvänne former, *ἐτιην* och *ἐτιϑην*, den förra ensamt fått passivisk betydelse, säger man då icke med det samma, att den andra, *ἐτιϑην*, fått en annan? Hvarföre skulle annars den enas passiva bemärkelse anmärkas, om den varit gemensam för bägge? Måste ej en hvar sluta, att blott för denna passiva bemärkelses skull *ἐτιην* blifvit upptagen på Paradigmat, men *ἐτιϑην*, såsom saknande densamma, utesluten derifrån? Eller, om andemeningen af den anförda anmärkningen skulle vara den, att *ἐτιην* icke har annat än passiv bemärkelse, så är ju äfven detta, enligt hvad Rec. visat, ogrundadt. *Σταληναι* t. ex. betyder *resa*. »Det kommer, säger Hr H., af *σταλημι*, en förlorad dialect-form, och upptages derföre under *στελλω*. Det betyder således, fortfar han, att *vara skickad, sändas*, och derföre ligger den reciproka betydelsen af den anförda formen redan *ungefär* i betydelsen af sjelfva Verbet.» Hvad är det för en ungefärlig slutsats, Hr H.? På detta ungefär beror ju hela tvisten. Den rena passiva bemärkelsen *sändas*, nemligen af en annan, är ju något helt annat än den reciproka, *sända sig sjelf*, neutralt uttryckt, *begifva sig åstad, resa?* Denna sednare är det, som tillhör *ἐσταλην*. När t. ex. Thrasycles hos Lucianus (Op. T. I, p. 95) säger till Timon: *σεν δε αὐτου χαϱιν ἐσταλην*, så visar sammanhanget här, att meningen ej kan vara: jag har af en annan blifvit skickad (passivt), utan: jag har skickat mig sjelf (reciprokt), eller, som är det samma: jag

har begifvit mig åstad, har rest, är kommen (neutralt). På samma sätt är äfven förhållandet med denna Aor. 2. Pass. i några andra ord. *'Εμιγην* t. ex. betyder icke: jag har blifvit blandad, utan jag har sjelf blandat mig ibland. *Προμαχαισι μιγεις*, Illiad. IV: 354, är den som blandar, intränger sig ibland dem som kämpa frammanför de andra. Ännu tydligare är denna reciproka bemärkelse af *μιγηναι*, Iliad. XIV: 386, Orphei Argonaut., 476. Likaså Theognis, v. 35: *ἠν δε κακοισι συμμιγης* (der dock andre läsa *συμμιχθης*), om du blandar dig med, d. ä. umgås, lefver med de odugliga. Om man häremot invänder, att denna reciproka eller neutrala bemärkelse dock i sig sjelf ej är annat än en lätt modification af den passiva, och beqvämligen kan förklaras derutur; så är detta i hufvudsaken också Recensentens mening: men han bör då anmärka, att alldeles det samma gäller om den reciproka bemärkelsen af Aor. 1. Pass., t. ex. *κατακλιθηναι*, lägga sig ner, *περαιωθηναι*, färja sig öfver ett vatten, *φοβηθηναι*, skräma sig eller blifva rädd, *πεισθηναι*, *κοιμηθηναι*, *ορεχθηναι* m. fl. I detta afseende äro följaktligen bägge Aoristerne lika, och man kan häraf ej hämta något skäl att upptaga den ena och utesluta den andra. Men det är dessutom så mycket orimligare att upptaga Aor. 2. och utesluta Aor. 1. i *τιω*, som i allmänhet den förstnämnde ej brukas i hela den talrika klassen af Verba pura, hvartill *τιω* hörer, då deremot Aor. 1. der är den enda vanliga. Om man nu äfven vill anse dessa Aorister för Imperfecta, så förändrar detta ej saken. Man kan då säga, att vid ett ord som *τιω* och några tusen dylika rena verbalformer i språket det är onödigt att uppdikta ett nytt Präsens *τιημι*, för att deraf härleda Imperfect. *ἐτιην*, emedan detta Imperf. ej nyttjas; man behöfver i dylika fall endast uppdikta Präs. *τιθημι*, hvaraf Imperf. *ἐτιθην* är brukligt. Till allt detta svarar

nu Hr H., »att han valde *ἐτιῃν* till schematisk, emedan den hade sin tillhörande Futuriform *τιῃσομαι*». Men huru, Hr H.? Har då icke *ἐτιϑῃν* äfven sin tillhörande Futuriform *τιϑῃσομαι*? Är den icke, såsom vi nyss sett, den enda vanliga i *τιω*? Man vet ej, om man skall harmas eller le, när man läser dylikt af en Grekisk Språklärare.

Men öfver detta förfarande (nemligen att upptaga Aorist. Pass. i Passivum och att dertill välja *ἐτιῃν*) påstår Hr H., att han rådfört sig med Prof. Rask, som skall hafva gillat det. Prof. Rask är en utmärkt Språk-kännare, och hvad som mera är, en man af skarpsinnighet och sjelfständigt omdöme. Hans vitsord är således af betydenhet. Hans yttrande öfver Grekiska Conjugationssystemet förekommer i hans redan förut anförda Bok om Isländska Språkets ursprung, s. 176—182. Sedan han här först klandrat det gamla Conjugationssystemet, hvilket också visserligen behöft en revision, som det ock redan af tänkande Språkkännare erhållit, yttrar han sig opartiskt och med urskillning öfver det nya systemet, hvars crassaste form han ännu ej kände, emedan Hr H:s bok ej var utkommen. Han anmärker, att dess skenbara regelbundenhet ingalunda räcker till för de mångfaldiga temporalformerna i Grekiskan, och ej heller förmår att anvisa en hvar sin bestämda bemärkelse, sådan som den bevisligen förekommer hos Grekiska författare. Han anmärker, att det endast åstadkommer en ny förvirring derigenom att det uppger nya præsentialformer för hvarje ordets förändring, hvilka former mångfaldigas utan behof och utan att spår deraf finnas i språket. I anledning häraf föreslår han en medelväg emellan den gamla och nya methoden, och uppställer ett eget Conjugationssystem, hvars granskning ej hör till närvarande tillfälle. Derefter förekommer hvad som egentligen hör till den nu väckta frågan, och lyder sålunda: »den

egentliga passiva formen har blott två tempora: Aoristen med Imperfecti form och ändelser som Activum, och Futurum som derifrån härledes, men med ändelser som i Medium (den tilbagevirkende form). Dessa tvenne temporalformer bildas stundom med, stundom utan känningsbokstafven *ϑ;* och i anledning af sednare fallet har man gjort tvänne nya tempora, nämligen Aor. 2. och Futur. 2. Pass., men då det är högst sällsynt, att bägge dessa finnas i samma ord eller samma dialect, så synes lätteligen, *att det är orimligt att upptaga dessa (nemligen Aor. 2. och Futur. 2. Pass.) som egna tempora i den regelmässiga Conjugationen.*» Men hvad är det nu annat än detta, som Hr H. gjort, då han i sin reguliera Conjugation *(τιω)* upptagit *ἐτιην* (Aor. 2.) i stället för *ἐτιϑην*, och *τιησομαι* (Futur. 2.) i stället för *τιϑησομαι?* Är det icke vidunderligt att åberopa sig en mans vitsord, som förklarar just det man gjort för en orimlighet? Detta är nu hvad Prof. Rask offentligen och i tryck yttrat i denna sak. Han har visserligen tillstyrkt upptagandet af Aoristen och det deraf härledda Futurum i Passivum, men ingalunda af Aor. 2. och Futur. 2., utan tvärt om af Aor. 1. och Futur. 1. Pass. Om han i enskildt samtal med Hr H. yttrat något annat, kan Rec. ej känna, men förmodar, på goda grunder, att detta å Hr H:s sida är ett blott misstag, föranledt af bristande språkkännedom och urskillning. Ty att Prof. Rask i Passivum ej erkänner någon annan form för Aorist. och Futurum än — *ϑην* och — *ϑησομαι*, visar, utom det anförda, äfven hans Tabell, s. 180, 181, der inga andra former än dessa anföras.

Min värdaste Hr Hammarsköld! Prof. Rask öfverger Er således i nöden, liksom hela den öfriga lärda verlden. Det är i sanning ingen glädje att strida med Er; ty det är egentligen ingen strid, der den angripande, om han ej

är alldeles oskicklig, ej gör annat än slår, och den angripne ej gör annat än faller. — —

I afseende på de klandrade Dialect-exemplen kan Rec. ej återtaga något af hvad han anfört. Hr H. röjer om detta ämne, så väl i sin bok som i sin förklaring, så besynnerliga och förvirrade begrepp, att Rec. föga kan hoppas att för honom göra sig begriplig. Hvad skall man säga om en Grekisk Språklärare, hvilken anför som bevis på Attiska dialecten hos Plato, att han skrifver *οὐσιαν*, *σοφιαν*, *ἀμαθιαν*, eller hos Euripides, att han i Accusativus har *Κασσανδραν*? Dialect kallar man ju i Grekiskan, som i andra språk, endast det, som afviker från det vanliga idiomet, från ett antingen verkligen existerande, eller åtmindstone antaget normalspråk. Att nu ett sådant antages i Grekiskan, känner en hvar. När nemligen, omkring och efter Alexanders tid, den nyare Attiska dialecten allt mer och mer uttrångde sina äldre systrar, så uppstod häraf småningom ett språk, som blef icke blott bokspråket, utan äfven det allmänna umgängesspråket för de bildade classerna. Detta språk kallar man derför *ἡ κοινη διαλεκτος*, *ἡ Ἑλληνικη*, Grekiska i allmänhet. Till grund derför låg från början Attiska munarten, men icke den äldre och äkta Attiska, som man finner t. e. hos Thucydides, Aristophanes och några andra samtida Atheniensare. Just denna allmänna Grekiska *(ἡ κοινη)* är det, som alla Grammatici lagt till grund för sina språkläror; det är den antagna normen: endast hvad som derifrån afviker anmärkes som dialectskilnad. Sålunda äro t. ex. *ξυν*, *στρεφει*, *κριθειεν*, Attiska former, emedan man i det allmänna språket sade *συν*, *στρεφη*, *κριθειησαν;* men *σοφιαν*, *Κασσανδραν* och alla dylika äro ingalunda Attiska former; ty så, och ej annorlunda, hette ju ordet vanligtvis, såsom alla Språkläror, till och med Hr H:s (s. 28), lära oss.

Att dessa ord förekomma hos en Attisk Författare, utmärker ännu ingalunda, att de äro Attiska dialectformer; ty dialectform kallas endast det, som afviker från det allmänna, det som norm antagna, hvilket här ej inträffar. På samma sätt, när man säger, att t. ex. Anacreon skrifvit i Joniska dialecten, så vill detta säga, att hans språk har de egenheter, de afvikelser från *κοινη*, som man kallar Joniska; men ingalunda vill det säga, att hvarje ord hos honom skall vara Joniskt, när jag nemligen härmed menar Jonisk egenhet eller dialect. Mångfaldiga ord äro naturligtvis i alla dialecter lika, och händelsen kan göra, att flere rader efter hvarandra bestå af dylika ord. När man derföre ur en dylik Författare vill anföra ett exempel på Joniska dialecten, så bör man ej på måfå och utan urskillning gripa för sig det första, det bästa ställe, man råkar; ty då kan det hända, att den Grekiska Nemesis framlägger ett ställe, som innehåller alldeles ingen ting af den sak man ville upplysa; och detta är just hvad som händt Hr H. i afseende på Joniskan. Jag anför här hans exempel, såsom ett varnande exempel:

᾿Ανακρεων ἰδων με
ὁ τηιος μελωδος
ὀναρ λεγων προςειπε,
καγω δραμων προς αὐτον
περιπλακην φιλησας.

Nu frågar jag en hvar, som vet hvad dialect är: är detta den Joniska? Är det icke den renaste allmänna Grekiska? Finnes här ett enda ord, som icke, i alldeles samma form lika så väl kunde stå och äfven verkligen står hos de så kallade *κοινοι*, t. ex. hos Polybius, eller Plutarchus, der dock ingen plär söka exempel på Joniska dialecten? Hr H. säger i sin förklaring, att han anfört exemplen

egentligen blott för att antyda *andan* af hvarje munart. Med detta ord drifva Författare som han alltjämt sitt spel; det är okunnighetens parol och lösen för dagen. När man ingen ting vet om saken, ropar man på andan; men andan är ingen narr, han kommer ej till alla, som ropa honom; han gör inga bekantskaper, som han sedermera skulle blygas för. Hur inser man dessutom andan af en sak, der man, som här, alldeles ingenting ser af saken? Är det icke alldeles det samma, som om man ville lära andan af en god tragedi ur Prins Gustaf, eller andan af en opartisk pröfning ur de Critiska Brefven? Det fordras verkligen en ovanlig okunnighet eller håglöshet att välja ett sådant exempel, som det anförda; men det är den allra yttersta grad af förhärdelse att dertillmed vilja försvara det.

Exemplet på Attiska dialecten innehåller, såsom Rec. redan anmärkt, icke blott ingen Attiska, utan äfven på köpet Doriska. Att *ἔβας*, *τας*, *ἁδυς*, äro Doriska former, har hittills ingen Språklärare nekat. Det långa *α* i stället för *η* erkännes af alla såsom en caracteristisk egenhet för Doriskan. Sophocles sjelf, hvarur exemplet är hämtadt, nyttjar aldrig utom Choren dessa former, utan i Dialogen alljemnt de motsvarande allmänna *ἔβης*, *της*, *ἡδυς*. Att Attiska dialecten håller medelvägen mellan den Joniska och Doriska, är en riktig anmärkning, då man betraktar saken i allmänhet; men deraf följer ingalunda, att dess egenheter sammanfalla med Joniskans eller Doriskans; ty härigenom skulle den upphöra att vara en särskild dialect. Hvad åter den tanken angår, som Hr H. alljemnt tyckes hysa, att alla former, som förekomma hos en Attisk Författare, nödvändigt just derigenom måste vara Attiska dialectformer, och således utan vidare urval kunna anföras såsom exempel på denna munart; så innefattar den, hvilket jag återigen måste upprepa, en uppenbar orimlighet. När

jag t. e. finner ett ord, som är fullkomligen lika hos Herodotus och Thucydides, hvilket jag finner många gånger på hvar sida; när jag tillika vet, att den förra är en Jonisk, den sednare en Attisk Författare: säg mig då Hr H., till hvilken af de bägge dialecterna hör detta ord? Skulle det ej falla Er in, att det hör till ingendera, att det således duger till exempel för ingendera? Är det möjligt, att Ni icke inser, huru det öfverensstämmande ej kan vara det särskilda, huru det lika ej kan vara det olika, huru det allmänna språket ej kan vara dialectskilnaden? När Ni vidare finner en afgjordt Dorisk form, som *ἁδυς*, hos en Attisk Författare, när Ni finner hela Capitel på Doriska hos den Attiska Thucydides (Lib. V, C. 77, 79.), är det möjligt, att Ni icke begriper, huru dessa Doriska egenheter ej kunna tjena till exempel på de Attiska, som afvika derifrån? Att Ni, äfven sedan Ni blifvit gjord uppmärksam härpå, ännu försvarar en dylik orimlighet, ser jag med förvåning; men att Ni skulle göra det med öfvertygelse, det vill jag, för det allmänna menniskoförståndets skull, ännu betvifla.

Hvad slutligen angår Recensentens yttrande, att Doriskan var den *vanliga* munarten för det lyriska hos Grekerna, så finner han ej heller något skäl att återkalla det. Hr H. har härvid tagit sig den lilla friheten att förfalska Recensentens uttryck, och satt *uteslutande* i stället för *vanliga*, hvarigenom satsen blifvit fullkomligen Hammarsköldisk; ty lyriska dikter funnos i alla dialecter; men de fleste och betydligaste tillhörde Doriskan. Æoliskan, som denne store dialect-kännare åberopar, var föga skild från Doriskan, så föga, att det fullständigaste verk vi äge öfver Grekiska dialecterna (M. Maittaire, Græcæ linguæ dialecti, Edit. Reitzii) ej en gång behandlar denna munart särskildt ifrån den Doriska. — —

Jag gör det ena fröjdesprånget efter det andra, när

jag rätt läser och begrundar alla de förträffliga saker, som förekomma i Hr H:s historiskt-critiska förklaring. Af alla förebråelser, som hans afundsmän gjort honom, är väl ingen mera ogrundad, än den, att han är en tråkig författare. Jag, som dock skulle vara bland hans motståndare, medgifver med glädje, att han är bland de roligaste och mest comiska jag känner. Det comiska är, som vi vete af Schlegel, ett upp- och nervändt Ideal; och det är omöjligt att vara mera comisk än han, när man tager ordet i denna djupsinniga bemärkelse. Det förträffligaste härvid är, att han sjelf alldeles icke tyckes känna sitt comiska värde; men just detta är också rätta adelsbrefvet på hans genialiska natur. Ty det rätta Geniet är, såsom vi alla vete af den nya Aesthetiken, ett medvetslöst tillstånd, ett slags magnetisk sömn; följaktligen måste det högsta comiskt-genialiska vara det medvetslöst upp- och nervända, eller, om man vill uttrycka sig olärdt, en författare, som gör allting bakfram, utan att han likväl sjelf märker det ringaste. Aristophanes är också comisk; men felet är det, att den förgiftige Atheniensaren rätt väl visste, huru rolig han sjelf var på andras bekostnad; Hr H. deremot, som vet om ingen ting, är det aldrig annorlunda än på sin egen. Som hvarje sann konstnär, bringar han alltjemnt sin egen personlighet till ett offer; han är en litteraire sjelf-parodi, han är ett ny-philosophiskt Subject-Object i det comiska. Dessa och flera dylika anmärkningar väcktes hos mig i anledning af det sätt, hvarpå han försvarar de klandrade öfversättningsprofven. Det var, menar han till en början, icke så godt att tolka exemplen riktigt, emedan de äro ryckta ur sitt sammanhang — ett öde, som plär vara vanligt för allt hvad som anföres såsom exempel. För öfrigt äro de, som han försäkrar, icke oriktigt gifna i den del, som skulle tjena till egentligen bevisande exempel.

18—231751. Tegnér, Saml. skrifter. 3.

Således, när exemplet för en regel innefattar tio ord, hvaraf blott ett har direct hänförande till regeln, är det tillräckligt, om detta enda är riktigt öfversatt; de öfriga nio få finna sig i sitt öde. Principen är beqväm; vi vilje nu tillse, huru Hr H. försvarar dess användande. *'Αγις ἐφη τους Λακεδαιμονιους μη ἐρωταν*, heter hos Hr H.: Agis sade åt Lacedemonierna: frågen icke. Häröfver yttrar han i sin förklaring: »att Infinitivet ofta nyttjas i bemärkelse af Imperativ, är ganska visst; och således var det väl egentligen sammanhanget, som skulle bestämma, om *μη ἐρωταν* här borde tagas i den ena eller andra meningen.» Förlåt mig Hr H., det skulle sammanhanget ingalunda bestämma; det bestämmes tvärtom af Språkreglor, så enkla och elementariska, att hvarje nybegynnare måste känna dem. Ty om äfven *μη ἐρωταν* här stode i stället för Imperativus, och således kunde betyda: frågen icke, så återstår ju ändå alltid det föregående: *Αγις ἐφη τους Λακεδαιμονιους*, Agis dicebat Lacedæmonios. Kan detta betyda: Agis sade åt Lacedemonierna? Skulle det då åtmindstone icke hafva stått Dativus, eller en Präposition? Är det möjligt att icke inse, det Infinit. *ἐρωταν* och Accusat. *Λακεδαιμονιους* bero af det föregående *ἐφη?* Det är hårdt att nödsakas göra dylika frågor åt en man, som väl åtmindstone måste hafva genomgått någon Trivialskola; men det gifves, såsom vi se, ingen fråga i Grekiskan, som kan vara för simpel för Hr H. Hvad sammanhanget angår, så förekommer stället hos Plutarchus i hans Apophthegmata Laconica (Opera, T. II, p. 215, D. Ed. Xylandri), en samling af spridda infall och uttryck, der frågan ej kan vara om något annat sammanhang, än det, som hvarje sats äger inom sig sjelf. Det är dessutom besynnerligt, att Hr H. vill åberopa sig på sammanhanget. Det förefaller mig, som när Strepsiades hos Aristophanes svärjer vid de Gudar han förnekat.

Vidare: *Δαρειου διδοντος* (s. 96) är i Hr H:s tanka riktigt öfversatt med: åt Dareios tillbjudande. »Ty, säger han, det hörde till afsigten att dermed styrka regeln, att Activum ofta icke blott uttrycker sjelfva handlingen, utan äfven uppsåtet att handla.» Men hade då icke samma afsigt vunnits, om han öfversatt orden, som de betyda: då Darius erböd, eller ville gifva? Hvarföre var det nödvändigt att här bibehålla participialformen i öfversättningen? Gäller regel icke om Verbum, utan blott om Participium? Om dessutom Hr H. verkligen känt stället i sitt sammanhang (Plutarchus in Alexandro T. I., p. 681, E.), så borde han äfven deraf hafva funnit, huru orimlig hans öfversättning är; ty det är icke åt den frånvarande Darius, utan åt Alexander, som Parmenio säger det anförda. Att Hr H. verkligen vet, att tvänne Genitiver i Grekiskan vanligen uttryckas med *då*, det menar han skall synas af flera ställen i hans bok. Det är också sant, att regeln derom anföres s. 119. Men skulle ej ändå den slutsats, Hr H. vill draga häraf, kunna vara något förhastad? Skulle Hr H. ej höra till det slags författare, hvilka skrifva oändligt mycket, som de ej veta? Skulle förhållandet i denna sak ej vara med honom, som med andra nybegynnare? Så länge de öfverläsa eller afskrifva en regel, veta de den verkligen; men när de sedermera skola använda den, hafva de glömt den, och det är ju då blott smicker, om man säger, att de veta den.

Öfversättningen af *ἀδικειν* med *sakfällas* vill Hr H. ännu alltjemnt försvara. Men *ἀδικειν* är ju först och främst ett Verbum Activum, som construeras med Accusativus, *ἀδικειν τινα*, förolämpa någon; vore detta möjligt, om det hade den passiva bemärkelsen sakfällas? Ordet har äfven en neutral bemärkelse och betyder då *ἀδικον εἰναι*, *παρανομειν*, vara orättvis, afvika från det rätta, från lagen, fela.

Hr H. påstår, att dess egentliga bemärkelse är: *anses hafva afvikit från det rätta.* Hvar står det, Hr H.? Åtmindstone icke hos någon Grekisk Författare, icke heller i något Lexicon. Aristoteles, den man åtmindstone häruti måste erkänna som en ojäfvig autoritet, bestämmer det sålunda (Aristot. Op. T. II, p. 533, Ed. Duvallii) *ἀδικειν ἐστι το βλαπτειν ἑκοντα περα τον νομον; ἀδικειν* betyder att med vett och vilja skada någon, tvärt emot lagen. Detta är ordets activa bemärkelse. Men äfven om vi för ett ögonblick antoge, att ordet verkligen betydde, hvad det aldrig betyder: anses hafva afvikit från det rätta, vore det derföre liktydligt med sakfällas? Sakfällandet förutsätter ju en förutgående tvist, en rättegång, hvarom begreppet ännu ingalunda ligger i att anses hafva afvikit från det rätta. Det förra är en följd af det senare, som kan inträffa, men som lika så ofta kan uteblifva. Herr H. hade lika så gerna kunnat påstå, att *ἀδικειν* betyder *blifva hängd*; ty det är äfven stundom en följd deraf, att man anses hafva afvikit från det rätta. Det omtvistade stället förekommer i öfrigt straxt i början av Xenophons Memorab. Socratis, der hvilken som vill, äfven af sammanhanget, kan öfvertyga sig, att *ἀδικειν*, som der är neutralt, ej betyder annat än *fela.*

Vi komme nu till ett ord, som det är obegripligt att Hr H. ej känner bättre, nämligen *λοιδορεισθαι, smäda.* De gamle Riddarena, som hvarken kunde läsa eller skrifva, förstodo dock åtminstone valspråket på sin sköld. Jag är honom emedlertid förbunden för den sinnrika etymologien (den jag ej påminner mig hafva sett annorstädes), enligt hvilken *λοιδορεω* skulle komma af *λαον δερω.* Men härvid måste jag i förbigående anmärka, att *λαον δερων* icke betyder, hvad Hr H. tror, den som *dräper* folk, utan den som *flår huden* af dem, som t. ex. Apollo gjorde med sin

tids Hammarsköld, med salig Marsyas, i anledning af hans *Poetiska Studier.* Hvad vidare bemärkelsen af *λοιδορεισθαι* angår, så är det ledsamt, att hvarken Lexicographer eller Scholiaster vilja medgifva, att det någonsin betyder *disputera.* De förklara det tvärtom allt jämt med *βλασφημειν*, *συκοφαντειν*, *διαβαλλειν*, *κακως λεγειν*, *ὀνειδιζειν* o. s. v.; allt ord, som aldrig hafva bemärkelsen af disputera. För att imellertid bestyrka denna sednare, har Hr H., emot sin vana, ändtligen anfört ett exempel. Jag blef glad häröfver. Jag har en vurm för dylika exempel. De synas mig i språkfrågor vara nästan de enda bevisande. Jag sätter ett sådant *dictum probans* långt öfver sjelfva Hr Blochs autoritet. Föreställ Er då, Hr H., min ledsnad, sedan jag läst det anförda bevisningsstället. Stället ser jag, men beviset ser jag icke. Döm sjelf. »Theophrastus (säger Ni) har på ett ställe *διαλεγομενων και λοιδορουμενων προς αὐτους*, och nyttjar således *λοιδορεισθαι* som apposition till ett ord som betyder 'Samtala'.» Anvisningen att stället finnes hos Theophrastus i allmänhet är god, men litet obestämd. Hr H. citerar ej annorlunda, det må nu vara för att bry sin motståndare, eller för att slippa att bry sig sjelf. Rec. tackar imellertid sin lycka, eller sitt minne, att han funnit detta ställe, äfvensom de föregående. Det förekommer i Theophrasti Caracterer, i det betydningsfulla Capitlet, som handlar om Galenskapen (s. 25, edit. Sahl), och lyder sålunda: *και τουτο δ' ἀν εἰναι δοξειε των περισταμενων τους ὀχλους, και προσκαλουντων, μεγαλη τη φωνη και παρερρωγυια* *δ ι α λ ε γ ο μ ε ν ω ν* *προς αυτους και* *λ ο ι δ ο ρ ο υ μ ε ν ω ν*, d. ä.: Det samma (nemligen att vara galen) tyckes äfven gälla om dem, som ropa till sig och samla omkring sig en hop folk och med hög och förskriken röst *tala med dem och säga dem otidigheter.* Hvarföre skulle man här öfversätta *λοιδορεισθαι* med disputera? Kan man icke, Hr H.,

säga otidigheter i ett samtal, utan måste det, efter er tanka nödvändigt ske skriftligen, eller i tryck? Att *λοιδοϱεισθαι* genom ett *och* står i förening med *διαλεγεσθαι*, bevisar ju för er sak alldeles ingen ting. Tusende ord kunna på detta sätt stå i förening härmed, utan att detta förändrar deras bemärkelse. Man kan ju också säga *διαλεγεσθαι και ὁμολογειν*, samtala och medgifva; slutar Ni deraf, att medgifva är det samma, som disputera? Man finner begripligt, hvarföre Ni vill mildra bemärkelsen af *λοιδοϱεισθαι;* men innan Ni kan öfvertyga oss, att det betyder disputera, måste Ni söka ett annat bevisningsställe ur Grekiskan. Men jag säger Er på förhand: Ni finner det icke förr, än Ni finner den philosophiska stenen, eller Jonismen i de anförda verserna af Anacreon.

Innan jag lägger Theophrastus ifrån mig, måste jag nödvändigt göra Hr H. uppmärksam på hvilken skatt han, ehuru ovetande, äger i denna Författare, och just i det Capitel, hvarur ofvanförda ord äro hämtade. Det handlar, som redan är sagdt, om galenskapen *(ἀπονοια)*, och innehåller en mängd af träffande och tänkvärda drag, hvaraf jag här blott vill anföra några. En galning *(ἀπονενοημενος)*, säger Theophrastus, är en sådan, som ej frågar efter att vara vanryktad och skymfad *(κακως ἀκουσαι και λοιδοϱηθηναι)*. Han är alltjemnt invecklad i tvistigheter, dels såsom angripande, dels såsom angripen *(δικας τας μεν φευγων, τας δε διωκων)*. Man ser honom beständigt med pappersbylten i händerna *(ὁϱμαθους γϱαμματιδιων ἐν ταις χεϱσιν ἐχων)*. Han försmår ej heller att upphäfva sig till anförare för en mängd torgskrikare och rabulister *(πολλων ἀγοϱαιων στϱατηγειν)*. Nu frågar jag Er på samvete, Hr H., är icke denne Theophrastus en gyllene man? Är icke detta enda Capitel mera värdt, än månget Domcapitel? Jag frågar Er på samvete, om jag nu återigen har orätt, då jag råder Er att

läsa och återläsa det, icke blott för att deraf lära, att λοιδορεισαι lika så litet här som annorstädes betyder disputera, utan äfven, och i synnerhet, af vissa andra orsaker, dem jag öfverlemnar åt dig, du gunstbenägne läsare, att af egen skarpsinnighet gissa. — —

Och härmed skulle det då synas, som hade jag verkligen fört mitt lilla critiska vaktskepp oskadadt tillbaka öfver den vredgade Lorenzofloden. En enda anmärkning återstår mig ännu att besvara, hvilken Hr H. flera gånger upprepar: den nemligen, att min recension ej är nog omfattande, ej utmärker hvad som i hans bok är det egna och caracteristiska. Är meningen härmed den, att mycket ännu finnes i hans bok, hvilket kunde och borde behandlas på samma sätt, som det nu genomgångna, så är anmärkningen grundad. Men en dylik recension blefve då föga mindre vidlyftig än boken sjelf. Ty i en tvist med Hr H. måste man utgå ifrån och bevisa det allraenklaste, det mest bekanta, hvarom ingen menniska tviflat. Det är en språk-kännare, med hvilken man måste begynna nästan vid innanläsningen. Att dessutom icke finna sig belåten med det redan anförda, är ju dock att vara allt för oförnöjsam. Hvad fordrar väl Hr H. mera till en oduglig Grammaticus, än att han ej förstår Conjugationsläran, ej förstår Dialecterna, ej förstår Syntaxen, till den grad, att han ej kan riktigt öfversätta efter sina egna öfversatta reglor? Hvad vill han man skall säga om det egna och caracteristiska i en eländig compilation? Det är, helst för en Compilator, omöjligt att i en så bearbetad sak, som Grekiska Grammatiken, göra allting galet; och Hr H:s bok innehåller också (för att nyttja Schillers ord) mycket både sannt och nytt; men det sanna deri är icke nytt, och det nya är icke sannt. — Är åter meningen med nyssnämnda anmärkning den, att jag för att recensera hans bok, bort ingå i en fullständig

critik öfver Hemsterhuysiska Conjugationssystemet, hvilket han påstår sig följa, ehuru han såsom vi sett, mycket utvidgat och förbättrat det; så måste väl en hvar inse, att det vore olämpligt att nedlägga en dylik undersökning i ett populairt Dagblad, och ännu olämpligare att adressera den till en sådan kännare i Grekiskan, som Hr H. Hvad jag för min del tänker om denna method, hoppas jag är klart äfven af det anförda. Den bländar vid första påseendet med sin skenbara enkelhet och regelbundenhet. Den sätter för ett ögonblick Helleniska språkstammen i kruka; men de väldiga rötterna vidga sig, och krukan brister. Grekiskan är ett Democratiskt språk; man måste lemna det sina nycker, om man vill blifva det mäktig. Af alla vår tids yppersta Språklärare, af Hermann och Matthiä, af Buttman och Thiersch m. fl., är derföre denna teori länge sedan bestridd och vederlagd och förkastad. Endast i Norden hör man den ännu omtalas; ty echot är starkt bland de Svenska bergen, och ljuder länge ännu, sedan rösten tystnat. Hvilken outsäglig förvillelse, hvilken ytlighet och oreda denna Basedowska method i Grammatiken verkat bland nybegynnare i vårt Fädernesland, derpå behöfver jag ej anföra något annat exempel, än den nybegynnarens, hvars namn det vore oartigt att nämna för Hr Hammarsköld.

Mitt papper lider till slut, Hr H., och jag ville dock så gerna ännu säga Er några förbindliga ord. Jag gissar, att Ni, som jag, börjar finna denna grammatikaliska tvist tråkig. Vi vilje alltså lemna derhän edra nya åsigter af Grekiska Conjugationssystemet och edra originalidéer öfver dialecterna. Hvarföre skulle vi också tvista om sådana saker, som Grekiska tempora, hvilka ej finnas i Grekiskan, eller andan af Joniska dialecten, i verser, som ej äro Joniska? Jag återkommer alltså till edra öfversättningar. Ni har rätt deruti, att de, som förekomma i er Grammatik, och

hvaraf vi granskat några, äro profbitar ryckte ur sitt sammanhang, hvaraf lätteligen förklaras, att man finner så litet sammanhang i dem. Ni har äfven rätt deruti, att de endast äro anförde som exempel på reglorna, hvarigenom det naturligtvis blef nödvändigt att oriktigt öfversätta alla sådana ord, som ej directe hänföra sig till regeln. Men Ni har ju äfven gjort flera andra öfversättningar, jag vill ej säga utan, men åtminstone utom Grekisk Grammatik. Det är i dem ej frågan om några andra reglor, än dem Ni practiskt lemnar blifvande Öfversättare. Men huru beklagar jag ej vid detta tillfälle, att jag ej äger alla dessa classiska verk! Det är sannt, jag hade flera gånger kunnat hafva dem för en spottpenning; men jag är envis, jag vill vänta till dess jag får dem för hvad de äro värda. Till all lycka äger jag dock er Stjernhjelm. Häri har jag naturligtvis låtit saxen bortrensa allt det onödiga slagg, hvari Ni, efter er vana, inbäddat den gamla kraftiga Sångarens guldkorn; men ibland det, som jag för märkvärdighetens skull låtit stå qvar, förekommer äfven en öfversättning ur Xenophons Memorab. Socratis (s. 207—211). Det är ett af edra sednaste arbeten i den classiska litteraturen, och vi hafva således här tillfälle att beundra den fulländade mästaren. Öfversättningen innehåller väl blott tvänne blad; men lejonet känner man på klospetsen, och Hr H. på första sidan. Tillåt mig derföre i anledning häraf några välmenta frågor och anmärkningar.

S. 207. »Ögonen hade hon vidt och uppåt öppnade, men drägten sådan att den mycket måtte *kringlysa.*» I originalet står: *τα δε ὀμματα ἐχειν ἀναπεπταμενα, ἐσθητα δε, ἐξ ἡς ἀν μαλιστα ὡρα δ ι α λ α μ π ο ι.* Vi lemne derhän de vidt och uppåt öppnade ögonen; men i den sednare meningen kan jag omöjligen finna mig. Xenophon säger ju ingen ting annat, än att drägten var sådan, att Gudinnans skön-

het så mycket som möjligt kunde framlysa derigenom, eller, med andra ord, sådan, att den ej bortskymde hennes behag. *Διαλαμπω* skulle väl kunna betyda kringlysa; men subjectet till detta verbum är ju här *ὡρα*, skönhet. Det var således icke drägten, som skulle framlysa, utan det var skönheten, som skulle framlysa genom drägten. Skillnaden är, tycker jag, påtaglig.

S. 209. »Att du måtte sofva ljuft, bereder du dig icke allenast mjuka bolstrar, men äfven dynor och *kuddar ofvanpå dynorna*». I grekiskan står *ὑποβαθρα ταις κλιναις παρασκευαζεις*. Skall detta vara kuddar ofvanpå dynorna? *Ὑποβαθρον* betyder ju i allmänhet hvad man sätter inunder en sak, ett stöd, en fot. Man skulle således förmoda, att här vore frågan om fötterna på soffan *(κλινη)*, och de latinska versionerna hafva äfven verkligen fulcra, sustentacula lecticis. Men detta torde vara mindre rigtigt. Xenophon berättar nämligen på ett annat ställe (Cyropæd. VIII: 3), att de veklige Perserne nyttjade icke blott mjuka sängar, utan att de till och med satte sängfötterna på tapeter *(των κλινων τους ποδας ἐπι ταπιδων τιθεασιν)*. Något dylikt förekommer äfven om Sybariterna, om Rec. minnes rätt, hos Athenæus. I anledning häraf förklarar Hindenburg till detta ställe *ὑποβαθρα* med *ταπιδες*, mattor, som breddes under sängfötterna; och Wieland (Attisches Museum, Th. III., s. 121.) öfversätter: den Bettstellen sogar noch Tapeten unterlegen. Hvilkendera af dessa förklaringar man nu antager, så komma i alla fall *ὑποβαθρα* att vara under sängen, dit följaktligen också Hr H:s *kuddar ofvanpå dynorna* måste förfoga sig.

S. 210. »*Löpande efter nöjet* i ungdomen, spara de besvären åt sin ålderdom». I Originalet: *τα μεν ἡδεα εν τη νεοτητι διαδραμοντες, τα δε καλεπα ἐις το γηρας ἀποθεμενοι*, d. ä. de *genomlöpa*, de uttömma nöjet i ungdomen etc.

Διαδραμειν med accusativus kan ju aldrig betyda annat, än genomlöpa, gå igenom. Brasidas t. ex. (Thucyd. II: 25) *διεδραμε το των 'Αθηναιων στρατοπεδον*, gick igenom Atheniensiska lägret. Att genomlöpa nöjets bana, att ej lemna något nöje oförsökt, är ju någon ting helt annat, än att *löpa efter* nöjet, hvilket skulle heta *μεταδραμειν*. Både språkbruk och sammanhang bevisa här misstaget.

S. 210. »*Före arbetet* försagda och under arbetet nedtryckte.» Här, Hr H., måste jag nödvändigt fråga Er: nyttjar Ni icke något hittills obekant Manuscript af Xenophon, t. ex. ur Herculanum? Jag anser för omöjligt, att Ni skulle kunnat öfversätta på nyssnämnda sätt från de tryckta Editionerna, som vi andra begagna; ty dessa innehålla ingen ting annat än följande: *τοις μεν πεπραγμενοις αἰσχυνομενοι, τοις δε πραττομενοις βαρυνομενοι*, efter orden: de blygas för *hvad som är gjordt*, och finna sig besvärade af hvad som göres: det vill säga, de skämmas för sitt fordna uppförande och nedtryckas af hvad de nu måste göra, af sitt närvarande tillstånd. Men att *skämmas för hvad man gjort*, Hr H., kan väl icke vara det samma, som att *vara försagd före arbetet?* Jag slutar häraf, att Ni verkligen har någon särskild codex, obekant för den öfriga lärda verlden. Gif då ut den, Hr H., gif åtmindstone ut varianterna; ty annars är Allmänheten nog elak att tro, att det är af lutter okunnighet, som Ni öfversätter så förvändt.

Rec. kunde ur den två blad långa öfversättningen tjena med ännu flera dylika exempel; men de anförda synas honom mer än tillräckliga att bevisa, huru det egentligen står till med Hr H:s Grekiska språkkunskap. De enklaste ställen äro honom för svåra, och han borde ej skrifva, utan länge ännu läsa den Grekiska Grammatikan. Det är så mycket svårare att förklara hans misstag på nyssnämnda ställen, som han citerar Pariser-editionen af 1625,

hvari version finnes. Men olyckligtvis är denna version på Latin, och således för Hr H. obrukbar. Ty den, som läst hans noter till Virgilius, vet väl, att hans Latin liknar hans Grekiska, och att han fullkomligt är hvad Cicero kallar *par in utriusque orationis facultate.*

Hr Hammarsköld är en Man, som i mera än 10 år gjort sig öfverflödigt bekant i vår läsande Allmänhet. Hans namn har spridt sig, liksom tistel på en vanhäfdad åker, i nästan alla delar af vår Litteratur. Han har försökt sig i Poesien; och hans dikter hvila långt för detta med kamraterna på botten af den flod, som kallas Lethe. Han har försökt sig i Philosophien; och Artemidori Drömlära är mera läst och bekant än hans cabbalistiska uppsatser. Han har försökt sig i den egentliga Konstläran; och detta Blad förvarar deröfver ett vitsord, som är det enda, hvilket ännu påminner om tillvarelsen af hans verk. Han har försökt sig i Grammatiken, och visat sig der, som annorstädes, utan beläsenhet, utan reda, utan urskillning, med ett outsläckligt begär till nyheter, ju orimligare, ju bättre. Men det, hvari han mest och oftast försökt sig, är den vittra Critiken, och deri rörer han sig ännu; men egentligen är det väl blott stjerten, som rör sig tills sol går ned: hufvudet är länge sedan borta. Den oblidkeliga glömskan gjuter alltjemt sitt grummel i hans spår; men han brottas med dess vågor, och simmar ännu med oxblåsor under armarna. — Men detta uttömmer ej ännu på långt när hans caracter som författare. Han har hos oss uppträdt såsom en motståndare af den allmänna känslan, det allmänna omdömet. Han har gjort hvad han kunnat för att öfvertala Nationen, att nästan allt hvad den hittills värderat i Skald-

konst eller Vältalighet är idel uselheter. Han har sökt öfvertyga oss, att det ej finnes någon annan sanning än den nya, som han hämtar ur de Tyska barnböckerna för dagen. Han har, för att bevisa sina satser, infört en ton i Polemiken, som hittills varit ohörd bland hyfsade folkslag. Han har satt pöbelskriket på noter och smädelsen i system. För sin egen styl har han vid dylika tillfällen valt sig tvänne mönster: Pythia i Delphi, som talade i gåtor, och Sagokungen öfver Thronderna, om hvilken Sturleson berättar, att han skällde två ord, när han talade det tredje.* Angriper man nu denna Man med förnuftiga grunder, går man honom på lifvet med skäl och bevis, då gör han som Cacus i Eneiden, han pustar rök och mörker omkring sig i sin håla. Anfaller man honom med skämt och qvickhet, då skriker han på ytlighet och flärd, liksom vore den plumpa dumheten ett nödvändigt vilkor för grundlighet och insigter. Talar man harmens och förtrytelsens språk till honom, då ropar han på bitterhet och personliga anfall, han, som förnött sitt lif i tadlet, han, som nerspottat nästan allt hvad hans fädernesland för närvarande äger snillrikt och vördnadsvärdt. Det är förgäfves, att det allmänna åtlöjet, den allmänna oviljan sätter sin häl på hans nacke: han känner det icke. Achilles kunde dock såras i foten, men Hr H. är skottfri: han kan, som författare, hvarken såras i eller med foten. Han står med lugn på sin litteraira schavott och skrifver, för att fördrifva tiden, en ny bok deruppe. Han är, som det gamla Rom, modigare efter hvart nederlag. Han är som Thors bockar i Sagan: hvarje qväll slagtades de, men hvarje morgon stego de oförtrutna öken upp igen och drogo kärran. Och sålunda stiger äfven Hr H. upp och spänner sig för den litteraira skottkärran, der han förer nu Schiller och Leopold,

* Hakon Adalsten Fostres Saga, s. 138. Ed. Peringsk.

dem han klandrar, nu Melusina och Pelle Båtsman, dem han berömmer. Han kan ej hvila, ty han är Litteraturens Brandvakt, som går omkring och vill släcka ljusen; han kan ej tiga, ty han är den förderfvade tidsandans echo. Han är som ett nyfödt barn: så framt det lefver, skriker det; han är som en dissonance: den är blott till derigenom att den låter illa. Rec. väntar således ingalunda att bringa honom till tystnad; han väntar tvärtom att ännu en gång se sig besvarad med skäl, hämtade ur Grammatikens apocryphiska böcker, och med uttryck, hämtade från drängkamrarna. Men i denna sak anser han ej mödan värdt att vidare ingå i något svaromål. Handlingarne i målet ligga nu inför den kunniges ögon, och han väntar tigande dess dom. —

Den gamle Phoebus-Apollo, den Helleniske Guden, strålar munter och klar der ute, och rycker med hvarje dag högre och högre upp i den växande våren. Hur skönt blickar han ej in genom mitt fönster, hur präktigt förgyller han ej mensklighetens ärestoder, de gamla Grekerna, på min hylla! Ty ännu älskar han sina landsmän, han älskar sitt modersmål, det sköna, fria, mångfärgade, olympiska språket. Måtte han då vaka öfver dess ringa qvarlefvor i Norden, måtte han med vredgade pilar afhålla en hvar, som utsträcker plumpa klåparhänder att mästra på dess eviga byggnad!

———

Plato och poesien.

En gammal tvist, säger Socrates hos Plato, skiljer Philosopher och Poëter; och beviset härföre lemna Platos egna skrifter allt igenom. Ty i de äldsta tider voro i Grekland liksom annorstädes skalder och vise ej åtskilde: ett gemensamt namn och en gemensam Sångmö förenade dem. Men då sedermera poesie och vettenskap skillde sig från hvarannan, eller rättare då det nakna begreppet ville stifta ett eget rike, inom hvars gränsor det påstod att sanningen var instängd, men Dikten deremot blef quar i sitt gamla fädernesland, der skönheten herskar; då uppträdde Skalden och Philosophen som fiendtliga makter emot hvarandra, och det med så mycket större förbittring som de förut varit förenade, likasom krigen mellan nästgränsande och beslägtade folkslag alltid föras med största bitterhet. Kriget var således långt före Platos tider börjadt. Heraclitus hade redan långt förut yrkat att Homerus borde spöas och Xenophanes hade ådragit sig namnet af Homerförtramparen. På sin sida blefvo Poëterna dem ej heller något skyldiga; och det blodiga sätt, hvarpå Aristophanes persifflerade till och med en Socrates, är verldsbekant. Platos ovilja emot poëterna kan således synas tillhöra hans skrå, och kunde äfven ensamt såsom esprit de corps förklaras. Men på andra sidan synes det dock oförklarligt, huru en så poetisk natur som Platos kunde så helt och hållet misskänna poesiens väsende. Att han sjelf i sin ungdom skall ha diktat både Heroica och en tragisk

tetralogie, må nu vara grundadt eller icke; så mycket är åtminstone säkert, att poeterna haft ett märkbart inflytande på bildningen af hans styl och maner. Ty Plato är, om man blott betraktar stylen, den mest poetiska af alla prosaister. Hans uttryck är vanligtvis ej prosa, utan upplöst vers. Han kläder begreppet så ofta han kan i en skimrande drägt, han är rik på liknelser, han frossar i bilder. Emedlertid är detta blott den yttre sidan af hans poesi, som lättast faller i ögonen; men den inre är väsendtligare. Hans vigtigaste satser sluta sig vanligtvis till någon myth, eller utgå derifrån. Fans en sådan myth så begagnade han den; fans den icke så diktade han den sjelf. Hans philosophie är menskliga förnuftets mythologie. Den dialogiska formen i hans skrifter är också ingalunda tillfällig: den är tvertom väsendtlig för hans framställningssätt. Ty han framställer ej sanningen såsom något redan funnit och färdigt: han söker den med sin läsare: hon bildas och växer under våra ögon: det är sanningens formationsprocess som han visar. Hans method är med ett ord genetisk. Men just härigenom har han också så mycket lif och verkelig handling: ty begreppens utveckling som sker småningom är analog med den dramatiska handlingen i poesien. Äfven de handlande personernas caracterer äro med poetisk kraft bildade och bibehållna, och beundransvärd är i synnerhet den oändliga rikedom, hvarmed Socrates alltjemnt är framställd, ständigt skiftande och dock ständigt den samma. Hvilken skillnad emellan den ironiska, parodierande, skämtande Socrates i Phædrus, och den döende i Phædo! Och likväl är det ändå omisskänneligen samma caracter, den personifierade visheten och dygden, som alltjemt blickar medömksamt och ironiskt ner på lifvet och med lugna ja muntra blickar ser på döden och sjunger sin svanesång vid befriarens annalkande. Hans dialoger kunna derföre med skäl anses som philosophiska dramer. Det går dess-

utom genom alla hans skrifter en ton af äkta hellenisk lefnadsglädje, en munter åsigt af lifvet, som så gerna förenar sig med Musernas och Gratiernas dyrkan; och Plato förklarar på mera än ett ställe sin beundran för poeternas skönheter, i synnerhet för Homerus. Att nu en sådan man endast af afundsjuka och missunsamhet skulle förklara sig emot dem, det vilja vi akta oss att tro en Athenæus eller hans likar eller ens Dionys[us] Halicarnass[us]. Orsaken måste ligga djupare. Den måste sökas i Platos egna åsigter af poesien och konsten i allmänhet. Alltså 1:o poet[iska] konstens natur, 2:o konstens afsigt och ändamål, 3:o inflytande, helst ethiskt.

1:o) All konst, såvida den skall förtjena sitt namn, måste enligt Plato grunda sig på philosophie. Ty om det man genom konst vill framställa, måste man ha en fullkomlig kunskap, men en sådan kunskap vinnes allenast genom philosophie och den dialectiska methoden, som skiljer hvarje sak i sina särskilta slag och åter sammanfattar denna mångfaldighet i en enda idé (quæ res ipsas in species suas discernit, rursusque singula idea una comprehendit). Det är i synnerhet bristen på en dylik kännedom af sitt ämne och af sakens sanna natur, det är jagandet efter blott sken och sannolikheter, det är bristen på riktig philosophisk method, som Plato klandrar hos tidens sophistiske vältalare, så väl på andra ställen som i synnerhet i Phædrus och Gorgias: ty vältalighet, utan sanningens kännedom, förtjenar ej namnet af konst, utan konstlös färdighet (sine arte usum). Då följakteligen den philosophiska methoden är så nödvändig för konsten, så följer deraf att den konst, som står i närmaste förening och samband med philosophien, äfven måste vara den högsta och ädlaste. Detta är nu hvad Plato med ett besynnerligt namn kallar den erotiska konsten och hvars föreskrifter Socrates lemnar i Phædrus och Diotima i Symposium;

ty egentligen menar han dermed ingen ting annat än konsten att hos sig sjelf och hos föremålet för sin kärlek bringa till verklighet och åskådlighet idén om det sköna, hvilken idé philosophien efterforskar och betraktar. Ty den platonska Eros är ingen ting annat än begäret att bilda det sköna, helst hos ett skönt föremål. Den utgår väl från det kroppsligt sköna, men höjer sig derifrån till själens högre skönhet, till skönheten i tänkesätt, och skönheten i vettenskap och slutligen till det högsta af alla vettenskaper som är vettenskapen om det sköna, hvars betraktande utgör det menskliga lifvets högsta sällhet. Härigenom är det sköna blifvit en philosophiens tillhörighet. Den erotiska konsten är således ej annat än den högsta graden af mensklig utbildningskonst, den är den bildande philosophien, philos[ophien] sjelf betraktad såsom konst, den hör mera till uppfostran än till kärleken i vanlig bemärkelse tagen. Derföre var också denna konst den enda, som Socrates sade sig känna, okunnig i alla andra. Derföre, när Socrates för Phædrus framställer den bekanta mythen om själarnas tillstånd före födelsen, och huru de, allt efter som de sett mer eller mindre af det verkeliga och sanna *(το ὀν, το ἀληθὲς)*, öfvergå till mer eller mindre ädla menskoarter, så hörer väl (såsom man borde vänta af en philosoph) philosophen till första classen, men i samma class står äfven erotikern. Poëten deremot kommer vida längre ner på denna rangordning, i sjette classen, ej långt från sophisten, som intar den åttonde, eller närmast den sista. Ty från philosophien är poesien på mångfaldiga sätt skild och aflägsnad. Ty först och främst är poesien icke egentligen någon konst: den beror helt och hållit på ingifvelse af Gudarna, hvarförutan allt poetens bemödande är fåfängt. Poeten är en helig sak; men han beror icke af sig sjelf, han kan ej sjunga annat än hvad Guden förestafvar, han är i ingifvelsens stunder beröfvad sansning och medvetande. Han är

som spåmannen eller orakelsångaren, hvilka också tala endast af ingifvelsen. Gudarna beröfva både honom och dem sansningen för att bevisa, att det förträffliga som de framföra ej är af dem sjelfva, utan af en högre makt. Hvarje skönt poem är derföre ej något menskligt, utan ett gudomligt verk. Skalden är Gudarnas tolk, är derföre sjelf gudomlig, men konstmässig är han icke. Deraf kommer det också att poëten vanligtvis känner så litet och ytligt den sak han framställer, då nemligen frågan är om dess rätta väsende. Men det är också icke saken sjelf, utan dess bild, icke sanningen utan skenet som poëten vill visa oss. Ty all poesie är till sitt väsende imitatif. Detta gäller väl tydligast om den dramatiska; men Plato anser med rätta Homerus såsom den dramatiska poesiens fader och ledare. Men i hvarje sak är idén eller urbilden det första, hvilket innehåller sakens verklighet *(το ὄν)*; det andra är saken sjelf (sådan nemligen som den visar sig här i sinneverlden); det tredje slutligen är sakens bild (simulacrum), hvilken af efterhärmarn uttryckes. Denne sednare befinner sig således i tredje led aflägsnad från sanningen. En sådan efterhärmning omfattar och sträcker sig till mångfaldiga saker; och den kan det äfven lätteligen, ty den vidrör endast litet af saken, utan uppehåller sig vid dess bild. Således gifves det t. ex. nästan ingen mensklig konst som Homerus i sina sånger ej vidrör; men icke får man häraf sluta, att han verkeligen innehade dem alla; ty i den händelsen skulle han ej ha inskränkt sig till efterhärmningen, han skulle heldre bemödat sig om saken sjelf, han skulle förr vilja vara den berömde än den berömmande. Ehuru han alltså prisar hjeltarna och stats- och regeringskonsten, så ha vi dock icke hört att något krig blifvit lyckligt utfördt efter hans föreskrifter, vi ha ej hört, att någon stat blifvit af honom försedd med visa lagar, som t. ex. af Lycurgus eller Charondas eller Solon. Vi ha ej heller hört att

han gjort några vigtiga upptäckter för konst och vettenskap såsom Thales eller Anacharsis, eller att han som Pythagoras genom privat handledning fört någon till dygd och sanning; ty ehuru han målar dygdens bild, och skönt utsmyckar, känner han den dock icke. Hela denna konst alltså, såsom imitatif, består blott i flärd och sken, är så vidt som möjligt aflägsnad från sanning och verklighet, och bör derföre snarare betraktas såsom skämt och barnlek än som allvar.

II. Detta är nu ungefärligen hvad Plato yttrar om Poësiens väsende. I sammanhang dermed står äfven hvad han på flere ställen anför om dess afsigt, hvaraf följande synes mig vara det hufvudsakliga. Det goda *(ἀγαθὸν)* bör vara högsta ändamålet för alla våra handlingar; för det godas skull bör man söka det angenäma, ej det goda för det angenämas. Detta gäller äfven om konsten. Men det gifves två slags konster: en som endast åsyftar det angenäma, en som åsyftar det goda. Den förra behandlar sitt föremål utan insigt, följer endast tradition och bruk, är derföre ej att anse som konst, utan blott som en färdighet; den sednare åter undersöker naturen af det föremål, hvarpå hon skall användas, känner alltså grunden för hvad hon gör och kan aflägga räkenskap derföre. Dessa begge konstarter äga rum såväl för kroppen som för själen. Den ena gör afseende endast på dess bästa och hvad som för henne är nyttigt eller skadligt; den andra åter söker endast förskaffa henne nöje, obekymrad huruvida det kan vara skadeligt eller ej; dess princip är följakteligen smicker. Till dylika smickrande konstfärdigheter, hvilka ej åsyfta någon förbättring, hör äfven Poësien. Sålunda söker t. ex. tragiska poësien endast att behaga åskådarne: hvad de skulle höra ogerna, om också aldrig så nyttigt, utesluter den. I detta afseende öfverensstämmer den fullkomligen med vältaligheten, den vanliga nemligen och sophistiska, som i Gorgias förlöjligas. Ty när

man från poesien borttager modos, numerum & versus, är det återstående blott tal (oratio, λογος). Poesien är derföre endast en konst att tala till folket. Hvad som alltså gäller om talaren, att han nemligen endast borde söka att hos åhörarna väcka rättvisa och återhållsamhet, samt aflägsna dess motsats, det samma bör äfven gälla om skalden, och i allmänhet om hvarje konstnär. — Att nu poesien åstadkommer nöje, är onekligt, men derför följer väl ännu icke, att detta är hennes enda syftemål. Deremot är det fullkomligen riktigt, att hon icke åsyftar moralisk förbättring.

Vi befinna oss nemligen nu i medelpunkten af Platos lära om poesien, och hvarur egenteligen och rättast hela hans vedervilja mot denna konst bör förklaras. Han betraktade henne nemligen väsendtligast från den ethiska sidan, och ville att hennes värde skulle förnämligast bero derpå att hon befordrade dygd och goda seder. En sådan åsigt af saken är också icke ovanlig; och ännu finnes mången som i poesien nödvändigt vill höra en dygdepredikant, likväl troligtvis utan att ana, huru Platonisk han härigenom är. Att nu en sådan fordran innefattar en orimlighet är väl icke svårt att visa. Ty hvarföre skulle det sköna, som poesien eller konsten i allmänhet söker, vara mindre värdt än det sanna eller det goda? Den æsthetiska förmågan hvarken kan eller bör underordnas någon annan. Hon utgör tvertom en integrerande del bredvid och jemte, ej under den intellectuella och moraliska, som är den egentligen förbindande länken, som är menskliga naturens medelpunkt. Poësien har derföre sitt ändamål och sitt värde inom sig sjelf. Hon utgör en stat för sig sjelf: det första man hos henne måste erkänna är hennes sjelfständighet och oafhängighet; hon är för fri, för ädel för att tjena. Det är äfven så orimligt att fordra, att hon skulle bidraga till moraliteten och endast derigenom få sitt värde, som om man fordrade, att hon nödvändigt skulle befordra vetandet

och förståndets upplysning. Hennes inflytande i begge dessa afseende kan aldrig vara annat än tillfälligt. Det högsta man af poesien i intellectuelt eller moraliskt afseende skulle kunna begära vore väl, att hon i intetdera af dessa vore direct skadlig, h. e. hvarken föranledde till falska begrepp eller till förderfvade seder. Men hvarhelst detta verkeligen inträffar, är orsaken dertill ej att söka i poesien sjelf, utan i det förvända sätt hvarpå hon uppfattas. Ty är frågan om begrepp, så ger ju poesien sig aldrig ut för annat än dikt. Hon skall icke recensera verkligheten, utan framställa något som är högre och skönare än verkligheten. Hennes rike ligger i möjligheternas land. Hon skall ej undervisa, utan endast bilda. Hon skall ej vara en schola på jorden, utan en syn i molnen. Men af den som ej gör något anspråk på att bli trodd, kan man icke säga att man blir narrad. Den sanning hon innehåller kan ej vara annat än symbolisk. Är åter frågan om sederna, så älskar visserligen poesien lifvets muntra njutning och framställer som oftast dess sinliga nöjen: i synnerhet gäller detta om den Grekiska poesien i allmänhet och särskilt om den Homeriska, hvars caracter är barnslig och glad sinlighet. Men hos Hom[erus] åtminstone är en sådan framställning alltid så godtrogen och öppenhjertig, att den i oförderfvade sinnen ej väcker någon förargelse. Naturen är aldrig obscen, och konsten är det ej heller, så framt hon med rent sinne uppfattar naturen. Det ligger då något heligt och oskyldigt i hennes bilder, huru yppiga de än må synas. Naken stod i templen Apollo, nakna Gratierna; endast en barbar skulle vilja öfverhölja dem. I allmänhet kan man väl säga, att poesien ej förderfvar sinnena, hon upptänder blott de redan förderfvade. Sedeförderfvet kom i Grekland som annorstädes icke från poesien, men poesiens obscenitet — t. ex. den comiskas — kom af sedeförderfvet.

Emedlertid är det hufvudsakligen på detta moraliska in-

flytande som Plato grundar poesiens landsförvisning från sin Stat. Platos Stat är ingen ting annat än moralitetens idé realiserad icke hos en enskildt, utan hos ett folk, hans politik är derföre det samma som hans moral, endast använd i en större scala. Det var således naturligt, att all bildning hufvudsakligen måste riktas till detta ändamål, och att alla måste underordnas det samma. Det hörde också i allmänhet till andan af de gamles lagstiftning, att den enskilte ej skulle ha något annat ändamål eller något annat värde än det allmänna, eller med andra ord att det privata skulle helt och hållit sammansmälta och hopväxa med det offentliga. De gamles lif var nemligen offentligt i en vida högre betydelse än något nuvarande folkslags, af anledningar som det icke hör hit att utvickla. Det privata lifvet var för dem intet: man kunde säga att de lefde på torget och under öppen himmel. Staten tillvällade sig från början den unge medborgarens uppfostran: hon lade så till sägandes beslag på alla dess krafter. Menniskan var endast det hon var i staten, eller med andra ord, menniskan försvann för och i medborgaren, så framt hon icke uppoffrades derföre. Derföre sattes all vettenskap och all konst, så vidt möjligt var, i förhållande till staten: all bildning var civil. Blott under sådana omständigheter var det möjligt, att en tänkare som Plato kunde uppställa en sats som den att i en välbeställd stat friheten att dikta i poesi, i målning, i hvad konst som helst skulle stå under offentlig uppsigt, och prisa den Egyptiska lagen, till följe hvaraf det var på förhand bestämdt, hvilka former och hvilka sånger som voro sköna, och förbjudet att använda några andra. Det är omöjligt, att han icke skulle inse, att ett sådant tvång måste upphäfva konstens väsende, hvars lif är frihet, och att Pegasus i oket ej kan vara annat än ett lastdragaredjur. Men han ansåg den ej kunna äga något högre och värdigare ändamål än ett politiskt: diktningsför-

mågan hörde, liksom alla andra menniskans förmögenheter, till statsmedlen. Vigten af den vittra bildningen insåg Plato riktigt och yrkar på många ställen, att den bör föregå all annan. För att vara rättvis böra vi äfven medgifva, att poesien, helst den Homeriska, hade i Grekland ett anseende och derigenom ett inflytande på allmänna tänkesättet och i synnerhet på ungdomen, hvaraf svårligen något annat folkslag företer exempel. Homerus lästes i alla scholor. Man åberopade sig hans vitsord vid förekommande tvistigheter. Han ansågs innefatta summan af all mensklig vishet. Man betraktade honom såsom Greklands lärare och uppfostrare. Att känna och kunna förklara poeterna, helst de episka, ansågs som den väsendtligaste delen af mensklig bildning (liberalis institutio). Der lemnades ingen annan religiös undervisning än den som hämtades ur poeterna. Homerus utgjorde Grekernas Bibel. Det var naturligt att hans dikter och myther, på detta sätt fattade, skulle åstadkomma en mängd orimliga och äfven ovärdiga föreställningar. Poesien erhöll härigenom äfven ett theoretiskt inflytande, som ej kunde vara likgiltigt. Hvad Plato såväl härom, som om dess verkan på sederna anför, är ungefär följande.

Sådana myther som de, hvilka förekomma hos Hesiodus och Homerus t. ex. om Kroni förhållande till sin far och sina söner, om jättarnas strid mot Gudarna, om Gudarnas strider sinsemellan, om Juno fängslad af sin son, om Vulcanus nedstörtad från Olympen af sin far o. m. d. äro både ovärdiga Gudarnas höghet och måste äfven ha ett förderfligt inflytande på ungdomens tänkesätt. Att man vill förklara dem allegoriskt förbättrar ej saken; ty det unga sinnet kan ej urskilja hvad som är allegoriskt eller ej. Derföre anser Plato nödvändigt att i staten stadga vissa typer för dikten, så framt den nemligen rör Gudarna. Hufvudprincipen härföre är den att man alltid måste framställa hvarje Gud så-

dan som han är. Mot denna princip strider t. ex. Homers fabel om Jupiters tunnor, fyllda med godt och ondt; ty från Gudarna kommer blott det goda: det onda blott såvida man kan betrakta det som straff. Likaså är det äfven stridande häremot, då Homerus låter Jupiter genom en bedräglig dröm narra Agamemnon till ett slag med Trojanerna; ty det är falskt hvad poeterna föregifva, att Gudarna någonsin vilja bedraga oss genom falska skepnader eller ord eller gerningar; ty Gudarna äro till sin natur oföränderliga och sannfärdiga. Ännu märkbarare och förderfligare är de poetiska dikternas inflytande på sederna (moraliskt). De skada och quäfva en af de menskliga hufvuddygderna, tapperheten *(ἀνδρεια)* genom de öfverdrifna föreställningarna om rysligheterna i Hades, hvarpå flera exempel anföras ur Odyssén, och i allmänhet genom en veklig klagan öfver de döda, som t. ex. Achillis öfver Patroclus, Priami öfver Hector, Jupiters egen öfver Sarpedon. De motverka äfven och ännu mera en annan mensklig hufvuddygd, sjelfbeherrskningen *(σωφροσυνη)*; ty de framställa alltjemt exempel af vrede och öfverilning, af frosseri och vällust, med ett ord af alla skamliga passioner. Sådana äro t. ex. Achillis skällsord emot Agamemnon, hans hotelser mot Apollo, hans grymhet, hans snikenhet eller de yppiga målningarna om Jupiter och Juno på Ida, eller om Mars och Aphrodite m. fl. dylika. Dylika dikter måste derföre afskaffas för att icke förderfva ungdomen. Hvad som i allmänhet förmår menniskan att kämpa emot sin smärta och fördraga den med ståndaktighet är förnuft och lag; hvad som drar den dertill är det sinliga. Den förnuftiga principen är genom sin enhet och oföränderlighet föga tjenlig för den poetiska efterhärmningen; men väl den motsatta sinliga som är utmärkt genom sin omvexling och ostadighet. Denna smickrar poesien, på den verkar hon i synnerhet och skadar och försvagar härigenom den förstnämnde. Således när vi

t. ex. hos Homerus eller någon annan tragicus höra en hjelte som beklagar sig, och visar de våldsammaste tecken af sin sorg, så röras vi häraf och känna ett varmt deltagande, vi beundra äfven poeten för hans lifliga framställning. Men just detta deltagande är förderfligt och förvekligar sinnet; ty af det främmande öfvergår alltid något till eget, och den som närer ett ömt medlidande för andras plågor kan ej med ståndaktighet uthärda egna. På samma sätt är äfven förhållandet med kärlek och vrede, och i allmänhet med alla vare sig sorgeliga eller angenäma sinnesrörelser, som kunna bli föremål för poetisk framställning, och derigenom i sinnet uppväckas och stärkas; med ett ord, hon vattnar hvad som borde förtorkas, hon gör till herskande hvad som borde lyda. Af alla dessa anledningar förvisar Plato Poëterna ur sin idealiska stat, likväl med hedersbetygelser. Ett undantag äger likväl härvid rum. Ty den poetiska framställningen *(λεξις, διηγησις)* är trefaldig: enkel *(άπλη διηγησις)*, imitatif *(δια μιμησεως)* och blandad *(δια ἀμφοτερων)*. Den förstnämnde då poeten endast framställer egna känslor och tänkesätt, såsom i dithyramber och i allmänhet i det lyriska: den andra då han endast efterhärmar andras, såsom i dramatiken: den tredje, då begge delarna ömsevis äga rum, såsom i epos. Af dessa tillåtes endast den förstnämnde i Platos Stat, för att prisa Gudarna och store mäns ära, och i allmänhet sjunga dygdens lof och lycksalighet. De sednare åter, epos och drama, förvisas helt och hållet, och öfverhufvud all sådan poesi, som ej äger en sträng och allvarsam, utan en veklig eller vällustig caracter; ty får den inträde, så skola passionerna herrska i staten i stället för lagen och förnuftet.

Dessa äro nu Platos tankar om poesien, till större delen med hans egna ord uttryckta. Den är, i afseende på sin natur, flärd och lögn; till sin afsigt, smicker och behagsjuka; till sitt inflytande slutligen, vidskepelse, sedeförderf och vek-

lighet. Denna förvända åsigt beror, som redan förut är anmärkt, hufvudsakligen derpå att han i allmänhet anser poesien såsom något subordineradt, något som ej äger ett eget sjelfständigt väsende, och väger henne blott på moralens, eller som hos honom är det samma, blott på politikens vågskål. Man behöfver således icke att söka någon annan anledning till hans hårda omdömen öfver en konst, den han erkänner sig älska, hvars skönheter han sjelf, så vidt det inom philosophien är möjligt, ofta använder. Det förtjenar dock uppmärksamhet, att Plato sjelf tyckes likasom ogerna nedstiga till poetiska bilder och myther, med hvilka han ej synes hafva något rätt allvar. Derföre äro också hans poetiska beskrifningar så ofta rent af parodiska, helst ifrån Homerus eller någon annan mimisk skald. Det är liksom om Poesien såsom framställande konst ej tillfridsställdt honom, liksom försmådde han henne derföre att hon drar det högre och andeliga ner till det sinliga och der framställer det i bilder. Derföre tillintetgör han och upphäfver sin egen skapelse med ett ironiskt löje, liksom för att visa, att det sanna och verkliga, hvartill philosophien sträfvar, är något oändligen högre än dess sinnliga tecken, huru sköna och träffande de än må synas. Detta är den platonska Ironien, vida åtskild från den Socratiska, åtminstone sådan som Xenophon troligtvis med större historisk riktighet framställer henne.

BREF

Till J. Adlerbeth.

Lund d. 27 Febr. 1817.

Kste Bror.

Det gläder mig på det högsta, att Erik Gustaf fått professionen, som han så väl förtjent. Jag började verkeligen bli orolig då underrättelsen derom dröjde så länge, och fruktade, att Tranér skulle utestängt honom; ty att Lindfors ej skulle komma i fråga tog jag från början för gifvet. Han har också i denna sak visat sig litet vankelmodig. Den ena dagen hette det att han ej ville ha sysslan, den andra att han skulle göra allt för att få den. Hade han fått den, så hade det gjort hans olycka; och derom är han nu också öfvertygad. —

Det är beklagligt, att jag aldrig är i stånd att få något svar af Exc. Engeström rörande Munktorp. Redan i November månad erbjöd han mig 100 t:r af Engelharts lön, om jag ville quarstanna. Jag svarade derpå att denna förmån vore passagere, men om han kunde försäkra sig om dess fortfarande ville jag afstå från min ansökan till Munktorp. Som jag sedermera ej hörde af honom, tog jag

mitt partie och inskickade min ansökan. När han nu ville, att Sönnerberg skall dela med mig är jag naturligtvis från contractet, och måste således fortfara i ansökningen; men hur skall den kunna lyckas utan Cancellerens förord, eller ännu mera om han lägger sig deremot? Det olyckligaste härvid är äfven, att jag ej vågar skrifva till någon af Statsråderna innan jag har min Cancellers samtycke; ty naturligtvis rådfråga de honom. Att Excellensen menar mig väl, erkänner jag med tacksamhet; men en besynnerlig envishet är det af honom att nödvändigt vilja fästa mig på en punkt der jag hvarken har trefnad eller bröd. Utgången af löningsfrågan måste jag dock afbida innan jag något vidare kan företa. Till Hamp. Mörner har icke jag utan Tornerhjelm skrifvit. Till Excell. Brahe känner jag alldeles ingen canal. — Gud vet, hur man skall bära sig åt för att väl komma genom alla dessa krokvägar.

Jag skickar härhos några stycken för Iduna. Hvad öfversättningen af Vafthrudnismal angår, så har jag väl begagnat både Thorlacius och Sandwig samt äfven Baggesens sköna, men ofta osäkra öfversättning, men vid flere ställen fruktar jag dock att ha misstagit mig, i synnerhet vid de dunkla stropherna om Mögthrasirs döttrar. Här i Lund är nu ingen, som kunnat lemna mig någon upplysning. Af Bröderna Grimm skall en Tysk öfversättning vara utgifven, den jag ej haft tillfälle att få se. För öfrigt har min afsigt ej varit att lemna någon egentlig verbal öfversättning, som den af Voluspa eller Solarljod, utan snarare en i poetiskt hänseende läsbar, dock så att originalets mening och anda bibehölles. Huru detta lyckats få vi nu se. Klosterruinerna är ett gammalt stycke, hvarmed jag ingalunda är nöjd, och som ej utan en stark revision kan tryckas, den jag fruktar ej lönar mödan för ett sådant lappri. Uppmaningen till din Far har jag alldeles förlagt.

Kan jag finna den så skall den komma, ehuru den ej är mycket värd. Men vore det ej mera passande att trycka den i Stockholmsposten, som har en större publik än Iduna?

Gud välsigne dig, k. Bror, för all din godhet och vänskap. Helsa Bröderna tusenfaldt och framför min vördnad för T. Rosenstein och din Far.

Din redlige

T—r.

*

Till C. P. Hagberg. 2.

Lund d. 6 Mars 1817.

Min kste Bror!

Tack för ditt bref och för längesedan! — — —

Min ansökan till Munktorp är långt före detta inlemnad; men i ansökningsvägen är jag ständigt olycklig. Sist var det Medicin, nu åter är det Navigation, som ligger mig i vägen . . . Jag ville dock rätt gerna ha Munktorp. Kan du sjelf eller genom dina vänner bidraga härtill, så gör det. Ty i längden blir mig dock Skånska luften för tung; och skall jag dö författardöden som mitt öde tyckes vilja, så hungrar jag dock hellre ihjel annorstädes än här. —

Bullan mot Atterbom är visserligen icke från Lund. Här sades en tid allmänt, att den skulle vara af Ödmann. Nu ha vi längesen glömt den. Det samma hade vi utan tvifvel gjort med Atterboms hyperfysiska försvar, om icke med hvarje postdag nerkomme ett ark deraf, fulltryckt med gåtor. Oxen idislar åtminstone på halm och hö; men den, som lägger sig ner och idislar på det absoluta, tuggar på baraste väder och är dertillmed högfärdig öfver sin tiggarmåltid!

Helsa Wallin. Jag tycker i det hela rätt bra om honom för hans sjelfständighet och allvar. Han gjuter sig den ena ärestoden efter den andra, med modellerna ur den nya och ciseleringen ur den gamla Scholan. Eller rättare, han är sjelf en egen Schola, hvarur vi alla kunde lära något. De få ord, han i företalet till sin Psalmbok (som också är en commentarius deröfver) sagt om förhållandet mellan det gamla och nya, är utan tvifvel det riktigaste, värdigaste, sannaste som i hela denna osmakliga tvist hittills blifvit anfördt. Detsamma har jag, och troligtvis hvarje opartisk och förnuftig mska i Sverge tänkt, ehuru vi ej kunnat säga det, eller åtminstone ej ge tillbörligt eftertryck åt våra ord. Det är en glädje att se huru han står och visar r—n åt den gamla och tänderna åt den nya secten. En herlig attityd, den jag önskar att han aldrig måtte förändra! Men, en smula för gudelig synes han mig också. När man af Davids arfskap fått harpan, kunde man väl lemna ruelsen åt andra syndaträlar. Vidrigt är det mig också att äfven han så ofta deltager i de moderna förhastade jubelropen om en nu först vaknad religiositet, som skall förbättra verlden från grunden och hvaraf vi för 5 el 6 år sedan ej skall ha vetat någon ting. Tror han då verkeligen att tidens sår ej ligga djupare än att de så der lösligen *borttvättas*, vore det äfven med vigvatten? Tror han att de fromma minerna i Tidens banditansigte betyda något annat än hyckel? Tror han att den moderna gudaktigheten är annat än den omvända sidan af narrkåpan, sedan fritänkeriet blifvit utslitet? Jag tror så fast som något menskligt hjerta på religion och andakt, liksom jag tror på mitt bättre väsende, på konst och odödlighet; men på den färska omvändelsen, på psalmen under galgen, tror jag ingalunda, förr än jag får se dess frukter. Det vore väl om heligare, renare hjertan klappade nu i manligare bröst än fordom;

men hvaraf skulle vi sluta det, hvaraf skulle vi ens hoppas en anledning dertill i framtiden? Se på tidens tecken i norr och söder! Vet du en nedrighet, ett barbari, en vanvettig fördom, hvars upplifvande de ej förebåda? Ser du någonstädes gerningen bättre, tanken ljusare, hjertat renare? Tidens orm byter ofta om skinn; men vederstyggligare än nu, just nu, har jag aldrig sett den, så långt historien räcker tillbaka, hväste han också idel psalmer, och vore också hans rygg fullmålad, som en grafsten, med bibelspråk. — Men nog och för mycket härom.

Palm och Euphrosina må väl. Det börjar nu att synas på henne, hvarmed hon tillbragt sina lediga stunder. Palm yfves som en kalkontupp kring sin höna. Hur står det till i ditt hus? Helsa hjerteligen din Fru från oss alla, och kyss på mina vägnar lilla Sina, som väl nu glömt bort Svärfar. Alla mina ungar äro raska och springa som kid i dalarna.

Helsa alla bekanta och glöm ej alldeles bort

din redlige Vän

T.

Till J. Adlerbeth. 3.

Lund d. 24 April 1817.

HedersBror! Jag har 2:ne bref att tacka dig för; det sista fick jag redan för åtta dagar sen; men en förkylningsfeber har nödsakat mig att hålla mig inne nu en hel vicka, och i dag är första dagen jag kunnat vara oppe. För den öfversända Boken är jag dig på det högsta förbunden. Jag har väl ej ännu kunnat studera den så att jag bör dömma deröfver: dertill fordras, att man jemför Originalet och af öfversättningarna åtminstone Voss'; men af den flygtiga genom-

läsningen, hvartill jag hittills haft tid, är jag redan öfvertygad att Voss ej mera är den förnämste öfversättaren af de gamle. I Satirerna och Epistlarna har din Fars öfversättning ett gifvet företräde i afseende på lätthet och otvungenhet; och det samma hoppas jag äfven i det hela skall gälla om Oderna. Betänkelig synes mig likväl efterbildningen af alla Horatii versformer utan undantag. Så länge man ännu håller sig vid den Sapphiska, Alcaiska, Asclepiadiska, Glykoniska och Pherecratiska, går allt väl; men de Joniska t. ex. ha, för mitt öra åtminstone, ingen takt, och den Jambiska Senarien i Epoderna förekommer väl flere än mig som en misslyckad Alexandrin, ehuru jag nogsamt vet att denna versart både af Tyskar och Danskar är upptagen, i synnerhet i Tragedien. Dock härom, så väl som om öfversättningen sjelf, mera en annan gång. Framför emedlertid för din far min varmaste och uppriktigaste tacksägelse; ty för allt som hedrar och gagnar vår litteratur är jag, så väl som en hvar, som älskar den, tack skyldig; och sedan Kellgrens död har ingen Svensk man med det allvar och den framgång som din Far arbetat för Svenskt språk och skaldekonst.

Det gläder mig, att de öfversända styckena ej alldeles ogillas. Öfver de omtalta förändringarna komma vi väl öfverens. Känner du Rask? Jag önskade gerna att han före tryckningen ville genomläsa min öfversättning af Vafthrudnismal; ty på flere ställen är jag osäker om jag träffat meningen rätt. Jag har här ingen som kunnat upplysa mig. Är det sant hvad jag hört, men ej vill tro, att Liljegren blifvit Rask föredragen såsom Translator för Isländska MSCr? Det synes mig alltför absurdt. Liljegren känner jag af gammalt.

. . . Exc. Engeström har anmodat mig att återtaga min ansökan till Munktorp; men det gör jag icke. Det be-

ror ju ändå af honom och de öfriga att afslå den. När kommer Munktorp att bortgifvas?

En annan sak måste jag också bedja dig om. Conrector Palm i Malmö har klagat öfver förslaget till Burlöfs Consistoriella Pastorat, och hans klagomål äro redan comunicerade Consistorium härstädes till förklaring. Den hvaröfver han klagade, Comministern Julius, är nu död — det säges att han supit ihjel sig. Frågan är nu den huru hans rum på förslaget skall fyllas. Hade inga klagomål varit anförda, så skulle naturligtvis fjerde man gått in på förslaget, och Palm vore då i alla fall utestängd; men då nu ingen af de öfrige medsökande anfört klagomål och således låtit förslaget för sin del bli lagståndet, tycker jag att Palm som den ende klagande borde kunna hoppas det lediga rummet. Någon bestämd lag lär ej finnas härpå; men Consistorium lär tillstyrka detta. Saken är för Palm af högsta vigt; ty får han förslag är han säker om sysslan. Han är min gamle vän och har derför anmodat mig be dig tala till hans förmån hos Landshöfd. Rosenstein. Palm är i öfrigt en mycket skicklig Scholkarl. Hans Tal om de gamla språkens studerande i scholorna har du kanske läst. Gör hvad du kan till hans bästa.

Är det sanning att Berzelius går till Berlin som Professor? Jag vill väl icke förmoda att Regeringen släpper ur landet en man som gör det så mycken heder.

Jag är litet matt efter min sjukdom och orkar ej skrifva längre. Tala med R— om min affär. Jag vet att han vill mitt bästa; och skall jag nödsakas att stadna qvar här så är och blir jag en ruinerad man. Helsa alla Bröderna och förglöm ej din

redlige Vän

T—r.

4. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 1 Juni 1817.

Min k. Bror Hagberg!

Ditt Document åtföljer härjemte påtecknadt. Engeström är i Blekingen, der han reser omkring med vår och fästmö, och lefver som Bacchus på sitt tåg till Indien. Jag hoppas att hans underskrift ej behöfves, då du sjelf är känd af vederbörande. — — —

Förlåt mig att jag skrifver så sällan. Jag har alltjemnt göromål och bekymmer som hindra mig att så ofta jag ville göra mig påmint hos mina vänner. Denna termin i synnerhet har här varit ett grufligt examinerande, disputerande och allt slags spegelfäkteri. Öfver examinandi äro alla vredenes skålar utgjutna. Här har fallit ett hagel af admittitur, som troligtvis skulle ha nedslagit hela vishetsgrödan, om det ej lyckligtvis till större delen fallit på halleberget. Våra Candidater äro endast 29, men deremot tänka vi promovera 15 JubelMagistrar. Det skall bli intressant att se ålderdomen och barndomen på en och samma Parnass. Jakob Faxe blir Primus och Ekstrand troligtvis ultimus. Jag har ej examinerat någondera och har således ett fredadt samvete.

Hvad behöfver du att bekymra dig öfver Wallmarks förbittring? Den mannen skadar sällan någon annan än sina vänner. Jag är emellertid ganska nyfiken att få läsa ditt Tal. Att vänta tills tryckningen blir allt för långt. Skulle du ej kunna skicka mig Manuskriptet mot förbindelse att ej visa det för någon, om så erfordras. Jag hade väl lust att se hvad du tänker om vår tid. Du har frågat mig min tanka; men svaret är svårt och kunde lätteligen bli för vidlyftigt för ett bref. Man kan säga att Tiden,

liksom andra stora Generaler, manövrerar endast för att förvilla; det är ej lätt att dömma, hvaråt han egenteligen syftar. Att vi lefva under jordskalfvet af den Fransyska Revolutionen är väl onekligt; och synnerligen enfaldig synes mig deras tanke som påstå att denna Revolution nu är slutad eller ens nalkas sitt slut. Men denna Revolution åsyftade väl från sin början ingen ting annat än politisk frihet; och att detta mål också, åtminstone till en viss grad, skall uppnås, derpå synas mig alla Tidens tecken tydligen hänvisa. Eller hvad betyda annars de allmänna ropen, från norr till söder, på representativa Statsförfattningar, på ett liberalare förhållande mellan Regent och Undersåte, en mindre skarp gränsskilnad stånden emel. o.s.v., och som nu mera ingenstädes synas vilja stadna vid blotta ropandet? Att Despotismen på några ställen under sin gamla form går igen och spökar, kan ej förvilla andra än dem som äfven annars tro på spöken. För min del är jag öfvertygad att hans tid är förbi. Derföre föll också det största och kraftigaste som Nyare Historien och kanske all Historia kan uppvisa. Napoleon föll, icke genom sina eländiga motståndare, utan derföre att Despotism är alla starka själars uniform; derföre att hans ande var rakt motsatt Tidsanden med hvilken han brottades och som var starkare än han. — Men just genom denna yttre politiska Tendens skiljer sig väl också den Revolution, hvari vi lefva, från alla nyare märkvärdiga och verldsomfattande omhvälfningar, t. ex. Reformationen som till sin innersta rot och grund var religiös och intellectuel, eller med ett ord, andelig. Det är sant, den hade äfven stora politiska följder; men dessa voro ej de egentligen åsyftade och följaktl. ej heller de väsendtliga. Skulle ej förhållandet nu äfven vara enahanda? Hufvudsaken är det politiska; den inre revolutionen i tänkesätten, som måste ligga till grund

för all yttre, är i det hela politisk; den religiösa och vetenskapliga, som visat sig, äro mer eller mindre tillfälliga följder och reactionsprocesser, följaktligen utan betydelse och varaktighet. När huset är uppmuradt, faller stellaget. Det är sant, dessa följder synas vid första påseendet allvarsamma nog; men förråder icke just det öfverdrifna och carrikaturmässiga i dem, det hårfina i Vettenskapen och det munkaktiga i Religionen, förråder ej detta tillräckligen deras natur såsom blott reaction och motsats af den förflutna practiska och fritänkeri-andan? Synes det icke, som man numera vore både grundlig och gudfruktig, icke på allvar, utan par dépit, och derföre att begge delarna för 20 år sedan ansågos för bondaktiga? Hvad särskilt angår den herrskande hyperfysiska Speculationen, så kan jag omöjligen förmå mig att anse den vara af något slags betydlighet, eller ha några vigtiga följder. Att förnuftet svärmar betyder väl ingenting annat än att bien svärma, nemligen afsigten att öfverge hjernans kupa. — Vigtigare vore utan tvifvel en förändring i afseende på Religionen, hvilken alltid, så snart den är äkta, är practisk; men hvaraf slutar man då att en sådan förändring verkeligen finnes hos pluraliteten annorlunda än som mode eller grimace, och hos mången kanske af ännu sämre motiver? Jag talar neml. om de bildade classerna som ge ton; ty hos de lägre, hos allmogen har den heliga lampan aldrig slocknat; men klarare och renare kan hon brinna genom oljan som både du och mången annan gjuter därpå. — Således, på en grundlig och beståndande politisk förändring i Europa synas mig Tidens tecken hänvisa; men ingalunda på en vettenskaplig eller religiös. Jag tror att Tidsandan, såsom annat förnuftigt folk, har blott en hufvudafsigt i sänder, och just derföre också genomdrifver den. Det öfriga är medel eller följd eller blott tillfällighet. Men om dessa

icke sedermera i sin ordning åter bli hufvudafsigt, det hvilar på Gudarnas knän; men innan dess hvilar grafstenen på oss. —

Angående Hedemora har jag skrifvit till Järta; men så länge jag icke kan förmå Engeström, Excellensen, att med allvar intressera sig för min ansökan, är ingen lycklig utgång att hoppas. Genom bref till honom, dem han dessutom ej läser, uträttas ingen ting. Skulle du ej vid tillfälle kunna förmå Rosenstein att tala till honom i denna sak, och föreställa honom att jag har alldeles samma skäl nu att söka Hedemora, som förut Fellingsbro? — Huru går det med Palms affär? Vaka deröfver så godt du kan, och när något blir afgjordt så låt mig veta det.

Helsa Wiborg. Jag har nyligen till Idunas 7de Häfte afsändt en hel hop småstycken; men äfven för Stockholmsposten skall jag väl hopskrapa något, så snart neml Terminen slutar och här blir litet lugnare.

Sina är som en blomma i torrkan, men mår i öfrigt väl. Helsa Wallin, din Fru och dina små, samt andra vänner och bekanta från

Din
redlige Vän
Tegnér.

*

Till J. Adlerbeth. 5.

Lund d. 17 Juli 1817.

Tack, kära Bror, för ditt sista bref. Det gör mig ganska ondt att du icke vill resa till Skåne. Hela resan är ju dock en bagatell som på 10 el. 12 dagar kunde vara expedierad. Är det likväl emot din Fars önskan, så har jag naturligt-

vis ingenting att säga; men jag inser svårligen hvarför han, som hela månaden lefver ensam på landet med sina döda vänner, hvars uppståndelse och förklaring han besörjer, ej skulle kunna lemna dig åt dina bekanta på några dagar. Jag har nu främmande från Vermland, neml. en Lector Åberg från Carlstad gift med min sal. Brors Enka. Dessa resa härifrån i slutet af denna el. början af nästa månad. Det kan hända att jag, om inga oförutsedda hinder komma emellan, följer dem till Wexiö. Der måtte väl du åtminstone kunna möta mig. Till Wexiö har du ej öfver 12 mil således en dagsresa. Dagen skall jag framdeles närmare bestämma; troligtvis är jag i Wexiö från d. 2 till d. 6 el. 7 Augusti. Ställ då, om möjligt är, din resa så att du kan följa med på några dar, hit ner; men om detta är dig omöjligt så möt mig åtminstone på utsatt ställe. Gud vet när jag kommer till Stockholm eller om och när vi vidare råkas. Jag reser nu med Åbergs ner till slätten på en 8 dar; när jag kommer hem skall jag skrifva dig till vidare härom.

Angående Iduna och mycket annat få vi, som jag hoppas, mundteligen öfverlägga.

De begärda rimmen följa härjemte. Jag har ej velat låta trycka dem, emedan de ingen ting innehålla.

Min vördnad för din Far. Alla vänner be helsa genom

Din
redlige Vän
Tegnér.

Lector Wallenberg är här, och blir här till slutet af Augusti. Han ber mycket helsa dig.

Till J. Adlerbeth. 6.

Lund d. 28 Aug. 1817.

KBror!

Jag tackar dig hjerteligen för ditt bref med Rasks och dina egna anmärkningar. De senare äro mig ett nytt bevis på din vänskap. För det mesta har jag äfven antagit de af dig föreslagna rättelser. Jag hoppas, att Rask ej misstycker, om jag på flere ställen varit af olika tanka med honom. Jag har vid alla sådana tillfällen anfört mina grunder. Detta bör så mycket mindre stöta honom som hans öfverlägsenhet i Isl. språkkunskap öfver oss alla, är så allmänt erkänd af hela Norden, att ingen lär vilja göra honom den stridig. Tacka honom emedlertid uppriktigt å mina vägnar för sin möda, och de upplysningar han meddelat mig. —

Att du får detta bref några dagar sednare än du väntat, dertill är en liten resa orsaken som jag i affärer varit nödsakad att företaga. Låt mig veta hvad Iduna i öfrigt kommer att innehålla för denna gång.

Jag har sett annonserad en öfversättning af Poëtiska Eddan. Känner du till det arbetet, och hurudant är det.

Då mina Pastoratsansökningar slå så illa ut uppåt landet, tänker jag nu att söka Jus Indigenatus här i Skåne, för att möjligtvis få utbyta mitt prebende mot ett bättre. Härom skall jag skrifva längre fram. Huru lider det med Munktorp?

I nästa vicka reser Prof. Agardh till Stockholm såsom BancoRevisor för stiftet. Bruzelius gör honom sällskap.

Vid instundande Jubelfest har jag måst åtaga mig att orera, Gud må veta hvarom. Det är en rätt ledsam commission.

Bed Ling för all del svara mig på mitt bref. Det är högst angeläget för oss begge.

Det fägnar mig hjerteligen att öfvers. af Metarmofoserna avancerar så hurtigt. Det är obegripligt när din Far hinner med allt.

Ursäkta min hustru som besvärar dig med att vid tillfälle framlemna hosföljande bref.

Helsa alla bröderna från din

redlige Vän

Tegnér.

I fall du sjelf har correcturen af Iduna så efterse att ej för många ord onödigtvis begynna med stora bokstäfver.

7. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 21 September 1917.

Kste Bror!

... För ditt bref och det öfversända Talet får jag tacka hjertligen. Det sednare är skrifvet med förstånd och moderation; men i våra partiska tider tål man allt utom neutraliteten och förnuftet. Jag hade äfven önskat, att du närmare bestämt ditt ämne. Af hjertats vältalighet och värma för sansning och sanning är ditt arbete fullt; men i logiskt hänseende skulle väl ett och annat kunna anmärkas; och då intetdera af tidens partier deri äro complimenterade, förespår jag dig den äran att af begge ogillas.

Vid instundande Jubelfest skulle jag orera här; men Gud må veta om hvad. Då jag ej tänker att trycka mitt opus, ämnar jag ej heller göra mig synnerligt besvär dermed. Några blad af en »Bilderbuch für Kinder» sätter jag väl snart ihop. Ämnet är så rikt och mångfaldigt att jag

ej vet hvad jag skall gripa derutur. Ahlman har redan sin sermon »De Reformatione Rationis & Revelationis Lutheri» färdig. För min del lefver jag, efter gammal vana, för dagen och har aldrig något förlag: men i dessa dar måste jag väl ändå, ehuru ogerna, börja att med allvar tänka härpå.

Det vore mig visserligen en stor ära, om jag af Bibelsällskapet anmodades att tala för detsamma; men att göra en resa på 120 mil för att predika en 1/2-timma på Börssalen vore dock i sanning både fåfängeligt och fåfängt. Icke heller vet jag, om Hedemora härtill kan förmå mig. Då nu Munktorp i dessa dar lär bortgifvas till Forsström, bör jag väl deraf sluta att mina ansökningar om Pastorat uppåt landet äro alla förgäfves, och att jag måste inskränka mig till Skåne. Jag har derför äfven sökt Jus Indigenatus här i Stiftet. Mina Spekulationer i detta hänseende får du närmare veta af Agardh. Att bli rätt och slätt Landtprest torde väl af flere skäl vara för mig betänkeligt. Finge jag endast hvad jag för mig och de mina behöfde, så har jag ingen ting emot Lund mera än andra ställen. —

Euphrosyne går ännu stark . . . Helsa din Fru från henne och Anna samt öfriga vänner, och glöm ej bort

Din
redlige Vän
T—r.

*

Till C. A. Agardh. 8.

Lund d. 11 Oktober 1817.

MkBror!

Angående riksdagsmanna affären har jag skrifvit till Bruzelius och åberopar mig på hvad deri är sagdt, i allt

hvad som rörer mig sjelf; men just nu fick jag af Palm veta att du ej sjelf vill qvarstanna i Stockholm öfver Riksdagen. Jag tycker att du deri gör orätt. Du känner nu affärerna och bör snarare än någon annan kunna skaffa reda och bot. Mången torde också tillägga dig en större andel i den inträffade catastrofen än du troligtvis har, och skulle således finna underligt om du ville undandraga dig från öfverläggningarna om det ondas botande. Man tror neml. att det är lättare att göra såren än att läka dem. Längtar du så mycket efter din hustru, kan hon väl komma opp, om icke med posten, åtminstone med någon af Riksdagsmännen. . .

Här är nu allmän confusion och jemmer. Lyckligtvis har jag inga andra Discontsedlar än dem som står mitt namn under, och på dem förlorar åtminstone ej jag. — När kunna vi vänta underrättelse om, att directeurerna för Banken äfvenväl äro arresterade? . . .

Helsning från alla vänner.

Din Vän
Tegnér.

9. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 6 November 1817.

MkBror!

Jag har ej skrifvit dig till på länge, för att kunna lemna dig underrättelser om vår nu lyckeligen öfverståndna Jubelfest. Den har varit så högtidlig, som omständigheterna här i vår vrå kunnat tillåta, och ännu högtidligare är den i Rectors berättelse som du väl får se i Tidningarna. Jubeldagen börjades med dunder och skräll först ur canonerna och sedan ur Darin, som predikade Ottesången. Hög-

messan predikade domprosten. Ingången menar jag var: »Varde ljus och det vardt natt»: och som natten kom, somnade vi samtlige. Collecten var för Bibelsällskapet. Lidfors gick med håfven, och jag och Engeström stodo med våra Tiggarebäcken vid dörrarna. Insamlingen gick till 180 rdr b:ko. Till middagen voro vi bjudna hos Biskopen. På qvällen voro de publika byggnaderna illuminerade. Transparenterna gitter jag ej omtala. De voro alla af Kjellins invention och föga sinnrika. Vädret var infamt och blott få gingo ut för att se på. Lördagen d. 1 Nov. orerade Norberg: De Hierarchia Orientali & Occidentali: rätt bildrikt, rätt poetiskt. För öfrigt hans vanliga manér: en Törnros omgifven af taggar och pointer. Till middagen gjorde han calas. Måndagen d. 2 talade Ahlman: De Reverentia Religionis & Rationis per Lutherum vindicata, icke så vackert som hans Tal i Bibelsällskapet, men rent och klart och tänkt. En smula mera lif och färger hade ej skadat. Tisdagen var min tour. Jag talade om allehanda. Dock skulle ämnet vara: I vad förhållande står den närvarande Tidens ande till Reformationen? Calas hos Hylander. Onsdagen, i går, talade Bergqvist: De Reformatione Novi ævi aurora. Icke blott Aurora utan Phœbus: men Phœbus i moln och dimma. För öfrigt bättre än jag väntat. På eftermiddagen dundrade Brunius på Latinska verser. Derom kan jag ingen ting säga emedan jag ej förstod dem. Denna dag var för öfrigt den hårdaste af alla; ty först och främst måste vi göra dubbla dagsverken, och sedan ville ingen ge mat. Men vi gjorde som Hottentotterna: när de ej ha något att äta så sofva de.

Mitt Tal skickar jag med Biskopen. Du kan visa det för vederbörande som möjligtvis skulle vara intresserade deraf. Bland dessa får jag äfven nämna Adlerbeth och Wiborg. Tryckas kan och skall det icke. Orsakerna finner

du lätteligen när du läst det. Om tidens partier kan man tala allehanda; men vill man trycka det, så måste man ingå i discussioner som för ett tal ej kunna vara passande. Att omarbeta det för trycket har jag alldeles ingen lust. — Hosföljande rim kan du behålla för dig sjelf. De hafva varit afsjungna äfven i Malmö. —

Anna har i 8 dagar varit mycket dålig och är ännu sängliggande af en invärtes åkomma. Hon affaller grufligt. Jag är rätt bekymrad. Tillsyn och Doctorer fattas visst icke; men Gud vet hvad de kunna uträtta. Sina är alldeles frisk utom i fötterna.

Om all penningjemmer och elände är ej värdt att tala. Disconten tar ej sina egna sedlar. Landet är ruineradt om ej någon snar hjelp kommer. Rådman Möller i Malmö har kastat sig i Slottsgrafven, som man säger för förlusten på Nordlindh; men han blef uppfiskad och skall ej vara död ännu. Ekeberg har cederat m.fl.

Helsa Agardh som jag i dag ej hinner skrifva till och bed honom hos Excellensen bevaka Danielssons sak. Han vet hvarom fråga är. —

Helsa hustru och barn samt vänner och bekanta från oss alla.

Din Vän

Tegnér.

hastel.

Tack för Talet öfver Fru Möllerswärd. Jag har knappt fått läsa det. Fruntimren grepo det genast.

✡

Till C. A. Agardh. 10.

Lund d. 9. November 1817.

MkBror!

Sedan nu Jubelfesten lyckligen är förbi, hade jag föresatt mig att skrifva dig till rätt grundeligen; men en annan omständighet har inträffat som hindrar mig mer än något Jubel. Det är Annas sjukdom som varit och ännu är mycket farlig. Jag har icke trott att hon skulle gå igenom, men nu är hon något bättre... Jemte Liljewalch har äfven Rabbén varit god och sett till den sjuka. Det ger sig hvad de kunna uträtta.

Angående Jubelhögtiderna skref jag sist till Hagberg; och vidare underrättelse får du dels af Tidningarna, dels af Riksdagsmännen. Mitt Tal som jag skickar upp med Faxe, kan du äfven se hos Hagberg om dig så lyster. Det innehåller ingen ting annat än bekanta saker; men i sanning skarpt, kanske alltför skarpt sagda. På Luthers dag måste man också tala frimodigt. Talet har här väckt ett slags uppseende; men som jag ej låter trycka det, blir det snart glömdt, hvarpå Talaren ej förlorar. — Angående Danielssons ansökan har jag ju redan skrifvit dig till. Understöd den så vidt du kan hos Excellensen. Hans Adjuncter ha sannerligen ej annat mål för sig än prestkragen eller hungersdöden.

I anledning häraf ha de fem lönlösa Adjuncterna (Norrman, såsom med Guds hjelp professor, vill icke vara med) beslutat att hos Excellensen anhålla att de 12 Stipendier hvardera på 100 rdr bco som årligen förspillas på så kallade Studerande af PrestMedicin skulle få delas mellan dem med vilkor att äfven lära Medicin så godt som de andra. Det är en sanning att de kunna göra samma nytta dermed

som magister Pettersson eller Biskopens Smith. Jag fruktar dock att saken möter stora svårigheter, helst emedan Academien anses hafva sin egen cassa. Hör vid tillfälle efter hos Excellensen om han anser saken möjlig. Jag vet väl att det ej beror på honom ensam; men kunde han vinnas derföre, så vore redan mycket vunnet. Honom kan åter ingen annan öfvertala än du. Faxe blir väl neutral. Säg mig om du tror det är värdt att Adjuncterna verkligen inskicka sin supplik. För Academicassan vore det en stor vinst. —

Penningjemmern är det ej värdt att omnämna. Villervallan och misstroendet är allmänt. Disconten tar ej sina egna sedlar. Man hör dagligen olyckor. Rådman Möller har kastat sig i Slottsgrafven, men blifvit uppfiskad. Stjernblad har fått slag. Nordlindh gör sig döf. Den ena köpmannen cederar efter den andra i Malmö. Kunna Ständerna ej hitta på något verksamt medel, så är Skåne åtminstone och kanske hela södra Sverge ruineradt för en mansålder. . .

Din Vän

T—r.

11. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 13 Novemb. 1817.

MkBror!

Min hustru har åter haft en svår attack af sina magplågor, och är nu mattare än för några dar sen. Jag vill dock ännu hoppas det bästa. Biskopinnan har varit och är vår tröst i nöden. Det är ett förträffligt Fruntimmer. Gifve Gud att allt måtte gå väl.

Adjunct Danielsson söker hos Kungen tillåtelse att presidera för Prest- och Pastoralexamen. Sådant har alltid blifvit beviljadt som du vet. Men nu skall H. E. Cancelleren ha blifvit af en annan tanka, och vill ej understödja någon dylik ansökan, utan så vida den sökande kan uppte Bevis *att han har ett presterligt sinne.* Ett sådant bevis kan ingen förnuftig man hvarken ge eller begära. Men att Danielsson bevistat Seminarium synes af hosföljande Betyg. Min anhållan är derföre att du antingen gn Faxe eller directe hos Excellensen uppvisar dessa och talar några ord till förmån för Danielsson. Det vore så mycket orimligare om Danielssons ansökan skulle afslås, som Bruzelii lika lydande begäran lär understödjas af Excellensen, ehuru han egentligen ej är Academicus utan Collega Scholæ, och så vidt jag kunnat märka ej mera presterligt sinnad än Danielsson. Gör derföre, för min skull, dig den mödan och tala några ord med Excellensen sjelf. Hans Adjuncter ha i sanning ingen annan utsigt för sig än prestkragen eller hungersdöden.

Biskopinnan glömde att skicka det omskrifna Talet med Biskopen; men i dag afgår det med posten. Det är skada på postpengarna.

Concourser och tjufmord höra till nyheterna för dagen. Skaffa Riksens Ständer ej snar hjelp genom falsk myntning så är landet förloradt.

Palm ber helsa. Sina är mycket rask. Helsa alla vänner och bekanta från

Din Vän

Tegnér.

12. Till C. A. Agardh.

Lund d. 16 November 1817.

MkBror!

A. O. Lindfors har visat mig ditt bref. Det är fåfängt att tänka på någon enhet i tänkesätten rörande Historiska Professionen. Engeström vill ej ha med saken att göra. Lindfors är deciderad för Lidfors. Att denne kan vara en snäll karl vill jag ingalunda neka; men i Historien vet han troligtvis ej mera än Bolmeer, och torde äfven ha svårare än denne för att lära det. Det synes mig således ganska hårdt om Bolmeer som både är äldre och Adjunct i saken ej ens skall komma i fråga. . . Jag känner ej Lidfors nog för att bedöma hans värde; men att hans hufvud ej kan jemföras med Bolmeers tror jag väl är temmeligen afgjordt. Det kommer vid en Academi visserligen mycket an på lärdom; men hufvud och klarhet är också en Guds gåfva som ej bör föraktas. En ritning på frihand, om äfven vårdslösad, bevisar dock något för den som gör den; men den nogaste gravure deraf bevisar ingen ting utom för pressen. Det är en besynnerlig tro man i allmänhet har att man nödvändigt måste vara trög och smådum för att bli en rätt grundelig academicus. Har man någon förmåga och någon ambition så tvingas man, tänker jag, af den senare att utvickla den förra. Att Bolmeer äfven kan arbeta har han nyligen visat genom sina föreläsningar för Lidbeck, som väl voro de bästa vi haft på länge, ehuru få aktade derpå. Med ett ord, jag tror både att det sker honom orätt och att Academien förlorar på om Lidfors utan vidare process föredrages för honom. Vore frågan mellan honom och en öfvervägande historisk förtjenst som t.ex. hos Rask, så skulle jag vara af annan tanka. Men då vi ej kunna få någon Histor. Pro-

fessor som ej först skall göra sina historiska studier, synes det mig bäst om man föredrar den som, efter menskligt utseende, först kan genomgå sin course. Detta är och förblifver min oföränderliga tanka, saken må i öfrigt gå hur den vill.

Min hustru har varit nära döden. Nu är hon väl något bättre; men sjukdomen tecknar sig att bli långvarig... Fredr. Lundblad reser om några dagar till Stockholm. Stå på dig vid Riksdagen. Om skalkar locka dig så följ icke... Helsa Bruzelius och de andra från

Din Vän

T— .

Till J. Adlerbeth. 13.

Lund d. 21 Dec. 1817.

MkBror!

... Hvad mitt Tal angår så är det ej så litet betänkligt att låta trycka det. Det kan väl ingenting betyda att stöta båda de nu herrskande partierna i vår Litteratur; men ledsamheter kunna de visserligen begge göra mig. Möjligtvis kunde jag också derigenom bli invicklad i en Polemik, om icke just äfventyrlig, likväl alltid obehaglig. Att flere ställen måste ändras, inser jag väl; men när man börjar att ändra slutar man vanligtvis för sent; och skall det tryckas så låter jag, med få undantag, trycka det som det hölls. Nu under Julen måste jag predika; och först efter Nyåret kan jag tänka härpå. Det kommer ändå alltid tids nog.

Är det sanning, hvad man skrifver mig till från Stholm att Ling skall vara mycket stött öfver Geijers afhandling

om Nordiska Mythologien? Huruvida Nordisk Mythologi kan användas eller ej i Poësi är, tänker jag, en fråga som ej genom någon philosophisk deduction kan afgöras. Det kommer helt och hållet an på försök. Om det misslyckats för flere bevisar detta ännu ingen ting. Men har det då verkeligen misslyckats för Ewald och Oehlenschläger? Är det de Nordiska Mytherna man kan klandra i Gylfe eller Asarna? Jag är nyfiken att se Geijers afhandling. Huru snart kommer Iduna ut?

Huru har det gått i Svenska Academien i år? Jag har inga jern i den elden; men jag känner dem som hafva det.

Låt mig äfven veta litet Riksdagsnytt. Helsa alla Bröderna. Min vördnad för din Far och Landshöfd. Rosenstein.

Din Vän
T—r.

14. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 25 Decr 1817.

— — — Det är sant, Rabbén har ingen färdighet i att tala Latin; men att han härföre skall uteslutas från förslag till en praktisk profession, hvari hans kunskaper, äfven academiska, och hans erfarenhet äro afgjordt öfvervägande, är samma princip som om man ville utesluta Berzelius som ej heller kan Latin, i fall han sökte en Chemisk Profession ihop med vår Danielsson. Det är rätt bra att kunna Latin; men ingen annan än en narr tror att det ens vid Academien är det enda och högsta nödvändiga. Emedlertid inser jag väl att det blir svårt för Rabbén att klaga sig in: men på andra sidan är han för alltid chicanerad om det ej lyckas. Jag behöfver alltså ej be dig göra hvad du förmår i denna sak; . . .

Hur går det med Riksdagen? Af Revisorernas Berättelse kunna vi här i Landsorterna ej dra något annat Resultat än att Bankens Revisorer i Disconten borde hänga i samma galga med Directeurerna. — Hvad jag för öfrigt hittills hört af oppositionen är icke mycket värdt. Jag hoppas den bättrar sig.

För att ge dig anledning till en intressant visit skickar jag innelykt ett Bref till Fru Hagberg, som du torde vara god aflemna.

Helsning från och till alla vederbörande.

Din Vän

T—

*

Till L. v. Engeström. 15.

[Titel]

Under all den tid som Lunds Academie i Ers Excellens vördat sin högsta Styresman, har Ers Excellens behagat att hedra mig med en ynnest som mitt hjerta aldrig skall förgäta. Jag känner intet värdigare sätt att härföre bevisa min tacksamhet än om jag, ehuru oanmodad, vid ett tillfälle som rör Academiens heder och förtjenstens belöning, säger min tanka med all den öppenhet, all den frihet från små betänkligheter, som anstår hvar och en, som vill göra anspråk på Excellens Engeströms bifall.

Vid det Förslag, som nyligen blifvit upprättadt till Medicinska Professionen, erhöll E. O. Medic. Adjuncten Doctor Rabbén endast Prof. Flormans och min röst: hvaremot consistorii pluralitet ansåg sig, med hans uteslutande, böra på förslaget uppföra Doctor Ingelman, på grund af hans flere tjenstår som Docens och hans större färdighet att tala Latin. Jag vördar, som jag bör, andras öfver-

tygelse: men kan derföre ingalunda, på de skäl man hittills anfört, afvika från min egen. Hvad Docentåren angår så lemnar jag i sitt värde den förtjenst man derigenom vinner; men den tid, Doctor Ingelman användt att stå på catalogen, har Rabbén användt till bevistande af 2ne fälttåg och som Läkare på Köpenhamns Lazarett, och derigenom, som hans Betyg utvisa, förvärfvat sig en rik och på erfarenhet grundad Medicinsk kännedom. Ser man åter på färdigheten att tala Latin, så erkänner jag gerna att de gamla Språkens kännedom utgör grunden för den del af academiska bildningen som man vanligtvis kallar den humanistiska; men förhållandet synes mig helt annorlunda då frågan är om en alldeles practisk Vettenskap, der realkunskaper och icke ordkännedom fordras. Vid intet Universitet i Europa fordrar man för en practisk Vettenskap mera Latin än som är nödvändigt för att förstå en författare, och i nödfall skrifteligen kunna uttrycka sig felfritt. Att med fullkomlig färdighet tala Språket anser man utan tvifvel som en artig Talent, men man fordrar den icke som nödvändig och sluter ej heller deraf till någon vettenskaplig förtjenst. Om jag t. ex. sökte en chemisk Profession med Berzelius, så vore det väl, som Eders Excellens täcktes finna, alltför besynnerligt om man framför honom föredroge mig, af det skäl att jag troligtvis i cathedern talte bättre Latin än han. Af huru liten vigt en sådan Talegåfva är i en practisk Vettenskap, derpå behöfves väl knappt något annat bevis än den nu lediga Professionen, vilken innehades af en så kallad cathederkarl, utan att hvarken Vettenskapen eller Academien, så vidt jag vet, vunno derpå. Jag tror med ett ord, att en sådan bisak som cathedertalent, vid detta tillfälle, ej bordt komma i beräkning, utan så vida Medicinsk kunskap och erfarenhet varit ungefär lika. Men att detta vid frågan emellan Rabbén och Ingelman inga-

lunda är förhållandet, derom är jag fullt öfvertygad. Ty ehuru jag ej sjelf kan dömma i Medicinen, förlitar jag mig med skäl på Profess. Flormans och allmänna Opinionens omdöme, hvilka begge mellan Rabbéns och Ingelmans Medicinska förtjenster alldeles ingen jemförelse tillåta. — Man har äfven anfört mot Rabbén att han ej tagit de vanliga preliminärexamina för Graden. Men Florman har ej heller tagit dem, och räknas ändå bland Europas första Anatomer; och den ograduerade Lagerbring var Academiens ära. Rabbén är i min och allmänhetens tanka en Man af sällsynt förtjenst och mognad, icke blott i den practiska, utan äfven i den egentligen academiska och vettenskapliga delen af Medicinen; en man hvars förlust för Academien ej torde vara så lätt att ersätta. Jag känner icke huruvida han klagar öfver Förslaget eller ej; men på Ers Excellens beror det i alla fall att ge honom den upprättelse han förtjenar, om Eders Excellens täckes utnämna honom till Ordinarie Medic. Adjunct efter Sönnerberg; och då Ers Excellens redan förut ansett honom värdig en Fullmakt som Extra-ord. Adjunct i Vettenskapen, vore denna befordran endast en fortsättning af Eders Excellences ynnest, den han icke förverkat, och den han framdeles till Academiens bästa säkerligen ännu vidare skall förtjena.

Jag hoppas med full tillförsikt att Ers Excellence icke skall misskänna motiverna till detta mitt yttrande. Mig rörer saken icke annorlunda än som allt rör mig, hvilket angår Lärosätets heder och den heliga rättvisan.

Framhärdar med djupaste vördnad

Eders Excellences

allerödmjukaste tjenare

Esaias Tegnér

Lund d. 15 Januari
1818.

16. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 19 Febr. 1818.

KBror!

Jag tror att jag icke skrifvit dig till på länge; men min lilla flickas sjukdom och död och mångfaldiga andra bekymmer ha länge upptagit min tid och skola, som jag hoppas, förmå dig att ej räkna så noga med din vän. Jag har ej heller nu något märkvärdigt att säga dig, utan skrifver endast för att förströ en sorglig timma och i umgänge med de kära lefvande för ögonblicket bortglömma de döde.

Af Agardh som nu är hemkommen hör jag att med de flere omilda omdömen, som i Stockholm skola fällas öfver mitt Tal, äfven Landshöfd. Rosenstein skall ha förenat sitt, och yttrat att då frågan var om en litterair Tidning jag skall ha afficherat helt andra grundsatser. Detta smärtar mig af 2^{ne} orsaker: först emedan det mera rör mig som Menniska än som författare, och för det andra emedan jag till Rosenstein har stora förbindelser dem jag aldrig skall förgäta och verkeligen älskat och vördat honom som en Far. För dig behöfver jag väl icke att urskulda mig. Du vet att jag om tidens litteraira partier tänkt, så länge vi varit bekanta, ungefär lika. Denna min öfvertygelse har jag ej heller sökt dölja hvarken för Rosenstein eller någon annan hvartill jag stått i ett närmare förhållande. Det kunde dock väl icke vara vederbörandes tanka att i mig finna en ny Wallmark som alldeles blindvis försvarade hvad som i sanning ej låter försvara sig, det gamla poëtiska och litteraira Systemet, hvarpå utan tvifvel stora talenter förspilt sina krafter, men som dock ej kan räddas emedan det är dödt och ej har någon uppståndelse att vänta. Detta mitt tänkesätt kände också Leo-

pold ganska väl, och derföre blef ingenting af hela det projecterade företaget. Att Leopold & Consorter härför hata mig, det förundrar mig ingalunda; men att en man som Rosenstein, så liberal, så billig annars, äfven skall ogilla att jag ej blindvis kan eller vill följa någon partifana, emedan jag anser bägge partierna för ungefär lika galna, emedan all öfverdrift, som ej är genialisk, är mig vidrig, emedan de bägge ytterligheterna ej leda till annat än ensidighet och fuskeri: — detta både förundrar och grämer mig. Man kan sätta sig öfver de andras omdöme, eller, om så fordras, för att trösta sin fåfänga, sätta omdöme mot omdöme; men att ogillas av personer som man innerligen värderar och högaktar, det är icke blott förödmjukande, utan bittert. Dock, man får finna sig i allt. En så obetydlig brochure som min Skrift, glömmes i alla fall lätt; och Författaren vinner derpå åtminstone den erfarenhet att Skråanden, äfven hos de bättre, är den mäktigaste af alla Andar.

Huru snart kommer Iduna ut? Det är nu 2 år sedan sista häftet utgafs. Här i landsorten tror man att Skriften upphört.

Att Ling trädt ur förbundet var obehagligt; dock måste det, med hans kinkiga lynne, ske förr eller sednare. I förbundet verkade han också obetydligt; ty han är sjelf ett Göthiskt förbund, kraftigare och verksammare än vi alla. Endast önskade jag att han ville låta bli det Dramatiska för hvilket han ingen fallenhet har. —

Helsa Lundblad att jag med nästa post skall skrifva honom till.

Helsa också alla bröder och vänner från

Din Vän

Tegnér.

17 Till J. F. Lundblad.

Lund d. 22 Febr. 1818.

MkBror Lundblad!

Det var längesedan jag skref dig till; men jag hoppas Du räknar icke härpå när du besinnar huru många husliga bekymmer och sorger jag på en tid haft. Först var Anna nära döden, jag sjelf sjuk och nu förlusten af lilla Emma, så alldeles oförmodad. Att denna sednare kostar mycket på mig, ehuru jag söker att dölja min sorg såsom det anstår en karl, finner du naturligt. Min hustru deremot har vida svårare för att finna sig, och jag fruktar att både hennes helsa och lynne lida derutaf.

Rentan för min skuld följer härjemte med 60 rdr bco som du torde vara god och på sedeln anteckna. Det hade bordt ske långt förr, men tiderna äro svåra som du vet. Af detta skäl kan jag ej heller nu skicka de $66^2/_3$ jag dessutom är dig skyldig; men så fort jag möjligtvis kan skall det väl ske. Jag har väl nu så mycket att jag bör kunna lefva; men att afbetala något på min gamla skuld, dertill äro utsigterna ännu små. Det var rätt ledsamt att jag med Agardh ej fick några exemplar ner af mitt Tal. Jag förlorar äfven derpå; ty två el. tre exemplar, som kommit ner på posten, cirkulera nu omkring i lån, och sedermera köper man icke brochuren sedan den en gång är läst. Bed derföre Wiborg söka att med någon annan resande få ner ett par hundra exemplar. Bud mellan Stockholm och Skåne gå nu nästan hvar vicka om man endast hör efter med allvar. Afsättningen i Skåne, som jag annars mest påräknat, går i annat fall förlorad. Att Wiborg gjort en så orimligt stor upplaga är icke mitt fel; ty jag bad honom ej upplägga mer än 1,000 Ex.

Jag hör af Agardh och äfven från flera håll att man i Stockholm skall vara mycket missnöjd med mitt Tal. Att en och annan af Herrar Aderton, hos hvilka skråandan ej kan utrotas, fördömma mig och sjunga chorus till sin trumpetare Wallmark, det förundrar mig ingalunda, ehuru jag tycker, att hvad som blifvit anfördt om den nya Scholan äfven borde lugna dem; — men att en man som Rosenstein, så liberal, så billig annars, äfven skall instämma med den öfriga Skrålådan, det både förundrar och förargar mig. Om han säger, att jag någonsin afficherat andra Tänkesätt än dem jag nu yttrat, så säger han — en osanning; ty då frågan var om utgifvandet af en Tidning, sade jag honom icke en, utan flere gånger, att jag ingalunda kunde arbeta på verkstaden efter Leopoldska tillskärningen. Att vederbörande dessutom också icke i mig borde vänta sig en ny upplaga af Wallmark, tycker jag väl hade bort förstås af sig sjelf. Dock härmed må nu vara huru som helst, så mycket har jag dock väl åtminstone vunnit härmed, att man nu känner mina kätterier och ej kan beskylla mig att ha smugit in till någon vitter heder. I detta hänseende var det rätt väl att Talet kom ut innan platsen efter Wingård tillsattes; ty om en sådan ära nånsin varit mig tilltänkt hoppas jag väl nu för alltid vara derifrån befriad. Deröfver är jag också rätt glad; ty äran deraf börjar att bli problematisk, och kostnaden af en resa till Stockholm som den nödvändigt skulle medfört är drygare än vinsten. — För öfrigt skulle det roa mig om du ville låta mig veta de olika omdömen som väl måste fällas om din tjenare; ty att alla utan undantag skulle fördömma mig, anser jag väl knappt troligt. Låt mig äfven veta huru jag skall göra med Excellensen, som inan Talet var tryckt skref mig till och bad mig först och främst ge ut herrligheten och sen skicka de förändringar jag för Trycklingen kunde anse

nödvändiga. Men nu äro förändringarna allt för obetydliga, och dessutom gissar jag att Leopold prevenerat honom emot mig i denna sak. Emedlertid ville jag icke manquera honom. — — —

Skrif mig nu ett långt bref med många nyheter äfven från Riksdagen. När blir kröningen etc?

Min hustru ber hjerteligen helsa. Helsa äfven alla Vänner och bekanta från

Din Vän

T—.

18. Till L. v. Engeström.

Högvälborne Herr Grefve, StatsMinister, Academiæ Canceller.

Embetsgöromål i Församlingarna sistledne Böndag hindrade mig att med den dagens post aflägga min skyldiga tacksägelse för det bref hvarmed Ers Excellens behagat hedra mig, och hvilket jag skyndar att nu besvara. Hvad unga Herr von Bildt angår så har jag redan länge interesserat mig för denna mycket lofvande yngling, hvilken jag lärt känna genom Adjuncten Bolmeer, som undervist honom i Svenskan och i allmänhet ser honom mycket till godo. Efter knappa 5 månaders vistelse i landet talar han redan språket med fullkomlig färdighet, läser och förstår till och med våra nyaste Poëter, som i sanning vill säga mycket, och skrifver äfven Svenskan temligen felfritt. Hans insigter i Latin äro sådana att han när som helst med heder skulle kunna ta Candidat Examen. Innevarande Termin ämnar han undergå Theologisk Examen, och skrifva pro Gradu, samt sedermera studera Svensk Lagfarenhet,

hvarmed han hittills af bristande Språkkännedom ej kunnat komma fort. Till seder och uppförande är han älskvärd, stilla och modest, och hela hans väsende talar på det fördelaktigaste för den uppfostran han erhållit. Kan jag på något sätt bidraga till hans förmån, skall jag anse för en lycka att, då jag sålunda går Ers Excellences önskan till mötes, till någon ringa del kunna aftjena de mångfaldiga förbindelser jag har till Ers Excellens såsom min största och oförgätlige välgörare. Med ledsnad måste jag nämna att unge Bildt några dagar varit sängliggande, troligtvis af förkylning; men Doctor Rabbén, som är hans läkare, anser ej sjukdomen farlig; och den skötsel och beqvämlighet som jag och hans öfriga vänner kunna förskaffa honom, skall visserligen ej uteblifva. —

Beträffande åter Molbechs Bref så kan jag icke neka att jag för flera år sedan, då första delen utkom, i likhet med många andra förargades deröfver och äfven tänkte på några anmärkningar dervid; men att dessa på något sätt skulle kunna komma att likna Leopolds öfv. Acerbi, har jag i sanning aldrig vågat hoppas. Utom den ofantliga åtskillnaden i förmåga oss emellan, vore äfven förhållandet i andra afseenden olika. Acerbi genomreste landet flyktigt och kände hvarken språket eller sederna, begick derföre i sin Skrift en mängd löjliga misstag som lätt lånade sig åt ridiculen och gåfvo ett rikt ämne för en äfven så munter som skarp och träffande Critik. Molbech åter misstar sig väl också; men man kan sällan skratta, man måste oftare harmas deröfver. Han felar mindre af okunnighet än af partiskhet och öfverlagd orättvisa; han hugger icke, som Acerbi, i vädret, utan i ryggen. Det torde likväl vara att fästa allt för mycken uppmärksamhet vid en i litterairt hänseende så obetydlig person som Molbech, om man offenteligen ville beifra hans i öfrigt föga bekanta arbete. Att

detta blifvit öfversatt på Tyska är en tvetydig ära, den han delar med mången ännu mera oduglig författare än han sjelf. Hans omdömen öfver Svenska Litteraturen, som nyligen utkommit i Svensk öfversättning, äro visserligen i yttersta grad ensidiga och äfven löjliga; men i sig sjelf äro de ju inga andra än dem en viss Schola inom vårt land redan i många år utspridt; och att dra i härnad mot ett Eko som snart förskallar af sig sjelf, torde väl ej löna mödan. Det vore dessutom, som Ers Excellens sjelf täcktes finna, högst obehagligt för mig att i anledning häraf nödgas bedömma flere till en stor del ännu lefvande Författare, till hvilka jag står i mer eller mindre direct förhållande, och att sålunda kasta mig in i en polemik som nu på 10de året föres i vårt fädernesland, och hvarigenom hvarken Litteraturen eller sanningen vunnit, men väl mångens lugn och arbetshåg gått förlorade. — Om jag likväl, alla dessa betänkligheter oaktadt, framdeles skulle låta trycka något i detta ämne, så har jag det billiga förtroendet till mina Landsmän att de genom arbetets köpande skulle hålla mig skadeslös för omkostnaderna, och att således det af Ers Excellens' ynnest erbjudna offentliga understöd ej vore nödigt; ett understöd hvarigenom äfven företaget skulle få en caracter af offentlighet den Molbech i intet afseende förtjenar, och hvarigenom han, åtminstone för ögonblicket, upplyftades ur den afgrund af glömska, som annars snart skall uppsluka både honom och hans Svenska Principaler.

Framhärdar med djupaste vördnad

Eders Excellences

allerödmjukaste tjenare

Esaias Tegnér.

Lund d. 12 Mars 1818.

*

Till J. F. Lundblad. 19.

Lund d. 15 Mars 1818.

MkBror Lundblad. Tack för dina begge bref. Excellensens har jag redan besvarat. Det skulle som du lätt finner vara obehagligt för mig att blanda mig in i polemiken öfver vår närvarande litteratur, i anledning af Molbechs yttranden häröfver, och derigenom tvingas att säga mina tankar öfver flere ännu lefvande författare. I allmänhet är hela Recensionsväsendet mig vidrigt. En god bok går fram i trots af alla Recensioner, och en dålig förglömmes snart, Recensentens uppmaningar förutan. Jag kan ej heller inse hvarför man vid frågan om Svenska Litteraturen skall vända sig till Molbech och ej snarare till dem som ingifvit honom de omdömen han fält deröfver; ty i sig sjelf är ju allt hvad han härom sagt ingen ting annat än öfversättning från Phosphorismen. Nationaläran är gn. en sådan man som Molbech ingalunda i fara. Han är i Danmark föraktad och man bör ej fästa mer uppmärksamhet på honom i Sverige än i hans eget land. Att dessutom skrifva något som skulle ha anseende af att vara beställdt af Regeringen vet du väl är emot min Natur; och skulle jag låta trycka något, torde det väl sälja sig utan något understöd från Regeringens sida. Allt detta har jag vidare utvickladt i mitt bref till Hs Excellens, hvars godhet och välmening jag i öfrigt med all tacksamhet erkänner. Det kunde väl också vara möjligt att jag en munter qväll satte mig ner och gjorde litet narr af den Danske Hammarschöld; men jag vill ej förbinda mig till något.

Låt mig veta hvem det är af dina bekanta som vill ha Informator. Jag har en förträfflig att erbjuda, neml.

Magister Reuterdahl, Docens vid Academien, men som vill tillbringa några år i Stockholm. Hvad lönen angår, så är Reuterdahl fattig och kan ej berga sig med mindre än 200 rdr bco; men kan mera fås, är det så mycket bättre. Dock, detta arrangerar du. Mannen är högst skicklig för undervisningen som synes på Billbergs pojkar. Han har fordom haft litet Phosphorism, men denna ohyra har jag skrapat af honom, så att för närvarande ej mera är qvar än som jag och andra bibehålla såsom Mercurialsalfva mot de Academiska Fransoserna.

Beträffande Svenska Acad. och rum deri åberopar jag mig på mitt förra bref. Jag vet ingen ting i verlden som är mig mera likgilltigt. Vore Academisterna förnuftiga så skulle de välja in Geijer, hvilken såsom en Medlare emellan det nya och gamla tilläfventyrs kunde vara dem till nytta. Af mig ha de ingen tacksamhet att vänta.

I fall Geijer säger att jag skrifvit mitt Tal vid Bålen så är ju detta ett beröm; ty skall man dricka något när man skrifver, så är det ju bättre att få sin inspiration af pounch än af vigvatten, som han.

Det var hurtigt gjordt af dig att sända Exemplaren med Fribrefsposten. Dessa 100 Exempl. voro likväl om 2 dagar utsålda här i staden. Var derför god och bed Wiborg (till hvilken jag skall skrifva med första) att sända mig ännu 200 Exemplar så snart möjligt är med någon resande. Detta torde väl ej vara så svårt om han endast ville höra efter. Skulle jag härifrån få höra någon som reser upp och ner skall jag visst försöka att öfvertala honom till en dylik tjenst; men jag hör sällan el. aldrig af någon dylik. —

Din Fars affärer tyckas, efter de underrättelser vi hittills fått, stå väl ... Väsendtligt vore det om Excell. Engeström kunde förmås att med allvar blanda sig i saken.

Lyckas den, så vinner väl Gubben föga derpå; men Theologie Doctorerna äro som Simeon hvilken fröjdade sig åt att få bära Herrans Kors.

Var god och påminn Hagberg att hans och mitt gemensamma lån i Malmö, 150 rdr, är i morgon förfallet och ej kan omsättas innan jag får ner hans namn. Han måtte alldeles ha glömt det. — Lemna äfven inneliggande bref till sin adress.

I afseende på Rabbénska saken får du af Agardh alla nödiga underrättelser. Jag vill ingen ting yttra mig häri, emedan man här på stället med så mycken animositet behandlat detta ämne och rubricerat saken som en kamratangelägenhet. Jag lemnar kamratskapet i sitt värde, och vill ej ha någon del i sakens utgång huru den också blir.

Helsa alla vänner och bekanta från

Din redlige Vän

T—.

Min hustru ber helsa dig mycket.

Till C. P. Hagberg. 20.

Lund d. 26 Mars 1818.

MkBror Hagberg!

Jag skyndar att besvara ditt kärkomna bref hvarpå jag länge väntat. Documentet är redan afskickadt till Malmö. Det kom väl 14 dagar för sent; men för Riksdasmän hoppas jag Disconten har respect. Skicka nu endast pengarna till Palm.

Det fägnar mig om mitt Tal vinner förnuftigt folks bifall. De övrigas omdöme bekymrar mig, som du vet, ej synnerligen. Det har dessutom aldrig varit min mening att vinna någon odödlighet med denna flygskrift. Hvad

recensionen i Ups. Litteratur Tidning angår så kan jag deröfver ej ännu fullständigt yttra mig, då vi hittills endast fått första numret. Hvad vi fått är ej, i det hela, så illa skrifvet; det är sammansatt med all den lifflighet, som ilskan kan ge, och en och annan anmärkning torde väl ej heller sakna sin grund. Hvad vill du egentligen jag skall svara derpå? När man säger att jag är född enfaldig, att jag är okunnig till och med om den Tyska Litteraturen, (den jag alltså endast skulle känna af de svenska correcturarken), att min Poësi endast är ett ordskum etc. etc. kan *jag* då stiga fram och yrka motsatsen? Ett försvar för sig sjelf är i sådana fall högst vanskeligt; ty det fordrar icke blott, att man nedslår sin motståndare, utan äfven att man upphöjer sig sjelf. Några egentliga grunder, hvarvid man kunde fästa sig, innehåller ej den del af Recensionen jag hittills sett; det är allt personligt, om min totala oduglighet, som mska, prest, poët och författare. Kan jag sjelf beifra det? Ville någon af mina vänner säga ett ord härom, så kunde det kanske ej vara så orätt. Men jag är långt ifrån att fordra det eller bli missnöjd, om det ej sker. Det lilla jag skrifver torde möjligtvis ändå hjelpa sig igenom. Hvad som egentligen förargar mig är den glädje som stadens BröllopsPoëter och små Phosphoriska Verldsconstructeurer visa vid detta tillfälle. Det gläder dem nemligen att se tryckt, det jag skulle vara lika så usel som de; och så läst som detta, har väl aldrig något Blad af Upsala Tidning blifvit. Men betänk sjelf: kan jag, svårigheten att tala om sig sjelf oberäknadt, äfven af andra skäl inlåta mig i polemik med phosphoristerna? Är icke jag den kärande och hvad de anfört att anse endast som en svars-libell? Borde de ej vara fritagna från all polemik (utom af Wallmark) på samma grund som man ej kan börja en Injurieprocess mot den, som blifvit förklarad för

ärelös? Eller ges det i alla länders litteratur någon afgjordare litterair ärelöshet än deras, i synnerhet nu sedan Atterbom är borta? Att jag genom en replik skulle styrka de svage i Tron, emedan de tro på den som sist talar, kan vara riktigt nog. Men tror du då att jag komme att behålla sista ordet, så länge Palmblad har ilska och Boktryckarestilar qvar? Tror du att en ny replik å min sida skulle leda till annat än en ännu ovettigare å deras sida? Tror du att de, som äro så svaga i tron att de nödvändigt måste tro på hvem de sist höra, förtjena något afseende? Jag hatar Tidningskäbblet och vill ej uppföra något Tuppfäktningsspectakel för den vördade allmänheten. Bättre män än jag hafva blifvit på samma sätt antastade, och likväl ej svarat. Hvad jag tänker om vår litteratur kan jag till äfventyrs vid ett annat tillfälle och af bättre motiver, än min egen sårade egenkärlek inger, framställa. Phosphoristerna bo dessutom i ett så illa förskansadt läger att hvem som vill kan hugga in på dem; men då frågan är om en dum sak bör man beifra dess galenskaper af någon bättre anledning än den att försvara sitt eget lilla Jag. — Innan jag sett Recensionens slut kan jag väl ej yttra mig bestämdt om hvad beslut jag tar; men högst obehagligt skulle det vara mig om jag *tvunges* att försvara mig. För närvarande kan jag icke inse nödvändigheten deraf. Tala med Wallin, Agardh och öfriga af mina vänner: och äro de af en annan tanke i hufvudsaken så vill jag gerna erkänna att jag har orätt, när jag neml. derför får några grunder. Ty att någon af Er, blott för nöjet att läsa något muntert, skulle råda mig till en obetänksamhet, kan jag icke föreställa mig.

Jag är Wallin och öfriga vänner på det högsta förbunden för deras välmening, att skaffa mig in bland de aderton; men om det icke lyckas, så vet du väl att jag ej

hänger mig derför. Det ges dessutom många mera förtjenta af denna ära än jag: t. ex. Geijer, Ling, m. fl. — Jag hinner ej skrifva vidare i dag. Helsa din Fru och Bror, samt alla vänner och bekanta från

Din redlige Vän

T—.

[Anna helsar hjertligen till Eder alla. Erica skall få bref en annan gång.]

21. Till N. v. Rosenstein.

Lund d. 2 April 1818.

[Titel.]

Opasslig redan sedan flera dagar af en här gängse vårfeber, skyndar jag dock att, så godt jag kan, besvara det bref, hvarmed Herr Landshöfdingen hedrat mig. Det innefattar så mycket ärofullt för mig, det är ett så dyrbart vedermäle af Herr Landshöfdingens högt värderade ynnest, det är så ädelt och uppriktigt, att jag skulle förakta mig sjelf, om det hos mig kunnat väcka någon annan känsla än tacksamhetens, eller om jag öfver dess innehåll ej yttrade mig öppet och oförstäldt, såsom man gör, då man ej har något hemligt missnöje att undangömma, eller då man talar till en faderlig vän.

Ett rum i Svenska Academien har hittills varit ansedt för den högsta vittra ära i mitt fädernesland. Det vore hyckel af mig om jag nekade att det skulle ha smickrat mig. Hvar och en har sin fåfänga: och Poëter, eller de som vilja anses derföre, äro ej kända för att vara den förutan. Jag bör ej heller neka att en sådan ära skulle varit mig dubbelt kärkommen just under närvarande omständigheter,

då min litteraira förtjent, så ringa den ock må vara, kanske öfver höfvan blifvit nedsatt. Men jag kan på andra sidan lika heligt försäkra att jag icke hoppats denna heder såsom en ynnest, mindre fordrat den som en rättvisa. Så länge ännu Männer som Geijer, Ling, Valerius m. fl., hvilkas företräde jag villigt erkänner, äro utom Academien, skulle det varit en löjlig egenkärlek af mig att tro, det min tour ännu kunde vara kommen. På Grefve Mörner tänkte jag, för att vara alldeles uppriktig, icke, men väl på Baron Sköldebrand eller Ecxellens Adlersparre. Under sådana omständigheter täcktes Herr Landshöfdingen sjelf inse att det aldrig kunnat falla mig in att anse mig som förbigången: och om jag detta oaktadt verkeligen kommit i fråga, härleder jag det med skäl från en vänskapsfull partiskhet från Herr Landshöfdingen och några andra gynnare och vänner inom Academien, hvilkas ädelmod det icke tillkommer mig att anklaga.

Jag har till flere bland Academiens Ledamöter, och främst bland dem alla till Herr Landshöfdingen sjelf, personliga förbindelser, dem mitt hjerta aldrig skall förgäta. Allt från den tid då jag först hade den lyckan att bli känd af Herr Landshöfdingen, har jag mött endast oförtjent välvilja och faderlig godhet: och jag vet ganska väl, att Herr Landshöfdingens nit för mitt bästa, åtminstone vid ett tillfälle, icke felat att medföra sina stora ledsamheter. Jag vet också, att en och annan inom Academien kanske dömmer mig mindre gynsamt; men jag har ingen orättvisa att beklaga mig öfver från deras sida, allra minst vid detta tillfälle: och med hvad skäl skulle jag väl kunna fordra personlig vänskap af alla? Hvad Svenska Academien som corporation angår, hyser jag derför den vördnad, man är skyldig en samling af Männer hvilkas förtjenster i alla slag af vitterhet hittills ännu af ingen inom vårt land blifvit upphunna. Om jag också för

min enskilda del tror, att Svenska Skaldekonsten skulle kunna bringas till någon fullkomlighet äfven på en annan väg än den Academien, åtminstone förr, tyckes ha ansett för den enda rätta, så har detta aldrig hindrat mig att med glädje erkänna den öfverträffande förtjensten hos dem som häruti tänka annorlunda. Jag har aldrig kunnat öfvertala mig att Poësien, som är Menskligheteus högsta blomma, nödvändigtvis skulle fordra en viss ans och skötsel eller några egna systematiska handgrepp för att trifvas: jag tänker att hennes former äro äfven så mångfaldiga som Naturens, och att hon vexer, ehuru med särskilta färger, öfverallt der hennes frö finnes och himmelens sol bestrålar henne. Jag har också aldrig deltagit och tänker ej heller att hädanefter deltaga i det moderna skriket mot Academien, hvartill motiverna hos de fleste synas mig misstänkta, och hvars kältrington måste vara vidrig för hvarje ädelt sinne. Jag har icke slutit mig till någondera af de nu tvistande partierne i vår litteratur, icke derföre att jag ej erkänner det goda och rätta som kan finnas på ömse sidor, men derföre att ingen af dem fullt tillfredsställt mig, derföre att all litterair sect nödvändigt måste föra till ensidighet och orättvisa, derföre att af allt slags lycksökeri det litteraira synes mig föraktligast. Jag vet ganska väl att det är denna slags Neutralitet som ådragit mig bägge partiernas ovilja, och att det väsendtligen är den som förorsakat etterbölden hvilken nyligen brustit i Upsala; men jag ångrar icke hvad jag gjort, och jag vill hädanefter som hittills både tänka och dikta så ofullkomligt man behagar, men åtminstone efter egen ingifvelse och med den sjelfständighet som anstår en Svensk Man. Det är möjligt att jag med dessa tänkesätt framdeles skulle kunna tvingas till en Polemik, hvaraf jag för närvarande ej inser nödvändigheten; med det vore visserligen icke med Svenska Academien, troligtvis ej heller

med någon af dess Ledamöter, som jag då finge att göra. Endast kitsliga pojkar eller egenkära halfgenier kunna sammanrota sig att nerspotta en inrättning, hvarvid våra största namn i sednare tider äro fästade, och som, man tänke för öfrigt huru man vill, utgör en väsendtlig del af vår nationalära. Att Academien, i synnerhet för det techniska, verkat fördelaktigt på vår vitterhet, erkänner hvarje opartisk; att den äfven i andra afseenden kunnat verka ännu fördelaktigare, om alla dess Ledamöter tänkt så liberalt som Herr Landshöfdingen, är en öfvertygelse, som jag delar med mången. Många oredor i vår litteratur hade då till äfventyrs varit förekomna, och om en vitter Revolution varit nödvändig, hade den gjort sig sjelf, utan excesser och pöbelyra, under den lagliga maktens ledning. —

Det återstode mig nu att äfven besvara de anmärkningar hvarmed Herr Landshöfdingen hedrat mitt tal, i synnerhet hvad som rörer 18:de seklets bildning. Jag erkänner med tacksamhet värdet af mången träffande invändning, mången skarpsinnig tillrättavisning; men att jag i hufvudsaken ännu förblifver vid min mening, är jag öfvertygad att Herr Landshöfdingen förlåter mig. Man har, helst i en så viktig sak, icke en öfvertygelse, motsatt Herr Landshöfdingens, utan på grunder, dem man anser för oomkullstötliga. Jag borde nu utvickla dem; men min feber, som genom skrifningen tilltagit tvingar mig att för denna gång sluta mitt redan allt för långa bref.

Jag utber mig att hädanefter som hittills vara i Herr Landshöfdingens ynnest innesluten och framhärdar med oaflåtlig vördnad och erkänsla

Herr Landshöfdingens
ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

*

22. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 19 April 1818.

Min kära Bror!

Jag vet icke huru det kommer sig, att vår correnspondans nu är så trög. Denna gången tror jag dock att jag skrifvit sednast. Men jag kan väl förstå att Riksdagen och många andra göromål, hvarpå jag ej kan skylla, upptaga din tid. Det är derföre billigt att jag under sådana omständigheter ej räknar så noga.

Jag får först och främst be dig framföra min hjertliga vördnad och tacksägelse hos din Far för den välvilja han velat visa mig i anledning af ledigheten i Svenska Academien. Genom landshöfd. Rosenstein är jag underrättad om hela förloppet. Jag har försäkrat honom hvad jag äfven kan försäkra dig, att jag ingalunda gjort anspråk på den ifrågavarande äran. Det skulle tvärt om förefallit mig både oväntadt och orättvist om min Tour ansåges vara kommen, så länge ännu Geijer, Ling m. fl., hvilkas företräde jag gerna erkänner, äro utom Academien. Du vet dessutom väl att jag icke är äresjuk och umbär med all möjlig resignation Titulaturen, helst en oförtjent. Jag kan dock icke neka att det förefaller mig besynnerligt hvarför en viss hög person skulle vilja blanda sig i en sak af så liten betydenhet, och har svårt för att öfvertyga mig att han gjort det utan främmande impuls. Jag har hört att L—d till mig skall ha ett gammalt groll, Gud vet hvarföre; och det skulle väl kunna hända att han vid detta tillfälle gjort godt i tysthet. Känner du något härom så säg mig. Grefve Mörner är för öfrigt en upplyst och förtjent Man, och jag unnar honom af allt hjerta sin ära.

För öfrigt har Rosenstein bedt mig ingen ting nämna

om denna sak, utom för Bar. Adlerbeth och Franzén samt Wallin: men dig och din Far anser jag häruti som samma person: och att du tiger för alla andra, derom är jag på förhand öfvertygad.

Hvad säger man i Stockholm om Recensionen i Upsala Tidning af mitt Tal? Jag kan ej annat än skratta åt Rec:s löjliga ilska. Att svara på personligheter och dumt ovett, dertill anser jag mig, så ringa jag är, dock allt för god. Emellan mig och »phosphoristerna» jämte Wallmarkianerna dömmer Nationen, innan Recensenterna hinna. Det enda häri som förargar mig är om Wallmark icke äfven skulle vilja hedra mig med sin fördömmelse. Det skulle väl kunna hända att jag i detta fall gjorde mig lustig öfver bägge parterna. Nu, och då jag värderar bägge lika, tycker jag att lika Bröder borde ha lika rätt och vill ej gerna offra innan all offerfänaden hunnit fram. Troligt också att jag i alla fall ej bryr mig derom. — Man har både från Stockholm och Upsala velat inbilla mig att Geijer skulle ha någon del i Recensionen; men jag tror icke på sqvaller och vill ha klara bevis, innan jag misstänker en gammal bekant.

Huru gick det med ditt förslag att få en Isländare införskrifven? Det är ju beklagligt om Sagorna skola falla i Liljegrens eller Hammarskölds händer som hvarken förstå Isländska eller Svenska.

Härifrån ingen ting nytt af betydenhet. Små eländiga intriger inom Consistorium höra beklagligtvis ej till nyheterna.

Bruzelius ber helsa dig. Helsa äfven alla Bröderna från

Din
redlige Vän
Tegnér.

*

23. Till C. A. Agardh.

Lund d. 23 April 1818.

MinkBror!

Att Bildt är död, derom underrättas du väl i dag från flere håll. Det var högst ledsamt så väl för hans frånvarande föräldrars skull som äfven för Rabbéns hvilken var hans läkare, och mot hvilken vederbörande nu få en ny anledning att skrika. Lyckligtvis har han dock äfven haft Florman med sig, med hvilken han äfven tänker att uppsätta en berättelse om sjukdomens gång och behandling allt från början.

I går var ett ganska stormigt Rectorsval. Enligt constitutionernas tydliga innehåll röstade jag på Ahlman, men alla de andra valde mig. Jag afsade mig då, till följe af ett länge sedan fattadt beslut, denna ära. I mitt anförande härom till Protocollet gjorde jag väl också litet narr af det sätt hvarpå Rectoratet numera måste drifvas, och de många alldeles onyttiga och för en professor heterogena befattningar, en Rector måste åtaga sig. Man föll då öfver mig med acharnement från alla sidor och dikterade den ena sottisen efter den andra till Protocollet. Rector protasis skulle ge mig en varning, hvilken efter vanligheten saknade apodosis. Man beslöt, tvert emot constitutionernas tydliga innehåll, att underställa saken Cancelleren och valde emedlertid villkorligt Fallén. Jag är öfvertygad, att han är glad åt valet; men hvarken han eller de andra kunna förlåta mig att jag föraktar hvad de anse för den högsta jordiska ära. Det var kanske förhastadt af mig att jag afsade mig Rectoratet; men då jag en gång annonserat mitt beslut kunde jag ej återtaga det, aldra minst kunde jag låta imponera på mig af personer dem jag

alla föraktar, och då min rätt till afsägelse, äfven utan allt skäl, är i constit. gifven. Om Cancelleren ålägger mig att bli Rector, måste jag väl lyda, men beklagar då Herrar Consistorialer, ty jag kommer att regera dem, liksom Rehabeam, med en jernspira. Rabbénska saken spökar ännu i deras tomma hufvuden. Profess. Tommegap går omkring som en vandrande Volkan och fnyser eld och etter. Gifve Gud att du snart måtte komma hem, ty annars blir jag väl ändå till slut uppäten af consistoriilössen.

Jag skrifver i dag till Cancelleren för att annonsera Bildts död, men nämner naturligtvis ingenting om Rectorssaken; den är mig fullkomligen likgiltig. Jag tror, att jag gjort rätt och frågar sedermera ej efter följderna.

Med mycken oro hör jag att Hagberg är sjuk. Gifve Gud blott att det ej är farligt. Jag är nu alltid rädd då jag hör någon sjukdom omtalas. Helsa honom tusenfaldt.

Dina Fruntimmer resa i morgon. Vederbörande helsa.

Din
Vän.
T—.

*

Till J. F. Lundblad. 24.

Lund d. 7 Maj 1818.

MkBror! Härjämte skickar jag dig ett exemplar af poëmet öfver Bildt som jag just nu fick från Trycket. Det är egentligen hans förträffliga och bildade Mors bref, af hvilka jag läst några, som dertill gifvit mig anledning. Den döde var också sjelf en ovanlig yngling, och döden

vid hans år, i ett främmande land, långt ifrån de sina, syntes mig ett ämne väl värdt att beklagas af Sången.

I afseende på hans begrafning äro vi i stor förlägenhet, då Excellensen ej vill svara. Han är bisatt i Kraftskyrkan, men då nu vårvärmen kommer kan han omöjligen hållas der länge. Från Dresden vete Gud när vi kunna få svar. Har jag ej bref med nästa post, så nödgas jag låta begrafva honom utan någon föreskrift. Efter begrafningen skall jag skicka verserna till Excellensen. Troligtvis låter jag äfven införa dem i Stockholmsposten, om de annars få rum der för *Svenska Trävaror*, hvaraf den nu på en tid öfverflödat. Men härom skrifver jag väl sjelf till Wiborg . . .

Låt införa genast hosföljande annons i Inr. Tidningar. Jag har förut glömt det. Den döde skall ha flere slägtingar i Sverige. Helsa vederbörande.

Din vän

T.

Fråga hos Excellensen Fru Bildts namn, och inför det äfven i annonsen. Jag vet att hon heter Apollonia men ej familjenamnet.

25. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 31 Maj 1818.

Min Hedersbror!

Lycka till att väl ha öfverstått din sjukdom. Jag och dina öfriga vänner här nere voro på det högsta bekymrade för dig, i synnerhet då i år nervfebern varit så farlig. Gudskelof att det nu är förbi. Var emedlertid för-

siktig och kom ihåg, att recidiver i dylika sjukdomar äro högst farliga.

Den hederlige Rosenstein har skrifvit mig ett långt bref till rörande Sv. Academiens val. Han hade visserligen ej behöft att ursäkta sig hos mig; ty jag kan ju som förnuftig menniska ej anse mig förbigången, så länge ännu så många andra, mera förtjenta än jag, äro utom Academien. Grefve Mörner är väl icke någon litteratör, men dock en bildad och i andra afseenden förtjent man. Jag unnar honom af allt hjerta hans ära. En adertondedel i Sv. Acad:s ära är visserligen ej att förakta, helst, man tänke huru man vill, ingen annan corporation inom vårt fädernesland kan uppvisa ett sådant antal af verkligen förtjente män; men detta hindrar mig ingalunda att med allt tålamod afbida min Tour. Skulle den också aldrig komma, så vet du väl, att jag ej är äresjuk på det sättet att saknaden af en Titulatur för ett enda ögonblick skulle kunna oroa mig. — Hvad jag nämnt om R—n blir för öfrigt oss emellan.

Om det roar dig att se med hvilka uselheter man tvingar mig att förnöta min tid här i Lund, så kan du antingen hos Lundblad eller Faxe läsa mitt försvar mot Kjellins libell. Han har nu fått en vederbörlig skrapa, men är derför ej mindre galen. Större delen af Consistorii Herrar Ledamöter taga dock hans partie, emedan de äro förtörnade på mig, derför att jag ej skall visat tillbörlig vördnad hvarken för det kära ytterplagget, Rectorskåpan, eller för dess ambulatoriska innanmäte. Jag har i anledning häraf allahanda tracasserier, som jag naturligtvis blott skrattar åt. Agardh är också i högsta onåd, emedan han, som jag, har den olyckan att ej alltid vilja följa med på släpet. Men det här är småsaker, som ej lönar mödan att spilla bläck på.

Hvad säger man i Stockholm om Geijers Bönesuck vid Jubelfesten? Här gör den ingen lycka, utom hos Phosphoristerna som naturligtvis beundra den. För min del fröjdar jag mig åt de bifogade Noterna som äro rätt interessanta.

Helsa Wallin, att jag är alldeles förtjust af hans predikan på klagodagen, den Wiborg skickade mig med sista post. Så borde alla predikningar eller, om möjligt, allt som utkommer vara skrifvit. Deremot är ju Biskop Rosenstein en alltför beklagansvärd författare. Hans Predikningar öfver Begrafning och Kröningen äro verkliga trädsnitt. Mannen hade dock förut ett slags anseende, men sedan man blir Biskop är det som fan fore i svinahjorden, både hos honom och andra, hos hvilka den andeliga fattigdomen för hvar dag tar mer och mer öfverhand.

Man gör sig här lustig öfver prosten Palms riddarskap. Jag finner det ej orimligare än månget annat. Men ingen stjerna hvarken på himmel eller jord, om jag kanske undantar stjernan i Österlandet, har väckt större glädje än den Hylander visar öfver sin. Stackars Man, som vid nära 70 års ålder ej hunnit vexa ifrån dylika barnsligheter!

Är det Wallmark eller någon annan rimsudd, som skrifvit den nya folksången som ser ut som han vore tagen ur Svenska Folkvisorna? Item verserna vid Kröningen? Det är dock oanständigt att man vid ett så högtidligt tillfälle ej beställer bättre vers, och hushållar med poesien då man slösar i allt annat. — — —

Jag gör dig med flit så många frågor, emedan jag känner din vis inertiæ och härigenom vill tvinga dig att skrifva. Var nu icke så ochristeligt lat i skrifvande som annars, utan skrif litet oftare, i synnerhet nu, då väl den eviga Riksdagen måtte ta slut. Få se om Riksdagsbeslutet varar så länge som Riksdagen.

Helsa Agardh och bed honom, i fall han reser om Werm-

land, ta vägen om Sala. Kroken är obetydlig, och Billow har anmodat mig om att be honom göra det.

Anna och de mina må väl och be helsa dig, Erika och Barnen

Din Vän

T—r.

Tala vid tillfälle ett godt ord för Darin med Faxe. [Han s]öker Örkelljunga, och har inga farliga medtäflare. — Jag hade gerna rest uppåt landet i sommar, men en sådan resa är alltför dyr. Helsa alla vänner. —

Till J. Adlerbeth. 26.

Lund d. 5 Juli 1818.

MkBror!

Så väl för ditt sednaste bref som det öfversända Häfte af Iduna tackar jag dig på det högsta. Hvad Afzelii Poëmer angår, så är Brage rätt vacker. Så mycket obetydligare deremot synes mig Sonetten till Tholander, och har förmodligen endast för sitt ämne och sin välmening blifvit intagen. Geijers Betraktelser äro i sanning väl skrifna. Jag måste dock erkänna att de ingalunda öfvertygat mig. När han nemligen nekar eller åtminstone tviflar på Nordiska Mythens användbarhet i konsten, men deremot erkänner Hjältesagans: så måste man ju nödvändigt fråga, huru Myth och Saga, gudom och menskliget, äro skilda, så vidt de nemligen kunna bli föremål för bildande konst? Är gudaformen i detta hänseende något annat än den idealiserade menniskogestalten? Var den annat hos Grekerna eller kan den möjligtvis bli något annat hos hvilken

Nation som helst? Har mensklig konst någon högre Typus än den menskliga, gemensam för Sagan och Mythen, för jord och himmel? Erkännes derföre Sagans brukbarhet för bildande framställning, så kan man icke utan inconseqvens neka Mythernas, emedan dessa just genom den bildande konsten förmenskligas och dragas i samma sfer som Sagan. — Äfvenså litet kan jag gilla det skäl mot Mythernas konstbehandling, som hämtas från deras sinnliga obestämdhet. Ty hvarifrån skulle de få sin bestämdhet utan just genom konstens framställningar? Om de Grekiska Mytherna, liksom de Nordiska, aldrig blifvit framstälda i någon annan form än den poëtiska, skulle de synas oss mera bestämda än våra? Hvad för öfrigt angår de i afhandlingen förekommande sidoblickarna på Ling, så hade jag önskat att de varit borta. Att Ling, i synnerhet i Gylfe, utsträckt Mythens bruk långt öfver hvad den kan och bör vara, att han begått ett poëtiskt misstag, detta vet en hvar, i synnerhet han sjelf; men något öfverseende torde dock ett misstag förtjena, hvarpå så mycket geni, så mycken konst, så mycket allvar blifvit användt. Mig åtminstone synas Lings sjelfva förvillelser oändligt mer värda än den lumpna alldagliga regelbundenheten som man lärt i scholan, eller den ännu sämre, moderna och likaledes öfverlästa regellösheten hos våra beklagansvärda kraftgenier, som hvarken ha kraft eller geni. — Recensionen af Bjowulfs Saga el. Poëm är rätt interessant. Det väsendtliga deraf var dock förut bekant genom en afhandling i Grundtvigs Danevirke. Grundtvig arbetar äfven på en öfversättning af hela Poëmet. Det hela torde väl vara mera märkvärdigt i historiskt och litterairt än i egentel. poëtiskt hänseende.

Att Riksens Höglofl. Ständer, som ha pengar för så många behofver, icke kunna anskaffa några tusen rdr för Isländska litteraturen, hvarpå dock hela vår Historia hvilar,

hvarvid alla våra minnen, allt det egentligen Nationella hos oss är fästadt — det är verkligen beklagansvärdt, och bevisar mera andelig än lekamlig fattigdom. Jag längtar nu endast se de stora upptäckter, som Liljegren och Hammarsköld skola göra i de isländska Mst.

Wallmarkska Recensionen bekymrar mig äfvenså litet som den Phosphoristiska. Öfverträffade den sednare i plumphet och vanvettig ilska, så tar åter den förra priset i lömskhet och uppsåtlig förvridning, äfvensom i enfaldigt raisonnement. Det är mig alldeles likgiltigt hvad dessa Partigängare säga, emedan Nationen dömmer mig, inan Recensenterna hinna. Att med detta slags folk inlåta sig i vidare tvist, åtminstone af denna anledning, vore väl en galenskap. De ha bägge en stående Tidning för sina dumheter, och behålla följakteligen alltid sista ordet. Mitt Tal är i sanning ej mycket värdt, men deras Recensioner äro det ännu mindre, och det torde väl också öfverlefva dem. Hvad som säkert öfverlefver både dem och mig är föraktet hos hvarje tänkande man för de 2:ne afvita dumhetsextremiteter som bilda vår nuvarande litteraturs Antagonismer som, till menskliga förnuftets blygd, allt för länge soutenerat sig. —

Skall Riksdagen aldrig sluta? Som Comisk Parodie på Riksdag är den alltför vidlyftig. Gifve Gud att Riksdags-Beslutet blefve äfvenså varaktigt som Riksdagen.

Agardh är nu hemkommen och ber helsa dig rätt mycket. Han är af härvarande Professorer nästan den ende med hvilken jag umgås. Bruzelius är för närvarande på landet.

Huru går det med resan till Skåne? Jag har nu bedt dig så många gånger hit ner, att jag hoppas du låter beveka dig. Från Ramsjöholm har du ju endast 3 dagsresor hit. Pengar saknar du icke, och några vickors tid

kunde du väl alltid ta dig, för en gammal vän. Gud vet när jag annars träffar dig; ty till Stockholm reser jag nog icke så hastigt.

Framför min vördnad för din Far och helsa alla Bröderna från

Din redlige vän
Tegnér.

*

27. Till C. G. von Brinkman.

Lund d. 16 Juli 1818.

Välborne Herr Envoyé och Commendör af Kongl. NordstjerneOrden!

Ett bref från Fru Bildt i Dresden är egentligen anledningen hvarför jag besvärar Herr Envoyén med dessa rader. Jag har nemligen i anledning af hennes Sons dödsfall skrifvit ett tillfällighetsstycke som Herr Envoyén lär ha öfversatt på Tyska. Jag är väl öfvertygad, att detta skett icke för styckets utan för den sörjande Moderns skuld; men det är en förlåtlig fåfänga om jag önskar se huru ett misslyckadt försök på Svenska förbättras på Tyska. Det skulle för öfrigt vara mig både kärt och smickrande om denna ringa tillfällighet kunde gifva mig anledning att något närmare få yttra och bestämma mina enskilda tänkesätt i allehanda, helst då dessa nu på en tid blifvit antastade på ett sätt som ej tillåter mig något direkt försvar, och jag således ej kan vädja till den recenserande och dömmande, utan blott till den bättre publiken.

Framhärdar med vördnad

Herr Envoyéns ödmjukaste tjenare.
Es. Tegnér.

*

Till J. F. Lundblad. 28.

Lund d. 16 Aug. 1818.

MkBror!

Lycka till din befordran och välkommen hit ner, då vi vidare få talas vid om allahanda. För närvarande bör jag, innan Du lemnar Stockholm, endast svara på dina flera uppmaningar rörande mitt Tal. Jag inser visserligen att Du i flere hänseenden kan ha rätt nog, känner också skriket emot mig och vet väl att mången förklarar min tystnad såsom ett tecken till nederlag. Men om jag nu svarat, skarpt naturligtvis och bittert som jag måst, hade striden dermed varit slutad? Hade jag icke om 14 dagar nytt ovett från bägge sidor, plumpare och dummare än det förra? Skulle man ej, sedan man uttömt det egentliga tvistämnet, kasta sig på min privata lefnad som man redan börjat? Skulle man dessutom ej alltid behålla sista ordet, då det i alla fall för mig vore omöjligt att i oändlighet förlänga ett onyttigt käbbel? Jag har sagt mina tankar om tidens partier för Nationen, som, öfver hufvud tagit, ej alldeles ogillat dem. Dermed var också det egentliga och hufvudsakliga gjordt. Skall galenskapen på något verksamt sätt motarbetas, så måste det ske genom helt annat än onyttiga Tidningsbataljer, som den ena dagen föder och den andra begrafver. Är det icke sant att Recensionerna redan till större delen äro glömda, ehuru Talet läses ännu? Jag har genom min litteraira Trosbekännelse ställt mig ensam och bar på alla allierade; och som sådan får jag väl också försöka att stå, men ingalunda som polemiserande Renommist, utan som sjelfständig Diktare, icke med avisgnabb utan med lefvande sång vill jag kämpa efter för-

måga. Jag vet väl att min reputation ej är så stor; men större hoppas jag dock hon är än att den störtas genom några platta recensioner. Med undantag af dig ha alla mina vänner i Sthlm, bland dem äfven Wallin, tillstyrkt mig att ej svara. Bland andra skäl härföre andrager han äfven ledigheten i Sv. Academ. efter Oxenstjerna, den han tror ej kunna ernås i fall jag nu expectorerade mig om Wallmarkismen med dess utgreningar. Skälet är obetydligt, och i Sv. Academien kommer jag väl icke i allafall, frågar också icke derefter, men mitt beslut var redan fattadt, innan jag kände detta, ehuru jag visserligen ej kan neka att det rätt hjertligt skulle ha roat mig att en gång rätt af hjertans grund säga vederbörande min oförgripliga tanka om deras oväsende. Att jag också kunnat göra det med någon framgång, derom tvifla de väl svårligen sjelfva; och dem af publiken som tvifla härpå öfvertygade jag i alla fall icke. Att köpa ett ögonblicks framgång med långvariga ledsamheter, större än dem jag redan erfarit, hade väl åtminstone ej varit välbetänkt. I sju år har Baggesen skrikit mot Oehlenschläger, utan att förmå honom till ett ord till försvar. Det är sant, Oehlenschläger står oändligen högt öfver mig; men så måste Du äfven medge att Baggesen står oändl. högt öfver mina angripare. Huru jag alltså betraktar saken, synes mig det partie jag tagit emellan 2:ne onda vara det minsta. Skulle jag häri ändra min tanke, så är alltid tid att reparera mitt fel; ty jag hoppas ännu en och annan gång ge vederbörande anledning till utfall.

Forsell och Sandberg voro här i går, Artisterna neml. Den förre talar om en ny Poëtisk Calender, hvartill han skulle lemna Gravurerna; men häröfver har jag ej yttrat mig. Sandberg målade mig som hastigast, men det var, som jag tyckte, ej rätt likt.

Agardh, Bolmeer och Heurlin helsa. Den sednare reser härifrån d. 24 aug. Ännu en gång välkommen ner.

Din Vän

T—.

Brinkman har skickat mig sin Tyska öfvers. af Poëmet öfver Bildt. Den är artig nog.

Till J. Adlerbeth. 29.

Lund d. 20 Aug. 1818.

Redelige Broder!

Jag har nu i flere vickor mest vandrat omkring på landet här i Skåne för att begagna sommarferierna och skaka scholstoftet af mig. Af denna anledning har jag ej förr än nu kunnat tacka dig för ditt vänskapsfulla bref av d. 14 Juli.

Det gläder mig hjerteligen att Göthiska Förbundets Exposition så väl lyckats. Att den återvaknade känslan för det gamla Nordiska icke är så alldeles en dårhusidé, eller hvad som vore ännu sämre, en öfvergående modesjuka, utan att den kan och bör uttrycka sig i varaktiga verk, vare sig i Sång eller Marmor, detta är väl härigenom bevisadt för vederbörande Tviflare, och i och med det samma äfven möjligheten af en sjelfständig Nationalkonst gifven, så vidt neml. konstens allmänna väsende och den allmänna Europeiska bildningen, som mer eller mindre afslipat all Nationalitet, kunna medgifva. Jag fick med sista post från Stockholm Betraktelser i anledning af begge Expositionerna, särskilt tryckta. Som jag ingen ting sett af det

ifrågavarande, och dessutom är en oinvigd, kan jag ej i hufvudsak yttra mig; men det myckna oinskränkta berömmet för allt, vill ej behaga mig. Det ger lätt anledning att misstänka partiskhet. Du har förmodeligen redan sett afhandlingen, och känner dess Författare som är mig obekant.

Sandberg och Forsell voro för några dar sen här, men helt kort. Den förre interesserade mig i synnerhet genom sitt raska, öppna genialiska väsende. Forsell har i project att försöka en ny Poëtisk Calender, hvartill han skulle lemna Gravürerna, och hvartill Franzén och Grafström skola ha lofvat bidrag, hvarom han äfven anmodade mig. Men jag är litet rädd för litteraira Bolag, och på den punct jag ställt mig i Svenska Litteraturen torde jag väl också göra bäst att stå ensam. Jag gaf således intet bestämdt svar. En dylik praktcalender blefve väl också rätt dyr och bure sig svårligen i vårt fattiga land. Ville Franzén, Ling, Wallin allvarligt förena sig med mig kunde vi väl utgifva en calender med samma framgång som Upsalaboerna; men här går en mörk ande genom hela vår litteratur, och något företag af gemensamt bemödande är svårligen att påräkna. Hvar och en har sina egne considerationer och bor, som örnen, ensligt på sin klippa. Galenskapen är det enda hos oss, som visar energie och samdräkt, och derföre segrar den också. De bättre handla hvar för sig, eller också handla de alls icke. Derföre ser det också så ut som det gör i Litteraturen, och dumheten under särskilda gestalter vexer oss med hvar dag mer och mer öfver hufvudet. Men detta kan nu icke hjelpas.

Din redlige Vän
T—r.

Till G. Billow. 30.

Lund d. 23 Aug. 1818.

Min redlige Bror!

— — — Tack i öfrigt för ditt fullständiga Bref. Det gläder mig naturligtvis på det innerligaste att du nu mera utan tryckande näringsomsorger bör kunna tillbringa din tid. Den förmögenhet du har bör, jemte en någorlunda syssla, kunna föda dig. Att du likväl utan publik befattning möjligtvis skulle kunna komma i bryderi och förlägenhet inser du sjelf bättre än jag, och jag tar alltså för gifvet att du ej under något villkor lemnar Embetsmannavägen. Hvad Staten ger är litet, men säkert. Det är väl dessutom också en skyldighet för hvar och en som duger till något att tjena staten så länge man kan, ehuru slätt man ofta belönas derför. — — — Att lemna din beställning vid Sala, och nerlägga en betydlig Summa i ett ackord, synes mig betänkligt. Sala är ett rätt trefligt ställe, man lefver där för rätt billigt pris, och det är dessutom din födelseort der man i alla fall finner sig bäst i längden. Små ledsamheter äfventyrar man att få hvar som helst. Jag har äfven så väl som du mina, och det likaledes af kamrater; men icke flyttar jag derföre. Öfverlägg derföre saken noga innan du tar något afgjörande partie. — — —

Till en början gör du väl bäst att du behåller dina pengar och ej lägger dem i någon egendom. Man påstår åtminstone att penningbristen hädanefter blir allt större och större genom Ständernas visa beslut, och att således väl Sedlarna skola stiga i värde. En egendom ger dessutom sällan renta för sitt Capital, helst då man ej sjelf närvarande kan sköta den.

Hvad mig sjelf angår så äro mina affärer i vida sämre tillstånd än dina. Jag har väl nu af Academien och Pastoratet ungefär så mycket som jemt åtgår till mitt hushåll; men derjemte en förbannad skuld, hvarpå jag alldeles ingen ting kan betala, utom rentan. Hopp har jag väl om förbättring; men de två äldsta Gubbarna som borde dö för denna orsak och sammanräknade utgöra öfver 1 $^{1}/_{2}$ sekel, äro ännu ganska raska, och kunna väl ännu vegetera ett Decennium. Emedlertid har jag icke skäl att klaga, då jag jemför mina inkomster med andras, och får jag lefva slår jag mig väl igenom, ehuru jag vist aldrig kan samla någon fömögenhet. Några Biskopsspekulationer har jag ej heller. Finge jag också någonstädes förslag, så tjenade det till ingen ting, emedan jag hvarken kan eller vill producera mig hos Regeringen. Dessutom roar mig intet ChefsEmbete, minst ett presterligt. Jag kommer väl alltså att lefva och dö i Skåne, och har egentligen ingen ting deremot, ehuru jag naturligtvis heldre valde Wermland om det berodde af mig. Men man måste resignera sig.

Gifve Gud att vi träffades nästa år. Det sker säkrast om du reser hit ner, som för dig blir lättare än för mig i ekonomiskt hänseende.

Från Heurlin som varit här nere med sin Fru i sommar kan jag helsa dig rätt mycket. Likaledes från Agardh. Anna och de mina må alla väl. Helsa nu tusendfaldt till Eva och Barnen, var glad och nöjd med ditt öde som är bättre än de flestas och skrif då och då till

Din
redlige Vän
Tegnér.

Engeström ber också helsa. Han är nu sysselsatt med att bygga, som han gör rätt präktigt. Endast fruktar jag

att det blir för Creditorernas räkning så framt ej hans Svärfar vill och kan hjelpa honom betydligt.

Till J. Adlerbeth. 31.

[Lund d.] 10 September 1818.

MkBror!

Då jag häromdagen händelsevis genomletade några gamla papper, fann jag ibland annat hosföljande diktadt för ett par år sedan till din Far. Jag vill påminna mig att jag derom talat med dig förr; men jag hade förlagt det, som ofta händer med mina bitar hvarpå jag ingen ordning har. Då detta skrefs kände jag ännu icke att din Far arbetade på öfversättningen af Metamorphoserna. Då den ännu icke utkommit, torde väl Poëmet kunna införas i Stockholmsposten. Dock öfverlemnar jag detta åt ditt eget godtfinnande. Det kunde sedermera i alla fall inflyta i Iduna.

Hvad bidrag till den sednare angår, så skall jag visserligen tänka derpå; men då nu Terminen förestår får jag väl knappast förr än i Januari tid att bringa något i ordning. Före den tiden gissar jag också att ingen tryckning begynner.

Ditt uppdrag i afseende på Shakespeare skall jag söka uträtta på bästa sätt. Genom Spens har Agardh äfven fått en Prenumerationslista. Till Doctorspromotionen kommer jag icke. Vägen är allt för lång, och en sådan resa vore mig för dyr. Gud vet när jag numera någonsin kommer till Stockholm; men jag hoppas att du till nästa sommar uppfyller min gamla önskan och helsar på mig i Lund.

Agardh ber helsa. Ursäkta slarfvet.

Din Vän
Tegnér.

32. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 24 September 1818.

MkBror!

Jag tackar dig för ditt bref. Hvad den föreslagna ändringen angår så finner jag den icke just så nödvändig. Constructionen i de två första verserna är den vanliga Romerska, t. ex.: Cicero Attico salutem! Accepi litteras tuas. Denna öfvergång från tredje till andra person, är som du vet der vanlig och åstadkommer ingen otydlighet. Då nu det ifrågavarande stycket är att anse som en Imitation från Latinen, tyckes mig constructionen, ehuru ej vanlig i Svenskan, kunna passera. Endast blir nödvändigt att vid första radens slut sätta signum exclamationis (!). Deremot får jag be dig göra en annan ändring längre ner: nemnl:

Silfverbågen likväl den *Pythiske* (i stället för den *Deliske*).

Agardh just nu närvarande ber mycket helsa. Bruzelius är på landet.

Din redlige Vän
Tegnér.

*

33. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 8 Oct. 1818.

MkBror!

Tack för ditt bref och ursäkta att jag ej skrifvit på så länge. Jag har i sommar ofta varit borta, ehuru ej utom Skåne. Hvad liquiden angår så faller det mig väl nu litet

olägligt att uppgöra den, helst jag från alla håll blir duperad af dem som jag påräknat, och penningförlägenheten är sådan här i landet att man ej utan pant kan få låna 10 rdr. Emedlertid då summan ej är större skall jag väl försöka att på sätt som du önskar liquidera den.

Att jag icke kommer till Promotionen är naturligt, då en sådan resa dels skulle vara mig allt för dyr, dels allt för litet intressant, och jag i öfrigt hvarken är road af Theologi eller Upsala. Doctorsfrågan synes mig allför vidlyftig och obestämd. Jag tänker man hade gjort bättre, om man ställt den så här: är Promotionen nyttig för Theologien eller ej?

Hvad Sv. Academien angår, så måtte väl den saken nu vara afgjord. Skulle jag inväljas, så gör det mig både kostnad och besvär. Det skulle dessutom uppmuntra vederbörande till ännu häftigare anfall. Jag kan derför uppriktigt försäkra att jag skall anse för en verkelig fördel om jag äfven nu blir glömd. Jag hoppas det bästa i detta afseende af Leopold & Consorter . . .

Här passerar ingenting nytt. Ständiga tracasserier i Consistorium höra till ordningen för dagen. Agardh och jag äro i synnerhet målet för ett visst parties förbittring . . . Min umgängeskrets blir med hvar dag trängre, och jag är icke missnöjd dermed. I det hela är det en dumhet att umgås med det lefvande slöddret då man har mensklighetens Heroer på sin hylla.

Palm och Sina må väl och be helsa. Det gör Sina rätt godt att ha fått ett dagligt sällskap i Sofi Kröger.

De mina må alla väl. Helsa Fru och barn från oss samtlige samt dessutom särskilt Wallin från mig och glöm ej bort

Din redlige Vän
T—r.

Var god och skicka hosföljande genast till Wiborg. När du träffar Adlerbeth så helsa och bed honom skicka mig Prenumerationsedlar på Schütz' Öfversättning af Shakespeare, så vida ej meningen är att det skall vara ensamt Subscription. Jag har fått listan, men inga sedlar hvarförutan jag omöjligen kan uppbära Prenumeration. — Agardh ber helsa.

34. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 22 October 1818.

Min redlige Bror!

Med yttersta förvåning och det ömmaste deltagande har jag af Tidningarna erfarit den stora, den oersättliga förlust som nyligen träffat dig, min redlige Adlerbeth; och icke blott dig ensam, utan hela Svenska Litteraturen i allmänhet och alla dem som med värma interesserade sig för dess ära. Ty din far var dock i sanning både som litteratör och författare Nationens prydnad. Af hela Gustaf III:s tidehvarf var han framför andra den som mest följde den framskridande tiden, och förenade på en gång allt det goda af det gamla och nya hos oss. Hans arbeten, i synnerhet de under de sista Decennierna af hans lefnad, skola lefva, så länge Svenska språket lefver, och hans namn så länge ett Svenskt hjerta ännu klappar för Nordens och forntidens sånger. Betraktar man då tillika huru mycket man ännu kunde vänta af hans friska och rörliga ålderdom, besinnar man att den grad af mästerskap han redan vunnit lättade och försäkrade ännu mera hans framgång för framtiden, så är det väl onekeligt att sedan Kellgrens död Nationen ej gjort en sådan förlust, på en gång så oförväntad

och så beklagansvärd. Och likväl vet jag väl att detta för dig endast är den ringare hälften af din förlust, för dig som i honom ej blott värderade författaren, utan älskade fadern, ej blott kände Skalden utan menniskan. Ehuru jag för min del kände honom föga: så öppet, så redligt, så gammaldags Svenskt var hela hans väsende att om jag äfven ej vetat hans namn jag skulle ändå ha älskat och högaktat honom. — Men det är orätt af mig att förstora din saknad, då jag egenteligen ej har något att säga till din tröst. Kan emedlertid en väns innerligaste och varmaste deltagande i din saknad på något sätt lindra den, kan det trösta dig att äfven andra inse värdet af hvad du förlorat, så var öfvertygad härom, njut den sorgliga tillfredsställelsen att alla Smakens och Sångens och Dygdens vänner, att hela ditt Fädernesland delar din sorg, varmare, uppriktigare än vid konungars grafvar. Frid vare emedlertid öfver den förevigades aska! Vid hans stoft vilja vi svärja att icke glömma hans efterdöme, och att, fastän med mindre krafter, verka redligt som han för allt hvad som är manligt och ädelt i vettenskap eller konst, för allt som kan gagna eller hedra vårt älskade fädernesland! —

Du kommer nu, genom denna sorgliga händelse, i nya och ovanda förhållanden. Mitt råd behöfver du dervid visst icke; men ett nöje skulle du göra mig om du vid tillfälle underrättade mig om hvad plan du utstakat för din framtida lefnad. Du har ett stort namn att vårda, men också många medel att hedra det. Oberoende som du är kan du stifta mycket godt antingen som Embetsman, hvilket jag för min del helst såge, eller också som enskilt och som literatör. Jag hoppas dock att du ej som våra andra förmögna ynglingar allt för hastigt överger Statens tjenst. Embetsmannalifvet med alla sina besvärligheter är dock ett offenteligt lif, och efter mitt sätt att se saken, en pligt som

man ej för tidigt får undandraga sig. Åtminstone förargar det mig alltid så snart jag ser våra unga Herrar pensionerade af sina föräldrar till trög verksamhet eller åtminstone till sysselsättningar som ej gagna andra än dem sjelfva.

Din fars Manuskripter hoppas jag du samlar. Troligtvis är väl något deribland i författning att kunna utgifvas, hvartill jag då icke behöfver uppmana dig.

Helsa den hederlige Rosenstein. Jag känner hans vänskap för din far och inser lätt hvad han lider.

Agardh och Bruzelius helsa dig hjerteligen.

Din
redlige Vän
Tegnér.

35. Till A. C. af Kullberg.

Lund d. 19 Nov. 1818.

Min Hedersbror!

Ditt vänskapsfulla bref af d. 5 sistledne har i mera än ett afseende glädt mig. Att finna sig hågkommen af en högaktad vän kan icke för någon vara likgiltigt; och den underrättelse ditt bref innehöll var det visserligen ej heller. Det vore oförskämdt hyckel, om jag nekade att jag kände mig både glad och ärad af Svenska Academiens val. Det gifves bland dess tappraste motskrikare väl knappt någon som, om han vore uppriktig, ej skulle tillstå det samma. Inrättningen är dertill allt för lysande, och de stora namn den räknat eller ännu räknar ibland sig, utgöra dock, andra förtjenster oförklenta, den egentliga kärnan af landets vittra ära. Men just af denna anledning blyges jag också för den heder man visat mig. Det har

i sanning aldrig kunnat falla mig in att den med något sken af rättvisa skulle kunna tillkomma mig så länge ännu männer som Geijer, Valerius, Ling m. fl., hvilkas företräde jag uppriktigt erkänner, ännu saknade den. Att du jämte några andra af mina vänner och gynnare inom Academien i synnerhet bidragit till valets utgång erkänner jag väl med tacksamhet, men likväl icke utan farhåga för allmänhetens dom i afseende på er allt för partiska vänskap. En hedersbetygelse som kan anses oförtjent är dock för ett hjerta som har sin stolthet och icke blott sin fåfänga, alltid litet brydsam. När härtill kommer den omständigheten att jag på 60 mils afstånd omöjligen kan uträtta något hvarken i eller för Academien, och således måste anses som en blott Figurant på den lysande scenen, så bör det icke förefalla dig underligt om jag är litet skygg för min nya ära, och känner mig deraf icke blott smickrad men äfven förlägen.

Äfven i anseende till sjelfva Inträdestalet är jag icke utan mitt bryderi. Utom svårigheten att tala efter så många, har äfven ämnet sjelf, all sin rikhaltighet oaktadt, för mig en egen individuel svårighet. Jag erkänner visserligen Excellensen Oxenstjernas stora poetiska förtjenster; men dess egna carakter är dock af alla möjliga den som jag för min del har svårast för om icke att fatta, åtminstone att hjelpligt framställa. De Oxenstjernska Gracerna äro i allmänhet ej lätta att gripa i flygten, och jag fruktar verkeligen, att de luftiga, spensliga gestalterna gå sönder vid vidrörandet, icke derför att de äro förgängliga, men emedan min hand är för tung. Jag hade vida lättare för att teckna en något groflemmad Sköldmö än den Oxenstjernska Sånggudinnan med den sydliga minen, med de fint chatterade anletsdragen. Härtill kommer äfven att jag känner så godt som intet af min store företrädares lef-

nadsöden, hans första bildningshistoria, hans privata caraktér och lefnad, icke en gång den chronologiska följden af hans arbeten, hvaraf kanske något kunde slutas rörande hans utvickling. Var han icke född i Gyllenborgs hus? Om du i någon af dessa omständigheter kunde antingen sjelf eller genom någon af dina bekanta skaffa mig upplysningar, så ökades derigenom ännu mera mina förra förbindelser. Ty en blott poëtisk caracteristik, abstraherad ur hans skrifter, blefve naturligtvis både ofullständig och äfven, då det individuela verkar så mycket på de poëtiska produktionerna, utan tillräcklig grund och fasthet. Jag har äfven hört omtalas, att Exc. Oxenstjerna i sednare åren skulle ha sysselsatt sig med en öfversättning af Tasso. Att få se Manuskriptet är väl omöjligt; men har ingen läst det, så att man deraf kunde bilda åtminstone ett ungefärligt omdöme?

Af alla dessa anledningar och äfven för academiska göromål under Terminerna, är det mig omöjligt att före sommarn — förmodligen i Juni månad — behörigen utrustad komma till Stockholm. Jag fruktar att jag äfven då kommer med tomma händer och allt för illa rättfärdigar din och de öfrigas godhet.

Får jag gratulera dig att bli Statssekreterare efter Rosenstein som säges skola abdiquera? Man talar äfven om Wallin och Tannström, men det är förmodligen ogrundadt. Lidbeck ber helsa. Helsa äfven alla i Stockholm som ännu tilläfventyrs vänskapligen påminna sig mig och förglöm ej alldeles

Din redlige och förbundne Vän

Es. Tegnér.

Till N. v. Rosenstein. 36.

[Odat. Nov. 1818.]

Enligt Herr Landshöfdingens befallning har jag skrifvit hosföljande rader för Academien särskilt. Jag är ej stark i Complimenter. Mitt hjerta krymper tillhopa när jag skall säga en höflighet som jag vet är påräknad; men deremot älskar det att utgjuta sig för en faderlig vän och välgörare som väger tänkesätten mer än orden. Emottag derföre min varmaste och uppriktigaste tacksägelse för den ynnest Herr Landshöfdingen vid detta tillfälle, som vid så många andra, visat mig. Den ära, som härigenom vederfarits mig, skall väl synas mången oförtjent, och mig sjelf i synnerhet förekommer den som sådan. Jag tänker i sanning för högt om konsten för att ej tänka ringa om mig sjelf. Men det vore likväl förställning om jag ville dölja min glädje öfver hvad som skett. Att tillhöra samma lysande inrättning som Landshöfding Rosenstein är en heder som väl skulle kunna fresta en bättre grundad stolthet än min. Tillåt mig derföre att ännu en gång betyga min erkänsla, och värdes vara öfvertygad att mitt hjerta, fullt af vördnad och tacksamhet, aldrig skall förgäta hvem jag i synnerhet har att tacka för det ärofullaste utmärkande i min lefnad.

Hvad Inträdestalet angår, så blir det mig väl svårligen möjligt att hålla det före nästa sommar. Man behöfver för ett sådant Tal flere underrättelser om den afgångne, hvilka ej så hastigt kunna hopsamlas, helst då den krets hvari han lefde är för mig så främmande. Under Terminerna lemna mig dessutom mina Academiska göromål föga tid öfrig. Svenska Academien och Allmänheten bli i

alla fall tids nog underrättade om huru illa jag fyller min store Företrädares plats.

Ödmjukast
Es. Tegnér.

*

37. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 6 December 1818.

MkBror!

Jag räknar icke så noga med dig, som du ser, ty ehuru jag i några månader väntat bref ifrån dig, skrifver jag dock nu några ord för att hindra att du ej fullkomligen måtte glömma bort mig. Jag bör äfven tacka dig för ditt medverkande till den ära Sv. Academien bevisat sin Tjenare. En adertondel af denna ära är dock alltid något, ehuru mången vill anse Academien som ett förmedladt hemmantal. Felet ligger väl knappast i Inrättningens Idée, som är stor och kunglig; men kanske snarare i det sätt hvarpå den blifvit uppfattad och utförd. Ty hvarför skulle en Svensk förtvifla om en Inrättning, som bär Nationens namn, och som borde utgöra en naturlig samlingsplats för Nationens snillen, en sångskola i högre bemärkelse, en depôt för alla idéer, som med landets vittra bildning egde något sammanhang? Skall den blifva hvad den bör och kan, så är utan tvifvel en reform nödvändig eller rättare genomdrifvandet af den redan påbörjade reformen. Qvarstannar Wallin i Stockholm, som jag hoppas och innerligen önskar, så är för detta ändamål, hvartill jag på så långt afstånd ingen ting kan bidraga, ännu mycket att hoppas. Till en början är det godt, att Academien neutraliserar sig och således åtminstone ej motverkar den utvickling hvartill ti-

den onekligen sträfvar. En hufvudsak är det vidare att man blir litet grannlagare vid valen än som nu på en tid varit vanligt. Den gamla ensidigheten uppger sina idéer i döden, om ej förr, och ett nytt slägte med nya åsigter, med friskare krafter tränger sig småningom i det gamlas ställe. Om jag tordes, ville jag gerna i mitt InträdesTal tala om detta och om mycket annat; men det går väl icke an att afvika från den gamla Slentrianen, hvars lag har 2ne Taflor: 1:o att man sjelf är en stympare, 2:o att företrädaren var ett öfvermenskligt väsende. I afseende på mig och Oxenstjerna inträffa bägge delarna ej så illa; men ett och annat utfall hoppas jag ändå skall förlåtas mig.

Men nu, k. Bror, huru skall jag kunna få några närmare underrättelser om Excell. Oxenstjerna? Blott och bart af hans Skrifter kan man dock ingalunda fullständigt bedömma honom. Hos de flesta är Poësien blott en fortlöpande Comentarius öfver deras enskilda lefnad, en öfversättning på vers af deras ödes prosa. Poësien är menniskans himmelsfart och upphöjelsetillstånd; vet du ingenting om O—s förnedringstillstånd, om hans verkliga lefnad, hans första bildning, hans caracter, hans omständigheter? Hvad du härom kan uppspana sjelf el. genom dina vänner, meddela mig det, om du icke vill att jag skall tala alldeles i vädret.

Kung Carl XII:s dödsdag tänka vi här att fira efter ringa råd och lägenhet. Palm skall hålla ett Tal och Sina afsjunga några versar. Dertill tänka vi att låta spela hans marche och ha en liten Transparent. Alltsammans blir endast privat, i Cronsjös hus der kung Carl bodde. Att få högtidligheten i någon större scala, dertill äro våra tillgångar här alltför inskränkta.

I Consistor. grälas nu åter förbannadt. Lidbeck vill chikanera vår hederlige Rentmästare och släpar efter van-

ligheten Rector och de öfriga perukerna med sig. Du kan väl tänka att Agardh och jag kämpa på lif och död för en sådan sak. Jag slipper dem väl knappast förr än jag handterat dem à la Kjellin, hvilken nu är allt för from och beskedlig.

Var nu icke så grufveligt lat, utan skrif mig då och då till. Söker du Domprosteriet i Westerås efter Wallin i fall han får Storkyrkan, eller skall den store WikmanCaspersson dermed belönas för sina Riksdagsförtjenster. Helsa Wallin, Erika och Barnen hjertligen.

Palm och Agardh helsa genom

Din
redlige Vän
Tegnér.

38. Till D. Aspelin.

Lund d. 15 Januari 1819.

Min kära Bror! Jag är dig skyldig en dubbel tacksägelse, först för din vänskapliga hågkomst och sedan för poemet. Hvad den förra angår, så behöfver jag icke säga dig huru kär den är och alltid skall vara mig. Med glädje och rörelse påminner jag mig ännu alltid de lyckliga stunder, vi fordom tillbragt med hvarandra, och om äfven afståndet och olika förhållanden för någon tid afbrutit all kommunikation oss emellan, så har detta, på min sida åtminstone, ej haft sin grund hvarken i likgiltighet eller glömska. Hvad åter poemet beträffar, så kan jag ej neka, att jag i anledning deraf är litet förlägen. De många komplimenterna kan jag ej skrifva på vänskapens, endast på diktens räkning. Men här gäller det gamla, att »man tål

att öfvervinnas i en sång, der man beröms». Din seger är väl icke den svåraste: den har sitt förnämsta värde af sättet, hvarpå du begagnar den.

Det gläder mig hjertligen, kära Bror, att du deltar i mitt öde; men att det i literärt hänseende åtminstone på något sätt skulle kunna synas lyckligt, deri får du förlåta att jag är af olika tanke. Har jag icke under loppet af det förflutna året blifvit behandlad på det allra argaste sätt af personer, som jag föraktar, det är sant, men som dock ha sin publik och sina anhängare? Jag borde ångra mitt högmod, som hindrade mig att svara dem. Det hade väl icke varit så svårt, och inför allmänheten har alltid den rätt, som talar sist; men jag bör ej dölja för dig, att det är just denna allmänhet, som jag ej synnerligen värderar, och att jag har mindre sinne än som vederbör både för dess bifall och för dess tadel. Det förstås af sig sjelft, att jag gör individuela undantag, men för dessa tror jag icke jag behöfver rättfärdiga mig. Det är min vurm att icke sluta mig till någon annan, så länge jag ännu tror mig kunna gå sjelf. Jag misskänner ingalunda det goda, som otvifvelaktigt finnes hos bägge våra vittra partier; men det är dock hos bägge förenadt med så många oarter, att svårligen någon, som menar det ärligt med sin konst, kan uteslutande helga sig åt skrået, och för min del har jag fast beslutat att hädanefter både tänka och dikta så ofullkomligt man behagar, men åtminstone af egen ingifvelse. Leder också detta tänkesätt ej till något beröm i dagbladen: till inre tillfredsställelse och till ett underbart lugn emot skriket förer det åtminstone; och det sednare torde väl vara så mycket värdt som det förra.

Hvad Svenska Academien angår, så är jag visserligen hedrad af dess val. Vore en plats deri hvad den borde och kunde vara, alltid och allenast en belöning för afgjorda

förtjenster i vitterheten, sutto på de aderton stolarna alltjämt landets vittraste män, kunde Academiens outsläckliga kärlek till stora herrar och hofdekorationer en gång öfvervinnas, — i sanning, det skulle ej finnas någon vitter stolthet, som ej ansåge sig smickrad af dess val. Nu är dock, som du vet, förhållandet litet annorlunda. Hvad är dessutom min adertondedel i Academien annat än en blott titulatur? Kan jag på sextio mils afstånd deltaga i dess öfverläggningar? Det ligger i det hela ingenting orimligt i idéen af en vitter korporation, som ledde utvecklingen af nationens estetiska krafter och, med skyldig aktning för allt sjelfständigt sträfvande, afböjde med lära och exempel dess missledning; men, kära Bror, hvad gagnar domstolens behörighet, hvad hjälper sjelf säte och stämma deri för den, som lemnar sätet tomt och hvars stämma aldrig hinner fram? Mitt förhållande till akademien blir alldeles som förut, följaktligen väl icke just det bästa. Endast litet mera bunden torde jag väl i flera afseenden känna mig.

Hvad säger du, kära Bror, om vår poesi för dagen? Du har väl sett Poëtiska Calendern för i år? Några stycken af Grafström äro i sanning rätt vackra; men det hela är dock en blott återklang af det Atterbomska manéret. Jag värderar Atterbom. Han är en poëtisk suck, en lefvande elegi. Hans poëtiska lifsträd speglar sig på ena sidan i den metafysiska grummelpölen, på den andra i den sentimentala tårekällan. Men detta är dock hos honom natur, åtminstone en till natur öfvergången vana. Men hvad skall man säga om de andra, som pjunka i hans toner, som tyckas i vår friska Nord vilja återföra salig Siegwarts jämmerklagan, som hålla på att förfuska hela vårt sköna manliga språk till en parafras öfver o! och ack! Ingenting är mig så vidrigt som denna eviga litania öfver lifvets qval, hvilken må höra till verkligheten och icke till dikten. Är

icke dikten lifvets helsa, är icke sången mensklighetens jubel, frambrytande med mod ur de friska lungorna? Kan det gifvas en mera ensidig och förvänd åsigt af konsten än att göra den till ett uttryck af ett sjukligt, nersvagt sinne, af en trånad, som likt gamla hundar äter sig sjelf? Utan kraft och mod gifves, tänker jag, ingen sång, liksom ingen dygd. Mina tankar härom finner du vidare i hosföljande bit, den jag såsom senast diktad skickar dig.

Skicka mig nu vackert dina bägge prisskrifter och hvad annat du kan ha i förråd. Säg mig äfven hvarmed du sysselsätter dig, i den poëtiska verlden nemligen. Din belägenhet är i detta hänseende vida lyckligare än min, som alltjämt måste äflas med det akademiska, då du deremot kan låta din adjunkt sköta pastoratet — som jag ärligt gör — och sjelf sjunga fri och glad som en fogel i skogen. — — —

Din redlige Vän
Tegnér.

*

Till J. Adlerbeth. 39.

Lund d. 21 Januari 1819.

MkBror!

I anseende till min långvariga försummelse att skrifva dig till har jag egenteligen inga gällande ursäkter att anföra. Jag kunde åberopa mig mina mångfaldiga göromål mot slutet af Termin, mina presterliga under julhelgen, och mina resor på landet efter julens slut; men det är bättre att jag rent ut ber dig om förlåtelse för min uraktlåtenhet, öfvertygad att du öfverser dermed, och hädanefter som hittills vedergäller ondt med godt.

Det fägnar mig att din Fars öfversättning af Metamorphoserna kommer ut. Jag är öfvertygad, att allmänheten vinner derpå att Franzén blir utgifvaren. Men om du ej ville vara det sjelf, så nekar jag icke att jag till hälften hade hoppats bli hedrad med detta förtroende. Det hade varit mig både en ära och ett nöje. Med din sal. Far räknar jag verkeligen slägt på sinnets vägnar. Det högromerska, det ärligt Svenska, det redliga sträfvandet i hela hans väsende har från längre tider tillbaka synnerligen fästat mig vid den förevigade. Min innerligaste önskan var ju, att, sednare ju heldre, bli hans efterträdare i Svenska Academien. Alla min själs krafter ville jag samlat för att resa honom ett värdigt minnesmärke. Nu efterträder jag der en man med större poëtiska anlag, om du så vill, men dock främmande för hela mitt tänkesätt, en sydlig natur den jag hvarken kan rätt värdera eller måla. Förlåt min egenkärlek om jag trodde att vid utgivandet af din Fars sista arbete du skulle tänka antingen på mig eller Geijer. För den sistnämnde vek jag villigt. Franzén älskar jag af hjertat. Han är en vida större poëtisk talang än någon af oss; men hans idylliska natur torde väl ej vara den som djupast och renast känner din Fars värde. Dock — det är nu bra som det är. Afund är icke min sak. Jag unnar af allt hjerta Franzén sin ära. Skicka mig boken så snart den utkommer.

När du träffar Landshöfd. Rosenstein så påminn honom om den lofvade Biografien öfver Oxenstjerna. Jag kan ej tänka på mitt InträdesTal innan jag fått den. Fråga honom äfven om det icke är tids nog att i början af Juni hålla Talet. Jag har svårt vid att komma härifrån förr än i slutet af Maj.

Är det sant, hvad jag hört, att man vill ha Biskop Rosenstein in i Academien efter din Far? Finge jag rösta,

så ginge jag aldrig in härpå. Säg vederbörande det. Carl Ros—n må vara en skicklig Embetsman: vitterhetsidkare är han icke. Äfven hans politiska carakter har i senare tider varit tvetydig åtminstone. Hvarför går man förbi Geijer eller Ling? Den outsläckliga kärleken till store Herrar ruinerar Academien och, hvad mera är, Svenska Vitterheten. Jag tycker att Acad., så länge anfäktad, borde vara litet försiktigare vid sina val. Vi upplefva annars den tid då Coursen på en af de 18 blir som Coursen på våra Riksdalrar; och detta skadar, mer än man i allmänhet torde föreställa sig, hela Svenska Vitterheten, för hvilken, i närvarande omständigheter, en föreningspunkt är mera nödvändig än någonsin.

I afseende på nästa häfte af Iduna, så säg mig om jag ej deri kan låta införa sådana stycken som förut varit tryckta i St.Posten. Jag ser det brukas i Poët. Calendern.

Helsa Bröderna och skrif snart till

Din
redlige Vän
T—r.

Till C. P. Hagberg. 40.

Lund d. 21 Januari 1819.

MkBror!

Pengarna har jag riktigt betalt till Holmbergsson och hoppas att han derom underrättat dig. Ett bref medföljer som du torde vara god och genast skicka till Adlerbeth. Vidare 2ne Poëmer som du lemnar till Wiborg för Posten. Det ena, Halkan, är ett blott plaisanterie, som han må trycka, om han så vill, men då utan min namnchiffer. Man

måste väl iakttaga en slags anständighet sedan man blifvit införlifvad i det höga skråt. Det andra åter, Sången, må gerna föra mitt namn. Jag kan nemligen ej berga min förtrytelse öfver den sjukliga och skefva åsigt af konsten och lifvet som Phosphoristerna ibland annan uselhet vilja påtruga oss. Jag ropar med Börjesson:

I Jesu namn, hvad gråt i salen vida?

Vårt manligt sköna språk är dock för godt att göras till en Parafras öfver o! och ack! Och Poësien är inte, för annat än nervsvaga sinnen, en hysterisk krämpa, en trånad som likt utlefvade hundar äter sig sjelf. Hvarje manligt sinne måste vämjas vid denna förryckthet. Det förargar mig att Grafström, annars en skön talang, äfven deltar i detta opoëtiska pjunk. Det sentimentala har jag i all min lefnad hatat dödeligt. De moderna jeremiaderna skilja sig från ett poëtiskt sinnes klagan alldeles som ett Sterbhus från en Tragedie. I den verkliga verlden må denna litania passera; men i Dikten är den en fremling.

För roskull skickar jag äfven några Documenter som upplysa våra närvarande tvistigheter. Saken är i korthet följande: Vi firade af astronomiska skäl Carl XII:s fest här den 12 Decr. Detta klandrades högeligen af Phosphoristerna, hvilka naturligtvis voro uteslutna från allt deltagande deri. I anledning deraf uppsatte Engeström på min begäran en liten Tractat som bevisade att de hundrade åren verkeligen ej före d. 12 voro förflutna. Derpå svarade Schlyter, som nu anses för Phosphoristernas Byfogde, på sätt som Du ser af hosföljande. Engeström vederlade då hans inkast, vettenskapligt och lugnt. Men hans otidigheter tog jag på min del; och det är dessa som gifvit anledning till bifogade rolighet af mig. Nu sprutar han och hela hans liga eld och etter, och hata mig grufveliga. Men jag har föresatt mig

att, så länge mitt namn står på Catalogen, ej låta Studenterna här som i Upsala vexa oss öfver hufvudet. Man kan ej förekomma hviskningar på Studentkamrarna; men så snart de låta trycka sina dumheter, så är jag öfver dem med ferlan. I Biskopshuset är nu ett grufligt väsende. Käringarna ta pojkens partie, men jag skall hudflänga honom inför deras ögon.

Tack för underrättelsen om Oxenstjerna. Jag har ej ännu kunnat tänka på den saken. Helsa hustru och barn från oss alla.

Din
Vän
Tegnér.

*

Till J. Dela Gardie. 41.

Högvälborne Herr Grefve, General Lieutenant m. m.
Riddare och Comendeur af Kongl. Majsts Orden,
Riddare af Kon. Carl XIII:s Orden!

Genom Doctor Rabbén, som dröjt länge på vägen, har jag haft äran emottaga så väl Herr Grefvens bref, som öfversättningen från Tasso. För begge blir jag Herr Grefven skyldig den största erkänsla. Jag hade i sanning ej vågat hoppas att få se Manuscriptet och är öfvertygad att ingen annan i Stockholm än Gref Dela Gardie kunnat utverka mig denna förmån. Men jag är nu i förlägenhet att kunna få det tillbaka. Någon resande till hvilken jag med full säkerhet kunde anförtro det känner jag för närvarande icke. I fall så fordras så förstås af sig sjelf att jag skall afsända det med Posten; men helst såge jag naturligtvis om

jag kunde få behålla det tills jag sjelf, i medlet af Maj, reser upp. Att det emedlertid ej skall illa medfaras, derom tror jag mig ej behöfva försäkra. Jag anser det som den berömde Skaldens yttersta poëtiska vilja, som hans Testamente till SångGudinnorna, och säkrare skulle det visserligen ej förvaras i RiksArchivet än hos mig. Emedlertid skall jag, så snart det fordras, afsända det.

De meddelade upplysningarna skall jag med tacksamhet begagna så vidt min förmåga tillåter.

Framhärdar med djup vördnad

Högvälborne Herr Grefven, General Lieutenantens m.m.

ödmjukaste tjenare

Es. Tegnér.

Lund d. 11 Februar
1819.

42. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 13 Februari 1819.

MkBror!

Tack för sednast och för dina begge bref. . . De öfversända böckerna hoppas jag äro riktigt framkomna till Ystad, hvarifrån jag hoppas kunna få dem med något bud framdeles. — Till nyheter hörer hvad du förmodligen redan känner från Stockholm att Liljegren blifvit Professor. En sådan chikan har ej händt oss sedan Setterlins utnämnande. Nilsson har blifvit intendent öfver Natural-Museum med 500 rdr lön. Mannen kan vara förtjent; men så var det väl dock icke i sin ordning att han utan någons hörande fick en beställning som på sätt och vis utesluter

den ordinarie Läraren (Fallén) från hvad han anser som sin tillhörighet. Det märkes nu på alla anstalter att vi ej ha dig i Stockholm. Frågan i afseende på Rentmästarn hvilar. Den har, som du vet, väl gått igenom i Consistorium; men de frånvarande, Fallén, Lidbeck, Wåhlin, Sönnerberg, påstå att deras yttranden äfven böra åtfölja Expeditionen. Härigenom har denna sednare blifvit uppskjuten. Sönnerberg vill sjelf, med sina fyra gårdar i staden, ha Gratial, och jag gissar att han begagnar sig af detta uppskof för att, framför Rentmästaren, utverka sig ett sådant. När du således skrifver till Excellensen, måste du söka att förekomma detta. Agardh vill att vi skulle söka draga ut saken till jag skall resa; men jag får isanning allt för många saker att uträtta, och ser icke någon möjlighet att genomdrifva allt, så framt du ej understödjer mig. Jag måste således på egen och Academiens vägnar förnya min gamla begäran att du i Maj ville komma med till Stockholm. Du kunde ju alltid finna en anledning för din resa. Att Carpelan ej gör någon svårighet dervid känner du på förhand. Mera än en månad behöfver du ju icke till resan. Successionen i afseende på din far kunde ju äfven på samma gång arrangeras. Jag kan hos Excellensen ingen ting uträtta så framt du ej är med; och att jag ej vill något annat än hvad som är rätt, hvad som bidrar till Academiens bästa och den sammanrotade uselhetens qväsande, derom vet jag att du ej tviflar. Är det dig derföre på något sätt möjligt, så neka oss ej denna begäran. Det kommer tilläfventyrs ej så lätt ett annat [tillfälle] då så mycket skulle kunna uträttas. Man måste gripa tillfället i håret.

Nu till några litteraira nyheter för dagen. I Upsala är utkommen Svea, en Tidskrift för Vettenskap och Konst. Den innehåller en geognostisk afhandling af Wahlenberg

om Svenska jordens bildande som skall vara interessant för NaturHistorici. Vidare en började afhandling af Geijer om Feodalism och Republikanism, i afseende på form och framställning förträfflig, men full af skefva, obskurantiska idéer sådana som nu äro moderna och som väl slutligen alldeles förmörka Geijers af naturen klara hufvud. Tvenne andra uppsatser, af Hæffner om den gamla Svenska Sången (musikaliskt) och af Schröder om Amerikas upptäckande genom Norrmännen äro af mindre betydenhet. I Stockholm är äfven allehanda utkommet 1:o Balder, ett Divertissement på Kungens födelsedag, af Valerius. Rätt vackra versar, men Inventionen obetydlig. 2:o Dillners Tal öfver Carl XII. Ej illa skrifvit. Litet mer historia, litet mindre gudaktighet hade ej skadat. 3:o Den gullockiga Prinsessan, på vers af Stjernstolpe. Mannen menar ärligt och versifierar lätt; men af Poësie har han ej mycket i sitt hufvud. Han affecterar Wielands manér; men af de Wielandska Gracerna ser man hos honom föga mer än skelettet. Det är ingen lefvande ande inblåst i deras näsa. 4:o Herderskransen, af Hammarsköld emot Wallmark. Skriften är märkvärdig såsom ett prof på den allra fäaktigaste råhet, som någonsin varit satt i Svenskt Tryck. Der är ingen sida, den ej en Båtsman eller en fånge i Ankarsmedjan ej skulle blygas för att ha dicterat. Denna plumphet, förenad med den allra crassaste dumhet, gör skriften verkel. till ett phenomen till och med i Phosphoristiska Litteraturen.

Danielssons ansökan att presidera för PastoralExamen är beviljad. Cancelleren skall äfven ha gått in till Kungen och begärt tillåtelse härtill för Adjuncterna i allmänhet, liksom Professorerna äga. Han har således i denna sak alldeles ändrat sin öfvertygelse ....

Skrif oss nu till som oftast och underrätta oss hvad som förefaller märkvärdigt i Litteratur och Politik. Men framför

allt glöm ej bort hvad jag sagt om Stockholmsresan. Min hustru ber helsa.

Din
redlige Vän
[*Tegnér*].

*

Till J. Adlerbeth. 43.

Lund d. 17 Februari 1819.

MkBror!

Tack för dina begge bref och för Biografien öfver Oxenstjerna. Jag har dock fått den samma förut genom Gref Dela Gardie. Hvad gagn jag deraf kan ha för mitt Tal inser du sjelf. Så vigtiga Oxenstjernas befordringar kunna vara för en hofkalender, så obetydliga äro de dock i sanning för hans efterträdare i Svenska Academien. Emedlertid står ingen ting mer att erhålla; och jag måste väl således ta min tillflykt till Inventionen, som också har sitt värde, jemförelsevis med den chronologiska sanningen. — Här säges nu att Erkebiskopen skall vara död. I denna händelse hoppas jag att Geijer måtte bli hans Efterträdare i Academien. De skäl du, på Rosensteins vägnar, anför emot hans intagande, kan jag ej rätt begripa. Du säger att Academien fruktar honom. Det är uselt af en enskilt att frukta en enskilt man, och för min del kan jag ej göra mig någon föreställning härom, men att en hel corporation skulle frukta en enskilt, det synes mig en verkelig nedrighet. Men om det är sant att man fruktar honom, hvarför väljer man ej honom just derför? Bunde man icke just derigenom den fruktade? Kan Academien verkeligen bestå då man oupphörligen trotsar Opinionen? Är ett välde i Vitterheten möjligt utan genom Opinionens

25—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

biträde, som i detta fall både hyllar och kröner? Jag har fordom varit Geijers vän, men kan väl hädanefter svårligen vara det, då våra åsigter så mycket divergera, då hans uppförande mot mig kanske ej alltid varit det mest grannlaga; men hvar sak för sig; och så länge jag lefver skall jag ifra för rättvisan, vore det äfven till förmån för en fiende. Blir alltså Geijer äfven nu förbigången så kan det väl hända sig att jag går ur Academien äfven så bekymmerslöst som jag kommit dit. När jag kommer opp skall jag alldeles oförhöljdt säga detta till vederbörande; och Landshöfd. Rosenstein kunde du väl, vid tjenligt tillfälle, underrätta om min tanka.

Din vänskap att af min hand vilja ha ett företal till 3:dje Upplagan af din sal. Fars skrifter erkänner jag med tacksamhet. Emedlertid sedan Biskop Rosenstein hållit Tal öfver honom, sedan Franzén sagt hvad sägas kan om hans öfversättningar, hvad återstår för mig? Att repetera deras tankar är mig icke rätt angenämt. Dock få vi härom talas vid vidare då vi träffas.

Jag skrifver detta borta på ett kalas. Ursäkta alltså om Concepterna ej äro de bästa.

Helsa vederbörande.

Din
Vän
T—r.

44. Till N. v. Rosenstein.

Välborne Herr Landshöfding och Comendeur af Kongl. NordstjerneOrden!

Jag hade föresatt mig att i afseende på mitt inträde i Svenska Academien ej vidare besvära Herr Landshöfdin-

gen, då jag känner huru mycket Herr Landshöfdingens tid är upptagen af vigtigare göromål. Jag har derföre af flera af mina bekanta i Stockholm sökt upplysningar rörande Excellensen Oxenstjerna; men ingen af dem har till honom stått i något närmare förhållande; och jag har från dem alla fått ett och det samma, nemligen ett chronologiskt Register öfver hans befordringar. Jag lemnar dessa i sitt värde; men märkvärdigheten af hans lif synas de mig ingalunda utgöra, helst han som embetsman ej skall ha varit synnerligen utmärkt. Hvad jag heldre önskade veta, vore något om hans första ungdomsbildning samt den ungefärliga chronologiska följden af hans arbeten, icke blott som de utkommit, utan som de författades; dertill något mera bestämdt öfver hans caracter och inre väsende än att han, som alla säga mig, var en dålig hushållare; vidare något närmare om hans förhållande till K. Gustaf III, i hvars hof han tillbragte sina skönaste dagar och som naturligtvis på hela hans lefnad måtte ha haft ett stort inflytande; och slutligen några af dessa smärre drag ur den enskilta lefnaden, som undfalla hopen, men ofta måla menniskan mera än en hel afhandling, grundad på dess offentliga lif. En blott Caracteristik öfver Excell. O—as skrifter kan dels ej ensamt utgöra ett Tal; dels är den äfven hos en Författare, hvars subjektivitet så mycket framträder i hans arbeten, omöjlig utan någon närmare kännedom af personen; och endast af menniskan kan man fullt förklara sig Skalden. Men i de högre kretsar, hvari han lefde, har jag ej den lyckan att känna någon af hans vänner utom Herr Landshöfdingen; och det är derföre till Hr Landshöfdingen jag måste vända mig och anhålla om alla de upplysningar, som stå i Dess makt att meddela. Jag erkänner, att jag gör det ogerna, och först sedan jag försökt alla mig bekanta utvägar att från annat håll erhålla tillfredsställande under-

rättelser; icke derföre att jag ej alltid med glädje och tillfredsställelse emottar Herr Landshöfdingens råd och upplysningar, utan derföre endast att jag känner, huru upptagen Herr Landshöfdingens tid är, och vet att hvad jag begär, nödvändigt måste borttaga några dyrbara timmar deraf. Men Grefve Oxenstjernas minne, förvaradt i hans skrifter och i Nationens vördnad, är just derigenom en Nationalangelägenhet; och då händelsen velat, att jag skulle framställa det, är det icke blott Svenska Academiens, utan äfven på sätt och vis Svenska Nationens intresse att det tecknas så fullständigt, som min inskränkta förmåga tillåter. Mitt eget intresse härvid vill jag ej nämna. Jag vet, att en stor del af den vittra publiken, ifrån Wallmark ända ner, eller upp till Hammarsköld, vid detta tillfälle ej skulle höra någonting heldre än en uselhet; och om jag lemnas utan understöd af den, som ensam förmår gifva det, fruktar jag med skäl, att den pratsjuka allmänheten kommer att få denna glädje.

Hvad tiden för talets hållande angår, så kan jag för academiska göromål ej vara i Stockholm förr än fram i Juni. Då jag på nerresan vill helsa på mina slägtingar i Westmanland och Wermland samt min gamla 75:åriga Mor långt uppe vid Norska gränsen, önskar jag så kort som möjligt uppehålla mig i den dyra hufvudstaden, helst jag reser med hustru och barn.

Framhärdar med vördnad och erkänsla

Herr Landshöfdingen och Comendeurens

ödmjukaste Tjenare

Esaias Tegnér.

Lund d. 25 Mars
1819.

Till C. P. Hagberg. 45.

Lund. d. 1 April 1819.

Min k Bror!

Jag är äfven så väl som du fullt öfvertygad derom, att R—n icke är den värdigaste af våra Prester till ErkeBiskopsStolen; men kan likväl ej så alldeles inse hvilken egentelig skada Ståndet, och ännu mindre Litteraturen skulle hafva af hans utnämnande. Med Ståndet har han egenteligen ingen ting att göra, utom Upsala Stift; ty hans ErkeBiskopsdöme har långt för detta ej varit annat än en Titulatur. Att han är Talman vid Riksdagarna synes mig betyda äfven så litet. Den rôle en dylik person spelar och förmodligen måste spela är bekant; det är aldrig annat än namnet som skiljer den ene ifrån den andra. De äro politiska Stereotyper: blott af årtalet märker man att det är en ny upplaga. Skall något förnuftigt vid dylika tillfällen uträttas eller ens bringas å bane, så måste det ske af lös-presterna. Hvad åter angår ErkeBiskopens inflytande på det litteraira så inskränker sig detta väsendteligen till hans befattning som Procanceller vid Upsala; ett vigtigt embete utan tvifvel, men likväl af vida mindre conseqvens på ett ställe som är Stockholm så nära, der Kronprinsen är Canceler och der all slags förtjenst snarare än annars måste bli känd i hufvudstaden och af höga Vederbörande. Du ser att jag i allt detta betraktar saken sådan den nu verkeligen är, icke som den borde och kunde vara. Ty att en ErkeBiskop såsom den naturlige Chefen för det lärda Ståndet, för uppfostringsverket, för Religionen, med ett ord för alla landets andeliga angelägenheter kunde vara en högst viktig person, inser jag lätteligen. R—n är visserligen icke utan kunskaper, energi och drift; men hvad som ska-

dat honom så väl i min som i alla andras tanke är hans politiska vingleri; och derföre, ehuru jag förmodar att han som ErkeBiskop ej gör större skada än som Biskop i Linköping, önskar jag uppriktigt att han vid detta tillfälle måtte förbigås, väsendteligen af den orsak att Ståndet borde visa det de ej anse någon annan värdig den högsta platsen inom kyrkan än den hvars caracter äfven i politiskt hänseende ej är tvetydig. Men härtill kan jag i sanning föga eller intet uträtta. Strax efter Lindbloms död skref jag till Carlstad för att förmå Vederbörande att utesluta R—n, och hade äfven godt hopp derom; men nu är Lector Fryxell, en slägtinge af Landshöfd. R—, nerkommen eller nerskickad och blir hemma öfver valet. Han har inflytande i Consistorium, och hans tänkesätt äro ej tvetydiga i denna sak. I Wexiö torde jag kunna verka något genom Heurlin, till hvilken jag också skall skrifva. I härvarande DomCapitel sitter jag icke utan någon gång såsom Supplement; men vid tillfälle som det i frågavarande rösta blott de ordinarie Ledamöterna. Deras tänkesätt häri känner jag icke och vill ej heller, af flere skäl, försöka att verka derpå. Faxen är bestämd för R— och de andra cachera sina planer.

Att insätta Wallin på förslaget anser jag för omöjligt, ehuru väl förtjent han än kunde vara dertill; men huru många, nemlig. Dom Capitlets Ledamöter, kunna inse detta? Hvart och ett Consistorium uppför naturligtvis sin egen Biskop, dels af artighet, dels äfven af ett hemligt hopp att sålunda bli af med honom; och att jämte sin egen Biskop uppföra andra än Biskopar anse väl de flesta för ett Subordinationsbrott. Således, detta project anser jag för närvarande ej kunna lyckas.

Det vore godt om R— kunde uteslängas; men äfven härpå tviflar jag högeligen, i synnerhet om hans nämnande är Regeringens önskan som man här säger. Vi få emedlertid

se. I Götheborg bör du kunna uträtta något genom Wingård.

Förr än i början af Juni kan jag icke vara i Stockholm, i synnerhet af det skäl att jag ej vill begära permission förrän efter Pingst. Agardh har sagt mig att jag med första har något godt att vänta af Hammarsköld. Jag är nu så förhärdad att intet ovett biter på mig, helst af en man hos hvilken *hugen* och *gemötet* äro så beskaffade som hos Hammarspik.

Helsa Fru och Barn från oss alla, samt från Palmens. Item Wallin och andra bekanta från

Din
redlige Vän
T—r.

Palm skrifver med nästa post.

Till C. P. Hagberg. 46.

Lund d. 10 April 1819.

MkBror!

Jag skyndar att meddela dig den underrättelse jag fått från Carlstad att nemligen Axel Fryxell är återrest till Stockholm med oförrättadt ärende, och att således Rosenstein, troligtvis, ej får förslaget i Carlstad. Man röstar där förmodligen på Bjurbäck och Mörner, samt antagligen Faxe eller Tingstadius. Som jag likväl endast har allt detta af Åberg, som ej har synnerligt inflytande och dessutom lätt kan narras, så ber jag dig ej nämna härom för någon, emedan allt kan ändras, ehuru jag i dag skrifver honom till och befästar honom i det goda. I sig sjelf vet jag icke om jag gör rätt att blanda mig så här i saken, dels derföre att jag ingen ting kan uträtta, dels äfven i synnerhet

därföre att R—n kan vara så god som en annan. Kunde vi få förslaget åt Wallin, så vore det något helt annat; men innan han blir Biskop är det omöjligt. Men om R—n, Mörner el. Tingstadius blir Erkebiskop, är ju det hela likgiltigt. Det är Algier, Tunis och Tripolis, Barbaresker allihop. Tingstadius dör först och borde derföre ha företrädet. Men du skall få se att Rosenstein skaffar sig Regeringens förord hos Domkapitlen. Det vore en herrlig sak att då vara Ledamot, men för att få säga Nej. Faxen är mycket bekymrad och fruktar att hvarken kunna undgå förslaget eller sysslan. Förlusten vore kännbar för Lunds stift; men jag hoppas att faran är på långt när ej så stor som han föreställer sig. Från Wexiö har jag ännu ej fått svar; men der får R—n troligtvis intet förslag. Så väl i Carlstad som Wexiö talar jag för Wallin, men jag vet på förhand att det är förgäfves.

Mitt Inträdestal har jag först i dagarna börjat att skrifva på. Du känner min gamla vana att uppskjuta allt; men denna gången fruktar jag att jag missräknat mig: ty jag vet sannerligen ej hvad jag skall säga. Om O— känner jag ju inte det ringaste. Att begära upplysningar af Ramel är fåfängt. Han är, som bekant, mindre, ja minst vetande af de 18.

En sak. Fråga Wallin hvarföre just nödvändigt Rosenstein skall komma i Academien efter Adlerbeth. Det är ju oanständigt att gå förbi Geijer. Geijer är väl i många stycken en narr, en obscurant, och hvad värre är en Renommist och Studentchef; men hans förtjenst är dock gifven. Att han hör till oppositionen betyder ingenting, utan talar just för honom. Sv. Academien bör göra som kungen i England: när någon skäller för mycket i Underhuset, göres han till Pair; och det är en hugnad att se huru anständigt han sedermera bär sig åt.

Bed Wiborg skicka mig Hammarskölds Vitterhet, neml. pars postica deraf, så snart den framkommer. Jag fröjdar mig ej litet öfver det ovett jag der skall få. Jag hoppas det kommer att hedra mig.

Har du sett Franzéns Evangelier? Jag tänker han plockar ut alla idyllerna ur Bibeln. Det är en herrlig man; skada blott att det ej går något jernstreck genom hans Olympiska berg.

Helsa hustru och barn från oss alla.

Din Vän

T—r.

I händelse F— skulle, med uteslutande av R—, få förslaget, så är det omöjligt att han, till förmån för den sistnämnde, afsade sig det. Härefter bör man arrangera sig.

Till C. P. Hagberg. 47.

Lund d. 28 April 1819.

MkBror!

Af Agardh hör jag att ett Gymnasium nu ändteligen skall inrättas i Stockholm och att du är en Ledamot af Directionen för dess organisation. Jag har i anledning häraf en bön hos dig som du ingalunda får afslå. Det är nemligen den att till Lector derstädes i Latin föreslå och med hela ditt anseende recommendera härvarande Adjuncten B. M. Bolmeer. Du känner honom ifrån den tid då du vistades ibland oss, och jag behöfver således icke försäkra dig att man aldrig kunde få en bättre Lärare. Hans lycka har varit trög och vid 34 års ålder är han ännu alldeles lönlös. Genom en resa till Tyskland der han var nära 2 år förlorade han

en annars säker befordran vid Wexiö Gymnasium. För Latinen, den han känner i grund och både talar och skrifver classiskt, passade han bäst; men äfven i Historien, hvari han nu är Ordinarie Adjunct, skulle han kunna anställas; i fall det andra skulle möta svårigheter. Jag gissar att man, åtminstone vid första uppsättningen, ej håller sig vid något stift, utan väljer, som man borde göra öfverallt, den skickligaste. Bolmeer är dessutom en ibland de få ärliga och förnuftiga menniskor som i dessa förbistringstider finnas qvar vid Academien och ehuru mycket jag skulle förlora med hans dagliga umgänge inser jag likväl att han här ej ännu på många år kan få sin bergning och måste derföre, ehuru ogerna, önska honom befordran på annat ställe. Gör derföre hvad du möjligtvis kan i denna sak, både för min skuld och för det allmänna bästa. Låt mig äfven veta, med möjligaste första, hurudana lönerna bli och när och på hvad sätt utnämnandet kommer att ske.

Angående Biskopsförslaget vet jag ännu ingen ting med visshet. Weideman lär få Hylanders röst, och i allmänhet skall mycket arbetas för honom. Det skadar ej heller, ty han fyller ett rum på förslaget så väl som någon annan, och en sådan gammal räf vore god nog åt Upsala gäss och gåsungar.

Jag har nu läst Hammarskölds Vitterhetsprof och beklagar verkeligen dig som funnit nåd för hans ögon. Något ursinnigare både i ilska och dumhet har väl aldrig varit tryckt i verlden. Hvad säger man i Stockholm derom?

Om en månad ungefärligen reser jag väl härifrån. Helsa hustru och barn från oss alla.

Din Vän

Tegnér.

*

Till C. A. Agardh. 48.

Sala Grufva d. 12 Juli 1819.

MkBror!

Jag gratulerar hatt och kåpa att sitta på vederbörligt ställe och hoppas att du, din höga värdighet oaktadt, icke alldeles förgäter gamla vänner. — Jag har nu gått här sedan den 2 Juli och kommer väl knappt före månadens slut härifrån. Palm är ännu qvar i Stockholm; men d. 18 hitväntas han och Hagberg för att jemte mig och Billow göra en liten tour till Falun. — I Stockholm var det efter vanligheten tråkigt, och nu mera än annars, då så många voro bortresta. Ni har haft Stockholm i Skåne i sommar. —

Jag hoppas att du talt med Cancelleren om Academiens och Vederbörandes angelägenheter. Jag har ingenting kunnat uträtta. Helsa Bruzelius att jag i afseende på hans bref ej har något annat att svara än hvad Adlerbeth redan nämnt. Allt hvad som rör Pastoraten beror nu på Faxe, som förmodligen uppgjort alla affärer med Cancelleren och Kungen, i hvars dunstkrets han dvalts hela sommaren. Säg Darin det samma. Jag har visserligen tagit både Rosensteins och Mörners löfte för honom; men du vet först huru de ge sina löften, för det andra huru de hålla dem, för det tredje hvad det betyder när de hålla dem. Jag hoppas dock säkert att Faxe med allvar talat Darins sak, och Rosenstein har lofvat mig att få påminnelse om honom när förslaget uppgår. Låt mig derför veta när detta sker. Med nästa post skall jag skrifva Darin till. Helsa honom emedlertid detta.

Ingen ting litterairt nytt af betydenhet. Den store Hammarsköld ligger i frossa, förmodligen smittad af sina skrifter. Under paroxysmerna har han dock nyligen utgifvit Historien om den sköna Melusina och om Pelle Båtsman,

bägge intagna i hans bok om Svenska folksagor. Han skall häruti ha öfverträffat sig sjelf; men jag är så olycklig att jag ännu ej läst dem. Med Wallmark var jag om bord på ångbåten från Drottningholm; men han ville ej kännas vid mig, och icke passade det då mig att förnya bekantskapen. Grafström och Beskow har jag lärt känna, bägge rätt hyggliga gossar. Den förre var här i går. Franzén träffade jag i Stockholm. Han blir troligtvis Domprost i Westerås. Wallin dricker nu Sätra brunn strax här bredvid. Vårt förhållande är som förut, litet sursött. Deremot är det med Leopold bättre än förr. Han är verkeligen vida förnuftigare och liberalare än Hammarsköld och äfven jag förestält oss. Han ligger på den poëtiska sotsängen och omvänder sig, ehuru det i sig sjelf kan vara onödigt när man syndat med sådan virtuositet som han.

Jag väntar nu från Eders Magnificens ett långt bref fullt af nyheter rörande allt det märkvärdiga som under denna jubelsommar passerat i Skåne. Engeström har hittills varit den enda som låtit höra af sig från Lund. Om Bolmeer är lefvande eller död vet jag icke, känner ej heller hvar ett bref kunde träffa honom. Min adress blir från Augusti månads början på Philipstad.

Säden är här i Vestmanland mycket ojemn, men Rågarna i allmänhet vackra. I Uppland är den sämre, dock bättre än i fjol, som man säger.

Helsa nu alla vänner och bekanta, hvaribland din Fru och Svärmor icke förgätas. Anna och barnen må väl och be helsa; men Eva har varit krasslig hela tiden, hvilket betydligen minskat nöjet af vår härvaro.

Din

Vän.

T—r.

Till C. A. Agardh. 49

Sala d. 10 Aug. 1819.

MkBror!

Jag tackar för dina begge bref af d. 15 och 18:de Juli. Disa har varit nära döden, men är nu på bättringsvägen. Deremot är jag sjelf ej rätt rask. Huru länge vi ännu komma att qvarstanna här är omöjligt att bestämma. Resan till Rämen har jag måst slå ur hågen, utan har hemtat hit min Svärmor, som nu är här. Få se om jag kan komma åt Carlstad och till min gamla Mor som var egentliga afsikten med min resa.

Ännu veta vi här ej om Exc. Engeström är död eller lefvande. Alla mina bref ta nu omvägen om Philipstad, hvarigenom de mycket fördröjas. Sednare än d. 18 Juli har jag ej haft någon underrättelse från Lund. Från Stockholm nämnes ingen ting. Jag förmodar alltså, att Gubben kommit sig. I annat fall blir cancellersvalet rätt brydsamt. Att jag icke vill eller kan rösta på Rosenblad, finner du lätt. För Acad:s ekonomiska bästa vore han kanske ej så otjenlig; men hans slägt är för stor och hans helighet passar på sin höjd för en af de fyra Faculteterna. Hvad Dela Gardie angår, så är han ej Excellens, bor ej ständigt i Stockholm och har, då han är der, allt för litet anseende både hos Kungen och i publiken. Det skulle dessutom blott ge anledning till beständiga intriger och sqvaller, om vi hade vår Canceller på Löpared. Jag vet således ingen för närvarande mer passande än Wetterstedt, som har Kungens öra, tänker liberalt och intresserar sig för litteratur i allmänhet. Om honom böra således åtminstone du och jag förena oss. Jag inser emedlertid ej någon möjlighet att få rösterna åt honom. Att verka något härför

i Stockholm står nu icke i min förmåga. De enda jag kunde adressera mig till vore Rosenstein, som sjelf ingen ting förmår och dessutom för slägtskapens skull är en blind anhängare af R—d, el. Mörner, som kanske gjör pretension på att sjelf komma i åtanka. Vore Wetterstedt i staden kunde kanske något uträttas, ehuru jag tviflar på att han vill blanda sig i saken, då han endast till följd af högre befallning kunde vänta att bli vald. Saken är med ett ord hur man ser den högst kinkig. Troligt också att den redan är uppgjord mellan ProCancelleren och Kungen. Jag är öfvertygad att du i denna sak står på dig; men jag inser verkligen icke hur den skall vinnas. När blir valet?

Jag orkar för matthet ej skrifva längre. Helsa alla vänner och bekanta. Gifve Gud jag vore väl nere igen.

Din Vän *T—r.*

50. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 14 October 1819.

MkBror!

Ditt bref af d. 17 Juli mottog jag först i Philipstad i början af September. Orsaken var den att jag redan i början af Augusti månad ämnade vara i Wermland, men genom Disas sjukdom qvarhölls hela två månader i Sala, då emedlertid de bref som voro ställda på Philipstad blefvo qvarliggande. Under nerresan från Wermeland kunde jag ej skrifva; och vid min ankomst hit, d. 27 September, lär jag af Svenska Tidningarna att du d. 18:de var inpasserad från Stralsund. Antingen måste detta varit ett misstag, eller har du åtminstone ganska kort varit i Sverige; ty Lidfors underrättade mig i förrgår att du för närvarande verkligen befinner dig på din post i Pommern.

Jag lyckönskar dig af allt hjerta till din förlofning. Såsom ogift hade du förmodligen gjort en hastigare politisk lycka, helst du är född att vara på rörlig fot; men huslig glädje är också något värd och vid ungkarls- och världshuslifvet måste man nödvändigt förr eller senare ledsna. Alltså, ännu en gång lycka till. Jag hoppas du kommer hitöfver och visar oss din Fru till sommaren om ej förr. Så godt vi kunna skola vi entretenera henne.

Min resa var i det hela ej rolig. Genom flickans sjukdom kom jag att ligga hela 2 månader i Sala. Den enda utflygt jag gjorde var till Fahlun der jag jemte Hagberg och Billow var några dagar och hade rätt roligt. I synnerhet var Järta efter vanligheten munter. I Westmanland deremot var det rätt tråkigt; och min svägerskas sjukdom tjente ej till att göra det roligare. På Rämen var jag blott 2 dagar, äfven så länge i Philipstad och Carlstad, samt hos min Mor 8 dagar. Jag gör väl ej så hastigt några dylika långresor åter.

Öfversättningen af Jubeltalet har jag sett hos Agardh som deraf fått ett Exemplar. Bland misstag som jag märkt deri vill jag anmärka: orimlig, öfvers. unrümlich, Fideicomisarius, Erstgebohrner; yttrande rätten, das eiserne Recht (förmodligen tryckfel), medgifva, vergeben. I öfrigt är öfversättningen rätt bra. Är det sant att det skall vara öfversatt på Fransyska?

Då du nu skall gifta dig kan jag lätt begripa att du behöfver dina pengar. Jag är dig skyldig 2 års renta; men min resa, som kostade mig öfver 1,000 rdr, har så medtagit mina tillgångar att jag nu ej kan skicka den. Så snart det blir mig möjligt skall rentan komma. För närvarande är ingen mska här i staden som har pengar.

Från Stockholm vet jag ingen ting nytt, om icke det att Lagerbjelke med sitt Intradestal i Sv. Acad. skall ha förtjust och öfverraskat alla. Wetterstedt som skulle svara derpå

har, som man säger, stått som en gosse emot honom. Lagerbjelke lärer låta trycka sitt tal särskilt. Grafström och Beskow ämna att utge en vitter Journal, när den senare kommer hem. Professor Höjer i Upsala har skrifvit en skarp och bitter uppsats i Litterat. Tidningen emot Phosphoristerna, i anledning af deras uppmaning att låta trycka sin brors philos. Skrifter. Palmblad har nu svarat derpå i den vanliga tonen.

Cancelleren var redan rest innan jag kom. Han skall ha sjelfmant erbjudit Bolmeer ett gratial. Bolmeer förestår nu Ingmans beställning under det denne sköter Weibulls. Prof. Kjellin är prästvigd och söker Fryksdals Pastorat i Wermland. Det vore väl både för Academien och mig om det lyckades. Cancellerens löfte skall han ha; men Fryxell tros bli honom en svår medtäflare. Jacob Faxe är hemma och reser förmodligen ej åter. Han vill bli Docent. Ingen ting nytt annars.

Anna och barnen be hjertligen helsa dig. Äfven alla de rättrogna. Helsa din fästmö och glöm ej bort

Din
redlige Vän
[*Tegnér*].

51. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 28 October 1819.

MkBror!

Jag har mycket att förebrå mig som kunnat låta en så lång tid förbigå utan att tacka dig för all den redliga vänskap du under mitt sista vistande i Stockholm bevisade mig. Men under resan kommer jag mig aldrig till att skrifva;

och min resa var dessutom, genom min lilla flickas sjukdom som qvarhöll mig 2:ne månader i Westmanland, högst obehaglig. Sedan jag för en månad sedan återkom hit har Terminen med sina vanliga göromål gripit mig. Ursäkta derföre min förseelse, och anse den hvarken för kallsinnighet eller glömska; ty bland mina få vänner är och förblir dock du den som jag sednast glömmer.

Hvad Bidrag till Iduna angår så inser du lätt af det redan anförda att jag hvarken kunnat hafva humeur eller läglighet att poëtisera i sommar. Den höga phosphoristiska Critiken gör också allt hvad den kan för att afvänja mig derifrån. Så länge Terminen varar får jag ej heller, om jag ock ville, tänka på något dylikt.

Jag inser också att på denna sida jul eller nyår intet nytt häfte kan bli färdigt, och jag följaktligen kan få tid att iordningställa det obetydliga jag kan lemna. Låt mig veta hvad Materialier Ni för närvarande han?

Geijer träffade jag icke i Wermland. Är det sant vad man här sagt att han tänker utgifva sina philosophiska Bekännelser? Det vore rätt väl, om han nemligen, efter att ha gjort bekännelsen, läte saken hvila.

Huru går det med Domprosteriet i Westerås och Biskopssysslan i Linköping? Jag hoppas att den hederlige Wallenberg måtte vara sjelfskrifven, och gläder mig hjerteligen att Sundevall, Spionen, ej kan komma i fråga.

Mina slägtingar i Wermland söka förmå mig att anmäla mig som sökande till Sunne pastorat efter Doctor Kjellin; men först och främst är det ej roligt att alltjemt ligga i ansökningsväg; och för det andra hvarken kan eller bör jag competera med Fryxell som man sagt mig skulle speculera härpå. Af den saken blir alltså förmodligen ingen ting.

Helsa ödmjukast och hjertligast Landshöfd. Rosenstein.

Äfvenväl Hagberg och de öfriga af Bröderna som tilläfventyrs ej ännu förgätit mig.

Min hustru, jemte Agardh och Bruzelius be alla helsa dig rätt mycket.

Din
redlige Vän
Tegnér.

52. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 4 Nov. 1819.

MkBror!

Jag blyges för att icke ännu hafva tackat dig för all den hjertliga vänskap och välvilja som du i somras bevisade mig och de mina. Men under resan förde jag nästan öfverallt sjukhuset med mig och hade hvarken lynne eller tillfälle att skrifva till mina vänner; och sedan jag ändteligen kom hem ha vanliga göromål och hushållsbekymmer upptagit min tid. Emottag derföre nu min tacksägelse som, ehuru sen, derföre ej är mindre uppriktig.

Med denna dagens post ha vi fått höra alla de många Prestbefordringarna. Att den arma Darin åter gick miste ehuru han hade Excellens Engeströms uttryckeliga förord har här väckt stark sensation. Han är i yttersta nöd och hans hälsa likasom hans affärer förstörd. Han vill nu söka Bara som bortgifves af Serafimergillet, och har första rummet på förslaget. Har du någon connaisance med de jordiska Seraferna hvilka troligtvis aldrig bli de himmelska, så säg vid något tillfälle ett godt ord för den syndaren. Biskopinnan Faxe intresserar sig ganska lifligt för saken: men hennes man står efter vanligheten som ett isberg kall och ofruktbar...

Wallenbergs befordran gläder oss alla; men däremot kan väl ingen ärlig man utan indignation höra att Franzén blifvit förbigången för en Wikman Caspersson. Det är obegripligt att man icke blygs, och att man finner händer för att contrasignera en dylik styggelse.

Högtidligheterna i Upsala ha fägnat oss rätt mycket härnere. När man kryper som en mask på jorden är det ändå godt att man får pengar för sitt kryperi. Är det sant att Rector Magnificus vid murningen presenterade leret ur förskinn? Här har nyligen varit en Tysk Doctor, vid namn Schröter som uppehållit sig ett år i Upsala och der blifvit fullkomligt invigd i alla Phosphorismens Mysterier. Han berättade, att Kronprinsen skall ha privatissime lection hos Atterbom, och att planen skall vara den att genom Tannström phosphorisera honom. Denne Tannström lär vara en stor man, en verklig Pythagoré; ty så vidt man vet har han aldrig hvarken skrifvit eller talat, hvarigenom han åtminstone undviker att compromettera sitt anseende. Tysken berättade också att Hammarsköld skall bli Lector i Grekiskan i Stockholm. Låt mig veta huru mycket som är grundadt i allt detta.

Hvem har skrifvit den sista Recensionen öfver H—ds Vitterhet i Journalen? Den var styckevis munter nog; men det är orimligt att spilla qvickhet på dylika galenskaper. Lagerbjelkes Tal har jag läst med verkelig beundran — nemligen deröfver att det blifvit så berömdt. Det innehåller ju alldeles ingen ting annat än den aldra vanligaste och trivialaste obetydlighet. Tomheten både i Tal och Svar synes mig alldeles lika, endast är den i det sednare litet mera uppöst och väderstinn. Huru vill du att man ej skall förakta en publik som admirerar dylika plattituder. Då läser jag heldre rena Phosphorismen, ty den begriper man åtminstone icke.

Har du läst den Tyska öfversättningen af mitt Jubel-Tal hvilken i Tyskland säges göra mycken lycka, i synnerhet för det politiska?

Från Svenska Academien har jag ännu icke fått någon del af Täflingsskrifterna, ehuru jag derom påmint. Det kunde göra mig lika mycket; men efter jag en gång väckt frågan, skall jag icke släppa vederbörande innan jag fått afgifva min adertondedels röst.

Kan du gissa hvilket vittert arbete jag nu om dagarna tänker på och samlar materialier till med all ifver? Det är — ett Grekiskt och Svenskt Lexicon. Efter min närvarande plan skulle jag om 2 år kunna ha det färdigt. Men förmodligen går det med detta Lexicon som med Hammarspiks, att det aldrig blir skrifvit. Detta är dock skada, ty ett sådant arbete är nu mera ett verkeligt Nationalbehof. — — —

Hell och säll!

Din Vän

T—,

53. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 25 November 1819.

MkBror!

Härjemte skickar jag en uppsats för St.Posten, med anhållan att du ville hjelpa Wiborg med correcturen af de Grekiska orden. Du finner lätt huru vigtig denna är i saker som merendels ankomma blott på en bokstaf. Om H— svarar, så inser du huru obehagligt det vore om han kunde åberopa sig på tryckfel. Ett exemplar är äfven skickadt till Wiborg. Genom begges jemförande kan du lätt ta rätt på om något skulle vara otydligt. Helst hade jag

önskat att sjelf få correcturen per posto; men det låter förmodligen ej göra sig; och i detta fall kan jag ej besvära någon annan än dig dermed, som jag hoppas du ursäktar. Det kan väl också vara möjligt att Wiborg vill ej införa Recensionen, för dess polemiska ton, och i det fallet vill jag hvarken sjelf el. genom dig öfvertala honom. I alla fall räknar jag både på din och hans tystnad.

Ehuru Asmunds död ej var oss oväntad, har den dock mycket gripit Anna som i några dar varit illamående. Nu börjar dock humeuret att bli bättre.

Jag nämnde redan i mitt sista bref om Darins ansökan till Bara, och jag får nu upprepa min begäran att du, om det faller dig på något sätt möjligt, ville antingen hos Exc. Rosenblad eller Exc. Fleming nämna ett godt ord för honom. Han har första rummet och är speciellt recommenderad af Biskop och Landshöfding som uppsatt förslaget. Hans omständigheter med många små barn äro de allra uslaste; och går han äfven denna gång miste om Pastorat fruktar jag att det är förbi med honom. Gör derföre hvad du möjligtvis kan.

Helsa Erika och barnen från oss alla.

Din

Vän

T—r.

Till J. Adlerbeth. 54.

Lund d. 9 Mars 1820.

MkBror!

Hosföljande Bidrag till Iduna voro, på renskrifningen när, redan för en månad sedan färdiga till afskickning, men sedan den tiden har min hustrus sjukdom, som ännu fort-

far och som flere gånger fört henne på grafvens brädd, postdag från postdag hindrat mig att affärda dem. Nu är hon litet bättre och jag skickar derför hvad jag har färdigt. Möjligtvis komma ännu några småstycken till, men jag kan, under sådana omständigheter, ej förbinda mig till något.

Flere af de här öfversända poemer ha förut varit tryckta; men det betyder ingen ting, då det endast varit i Dagblad. Till Sången på Oscarsdagen har jag bifogat Musiken, satt af Kjellander, af det skäl att detta Stycke här nere blifvit ett slags folksång. Om tryckningen ej blir allt för dyr önskade jag gerna att Musiken som är enkel och vacker bifogades. I annat fall får det vara. Det betydligaste, eller rättare det minst obetydliga, är väl annars fragmenterna ur Frithiofs Saga, som jag önskar måtte vinna ditt bifall, ehuru något fullständigt omdöme visserligen hvarken kan eller bör fällas innan det hela är färdigt, hvartill troligtvis ännu blir långt.

Journalens sottiser rörande Nordiska Poësien och Mytherna kan du vara öfvertygad hvarken göra mig eller någon annan till proselyt. Vida betänkligare för det Nordiska är Lingens envishet att alltjemnt äflas med det Tragiska hvartill han är och förblifver oduglig. Hans Engelbrecht är verkeligen det allrasämsta jag i den vägen har sett hittillsdags. —

Var god och framlemna hosföljande bref till Olof och ursäkta att jag denna gång skrifver så kort. Jag har många bekymmer. Bruzelius är på landet, men inväntas med första. Agardh ber helsa. Helsa äfven alla vänner och bekanta från

Din
redlige Vän
T—r.

Till A. C. af Kullberg. 55.

Lund d. 26 Mars 1820.

Min Heders Bror!

Jag tackar på det högsta för brefvet och skyndar att rätta ett misstag hvarom din skrifvelse underrättar mig. I Wexiö finnas 2ne Lectorer som begge heta Heurlin. Elias Heurlin, Mathemat. Lector, som vid sista Riksdag var Revisor och Riksdagsman, är bekant för att supa och jag gissar med temmelig säkerhet att det är något sådant höga vederbörande menat med sina betänkligheter. Att nu dricka ett glas i sinom tid är också min vurm; men det är hos mig en licentia poëtica, och den som gör affär af saken recommenderar jag icke. Den man din tjenare tagit sig friheten att till det bästa anmäla heter Christopher Heurlin, är brorson af den nyssnämnde och Philosophiæ Lector. Han har aldrig, så vidt jag vet, varit i Stockholm, om icke till äfventyrs några dar som resande. Han har således der ej kunnat utmärka sig. Åtminstone kunna ingen af vederbörande känna honom. Var nu god, min bäste Kullberg, och vid tillfälle säg dem att den man som här är fråga om icke är sin egen farbror, att han i alla afseenden är en annan man. Ung är han, det är sant, och Alsheda är anseddt för ett stort Pastorat; men Rogberg är väl icke mycket äldre och kan dessutom som Hofpredikant vända sig på många håll, då deremot Heurlin är inskränkt inom sitt Stift. Hvad deremot Lundelius angår så har han sin bror i Stockholm; och detta är väl ungefärligen allt som kan sägas till hans beröm. Han är en rik man och skall som jag hört ej vara synnerligen angelägen hvarken om Alsheda eller något annat Pastorat. Framdeles när valet skett förbehåller jag mig att vidare få besvära dig med några rader

i detta ämne. Biskop Mörner är för Heurlin, men Landshöfd. Presidenten Mörner lär arbeta för Lundelius.

Hvad Svenska Academien angår så är det väl icke ensamt min skuld att jag är som jag ej vore der. Hvarför gen I mig ingen ting att göra? Rosenstein hade lofvat mig att få del af täflingsskrifterna, åtminstone Poëmerna. Det var väl att det ej skedde sistlidet år; ty jag hade för min del ej röstat för stora priset åt Lindeberg, men väl för accessit. Hvad det Svenska Lexikon angår, så har ju Academien deri lejt för sig. Biografierna skrifver Franzén; hvad återstår då för mig, äfven om jag kunde göra något? När mitt Tal skall tryckas hoppas jag få veta det på förhand; ty det är mycket jag vill ändra.

Emot Hammarsköld utkommer om några dagar en Philippique, jag förmodar i StockholmsPosten. Ämnet är gramaticaliskt och kan således ej räkna på någon publik. Hans Grekiska hoppas jag dock att sjunga till den eviga sömnen. Gör nu Ni andra ert bästa mot honom i andra afseenden. Med all tolerans, hvaraf vi annars berömma oss, betraktar jag mannen som ett literairt skadedjur, efter hvilken man måste gå skall. Att han ej gjort mera ondt än han gjort är icke hans skuld.

Frithiofs Äfventyr hvaraf några fragmenter tryckas i Iduna utkomma väl framdeles, så framt icke allmänheten som jag fruktar har nog af profbitarne.

När skola ErkeBiskopen och Järta prata i Academien?

Kommer du icke i sommar ändteligen en gång till Skåne? Jag hoppas att då få rå om dig några dagar.

Heurlinska saken recommenderar jag ännu en gång och många gånger och ber dig ej ledsna vid min enträgenhet.

Din vän och ödmjukaste tjenare

Tegnér.

Till J. F. Lundblad. 56.

[Lund] April 1820.

MkBror!

Jag tackar för brefvet från Hamburg och skickar dig härjemte ett till fru Hellvig, som du torde vara god och fortställa till Berlin, med posten. Det innehåller svar på ett bref från henne som jag fick i vintras, jemte en öfversättning af Skidbladner. Hon är en stor admiratrice af Atterbom och den nya Romantiken, och jag har derföre begagnat tillfället för att säga mina tankar om denna herrlighet och i allmänhet om hela den nya Tyska månskenspoësien. Äfven öfver vår Svenska vitterhet har jag fällt omdömen, dem jag hoppas hon meddelar vederbörande. Fru Hellvig berättar äfven, att några af mina poëmer skola vara öfversatta i en Periodisk Skrift, Die Originalien, dem jag ej känner. Har du sett dem och hurudana äro öfversättningarna? Hon ämnar att utgifva ett arbete, Die Tagen im Norden, öfver sitt sista vistande i Sverge, der äfven allehanda rörande vår vitterhet, med vederbörlig profkarta, förekommer. Till litteraira nyheter hör icke blott Lings Engelbrecht, det allra uslaste jag på något språk läst, utan äfven en Engelbrekt af Åkerhjelm, som skall spelas, men som ej ännu är tryckt, och kanske af den orsaken mycket berömmes. Åttonde häftet af Iduna utkommer om en månad. Det innehåller af mig, utom annat mest bekant, äfven fragmenter af en poëtisk behandling af Frithiofs Saga, hvarmed jag någon tid sysselsatt mig. Enligt planen skulle den bli vidlyftig, men blir förmodligen aldrig färdig, efter min gamla vana. Jag ligger nu djupt i polemiken med Hammarsköld. Jag recenserade i vintras hans Grekiska Gramatik i St. Posten: derpå har han svarat, enligt sin vana dumt och otidigt: nu har jag åter svarat derpå, vidlyftigt

och skarpt. Jag hoppas du skall finna denna uppsats rolig nog, den jag med någon lägenhet skall skicka dig, när jag får den ner. — Min hustru har varit mycket illa sjuk, ja nära döden af sina vanliga hysteriska och spasmodiska krämpor. I dag är hon för första gången, på sex vickor, utom hus. Huru mår din Fru? Hvarför skrifver du aldrig något om henne? Kommer du icke öfver med henne i sommar? Jag tänker Billows komma ner, kanske äfven Franzéns till Ramlösa. Att tala om 8 dars vistande i Skåne är ju en orimlighet. Den saken få vi väl uppgöra när du kommer hit. Bolmeer är i Kphmn och opereras för vattenbråk. Norbergs Profession står tills vidare ledig. Den har varit erbjuden åt flere, men ingen vill nu mera ha en Profession i Lund. Skulle du icke kunna skaffa oss vom draussen någon Arabisk stalldräng el. båtsman, som vill ta emot tjensten, N.B utan lön på de första femtio åren? . . . Darin är utom allt hopp. — Agardh och öfriga vänner helsa.

Din

Vän

T—r.

57. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 20 April 1820.

MkBror!

Det är mycket längesedan jag skref dig till. Jag vet, att du länge varit sjuk och då är man icke road af bref. Jag beklagar din sjuklighet hvilken synes mig återkomma allt för ofta. Skulle icke ditt Stockholmska lefnadssätt, dina många göromål, de beständiga kalasen jemte andra dylika Embetsförrättningar för en Pastor i Clara, ha någon betydligare del i din sjuklighet, och skulle ej i detta af-

seendet några förändringar kunna äga rum? Springet i ministeriella ärender är icke värdt de skosulor man nöter derpå: det kan dessutom lämpligen skötas af dina Comministrar eller Klockaren. Det eviga Comitté- och Directionssittandet kunde väl också något inskränkas. Sittande ledamöter finner man ju alltid nog, helst hvarje menniska har sin. Med ett ord, slå dig hädanefter litet mera till ro, tag dig ledighet åtminstone från det obehagligaste och mest mechaniska af Embetsförrättningen och sköt din helsa. Du är skyldig både din familj och dina vänner och det allmänna någon consideration i detta afseende.

Heurlin har väl sjelf skrifvit dig till rörande sin ansökan till Alsheda. Hans farligaste medtäflare skall vara Hofpredik. Rogberg hvilken dock både i afseende på betyg är honom underlägsen, af Biskop Mörner och Lagen förklarad incompetent till rangpastorater, och äfven i andra afseenden har mindre vitsordad förtjenst än Heurlin. Jag vet att Hedrén gör sin yttersta effort för att framdraga Rogberg; men jag hoppas och anhåller att du på din sida verkar hvad du kan för en gammal bekant, hvilken ej som hans medtäflare har någon rättighet att söka utom sitt Stift. Jag har skrifvit härom till Kullberg som lofvat göra hvad han förmår. Förslaget kommer väl ännu icke upp på 1/2 år, men det skadar ej om vid tillfälle sinnena prepareras!

Darins dödsfall känner du. Det var i alla afseenden ömkansvärdt. Hans enka har lagt in och begärt cession. Både jag och hans öfriga vänner förlora derpå ej obetydligt. Genom min resa i fjol och de låga spannmålspriserna (man ger 5 rdr bco för en t:a korn) är jag i år kommen på en stark efterräkning. Långt ifrån att kunna betala något på min skuld, ökar jag den. Jag ångrar nästan att jag ej sökte Sunne Pastorat i Wermland, ehuru jag förmodligen ej fått det, och i alla fall ej har någon lust för det egente-

ligen presterliga. Förslaget lär i dessa dar vara uppgånget. Låt mig veta om dr Frykstedt eller Ruus får det. Det är bland de största Pastoraten i Sverge.

För 3 vickor sedan skickade jag till Wiborg ett svar på H—s sottiser. Jag hoppas att det vid detta lag är tryckt i Posten. Hvad säger man i Stockholm derom? Dock, denna fråga är enfaldig; ty hvem läser väl dylikt Album Græcum. Att uppsatsen är skarp, kanske allt för skarp, hoppas jag du och alla rättänkande ursäkta. All skoning mot ett sådant litterairt odjur som H. är feghet, ja förräderi mot det allmänna vettet, man må i öfrigt tänka huru man vill öfver stridsfrågorna för dagen. Jag ser på förhand all den smuts, han och hans consortes skola kasta öfver mig men jag har ju i denna väg ingen ting mera att förlora och är dessutom ibland road af dylika kältringfejder. Jag kan gerna vara äfven så otidig som phosphoristerna, endast tilläfventyrs litet muntrare. Emedlertid ämnar jag icke vidare svara i detta ämne.

Hvad säger man i Stockholm om Atterbom? Det är godt att han i Sköldebrand och Tannström funnit borgerligt beskydd och tilläfventyrs medel för sin subsistans; men i poëtiskt hänseende ger jag honom nu mera förlorad. Han är mera sjuklig och enerverad och töcknig än någonsin. Hans gråtmilda trånad öfvergår allt mer och mer till vansinnighet: från Olibanska bergshöjden (i Calendern) är blott ett steg till Hospitalet. Det är skada; ty mannen hade från början utmärkta anlag; men här hvilar en förbannelse öfver Svenska vitterheten. Dess historia är de outvicklade eller missledda krafternas historia. Här gifves knappast någon Svensk Poët, som är fullgången. Vi äro samtlige blott poëtiska utkast som aldrig utföras, eller utföras förvändt. Svenska Poësien är och förblifver en Naturpoësie i ordets egentligaste mening; ty den ligger i vår

herrliga Natur, i våra sjöar och berg och vattenfall. Den ligger vidare i våra häfder och minnen, de herrligaste som något land äger. Men hvem väcker nu de stora döde ur sina grafvar? Ack, den gamla, goda tiden är förbi då Norden var en sköldborg inom hvilken Skalderna sjöngo, en förgård till det höga Walhall. Hvad äro vi nu? Ett capell i skogen till den stora Europeiska Moderkyrkan; vid tillfälle predikar man äfven för oss, att vi måtte salige varda; men egna prester ha vi inga: det är blott missionärer.

Fru Hellvig har satt sig i correspondens med mig. Hon skall utge ett arbete öfver Sverge och vill ha underrättelser om Svenska vitterheten. Jag vet, att hon hämtar dem egentligen från phosphoristerna och det roade mig derföre att i ett utförligt bref utvickla min tanka öfver detta ämne. Hon gör deraf naturligtvis intet bruk, men det skadar icke att man hör begge parterna.

Af Frithiofs Äfventyr förekomma några fragmenter såsom prof i nästa Idunahäfte. Om eller när detta Poëm blir färdigt, vet jag icke.

Min hustrus sjukdom har du hört omtalas. Hon var denna gången nära döden. Nu är hon väl uppe, men ej ännu fullkomligen återställd.

Hör du nånsin något af Franzén? Jag aldrig. Huru mår Wallin? Helsa honom när du skrifver. Kan han icke komma till Stockholm i år och hålla Sv. Acad. fri för en ny Lindbergiad? Skrif mig till och berätta allt litterairt nytt som du känner. Säg mig äfven, hur det är med Adlerbeth. I ett bref från Stockholm nämndes något om honom som jag ej rätt förstår. Helsa hustru och barn från oss alla.

Din
redlige Vän
T—r.

58. Till N. v. Rosenstein.

Lund den 14. Maj 1820.

[Titel.]

I anledning af ett yttrande i Herr Landshöfdingens sednaste bref, bör jag strax från början förklara att det aldrig kunnat falla mig in att undra öfver om mina bref någon längre tid blifva obesvarade. Utom det att de sällan innehålla något att svara på, vet jag allt för väl, huru T. är öfverhopad med göromål. Jag anser Herr Landshöfds. bref såsom en vinst när de komma, men jag knotar icke derföre när de uteblifva. Jag är nöjd blott T. tillåter mig att då och då få anförtro åt T., som åt en far, mina önskningar eller mina bekymmer.

I afseende på Lector Christoph. Heurlins ansökan torde Herr Landshöfdingen tillåta mig att längre fram få yttra mig. Jag nekar icke att denna sak lifligt interesserar mig. Huru förtjent HofPredikant Rogberg i annat afseende må dömmas, är han dock tillfölje af sitt Pastoralbetyg incompetent till ett rangpastorat som Alsheda. En Lector i Wexiö Stift kan sällan söka andra än första classens Pastorater, som äro få; det är hårdt om han derifrån skall utestängas af en annan, som, ehuru med mindre vitsordad skicklighet, äger rätt att söka öfver hela riket.

Man känner, äfven här nere, den godhet hvarmed Herr Landshöfdingen omfattar mig, och jag är derföre som oftast anmodad om förord, hvars både obehörighet och onödighet jag inser; ty hos T. behöfver rättvisan inga förespråkare. Jag nämner detta med afseende på HofPredikanten Borg, hvilken har första rummet och pluraliteten till Farhults Pastorat. Han är en lycklig prest och en genomhederlig man. Såsom StadsComminister i Helsingborg med många

barn och en sjuklig hustru är hans ekonomiska belägenhet högst tryckande. Han har flere gånger haft nåden att predika för H. K. H. Kronprinsen under Dess vistande i Skåne, och säger sig äfven haft Dess förord till Mellby Pastorat för någon tid sedan. Biskop Faxe lär redan skrifvit i denna sak till Herr Landshöfdingen. Jag behöfver således ingen ting att tillägga.

Några af mina vänner ha flere gånger ifrån Stockholm och äfven från landsorterne yttrat den önskan att jag, med Academiens tillåtelse, skulle låta trycka mitt Tal öfver Excellensen Oxenstjerna särskilt, helst det ej ännu på längre tid lär komma ut i Handlingarne. Men en dylik tillåtelse vill jag af flere skäl ej begära; dylika saker komma altid för tidigt ut, och jag vet väl huru mycket deri jag behöfver ändra och omarbeta. Men i sammanhang härmed får jag underställa Hr. Landshöfd. en önskan den månge för mig yttrat, den nemligen att t. ex. från nästa högtidsdag Acads. Handlingar trycktes genast, såsom brukligt var i början. Mycket, som kan ha interesse för dagen, förlorar det till en stor del efter fem eller sex år. Jag är äfven öfvertygad att Acadn. skulle vinna härpå i œkonomiskt afseende.

ErkeBiskopens InträdesTal har jag från Stockholm hört mycket berömmas för manlighet, styrka och allvar. Det är också den rätta vältaligheten. Vi andra hjelpa oss fram, så godt vi kunna, med poetiska floskler. Är Erke-Biskopen ännu i staden, ber jag Herr Landshöfdn. för honom framföra min vördnad.

Att jag för någon tid sedan i StockholmsPosten sökt demasquera herr Hammarskölds Grekiska okunnighet, strängt, men som jag hoppas rättvist, är jag öfvertygad gillas af Herr Landshöfdingen och af hvarje vältänkande. Hammarsköld är en man, mot hvilken all skonsamhet vore feghet.

Han har sjelf deraf aldrig gifvit något efterdöme. Hade han inga andra litteraira synder än sina yttranden öfver Herr Landshöfdingen och nu sednast öfver fru Lenngren, så vore det tillräckligt för hvarje ädel man att gå på skall efter ett dylikt litterairt skadedjur; men han är, som T. vet, rik på dylika synder. Jag är ingen vän af polemik i allmänhet, men när den skall föras tror jag man, åtminstone mot en sådan man, gör bäst att man för sina vapen, som det står i adelsbrefven, både på skämt och allvar. Jag väntar för öfrigt idel otidigheter tillbaka, men tänker ej ingå i vidare svaromål, sedan saken (som jag hoppas) måste vara afgjord i de Kunniges ögon.

Med bekymmer har jag hört, att T. Leopold håller på att bli blind och att hans Fru åter insjuknat. Jag beklagar honom af uppriktigaste hjerta och anhåller, att Herr Landshöfdingen vid tillfälle behagade förklara honom mitt deltagande.

Min hustru som nu är fullkomligen återställd efter en långvarig sjukdom, och mina små be om sin vördnadsfulla helsning, och jag framhärdar med oaflåtlig tacksamhet och vördnad

Herr Landshöfdingens
ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

59. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 25 Maj 1820.

MkBror!

Jag tackar dig för tvenne bref, och för anmärkningarna. Hvad som du anmärker rörande den grammatikaliska oriktigheten af versen:

Af morgonrodnad är hans vingar

har sin styfva riktighet och det är obegripligt att jag ej observerat det. Det är lätt att ändra:

med morgonrodnaden till vingar
med manteln etc.

Hvad åter grönsakerna i första strofen angår så tror jag vi låta dem vara. En bygd kan väl få vara grön, fast än hoppets fanor längre ner bära samma färg. Jag vet intet annat passande Epithet nu i hast.

I Klosterruinerna har du läst alldeles riktigt:

Hvad kraft *förnummen* i de helga orden (af förnimma).

Men hur skall man göra med Uren? De gamles dryckeshorn voro, som bekant, gjorda deraf. Den som vet hvad uroxe är, bör också veta hvad *ur* är, som är rätta ordet. Att familjen af Ur skulle kunna finna sig stött häraf, anser jag icke troligt, såvida de ej vilja erkänna att de ha horn, det man dock gerna tiger med. För att undvika otydlighet kunde man trycka Urens med stort U.

Hvad kan man ha emot Eja? Det är ju ett godt Svenskt ord och som der det står, i min tanka, ej illa uttrycker det vilda och hemska i Frithiofs sinnesförfattning. Både La Motte Fouqué och Oehlenschläger nyttja det också ofta i Romansen. Således må det stå.

Att låta trycka talet öfver Oxenstjerna särskildt har flere betänkligheter. Det är först och främst nu mera för sent; skulle det ha något interesse, så var det strax sen det var hållet; nu frågar ingen derefter. Dessutom förråder det alltid en viss pretension att så der afvika från det vanliga. Det är också mycket deri som jag vill och måste ändra, mycket som blott skrefs för dagen. Af alla dessa skäl är väl bäst att låta saken hvila tills hon går i sin vanliga ordning.

27—231751. Tegnér, Saml. skrifter. 3.

Nå, min k. Bror, du reser väl till Ramsjöholm i sommar? Då hoppas jag alldeles säkert att du ej längre motstår mina mångåriga böner att få se dig på några vickor här nere hos mig. Jag skall, om du så fordrar, möta dig i Wexiö. Sedermera skola vi göra en tour omkring i Skåne med Bruzelius som luktar opp alla antiquiteter. Gula hafvet skola vi pejla i alla kosor och riktningar, och med ett ord få så roligt åtminstone som du kan ha i Stockholm. Jag gör mig nu alldeles försäkrad på att du denna gång gör mig till viljes; ty du kan platt intet förnuftigt skäl ha att anföra mot en dylik resa. Jag blir hemma hela tiden och väntar dig; men låt mig emedlertid veta ditt beslut icke *om*, utan *när* du kommer.

Agardh och Bruzelius helsa hjerteligast. Äfven min hustru. Helsa Landshöfd. Rosenstein och Bröderna.

Din
redlige Vän
T—r.

60. Till L. v. Engeström.

Eders Excellens! min nådige Herre!

Jag anser för min skyldighet att härjemte öfversända ett exemplar af den Epilog, jag vid sistledne Magister Promotion utgifvit. Den innefattar välmenta råd och förmaningar till mina Magistrar mot dagens uselheter, och torde till äfventyrs ha någon verkan på ett eller annat ungt sinne. Min tanke om den nya tonen i litteraturen är allmänt känd, och jag hoppas, med mina kamraters biträde, att åtminstone inom området af Eders Excellences Academie, berga en tillflyktsort åt förnuft och sansning. —

Att jag, som man säger, allt för hårdt behandlat Hr Hammarskölds Grekiska språkkunskap i Stockholms Posten, hoppas jag Eders Excellens förlåter mig. Det är min tanke, och har alltid varit, att man i Vitterheten bör låta dessa Herrar dö strådöden, som långsamt, men säkert väntar dem. Men så snart de komma inom Vettenskapens område, bör man möta dem med spö och yxa, emedan den större allmänheten der icke kan fälla någon dom. —

Det prof af ynnest Eders Excellens visat Bolmeer anser jag såsom visadt mig sjelf och uppför det på den stora räkningen af mina förbindelser.

Framhärdar med djupaste vördnad
Eders Excellences
allerödmjukaste
tjenare.
Es Tegnér.

Lund d. 25 Juni
1820.

Till H. Järta. 61.

S. T.

Jag har länge sökt mig en förevändning för att skrifva till Herr Landshöfdingen. Den jag nu funnit är väl icke den lyckligaste; men någon är bättre än ingen. Hosföljande Epilog utdelades då jag för några dagar sen var Promotor i Philosophiska Faculteten. Den innehåller faderliga råd och förmaningar till mina Magistrar, säkerligen onödiga för alla andra, kanske äfven för dem; men man förmanar i tid och otid, ty tiden är ond.

Jag tackar uppriktigt för de anmärkningar hvarmed T. hedrat mitt Tal i Academien, och skall vid tryck-

ningen derpå göra ett billigt afseende. Men huru snart ämnar T. sjelf att tala? Tillåt mig säga att det icke är rätt politiskt att så der länge låta oss vänta; ty våra förhoppningar i detta hänseende, redan stora förut, vexa dagligen genom dröjsmålet. Jag utber mig emedlertid på förhand såsom ett prof af T:s godhet att få läsa talet, när det är hållit; ty tryckningen sker väl icke ännu på ett Decennium, efter den nu gällande principen, den jag förgäfves både mundteligen och skrifteligen bestridt hos T. Rosenstein. Hans skäl för Handlingarnas utgifvande i massa är väsendteligen det att man i annat fall kunde löpa fara att slutligen ej få någon complett samling af hela verket, då de lösa bladen lättare flyga bort än de bundna. Vore nu detta Guds vilja, och inträffade det att t. ex. Enbergs begge prisskrifter på detta sätt ginge förlorade för efterverlden, så tycker jag Academien med christligt tålamod borde fördraga en sådan olycka. Det som dö vill är det synd att hindra från ett så lofligt företag. Utgåfvos deremot skrifterna strax sedan de blifvit belönte eller i Academien uppläste, så erfores derigenom både tidigare och säkrare Allmänhetens omdöme, straffet följde genast på synden, i stället för att Academien nu alltjemnt ställes under framtiden. Vore man dessutom icke så full af considerationer som man är och måste vara, så vore det icke olämpeligt att låta allmänheten veta det vi frånvarande alldeles ingen del ha i Academiens beslut, och att man gör oss en alldeles oförtjent heder då man beundrar den frikostighet hvarmed t. ex. stora priset utdelas åt Herr Lindeberg och öfriga LandtvärnsOfficerare i Vitterheten. —

Hvad säger Herr Landshöfdingen om Atterbom som nu återkommit, efter att ha rest på Profession. Den arma menniskan är ju galnare än förr, sjukare, ömkligare än någonsin. Från bergshöjden Olibano är blott ett steg till Hospi-

talet. Jag har nu tagit mitt partie, jag läser ej mera hans sjukhusrapporter om sina hysteriska krämpor. Den blå fogeln må hädanefter *snyfta* och klaga så mycket han vill; jag aktar icke på foglalåt. Det är dock ömkansvärdt att se, om icke stora, dock älskvärda poëtiska anlag på detta sätt förderfvade, och en hoppfull ynglings sinne sålunda utmärgladt genom det menskliga förnuftets Onanism, den Tyska Metafysiken. Deremot nekar jag icke att det fägnar mig att nu mera ingen menniska är i stånd att neka hvad jag alltid yrkat, neml. Euphrosynes poëtiska oduglighet. Den arma sockerpullan! Hennes beundrare slickade strax i början allt sockret af henne: nu återstår för vän och ovän bara kritan.

Jag hoppas, att Wiborg skickat T. ett särskilt exemplar af de Numror af St.Posten, som innehöllo mitt svar till Hammarsköld. I Vitterheten tror jag, nu som förr, att man bör låta den nya Scholan mörda sig sjelf, och ej störa hennes dödsarbete; ty all Vitterhet är, till sitt innersta väsende, populär, och allmänheten är der en laglig domare som afkunnar sitt utslag, om icke annorlunda, åtminstone derigenom att hon somnar under föredragningen. Men deremot, så snart frågan på något sätt är vetenskaplig och lärd, böra barmhertiga menniskor komma allmänhetens omdöme till hjelp; och detta har jag äfven, efter ringa förmåga, gjort rörande Hammarskölds Grekiska. Jag väntar nu hans svar: men i hufvudsaken kan dock intet motsägas. Det är visserligen ej mera än min skyldighet att jag förstår bättre Grekiska än han; men just härför var det också min skyldighet att göra publiken uppmärksam på hans okunnighet, och lyfta den lärda peruken från hans flinthårda skalle.

Markalls sömnlösa nätter fick jag för några dar sedan från Stockholm. Jag vill ej tala om resonligheten af en

dylik blott och bart personnell satir; men i afseende på uppfinning är stycket ej utan förtjenst och har äfven ett värde som parodie från Iliaden och Eneiden på flere ställen. De bäst lyckade ställen synas mig vara de som röra mig sjelf; och jag har svårt för att tro hvad man sagt mig att Hammarsköld skulle vara författaren; jag kommer då att förakta honom mindre.

Jag ber helsa samtliga Fahluboer, och i synnerhet den grånade ungdomen, den herrlige Pihl. I öfrigt ber jag om förlåtelse för mitt rhapsodiska bref och framhärdar med uppriktigaste högaktning och vördnad

T:s ödmjukaste tjenare

Tegnér.

Lund 29 Juni 1820.

62. Till P. A. Wallmark.

Lund d. 27 Juli 1820.

MkBror!

Vid min återkomst för några dagar sedan från landet, der jag varit ute för att skaka skolstoftet af mig, emottog jag ditt bref, hvarför jag tackar. Det fägnar mig uppriktigt att Epilogen vunnit ditt bifall. Den innehåller väl ingen ting annat än länge bekanta och temligen triviala saker, men hvilka dock, såsom varningsord betraktade, för en ungdom möjligtvis kunna ha något värde. Såsom lärare är man både förbunden och nödsakad till dylika expectorationer, när nemligen galenskapen börjar att bli allvarsam; men det är också ingalunda så konstigt som man i allmänhet föreställer sig att hålla den studerande allmogen inom

skrankorna, när man nemligen verkligen vill. Åtminstone har det här i Lund hittills lyckats oss temligen. Man kan ej förekomma hviskningarna på Studentkamrarna; det är ännu bara ormägg. Men när ormungarna börja på att krypa ut genom tryckpressen, då måste man passa på att i tid knäcka ohyran. Detta har jag också några gånger gjort här i Lund, och med temmelig framgång. Hade Professorerna i Upsala från början gjort på samma sätt med sin fårahjord, så såge vår litteratur troligtvis annorlunda ut än den gör. Det är löjligt att man vid sådana tillfällen skyller på tidsandan; ty icke far den i Studenterna, inan han förut passerat Professorerna; och i alla fall, om det är en oren ande, så gifvas alltid besvärjelseformler hvarmed man kan utdrifva honom innan han rätt får rotfästa sig. Men nu äro merändels lärjungarna rasande derföre att Mästaren är besatt.

Hvad i öfrigt angår mina tänkesätt öfver vår närvarande litteratur så vidt jag kunnat följa den, så hoppas jag att de äro bekanta emedan jag aldrig gjort någon hemlighet deraf, helst då jag vet huru litet de i alla fall betyda. Men om någon tror att de nu på något sätt äro förändrade så måste jag formeligen protestera emot en sådan tanke. Jag har, Gud nåde mig, alldeles ingen talent för det slags litteraira lycksökeriet hvarigenom nu ett och annat berömdt namn i vår vitterhet är fredadt. Jag har ej funnit mig tillfridsställd af någotdera partiet och har derföre blifvit kanske litet obilligt bedömd af beggedera. Att Phosphorismen, i det skick nemligen den uppenbarat sig hos oss, är en vämjelig uselhet, har jag från dess första födelse alltid erkänt och predikat: jag har stått fadder åt dess vanrykte. Betraktar man den blott litterairt så kan väl intet klart hufvud annat än förakta den. Betraktar man den moraliskt och vederbörandes framfart mot männer hvars skorem de ej äro värde att upplösa, så måste hvarje

ädelt sinne med vämjelse vända sig bort från denna styggelse. Men annat är dock vår Svenska phosphorism, och annat de missförstådda ideer som derföre legat till grund eller åtminstone, ehuru dunkelt och oredigt insedda, der till gifvit anledning. Mig åtminstone synes det alldeles obestridligt att vår vitterhet var på en afväg, som icke blir rättare derföre att den phosphoristiska är ursinnig. Är det också t. ex. i den nya poesien sjelfva den ledande iden, sjelfva de kritiska principerna som beredt dess fall och dess löjlighet? Är det icke snarare den totala bristen på geni hos alla dess anhängare som ruinerat den, både här och i Tyskland? Hvem fördömmer Franska Revolutionen för Robespierres, eller christendomen för några dumma Munkars skull? Om man vill kalla dessa tänkesätt för Neutralitet eller ljumhet eller med hvad annat hedersnamn som helst, så står det icke i min makt att ändra det; men litet orättvist torde jag få anse det till dess att någon öfvertygat mig bättre.

Rhimthussiaden har jag läst. Den har, som parodie betraktad, här och der förtjenst, men inventionen är trivial och versen matt. Öfver dylika uselheter förargar sig blott en narr.

Grafskriften öfver Jungfru Pålsson eger jag verkligen icke. Jag har ändå nog dumheter att gömma på.

Ursäkta mitt slarfviga bref. Jag kommer ifrån Profess. Fremlings begrafning och hinner ej skrifva vidare.

Din Vän
Tegnér.

Till M. von Schwerin född Törngren. 63.

Lund d. 2 September 1820.

Mitt vistande på Zireköping hör till de få helt och hållet lyckliga dagar jag haft i Skåne. Dylika dagar kallade Romarena för *dies candidi*, en term som Martina lätteligen förklarar. Men sådana *hvita dagar* äro för mig sällsynta. Man gör i vårt land allehanda för communication sjöarna mellan; men för communication mellan tankar och känslor ha vi tyvärr ingen GöthaCanal. Den som sker genom posten är en blott nödhjelp; ty bref äro dock vanligtvis ej annat än mer eller mindre misslyckade öfversättningar af det lefvande ordet. Jag finner mig emedlertid häri; och gör vid dylika tillfällen som Camelerna i Afrika; de dricka sig på en gång otörstiga för hela den långa ökenresan. Ack! lifvets mesta glädje är väl föga annat än ett förlag; man måste lefva flere månader af hvad man inbergat på en dag. Men minnet, åtminstone mitt, är också en god hushållare. Jag vågar ej skrifva vidare härom, af fruktan att falla in i den sentimentala tonen, hvilken väl kan passa för Brinkman, men icke derföre för mig.

Childe Harold medföljer. Sedan Atterbom förklarat Lord Byron för en blott *Modepoët*, borde jag väl tro derpå, utan vidare undersökning. Men jag är olyckligtvis en född tviflare vid alla dylika förnäma omdömen, och det genialiska, under hvad form som helst, är aldrig rätt *på modet.* Jag anser Byron för en högst märkvärdig ehuru ingalunda älskvärd Natur. Det är en poëtisk Napoleon. Det ligger någon ting stort och Titaniskt i hans väsende. Som de gamla Titanerna (deras slägte lefver ännu) är han väl fallen i den olika striden emot lyckligare, men ej högre Makter; men man ser dock på den fallne att det blott var ett sådant sinne som

kunde tänka på att bestorma himmelen. En fallen Engel, väldig som Miltons, är den bild hvarunder jag alltjemt föreställer mig honom. Som en förstörd verld, bebodd av de fördömdas andar, står hans stjerna med ett blodrödt sken på vår poëtiska horisont. Jag anser, om jag skall vara uppriktig, en sådan sinnesstämning ingalunda för poëtisk; ty den rätta Poësien måste väl upplösa alla dissonancer i och utom sig, hon måste jemna allt hvad lifvet och verkligheten har ojemnt och skråfligt; och det är icke i det brusande hafvet, utan i det lugna som himlen speglar sig med sina stjernor. Men det är dock interessant att betrakta ett dylikt väldigt sinne äfven i sina ruiner. Det är som jag föreställer mig det gamla minnets Enkesäten, Rom eller Persepolis, med sin förbleknade herrlighet. För mig åtminstone är det intressantare att se en sådan manlig själ som med förbittradt mod och lugn förtviflan sätter sig till tappert motvärn mot sitt öfvermäktiga öde, än att höra detta honungssöta, trånsjuka, Atterbomska pjunk hvarmed våra rimmare för dagen vilja öfvertyga oss om sin poëtiska kallelse; liksom Ingifvelsens källa vore en tårekälla, liksom Geniet vore en fortfarande nerfsjuka. Det är bättre att trotsa än att klaga, ehuru ingendera är poëtiskt. Jag kan beklaga det förra, men jag kan endast förakta det sednare. Märkvärdigt är det äfven att ehuru mycket Lord Byron visar sig hata menniskosläktet, likväl ofta i hans skrifter en stråle af innerlig tillgifvenhet och ren mensklig ömhet röjer sig för enskilda menniskor. Det är hans bättre Genius som hviskar i stormen, och det är en Oas i ödemarken af hans arma, plågade hjerta. En hvar har sina mörka stunder då man tviflar på Gud eller, som här vill säga det samma, på Menskligheten; men tviflet i sig sjelft är icke förkastligt. Det är menniskans nödankare. Går det endast djupt nog, så slår det sin tand i bottnen på en afgrund och

håller lifvets vacklande skepp fast under stormen. Endast den ytliga jemmern som simmar likt ett flöte på de triviala vågorna är eller borde vara förhatlig för hvarje ädelt sinne. — För öfrigt kan det blott vara en röst om versens skönhet och framställningens energie hos Byron. Det är, i Sverige åtminstone, förlorade Konster dem man åtminstone för sällsynthetens skull borde värdera. — Byrons öfriga arbeten skola följa vid tillfälle.

Jag bifogar några Tyska arbeten, af oändeligen mindre poëtisk halt, men som hittills torde vara obekanta. Jag har af det slaget allehanda; men med undantag af två eller tre stora namn, kan jag icke neka att jag föraktar hela det heliga Romerska riket. Fransyska vitterheten med all sin ytlighet och prosa har dock åtminstone en National-fysiognomie; men den Tyska är och förblifver en blott profcharta. Just deras mångsidighet förderfvar dem. De föreställa mig verldsbildningen, i poëtiskt och philosophiskt hänseende, liksom streken på Schwerins Kartor föreställa verldshistorien. Nämn dock ej detta för Brinkman; ty han är förmodligen, liksom Upsalaboarna, en partisan af den Tyska förträffligheten. Tron härpå tyckes ha öfverhand; men för min del gör jag mig aldrig till vän af den orätta Mammon.

Med det märkvärdigaste af hvad som i sednare åren utkommit af Svensk vitterhet kan jag bistå om så behagas. Jag tror dock att den gjort bäst som försofvit vårt sista vittra Decennium. För min del har jag väl sofvit dervid, men dock störd af obehagliga drömmar. Tiden i allmänhet är magnetiserad. Vi lefva icke när hon vaknar.

Min vördnad för Baron Schwerin.

Ödmjukast

Tegnér.

64. Till A. C. af Kulberg.

Lund d. 8 Nov. 1820.

Högtärade Herr Bror!

Det så länge omtalta Alsheda Förslaget lär nu ändteligen vara uppgånget, och hoppas jag att Biskop och Consistorium dervid ej underlåtit att framställa saken från sin rätta sida. Då du en gång tillåtit mig att i detta ärende besvära dig, så hoppas jag du äfven förlåter om jag ännu ytterligare utbeder mig ditt förord hos höga vederbörande, så att 1:o Rogberg, »sig sjelf till billig näpst och varnagel för andra», måtte förbigås och 2:o att Heurlin som har första rummet på förslaget och i alla afseenden är mera förtjent än sina medsökande härvid måtte komma i åtanka. Till Landshöfding och ErkeBiskop Rosenstein har jag skrifvit. Jag hade äfven ämnat att besvära Excell. Wetterstedt med bref i denna sak; men då han aldrig svarat på något af de bref jag vid andra tillfällen skrifvit honom, slutar jag deraf att hans göromål ej tillåta honom en dylik correspondans, och jag tror dessutom icke att han gerna lägger sig i Ecclesiastika mål. I alla fall betyder ett ord af dig till honom mera än hvad jag kunde anföra. Mycket torde väl äfven sakens utgång komma att bero på huru den af Beredningen framställes; men af Beredningen känner jag ingen utom Brinkman, hvars högTyska sätt att se allehanda allt för mycket afviker från mitt, för att jag skulle vilja besvära honom med ett bref. Du är deremot bekant med alla, och jag är öfvertygad att du i denna sak, den jag af mitt innersta hjerta anser för rättvis, gör allt hvad som kan stå tillsammans med pligt och heder.

Anecdoten om de Tre store Männerna, var rätt rolig. Emedlertid om ej alla märken bedra mig, har dock

febern på någon tid betydligt lagt sig, äfven hos de unga, åtminstone för att sluta af den erfarenhet jag har af den här studerande Allmogen. Gör Atterbom ej snart någon tour de force, så svarar jag ej längre för hans odödlighet. Få nu se hvad Fogel Blå kan uträtta, när han en gång blir utkläckt; men jag räds han grånar i ägget dessförinnan; och i alla fall vet man icke, om någon då mera vill akta på foglalåt.

Straffsången mot Markalls sömnlösa Nätter var väl af Järta. Den är på många ställen rätt rolig; men jag tycker ändå, att man ej borde svara på dylikt, åtminstone ej marquera att man deraf tagit humeur; icke så som jag trodde att stycket saknade poetisk förtjenst, men det är dock i sig sjelf endast ett personligt Pasquill, hvaröfver ej någon klok man förargar sig. När kommer Järta till staden?

När jag får mitt Tal hem — jag vet ej nu rätt hvar det är, skall jag väl genomgå det. Jag vet ingen radikalare förbättring än utstrykning, och den skall jag ej heller spara.* Men så länge Terminen varar får jag ingen tid att tänka härpå.

Jag recommenderar ännu en gång Heurlin och mig sjelf.

Vänskapsfullt och ödmjukast

Tegnér.

Till J. Dela Gardie. 65.

Högvälborne Herr Grefve, GeneralLieutenant m. m. Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden!

Tillåt ynnestfullt att jag före Herr Generalens afresa äfven vågar besvära med en Commission. En man som

Herr Generalen bör ej resa till hufvustaden annorlunda än belastad med provinsens önskningar, och som en rättvisans och ordningens målsman. Saken är i korthet följande.

För något mera än ett halft år sedan upprättades af Wexiö Consistorium underdånigt förslag till Alsheda lediga Pastorat i Småland. I första rummet derpå uppfördes Lector Christopher Heurlin, en man som är min ungdomsvän och jemte mig varit academisk Lärare härstädes och öfver hvilken följaktligen mitt omdöme kan synas partiskt. Men både hans Biskop och hvar och en annan som känner honom kan och skall intyga att han är en utmärkt Lärare, en man af sällsynt hufvud, vidsträckta kunskaper och bepröfvad redlighet. Men nu har en viss Rogberg, son af förre Pastorn i Alsheda, och som lär vara Hofpredikant i Stockholm, genom allehanda medel bragt saken derhän att vid valet ingen enda röst afgafs. Jag känner icke denne Rogberg, jag vet endast att han efter Svensk befordringslag är incompetent till den syssla han söker; ty han har i sitt Pastoralbetyg admittitur och Alsheda är ett Rang-Pastorat; och på denna grund blef han äfven af Consistorium i Wexiö utesluten från förslaget. Församlingens afsigt med nyssnämnda förfarande kan icke vara tvetydigt; den vill *tvinga* konungen att utfärda fullmakt för sin utkorade, den vill på en gång drifva gäck med de föreslagna och med Sveriges befordringslagar. Lyckas detta, så behöfver hädanefter ingen regal församling att rösta; hon behöfver endast nedlägga sina röster för att tilltrotsa sig Regeringens bifall, förslagsrättigheten blir då ett intet och rikets första Pastorater ett pris för Intriger och för en okunnig och vankelmodig pöbels hugskott. Vill Regeringen, en gång för alla förekomma dylika tilltag, så vore det i min tanka bäst om Församlingen tills vidare förlorade sin

rösträttighet den hon förverkat, och den första af de föreslagna utan vidare omsvep utnämndes. Ty det är härvid ingalunda fråga om Pastorn i Alsheda skall heta Heurlin eller Rogberg: det är fråga om huruvida Svensk lag skall vara annat än en tom formalitet, huruvida Allmogens infall skall betyda mera än rättvisans föreskrift och Konungens vilja. Att en Församling önskar sin forna Pastors son till själasörjare finner jag både naturligt och billigt, om han nemligen dertill är skicklig och det kan ske utan att förorätta en högre förtjenst; men att hon genom dylika Advokatsknep vill utpeka den som Konung och Statsråd skola anse värdig, det är oförskämdhet och myteri, som hvarje energisk Regering bör knäcka i sin början.

Det är på dessa grunder som jag vågar utbedja mig Herr Generalens förord för Heurlin. Möjligtvis har saken redan passerat Beredningen före Herr Generalens ankomst; men Herr Generalen finner ändå alltid tillfälle att hos vederbörande framställa henne från den sidan hvarifrån jag hoppas att hvarje tänkande och opartisk man skall se henne. Framhärdar med djup vördnad

Högvälborne Herr Grefven, Generalen och Commendeurens

ödmjukaste tjenare

Es Tegnér.

Lund d. 12 November 1820.

Till N. v. Rosenstein. 66.

Lund den 26. November 1820.

[Titel.]

Jag är efter vanligheten Herr Landshöfdingen på det högsta förbunden för dess bref. Att någon gång vara ihåg-

kommen af en sådan man, är för mig alltid lika kärt som ärofullt.

Hvad mitt Inträdestal angår, så behöfver det icke att skickas mig på posten. Jag har deraf sjelf en afskrift. Så länge Terminen varar får jag dock ingen tid att tänka derpå. Jag förmodar också att ingen tryckning kommer att börjas förr än fram i Februari eller Mars. Jag har hört att flere, och bland dem äfven några af Academiens Ledamöter, mycket ogillat hvad som hade en polemisk caracter, och äfven hvad som i början anfördes rörande min enskilta åsigt af Svenska Academiens bestämmelse. Jag är verkeligen främmande för det slags egenkärlek som uppreser sig mot allt slags rättelse, och jag vill gerna ändra eller utesluta hvad som af tänkande män ogillas. Det sednare är likväl lättare än det förra, och jag vidtager så mycket heldre denna åtgärd, som Talet i allafall är allt för vidlyftigt.

Jag tackar för underrättelsen om Täflingsskrifterna. I fall Academien i år ej skulle komma att utdela det stora priset, så är dervid ingenting förloradt, så mycket mera som den icke undgått allt tadel för det pris Lindeberg feck, ehuru hans Poëm i min tanke har mera värde än flera andra som blifvit på samma sätt belönta. Äreminnet öfver Linné åter anser jag för ett Nationalämne. Det är vårt största litteraira namn, det är Svenska Snillets ära personifierad. Den store blomsterkungen, den ädle Inkräktaren i tankens verld, som fört det Svenska namnet till jordens ändar, är otvifvelaktigt värd att prisas så fullkomligt som Nationen för närvarande kan åstadkomma. Men häri kan svårligen någon lyckas som ej äger en klar öfversigt af hvad Vettenskapen var före och efter honom, eller med andra ord blott en verklig Vettenskapsman kan skrifva Linnés Äreminne. Jag tror mig känna den man som framför alla

andra härill vore skicklig; men för närvarande är han icke i Sverige, och jag vet ej heller om han vid sin återkomst tänker på något dylikt; men i alla fall hoppas och anhåller jag, icke blott som en ledamot af Svenska Academien, utan af Svenska folket, att Academien ej förhastar sig med att utdela sitt pris öfver ett ämne som troligtvis är både det svåraste och i visst afseende det vigtigaste den ännu uppgifvit.

Sjöbergs Poëmer har jag läst; den nya upplagan. Mycket deri synes mig rätt vackert; och ett sådant Poëm som hans öfver Skaldekonsten kommer väl att i alla tider bibehålla sitt värde. Men hvad han till slut låtit trycka om den metriska versen, är dock allt för besynnerligt. Det ser ut som Gubben bortsofvit de sista 20 åren af vår litteratur. I sig sjelf torde väl förlusten dervid ej vara stor; men man bör dock, i sådant fall, ej yttra sig deröfver. Jag är heller ingen vän af den metriska versen, ehuru jag stundom skrifver den; men jag hoppas dock att derför ha bättre grunder än dem Sjöberg anfört. Jag förutser med ledsnad allt det tadel, detta förfarande skall ådraga honom, och jag vet i sanning ej hvarmed han eller hans vänner skola försvara honom.

Slutligen torde T. tillåta mig att bifoga några ord om Alsheda-saken. Jag behöfver väl icke försäkra huru fullkomligen jag vet att saken ingalunda hör till min ompröfning, och huru litet jag fordrar att på min enskilda tanka någon den ringaste uppmärksamhet skall fästas. Men i denna sak har T. en gång för alla bortskämt mig, att jag nemligen öfver hvad sak som förefaller tror mig få säga min mening alldeles oförställdt. Jag känner personligen den Lundelius hvarom nu är fråga. Det är en man med mångfaldiga tjenstår, och han har äfven, så vidt jag vet, klanderfritt utöfvat sin syssla. Jag anser honom visserligen såsom

Schollärare meriterad till ett Pastorat, men icke just derföre till Alsheda, som är rangpastorat och altså borde vara belöningen för högre kunskaper, dem han verkeligen ej är ansedd att äga. Mellan honom och Heurlin är i detta fall ingen jemförelse möjlig. Dessutom har Heurlin första rummet; och då Regeringen, såsom billigt är, ej fäster något afseende på Alshedaböndernas ohöfviska försök för Rogberg, vill det synas mig mest både consequent och billigt att den komme i åtanka som Consistorium främst föreslagit, och hvilken i det slags förtjenst, hvarom här är fråga, onekligen står vida öfver sina medsökande. Härmed må nu gå huru som helst, så hoppas jag dock att T. ej misstycker min enträgenhet, som visserligen grundar sig dels på min vänskap för Heurlin, men äfven och lika så mycket på min fulla öfvertygelse om hans större förtjenst.

Hustru och barn be om sin vördsamma helsning och jag framhärdar med oföränderlig vördnad och tacksamhet,

Herr Landshöfdingens ödmjukaste tjenare

Es Tegnér.

67. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 26. November 1820.

Min kBror!

Mycket tack för ditt bref, hvarpå jag länge väntat; och det är väl således ej mera än billigt att jag något dröjt med dess besvarande. Jag börjar efter vanligheten med Commissioner och suppliker . . .

Genom Weibulls dödsfall är Acad. Secreterare tjensten ledig. Bolmeer är dertill den enda skickliga, åtminstone inom Academien; men Ingman, som är slägt med Can-

celleren och har hans löfte, får tjensten, ehuru han är fullkomligt oduglig dertill till den grad att han, som alla veta, ej kan uppsätta den enklaste expedition. Jag har, kanske i något skarpa ordalag, skrifvit härom till Hans Excellens, som ej svarat och förmodligen är förtörnad öfver min uppriktighet. Detta bekymrar mig naturligtvis icke, och bestämmer mig endast så mycket vissare att såsom oskicklig utesluta Ingman från förslaget, hvartill i alla fall pligt och samvete förbinda mig. Men alla tänka ej häri lika med mig, och Ingman får troligtvis förslaget, och i alla fall sysslan. Bolmeer vill derföre söka den lediga Eloquentiæ Lectionen i Stockholm. Att han kan Latin i grund känner du, och han har dessutom nyligen här haft förslag till Eloq. Professionen på ett Specimen som åtminstone var det bästa af de utgifna. Han är dessuton gammal Academicus och jag tror knappast att någon af hans blifvande Medsökande kan till den platsen ha högre förtjenster än han. Låt mig nu endast veta huru sysslan kommer att tillsättas, om af Directionen eller Konungen, och i förra fallet, af hvilka Ledamöter Directionen utgöres. Jag hoppas emedlertid att du ej ger något löfte och att i öfrigt Bolmeers ansökan och Documenter skola tala för sig sjelfva.

Din borgensförbindelse af 1813 skickar jag dig härjemte tillbaka. Sedeln är visserligen icke inlöst; men då fordringsägaren ej var nöjd med Sjöborgs caution, så ville jag ej heller vidare begära din. Mina affärer äro i öfrigt icke just de bästa; och på Darins Concours har jag nyligen gjort en för mig ej obetydlig förlust. Detta år blir dessutom ett af de svåraste i ekonomiskt hänseende; ty för vår säd få vi ej mera än 5 rdr rgs. Jag hoppas dock att reda mig om jag får lefva. Nästa år börjar jag få spannmålslön neml:n 176 tr. efter Fremling och troligtvis har jag om 2 år full lön cirka 600 tr. Då hoppas jag kunna börja afbetalningarna,

men förut är det icke att tänka på. Vid tillfälle kan du lemna Sjöborg sitt namn tillbaka.

Om du händelsevis på någon auction kan öfverkomma eller sjelf veta någon som vill sälja Ernestis Edition af Homerus, IV Tomer, så köp den åt mig. Jag vill ha den för samlingens skull. I Bokhandeln är han utgången.

Hvad Wallins sak angår, så har den här, liksom annorstädes, varit mycket omtvistad. Jag finner för min del icke, att W. haft juridiskt orätt, ty bevis öfver tjenstgöring, när man är anstäld i annat stift, är dock nödvändigt; icke heller moraliskt orätt, ty M. lär verkligen vara en af de falska profeter och en dålig karl. Hvad som anföres mot Wallins bristande formaliteter är ju idel uselhet. Men deremot nekar jag icke att tonen i hans anförande stötte mig. Bibelspråken höra aldrig till Protokollet. Hans yttrande kan väl dessutom ej frikännas för en viss bitterhet: och af all bitterhet synes mig den christeliga sämst. Emedlertid ursäktar jag den för min del; ty jag vet af egen erfarenhet huru lätt det händer, när man är öfvertygad om att ha rätt, att man säger det litet skarpare än som vederbör. Det är en vacker bild i Uppenbarelseboken om Engeln ur hvars mund ett svärd utgick; men visserligen vore det för oss andra, som ej äro några Englar, bättre om vi behölle vårt svärd i skidona. Hvad för öfrigt W. skulle förlora härpå kan jag ej rätt inse. Låt pöbeln skrika; och allmänheten är dock till större delen pöbel. Den Babyloniska Skökan springa endast pojkar efter. —

Nå, hvad säger du om vår Franzén, som nu ändtligen en gång dragit byxorna på, och afsagt sig djefvulen och allt hans väsende i afseende på phosphorismen? Jag beklagar endast att jag icke fick uppsätta hans protest, som då troligtvis ej blifvit affattad i så lindriga termer. Nu fruk-

tar jag emedlertid att F. fått samvetsagg, och jag skall väl derföre med första skicka honom litet af mina stålpiller. Få nu se om icke Wallin snart äfven blir nödsakad att undanbedja sig den myckna hand- och toffelkyssningen; men då hoppas jag att han förgrymmar sig och talar idel blixt och dunder. Olyckan är endast den att man ej kan huta åt en phosphorist, utan att Wallmark genast viskar på svansen och hoppar opp på alla fyra för att broderligen omfamna en. Det är att komma ur askan och i elden. Så ringa är och blifver förmodligen alltid ibland oss de förnuftigas partie att allmänheten alldeles icke tyckes ana dess möjlighet. Man måste, i dess tanke, nödvändigt vara antingen blind eller enögd: att någon skulle kunna ha två ögon faller ingen in. I öfrigt tycker jag icke om det myckna skriket som nu på en tid fylt alla Tidningar mot Atterbom. Han är dock onekligen bättre än de fleste af sina motståndare, när jag undantar det gamla sjuka lejonet. Dessutom är det alldeles ingen tactik i striden på det sätt den nu föres. Man måste skjuta skarpt eller icke skjuta: det lösa krutet fäller ingen. En sådan förladdningspolemik som Anmärkarens skadar vida mer än den gagnar, neml. den sak den skall försvara. Hvar är Atterbom nu?

Som litteraira nyheter härifrån kan jag berätta att i dessa dagar utkommit 2:ne arbeten härstädes, utom Agardhs stora verk om Algerna. Det ena är af Adj. Nilsson: en Fauna Suecica, en Bok för Jägare och Zoologer, h. e. för Skogvaktare och andra Naturforskare: det andra är öfver Svamparna af Adj. Fries, och anses ha mycket värde. Reuterdahl lär äfven skola utgifva en framställning af Pauli Theologie med hans egna ord, således på idel Grekiska. Det skulle fägna mig om tvenne så fiendtliga Potentater som Dogmatiken och Bibeln på något sätt kunde förlikas. Ännu mer skulle det fägna mig om något sam-

manhang kunde utletas ur ett sådant chaos som Pauli Epistlar. Jag har åtminstone aldrig kunnat finna det, utan beskedligt hållit mig till Evangelisterna, der Evangelium finnes, enkelt, klart, verkeligen christligt. I förbigående sagdt får jag anmärka att jag ingalunda kan finna mig i det metafysiska afguderi som nu drifves med christendomen. Allt afguderi i allmänhet är en styggelse. Man borde lemna hvar sak sitt värde. Gud allena har ett Absolut värde: all mensklig form blott ett relatift. I allmänhet kommer jag allt mer och mer tillbaka till mina gamla idéer, att nemligen Poësien är menskligbetens renaste, högsta, menskligaste uttryck och att allt hvad vi anse för ädelt och högt hos slägtet ej är annat än dess modifikationer. Således är Religionen sjelf väl svårligen annat än en *praktisk* Poësie, en ymp på lifsens träd af den stora diktningsstammen. Eller med andra ord: Religionen är en *omskuren* Poësie, Vettenskapen deremot, helst Metafysiken, är en *utskuren* Poësie, en verklig Castrat som alltjemt vill och aldrig kan. Du skrattar kanske åt mina liknelser, men jag tror att det ligger mycket sanning till grund derför.

Från Palmens kan jag helsa. De må väl. Sina vexer alltjemt som en lök hvilken med hvarje dag blir trindare. Glöm nu icke bort mig, utan skrif snart ett långt bref med alla Stockholms lärda och olärda nyheter. Helsa Erika och Barnen från oss alla

Din
Vän
T—r.

Verserna öfver Lundblad har verkeligen hans yngsta son, Carl, skrifvit. Det är en gosse af mycket hopp. Jag har dervid ingen ting annat gjort än rådt honom att ändra en el. annan rad, i synnerhet den något egenkära slut-

strofen, som dock förblef oförändrad. Låt mig veta när Järta kommer till staden . . .

Till M. v. Schwerin, född Törngren. 68.

Lund d. 10 Januari 1821.

Jag fruktar med skäl att Fru Friherrinnan förklarar min långvariga tystnad såsom ett nytt bevis på min allmänt omtalta lättja. Hittills har jag dock icke varit anklagad derför — emot Fruntimmer. Men man försämras med åren. En stor man, nemln Atterbom, har sagt, att hans tid aldrig räcker till för 2[ne] saker, nemligen att skrifva recensioner och bref. Jag skyddar mig under hans Egid, och torde väl äfven kunna hämta någon ursäkt derifrån att jag egenteligen ej haft något litterairt att skrifva om. Det gamla i litteraturen känner T. och det nya förtjenar icke att kännas. Hit hörer t. ex. att Gubben N. L. Sjöberg utgifvit en ny upplaga af sina Poëmer med allehanda tillägg. De bevisa att han bortsofvit de sista tjugu åren af vår vitterhet och jag klandrar honom ingalunda derför. Tvertom tror jag att det är det förnuftigaste man kan göra; men man borde då icke som han vid uppvaknandet tala om allehanda saker t. ex. Metriken, den nu t. o. m. Hammarsköld förstår bättre. Vidare har Lagman Becker utgifvit en samling af sina prispoëmer. Boktryckaren Göschen i Berlin utsatte för några år sen en belöning af en Dukat för hvarje tryckfel som kunde upptäckas i hans Edition af Homerus: men Becker hade gerna kunnat utsätta en af 26 Dukater för hvarje gnista af Genie, som kunde upptäckas i hans Poëmer, utan äfventyr att bli fattig derpå.

Geijer har skickat mig sin philosophiska Trosbekännelse som utgör inledningen till hans caracteristik af Thorild.

Hufvudresultatet deraf är att Philosophien befinner sig i cessionstillstånd, och att han, Geijer, är utredningsman i dess gäldbundna bo. Det är religionen, helst den christna som skall betäcka bristen, eller med andra ord, emedan Philosophien är incapabel skall religionen fullborda äktenskapet. Saken är i sig sjelf riktig; ty visserligen är Religionen någon ting i sig sjelf högre, sjelfständigare, tröstefullare än Speculationen. För det högsta behöfver man ej derföre anse henne: hon är endast en del deraf. Det högsta, Menskligthetens egentliga adelsbref, är den diktande förmågan i allmänhet som renast framträder i Poësien, Religionen är en stagnerande Poësie, eller med andra ord, Religionen är en *omskuren*, Metafysiken en *utskuren* Poësie. Jag föraktar snöpningen af mitt innersta hjerta. — — — Geijers Bok är i öfrigt skrifven med hans vanliga grundlighet och precision, ehuru jag i mycket, i synnerhet i hans åsigter af Christendomen, är af en motsatt tanka. I öfrigt inser jag icke rätt väl huru allt hvad han anfört skall hänga tillhopa med Thorild, eller huru denne man i allmänhet skall kunna försvara den plats man nu vill anvisa honom. Ty hvad var Thorild? Det som så många andra, det som vi egenteligen alla äro i Norden, ett godt anlag som ej kan komma till någon utvickling, förfrusna puppor som aldrig bli fjärlar. Att han var en medelmåttig poët ursäktar jag; men äfven som prosaist och tänkare synes han mig ej på långt när vara af den betydenhet som man nu påstår. Han hade mycken liflighet och äfven skarpsinnighet (det vill säga vingklippt qvickhet). Men deremot saknade han all djupsinnighet och högre originalitet. Liksom lejonet kastar sig på sitt rof med ett enda språng, så kastade han sig äfven hurtigt på sitt ämne: men han behöll det icke som lejonet: han delcamerade litet deröfver och lät det sedan löpa. Hans myckna skryt, helst mot författare med hvilka han

i intet afseende kan jemföras, är både ömkeligt och löjligt och kan icke en gång af hans polemiska ställning i lifvet urskuldas; ty högmod förlåter jag hos en författare, men aldrig fåfänga. Det må vara vackert och lofligt att man söker rädda den mångfaldigt förföljde och misskände mannens ära efter hans död: men det gifves en öfverdrift i beröm som i tadel, hvilken ej finner något villigt öra: och hvarken Thorild eller Ehrensvärd eller Swedenborg blifva inför Efterverldens domstol det hvartill man nu på en tid velat göra dem. Man kan för ett ögonblick upplyfta dem men det visar sig snart att deras namn ha fallandesoten, hvilken, som man vet, är obotelig.

Franzén har i Litteratur Tidningen offenteligen protesterat emot det otidiga beröm, hvarmed phosphoristerna på någon tid förföljt honom, och dymedelst afsagt sig djefvulen och allt hans väsende. Detta hans steg bedömmes mycket olika af vederbörande. För min del ger jag honom fullkomligen rätt häri, men icke just i sjelfva sättet: ty han vredgas som — en dufva. Hans Gustaf Adolf i Tyskland, i 3dje H. af Svea har väl T. läst? I annat fall skall jag skicka den. Äfven mig ha Phosphoristerna nu tagit till nåder och berömma mig, i anledning af sista Idunahäftet, äfven så öfverdrifvet som de förut tadlat. Gud skall veta att jag häri är oskyldig. Deras tadel har jag genomgått: deras beröm hoppas jag äfven att öfvervinna, ehuru det visserligen blir svårare. För öfrigt lär Recensionen vara af Atterbom. Jag vet icke om jag svarar.

Ett litet Poëm som nyligen utkommit bifogas härjemte. Min vördnad för Baron Schwerin. Min hustru ber derom för Fru Friherrinnan.

Ödmjukast

Tegnér.

69. Till E. G. Geijer.

Lund d. 21 Januari 1821.

Min kära Geijer!

Det var beskedligt af dig att någon gång komma ihåg mig. Jag emottog ditt bref vid Terminens slut då vi här ha som mest att göra: och under julen predika prebendarierna för hela året. Sedermera ha barnen legat sjuka i messling. Af dessa skäl har jag så länge kommit att dröja med att tacka dig för din Bok. Den var för mig rätt interessant, ehuru jag måste bekänna att jag icke på långt när förstår allt deraf. Jag tillräknar detta dock ingalunda dig som ett fel, utan snarare dels det abstrusa ämnet, dels och i synnerhet min egen ovana, jag kan väl säga vedervilja för all metafysisk speculation. Med glädje erkänner jag dock din vanliga djupsinnighet och ditt ärliga bemödande att förfölja hvarje sak ända till roten, men i synnerhet din förmåga att låta roten skjuta upp i blommor och lefvande frukter. Du botaniserar såsom sig bör på marken, under Guds fria himmel, de öfriga åter i ett uppklistradt Herbarium. Jag nekar icke att jag för min enskilda del sätter högt värde på denna omständighet, och att liklukten ur våra vanliga philosophiska Anatomisalar är mig högst vidrig. Tillåt mig emedlertid en och annan löslig anmärkning som under läsningen af din Bok fallit mig in.

Först och främst bifaller jag af allt mitt hjerta hvad du ovedersägeligen bevisat att neml. Philosophien söker något som hon, betraktad blott som en speculation, aldrig kan uppnå, och slutligen måste stadna vid en oupplöst motsats. Alla philosophiska Systemer äro blott bilagor till denna sats: och om det funnes någon ärlighet hos philosopherna sjelfva, eller något förstånd hos deras anhängare, så

skulle de längesen hafva erkänt det. Det har alltid varit min innerligaste öfvertygelse att all blott och bar speculation nödvändigt måste föra till en tröstlös skepsis och förlora sig, liksom Rhenfloden, i kärr och sand. Men då det väckta forskningsbegäret ej vill låta afspisa sig härmed, så är det en lust och glädje att se, huru philosopherna fästa vingarna med vax liksom Icarus, och flyga tills det smälter. Ty, säg mig, allt som är af något värde i Philosophien, från Plato till Schelling, är det verkeligen någon ting annat än idel Transcendens? Men en sådan Trancendens är ju omöjlig genom de förmögenheter som egenteligen stå till Vettenskapens disposition. Ty Vettenskapen kan ju icke betyda annat än ett System af vetande, och måste således vara bunden inom begreppets gränser. Men nu vet jag ingen ting armare hos menniskan än begreppet; och vettenskapen i sin nakna och egentligà betydelse har derför alltid förekommit mig som en fattiganstalt som får sitt nödtorftiga uppehälle af den rikare, diktande förmågan. Denna är det väl också egentligen som gör oss till menniskor: hon söker ej himlen, ty hon har den redan; hon *förklarar* ej det högsta, ty hon *ser* det. Förnuftet sjelf, så vida det fattar de gudomliga tingen är väl ingen ting annat än en del af denna förmåga. Att nu Metafysiken som lefver af hennes allmosor förhäfver sig öfver sin välgörerska, skryter öfver sin vishet och vill bestorma himlen — på kryckor, detta är också i sin ordning; ty svagheten är alltid fåfäng och högfärdig. Under sådana omständigheter fattar jag icke rätt huru du ens kan anse Speculationen såsom propedeutisk eller som ett reningsmedel för kunskapen. Det förefaller mig nästan som om man sade att concours är en propedeutik till rikedom: och hvad reningen angår synes hon mig icke just olik den rening, som elden företager, ej med metallerna utan med — krutet. Hvad? Då Speculationen

när det går som bäst ej gör annat än förer kunskapen till den punkt der han klarast kan öfverse sin obegriplighet och förtvifla deröfver, när Lyktgubben som ledt mig öfver sina kärr och moras ändteligen släpper mig vid brädden af en afgrund och äfven skulle störtat mig deri, så framt ej bättre Englar hölle mig tillbaka: skall jag då vända mig om och tacka för god vägvisning? Dessutom, det tillstånd hvari Speculationen lemnar oss har hon icke sjelf försatt oss deri, är det icke egenteligen ett tillstånd af sjuklighet och förstöring? Ty hvad är väl det stora problemet för all Metafysik annat än att utfinna enheten af de ursprungliga motsatserna mellan föremål och föreställning, mellan det yttre och inre? Men denna enhet är ju redan, ehuru på en helt annan väg, funnen af hvarje friskt och oförderfvadt sinne. Den yttre verlden med sitt förhållande till den inre är mig ju gifven, liksom allt väsende är gifvet, genom något oändligt bättre än bevisning, genom öfvertygelse. Man kan äfven kalla det Tro, ty icke tror jag en sak *derföre* att jag ej begriper henne, utan *ehuru* jag ej begriper henne, och derföre att begreppet i sådana frågor ej räcker till, eller med andra ord derföre att hvarken väsende eller väsendets grund kan bevisas. Sjelfva det högsta väsendet, Gud, är ju oss blott gifvet på detta sätt; och det vore ej värdt att vara menniska, om Gud och Mensklighet, om den högre och lägre, den yttre och inre verlden, och den herrliga himmelsbryggan mellan dem begge skulle upptimras af syllogismer. Jag nekar icke att behofvet af en speculatif förklaring förekommer i menniskosinnet; men jag påstår endast att detta behof ej låter märka sig förr än sinnet är sjukt, och att det följakteligen är ett symptom af andelig förruttnelse. När menskligheten kände sitt lif renast och helsosammast, när det utförde de stora bedrifterna i handling eller dikt, när hon med ett ord stod

Gudomligheten närmast, då var detta behof ännu icke vaknadt. Det kom först sedan slägtet var utblommadt och masken redan satt i den knutna frukten. Icke heller kan jag medgifva att ett sådant behof och den söndring i sinnet hvarpå det hänvisar uteslutande tillhör den nya tiden i motsats med den antika. Hvart vi gå, ännu i dag, finna vi ju menniskor som ej veta derom. Det kom hos Grekerna med Sofisterna eller om man så vill redan med Joniska Scholan, och sedan det herrliga redan var nedbrunnet; och hos oss kommer det med Studentåren och tyckes höra till de academiska prærogativerna. Derföre är också Religionen ingalunda något som först inträder, sedan Speculationen arbetat ut sig, Religionen är icke ett supplement till den misslyckade Speculationen. Förhållandet är just tvertom. Religion och dikt äro ju de första och förnämsta, det andra är blott bihang, hörer till specialia & curiosa. De gamla Theologerna kallade också Philos. för en ancilla Religionis och deri hade de ej orätt. Hvad dikten angår så hör jag nu att man ej skall kunna komma rätt långt deri utan philosophie. Saken är väl också riktig när man nemligen dermed menar en sådan philosophie som hvarje Poët har af sig sjelf, om han annars förtjenar namnet. Den andra, utanifrån påhängda, sitter allt för lös för att bära några frukter; men väl händer det att hon förmörkar dikten och gör poësien, som till sitt innersta väsende är en populär konst, till en chiffertafla oläslig för alla andra än de invigde.

Ursäkta dessa anmärkningar. Jag ger dem icke ut för annat än hvad de äro, lösa hugskott, till en del väl också föranledda af det ideliga vishetsskrytet hvarpå jag nu i så många år hört mig mätt. Just derföre gläder mig också din Bok att hon bör, för någon tid, tysta det: men det gamla spelet börjar väl snart igen; ty den som icke *är*, måste nödvändigt *göra* sig vigtig. För öfrigt erkänner jag gerna

att man kan taga philosophien såsom Vettenskap i en högre och rikare betydelse än den egentliga, ja att man äfven måste det, så framt armodet ej skall sticka allt för mycket i ögonen: men i detta fall förvandlas också hela tvisten om philosophiens förträfflighet till en vanlig ordtvist.

Dina åsigter af Religionen synas mig både sköna och rigtiga för så vidt jag neml. kan fatta dem. Emedlertid hvad angår den *theoretiska* nödvändigheten för menniskosinnet af en särskilt uppenbarelse, t. ex. Christendomen, så kunde väl derom några tvifvelsmål äga rum. Kunde den söndring i sinnet som just genom speculationen kommer i dagen, ej bringas till enhet och harmonie genom någon annan Religionsform än Christendomen, så blir det svårt att förklara hvarför den högsta graden af mensklig utvickling, slägtets egentliga Jubelår, både i Norr och Söder, infalla innan Christendomens namn ännu nämndes. Låt oss tacka Gud, att vår tro är bättre, renare än de gamles: men låt oss icke glömma att Menskligheten Adelsmatrikel står fullskrifven af hedniska namn. Christendomens stora företräde framför alla andra Religioner ligger väl mest deruti att Försoningsidéen (som är hjertblodet af all Religion) deri renast framträder; men i allmänhet skulle väl mången kunna tycka att allt hvad som blott traditionsvis eller på historisk väg öfverlemnas oss, således Uppenbarelse i vanlig mening, mera vore att anse såsom en särskild Religionsform än som Religionen sjelf, som kunde förefalla äldre och ursprungligare. Hvar Menskligheten finnes, der finnes äfven Gud och hans lära: de svara emot hvarandra som de bägge hemisfererna. Dock erkänner jag gerna att den stora uppenbarelsen i Naturen ej gör den andra i Ordet onödig. Den är tvertom dess förklaring: den är just *Ordet* till den förres gåta. Af sådana uppenbarelser är också, utan

tvifvel, Christendomen hittills den yppersta: men månne derföre äfven den sista? Tror du att himmelen är stängd för alltid? — — Hvad du säger om de tre personerna i Gudomen gillar jag fullkomligt. Till den mening som våra Orthodoxer ha derom finnes ju ej heller något spår i Bibeln. Om Tillfyllestgörelsen gäller det samma, sålunda nemligen som det Theolog. Systemet framställer den. Det är ju i sig sjelf en slagtareidé, hädisk både mot Gud och förnuft. I allmänhet kan jag icke fatta försoningen annorlunda än som ett fortgående factum i menniskohjertat. Såsom isoleradt, historiskt factum, fulländadt i ett ögonblick och utan någon symbolisk betydelse, må den gerna för mig vara ett Mysterium, således ej kunna begripas. Olyckan är endast den att hon ej heller kan tros.

Hvad Frithiof angår så berömmer man den nu öfver all höfva. Det är just icke något godt tecken att man vill fästa hela min poëtiska reputation vid — en Saga. Huruvida man gör alldeles rätt deri må andra dömma: men säkert är att man lätt kan förlora modet när anspråken sålunda stegras. Jag har visst ämnat fortsätta hvad jag begynt: men Sagan är, som man säger i Wermland, hårdleken, och jag fruktar att hon blir mig öfvermäktig. Jag diktar väl gerna men icke just gerna öfver samma ämne i sänder. Härtill kommer äfven den olyckan att vår annars geniailske Ling genom sina eländiga Tragedier gifvit allmänheten afsmak för allt Nordiskt: och ingen Poët kan, ehuru han både vill och bör det, ändå rätt sätta sig öfver publikens dom: ty det ligger i sakens natur att författare och publik borde bilda hvarandra. Hvad Recens. af Iduna och i synnerhet Recensionsblommorna angår, som jag just i dag fått läsa, så innehålla de visserligen mycket oförtjent beröm; men derjemte måste jag också låta mig behaga att skolmästras såsom den där ännu ej är rätt invigd i tidens

Mysterier. Det är väl godt och väl att man erbjuder mig förlåtelse och utfärdar aflatsbref: men jag fruktar verkeligen att jag är incorrigibel. Jag hade till hälften tänkt att svara: men *Fridsropet* har helt och hållet afväpnat mig. Mig synes det det sannaste, ädlaste, skönaste som på länge varit diktadt i Sverige: verkeliga fridens ord som måste finna ett återsvar i hvarje ädelt hjerta. Jag hoppas, att hvar och en som läser dem skall liksom jag, blygas för sin egen lilla fåfänga och inse att det är och egenteligen alltid bordt vara fråga om någon ting oändligt högre och bättre än en usel partiseger. Strid måste visserligen vara i vitterheten liksom i hela det menskliga lifvet: allas åsigter kunna ej vara lika, böra det ej heller: men striden kan och bör vara ädel och ridderlig. Med blanka, med himmelska vapen böra vi täfla, utan högmod hos den segrande, utan afund hos de besegrade. Det är skönt att öfvervinnas i sång: mera än en gång har jag blifvit det af dig, af Atterbom och af så många andra; men Gud är mitt vittne att jag dervid aldrig känt annat än glädje. Men väl har jag känt harm då man skoningslöst angripit namn dem jag värderar, dem efterverlden också skall värdera, ehuru de diktade i andra former än våra. Väl har jag trott och tror ännu att den reform i vår vitterhet som man åsyftat och som äfven i visst afseende var nödvändig kunde och borde göras utan så mycket buller och bång utan så mycken orättvisa och bitterhet: jag har trott och tror ännu att den så kallade gamla vitterheten bör *sjungas* ej *disputeras* bort. Man skall ej smäda det gamla, utan endast öfverträffa det, man skall strida ej med död speculation utan med lefvande sång. Det är just det herrliga i dikten som i dess fallna afbild, i lifvet, att neml. Theorien betyder för Sången äfven så litet som Moralsystemet för Handlingen. Allraminst borde man vid frågor af sådan gudomlig natur tåla i bland sig en sådan personifierad

odugliget som t. ex. Hammarsköld. Ingen menniska i Sverge har så mycket skadat vitterheten som han, af hvad sect hon än må vara. Derför kan jag också aldrig stifta någon frid med honom, under intet vilkor; ty han har gjort mera ondt än alla de andra tillsammanstagna, och intet så mycket som ett solgrand godt. Mannen skall i öfrigt vara from: men jag är och förblifver hans dödsfiende, ingalunda af enskilt hämnd (som vore uselt) utan af patriotisk och cosmopolitisk. — I öfrigt skulle det hjerteligen glädja mig om den Anonymus som skrifvit Fridsropet vore någon annan än Atterb. Vi hade då en stor, ganska stor Poët mera i Sverge. Men det kan icke vara någon annan. Äfven Runsvärdet är en högst märkvärdig product; och sista Acten lofvar, så vidt jag af en hastig genomläsning förstår, något alldeles ovanligt. Hjelp honom derföre till rätta och låt icke en sådan Natur gå under.

Just som jag skulle sluta detta bref får jag med posten från Stockholm höra att man vill actionera dig för din Bok och att äfven Leopold skall vara med i nedrigheten. I fall så är — ja då är allting slut. Men det är icke, det kan icke vara sålunda. Man vågar icke göra sig så löjlig, så ärelös inför hela Sverge. Store Gud! Leopold som ifrar för Treenigheten! Nej det är omöjligt. Emedlertid är jag rätt orolig.

Min hustru helsar dig af hjertat. Af 6 barn har jag nu endast fyra qvar, 2 gossar och 2 flickor. För öfrigt mycket bekymmer; ty först i år, efter 9 års tjenstgöring, får jag börja räkna någon del af Professorslönen; men nu gäller den så godt som intet. Jag har i öfrigt visst haft goda inkomster, men är tyvärr en dålig hushållare. — Helsa hjerteligen din Hustru och pojke. Item Biberg, Atterbom, Grafström. Glöm ej

Din redlige Vän
Tegnér.

29—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

Ett litet Poëm som före Julen utkom bifogas. Här anses det för alldeles misslyckadt och säges vara Catchesen i Hexametrar. Det är väl möjligt, men jag kan nu ej hjelpa det.

Helsa Sillén och hans Fru rätt mycket från oss begge. Äfven Löwenhjelm.

70. Till C. P. Hagberg.

Lund d. 28 Januari 1821.

MkBror!

Tack och ära för ditt bref. Hvad Bolmeer angår, har jag ingen ting att tillägga, utom det, att det, för det nya Gymnasiums skull, skulle fägna mig om någon skickligare sökande anmälde sig. Hvad Josef Wallin angår så känner jag honom endast af hans korståg i Svenska Academien. Det är rätt flitigt och förnuftigt skrifvit: men något genialiskt finnes icke deri. Det är möjligt att han är en stor Latinare men hans Disputationer, som kommit till vår kunskap, bevisa det just icke. Jag tror visst att man studerar många saker bättre i Upsala än här men du får ursäkta mig om jag tror att den Romerska Litteraturen här, i synnerhet genom Lundblad, blifvit drifven något högre. Sjelf är jag visst ingen Latinare: men så mycket tror jag mig ändå förstå, att mellan Bolmeer och Wallin, i denna sak, alldeles ingen jemförelse äger rum. Dock — jag vill ingalunda imponera på ditt eller någon annans omdöme. Som sagdt är, det skall fägna mig om Ni finner en skickligare Eloqu. Lector än Bolmeer. För honom vid 36 års ålder, kan också en sådan befordran ej anses för någon synnerlig lycka och jag har ifrån början afstyrkt honom att söka, helst han har ungefärligen samma löneförmåner här.

Ja, visst har jag läst Geijers Bok som han skickade mig sjelf. Jag förstår den visserligen icke helt och hållit, men tycker dock att mycket deri är förnuftigt. Det är nemligen en glädje att se huru Metafysiken erkänner sig insolvent, ehuru jag för min del ej gerna ville vara utredningsman i dess gäldbundna bo. Hans åsigter af Religionen tåla väl många modifikationer: men hvad han säger om Treenigheten är godt och förnuftigt, och dessutom fullkomligen bibliskt. Betänkligare, i sednare afseendet, kan hans åsigt af Tillfyllestgörelsen synas: men han har alldeles rätt deri att det sätt hvarpå våra Orthodoxer betrakta den är och blir en slagtareidé. Att man nu stämt honom härföre bevisar både nedrighet och oförstånd. Nedrighet, emedan mellan allt hederligt folk existerar ett tyst fördrag att ej beifra tvifvelsmål i dylika saker, emedan ingen läser Symboliska böckerna, således i afseende på dem kan ha en död tro, emedan slutligen aldrig någon Metafysicus varit mera religiös och christligt sinnad än just Geijer. Oförståndigt är äfven ett sådant förfarande, emedan om man tror dessa villosatser vara farliga, man aldrig bättre kunnat kringsprida dem, emedan knappast 20 personer i Sverge annars läst Geijers bok, och den nu läses af alla, emedan Martyrkronan är den högsta litteraira. Så trampar, äfven här i lifvet, Nemesis all nedrighet, all dumhet på hälarna. Ingen menniska ser i denna sak annat än personlig förföljelse mot Geijer. Låt mig veta om det är sant hvad jag hört att Leopold och Blom i synnerhet visat sig verksamma vid detta tillfälle. Blom är ett nöt: men af Leopold hade jag verkeligen ej väntat en sådan uselhet. Jag uppsäger i denna händelse allt Brorskap med honom.

Af ett litet Poëm som jag före jul utgaf, skickade jag till Wiborg ett exemplar för dig, som jag hoppas du fått. Här anses det alldeles misslyckadt, och betraktas som Cat-

chesen i Hexameter. Detta kan jag nu icke hjelpa. Möjligtvis bedömmes det mildare i Stockholm; men dit är jag icke i stånd att få några Exemplar förr än fram i Mars. Dock kan det i det hela vara likgiltigt om de ligga oförsålda här eller i Stockholm.

Posten går och jag måste sluta. Helsa hustru och barn och glöm ej bort

Din
redlige Vän
Tegnér.

71. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 11 Februari 1821.

Min redlige Broder!

Tvenne kärkomna bref har jag nu att tacka dig för, och på samma gång be om ursäkt för mitt dröjsmål med deras besvarande. Angående Geijers process är jag fullkomligt, liksom allt hederligt folk, af din tanka. Något på en gång nedrigare och dummare har jag icke på länge hört omtalas. Det skall innerligen glädja mig, om de infama Jesuiterna, som jag hoppas, komma på skam. Geijer bör ej klandras för det han är för litet utan snarare för mycket gudfruktig. Man har sagt mig att Leopold vid detta tillfälle skall ha visat sig ganska beställsam, men jag vill icke tro det. I alla fall är det besynnerligt att en man som Exc. Wetterstedt vill låta missbruka sitt namn till dylika sottiser.

Tackar för valet i Academien. Jag vet genom Brinkman att Geijer var i fråga och det hade i alla afseenden varit mera passande. Den baron Stjerneld som inröstades lär hafva ett stort anseende i Diplomatiken; men i Litteraturen har jag aldrig hört hans namn nämnas; ty det är ju

hans far som utger de Skandinaviska Handlingarna? Om i öfrigt de frånvarande få rösta så blir det vid vår gamla öfverenskommelse, att jag neml. både i Vitterhets och Svenska Academien röstar för Geijer, ty om honom gäller Ovidii:

— Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.

Du är ju ledamot i Directionen för det nya Gymnasium i Stockholm. I detta fall ber jag dig med uppmärksamhet granska Adj. Bolmeers ansökning och meritförteckning till Eloquentiæ Lectionem. Något vidare bör och vill jag icke säga dig i denna väg. Det skulle glädja mig om Ni kunde finna, bland de sökande, en skickligare man till sysslan; men för min del tviflar jag högeligen derpå. Åtminstone är det icke Josef Wallin, hvars öfriga förtjenster jag ingalunda vill bestrida, men i Latiniteten är han, som hans Disputationer visa, icke något synnerligt. — Dina Jemtlands Jägare skall jag icke förgäta; men Du måste medgifva mig att en *KrigsSång* i fredstider, och för freden, är ett svårt problem. Hvad Frithiof angår så har jag icke på länge, för andra speculationer, kunnat sysselsätta mig dermed. Möjligtvis skulle jag kunna komma att utgifva den innan ännu nästa Idunahäfte utkommer. Häröfver kan jag dock ännu alldeles ingen ting bestämdt yttra. Sagans behandling är svårare än jag i början föreställt mig. Lyckas Frithiof så hade jag till hälften tänkt att egna någon tid åt min redlige namne, Bodwar Bjarkes Saga: men den måste behandlas helt annorlunda. Dock detta är idel lösa förslager.

Agardh hemväntas i dessa dagar från Frankrike. Bruzelius ber helsa. Helsa äfven samtlige Bröderna.

Din
redlige Vän
Tegnér.

72. Till M. v. Schwerin, född Törngren.

Lund d. 1 April 1821.

Fru Friherrinnan har varit illa sjuk; och under denna tid har jag icke velat skrifva; ty man bör ej ha mera än en ledsamhet i sänder. — Brinkmans bref återföljer härjemte, med många tacksägelser. I afseende på den anecdot han deri berättar om Nore, måtte dock något misstag äga rum; ty den har aldrig varit utgifven anonymt. Att för öfrigt den beskedlige Rosenstein suckar öfver min smak, anser jag icke otroligt. Han torde väl också ha någon anledning dertill, då frågan är om vitterhet: men i en sak vet jag dock att vår smak är alldeles lika. Men det är en hemlighet som endast förrådes genom utanskriften på detta bref.

Det gläder mig af hjertat att T. såsom en god moder ej förskjuter de stackars Nattvardsbarnen. De behöfva allt skydd de kunna få i verlden. Recensionen deröfver i StockholmsPosten var af Franzén. Af honom var också det sköna Skaldebrefvet: *Thorild till Leopold,* det vackraste jag på länge läst på Svenska. Franzén är dock i poëtiskt afseende allas vår mästare; ty när vi andra blossa opp som narrar för ögonblicket, och stå och flinta litet i natten, då brinner hans låga med stilla och jemnt sken, och ingifvelsen hos honom är icke ett förbigående utan hans vanliga och naturliga tillstånd. Jag tänker dervid alltid på våra första föräldrar, före fallet; ett paradis af frid och oskuld blomstrar ännu i hans själ: Men den större allmänheten känner icke hälften af hans värde hvarken som menniska eller skald. Ty hans dikt är lika så stilla och lugn som hans lif, och vår publik önskar sig idel tours de force och lindansaresprång i poësien, hvarföre också vi alla, mer eller mindre, öfva oss i allehanda attituder och taskspelarekonster. Att nu en man som Leopold af Franzén, just af den rätte, för-

passades till odödligheten, det gläder mig i sanning; ty visserligen hade han gått dit ändå, oaktadt alla phosphoristiska protester; men utan tvifvel måste det ha varit en bitter känsla att se sig misskänd af en hel generation, och på sin höjd prisas af Excellenserna och Wallmark. Denna skamfläck på Tiden är nu aftvättad; och den gamle Sångaren kan nu med lugn lägga sig ner och somna på sin lagerbädd, för att uppvakna vid klangen af bättre lyror. I öfrigt är han nu alldeles blind. Det gick ändå an, så länge han var enögd, ty Dagen är också enögd och ser dock allt. Men att icke se en skymt af det herrliga ljuset, af Guds sköna skapelse, det är dock rysligt, helst för en Poët, det är den största olycka jag kan tänka mig på jorden. Mörkret har förfärligt hämnat sig på sin gamle fiende. Jag beklagar honom af mitt innersta hjerta. Och likväl lärer Hammarsköld, den eländige, nu nyligen ha sammanrimmat ett pasquill mot det gamla sjuka lejonet; men jag har icke sett det och vill ej heller se det.

I Svenska Academien är nu en plats ledig efter Baron Edelcrantz. Man talar om flere såsom hans efterträdare, man nämner Sköldebrand, Hagberg, och Gud vete alla: den ende, man icke nämner är den som i min tanka borde vara sjelfskrifven, neml. Geijer. Geijer är icke min personlige vän, i mångfaldiga saker tänka vi alldeles olika. Men hvad gör det? Hans stora kraftiga, verkeligen rent Svenska snille har jag aldrig misskänt. Han är dagens man, och ville han alltid följa sin bättre Genius så vore han äfven tidehvarfvets. Det är ömkeligt om småaktiga considerationer och eländiga renlärighetsfrågor, i theologie eller vitterhet, möjligtvis vid ett sådant tillfälle skulle komma att ha något inflytande. I en vitterhet som den Svenska borde dock alla de bättre förena sig: de äro ej för många: men uselhetens antal heter Legio. Jag älskar ej phospho-

risterna; men äfven så litet älskar jag de bleka hofnäsorna som i allt vädra den nya scholans os och drifva på sport efter kättare. För öfrigt vunne Geijer ingen ting genom ett sådant val; men Academien vunne, i min tanka, betydligt. Som en Margareta Fridkulla kunde och borde han stifta fred mellan de krigande makterna. Dock — jag förutser redan utgången.

Vår vittra verld är i öfrigt fattig på nyheter. Det årliga fattigbetyget, neml. Poëtiska Calendern, är väl redan känd? Utom några stycken af Atterbom och Grafström innehåller den ingen ting af minsta märkvärdighet. En ung Studerande, Nicander, har utgifvit en Tragedie *Runsvärdet*, som likväl fästat min synnerliga uppmärksamhet. Visserligen hör han till hvad man kallar den nya scholan, visserligen har han också flere af dess olater och löjligheter. Hufvudhjelten är en alldeles misslyckad caracter, som hvarken är christen eller hedning, hans älskarinna som under styckets gång vandrar till Jerusalem för att dö, är ett spöke både före och efter sin död, djefvulen går skenbarligen omkring på theatern i munkkåpa, och underverk och bigotteri och hela den öfriga opoëtiska trossen saknas ej heller. Men med allt detta har dock stycket, och i synnerhet sista akten, en mängd af ställen dem jag, för min del åtminstone, anser för verkeligt poëtiska, det är, utan undantag, den mest genialiska Tragedie vi hittills ega på Svenska. Jag vet huru litet detta vill säga; men hos en yngling bör man dock se på ej blott hvad han är, utan äfven hvad han lofvar att blifva. Hos oss är allting blott knopp, stadnar också vanligtvis dervid: blommorna höra till en sydligare sol. Jag har ämnat att af Sv. Acad. begära det så kallade Lundbladska priset för Författaren, den jag i öfrigt alls icke känner; men jag vet på förhand att det är förgäfves. När bud går skall jag skicka boken jämte några andra.

Oehlenschlägers Aladdin tyckes mig T. dömma något strängt. Som all romantisk dramatik faller den något i det breda och gränslösa; men det ligger i sakens natur; ty då annan dramatik blott concentrerar och afspeglar ett menniskolif, concentrerar och afspeglar den romantiska ett helt tidehvarf. När den förra är individuell, är den sednare verldshistorisk. På detta sätt förstår jag de fleste af Shakespeares stora skapelser, som annars skulle förefalla obestämda och utsväfvande. I öfrigt är Aladdin icke egentligen någon bestämd individuell person: han är en blott representant af lyckan, hvilken som en himlagåfva ofta träffar den fromma, renhjertade obetydligheten: dess motbild är Noureddin, den kalla, mångfaldigt bildade, beräknande Egoismen, som ändå besegras af Gudarnas gunstling. I detta hänseende ha begge dessa figurer en skön och djup betydelse. — Sedan Goethe öfverlefvat sig sjelf anser jag uppriktigt Oehlenschläger för vår störste nu lefvande poët i Europa, ehuru mycket jag annars, styckevis, kan ha att påminna emot hans allt för fruktbara Sångmö; ty när man, som hon, faller i barnsäng hvart halfår, så kunna ej alla barnen vara välskapade. Några af dem, som jag anser fullgångna, skall jag skicka vid tillfälle.

Min hustru ber mig göra sig påmint hos Fru Friherrinnan, hvarjemte jag får anhålla om min vördnad för Baron Schwerin, och be om förlåtelse för mitt slarfviga bref. Straffa mig icke derföre med en allt för långvarig tystnad.

Ödmjukast

Tegnér.

Till den lycklige Brinkman ber jag, ehuru litet afundsjuk, om min helsning. Hvem är l'Ange och la Vierge? Jag trodde ej att någondera fans i Stockholm.

73. Till J. F. Lundblad.

Lund d. 7 April 1821.

MkBror!

Genom din Bror Anders har jag fått ditt bref, jemte sju buteljer af ett herrligt vin, det bästa min törstiga strupe hittils smakat. De öfriga fem hade Anders slagit sönder, dock hoppas jag han förut varit så klok att dricka ur dem, ty annars vore det en dubbel förlust. Emedlertid blir min förbindelse för din vänskapsfulla hågkomst lika stor.

Förloppet vid förslagets upprättande till Academi-Secreteraresysslan känner du redan. Ingmans klagomål äro nerkomna. De äro väsenteligen riktade mot mig, ehuru, utom mig, ännu fyra andra uteslöto honom. Från början till slut äro dessa klagomål af den beskaffenhet som man understundom får se i tidningarna under titel: »För Samlare». Om mig heter det deri bland annat att jag »öppnat hans graf, så framt icke H:s Majestät nådrättvisligen mellankommer med räddning mot *skuggan* och *följderna* af Dr Tegnérs *åsigter*». Rosenschölds votum recomenderar han till Justitiecancellerens åtgärd, på det att Ingman sjelf och de Consistoriales som uppfört honom på förslaget (dem han på ett annat ställe kallar för mina *sidoljus*) måge blifva underrättade hvaruti hans *oskicklighet till Academiens vanheder och Medborgares osäkerhet* kan bestå. I denna ton är äfven allt det andra. Kunde man endast förmå en enda af Statsråderna att genomläsa dessa klagomål, så måste antingen all heder och ära vara bannlyst ur Statsrådet, eller också skulle man finna den oerhörda skamlösheten af att vilja påtruga oss en dylik odugling när skickliga ämnen finnas. Men vi veta ju att allting afgöres der uppe genom acclamation och att man hvarken läser förslag eller klagomål eller förklaringar, troligtvis för att dömma

så mycket mera opartiskt. Det är lätt för mig att intill bara benen hudflänga Ingman i min förklaring och ända intill yttersta påtaglighet visa hans oskicklighet; men hvartill tjenar det, då jag på förhand vet att ingen kastar ögat derpå? Jag kan trycka den, det vet jag: men vi ha länge den erfarenheten att de maktegande göra sig ett nöje af att just bevisa sin makt derigenom att de trotsa all förnuftig, publikt yttrad opinion. Så gick det i Alshedasaken, så går det äfven i denna. Dessutom anser jag betänkligt att inför Sverges rike blotta vår blygd, och på hvad sätt Academien organiseras. Med Excellens Engeström står i denna sak förmodligen ingen ting att uträtta. Han har nu föresatt sig, på sin Fru Systers ord, att draga fram Ingman; men häri kunde och borde han finna motstånd af alla de öfrige. Bäst vore väl om han sjelf kunde komma till sansning och inse hvilken oerhörd absurditet han drifver: men det är föga att hoppas. — Jag börjar såväl för denna sak, som af många andra orsaker att hjertligen längta från Academien. Det är icke roligt, då man vet med sig sjelf att man endast vill det rätta, att alltjemt se sig motarbetad af skurkar och dumhufvuden. Dessutom är den esprit som nu inrotat sig här alltför infam. Hvar annan lärare är snart instämd för Consistorium Minus. Småaktig afundsjuka, och Schadenfreude herrskar hos dem som ännu äro fria, tills äfven deras tour kommer. — Dock mera härom då vi träffas. Infamien mot Agardh i Anmärkaren har du väl läst. Den härleder sig förmodligen från någon af hans härvarande smårivaler, eländiga kryp som sticka i mörkret. — I slutet av Maj hoppas jag Ingmanska saken går opp. Då är du väl i Stockholm.

Till Lundström i Ystad har jag skickat ett exemplar för dig af *NattvardsBarnen*, ett poëm som jag nyligen utgifvit och hvaraf andra upplagan är gjord i Stockholm.

Ett Exemplar för Fru Bildt har jag bifogat med anhållan att du vid tillfälle ville öfverstyra det. Franzén har recenserat det i St. Posten. Om du läser Upsala Tidning så vet du att phosphoristerna nu mera äro mina ödmjukaste tjenare och berömma mig äfven så absurdt som de förut tadlat. Det är mig fullkomligen likgiltigt, och vårt förhållande blir ock det gamla. Frithiof har jag väl slutat, men icke ännu börjat. Jag tror ej den kan bli färdig att utgifvas i år.

Bolmeer är mycket krasslig, går med hank i sidan, och det är osäkert om han lefver länge. Aspelin, som rest till Köpenhamn för att opereras för en svulst, har måst låta afsåga högra armen. Man vet ännu icke om han kommer sig.

Helsa din Fru. Alla de mina be helsa dig. Välkommen snart hitöfver. Glöm ej

Din
redlige Vän
[*Tegnér*].

74. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 13 April 1821.

MkBror!

. . . Hvad nästa häfte af Iduna angår, så hoppas jag, att ehuru under Terminerna jag har mycket att göra, likväl till Midsommar kunna lemna slutet af Frithiof, nemligen från Frithiofs frestelse räknadt. Det föregående är ännu till större delen oskrifvit. Men härvid måste jag göra det förbehåll att jag ej vill insända något af Frithiof, så framt häftet ej kommer ut inom årets slut; ty nästa år vill jag, på Guds makt, sjelf ge ut hela Frithiof, och kanske

äfven något annat. Det vore då löjligt att låta trycka en och samma sak på två särskilta ställen. Låt mig derföre veta om du har eller snart får några materialier till 9:de häftet, så att vi kunde utge det i sommar. I förening härmed bör jag äfven nämna en omständighet. Af sista häftet äro, som jag bestämdt vet, icke mer än 5 Exemplar hitkomna, hvilka naturligtvis utsåldes på en dag. När saken drifves sålunda så är det ej underligt om Redactionen ingen ting får för Manuscriptet. Jag nämner ej detta af egennytta; ty jag har aldrig emottagit och vill aldrig emottaga någon utdelning för Iduna. Men ett arbete hvaraf åtminstone 1,000 Exemplar säljas borde dock i det minsta ge 5 à 600 rdr bco i behållning, hvilken ju äfven så väl kunde användas till förbundets nytta — t. ex. till Böcker, som att man skall kasta bort den på en Boktryckare.

Atterboms recension öfv. Id. innehåller åtminstone en förnuftig anmärkning, nemligen den att vi borde i en allmän öfversigt göra reda för hvad utomlands tillgöres i Nordiska litteraturen. En sådan uppsats kunde ju Geijer eller Schröder eller också du sjelf till nästa häfte författa. Utom Danmark och Tyskland behöfde en sådan öfversigt ej sträcka sig; ty i England göres, så vidt jag erfarit, ingenting häri. — Tack för brefvet och Atterboms verser. De äro ärligt menta, men litet matta, tycker jag, äfvensom hans Oscarssång. Non omnia possumus omnes.

Har du hört hvad Rosenstein och de öfriga tänka om den lediga platsen i Sv. Academien. Jag vet icke, om jag får rösta, är också likanöjd derom. Min röst känner du förut: men hvad förmår den?

Helsa alla bekanta från

Din Vän

Tegnér.

75. Till N. v. Rosenstein.

Lund den 17 Maj 1821.

Herr Landshöfdingens bref har ånyo ökat mina gamla förbindelser. Den beviljade pensionen är mig i mera än ett afseende ärofull; ty jag kan icke misstaga mig derom att jag derför egenteligen har Herr Landshöfdingens förord att tacka. Icke heller kan jag i min belägenhet anse summan för obetydlig, i synnerhet då jag besinnar att jag har den, i egentligaste bemärkelse för intet. Jag får derföre ödmjukast anhålla att Herr Landshöfd:n täckes för Hans Majestät nedlägga min underdåniga tacksamhet. Hvad min tacksamhet emot Herr Landshöfd:n sjelf angår, så är jag från längre tider tillbaka van att misslyckas i uttryckandet deraf, och vill derför ej heller nu göra ett försök som troligen ej sloge bättre ut än de föregående.

Att Hagberg kommer in i Sv. Academien gläder mig af hjertat. Han är en i många afseenden högt förtjent man, och har dessutom i många år hedrat mig med sin redliga vänskap. Emedlertid innehåller min voteringssedel, som härjemte bifogas, icke hans namn. Anledningen härtill är först och främst den, att Hagberg icke en, utan flere gånger sagt mig, att i händelse något dylikt komme i fråga han inom Academien helst önskade sig Biskop Tingstadii plats. För det andra kan jag, all min vänskap och aktning för Hagberg oaktadt, ingalunda i vittert afseende, hvarom här är fråga, anse honom jämförlig med Geijer, på hvilken jag derföre också röstat. Herr Landshöfd:n bedömmer visserligen Geijer riktigt. Jag tycker ej heller om några af hans sednare skrifter, och i synnerhet anser jag hans Thorild för ett misslyckadt arbete, som jag äfven ärligt sagt honom. Men mörkret ligger visserligen icke i hans hufvud, utan i den olyckliga Metafysiken,

som är det menskliga sinnets fortfarande solförmörkelse. Detta oaktadt kan jag dock icke undgå att anse Geijer för den utmärktaste vitterhetsidkare i Sverige som för närvarande är utom Academien. Ett sådant Poëm som hans *Viking* ha vi knappast på Svenska, och hans prosaiska stil är, så ofta n. b. han sjelf vill, ibland det skönaste, kraftigaste, renaste jag känner. Dertill kommer äfven, hvad jag borde nämna först, hans rikedom af genialiska och verkeligen djupa idéer, som äfven i hans mörkare Skrifter öfverallt framlysa såsom blixtrar i natten. Dock, Hr Landshöfd:n känner hans värde bättre än jag. Jag tror mig också rätt opartiskt kunna erkänna det, då han och jag, ända från barndomen, tänkt så olika som möjligt i nästan alla litteraira ämnen, och denna olikhet ganska ofta blifvit yttrad oss emellan, kanske icke alltid utan aigreur från hans sida; ty han är i sanning *cedere nescius.* — Jag är öfvertygad att Herr Landshöfdingen åtminstone tänker för ädelt för att misstycka att jag vid detta tillfälle, som vid alla andra, följer min öfvertygelse utan alla considerationer. Skulle en och annan av Academiens Ledamöter häraf finna sig stött, så är det mig okärt, men kan och bör icke influera på mitt tänkesätt. Hvad frågan om Treenigheten angår så hade jag visserligen önskat att Geijer ej, så alldeles onödigtvis, vidrört denna grannlaga sak; likaså uppriktigt bör jag också tillstå att jag önskat Processen derom ogjord. Jag känner åtminstone för min del ingen menniska, som har en djupare och allvarligare känsla just af Christendomens Sanningar än Geijer: och om han yttrat en tanka som bevisligen *icke* strider mot Bibeln, förnuftigt förklarad, borde han väl derföre icke förkättras. För Svenska Academien skulle jag anse för en vinst att bland sina ledamöter räkna en man som Geijer. Men quod differtur, non aufertur, och jag är, som redan blifvit nämndt,

för min del ingalunda missnöjd med Hagbergs val. Utom Geijer är han också den ende som rimligtvis kunnat komma i fråga, åtminstone af de omnämnde.

Professor Aspelin, som för en växt på armen varit längre tid i Köpenhamn, och der slutligen nödsakades att låta afsåga armen (det är den högra), har för någon tid passerat härigenom och uppdrog mig vid detta tillfälle att för Herr Landshöfd:en förmäla sin Vördnad. I öfrigt bär han sin olycka som en man och skrifver redan temmeligen med venstra handen.

Min hustru och mina barn be om sin hjertliga vördnad för Herr Landshöfdingen.

Framhärdar med oföränderlig vördnad och erkänsla

Herr Landshöfdingens
ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

76. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 14 Juni 1821.

MkBror!

Med sistledne post kunde jag icke besvara ditt bref, emedan jag då, Pingstdagen, var ute och predikade i mina Församlingar. Din anmärkning rörande den omtalade versen är riktig. Man kan ju i stället sätta:

Med lifvet Du kommer ej undan,

Eller något dylikt. En och annan förändring torde väl äfven dessutom vara nödvändig, men det kan ske vid tryckningen. Således är det väl olämpligt att i 2:dra Strofen Jägarna tala i eget namn. Den kunde derföre ändras så:

Hon jagar som björnen han jagar i Nord
som lejonet jagar i Söder
men deras jagt är för glömskan gjord;
Hon söker ett villebråd skönast på jord:
en Sverges ovän som blöder etc.

Men detta är idel bagateller.

Tusende tacksägelser för ditt löfte att ändteligen i sommar gläda mig med ett besök som jag hoppas ej må bli för kort. Olof Myhrman ämnar företaga en resa efter Canalen. Skulle Ni icke kunna uppgöra Edra affärer så att Ni från Ramsjöholm följdes åt hit ner. Jag har skrifvit honom till härom. Släpp honom icke. Han har alldeles ingen ting annat att göra. Skulle han vara obeveklig, så kunde ju Göthrik eller någon af de andra Bröderna göra sällskap. Min hustru ser så sällan sina Bröder och slägtingar, dem hon dock så mycket håller af. — I nästa månad hoppas jag du kan närmare bestämma tiden för din resa. Det är möjligt att jag i Juli kommer att göra en tour åt Blekingen. Bestäm derföre så snart du kan tiden, ungefärligen förstår sig.

Att Ingman blir AcadSectreterare tviflar jag ingalunda. Stålsätt emedlertid Gubben R— att han alldeles utan förbehåll föredrar saken sådan som den af Documenterna förefinnes. Troligtvis blir hela saken tryckt och lagd under allmänhetens ögon. Det är visserligen ett obehagligt förhållande hvari jag råkar i anseende till Gref Engeström, till hvilken jag har stora förbindelser dem jag aldrig glömmer. Men icke kan jag gå ifrån hvad som är det tydligen rätta, icke kan eller bör eller vill jag, af dylika considerationer, tillstyrka Academiens vanära och odugllighetens befordran. Att min protest ingen ting uträttar vet jag väl. Emedlertid salvavi animam meam.

Norrbaggarna äro ett pack, Nordens Neapolitaner, så vida man neml. bedömmer dem efter sina Representanter. Men detta hoppas jag är oriktigt, jag hoppas Nationen är

god, men Storthingsmännen utgöras ju nästan ensamt af Advokater och Sorenskrifvare, som äro födda Danskar. Blefve dessa, som sig vederbör, hängda i närmaste träd, så ginge sakerna bättre.

Helsning från och till alla vänner.

Din
redlige Vän
Tegnér.

77. Till A. C. af Kullberg.

Lund d. 1 Juli 1821.

Högtärade Herr Bror!

Talet öfver Gr. Oxenstjerna följer härjemte. Förändringarna dervid äro onekligen förbättringar, ty de bestå blott och bart i utstrykningar. I synnerhet har jag bemödat mig att utplåna alla *polemiska* pojkaktigheter. För en så fredlig man som Oxenstjerna passa de ej heller rätt väl. Att Talet kommer tids nog, ja för tidigt, till tryckning vet jag på förhand. I två år har det nu circulerat i Manuskript; och både vänners och fienders omdöme har öfvertygat mig att det är ett misslyckadt arbete. Men hvad gör det? Med Beckers Poëm öfver Gustaf III som nu står tryckt i handlingarna, hoppas jag dock att det, sin prosaiska natur oaktadt, kan mäta sig. En sak. På 8:de sidan förekommer något om Gr. Oxenstjernas befordringar, som ej lär vara riktigt. Landshöfd. Rosenstein anmärkte det, men jag minnes ej nu hvari felet bestod. Var god och i samråd med honom rätta det.

De skäl du anfört för Geijers uteslutande från Academien, har jag för min del ej kunnat antaga. Om publiken

verkeligen tror att han inom Acad. eger några ovänner eller att någon af dess ledamöter ådragit honom oförtjenta ledsamheter, så tycker jag bästa sättet att vederlägga ett sådant rykte varit, icke att utestänga utan att inkalla honom bland de aderton, hvartill han väl också har sina fullgiltiga anspråk. Emedlertid gläder det mig af hjertat att Hagberg vunnit denna ära. Han är min gamle vän och kan, då han beständigt vistas i Sthlm, äfven bli Academien nyttig. Af Tidningarna ser jag att Gref Wetterstedt nu åter kastat sin börda på dig. Vårt hopp att få se dig i Skåne är således åter manqueradt. Man måste erkänna att Exc. Wetterstedt har en ganska beqväm syssla.

Vänskapsfullt och ödmjukast

Tegnér.

Till G. Billow. 78.

[Lund d. 29 Juli 1821.]

... Hvem som skrifvit sista delen af Markalls Nätter vet jag icke. Förmodligen ej samme man som skrifvit den första, ty den hade dock poëtisk invention och i sitt slag en stor förtjenst, ehuru den till sin tendens visserligen var nedrig: den sednare åter är ett eländigt rimmeri, utan plan, utan uppfinning, utan qvickhet i stort, ehuru en och annan strof kan låta läsa sig. Man gör i vårt land allt för mycket väsen af dylika uselheter. Sinnet för verkligt skämt och qvickhet är också fullkomligen utdödt nu mera i Sverige.

Om 14 dar väntar jag Adlerbeth ner. Då lärer här bli ett grufligt supande. — Hurudan står säden upp åt landet? Här nere är den på långt när ej som i fjol, utan att vi derför ha missväxt. Men foderbristen är allmän.

Helsa hjertligast Eva och alla öfriga vederbörande och glöm ej att snart skrifva till

Din redlige Vän

[*Tegnér*].

*

79. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 9 Aug. 1821.

Heders Bror!

Mycken tack för flere bref och hjertligen välkommen hit ner. Jag väntar dig säkert d. 15 el. 16, men hoppas dock att detta bref är på Ramsjöholm Söndagen. Jag skulle bedja dig resa om Wexiö som är en obetydlig krok, och derifrån taga Lector Heurlin med ner i ressällskap, men jag är icke rätt säker om att han för närvarande är i staden. Jag har skrifvit till honom härom, men icke fått svar, förmodligen derföre att han torde varit hos sin Far i Åsheda. Vill du emedlertid resa in om Wexiö och höra efter, så är det så mycket bättre. Var nu endast god och skynda dig, ty Hagberg är nu här, blir här äfven till d. 17 el. 18, och det skulle kanske interessera dig att träffa honom . . .

Bruzelius ber helsa tusenfaldt. Han ligger nu här i staden och lurar på din ankomst, har dessutom ett litet Batteri, som jag hoppas vi skola bringa till tystnad. Agardh är äfven hemma.

Ännu en gång välkommen.

Din

redlige Vän

Tegnér.

P. S. Det förstås af sig sjelf att du tar in och bor hos mig.

*

Till M. v. Schwerin, född Törngren. 80.

Lund d. 4 October 1821.

Fru Friherrinnan är alltför god som icke blott sjelf berömmer mig utan äfven narrar andra dertill. Brinkman, hvars bref återfölja, entusiasmerar sig lätt både för actriser och poëter. Han är i vår Svenska Litteratur så van vid det *eländiga*, att det *medelmåttiga*, när det någon gång möter honom, synes honom idel förträfflighet. Annorlunda kan jag icke förklara mig hans Dithyramber. Visserligen bör jag sätta värde på hans omdöme och gör det äfven; men aldrig känner jag bättre min ringhet, än då jag berömmes öfver höfvan. Högmodsdjefvulen är en farlig frestare, i synnerhet när han understödjes af en sådan frestarinna som T; men jag gör som Dr. Luther då han anfäktades af honom (Doctorerna äro ofta utsatte för djefvulen), jag kastar bläckhornet efter honom. Allvarsamt taladt, så har jag aldrig ansett mig för någon Poët, i ordets högre bemärkelse. De se helt annorlunda ut. Jag är en Dilettant som de andra, en Homerid, på sin höjd en Johannes Döpare som bereder väg för den som komma skall. Att han någon gång skall komma äfven i Sverge, derom är jag för min del öfvertygad. En jungfru är hafvande med honom, nemligen det Svenska språket, den Svenska Historien, en verkelig Gudamoder; men troligtvis få *vi* icke se hans anlete. — Leopolds bifall gläder mig, men förvilla mig skall det icke. Han betraktar mig som phosphorismens motsats och tillägger mig derföre, med runda händer, allt hvad den saknar. Sålunda förklarar sig på ett ganska naturligt sätt hela miraklet af min poëtiska ära. I öfrigt ville jag gerna säga Leopold, icke någon artighet, utan huru uppriktigt jag värderar honom. Det svåra är icke att göra en

sådan sak, men att göra den apropos. Ty att, som vanligen sker, utan någon särskilt anledning, springa fram och hålla honom rökfatet under näsan, synes mig ej passande.

Beträffande Frithiof, så skickar jag i dessa dagar fortsättningen till Iduna för att tryckas. Den går från Frithiofs frestelse till sagans slut, och är temligen vidlyftig. I afseende på detta arbete befinner jag mig i den allra största förlägenhet, den jag för min sköna *Biktmoder* uppriktigt vill bekänna. Man har, troligtvis i all välmening, så utbasunat detta företag, att man nu ej väntar något mindre än tecken i sol och måne af dess utförande. Ingen ting är obehagligare och mera nedslående för en författare än att mötas af anspråk som han omöjligen kan uppfylla, äfven om orsaken dertill skulle, som här är fallet, ligga ej endast hos honom sjelf, utan äfven i sjelfva ämnet. Liksom man aldrig är mera förlägen i något sällskap än der man vet att stora pretensioner göras på ens qvickhet, så skrifver äfven en Författare sällan sämre än då han vet att man väntar underverk af honom. Åtminstone kan jag icke utan en slags modfäldhet sysselsätta mig nu mera med detta arbete. Hvad jag sednast skrifvit derpå bär också preglen af en dylik sinnesförfattning. Jag hoppas det skall bli äfven så mycket tadladt som det föregående berömdt, hvarigenom jag åtminstone vinner den förmån att åter komma i jemvigt och få tillbaka min förra fattning. Emedlertid har jag lagt hela saken å sido, och sysslesätter mig för närvarande med annat. Ombyte är dessutom, äfven i poësien, en herrlig sak.

Att med något hopp om framgång skrifva Tragedier fordrar ibland annat äfven en practisk kännedom af Theatern som jag aldrig haft tillfälle att förvärfva mig. Tragedien är dessutom, i Poësiens närvarande ställning, dess högsta

Element. Det är bättre att misslyckas i de lägre arterna. Hvad Domalder angår så ha vi redan deröfver en Tragedie, om jag minnes rätt af Paykull. Den är obetydlig. De gamle Svenskarne slagtade sin Kung derför att spannmålen var för dyr; de nya skulle ha lust att göra det samma derför att den ej är nog dyr. Men af ett sådant ämne är ej godt att göra något på Theatern. För flere år sedan började jag en *BlotSven* som skulle föreställa den stora striden emellan Christendom och Hedendom. Ett herrligt ämne! De utlefvade Asarne som stå fadder vid Nordens döpelse! Men utförandet svarade ej deremot, och jag kastade både Asar och Munkar i kakelugnen. Ämnet är sedan behandladt af Oehlenschläger (i Hakon Jarl) och flere, utan att dock i min tanka ännu vara uttömdt. Möjligtvis återkommer jag en gång dertill. Äfven Carl XII är en äkta Tragisk person. Men hans opoëtiska likgiltighet för Damerna stöter poëterna ifrån honom. — — —

Ödmjukast
Tegnér.

Till J. Adlerbeth. 81.

Lund d. 28 Octr. 1821.

Det var mig omöjligt att i thorsdags då posten kom sent kunna afsända de begärda poëmerna, som först måste renskrifvas. De följa nu. Med Frithiof är jag ingalunda nöjd. De stora anspråk man behagat göra af denna Dikt ha modfält mig. Endast den sista romansen torde väl någorlunda kunna bestå. *Rings Drapa* som är skrifven i alliterationer, det mången torde anse för en barnslighet, är endast ett försök, gjordt par curiosité, emedan det för

mig är roligt att försöka sig i allehanda former. I Jägaresången äro några förändringar som du torde vara god observera vid tryckningen. Att du, så mycket möjligt är, undviker tryckfel, är jag öfvertygad. I anledning häraf får jag nämna ett, ehuru obetydligt, i 8de Häftet, p. 35: En *blick* af hjeltevrede etc. bör vara: en *blixt*. Det kunde kanske anmärkas i detta häfte. Gud gifve i öfrigt både dig och oss lycka med vårt företag. —

Det är sanning att jag tänkt på ett Grek. Lexikon, hvartill jag ständigt samlar under mina Grekiska studier. Det omtalta från Upsala lär ej vara annat än en öfvers. af Passows sammandrag, som kanske kan vara brukbart för scholorna. Men min plan är annorlunda. Jag har dock sjelf redan funnit att ett sådant arbete är mig nästan för mekaniskt, hvarför jag äfven lagt det, som mycket annat, å sido tills vidare. Om jag blir gammal kan det vara ett artigt göra att sysselsätta sig med dylikt. För närvarande har jag andra funderingar, och ville gerna om möjligt är i vinter ge ut ett Poëm Axel, om några ark. Att utge vidlyftigare lönar sig icke. För Nattvardsbarnen har jag redan fått 500 rdr och har väl ännu 2 à 300 att fordra. Att jag, som är och blir fattig så länge jag lefver, söker förtjena mig litet *drickspengar* med mina rim, bör ingen kunna förtänka mig. Men så länge Terminerna vara har jag fullt opp att göra med Studenterna, som nu börjat visa mycken ifver för Grekiska Litteraturen, den jag hvarken vill eller bör försumma att underhålla.

Med posten i dag fick jag Wallins Poëmer med Dedikation till mig och Franzén. Mycken ära för mig. Dock är det orimligt att sammanställa en blott Dilettant och Amatör som jag med en verklig Poët som Franzén.

Från Danmark har man sagt mig att Rector Bloch, Hammarskölds Grekiske Principal ämnar svara på recen-

sionen i St.Posten, och gå illa åt både Hammarsköld och mig. När jag får se hans opus får jag bestämma mig om jag svarar eller ej. Polemik roar mig icke synnerligt. Dock kunde det kanske ej skada att lära Danskarna litet mores. Vi få nu se. —

Bruzelius skrifver sjelf. Engeström m. fl. be helsa hjertel. Vidare en annan gång. Helsa Geijer när du skrifver. Jag hinner ej skrifva honom till under Terminen. Hustru och barn be helsa. Helsa Bröderna från

Din
redlige Vän
Tegnér.

82. Till J. O. Wallin.

Lund d. 1 November 1821.

HedersBror!

En svår tandvärk har i flere dagar plågat mig och fortfar ännu, ehuru lindrigare. De mellanskof han lemnar begagnar jag för att skrifva dig till. Skrif på tändernas räkning om jag icke som sig vederbör kan tacka dig för den ära du visat mig. Bäste Wallin! Det är blott en Man i Sverge som utan förlägenhet och rodnad bör kunna höra ett sådant beröm af *Dig.* Den har du också riktigt träffat. Den andra hade kunnat vara belåten med mindre. Det är ingen skam att stå under Franzén och dig i Poësie: endast att ej vilja erkänna det vore skamligt. Parnassen har många afsättningar: alla kunna ej få rum på den högsta. —

Emedlertid, hvem gläder sig icke äfven öfver en oförtjent lycka? För min del åtminstone nekar jag icke att jag gläder mig som ett barn öfver denna heder, den största

som hittills vederfarits mig i min lefnad. Låt vara att jag derföre har din vänskap att tacka allenast, så är dock denna mera värd än allt annat hugneligt som mött mig i mitt lif. Och hvad berömmet angår, så är det bästa på jorden *nåd* och lycka; och af en potentat som dig kan man väl emottaga nådebetygelser. Derföre tackar jag dig ännu en gång af hela mitt hjertas allvar. Det är skönt att gillas och älskas af de ypperste. »Skön är mig deras krans, högt bär jag opp min zittra.» Och när härnäst Phosphorister eller Academister anfäkta mig, tar jag endast fram din Bok och säger: Se!

Den 15 November.

Så långt var jag för fjorton dar sedan kommen, då en ganska häftig sjukdom höll på att sluta alla mina concepter och skicka mig dit, »quo Marcus dives & Ancus». Jag har varit rätt illa deran och är ej ännu återställd. Men jag skrifver så godt sig göra låter i sängen. Du får derigenom ett abbrevieradt bref.

När jag för några månader sedan hörde af Wiborg, att du ämnade utgifva dina poëmer, gladde jag mig deröfver och föresatte mig att så godt jag kunde recensera dem. Jag kände de flesta förut och trodde mig ha allehanda vackra saker att säga derom. Till exempel: hvilken lust och glädje det är att se huru du allt från början, då alla vi andra ännu lågo fångna under lagen, rört dig med sjelfständighet i de academiska formerna, och gått som en ström genom hafvet, med egna vågor; huru ditt inre poëtiska lif alltjemnt grönskat opp och skjutit fram mellan murspringorna, tills det slutligen som en vinranka klädt väggarna både utan och innan, hur du egenteligen är att betrakta såsom Julnatten emellan Svenska Poësiens gamla och nya Testamente: huru slutligen den närvarande

Samlingen i sig sjelf endast är att anse som Postamentet och Basrelieferna till din egentliga ärestod, som är Psalmverket. Detta och mycket annat hade jag velat utmåla, men naturligtvis i bättre liknelser än de anförda. Men nu har du sjelf gjort mig jäfvig, och Franzén likaledes. Dock — hvad frågar du efter recensioner? På dina egna Entré-Biljetter går du ändå dit du skall och Wallmark försummar visst icke att för nyhetens skull försäkra det »författarens namn är en tillräcklig borgen för poëmernas redbara värde», äfvensom phosphoristerna ej lära underlåta att utgå directe från det Absoluta för att derifrån bana sig en naturlig väg till — bomullsfloret omkring Linas rosenknoppar. Sådana recensioner, hvar och en i sitt slag, kunna uppmuntra en stackars poët.

Hvad tycker du om Argus? Han bevisar grundligt att vi ej ha någon nationalpoësie; men Wallmark har ju redan förut lärt oss att vi omöjligen *kunna* ha någon, och således tycker jag vi äro ursäktade. Med nationalpoësie lär i öfrigt Argus mena värdshuspoësie. Jag anser också Poësien för en populär konst, i ordets bättre betydelse; men icke i den mening att vaktmästare och tidningsskrifvare skulle sentera den. — Det är förargligt att se huru en menniska som lefver af stadssqvaller och fronderi äfvenväl beblandar sig med vitterheten. Phosphoristerna hämta dock åtminstone sin æstetik från Tyskland, men Argus tyckes ha tagit sin på Norrbro eller på Skinnpelsen. Det är äkta Svensk rudimateria. Ingen ting i verlden är mig så vidrigt som ett omyndigt och confust hufvud som affecterar sjelfständighet. Den nye Argus gjorde bättre om han, som den gamle, vaktade kor än att vakta vitterhet och stat. Dock — dylika uselheter lönar ej mödan att tänka på.

Jag får och förmår ej skrifva längre denna gång. Tack

derföre ännu en gång för din vänskap. Helsa Hagbergs, din Fru och Greta, och förgät icke alldeles

Din
förbundne Vän
Tegnér.

83. Till C. F. af Wingård.

Högvördigaste Herr Doctor och Biskop, Ledamot af Kongl. NorstjerneOrden!

Adjuncten Brunius som ämnar söka den lediga Grekiska Lectionen i Götheborg har i detta afseende begärt mitt förord hos Herr Biskopen. Jag har sagt honom att han hos Herr Biskopen i alla fall finner rättvisa utan allt förord. Emedlertid bör jag i öfverensstämmelse med sannningen förklara att jag anser honom för en af våra bättre Hellenister, när jag nemligen betraktar saken i linguistiskt afseende. Han både talar och skrifver Grekiska oklanderligt. Denna sednare omständighet anser jag i synnerhet vigtig för ungdomen. Den gamla goda seden att låta gossen öfva sig i Grekiska Stilar skulle jag gerna se upplifvad i Sverige liksom den längesedan åter är införd vid de Tyska Scholorna. Den ger, om ej annat, åtminstone fasthet i Grammatik och Accentuationslära hvilket just är det som nu mest saknas hos ungdomen. Brunius skrifver äfven lätta Latinska verser, som åtminstone bevisa kännedom af Metriken och den poetiska phraseologien. Han innehar med ett ord de humanistiska och classiska grundstudierna bättre än våra flesta Academici, och skulle, efter min öfvertygelse, bli en ganska nyttig Lärare vid Gymnasium.

I öfrigt lär Brunius, som han sjelf erkänner, fordom varit pojkaktig; men han har nu varit ute i verlden och stadgat sig; och jag är öfvertygad att Herr Biskopen tänker för ädelt att vilja straffa mannen för ynglingens obetänksamheter.

Jag anhåller ödmjukast att Herr Biskopen förlåter min enträgenhet och vid tillfälle hedrar mig med några ord till svar.

Med vördnad har äran framhärda
Högvördigaste Herr Doctor och Biskopens
ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

Lund d. 1. November
1821.

Till J. Adlerbeth. 84.

Lund d. 18 November 1821.

MkBror!

I mer är fjorton dar har jag varit sängliggande af en ganska häftig sjukdom hvarifrån jag ännu icke är återställd. För att emedlertid ej hindra tryckningen af Iduna, besvarar jag så godt jag kan ditt bref i största korthet.

Kung Rings död.

Öken och *härligt*, i stället för *öcken* och *herrligt* må Du gerna trycka. De sednare äro annars det vanliga. Hvad *Drotter* angår i stället för *Drottar*, som är mera språkligt, så tror jag det kan ursäktas efter Analogien med lott, *lotter*, idrott, *idrotter* m. fl. Jag hoppas att den lilla grammatikaliska oriktigheten, om det annars är någon, uppväges af versens ledighet.

Rings drapa.

Valen, den vilda etc. är icke misskrifning. *Val* betyder, som du vet, egentel. en slagen kämpe, hvaraf *Valfader, Vallhall, Valkyria* m. fl. Men äfven sjelfva slagfältet, *valplatsen.* Ordet är gammalt och godt och nyttjas både på danska och i provinserna. Jag erkänner emedlertid att det är mindre vanligt och kan förefalla otydligt. Jag föreslår derföre i stället:

Högt sjunga svärden
ständigt i hjelmar
brusande böljor etc.

hvilket äfven är mera i den gamla Drapatonen.

Nornas skall vara *Nornornas.*

Comma sätter du hvar dig godt synes.

Frithiof på sin faders hög.

Läs:

Allfaders blick, i aftondaggens droppar
som i hans verldshaf lika klar och ren!

Svärd *tar* jag väl i holmgång sjelf etc.

Och vestern *hänger* full af gyllne ringar,

kan ej gerna ändras. Att ordet *hänger* förekommer några rader förut, tycker jag ingen ting betyder. Man kunde väl sätta:

och vestern strålar utaf gyllne ringar,

men jag tycker, att *hänger* är här mera målande.

Dômen är väl ett utländskt ord, som jag gerna undviker; men ibland är det omöjligt. Ordet är dessutom allmänt bekant och jag finner intet annat motsvarande, utom *hvalf* som här ej kan nyttjas utan att ändra hela versen i afseende på rimmen, som ej lönar mödan. Alltså får det väl stå qvar.

Försoningen.

Glömskans häger etc. Bilden är tagen ur Havamal strof. 14. Om du så finner nödigt kan du i Noten citera stället.

luttrad till ett högre lif, är rätt läst. Anmärkningen om *Jormungand* för *Jormundgard* är riktig. Äfven bör skrifvas *Valas* sång, för *Volas*, om man skall vara rätt correct.

JemtlandsSången.

I din anmärkning rörande andra strofen ger jag dig fullkomligt rätt. Tryck derföre:

Vi jaga som björnen han jagar i Nord,
som lejonet jagar i Söder,
Dock, — deras jagt är för glömskan gjord:
Vårt villebråd är det skönsta på jord etc.,

som jag tror var första läsarten.

I tredje strofen kan gerna stå *ilar* för *flyger*. Äfvenså kan i fjerde strofen ordet *det* (mörkblåa öga) uteslutas som onödigt och dessutom en Danicism. — I sista strofen är väl *tusende* Eko bättre än *tusenfaldt*, som är en dålig Dactylus.

Utom detta vet jag väl att många ändringar behöfdes: men de skulle vara betydliga och jag förmår ej nu sysselsätta mig med dylikt. Således må det tryckas som det är tills vidare. Jag väntar i alla fall ej mycken framgång af Frithiof.

Hjertlig helsning från oss alla. Säg O. Myhrman att när jag blir bättre jag skall skrifva honom till om affärerna. Helsa äfven Byström om han är i staden och tacka Hartmansdorff för hans bref rörande hans slägting.

Din
redlige Vän
Tegnér.

85. Till J. Adlerbeth.

Lund d. 6 Decemb. 1821.

Kste Bror!

Jag skyndar att som hastigast besvara ditt bref hvilket jag just nu emottog. Verserna till Hofrätten anser jag icke böra tryckas i Iduna som icke är eller bör vara någon vehikel för occasionsrim. Äfven i politiskt hänseende kunde tryckningen vara betänklig, då stycket, om jag minnes rätt (ty jag har intet concept dertill) innehöll några uttryck som lätt kunde anses stötande. Jag blygs visserligen icke för mina politiska grundsatser, förnekar dem ej heller, när det nemligen kan vara af någon vigt att yttra dem; men icke vill jag, som nu bruket är, coquettera med dem i tid och otid; ty af alla medel att väcka uppseende anser jag fronderiet för det sämsta. Härtill kommer äfven, hvad som är hufvudsaken, att verserna, skrifna på beställning och i största hast, äro i poetiskt hänseende fullkomligt obetydliga. Således göra vi bäst om vi låta dem, liksom så många andra af deras ephemera kamrater, hvila i glömska.

Med mitt tillfrisknande går det långsamt; dock har jag nu börjat att åka ut. Läkarne föreskrifva motion och sträng diet. Troligtvis har min sjukdom varit hemorrhoidisk.

Förlåt att jag ej kan skrifva längre. Att Agardh är författare till det af Sv. Acad. belönta äreminnet öfver Linné, är förmodligen redan bekant. Helsa samtlige Bröderna från

Din Vän

Tegnér.

Till J. F. Lundblad. 86.

Lund d. 6 December 1821.

MkBror!

Ditt bref kom just som min sjukdom var svårast. Den var farlig, farligare än jag sjelf föreställde mig. Lefren var attaquerad, men hufvudsakligen har det väl varit hemorrhoider. Ännu har jag någon, ehuru lindrig känning i bröst och mellan skullrorna. Med mitt tillfrisknande går långsamt; dock har jag nu börjat att åka ut när vädret är drägligt. Läkaren yrkar på motion och sträng diet. I sednare fallet gör jag mitt bästa.

Lindfors afskedansökan uppgår i dag. Hans affärer äro vidt utseende. Jag är också engagerad för honom. Gud gifve min förlust ej blir för betydlig.

Hvad den omtalta stjernan angår, så har jag ingen ting förmärkt deraf. Du kan föreställa dig att jag med allt möjligt sinneslugn afbidar dess uppgång. För 10 år sedan hade den kunnat fägna mig. Nu har jag, all stjerna förutan, af mina Herrar Landsmän blifvit mera omtalt och bedömd in utramque partem, än som nödigt är. Jag är derföre förstockad i denna sak och lofvar dig på förhand att ej bli högmodig i fall man, mot förmodan, skulle anse mig förtjent af ett hederstecken som här i staden bäres af så celebra männer som Wåhlin och Hylander.

Den sistnämnde har varit nära döden, men är nu bättre, till glädje för Lind- och Lidfors samt öfriga Expectanter.

Beträffande Kullberg som förläggare skola vi vidare rådgöra derom. Jag har för närvarande just ingen ting färdigt till tryckning och att utgifva en samling är väl ännu god tid.

Huru snart få vi vänta dig tillbaka? Rentepgr:na till din Mor och Leche betaltes riktigt.

31—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

Doctorerna ha förbjudit mig skrifva långa bref och jag måste alltså sluta. Helsa alla bekanta och välkommen snart åter.

Din
Vän
Tegnér.

*

87. Till S. M. Tegnér, född Seidelius.

Lund d. 8 December 1821.

Min huldaste Mor!

Efter en långvarig sjukdom är jag nu ändteligen kommen så vida att jag kan vara uppe och skrifva. Min sjukdom var häftig, och troligtvis föranledd af hemorrhoider. Åtminstone hade jag en faslig plåga i bröstet och läkarne trodde äfven att lefvern var angripen. För närvarande har jag endast en liten känning qvar i bröstet som dock allt mer och mer försvinner. Ännu har jag dock icke kunnat vara ute. Doctorerna föreskrifva motion och sträng diet, och i sednare fallet gör jag mitt bästa. Gud bevare mig nu för flere dylika åkommor.

Sara Hertz är nu här och tyckes trifvas temmeligen väl. Mycket tyst är hon dock ännu. Jag predikade för Anna att hon skall lära henne koka och baka; men ännu har jag icke märkt dertill. Barnen äro snälla, och Christopher i synnerhet flitig, så att han är uppe hvar morgon kl. 4. I Grekiskan är han redan skarpare än Lidén, som jag ber helsa, Herr Prosten.

Genom Professor Retzii död får jag nästa år full lön. Jag har väl i år 400 t:r men har ännu icke kunnat sälja en enda. Man ger i Malmö 4 rdr för Kornet, $5^1/_2$ rgs för Rågen. Jag måste försöka, om möjligt är, att gömma min säd till våren, ehuru det visst kan hända att vi ej få mera då. Om dessa priser ännu fortfara ett eller två år till, så äro icke

allenast alla löntagare, utan äfven hela Provinsen ruinerad; ty skåningen har alldeles intet annat att sälja än säd. Men ett sådant onaturligt förhållande emellan spannmål och alla andra varor kan väl icke fortfara länge.

Från Carlstad har jag hört att Morbror Seidelius skall ha varit mycket noga och sträng mot Ullstenska Sterbhuset. Det hade jag icke väntat af honom såsom barnlös man. — Sedan nu M. Lagerlöf fått Ny Ed hoppas jag han tar Lena Lisa till sig; ty på Kila bör hon i mera än ett afseende ej vara.

Hurudana äro tiderna i Wermland? Hvad får Lidén för sin säd och huru stå hans affärer? Sedan det vanliga årsbrefvet nu äfven uteblifvit, vet jag alldeles ingen ting om honom. Är det ännu bygdt på Kyrkebyn? Har sågen ännu gifvit hvad hon skulle, pura guldet? Har han någon inkomst som Contracts Prost eller tjenar han blott för äran, således lönlös? Huru står till på Sillerud? Hvem har nu Carlsfors sedan Frun är död? Är Lieutenanten på Åseby ännu hemma? Huru må de öfriga Herskaperna? — Jag hoppas Lidén svarar på allt detta. Helsa honom hjertligast äfvenså till Anna Lisa och Barnen. Anna hinner i dag ej skrifva, men både hon och barnen be om sin varmaste helsning för samtelige.

Gud välsigne Mamma och oss alla med helsa och glädje.

Mammas
lydigste Son
Es. Tegnér.

Till J. Adlerbeth. 88.

Lund d. 13 December 1821.

Heders Bror!

I afseende på ditt sista bref, hvarföre jag hjerteligen tackar så har jag redan med sistledne post besvarat Hof-

rättsfrågan, hvilken alltså förfaller af sig sjelf. Beträffande åter Beskow, så känner jag honom ej vidare än att jag under mitt sista vistande i Stockholm, några gånger var i sällskap med honom. Det tyckes vara en hygglig och bildad yngling; men om hans moraliska caracter, hvarom väl här egentligen är fråga, kan jag alldeles ingen upplysning ge. Hans skaldegåfva är icke att förakta och kunde vara oss nyttig för Iduna, hvartill jag, i fall jag skulle börja tänka på någon samling, väl hädanefter ej kan lemna betydliga Bidrag. Hans förhållande till Wallmark känner jag icke; men vore han en äkta Wallmarkian är det väl icke troligt att han sökte inträde i Göthiska förbundet. Efter allt hvad jag alltså känner kan jag omöjligen ha något emot hans antagande. I som ären Stockholmsboer bören lätt vara i stånd att inhämta bestämdare underrättelser i saken. —

Ännu har jag icke fått börja att vara ute med allvar. Tentamina och examina håller jag hemma; men med något egentligt arbete kan jag ännu ej sysselsätta mig.

Få vi för Iduna intet af Geijer så blir häftet allt för magert. Du nämnde något om Ragnar Lodbroks Söner. —

Kan du komma öfver Brinkmans prisskrift så var god och skicka mig vid tillfälle en afskrift deraf. Är det sant att Rosenstein ämnar taga afsked?

Min hustru ber helsa. Helsa äfven alla vänner och bekanta från

Din
redlige Vän
Tegnér.

KOMMENTAR TILL DIKTERNA OCH DE PROSAISKA UPPSATSERNA

Af de här meddelade 49 dikterna ingingo 41 i jubelfestupplagan, medan 8 äro nytillkomna, nämligen: *Barnsängen*, s. 34, *Aller Underdån-Ödmjukast Supplik!*, s. 42, *Till Norrman*, s. 44, *Med Biskopinnans porträtt*, s. 46, *I Mathilda Floderus' stambok*, s. 83, *Till Herr Academie Secreteraren J. J. Palm*, s. 121, *Till J. A. Engeström*, s. 123, *Klockan i barmen*, s. 124.

Af de 8 prosaiska uppsatserna ingingo 6 i jubelfestupplagan, medan 2 äro nytillkomna, nämligen *Till Anmärkaren, i Bihanget till Lunds Veckoblad*, s. 189, och *Plato och poesien*, s. 287. Dessutom är *Rektorsvalet 1818* här fullständigare än i jubelfestupplagan (Tegnérs votum i konsistorium den 22 april och första stycket af hans yttrande samma dag tryckas för första gången s. 169 och 170); till slut kan det påpekas att den ursprungliga versionen af Tegnérs inträdestal i Svenska akademien här meddelas i kommentaren.

S. 3. **Polar-resan.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs finnas bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. R. 30 lyder i A och B *Döden här och Tystnan bor.* I B har detta ändrats, af J. Adlerbeths hand, till *Döden, Tystnaden här bor.* Denna ändring föreslås af Adlerbeth i bref till Tegnér af den 9 aug. 1817 (*Ur Esaias Tegnérs papper*). Sin nuvarande lydelse fick raden vid trycket 1828. — Jfr anmärkning till *Vafthrudnismal!*

Se Böök, *Tegnérs Polar-resan* (i *Svenska studier* s. 61—77). Nordpolslandskapet erinrar om det, som Klopstock skildrat i Messiadens första sång (v. 587 f.); Tegnér har öfversatt och citerat stället i sina föreläsningar i estetik 1808 (*Filosofiska och estetiska skrifter*, s. 283). Om nordpolens förmenta betydelse för uppfattningen af jorden skref Herder i *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*, bok 6, kap. 1: »Noch ist es keinem Seefahrer gelungen, auf der Axe unsrer Erde zu stehn und vielleicht vom Nordpol her einigen näheren Aufschluss der Construction ihres Ganzen zu holen.»

S. 6. **Stjernsången.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dock har efter poemets sista rad punkten ändrats till utropstecken; detta i öfverensstämmelse med det tidigare trycket och Hs. — Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817. Två Hs finnas bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. Ur A kan följande antecknas.

R. 2 ändr. fr. *den nattliga stig*

R. 4 urspr. *tröttade vandrarn,* därefter ändr. till *tröttade söner,* slutligen återgång till den första lydelsen.

R. 8 ändr. fr. *skulle till hemmet vi dra!*

R. 9 ändr. fr. *Sen I*

R. 17 ändr. fr. *Vingade Guden.*

Jfr anmärkning till *Vafthrudnismal!*

Se Nilsson, *Svensk romantik*, s. 424—428, och Lamm, *Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs saga*, s. 5—6, noten (Samlaren 1916). — »Stjernsången» är sfärernas harmoni, stjärnornas musik; titeln bildar alltså icke någon parallell till »Sång till solen». I *Phaidros* utvecklar Platon, att själarna förut varit bevingade (se Valda skrifter, Dalsjös öfvers., III: 62). Tanken att stjärnorna äro ett slags gudar hade Plotinos framställt, och den hade upptagits af Schelling; Tegnér refererade den efter Schelling icke blott i uppsatsen *Om Schellings Identitetssystem* (tryckt i *Filosofiska och estetiska skrifter*, s. 218—225), utan också i ett otryckt referat af Schellings *Bruno*, där det heter om världs-

kropparna: »dessa saliga ljus, som förliknade med dödliga menniskor äro odödliga gudar».

S. 9. Vafthrudnismal. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817. Dikten skickades till J. Adlerbeth den 27 febr. 1817 — se bref af detta datum! — tillika med åtskilliga andra poem. De öfriga poemen voro *Klosterruinerna* — nämndt i Tegnérs bref af 27 febr. —, *Floden, Skaldens hem, De tre Bröderna, Polar-resan, Stjernsången, Ättehögen;* de sex senare nämnas i Adlerbeths bref af den 9 aug. 1817 (*Ur E. Tegnérs papper*). De trycktes alla i Idunas 7:de häfte, med undantag af *Klosterruinerna*, som kom först i det 8:de, och med tillägg af *Prins Oscar*, som skickades i bref af den 17 juli 1817. — Fyra af dessa poem kunna dateras till tidigare år; de öfriga ha fått sin plats här,utan att dock något bestämdt kan sägas om tiden för deras tillkomst. — Till *Vafthrudnismal* finnas två Hs bevarade, A och B, det senare i Götiska förbundets arkiv. Både A och B förete ganska många olikheter med trycket; i B äro med J. Adlerbeths hand införda rättelser, till öfverensstämmelse med trycket. De flesta af dessa rättelser äro föreslagna af Adlerbeth och den berömde danske språkforskaren R. C. Rask. I ett bref till Adlerbeth af den 24 april 1817 föreslog nämligen Tegnér, att öfversättningen skulle underställas Rasks pröfning. Den 8 juli meddelade Adlerbeth, att detta skett. Den 9 aug. skickade Adlerbeth till Tegnér Rasks egenhändiga, på svenska författade anmärkningar, jämte egna ändringsförslag. I ett bref af den 28 aug. accepterade Tegnér de flesta ändringsförslagen; hans punktvis uppsatta förklaringar och bemötanden föreligga i Hs i Götiska förbundets arkiv.

En detaljerad redogörelse för dessa ändringar har ansetts onödig. Det kan däremot förtjäna anmärkas, att Jubelfestupplagans läsart *uti vishet* i st. f. *uti styrka* (r. 14) är en fullkomligt godtycklig rättelse af Böttiger 1848.

Om öfversättningens förhållande till Baggesen se E. Wrangel, *Ling i Lund*, s. 87 (Till P. H. Lings minne, Lund 1913).

S. 26. På Biskop Faxes femtionde födelsedag. Efter en egenhändig renskrift från 1840-talet. Dikten ingår under titeln *I Bleking* i en serie *I Biskop Faxes familj.*

Tegnér var tydligen icke personligen närvarande vid festen, som firades den 18 maj 1817; enligt en afskrift, som tillhör fru Hedvig Tegnér, i Mjällby prästgård, där Nils Landergren sedan 1815 var kyrkoherde.

S. 27. Prins Oscar. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Förut tryckt i Iduna, h. 7, 1817, under titeln *Skål till H. K. H. Prins Oscar. Den 4 Julii 1817.* J. Adlerbeth anhöll i ett bref till Tegnér af den 8 juli om dessa versar; Tegnér sände dem i brefvet af den 17 juli under titeln *Den 4 Julii 1817.* En annan Hs finnes bevarad bland Bibliotekarien Palms samlingar. I r. 2 har den *omsatt* i st. f. *flyttad*, och r. 12 lyder: *ty du är Nordens, du är vår.*

Prins Oscars myndighetsdag firades i Lund med en akademisk fest; skålen utbringades vid den därefter följande middagen.

S. 29. Mor och dotter. Efter en egenhändig renskrift från 1840-talet; dikten ingår där i cykeln *I Biskop Faxes familj.* En afskrift finnes bevarad; där har r. 21 *Lyckeliga* i st. f. *Lyckosamma*, och r. 23 lyder:

som är Sommarns afundsvärde Maka.

Den 25 augusti var biskopinnan Helena Faxes födelsedag och hennes styfdotter Lovisas namnsdag; den senare blef 1825 gift med kapten C. S. F. von Greiff. Dateringen till år 1817 är gjord i en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér.

S. 31. Språken. Efter trycket i Smärre samlade skrifter 1828. Dikten publicerades först i StockholmsPosten den 10 sept. 1817 (n:r 209). Där lyder r. 1:

Sångmön valde dig först. Den Himmelskas modersmål var du.

En Hs finnes bevarad. I denna lydde urspr. r. 1—2:

Sångmön valde dig först. Den Himmelskas modersmål var du.
Gyllene tidernas folk, Gracerna talte som du.

Därefter har r. 2 ändrats till *Gudarnas saliga ätt, Gracerna etc.* Slutligen ha r. 1—2 fått samma lydelse som 1828; dock slutade urspr. r. 2: *Gracerna talte blott dig.*

Öfriga varianter ur Hs:

R. 5. *rasslet* ändr. fr. *klangen*, urspr. *ljudet.*
R. 7 ändr. fr. *Verlden ej hörer dig mer;*
R. 12 ändr. fr. *Skada att uti ditt land*
R. 15. *Jollrande* ändradt till *Sprittande;* därefter återgång till första lydelsen.
R. 18. *på dig.*
R. 25. *starklemmad och fast.*
R. 31 ändr. fr. *Stjernhjelms, Vasarnas språk!*
R. 36 *det främmande* ändr. fr. *allt främmande.*

En afskrift i Agardhska arkivet (fasc. 22) öfverensstämmer hufvudsakligen med Hs i dess oändrade skick. Sannolikt är dikten sålunda skrifven åtskilligt innan den publicerades.

Om karaktäristiken af grekiskan och tyskan se Alb. Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 67 (noten). Jfr för öfrigt *Tal om Nyttan af de gamla Classiska språkens studerande i Scholorna* (1814), där karaktäristiken af latinet och grekiskan återfinnes (II: 311—312).

S. 34. Barnsängen. Efter Hs i Bibliotekarien Palms samlingar. Titeln saknas där, men finnes i en annan Hs, ingående i ett på 1840-talet renskrifvet dikthäfte. Poemet ingår där i en cykel med rubriken *Eufrosyne.* I denna Hs följande afvikelser:

R. 5. *P-m* i st. f. *Palm.* I fortsättningen äro namnen öfverallt blott markerade genom initialer.
R. 7. *på tredje dagen*
R. 54. *kom der Prest*
R. 64. *Fanns ingen*
R. 65. *fanns hvarken rim ej heller bål*

Barnsången har uppenbarligen föredragits hösten 1817 som skål för värdfolket vid en fest hos konsistorienotarien Johan Jakob Palm. (Jfr *Knutssystern*, II: 206, och kommentaren därtill.) Fru Euphrosyne Palm hade den 26 september 1817 nedkommit med sitt första barn, Christina Erica Maria Euphrosyne (sedermera gift med rektor Gustaf Magnus Sommelius); jfr r. 50: *med många namn*. Detta födelsedatum framgår af fru Sommelius' dödsannons i Lunds Veckoblad den 5 febr. 1863, ehuru hennes ålder där uppges ett år för hög. Dess ungefärliga riktighet bekräftas af r. 33—36, som syfta på nyheten om Malmö diskonts fall och direktörernas insättande i häkte på Malmöhus. Detta skedde den 4 okt. 1817; katastrofen framkallade en allmän bestörtning, som Tegnér uttryckt dels i flera bref, dels i dikten vid Frans Suells begrafning (s. 40). Professorskan Lindfors, omtalad i r. 37—38, hade den 30 juni 1817 fått sitt första barn.

R. 6. *Liljewalk*. Se kommentar till *Den Adertonde Maj 1814*, II: 168!

R. 23. *Engeström*. Se kommentar till *Förlåt Försökaren*, II: 149!

R. 46. *Maglena*. Okänd person; kanhända är hon identisk med den i r. 41—42 omnämnda, nyanställda amman.

R. 58—60. *Kneif*. Kneiff-punsch var en ursprungligen hembryggd punsch-sort, som ännu under adertonhundratalets sista decennier förekom i Lund; den var nästan hvit till färgen. Här afses bålens innehåll; måhända föreligger också en dubbelmening.

S. 37. Ord till musiken vid jubelfesten i Lund den 4 November 1817. Efter trycket, Lund 1817, Berlingska Boktryckeriet. Den fulla titeln är där: »Ord till Musiken, som kommer att uppföras å Kongl. Carolinska Academiens Större Lärosal, Tredje Orations-Dagen vid Jubel-Festen i Lund den 4 November 1817.» Dikten var införd i Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt n:r 46, den 12 nov. 1817. Den trycktes under titeln »Ord till Musiken uppförd vid Jubelfesten i Lund 1817» som bihang till jubelfesttalet, Stockholm 1818, Elméns och Granbergs Tryckeri (2 uppl.). — Dessutom trycktes den i Malmö 1817 under titeln »Sång då Malmö Skola firade Jubel-Festen 1817 af E. Tegnér»; skolans rektor var Tegnérs vän J. E. Palm, se II: 521! Texten har där följande afvikelse i r. 5—8:

Den helga Bokens under
han tydde för en hvar,
och stark som himlens dunder
den djerfves stämma var.

Denna variant får väl antas vara af Tegnérskt ursprung; ingen Hs finnes bevarad. När dikten 1848 trycktes af Böttiger under titeln *Martin Luther*, upptogs denna variant i texten.

I Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt för den 12 nov. 1817 heter det om festen den 4 nov.: »Till den Musik som dervid af Kongl. Academiens Capell uppfördes voro af Talaren för dagen Ord författade, hvilka bland Åhörarne utdeltes och af valda röster afsjöngos.»

S. 39. Vid jubelfesten i Lund 1817. Efter Hs. Dikten förekommer dessutom under titeln *Bön* efter talet vid Jubelfesten. Tegnér har uppläst den efter sin oration den 4 nov.

S. 40. **Ord till Musiken vid . . . Frans Suells Begrafning.** Efter originaltrycket, Lund 1817, Berlingska Boktryckeriet; daton är där genom tryckfel angifven till den 11 nov.

Den store Malmöborgaren Frans Suell afled den 15 nov. 1817, djupt nedböjd öfver Malmö diskonts fall, som föranledde en fruktansvärd ekonomisk kris för hela provinsen. Om de våldsamma åtgärderna mot diskontdirektörerna, och om de ruinerande följderna af katastrofen, se GUSTAF CLEMENSSON, *Malmö stads historia* (Malmö 1914), s. 129—134; jfr äfven Tegnérs bref till Agardh den 11 okt. och 2 nov. 1817. Frans Suell var en af diskontverkets upphofsmän, men hade icke haft kännedom om dess ställning. — Andra och tredje strofen hänsyfta på de välgörande donationer, som upprättades genom det efter Suells död brutna testamentet. — De tre sista stroferna uttrycka den förtviflan och indignation, som den ekonomiska förvirringen frambragt; tydligt klingar fram missnöjet öfver att regeringen icke försökte rädda provinsen från en hotande ruin. Jfr härom L. B. FALKMAN, *Minnesteckning öfver Frans Suell*, 2:a uppl., Malmö 1886, s. 29. Att dessa Tegnérs indignationsutbrott blefvo riktigt uppfattade på högsta ort, framgår af en anteckning i Jakob Adlerbeths dagbok för den 22 jan. 1818: »Tannström meddelade mig ryktet om Hof Canzlerens åtal mot Tegnér i anledning af hans grafskrift öfver Commerce-Rådet Suell.» Något åtal blef dock icke af; Tegnér saknade ju icke beskyddare inom regeringen.

S. 42. **Aller Underdån-Ödmjukast Supplik!** Efter en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér.

Tillkomstdatum okändt; men dikten måste vara skrifven före 1818, då E. J. Böök — om honom se II: 504! — erhöll pastorat. Den i r. 16 omtalade Schmitt var säkerligen prebendekomministern i Lomma Magnus Andreas Schmitt, som väl varit Bööks konkurrent i fråga om befordran. S. blef 1821 pastor i Engelholm.

S. 44. **Till Norrman.** Efter Hs. Upplysningen »med en stendocka» är hämtad ur ett renskrifvet dikthäfte från 1840-talet; den förekommer där i serien *I Biskop Faxes familj*.

Dikten är ställd till Johan Norrman (1786—1854), som blef docent i österländska språk vid Lunds universitet 1808, adjunkt 1815, e. o. professor 1817, lektor i Hernösand 1820. Han ingick 1820 giftermål med Anna Schartau, dotter till prosten Henrik Schartau i Lund. Dikten måste dock vara tidigare än det år lysningen uttogs, ty den skrefs uppenbarligen samtidigt med efterföljande dikt till Böök: de båda poemen äro skrifna på samma pappersblad, och båda åtföljdes af kvinnliga stenfigurer. Men Böök föreställes som obefordrad; eftersom han 1818 blef kyrkoherde i Hammenhög, äro poemen alltså äldre än 1818. Å andra sidan förklaras Anna Schartau i r. 6 vara sjutton år; då hon var född 1797, skulle detta ge årtalet 1814. Men denna åldersuppgift behöfver naturligtvis icke vara exakt. I en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér, finner man årtalet 1817, sedan ändradt till 1816.

R. 7. De grekiska orden, ómmata hygrá, betyda fuktiga ögon, smäktande ögon.

R. 10. Eschenburg var författare till en tysk handbok i klassiska antikviteter.

S. 45. Till Böök. Efter Hs. R. 12 ändr. fr. *håll dig tapper, Pastor Böök.* Dikten ingår äfven i ett renskrifvet dikthäfte från 1840-talet under titeln *Pastor Böök;* den är där upptagen i serien *I Biskop Faxes familj.* R. 10 har där *besök* i. st. f. *försök.*

Om pastor Erasmus Jakob Böök, se II: 504! Dikten har tydligen varit åtföljd af fem kvinnliga stenfigurer, jfr föregående dikt *Till Norrman!* Enligt en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér, voro gåfvorna julklappar.

S. 46. Med Biskopinnans porträtt, skickadt till Stockholm. Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i serien *I Biskop Faxes familj.* En mängd samtida afskrifter finnas bevarade: en af Lars Gustaf Tegnér d. y. i Tegnér-arkivet, en i De la Gardieska arkivet, två bland de Agardhska papperen, tre tillhöriga fru Hedvig Tegnér; slutligen ligger en afskrift till grund för Cecilia Bååth-Holmbergs tryck i *När seklet var ungt* (1897), I: 202. R. 19—20 lyda i alla dessa afskrifter:

Pigor äro ock ibland
ej så fula — jag vill tiga.

Tegnér har säkerligen ändrat stället vid renskrifningen på 1840-talet.

Dikten är uppenbarligen skrifven julen 1817; en af de fru Hedvig Tegnér tillhöriga afskrifterna daterar den visserligen till den 24 dec. 1815, men detta år slöts riksdagen redan i augusti. För öfrigt motsäges denna datering af en upplysande not, som förekommer i samma afskrift. R. 5 är nämligen där kommenterad på följande sätt: »Biskop Faxe bodde under Riksdagen 1815 i Kyrkobrinken. Dess fru surprenerade honom med sin oförmodade ankomst till Stockholm under sommaren, och det var då hon lät Breda måla sitt porträtt.» Denna not kan vara autentisk, ty i Tegnérs egenhändiga Hs (från 1840-talet) förekommer en asterisk vid ordet *Kyrkobrinken,* ehuru motsvarande not bortglömts. Det framgår alltså, att dikten är skrifven under riksdagen närmast efter riksdagen 1815; förra gången öfverraskade biskopinnan sin man in persona, denna gången i bild (jfr r. 43—46). Dateringen till 1817 bekräftas också af poemets plats i grefve Jakob de la Gardies kronologiskt ordnade afskriftsamling.

S. 49. Julbref till min hustru. Efter trycket i Böttigers uppl. af de samlade skrifterna, III: 292 (1848). Ingen Hs är bevarad, blott en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér.

Tillkomstdatum okändt.

S. 50. Till den Döde. Efter trycket i Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt, den 28 jan. 1818 (n:r 5). — En Hs från 1840-talet är bevarad; den bär titeln *Jordan Kröger.* R. 9—11 lyda där:

Mor och dotter — Grafven synas
tills dess blommor falla af.
Din Sofi förtärs och tynas

Vidare är femte strofen utelämnad. — Dessa ändringar företogos uppenbarligen i syfte att utplåna hvarje hänsyftning på lagman Krögers son Carl Johan, som år 1826 begått självmord.

Om lagman Kröger, som dog den 20 jan. 1818, se II: 164 och kommentaren därtill! Den i r. 11 omnämnda dottern Sophie har Tegnér ägnat ett födelsedagspoem (II: 208).

S. 52. **Den främmande Ynglingen.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. En Hs är bevarad, med titeln *Vid en Ynglings Graf.* R. 19—20 lyda där:

Om ock allt är skönare i Söder
allt är högre här.

Vidare ha i Hs r. 33—37 följande lydelse:

»Gråten ej för mig, ty lifvets gåfva
är för döden gjord.
Gråten ej, ty det är ljuft att sofva
i sin faders jord
Derför haten ej den kulna Norden

I r. 41 har Hs *stilla* i st. f. *tysta*, i r. 46 *Nordens runor* i st. f. *svarta runor.*

Denna Hs har sedan ändrats till öfverensstämmelse med originaltrycket, som bär titeln *Vid Studeranden Herr Henrik D. L. C. von Bildts Graf*, Lund 1818, Berlingska Boktryckeriet. R. 19—20 ha där fått samma lydelse som i trycket från 1828. R. 33—37 ha ersatts med följande rader:

»Gråten ej för mig, ty menskans lefnad
är blott dödens text.
Lifvets blomma utan kraft och trefnad
är en drifhusväxt,
ifrån solbeglänsta land en gåfva
tynande i Nord.
Gråten ej Er yngling som får sofva
i sin faders jord.
Icke mån I hata kulna Norden

En senare Hs skickade Tegnér den 9 mars 1820 till Jakob Adlerbeth; den trycktes i Iduna, häfte 8, 1820, och finnes nu i Götiska förbundets arkiv. Dikten har där samma lydelse som i trycket 1828, utom att efter r. 36 ingår följande sedan uteslutna strof:

Hit hon kom från solbeglänsta länder
skickad af en vän,
men hon tynar på de kalla stränder,
längtar hem igen.

Henrich Didrich Ludvig Carl von Bildt dog i Lund den 21 april 1818 i en ålder af 18½ år. Han var son till envoyén i Regensburg, K. R. von Bildt. Om honom och hans död se Tegnérs bref till J. F. Lundblad den 7 maj 1818, Atterboms bref till Tegnér den 23 okt. 1817 (*Ur E. Tegnérs papper*), samt CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG, *Morfars*

bok, II: 196—198. Tegnér hade i bref till Lars von Engeström af den 22 mars, 9 april, 19 april rapporterat om Bildts sjukdom, som var nervfeber. — Bildt blef begrafven i Lund. Jfr äfven LJUNGGREN, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 241.

S. 55. På Biskop Faxes födelsedag. Efter Hs i Bibliotekarien Palms samlingar. Titeln hämtad från första trycket i Böttigers upplaga, IV: 115 (1848).

Dikten är af Böttiger och Elof Tegnér daterad till 1815, men är tydligen från 1818; ty riksdagen måste enligt första strofen ha varat under vintern, och vid födelsedagsfestens firande — den 18 maj — måste man, enligt tredje strofen, ha väntat riksdagens afslutning i juni. Detta stämmer blott med riksdagen 1817—1818, som dock kom att slutas först i juli. För öfrigt förekommer på en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér, årtalet 1818. — Teologie professor Anders Hylander (1750—1841) var under riksdagen domkapitlets ordförande, enär både biskopen och domprosten, Christian Wåhlin, såsom riksdagsmän voro frånvarande. Med *Mina* åsyftas enligt Böttigers uppgift »Mina K., Biskopinnans systerdotter», d. v. s. Wilhelmina Kinberg, dotter till Margrete Louise Schlyter, biskopinnans halfsyster. Wilhelmina Kinberg, född 1814, uppfostrades i Faxeska huset; under biskopens frånvaro skulle hon ha intagit hans plats i sängkammaren. Men måhända har WRANGEL rätt i sitt antagande, att den åsyftade i stället är biskopens dotter i första giftet Wilhelmina Ulrika, 1802—1828 (*Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika*, s. 82, i *Under Lundagårds kronor*).

S. 56. I Gudmundtorps skog. Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i serien *I Biskop Faxes familj*. I en afskrift tillhörig fru Hedvig Tegnér, lyder r. 8 *nämnde jag dess namn rent ut* och r. 20 *som är myndiga i dag*.

Lovisa Petronella Faxe hade förut hyllats af Tegnér med ett födelsedagskväde, se II: 171 och kommentaren därtill! Hon fyllde 21 år den 28 juni 1818.

S. 58. På Biskopinnans Födelsedag. Efter Hs. R. 18 har urspr. lydt: *Jag hoppas min man måtte snart bli Prost.*

Dikten skulle kunna vara från år 1815 likaväl som från 1818, ty båda dessa år var biskopen den 25 augusti, biskopinnans födelsedag, nyss hemkommen från riksdagen (jfr r. 5—9). Men en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér, har titeln *Den 25 Augusti 1818*. Dessutom kan anmärkas, att Hs har 1817 i vattenstämpeln. Enligt traditionen — se WRANGEL, *Ur det lundensiska sällskapslifvets krönika*, s. 83, i *Under Lundagårds kronor* — var Tegnér klockarfar, som anförde de kostymerade väninnorna; i hans mun läggas r. 1—10. De fyra sista stroferna äro lagda i mun på klockarmor; hennes roll skall ha utförts af professorskan Tegnér. — Den i r. 19 omtalade *salig Axborg* var Johan Axborg, om hvilken CAVALLINS Herdaminne upplyser: »östgöthe, pædagog i Barsebäck med 25 r:dr årlig lön. Död $^{12}/_{7}$ 1817.» Dödsåret bekräftar, att diktens tillkomstdatum är 1818. — R. 30. *Fogelsång* ligger en mil från Lund.

S. 61. Carolinen. Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i serien *I Biskop Faxes familj.*

Tillkomstdatum okändt; måhända är den dock från året för Karl XII:s-jubiléet. Enligt Böttiger diktad »i anledning af en gammal silfverkanna, öfverst prydd med en karolin», enligt en afskrift, tillhörig fru Hedvig Tegnér, »med en silfverkanna.»

S. 62. Den drunknade Gossen. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Namnet har här rättats. Hs bevarad. Där förekomma följande afvikelser:

R. 7—8. *Girigt de drogo dig ned bland under som dväljas på djupet:*
Ingen lycksalig dem såg: Diktaren känner dem dock.

R. 10. *Spöka i skymningen kring.*
R. 12. *i gyllene sand* ändr. fr. *på ängarna der*
R. 20. *den hatade strand*
R. 21. *jemmer* ändr. fr. *tystnad*
R. 22. *sörjande fader*
R. 23. *Sörjande*
R. 26. *mördadt*

Dikten trycktes, i öfverensstämmelse med Hs' äldre fattning, i Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt, den 2 sept. 1818 (n:r 36), under titeln *Vid Nils Fredr. Theod. Runquists Graf.* — En annan Hs, som mera närmar sig 1828 års tryck och har dess titel, skickade Tegnér den 9 mars 1820 till Jakob Adlerbeth; den trycktes i Iduna, häfte 8, 1820, och finnes nu i Götiska förbundets arkiv. R. 7—8 ha där den äldre lydelsen.

Om Nils Fredrik Theodor Runquist meddelas i en not till första trycket i Lunds Veckoblad 1818: »Vådligen omkommen under badning i sjön vid Landscrona, den 20 sistl. Augusti, uti dess 13 ålders år.»

S. 64. Götha Lejon. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Härmed öfverensstämma i allt väsentligt de tre bevarade Hs, A, som ingår i Bibliotekarien Palms samlingar, B och C, hvilken skickades till Jakob Adlerbeth den 9 mars 1820 och ligger till grund för trycket i Iduna, h. 8, 1820 (C ingår nu i Götiska förbundets arkiv). A har ingen titel, B och C heta *Sång på Oscarsdagen.* R. 14 har i A *ropa* i st. f. *kalla.* R. 18 har i B *Nordan* i st. f. *stormen.* — Den ursprungliga versionen återfinnes i Inrikes Tidningar, den 3 mars 1819, n:r 25, samt i en afskrift bland de Agardhska papperen. Där förekomma följande afvikelser:

R. 2—5.

Och vänder sakta på sitt klot;
Men trygg, med sönderbrutna pilar,
Se Friden leker vid dess fot.
Han ler i Nord, han ler i Söder,

R. 15. *Och åter*
Tredje strofen fattas.

Dikten afsjöngs på kronprinsens namnsdag den 1 dec. 1818 vid en fest, anställd af militären i Malmö på Stora Knutssalen. Enligt festreferatet i det ofvan citerade numret af Inrikes Tidningar sjöngos ver-

32—231751. Tegnér, Saml. skrifter. 3.

serna »först af några enskilta Röster, sedan af Sällskapet allmänt under accompagnement af en förträfflig Harmoni-musik»; festen skall ha varit särskildt lysande. Om den krigiska situationen, se SCHINKEL-BERGMAN, *Minnen*, X: 62, och BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 184; jfr äfven BÖÖK, *Den romantiska tidsåldern*, s. 34.

S. 66. Carl XII. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Härmed öfverensstämmer, med bortseende från alldeles obetydliga detaljer i interpunktion och stafning, originaltrycket, som bar titeln *Sång den* $\frac{\textit{30 November}}{\textit{12 December}}$ *1818* (Lund 1818, Berlingska Boktryckeriet), aftrycken i Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt (den 23 dec. 1818, n:r 52) och i StockholmsPosten (samma datum), samt den Hs (nu i Götiska förbundets arkiv), som Tegnér den 9 mars 1820 skickade Jakob Adlerbeth, och som ligger till grund för trycket i Iduna, h. 8, 1820. I denna Hs var titeln *Sång på Carl XII:s Minnesfest;* i Iduna-trycket tillades *År 1818.* Titeln *Carl XII* förekommer först i 1828 års tryck. — Originalhandskriften med ändringar, omarbetningar och tillägg är bevarad; måhända är det t. o. m. första nedskriften. I denna Hs förekomma följande varianter:

Titeln var *Kung Carl.*
R. 3. *sitt svärd* ändr. fr. *sin pamp*
R. 9—16. Den andra strofen lydde urspr.:

Den Svenska hop var ringa
men Herren stod dem när.
Då föll för deras klinga
den tiodubbla här.
En Kung sin krona glömde
på flykten hem igen.
En annan nog den gömde,
Kung Carl han bortgaf den.

I denna strof har sedan r. 10 ändrats till *men Carl han stridde der,* och r. 14 och 16 ha fått lydelsen: *på flykten inom kort — Kung Carl han gaf den bort.* Därefter har hela strofen utbytts mot den definitiva strofen, placerad i nedre margen med hänvisningstecken.
R. 23. *Från kämpen nittonårig*
R. 28. *blott för det stora varm*
R. 40. Härefter följde blott en strof, som lydde:

Upp, Bröder, stämmen sången
för Nordens störste Son!
Och grafven kranse mången
vår ära är derfrån.
Med blottadt hufvud stiger
Historien dit och lär
och hjeltemodet viger
sin segerfana der.

Denna strof har sedan korsats och ersatts med nuvarande sista strofen, tillagd i nedra margen med hänvisningstecken. Dock har r. 51

urspr. lydt: *och läs på minnesskriften;* r. 55—56 urspr.: *och Tro och Ära viger — sin himmelsfana der.* — Slutligen har den nuvarande näst sista strofen, r. 41—47, inskjutits; den förekommer i nedra margen med ett nytt hänvisningstecken, som ger den plats efter r. 40.

Dikten föredrogs vid en den 12 december 1818 anordnad minnesfest. Om denna hette det i en not, tillagd vid tryckningen i Stockholms Posten: »Denna högtidlighet var blott en privat tillställning af några den stora Konungens beundrare, och begicks i Herr Kongl. Rentmäst. Cronsjoes hus, der Konungen bott. Ett Tal, värdigt tillfället, hölls af Hr AcademieSecreteraren Palm.» Om festplanerna skref Tegnér till C. P. Hagberg den 6 dec. 1818; i ett bref till J. G. De la Gardie af den 16 dec. berättade han om festen, som han fann »vacker och rörande». — Tegnérs dikt skall ha sjungits af fru Euphrosyne Palm, enligt traditionen på melodien *Partant pour la Syrie.* I Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt för den 16 dec. 1818 (n:r 51) inflöt följande festreferat: »Lördagen d. 12 Dec. firades här, efter 100 år, åminnelsen af K. Carl XII:s dödsdag, uti det hus, som Konungen bebott under hela sitt vistande härstädes, och hvilket benäget blifvit upplåtit af Kongl. Räntmästaren Cronsioe att för ändamålet begagnas af det sällskap, som lemnade denna gärd åt Konung *Carls* Minne. Huset var åt hela gatu-sidan illumineradt, och öfver ingången var anbragt en transparent, hvarpå föreställdes Tiden, hållande i handen en urskifva, formerad af 2:ne mot hvarandra vända C, och hvars visare stod på tolf, med öfverskrift: Non datur ultra. För en talrik samling åhörare, hvilka sammanträdde kl. 7 om aftonen, som hedrades genom närvaro af Academiens Pro-Canceller och Rector, jemte en stor del af Stadens Fruntimmer, större delen af den Studerande ungdomen och flere ankomne resande, tolkade Academie Secreteraren J. J. Palm, uti ett tal på Svenska, denne ovanlige Hjeltes höga caracter och lysande bragder, hvarvid äfven afsjöngos af valda röster i förening med instrumental-musik de versar, som för tillfället blifvit författade af Professor Tegnér. Festen slöts med afsjungande af K. Carl XII:s Fältmarsch, som anses både till ord och musik vara författad af Fältmarskalken M. Stenbock, hvarunder dubbel Svensk lösen 2:ne gånger aflossades från de i trägården vid Huset ställde kanoner.» — Om hundraårsminnets firande i Sverige se f. ö. R. Berg, *Karl XII:s minnet och hundraårsfesten 1818* (i *Litteraturbilder*, andra saml.).

Om dikten, se Albert Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 53, Ljunggren, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 237—241, och Böök, *Tegnérs Karl XII* (i *Svenska studier i litteraturvetenskap*). Om stämningen mot Ryssland, se Hugo Wachtmeister, *Anteckningar och minnen från Carl Johanstiden*, s. 92; om de militära öfningarna se kommentaren till föregående dikt *Götha Lejon.* Jfr Böök, *Esaias Tegnér*, I: 183—184, och *Den romantiska tidsåldern*, s. 33—34. — Om den polemik, som Karl XII:s-festen gaf anledning till i Lund och hvari Tegnér deltog, se s. 189 och kommentaren därtill!

S. 69. Alexander vid Hydaspes. Efter trycket i Svenska Biet den 20 aug. 1841. Dock ha följande rättelser företagits: I r. 2 har trycket *drog*, här rättadt till *for*, efter rimmets kraf och i öfverensstämmelse

med Hs. I r. 43 har trycket *själbevingarn*; här *själsbevingarn*, i öfverensstämmelse med Hs. I r. 58 har trycket *tjent;* här rättadt till *tjust*, i öfverensstämmelse med Hs. I r. 110 har trycket *Ammons son;* här rättadt till *Gudens son*, i öfverensstämmelse med en egenhändig rättelse af Tegnér i Hs.

Två Hs finnas bevarade från 1840-talet. Den ena, A, är egenhändig och är i marginalen försedd med anteckningar om dikt- och editionsplaner från sjukdomstiden. Den andra, B, är en afskrift, försedd med egenhändiga rättelser af Tegnér; i marginalen läses: »*Beskow för Biel. Läses i Sv. Akad. Lemnas sedan till Brinkman.*» R. 58—60 lydde urspr. i A:

Likväl uti silfverskrinet
göms blott Mäonidens sång.

R. 66 hade urspr. i A *Ammons son*, därefter *Jofurs son*, slutligen *Gudens son.*

R. 107 lydde urspr. i A: *Blir för Ammons son ett hinder.*

R 110—112 fattas i A, som är defekt.

Följande noter finnas i A och B:

Till r. 32: *Alexanders besök i Jerusalem, der han visade Presterna och de heliga Böckerna all vördnad.*
» » 50: *Aristoteles från Stagira, Alexanders lärare.*
» » 59: *νάρθηξ, ett skrin af silfver hvari Al. förde med sig på alla sina tåg Homeri Dikter.*
» » 65: *Jupiter Ammons Prester i Lybien.*
» » 75: *Slagen vid Issus och Arbela fulländade Persiska Monarkiens undergång.*
» » 112: *Alexander dog i Babylon 323 f. Chr.*

Tillkomstdatum okändt; men en viss sannolikhet föreligger, att dikten skrifvits ungefär samtidigt med *Carl XII*, 1818—1819; motivet synes Tegnér i hvarje fall ha antecknat såsom lämpligt för behandling i romans-form på ett blad, som troligen förskrifver sig från 1818. Se härom Sylwan, *Vikingabalken*, i Minnesskrift utg. af Filologiska samfundet i Göteborg, 1910, och Henry Olsson, *Tegnérs episka och dramatiska planer under Frithiofsåren*, s. 78 (Saml. 1916). — Om dikten se f. ö. Böök, *Den romantiska tidsåldern*, s. 34, Nilsson, *Svensk romantik*, s. 441—443.

S. 74. Till Biskopinnan Helena Faxe. Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i en serie *I Biskop Faxes familj* och blott har titeln *Med ett Diamantsmycke.* Trenne äldre afskrifter äro bevarade, en i fru Hedvig Tegnérs samlingar, en i De la Gardieska arkivet, den tredje i Tegnérarkivet; i alla börjar r. 12 *Klar likväl.* Den mellersta har titeln *Till Biskopinnan Faxe med en brillanterad bröstnål till julklapp.*

Dikten har sannolikt skrifvits till julafton 1818; detta årtal uppges i registret till grefve Jakob De la Gardies poemsamling.

S. 75. Böök. Efter Hs.

Dikten är säkerligen skrifven till julafton 1818, firad i det Faxeska huset — jfr följande dikt —; ty Böök, förut prebendekomminister i

Fjälie, hade den 25 juli 1818 utnämnts till kyrkoherde i Hammenhög, som han dock först 1820 tillträdde; på den förestående upphöjelsen syftar dikten. Om hans befordran heter det hos Cavallin, *Lunds stifts herdaminne*, IV: 126: »Hans befordran till Hammenhögs pastorat är i så måtto ovanlig, att han vann den utan att vara uppförd på förslaget och utan att hafva sökt och erhållit nådig tillåtelse att direkte hos Kgl. Maj:t anmäla sig såsom sökande. Förmodligen har B. i förlitande på sin goda lycka ingifvit sin ansökan till K. M. och föredraganden förbisett, att berättigande till ansökning i denna ordning saknades.» Osannolikt är väl icke, att biskop Faxe haft sitt finger med i spelet; hans prebendekomminister kunde ha förtjänat någon belöning efter att så länge ha varit målet för Tegnérs kvickhet. Han försvinner nu ur skaldens synkrets och därmed ur hans poesi. — Om *Axborg*, se *På Biskopinnans födelsedag*, s. 58, och kommentaren därtill!

S. 76. Till A. Z. Pettersson. Efter Hs. Titeln är där blott *Pettersson*. Den utförligare titeln och underskriften äro hämtade ur tvenne afskrifter i fru Hedvig Tegnérs samling; i den ena af dessa förekommer dikten samman med föregående dikt.

Dikten förekommer på samma papperslapp som föregående; båda ha åtföljt julklappar gifna i det Faxeska huset. Abraham Zacharias Petterson, född 1792, var docent i teologi samt domkyrkoadjunkt och notarie i domkyrkorådet sedan 1817; dikten är skrifven i namn af hans fästmö, Agneta Rothstein, med hvilken han blef gift den 2 febr. 1819. Då dikten till Böök måste vara skrifven efter den 25 juli 1818 och dikten till Petterson före den 2 febr. 1819, är julafton 1818 det enda möjliga tillkomstdatum. Den ena af afskrifterna bär årtalet 1817.

S. 77. Halkan. Efter tvenne bevarade Hs. A, som är den äldsta, har bevarat en tidigare begynnelse till r. 36: *Digra Mutter, gå för.* Näst sista strofen har i A tillagts i margen. I B saknas sjätte strofen, liksom vid första trycket i StockholmsPosten den 30 jan. 1819, n:r 24.

Dikten skickades tillika med *Sången* till C. P. Hagberg i ett bref af den 21 januari 1819. Se äfven A. Wiborgs bref till Tegnér den 23 febr. 1819 (*Ur E. Tegnérs papper*).

S. 80. Sången. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Trenne Hs, A, B och C, äro bevarade. A är den äldsta, titeln lyder där *Sången. Till Vederbörande.* Följande afvikelser äro att anteckna.

R. 1. *Har du sett Diktens svala* [ändr. fr. *friska*] *lunder*

R. 13—14. *Bor han ej quar uti dess dalar?*
Hör han ej än dess Andars röst?

R. 27—28. *Af morgonrodnad är hans vingar,*
hans mantel af en Majsky gjord.

R. 34. *om jemmer*

R. 39. *hans suck en vestanvind*

R. 41—48. *Kom, låt oss gå till Diktens källa,*
hon sorlar vidt i öcknens rund,

och kraft och mod och glädje välla
med makt ifrån dess djupa grund.
Mot hvarje qual som lifvet sårar
dess våg ett läkemedel fått.
Sen till, hon är ej jordens tårar,
nej, hon är himlens spegel blott.

R. 53. *ej hviska*
R. 55. *Ty konstens kinder äro friska*
R. 57—58. *Så länge än med hjeltefäder*
kring fästet Carlevagnen svängs;

B är en något senare Hs; titeln är densamma som i A. Följande är att anteckna därur.

R. 1 lyder som i A.

R. 13—14 ha först lydt som i A, därpå ändrats till öfverensstämmelse med 1828 års tryck.

R. 27—28 lyda som i A.

R. 34. *jemmer* ändradt till *trånad.*

R. 38. *melodiskt mot* ändradt till *i dans emot.*

R. 39. *en vestanvind* ändradt till *är vindens lek.*

R. 41—48. Strofen har urspr. samma lydelse som i A, men därefter har den korsats, och i marginalen har tillagts den strof, som återfinnes i 1828 års tryck, med den enda skillnaden, att r. 44 har *mod* i st. f *kraft.*

R. 53 och 55 lyda som i A.

R. 57—58 lyda urspr.

Så länge öfver tappre fäder
kring fjällen stjernehvalfvet svängs,

Därefter har r. 58 ändrats till öfverensstämmelse med 1828 års tryck.

C är den yngsta Hs; den skickades till Jakob Adlerbeth den 9 mars 1820 och förvaras i Götiska förbundets arkiv. Titeln är där endast *Sången.*

Följande är därur att anteckna:

R. 1 lyder som i A och B.

R. 13—14 öfverensstämma med 1828 års tryck.

R. 27—28 lyda som i A och B, men Jakob Adlerbeth har ändrat raderna till öfverensstämmelse med 1828 års tryck.

R. 34. *trånad*

R. 38. *i dans emot*

R. 39. *är vindens lek*

R. 41—48. Strofen har samma lydelse som i 1828 års tryck.

R. 53. *ej klinga*

R. 55. *ty Skaldens sorger äro inga,*

R. 57—58 lyda som i 1828 års tryck.

Dikten trycktes första gången i StockholmsPosten den 6 febr. 1819, n:r 30; detta tryck öfverensstämmer med Hs B före ändringarnas införande. — Sedan trycktes den i Iduna, h. 8 1820, efter Hs C med den af Adlerbeth införda ändringen.

Sången skickades af Tegnér till D. Aspelin den 15 januari 1819, och synes då vara alldeles nyss diktad; se brefvet! Den 21 januari skickade

han dikten till C. P. Hagberg tillika med *Halkan* för införande i StockholmsPosten, se detta bref! Jfr LJUNGGREN, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 248—249, och Franzéns bref till Tegnér den 16 febr. 1819 (*Ur E. Tegnérs papper*). — Den i Hs C med Adlerbeths stil utförda ändringen är gjord af Tegnér själf, se bref till Adlerbeth af den 25 maj 1820! — Om dikten f. ö. se NILSSON, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 94, BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 473, och *Den romantiska tidsåldern*, s. 39.

S. 83. I Mathilda Floderus' stambok. Efter trycket i CECILIA BÅÅTH-HOLMBERGS *Morfars bok*, I: 167.

Mathilda Floderus, dotter till kyrkoherden i Rasbo Mats Floderus, dog enligt uppgift i förut nämnda arbete år 1822, sjutton år gammal.

S. 84. Aurora Klinteberg. Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet där dikten ingår i serien *Vid Bröllopp*. I Böttigers uppl. 1848, IV: 147, lyder r. 12 *Vi ä' kristna, Gud ske lof*.

Aurora Christina af Klinteberg, född 1798, dotter af landshöfdingen i Malmöhus' län, gifte sig den 18 januari 1820 med kammarherre Johan Christoffer von Strokirch; hon dog redan den 27 juli 1821.

S. 86. Vintern. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Tvenne Hs bevarade, A och B, den senare i Götiska förbundets arkiv. A, som bär titeln *Vintern i Skåne*, är äldst. Följande är därur att anteckna.

R. 17— 20.

Jag vill med, ty mig förtjusar
vintern här på sydlig jord.
Jag vill dricka luft som rusar
hvirflande ifrån min Nord.

hvirflande har sedan ändrats till *helsande.*

R. 22. *helsande* ändradt till *hvart jag ser* och slutligen till *rundtomkring.*

R. 25—28.

O välkomna! Se, den samma
klara himmel lyser här,
samma friska lefnadsflamma,
samma glada mod som der!

Senare ha dessa rader strukits, och i marginalen ersatts med de från 1828 års tryck kända.

R. 29. *Skön är dagen;* men *Skön* har ändrats till *Frisk.*

R. 30. *på den välbekanta strand* ändradt till 1828 års version.

R. 33—48. Dessa båda strofer motsvaras af en strof med följande lydelse:

Och på fönsterrutan frusen
mången chiffer ritar jag,
och de milda himlaljusen
skina i de kära drag.
Och som harpotoner klara
stiga uti nattens fred
underbara
sagolika röster ned.

Senare har denna strof strukits, och i marginalen ersatts med de två från 1828 års tryck kända. I r. 37 står dock *Sen* i st. f. *Se.*

Efter r. 64 följde denna, sedan strukna strof:

Brinnen, vinterns lampor, brinnen
länge öfver sångarns tjäll.
Skaldens syner, Sagas minnen
äro blott en stjernklar quäll.
Forn- och samtid vid dess strimma
bildar Dikten lätt och fri.
Tö och dimma
är den dag du lefver i.

Hs B, som bär titeln *Vintern*, öfverensstämmer alldeles med 1828 års tryck; efter B trycktes dikten i Iduna, h. 8, 1820.

Dikten skickades den 9 mars 1820 till Jakob Adlerbeth och är sannolikt författad någon tid innan; dikterna hade legat färdiga i en månad. — Om dikten se NILSSON, *Tegnérs filosofiska och estetiska skrifter*, s. 79, BÖÖK, *Esaias Tegnér*, I: 442, och *Den romantiska tidsåldern*, s. 34—35.

S. 89. **Hymn till Pan.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Hs bevarad. I r. 32 står *fåren* i st. f. *gettren*, och *raggiga* är ändrat från *lurfviga.* Originaltrycket (*Hymnus Homericus in Pana Graece et Svethice*, Lund 1820) har likaså i r. 32 *fåren.*

Öfversättningen trycktes som disputation under ofvanstående titel och försvarades den 13 juni 1820 af L. G. Palmqvist, som på titelbladet uppges vara auktor. Detta författarskap afser dock säkerligen endast de öfversättningen bifogade filologiska anmärkningarna.

S. 91. **Epilog vid Magister-Promotionen i Lund 1820.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Hs bevarad; följande är därur att anteckna.

R. 3. *timmar*

R. 17 ändrad från följande tvenne rader:

de lagerskuggade, de solbeglänsta;
och de beteckna Mensklighetens höjder

R. 21. *och på dess*
R. 24. *visdomstempel*
R. 51. *hennes nacke*
R. 59. *vuxo*
R. 66. *En quist han bröt utaf nyksapad Lager*
R. 69. *Mythens mening*
R. 74 ändrad från *vistas öfver stjernor*
R. 80. Denna rad motsvaras af följande tvenne:

Betrakten den som en förlofningsring
han viger Eder vid de högre makter

R. 85. *mästarbrefvet*
R. 92. *En våldsam tid, en stormig väntar Eder,*

R. 106—110. Dessa rader, med undantag af r. 107, som fattas, finnas tillagda i marginalen som ersättning för följande strukna parti:

Olika delar Guden sina gåfvor
men hvar och en kan verka i hans rike
med redlig håg, hur ringa än han [ändr. fr. *det*] *skattas.*

R. 113—114. Dessa rader tillagda i marginalen.
R. 115. *genom* ändradt från *blott med*
R. 116. *det skenbart ringa*
R. 118. *Så läggen*
R. 119. *er ringa*
R. 120. *Er menskokraft*
R. 128. *med merg i benen och med lejonhuden*
R. 131. *hjernans håla*
R. 145. *ifrån underlanden*
R. 146. Denna rad motsvaras af följande:

Men akta dig för dagens skepparlögner
som komma öfver sjön. Ett skrytsamt slägte
med gäll marktschreyerröst, med mystisk min
går kring ibland oss och förtäljer sagor

R. 147. *som de ha skådat*
R. 150. *De blinda dårarne!*
R. 153—155. Dessa rader i marginalen; dock har *den höga Sanning* urspr. lydt *den store Anden* (med *han* i st. f. *hon* i r. 155). Partiet har inskjutits som ersättning för dessa strukna fyra rader:

Den store Anden som de mana opp
han kommer ej, han ler åt deras formler
de mörka, de förvirrade: det mörka
fördrar han icke, ty han bor i ljuset.

Innan dessa rader strökos, hade den andra försöksvis ändrats till: *han lyssnar ej till de besvärjningsformler.*

R. 157. Denna rad — med *klar strålar* i st. f. *klart strålar* — är öfverskrifven i st. f. följande: *allt djupt är klart: klar strålar Phoebi sol.*
R. 160. Härefter en sedan struken rad:

ty tanken antar mandom genom ordet.

R. 163 fattas.
R. 168—169 tillagda i marginalen i st. f. följande rad:

och ljuset fyllde den och himlens vind

R. 172—173 tillagda i marginalen i st. f. följande rad:

en tung, barbarisk byggnad, fylld med mörker,

R. 174. *till himlen skall den nå, men hitintills*
R. 176. *Det är i Diktens som i tankens verld*
R. 179. *spegelväggar*
R. 187. *utaf dess seger*
R. 192. Härefter en struken rad:

oändlig mångfald är dess rika väsen

R. 194. *den höga solen*
R. 195. *Förträffligheten är så rik*

R. 197. *endast icke mörkret*
R. 199. *fästets snille*
R. 203—204 i marginalen i st. f. de strukna raderna:

Frid öfver dem! Vår Nord är Minnets land,
vi bygga bland gudomliga ruiner.

R. 207. *om gamla drakostrider sjunger vågen*
R. 214. *Förtörnen* ändr. fr. *Bedröfven*
R. 215. *de himlaklara* ändr. fr. *I yngre männer!*
R. 233. *gudafrid* ändr. fr. *gudakraft*
R. 238. ändradt fr. *och grafvens sten, den I* [ej?] *rysen för,*

Originaltrycket (Lund 1820, Berlingska boktryckeriet) öfverensstämmer med 1828 års tryck, med endast följande afvikelser:

R. 80 motsvaras af samma tvenne rader som i Hs.
R. 146 motsvaras af följande rader:

Men akta ej på dagens skepparlögner
som komma öfver sjön. Ett skrytsamt slägte
med gäll marktschreyerton, med mystisk min,
går kring ibland oss och förtäljer sagor

R. 150 lyder som i Hs.
R. 157. *klar strålar*

Dikten trycktes äfven i Stockholms Posten den 7 juli 1820; texten är där identisk med Lunda-tryckets.

Magisterpromotionen i Lund 1820 ägde rum den 22 juni; om Tegnérs andel däri se P. G. Ahnfelt, *Studentminnen* (2:dra uppl.), I: 108—109. Jfr Tegnérs bref till Lars von Engeström den 25 juni och till P. A. Wallmark den 27 juli 1820, samt Wallmarks, Franzéns, Adlerbeths, Engeströms, Järtas bref till Tegnér (*Ur E. Tegnérs papper*, s. 126—135).

R. 111—117. Detta ställe innehåller en tydlig reminiscens af ett ställe i Oehlenschlägers *Palnatoke*, 2:dra akten (originaluppl., s. 41), där det heter:

De høie Guder kommer ikke selv,
De virke giennem Mennesket; velan
Saa lad os vise, hvordan vi besiæles
Af Asathor, af Odin, Tyr og Vidar.

— Om dikten se f. ö. Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 81—82, 134, och *Svensk romantik*, s. 433—435, Böök, *Svenska studier*, s. 76—77 och *Den romantiska tidsåldern*, s. 32—33, samt Ljunggren, *Tegnérs epilog vid magisterpromotionen 1820*, i Smärre skrifter, I.

S. 100. M. Fremling. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Ingen Hs besvarad. Originaltrycket på Berlingska boktryckeriet, Lund 1820, bär titeln *Vid Herr Professorn och Riddaren af Kongl. Nordstjerne Orden Matth. Fremlings Graf.* R. 1 har där *innanfrån* i st. f. *inifrån.*

Professor Matthæus Fremling dog den 20 juli 1820. Om honom se bl. a. P. G. Ahnfelt, *Studentminnen* (2:dra uppl.), I: 93—97.

S. 103. Nattvardsbarnen. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Originalupplagan, Lund 1820, Berlingska boktryckeriet, erbjuder följande varianter:

Dedikationens titel är: *Till Herr Cancelli-Rådet m. m. Doctor M. Norberg.*
R. 48. *Ej utspökad med stjernor och band, men christelig enfald*
R. 114. *som binder dem*
R. 132. *barn ifrån höjden*
R. 179. Härefter en rad:

Rymd, så heter hans öppnade famn, och Tid är hans gudson.

R. 292. *svarar jag gamle för Gud och för vördige Fadren i Carlstad.*
Med originalupplagan öfverensstämmer 2:dra uppl., Stockholm 1821, tryckt hos H. A. Nordström.
Hs är bevarad; därur antecknas följande:
Dedikationsdikten, r. 4. *Kring* i st. f. *för* (2 ggr).
Dedikationsdikten, r. 57. *och Istahkars och Obeliskens*
R. 3 ändr. fr. *den vänliga morgonens lågor*
R. 14. *sirad* ändr. fr. *kransad*
R. 24. Härefter två strukna rader:

Spindelväfven var blåst från adliga vapnet på muren
och en buske af löf framväxte ur gallret på hjelmen.

R. 28. *blomstrade ännu*
R. 32. Efter *krans* en struken rad:

utefter den gyllene ramen.
Vänligt från hörnen deraf

R. 48. Samma lydelse som originaluppl.
R. 63. *Månget bevekeligt ord och mången faderlig varning*
R. 65. *Men sen slutadt var allt, då trädde Gubben i Choret*
R. 68. *de bleknade liljor*
R. 77. *Vänlig Läraren gick, en ljusets Engel*
R. 78 ändr. fr. *Tydde Profeterna ut och den störste Profeten,*
R. 84 ändr. fr. *och gjuter sin vällukt i nejden:*
R. 114. *som binder dem båda.*
R. 118. *förlåta och lida och hoppas*
R. 125 ändr. fr. *då, I himlens medborgare nya*
R. 127. *Till barnen hörer det högsta* ändr. fr. *Till barnen himmelen hörer*
R. 132 ändr. fr.

hvilar den christliga tro; och snöhvit såsom en dufva
far hon emellan himmel och jord med Försoning i brefpost.

R. 133. *läran* ändr. fr. *lagen*
R. 134 ändr. fr.:

summan utaf Evangelium ock; jag känner ej annan.

R. 146—147. Urspr.:

Derföre, tan från i dag till följeslagare under
lifvets bedrägliga väg den lugnt kringblickande Oskuld,
Andakt med blicken mot skyn och Bönen med händerna knäppta.

Därefter:

Derföre, tagen derfrån till följeslagare under
lifvets bedrägliga väg, o tagen den himmelska barnbrud
Oskuld, mantlad i hvitt, och Bönen, med händerna knäppta.

R. 152—153 ändr. fr.

Stiga Englarna fram och tjena henne, men sjelf vet
hon ej sin herrlighet af, hon leker till sig det högsta.
Trogen är hon jemväl och systerligt ända från vaggan

R. 156. *och den längtande*
R. 159. *rycker på kedjan ibland*
R. 163. *Liten och trång blir honom vår jord*
R. 164. *längtar den fångslade då*
R. 171. *lyckones* ändr. fr. *glädjenes*
R. 176 ändr. fr. *Seraferna sjelfva*
R. 178. *skapade verlden.*
R. 179. Härefter samma strukna rad som i originaluppl.
R. 182. *ned för* ändr. fr. *under*
R. 187. *jordskalf* ändr. fr *åskan*
R. 188. ändr. fr. *icke i stormen som röt*
R. 194. ändr. fr. *Låten dem brinna alltjemnt*
R. 197. Efter *son* en struken rad:

och lastade tungt på hans skullra
verldens oändliga skuld.

R. 198. *kärleken sjelf*
R. 199—201 ändr. fr.:

Se, då remnar med ens förlåten i Templet, då faller
täckelset mellan himmel och jord och de döde ur grafven
stiga och hviska hvarann i örat, med bleknade läppar

R. 202. *ordet, fordom ej kändt,*
R. 206. *det fria hjertat*
R. 208. *då älskar du äfven din Broder,*
R. 214—215. *Ack, om han hatar dig ock, tillgif, och stamma en bokstaf*
fram af himmelens språk

R. 218. *Så följ din Mästares lära* ändr. fr. *förlåt som han har förlåtit*
R. 219. *öfverskyl med hans fel och tänk ej argt om din Broder,*
R. 222. Härefter:

Hvilken som älskar han tror, ty Tro är kärlekens visshet
Tron är det öga som ser hvad det älskande hjertat har anat
tyder dess himmelska dröm och griper dess bilder i flykten.

Vidare r. 236—242, och följande två rader:

liksom ljuset med sol, ty den christliga gerning är endast
lefvande kärlek och tro, som blomman är lefvande våren.

R. 226. *lön* ändr. fr. *tröst*
R. 227. *pekar åt himlen alltjemnt och förskönar jorden och trofast*

R. 249 ändr. fr. *gifver den tysta ett språk.*
R. 250 ändr. fr. *dess äldre, dess ädlare Broder*
R. 251. Efter *se* en struken rad:

men Tron har dock lekt med hans lia.
Stilla han nalkas vår säng.

R. 254 ändr. fr.

Redan jag hörer hans steg, hör slag af den kommandes vingar

R. 256 ändr. fr.

Ack! han skadar mig ej, han befriar. Inunder hans vingar

R. 258—60 ändr. fr.

skådar jag Gud som han är, som det jordiska ögat ej fattar,
skådar jag seklernas ljus dem jag älskat, de strålande själar,
ädlare, bättre än jag, som förklarade stå för den Högste

R. 262 ändr. fr. *här kallas hon sanning och skönhet.*
R. 264. *välkomna till himmelens glädje!*
R. 265 ändr. fr.

Glömmen ej edernas helgd som I svurit mig, glömmen ej löftet

R. 266 *blicken mot höjden,*
R. 272—274 motsvaras af:

Måtte de räcka mig der de obefläckade händer,

R. 276. *Fader! se jag är här och barnen som Du mig gifvit.*
R. 290. *Varmt är hjertat i dag, i dag gror himmelens säde*
R. 292 har samma lydelse som i originaluppl.
R. 293. *medborgare unga,*
R. 294. *att anamma åminnelsens måltid?*
R. 297 ändr. fr. *emellan menskan och Gud*
R. 301. Härefter tre strukna rader:

går tillbaka så långt som Minnet räcker, och framåt
räcker den ännu så långt som Hoppet på tröttade vingar.
Fall och försoning är summan ännu af menniskolifvet.

R. 306 ändr. fr. *ett slumrande barn*
R. 311. *blåa som*
synden och döden.
R. 319. *ligger förlåtelsens kraft.*
R. 322—323. Häremot svarar:

Ångren, i tårar försänkt, den försonade menskan, med ett ord,

R. 325—326. *Men den som träder hit fram med hatet i hjertat, han gäckar*
himmel och jord på en gång, han är saker på Herrans lekamen

R. 329. *åminnelsens måltid?*
R. 335. *hand, men med blicken säker och stilla*
R. 346. *nicka till bröderna gladt*

Poemet utkom, enligt Tegnérs yttrande i bref till Geijer den 21 jan. 1821, strax före jul 1820. Sannolikt blef det färdigdiktadt under den närmast föregående tiden. (Jfr Henry Olsson, *Tegnérs episka och dramatiska planer under Frithiofsåren*, s. 86, Saml. 1916!) — Om de 50 ex., som skickades till Stockholm i januari, skrifver A. Wiborg den 30 jan. 1821, att »de dvaldes blott en enda förmiddag hos mig». I samma bref begärde han att få trycka en upplaga i Stockholm; den blef färdig den 16 febr., enligt bref af samma datum. I ett bref af den 25 nov. 1823 skrifver Wiborg: »Litet emellan säljes ett eller par exemplar af Nattvardsbarnen, så att uplagan, ehuru betydlig den var, nog går ut.» — En recension, författad af Franzén, infördes i StockholmsPosten, 1821, n:r 32, 34, 36, 37; jfr Franzéns bref af den 20 mars (*Ur E. Tegnérs papper*). Några af ändringarna i 1828 års upplaga äro framkallade af Franzéns anmärkningar. Se för öfrigt Martina von Schwerins bref af den 5 febr. 1821, J. O. Wallins af den 6 mars 1821, E. G. Geijers af den 11 sept. 1821, alla tryckta i *Ur E. Tegnérs papper.*

Om dikten, se Ljunggren, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 435—441; Wrangel, *Tegnér och ortodoxien*, s. 745—747 (i *Skrifter tillägnade Pehr Eklund*); Nilsson, *Svensk romantik*, s. 429—430, 448—449; M. Lamm, *Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs saga*, särskildt s. 19, 22—23 (Saml. 1916); Böök, *Den romantiska tidsåldern*, s. 38.

Dedikationsdikten. Professor Matthias Norberg (1747—1826), ur hvars professur den grekiska professuren år 1812 utbröts för Tegnérs räkning, hade i januari 1820 tagit afsked och flyttat till sin norrländska hembygd, där han bosatt sig på egendomen Stenhammar vid Härnösand. Den berömde orientalisten, som 1812 erhållit värdigheten af cancelliråd, hade från början uppmuntrat Tegnérs studier; i sina *Sjelfbiografiska anteckningar* från 1839 redogör Tegnér utförligt för sitt förhållande till Norberg. Om Norberg, se bl. a. P. G. Ahnfelt, *Studentminnen* (2:dra uppl.), I: 51—56, och A. Kahl, *Tegnér och hans samtida i Lund* (1851), s. 175—189. — Tegnérs beslut att dedicera *Nattvardsbarnen* till Norberg stod måhända i samband med det af Kahl berörda förhållandet, att Norberg på slutet af sitt vistande i Lund hyste ett visst missnöje med universitetsvärlden därstädes; längre fram visade han öppet sin ovilja och gynnade på ett demonstrativt sätt Uppsala universitet, bl. a. med sin stora förmögenhet. Jfr den femte, sjätte och sjunde strofen i dedikationsdikten; det ligger i dem utan tvifvel en verklig vädjan, liksom i första strofens sista rad (»vi dig nu återkalla»). Denna vädjan blef alltså fruktlös. Det kan förtjäna anmärkas, att det bland Tegnérs bevarade bref från åren 1820 och 1821 icke finnes något från Norberg; däremot ett från den 10 maj 1824, i anledning af tillsättandet af Tegnérs efterträdare som professor (tryckt i *Ur E. Tegnérs papper*). — Dedikationsdikten trycktes den 13 jan. 1821 i StockholmsPosten; jfr biskop M. Wallenbergs bref till Tegnér den 24 jan. 1821 (*Ur E. Tegnérs papper*), där Norbergs återflyttning till Lund ifrågasättes.

Dedikationsdikten, r. 32. *en helig Adamsbok.* En af Norbergs förnämsta vetenskapliga bragder var utgifvandet och tolkningen af den s. k. Adamsboken (1815—1816), mandäernas på en dittills okänd arameisk munart skrifna religionsurkund.

R. 1—9. Begynnelsen innehåller en tydlig reminiscens af Goethes *Reineke Fuchs*, som börjar med dessa rader:

Pfingsten, das liebliche Fest, war gekommen: es grünten und blühten
Feld und Wald; auf Hügeln und Höhn, in Büschen und Hecken
Übten ein fröhliches Lied die neuermunterten Vögel;
Jede Wiese sprosste von Blumen in duftenden Gründen,
Festlich heiter glänzte der Himmel und farbig die Erde.

R. 43. Hyllningen till Wallin föranledde ett bref från denne till Tegnér af den 6 mars 1821 (*Ur E. Tegnérs papper*); jfr äfven, därsammastädes, Wallins bref af den 22 okt. 1821.

R. 48. Den ursprungliga lydelsen af denna rad — hvarom se ofvan — visar Tegnér som fiende till ordensväsendet, åtminstone för så vidt det gällde präster. År 1822 erhöll emellertid Tegnér Nordstjerneorden — hvaraf han 1829 nämndes till kommendör — och detta faktum gjorde en ändring af stället önskvärd vid 1828 års tryck.

R. 179. Den härefter strukna raden — hvarom se ofvan — hade Franzén klandrat i sin rec. i StockholmsPosten 1821, den 14 febr.

R. 272. Ändringen — hvarom se ofvan — föranleddes väl delvis af Franzéns yttrande i StockholmsPosten den 14 febr. 1821: »Också kommer den *vördige Fadren i Carlstad* något oväntad; ehuru han ger den intressanta upplysning, att scenen är i Vermland.» Jfr äfven Wallins bref af den 6 mars 1821 (*Ur E. Tegnérs papper*).

S. 121. Till Herr Academie Secreteraren J. J. Palm. Efter Hs i Bibliotekarien Palms samling.

Dikten är skrifven på ett helark i folio och har fullkomligt utseendet af en officiell skrifvelse. Denna har vikits tillhopa som ett bref och adresserats till J. J. Palm, försedd med påskriften *Emb. Br* och förseglad med akademiens sigill. Kemie professorn J. A. Engeström — om honom se II: 504 — var universitetets rektor 1820—1821; ombytet ägde rum vid vårterminens slut. — Om J. J. Palm se II: 515.

S. 122. Till C. von Greiff. Efter Hs.

Denna och följande dikt föreligga på ett papper, hopvikt och förségladt som bref och försedt med adressen »Fru Biskopinnan Faxe». Uppenbarligen ha verserna skickats af Tegnér till biskopinnan för att brukas vid julklappsutdelningen; de ha blott öfverskrifterna *Greiff* och *Engeström*. — Kapten C. S. F. von Greiff blef år 1825 gift med biskop Faxes dotter i första giftet Lovisa Petronella, som Tegnér hyllat flera gånger (II: 171, III: 29 och 56); versen anspelar på hans förmodade frieri; sannolikt har han varit känd för ostadighet i tycken. En afskrift hos fru Hedvig Tegnér har öfverskriften *Till Greiff med 1 ℔ Sockerhjertan*, samt dateringen 24/12 1821. Men dateringen måste vara oriktig, ty versen är samtidig med versen till Engeström (som i den fru Hedvig Tegnér tillhöriga afskriften äfven är daterad den 24/12 1821); och Engeström var rektor julen 1820, men icke julen 1821.

S. 123. Till J. A. Engeström. Efter Hs; öfverskriften är där endast *Engeström;* det öfriga hämtadt ur en fru Hedvig Tegnér tillhörig afskrift.

J. A. Engeström var i likhet med C. von Greiff blifvande svärson i biskopshuset; efter att förut ha ansetts som friare till Lovisa Petronella (se II: 504), blef han 1823 gift med Margreta Sophia. Skall måhända piken åt Greiffs vankelmod, i föregående dikt, tolkas så, att denne trängt ut Engeström hos Lovisa? — Att dikten är skrifven julen 1820 är säkert, se kommentar till föregående dikt. Hs har vattenstämpeln 1820. — Tegnérs förakt för rektorskappan hade kommit till uttryck under striden om rektorsvalet 1818; hvad som särskildt stötte honom var rektors skyldighet att handlägga mål om skulder och konkurser, »gatsopning och lykttändning». De två sista raderna anspela uppenbarligen på en förordning, som den 11 dec. 1819 utfärdats af landshöfdingämbetet. På grund af de »våldsamma och fredsförstörande händelser och uppträden», som ägt rum i staden, föreskrifver landshöfdingen, att inga folksamlingar få äga rum efter mörkrets inbrott, ja, att inga efter kl. 9 få vistas på gatorna utan laga ärende. Efterlefvandet af denna förordning, som utfärdats efter öfverläggning med rektorsämbetet och magistraten, skulle öfvervakas af »Vederbörande Authoriteter».

S. 124. **Julklappsverser.** Efter ett renskrifvet dikthäfte från 1840-talet; den gemensamma titeln här tillagd. En afskrift bevarad, där namnen *Sophie Kreuger* och *Fru Palm* äro utskrifna, samt en anteckning är gjord: »*Nb.* På Julklappar i Lund.» Den senare versen finnes i originalhandskrift i Bibliotekarien Palms samling.

Tillkomstdatum okändt; men då de båda verserna höra hop, och då den af Tegnér besjungna (II: 208) Sophie Kröger blef gift 1822, måste verserna sannolikt vara äldre än 1822.

S. 125. **Till Agardh.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. En renskrift ingår i ett häfte från 1840-talet.

C. A. Agardh hemkom våren 1821 från en studieresa till Danmark, Tyskland, Holland och Frankrike; hälsningsdikten stod införd i Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt den 11 april 1821 under titeln: »Till Professor C. A. Agardh, i ett Sällskap i Lund, vid dess återkomst från Frankrike.» Att Tegnér offentliggjorde denna hyllning stod säkerligen i samband med att tidningen Anmärkaren den 14 mars 1821 innehållit ett giftigt angrepp på Agardh; se Tegnérs bref till J. F. Lundblad den 7 april 1821. »Infamien» lydde: »*Tvifvelsmål.* En professor i Botaniken har nyligen anträdt en utrikes resa, till utvidgande af sina berömliga insikter och sin erfarenhet i vettenskapen. Detta är ganska godt och nyttigt, och han kan visserligen under tiden göra en hel hop rätt artiga upptäckter. Men man tviflar med stort skäl, att han under hela sin resa kan komma att skörda en *vackrare blomma* än den, som han här hemma plockade kort före sin resa.» Egendomligt är, att Tegnérs dikt, rent formellt, tar upp idén från Anmärkaren, men förvandlar insinuationen till en hyllning; det bekräftar, att Tegnérs afsikt varit att neutralisera giftet.

S. 127. **Den 18 Maj 1821.** Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i serien *I Biskop Faxes familj.* I en afskrift har dikten

den här brukade titeln. En annan afskrift i fru Hedvig Tegnérs samlingar.
Biskop Faxes födelsedag, så ofta besjungen af Tegnér, inföll den 18 maj.

S. 128. Sång för Jemtlands Fältjägare. Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. — Tre Hs bevarade, A, B och C, de två sistnämnda i Götiska förbundets arkiv. Ur A, den äldsta, äro följande varianter att anteckna:

R. 6. *ilar från* ändr. fr. *far ifrån*
R. 8. *Hon jagar* ändr. fr. *Vi jaga*
R. 11. *Hon jagar ett villebråd skönast på jord* ändr. fr. *vårt villebråd är det skönsta på jord*
R. 17. *Bakefter* ändr. fr. *Ty efter*
flyger
R. 19 ändr. fr. *du kommer, du kommer*
R. 21. *som kommer*
R. 22—26 lydde urspr.:

Stån trygga, I hyddor i dalarnas graf!
Stån trygga, I snöfjellar höga!
Och, Storsjö, i dig ser sig ingen slaf,
gå högt, du Nordlandens Medelhaf,
se gladt, du fjellarnes öga!

Därefter ändrades till öfverensstämmelse med den 1828 tryckta versionen; dock lydde r. 26 *du fjällens det mörkblåa öga!*
R. 29. *Du fria jagt och du ädla jagt* ändr. fr. *Du fosterländska, du fria jagt*
B erbjuder följande afvikelser från 1828 års tryck:
R. 19. *du kommer, du kommer ej unnan.* Detta är af J. Adlerbeths hand ändradt till *med lifvet du kommer ej unnan.*
R. 21. *som kommer.* Af J. Adlerbeths hand ändradt till *som råkar.*
R. 22. *dalarnas graf.* Ändradt af J. Adlerbeth till *dalarnas natt.*
R. 24—26 ha samma lydelse som i A, men äro af Adlerbeths hand ändrade till öfverensstämmelse med 1828 års tryck.
C erbjuder följande afvikelser från 1828 års tryck:
R. 8. *Hon jagar.* Detta är med Adlerbeths hand ändradt till *Vi jaga.*
R. 11. *men hennes villbråd är skönast på jord.* Af Adlerbeth ändradt till öfverensstämmelse med 1828 års tryck.
R. 17. *flyger,* af Adlerbeth ändradt till *ilar.*
R. 26. *fjellens det mörkblåa.* Adlerbeth har strukit *det.*
R. 34. *tusen.* Af Adlerbeth ändradt till *tusende.*
Trycket i Iduna, h. 9, 1822, öfverensstämmer med den rättade C, och alltså med 1828 års tryck.
J. Adlerbeth framförde till Tegnér i ett bref af den 2 jan. 1821 en anhållan, som löjtnanten vid Jämtlands regemente Emanuel Dillner gjort i egna och officerskamraternas namn, nämligen om »en Krigssång, lifvande, glättig och passande för en Jägare Corps, hvartill Regementet nyligen blifvit från Infanteri förändradt». Tegnér svarade jakande den 11 febr. Adlerbeth tackade för löftet den 27 febr. och föreslog, att sången måtte bli »tjenlig både i fred och krig, h. e. mera en Fältsång än

Krigssång». Den 13 april påminte han om löftet. Tegnér insände dikten i ett, som det vill synas, förloradt bref af den 27 maj; det var Hs B. Adlerbeth tackade den 5 juni, och omtalade att Crusell åtagit sig att komponera melodien därtill. I samma bref anmärkte han på lydelsen af r. 19 och föreslog: *du kommer ej-ostraffad undan.* Tegnér gaf raden sin definitiva form i bref af den 14 juni; äfven andra strofen korrigerades däri. Den 10 juli meddelade Adlerbeth, att text och melodi skickats till Jämtlands-officerarna på Frösön. Den 28 sept. inberättade Adlerbeth, att Regementets Förste Major, Tigerstedt, anmodats framföra officerarnas tacksamhet. »Den enda anmärkning, som enligt hvad Dillner sagt mig, blifvit gjord vid Din sång, är, att den är för mild, och ej så krigisk, som en och annan af de käcke Jemtarne önskade. Men denna anmärkning är utan vigt, då man eftersinnar, att Sången är skrifven för att gälla både i *frid* och *strid*, och kan således alldrig blifva ämnad att endast reta till Berserksgång. Jag skall äfven derom ytterligare erinra Dillner. Imedlertid hafva samtelige officerarne, som sagdt är, funnit Sången äga ett högt värde, och Regementets Öfverste åstundar lifligen att Truppen till nästa Regements Möte lärer sig sjunga den, och detta — tillägger Major Tigerstedt — skall ofelbart verkställas. Vid det Compagnie, der Dillner tjenar, är den redan inöfvad.»

I ett bref af den 28 okt. 1821 skickade Tegnér Hs C för tryckning i Iduna. Adlerbeth begärde i bref af den 9 nov. att få göra de ändringar, som med hans hand äro införda i C. Detta accepterade Tegnér i bref af den 18 nov.

Dikten är en bearbetning af Körners *Lützows wilde Jagd;* se Böök, *Esaias Tegnér,* I: 323.

S. 130. **Vid Skånska Hofrättens Invigning.** Efter trycket i Smärre samlade dikter 1828. Dikten trycktes också i Iduna, h. 10, 1824, under titeln *Skålar vid Christianstads Hof-Rätts Instiftelse. Den 4 Julii 1821.* Ingen Hs bevarad.

Skånska Hofrättens invigning ägde rum i Kristianstad den 4 juli 1821, i närvaro af kronprins Oscar, hvars födelsedag det var. Predikan hölls af biskop Faxe — se bihang till Christianstads Veckoblad n:r 27, utgifvet den 10 juli —, och hans närvaro har väl särskildt föranledt Tegnérs medverkan som festpoet. Verserna trycktes icke; i ett bref af den 4 dec. 1821 anhöll J. Adlerbeth att få intaga dem i Iduna. Härpå svarade Tegnér afböjande den 6 dec. 1821. Den 26 mars 1824 tackar dock Adlerbeth för erhållet tillstånd att aftrycka dem i Iduna, men begärde en handskrift, bl. a. därför att olika varianter förelågo i honom tillgängliga afskrifter. Tegnér skickade en handskrift den 10 april 1824; huruvida denna version, den nu kända, öfverensstämmer med 1821 års, som Tegnér ansåg kunna vara stötande i politiskt afseende, är icke bekant.

S. 133. **Slutkalaset.** Efter ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten ingår i serien *I Biskop Faxes familj.* I r. 2 har urspr. stått *ut* i st. f. *kull;* och r. 4. lydde urspr.: *som en bål, nu är den slut.* Dessa äldre läsarter återfinnas i en fru Hedvig Tegnér tillhörig afskrift med titeln *Vid Biskopinnan Faxes födelsedag. Den 25 Augusti 1821.*

Biskopinnan Faxes födelsedag var den 25 aug. Årtalet 1821 finnes i Böttigers upplaga 1848 (IV: 128), där följande not meddelas: »En mängd resande från norra Sverge hade under de föregående veckorna gästat i Biskopshuset.»

S. 134. Vid D. Aspelins Graf. Efter originaltrycket, Wexiö 1821, Kongl. Gymnasii Boktryckeriet. — En afskrift finnes bevarad, samt en renskrift från 1840-talet, med titeln *David Aspelin.* Följande är därur att anteckna:

R. 21. *det är väl sant*
R. 62. *tadlet klandra*
R. 63. *att klandra*
R. 72. *lunder gröna.* Detta har här accepterats; originaltrycket har *lunden,* hvilket sannolikt är tryckfel.

Tegnérs ungdomsvän, David Aspelin, född 1780, död den 25 aug. 1821, till hvilken han på sin tid riktat ett skaldebref (I: 191), hade 1818 blifvit kyrkoherde i Tolg; samma år fick han professorstitel och blef kontraktsprost. Hans år 1819 utgifna *Skaldestycken, I,* hade blifvit omildt bedömda i Svensk Litteratur-Tidning; härpå syftar r. 62—63. I Svenska Akademien hade Aspelin vunnit flera pris. — Våren 1821 hade Aspelin i Köpenhamn blifvit opererad för en växt på högra armen; under resan dit hade han besökt Tegnér i Lund. Omedelbart efter operationen skref han med vänster hand några rader om utgången till Tegnér; hans senare bref äro likaledes skrifna med vänster hand. Han motsåg sommaren 1821 med otålighet ett besök af Tegnér och Agardh; men detta blef icke af. I sitt sista bref den 16 aug. skickade han det poem, som Tegnér citerar, med orden: »Min sinnesstämning kan du till en del se af hosföljande rimmeri, ifall du orkar genomtråka det. Jag är i alla fall vid jemt och godt lynne.» Ett P. S. lyder: »Sluta ej från Wersarne till mitt humeur: jag hoppas ännu lefva många år.» I brefvet hade förekommit: »Gläd mig med några ord, nu under mitt tillfrisknande.» — Den i r. 33 omtalade sonen Uno var sex år gammal. — R. 52 (»Din var den bättre») går ordagrant igen i grafdikten öfver *Olof Myhrman* 1836. Likaså har r. 78 sin nästan ordagranna motsvarighet i grafdikten öfver *Elof Tegnér* 1815.

S. 141. Tal, hållet på Kongl. Carolinska Lärosalen i Lund vid Jubelfesten 1817. Efter originaltrycket, Stockholm 1818, Elméns och Granbergs tryckeri. En andra uppl. utkom där s. å. — Hs bevarad; följande varianter kunna därur antecknas.

S. 143, r. 16 uppifrån. Urspr.: *ropade som Abels blod ifrån jorden.*
— r. 3 nedifrån. *Hans ålderdoms debaucher och hans*
S. 144. r. 10 nedifrån. Urspr.: *Af intet skapar endast Gud och de unga Constaplerna vid den nyphilosophiska Constructions Staten.*
S. 145, r. 13 nedifrån. Mellan *anlag* och *Luther* denna strukna passus: *Man har förebrått Reformationen att den vore endast negatif, men denna förebråelse innefattar i sig sjelf en orimlighet. Negatif är all bildning, så vida som det positifva måste förut vara gifvet, så vida den icke är, icke kan vara något annat än ett undanrödjande af hindren, en utvickling af hvad som förut, ehuru quäfdt och fördunkladt, ligger hos menniskan.*

S. 147, r. 15 nedifrån. Stycket från *Det låg* til *utan tvifvel rätt* är tillagdt i marginalen; urspr. motsvarades det blott af följande rader: *Men se vi på Tidens ande i det hela, så kan intet ädelt sinne gilla den. Det var utan tvifvel rätt,*

S. 150, r. 8 nedifrån. *Differential-* ändr. fr. *Integral-*

S. 151, r. 10 uppifrån. Hs har *till sin förstöring;* originaltrycket *till förstöring.* Det senare är sannolikt tryckfel; och Hs har här följts.

— r. 11 uppifrån. Efter *förqväfvas* ett struket *och nertystas.*

S. 152, r. 5 uppifrån. *lösaste* ändr. fr. *tommaste*

— r. 13 uppifrån. Det stycke, som följer efter *till prof härpå,* ända till och med *oss vill man påtruga,* är tillagdt i marginalen; urspr. stod i stället blott *inför man.*

—, r. 5 nedifrån. *liten Jungfru* ändr. fr. *liten Kerstin.*

S. 153, r. 11 uppifrån. Efter *gåtor* följande strukna sats: *en lära hvilken bland annat som hon görer äfven skall göra verlden helt och hållit och åtminstone ett stycke af Gudomen.*

—, r. 8 nedifrån. *agade* ändr. fr. *piskade*

—, r. 3 nedifrån. *den uppblåsta oförmågan och den omyndiga tanklösheten.*

S. 154, r. 2—3 uppifrån. Efter *vigt* urspr.: *vid utsväfningarna af en Lära, som halfva Europa ej hört omtalas och den andra möjligtvis kunde glömma.* Den nuvarande lydelsen i marginalen.

—, r. 11 uppifrån. Urspr. *De som mest ifrat för henne*

—, r. 14 uppifrån. *partigängare* ändr. fr. *öfvermagar.*

—, r. 17 uppifrån. Efter *motståndare* dessa strukna ord: *och rättvisan fordrar att man ej heller glömmer dem.*

—, r. 5 nedifrån. *obetydlig* ändr. fr. *löjlig*

S. 155. r. 3 uppifrån. Det stycke, som följer efter *skolgossar* och räcker t. o. m. *vildare utsväfningar,* är tillagdt i marginalen i utbyte mot följande strukna parti: *Då dessa alltid sökte att gifva striden en vettenskaplig vändning hade det äfven varit önskeligt om den från början blifvit förd på vettenskapens grund och område, och icke, såsom nu skett, blott och bart i luften.* I det stycke, som i stället för det nu aftryckta tillagts i marginalen, finnas några ändringar. Den andra meningen började urspr.: *De äldre, i känslan af den orätt som skedde dem, förhärdade sig i grundsatser och manér som de troligtvis annars skulle öfvergifvit eller åtminstone ej uteslutande gillat.* Efter *utsväfningar* finnes den strukna satsen: *Sålunda borttorkade i förtid mången mognad Talent och mången uppvexande förleddes och missbildades.*

—, r. 14 uppifrån. *djupsinnighet* ändr. fr. *skarpsinnighet*

—, r. 5 nedifrån. *riddersmän* i st. f. *vapendragare.*

S. 156, r. 12 nedifrån. Efter *äro det* denna strukna mening: *Men Philosophien enligt sitt ursprungliga begrepp är ju en kärlek till vishet, det vill säga ett evigt sökande derefter.*

—, r. 9 nedifrån. Den punkt, som börjar *Det kommer,* är tillagd i marginalen.

—, r. 7 nedifrån. Efter *vigtiga* ett struket *och verldshistoriska*

—, r. 6 nedifrån. Parentesen fattas.

S. 157, r. 2 uppifrån. *föregifna upptäckter* ändr. fr. *egna organ* och från ett ursprungligt: *ovettenskapliga Syner.*

—, r. 9 nedifrån. Meningen *ty den* t. o. m. *slägtet* är tillagd i marginalen.

—, r. 2 nedifrån. Efter *anlag* följer: *och dess väg leder icke ner till sanningens brunnar, men endast till träskets vatten.*

S. 158, r. 8 uppifrån. Efter *det nya* följer: *åtminstone för hvar och en som älskar Menskligheiens sak högre än Systemet som han öfverläst.*

S. 159, r. 14 uppifrån. Efter *sträfvande* denna strukna sats: *Den fordrade mycket för att få något.*

—, r. 9 nedifrån. Ursprungligen: *man misstänker eller låtsar åtminstone misstänka den nya Philosophien för att gynna Jesuitism och Påfvevälde.*

S. 160, r. 1 uppifrån. Efter *bekymmer* en struken mening: *Man hvarken är eller vill bli Catholik derföre att man besjunger den heliga Modren, äfvenså litet som man är Jude derför att man läser det gamla Testamentets heliga Skrifter.*

—, r. 2 uppifrån. Ursprungligen: *vext ifrån både Spökrädslan och Påfveväldet.*

—, r. 10 nedifrån. *Ide eller begrepp* ändr. fr. *anda eller kropp*, ursprungligen: *Idealism eller Realism.*

—, r. 8 nedifrån. *tilltagande* ändr. fr. *afgjord*

S. 161, r. 7 uppifrån. Den mening, som börjar *I uppfostran*, är tilllagd i marginalen.

S. 162, r. 14 uppifrån. *frihetens höga Genius* tillagdt i marginalen.

—, r. 8 nedifrån. Det stycke, som börjar *Men hvarifrån* och som räcker t. o. m. *Englands historia bevisar*, är tillagdt i marginalen.

S. 163, r. 12 nedifrån. Det stycke, som börjar *De fordra* och som räcker t. o. m. *stumma slafvar*, är tillagdt i marginalen.

S. 164, r. 5 uppifrån. *att Franska Revolutionen*

—, r. 6—7 uppifrån. *och att hvad man kallar den gamla ordningen för ett ögonblick är återställd. Men Revolutionen är ingalunda slutad.*

—, r. 11 uppifrån. *det gamla Systemet* ändr. fr. *den gamla Despotismen*

—, r. 13 nedifrån. *dylika Jernsjälars*

—, r. 3 nedifrån. *det brinnande Ilium.*

S. 165, r. 10 nedifrån. *ditt väldiga bröst*

Lunds universitet firade trehundraårsdagen af Luthers reformation den 31 oktober, den 1 november samt den 3—5 november 1817. Domprosten Christian Wåhlin höll jubelpredikan den 31 okt., Matth. Norberg talade på latin lördagen den 1 nov., teologie professorn M. E. Ahlman likaledes på latin den 3 nov. »Tisdagen, den 4 November, hölls å förutnämnda ställe [= Kongl. Academiens större Lärosal], för en ganska talrik samling Åhörare af båda könen, af Professoren i Grekiska Litteraturen och Prosten Herr Magister Esaias Tegnér ett Svenskt Tal, som med lifligaste känslor afhördes.» (Lunds Veckoblad Nytt och Gammalt, 1817, n:r 45—46). Den 5 nov. talade teologie adjunkten Bengt Jacobsson Bergqvist på latin å den studerande ungdomens vägnar. Jfr Tegnérs eget festreferat i bref till C. P. Hagberg af den 6 nov. 1817. De transparanger, illuminationer och fyrverkerier, som förhöjde festlig-

heten, äro beskrifna i Lunds Veckoblad; på dem hänsyftar Tegnér i första stycket af sitt tal.

Talet väckte mycket stort uppseende. Med biskop Faxe, som reste till riksdagen, skickade Tegnér upp det till C. P. Hagberg i Stockholm; enligt Tegnérs bref till denne den 6 nov. och till Agardh i nov. var det hans mening att låta det förbli otryckt. Från flera håll uppmanade man honom emellertid att trycka det: så Wallin den 28 nov. (*Ur E. Tegnérs papper*), C. P. Hagberg den 2 dec., J. Adlerbeth den 9 dec. (citerade delvis i Ljunggren, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 171, noten). C. A. Agardh skref den 25 dec. från Stockholm: »Ditt tal fastän i Manuscript läses här allmänt. Det hade således ej behöft tryckas för att bli bekant, men det måste tryckas för att ej förloras. — Du har nu medgifvit, det. Det var honett. För mycket varianter torde Du dock ej tillåta. Orden stå bra som de äro — och kunna ännu tjena som skräck och varnagel.» Universitetskanslern Lars von Engeström hade i ett bref af den 28 nov. anhållit om talets tryckning och, för den händelse några ändringar gjordes, utbedt sig en afskrift af äldsta versionen. Tegnér svarade den 11 dec. att han skulle »efterkomma Eders Excellences befallning». Till Adlerbeth yttrade han sig den 21 dec. och förklarade, att några ställen måste ändras, men att talet dock med få undantag skulle bli tryckt sådant det hållits. Den lätta retuscheringen utfördes först på nyåret 1818; de här ofvan förtecknade varianterna visa, att några utfall mot fosforisterna mildrades, att angreppet på Wallmark och gamla skolan i någon mån maskerades, och att en eller annan liberal politisk fras obetydligt försvagades; i stort sedt blef talet oförändradt. Några förtydligande tillägg gjordes. Allt hvad som är tillagdt i marginalen förskrifver sig sannolikt från januari 1818. — A. Wiborg ombestyrde tryckningen i Stockholm; se hans bref af den 27 jan. 1818 (*Ur E. Tegnérs papper*). I StockholmsPosten den 6 febr. 1818 annonseras talet för första gången till salu, för ett pris af 16 sk. banko. Den 2,000 ex. stora upplagan var den 5 juni, enligt bref af Wiborg, slutsåld på 150 ex. när; en ny upplaga på 500 ex. trycktes, och äfven denna hade den 31 juli visat sig »ingalunda öfverflödig».

Talet kritiserades skarpt i Svensk Litteraturtidning 1818, n:r 10 och 11, af Palmblad, och i Allmänna Journalen 1818, n:r 124—126, 131—133, af Wallmark. Om det intryck det gjorde, se f. ö. J. Adlerbeths bref af den 6 jan. 1818, Franzéns af den 28 febr. 1818, C. P. Hagbergs af den 17 mars 1818, Rosensteins af mars 1818, A. Wiborgs af den 22 maj 1818, Wallins af den 7 aug. 1818, alla tryckta i *Ur E. Tegnérs papper*, samt Tegnérs egna bref till J. Adlerbeth den 19 febr. 1818, till J. F. Lundblad den 22 febr. 1818, till C. P. Hagberg den 26 mars 1818, till Nils von Rosenstein den 2 april 1818, till J. Adlerbeth den 19 april och 5 juli 1818, till J. F. Lundblad den 16 aug. 1818. Jfr äfven Ljunggren, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 167—186.

Om talet se för öfrigt Nilsson, *Tegners filosofiska och estetiska studier*, S. 54—56, 136—137, Böök, *Den romantiska tidsåldern*, s. 31—32.

S. 167. Vid fänrik J. P. Löngrens graf. Efter en afskrift i Agardhska samlingen, fasc. 22. En annan afskrift i Bibliotekarien Palms samling; därur har hämtats psalmanvisningen på slutet.

I Lunds Veckoblad 1818, n:r 9, den 25 febr., läses under Dödsfall: »Fendricken vid Kongl. Södra Skånska Infanterie Regementet Jacob Petter Löngren, död i Stäfvie den 16 dennes, sedan han lefvat 21 år 8 månader och 15 dagar.» Enligt en uppgift i Böttigers upplaga 1851 (VII: 145) var L. innehafvare af medaljen för tapperhet i fält, och hade väl alltså sannolikt deltagit i tyska fälttåget 1813, vid 17 års ålder. Tegnér hänsyftar på L:s deltagande i kriget; huruvida Böttigers uppgift om tapperhetsmedaljen kan vara en feltolkning af Tegnérs ord om »äretecknen», hvarmed säkerligen afses de militära hedersbetygelserna, torde vara svårt att afgöra. — Att Tegnér jordfäste Löngren, berodde tydligen därpå, att denne tillhörde Stäfvie församling, som var Tegnérs prebende. Sannolikt var L. son till sekreteraren och dykerikommissarien Jonas Löngren, som dog i Stäfvie den 4 maj 1818; de af Tegnér lämnade familjeuppgifterna passa in så till vida, som både föräldrarna och en bror, magister i Lund 1811, öfverlefde J. P. Löngren. Se Carl Sjöström, *Skånska nationen 1682—1832!*

S. 169. **Rektorsvalet 1818.** Tegnérs votum och yttrande den 22 april 1818 äro aftryckta efter Konsistorii protokoll, där de ingå som egenhändigt nedskrifna bilagor. I det senare stod ursprungligen, s. 171, r. 2 uppifrån, *anser jag det nu träffade Rectorsval för olagligt;* den nuvarande mildare lydelsen finnes tillagd i marginalen. — Förklaringen hos Universitetskansleren har icke kunnat återfinnas, hvarken bland till kanslersämbetet ingångna skrifvelser eller i grefve Engeströms privata brefsamling; den har därför här aftryckts efter jubelfestupplagan.

Vid Konsistorii sammanträde den 22 april 1818 anmälde akademiens rektor, professor Kjellin, att Tegnér vore närmast i ordning att öfvertaga rektorsämbetet för följande läsår, eftersom teologie professor Ahlman, som förra året blifvit vald, afsagt sig »af skäl dem Consistorium fann antageliga och billiga», »hvarigenom Rectoratet kom att gå utföre till de i ordning i Philosophiska Faculteten varande». I denna proposition instämde alla konsistoriales, med undantag af Tegnér, som afgaf sitt här aftryckta votum.

Därefter yttrade professor Ahlman, att han väl kunnat utses till rektor förra året, men att han nu enligt författningar och gammal praxis vore befriad, under pågående »rektoratscirkel». Konsistoriet förklarade enhälligt Tegnér för rektor, med ogillande af hans anförande. Tegnér afgaf då det här tryckta yttrandet till konsistorii protokoll, som innehöll en formlig vägran.

Detta yttrande gaf anledning till ny votering. Lindfors ansåg Tegnér sakna rätt att undandraga sig sin skyldighet och menade, att en person med Tegnérs »snille och kunskaper» lätt nog skulle förvärfva öfning i nödiga stycken; f. ö. vore det en heder för akademien att få räkna honom bland sina styresmän. I samma riktning yttrade sig Brag, understrykande, liksom Lindfors, bristen på kollegialitet i Tegnérs hållning, men i artiga ordalag framhäfvande hans stora förtjänster. Fallén instämde med Lindfors. Lidbeck fann de af Tegnér anförda skälen för afsägelse »allenast hämtade från de besvärligheter och olägenheter, som i allmänhet åtfölja samma Embete», kunde icke gilla dem och tilldelade honom »en allvarlig föreställning att afstå från sin yttrade föresats». Sönner-

berg kunde icke godkänna skälen, men trodde icke att Tegnér mot sin vilja kunde förordnas. Holmbergson, den framstående juristen, ansåg ej Tegnérs skäl för laga ursäkt; konstitutionerna syntes tillåta en afsägelse utan skäl, men anledning förelåge att tolka dem »på et inskränkande sätt»; Tegnér borde allvarligt anmodas att afstå från den arbiträra afsägelse, hvartill lagens bokstaf kunde synas berättiga. Cederschiöld ansåg, att Tegnér icke kunde tvingas, röstade därför på Fallén; denne hade »hittils ej undandragit sig de mödosammaste göromål, när de på något sätt kunnat räknas ibland dess plikter», och skulle väl äfven nu »icke vägra, at detta, väl hedrande, men litet lönande, Ämbete sig åtaga»; f. ö. yrkade han, till förekommande af »dylika upträden», att man hos kanslern borde utverka ett anslag till rektor på 200 rdr banko, som »taffel-pengar». Ahlman underkände Tegnérs skäl och tilldelade honom de »allvarsamma erinringar», som i konstitutionerna omtalades. Hylander ansåg, att Tegnérs skäl skulle kunna anföras af hvarje professor, då akademien skulle bli utan styrelse, och underkände dem därför helt och hållet. Rektor förenade sig med Lidbeck och Hylander och förbehöll sig att vid ett nytt sammanträde få skrifteligen yttra sig. Då dessa anföranden »icke syntes verka minsta ändring», fann sig Rektor nödsakad att ge Tegnér den i konstitutionerna föreskrifna varningen, »innehållande en vänlig, men tillika allvarsam påminnelse om de pligter hvarje Professor sig åtagit», tillika med åtskilliga betraktelser om följderna för universitetets bestånd af ett handlingssätt sådant som Tegnérs, om rektorsämbetets utöfvande, som vore mindre vanskligt än man föreställde sig, o. s. v. »Hvarefter Professor Tegnér, å nyo tillspord och anmodad, att såsom lagligen vald Rectors Embetet sig åtaga, vidblef att detsamma afslå.» Därefter förklarade Rektor Tegnér förlustig rätten att någonsin mera komma under omröstning till rektorsämbetet, och föreslog valet af professor Fallén. Detta blef också konsistorii beslut. Justeringen af valet uppsköts till den 25 april.

Vid detta sammanträde uppläste Rektor Kjellin ett långt anförande. Han erinrar där, att Tegnér i sitt yttrande den 22 april »ansett det af Consistorium träffade (som lärer vilja säga *anställda*) Rectorsval såsom med Kgl. Academiens Constitutioner samt hittills följda ordningar ej öfverensstämmande, samt att han skulle kunna öfver detta Rectorsval på vederbörlig ort anföra klagomål, hvilket tyckes innebära en beskyllning för olaglighet.» Under sådana förhållanden anser Rektor sin skyldighet som ordförande vara att konsistorii ledamöter »ifrån en så ohemul och ogrundad tillvitelse fritaga». Han redogör därför för rektorsvalet, och tillägger: »Denna enkla *relatio facti* är tvifvelsutan tillräcklig att visa ogrunden af Professor Tegnérs förstomnämnda ohemula anförande; och stånde honom nu fritt, att på vederbörlig ort öfver detta val anmäla klagomål, derest han det tilltror sig, och hvartill jag honom uppmanar.» Hvad Tegnérs afsägelse angår, så finner Rektor den vara icke en *rättighet*, utan en *utväg;* han citerar konstitutionernas ord: »*Den Professor, som enligt ordningen och Faculteterna, lagligen blifvit till Rector vald, och som undandrager sig att detta Embete emottaga, skall allt framgent uteslutas ifrån denna hedern, derest han, efter allvarsam varning, envist*

fortfar att afslå detsamma.» Rektor tillägger: »en i sanning ganska trång utväg, innebärande, efter mitt begrepp, att den som, utan giltigt förfall ... äger nog liten känsla af förbindelser och pligt, att han kan vilja se det högst vigtiga och ansvariga, men derjemte med utmärkt borgerligt anseende och heder förenade kallet att vara en Svensk Kongl. Academies Rector ... kastadt på sina öfriga Camraters skuldror, då han annars ej är ovillig att med dem dela all annan mera lätt förvärfvad heder och löneförmåner inom verket; han sätter i och med detsamma sin reputation i en icke fördelaktig dager, och skall allt framgent anses ovärdig att komma under sina Collegers omröstning till detta Embetes beklädande.» Därefter öfvergår Rektor till att försvara rektorsämbetets värdighet, som han finner kränkt genom Tegnérs yttrande, häfdar att Rektor har tillfälle att fortsätta sina studier och särskildt att författa festprogram, att ämbetets utöfvande icke är alltför svårt — på fjorton dagar har man fått rutinen — och endast i ringa mån är inriktadt på sådana frågor som skuld- och konkursmål, gatusopning och lykttändning; till slut häfdar han, att den så värdefulla akademiska jurisdiktionen icke kunde upprätthållas, om alla tänkte som Tegnér. Att Rektor yttrat sig så utförligt beror därpå, att han icke vill se en vilseledande uppfattning som Tegnérs underställd Kanslerns ögon utan att en protest skall medfölja; han fruktar äfven att den studerande ungdomen skall påverkas.

Tegnér begärde nu att få ta del af Rektors yttrande för att däröfver ingifva en förklaring. Detta vägrades. Tegnér begärde formlig votering. Propositionen lydde: »Huruvida det tillåtes Professor Tegnér att, i anledning af Herr Rectors nu uplästa skrifteliga anförande, till Consist. Acad. få inkomma med förklaring deröfver, som finge åtfölja Expedition till hans Excellence Academie Cancelleren?» Denna proposition besvarades enhälligt med nej; Lindfors påpekade särskildt behofvet af skyndsamhet; protokollen borde afgå med morgondagens post och Tegnér finge eventuellt enskildt anmäla sitt missnöje med Rektors yttrande.

Strax därefter aflägsnade sig Tegnér från sammanträdet. Dagen därpå, den 26 april, skref Tegnér till Lars von Engeström, och sade sig ha blifvit »på det mest oväntade och förolämpande sätt angripen» af Rektor; han bad Kanslern uppskjuta stadfästelsen af valet, till dess Tegnér hunnit till Stockholm uppsända ett bemötande, och begärde att bli fredad till sin heder. Det utlofvade bemötandet är den utförliga, här tryckta förklaringen, daterad den 28 april.

Tegnér skref till J. F. Lundblad om saken den 26 och 30 april, till Agardh — som då vistades vid riksdagen — den 30 april och 21 maj, till C. P. Hagberg den 31 maj 1818; allt i syfte att påverka kanslern och uppnå en triumf öfver Kjellin; Tegnér ansåg själf, att Kjellins angrepp var ett utslag af partiförbittringen i Lund och sammanhängde med de akademiska intrigerna. Äfven till biskop Faxe vände han sig, men fruktade, såsom brefvet till Agardh af den 21 maj visar, att Faxe icke skulle stödja honom tillräckligt; egentligen ville han ha Ahlman utnämnd till rektor, till bekräftelse af riktigheten i sitt första votum. När detta bref skrefs, var kanslerns resolution måhända redan underskrifven; den är daterad den 18 maj (dock äro siffrorna raderade) och

ankom till Lund den 27 maj. Enligt ett bref af Agardh till Tegnér af den 12 maj hade Agardh denna dag talat med kanslern, som utlofvat upprättelse åt Tegnér och en tillrättavisning åt Kjellin. Engeström skulle till och med ha erbjudit Agardh att få »uppsätta i hemlighet expeditionen»; detta afslog dock Agardh, såsom dom i egen sak — han fattade tvisten som ett led i striden mot det parti, som han själf och Tegnér tillhörde. »Lundblad gör det i stället, och är ej så grannlaga.» Huruvida Lundblad uppsatt den af Gustaf Thomée kontrasignerade expeditionen, är icke kändt.

Kanslersbrefvet har formen af en skrapa åt Konsistoriet och Rektor. »Det är för andra gången under nu varande Rectors tid som jag mottagit en expedition från Consistorium Academicum, hvilken väckt värkeligt bekymmer.» Vid förra rektorsvalet hade prof. Ahlman afsagt sig; »Consistorium Academicum antog hans skäl med den vanliga fördragsamheten, gaf honom den förnyade tillsägelsen, utan uttryck af personlig harm och sökte ej i hans afsägelse et föragt för Rectors Embetet. Man beröfvade honom ej rättigheten at bära Rectors purpurn för framtiden. Nu varande Rector har på annat sätt ledt nästan samma sak. Icke nog med den varning, som han gifvit Herr Professorn Tegnér i dess strängaste mening, icke som åt en Broder och Vän, utan som åt en ansvarsskyldig, har han sedan hela saken var afslutad och sedan han erkänt, at Herr Professorn Tegnér hade rättighet, eller som Rector kallade det en *utväg* at afsäga sig Rectoratet, ännu till slut framkommit med et Dictamen, hvars bittra och sårande innehåll jag så mycket mera ogillar, som jag finner ej i Professor Tegnérs anföranden af den 22 April skäl at på et sådant sätt angripa en af Academien så förtjent Lärare. Jag har emottagit Herr Professor Tegnérs förklaring öfver de af Herr Professor Kjellin i dess anförande emot honom gjorda beskyllningar, och då jag förmodar, at Rector sjelf haft tillfälle att genomläsa den, vill jag ej mera tillägga, än at jag på det högsta ogillar hvarje steg, som leder till tvedrägt och oenighet inom det Academiska Samhället. Valet af prof. Fallén till rektor stadfästades.

Sin tillfredsställelse öfver detta kanslersbref uttryckte Tegnér i bref till Agardh af den 4 juni.

S. 180, r. 6 nedifrån. Tegnér hänsyftar här på de angrepp, som riktades mot hans jubelfesttal i Svensk Litteraturtidning.

S. 183, r. 17 uppifrån. Tegnér anspelar i det följande stycket, liksom på flera andra ställen i förklaringen, på det löje, som Kjellin skulle ha ådragit sig under rektorsämbetets utöfning. Här syftar han speciellt på det referat öfver jubelfesten 1817, som inflöt i Lunds Veckoblad (n:r 45—46), och som Rektor författat eller inspirerat. Rektors andel i högtidligheterna, bl. a. hans psalmsång från observatoricaltanen, framhäfdes där på ett obestridligen skrattretande sätt; Tegnér syftar särskildt på följande passus: »Studerande Ungdomens förhållande under alla högtidligheterna kan ej nog berömmas, alla voro de såsom en Man, och sedan de, vid Rectors återkomst ned från Altanen på Lundegård, formerat kring honom en stor Halfcirkel, betygat sin erkänsla för dess hafda möda och i procession följt honom hem, åtskiljdes de, gående hvar och en hem till sitt.»

S. 188, r. 2 nedifrån. Tegnér hänsyftar här på ett föregående tillfälle i dec. 1814, då Kjellin riktat ett angrepp mot honom; se II: 320 och kommentaren därtill!

S. 189. Till Anmärkaren, i Bihanget till Lunds Weckoblad. Efter trycket i Bihang till Lunds Veckoblad n:r 3, 1819 (20 jan.). En Hs finnes bevarad.

För polemikens samband med Karl XII:s-festen och hela gången däraf redogör Tegnér i brefvet till C. P. Hagberg den 21 januari 1819. Att hans anonyme motståndare var den sedan ryktbare juristen C. J. Schlyter, nämner han där; Schlyter hade 1814 blifvit magister i Rostock, därpå anspelar Tegnér, s. 190. Med Schlyters schellingianska idéer hade Tegnér förut skämtat i dikten *Den Adertonde Maj 1814* (II: 168); se kommentaren därtill. — J. A. Engeströms första inlägg, anonymt och fullkomligt opolemiskt, var bihang till Lunds Veckoblad 1818, n:r 52, den 23 dec. Schlyters inlaga börjar med att frånkänna de lärde sens commun; de ha bokvett, men icke folkvett. I en not finner man följande, Geijer-fosforistiska uttalande, hvarpå Tegnér anspelar: »Man har, fåkunnigt nog, inbillat sig att en sådan brist på sens commun på visst sätt skulle ligga till grund för de sednaste hvälfningarne i vettenskapen. Förhållandet är just tvertom. Vettenskapen sträfvar att återgifva de lärde deras förlorade sens commun, ty den har nu lemnat abstractionens rymder, och denna förändring har på en gång varit en höjning och en sänkning af dess ståndpunkt. Detta torde för de fleste vara en hemlighet; men här är ej stället för vidare utveckling häraf.» Schlyter förfäktade den ståndpunkten, att festen borde ha firats den 30 november, eller möjligen den 11 december, medan den 12 december vore en orimligt vald tidpunkt. Till slut yttrande han, att han ingalunda velat »mästra de personers åtgärder», som firat konungens minne. »Det misstag de begått har varit ganska förlåtligt, och öfverskyles mer än tillräckligt genom den ädla känsla för det stora, det heliga, hvilken de ådagalagt. Hvilken aktning förtjena icke desse, äfven om de missräknat sig på några dagar, i jemförelse med dessa tomma hjernor, dessa andliga Aptera, hvilka ej kunna begripa att en Konung kan vara stor, och att hans minne kan förtjena att firas, derföre att hos honom uppenbarat sig något mer snille, än som beqvämligen kan rymmas uti en skalbagge. — Min afsigt har endast varit att, åtminstone för en gång, efter min ringa förmåga taga slöjan af denna förnäma tanklöshet, hvilken derföre att den inom fyra väggar, omgifven af personer af hvilka den tror sig ej kunna bedömas, med en viss framgång kan sladdra om saker, som hon icke förstår, inbillar sig att äfven allmänheten behöfver, och skall med tacksamhet emottaga hennes radoterier.» Slutorden röja tydligt en personlig motsättning mellan J. A. Engeström och C. J. Schlyter, som båda tillhörde biskopsfamiljens närmare umgänge; Tegnérs bref antyder ju också, att tvisten förts privat, innan den fördes offentligt. Engeströms svar, mycket sakligt hållet, inflöt i bihang till n:r 2, den 13 jan., och var undertecknadt med hela namnet. I slutet förklarade sig E. väl känna sin motståndare, men ha gällande anledningar att med skonsamhet gå till väga. »Det

vederläggningssätt han gagnat torde, genom vanan, för hans egna öron hafva förlorat allt det sårande, en belefvad menniska dervid känner.» Tegnér såg uppenbarligen i Schlyter en fosforist och sammanställde honom i sitt svar med dessa.

S. 194. **Inträdes-tal i Svenska Akademien d. 22 Junii 1819.** Efter trycket i *Tal vid särskilta tillfällen*, I, 1831. Detta öfverensstämmer i allt väsentligt med trycket i Svenska akademiens handlingar, nionde delen ifrån år 1796, 1822. En Hs är bevarad. Följande varianter anföras därur:

S. 194, r. 5 uppifrån. *intar någon en plats som denna* ändr. fr. *står någon inför en ny afdelning af sitt lif.*

S. 195, r. 2 uppifrån. Härefter följer ett utförligt parti, som sedan korsats, och som har följande lydelse:

Ändamålet af Ert samfund, M. H., och de värf som I här sköten behöfva lyckligtvis ej längre något bevis för sin vigt. Svårligen lär någon nu mera anse språket och Vitterheten såsom likgiltiga för Nationen. Man börjar allt mer och mer inse att språket dock är ett folks dyrbaraste egendom, att det är ett sammandrag af alla dess minnen och hela dess historiska lif, att det är det naturliga måttet för hela dess odling. Man börjar inse, att Vitterheten dock måste stå i sammanhang med allt det högsta och ädlaste hos menniskan, att den utgör en väsendtlig del af Mensklighetens stora uppfostringsverk, att den härigenom verkeligen är en Nationalangelägenhet, i ordets ädlaste bemärkelse. Men deremot vid frågan om rätta sättet för dess utbildning och bedömmande äro tänkesätten så mycket mera delade. Skall icke Vitterheten växa vild? Skall hon underkasta sig någon annan domstol än det allmänna omdömet? Visserligen icke; men genom hvem skall då detta allmänna omdöme uttala sig? Hvilka äro dess naturligaste organer om icke Nationens mest bildade män inom Vitterheten? Föreställa ej dessa det allmänna omdömet personifieradt och förädladt? Det gifves verkeligen i alla land en inre förening mellan dessa, de anse sig öfverallt med rätta för befogade Domare i den konst de sjelfva med framgång öfva. Hvarföre skulle då en

yttre förening dem emellan vara förkastlig hvilken under hvad form som helst samlade deras krafter till ett gemensamt mål. De i vårt land som mest ifra emot en dylik inrättning bilda de ej inom sig sjelfva en förening med samma syftemål som det de klandra hos andra, stifta de icke, om ej en Academie, likväl som det mera träffande heter, en schola? Det är i sanning en besynnerlig tanka att en vitter stiftelse, huru offentlig den ock må vara, någonsin skulle innefatta ett ingrepp i det allmänna omdömets frihet, eller vara ett påtvunget förmynderskap för allmänheten. Ty om det allmänna omdömet i vittra mål är riktigare och djupare än hennes eget, hvilka tvångsmedel äger då en dylik stiftelse för att binda det? Äro hennes domar orättvisa hvarigenom förmås man då att underkasta sig dem? Det må vara hennes eget fel om hon ej följer sin tids framskridande, om det allmänna omdömet verkeligen växer ifrån henne; men om detta inträffar, så är ju också med det samma hennes makt störtad. Ty i tankens verld gifves det ingen annan makt än den som är erkänd, det gifves intet annat tvång än öfvertygelsens. Felet ligger då ingalunda deruti att man uppdragit henne en domsrätt, utan deri att hon sjelf ej förstått att bibehålla den. Men skulle det åter hända (hvad som egenteligen alltid bör hända) att hennes egen bildning ej vore allmänhetens underlägsen, skulle det hända att hennes omdömen instämde icke med allas men med de bättres — och i Vitterheten finnes ingen Democratie, utan dess Stat är rent aristocratisk — skulle det slutligen hända att en dylik Stiftelse stode öppen för en hvar som på något sätt förtjent att deruti upptagas; — då är ropet emot dess domsrätt tills vidare att anse som ett nödrop af den utestängda fåfängan eller den småaktiga afunden.

Således, icke i sitt begrepp är en sådan Inrättning felaktig; och om hon äger något inflytande så är det icke mera orätt-

vist än det inflytande som hvarje enskilt författare oklandradt öfvar på sitt tidehvarf. Men visserligen beror hennes rätt att dömma på de lagar hon härvid följer. Hon är en lagskipande Makt men icke derföre en lagstiftande, och endast medelbarligen kan hon anses som bildande. Derföre bör hon i detta afseende ej verka inskränkande utan blott ledande, hon bör icke tillstoppa de uppvällande källorna, utan blott anvisa dem deras bräddar. Ingen annan regel skall hon erkänna än den högsta skönhetens, i inga tillfälliga former skall hon fastväxa, men hon skall pröfva dem alla. Ty konsten är formernas oändlighet och dess rikedom har ännu ingen uppmätt. Den unga kraften skall hon icke förkasta icke en gång i dess utsväfningar; ty all verklig kraft börjar med öfverdrift och slutar med att begränsa sig sjelf. Men väl skall hon pröfva huruvida kraftyttringen kommer af öfverflöd på helsa eller af en sjuklings feberyra. Hon skall i ordets högsta bemärkelse bedömma [*ändr. fr.* stå i spetsen för] sitt folks vitterhet; men derföre skall hon också akta på sitt folks lynne, och på de olika momenterna af dess utveckling. Ty Sången är icke cosmopolit utan medborgare, han är Nationens solvisare som betecknar hvad dess dag lider. Hvarje brytning i tänkesätten skall hon följa, och är den tydligen en brytning till det bättre, så skall hon anse den som sin seger. Men stiger åter det nya sorlet icke ur ett lefvande bröst, utan är det (som stundom sker) endast ett tomt Eko eller en öfversättning af ett Eko; då skall hon icke feghjertadt följa med strömmen, huru han ock må skumma och brusa. Ty det är egenteligen icke någon ström utan en regnbäck för dagen. Väl skall Diktens haf vara fritt i alla kosor och riktningar; men just för hafvets frihet jagar man Barbareskerna, under hvad flagg de ock må segla.

Dock — det är visserligen icke inför Er, M. H., som jag behöfver att upprepa grundsatserna för all vitter bildning.

Det är visserligen icke af mig som Gustaf III:s sköna stiftelse behöfver att försvaras. Hvad som bättre behöfver att försvaras vore utan tvifvel det val [*ändr.* fr. den eftergift i fordringar] som tillåter mig att i dag tala inför Eder.

S. 187, r. 3 uppifrån. Den mening, som här börjar, tillagd i marginalen i stället för sista meningen i det ofvan aftryckta stycket.

—, r. 3 nedifrån. *skall.* 1822 års tryck och Hs ha *skulle.*

S. 198, r. 6 nedifrån. Det stycke, som börjar *Det hör icke hit* och räcker till och med *Ty icke småningom, utan,* är tillagdt i marginalen som ersättning för följande strukna parti: *Jag känner i sanning föga något så skönt eller förvånande i våra häfder, som det ungdomsfriska, i alla riktningar utbredda sträfvandet hos Svenska folket både till medborgerlig och vitter förädling, hvilket utmärkte Gustaf III:s första regeringsår. Icke småningom, utan*

S. 199, r. 16 uppifrån. Efter *förunderligt* följer denna strukna passus:

Jag påminner mig ännu huru jag som barn ej hade någon varmare önskan än den att blott en enda gång få se den store Konungen; och bittrare ha väl aldrig några tårar flutit än mina då ett nedrigt lönnmord för alltid beröfvade mig hoppet härom. Denna känsla hos ett barn, uppfostradt i landsbygdens enfald, och som ej kunde ha några andra föreställningar än dem som dess närmaste ingåfvo, bevisar åtminstone huru helt och hållit han bemäktigat sig Nationens deltagande.

S. 199, r. 1 nedifrån. Det parti, som börjar med *han älskade* och slutar med *mångfärgadt och skiftande,* är tillagdt i marginalen; efter *synas* (s. 200, r. 1 uppifrån) finnes en struken mening: *Den föreföll honom tilläfventyrs som bilden i Spegeln: den är ej till, då ingen ser den.*

S. 200, r. 10 nedifrån. *rikare* ändr. fr. *ädlare*

—, r. 3 nedifrån. Ändr. fr. *folk, hvars räddare, hvars bildare, hvars ära han var!*

S. 201, r. 9 uppifrån. Efter *snillets* en struken sats: *der inga andra Makter herrskade än Sångmön och Glädjen och det visa Löjet.*

S. 202, r. 12 uppifrån. *efterverlden* ändr. fr. *mig*

—, r. 13 uppifrån. Det stycke, som börjar med *förekommer icke* och slutar med *här uttala,* är tillagdt i marginalen till ersättning för denna strukna rad: *vill uttala det, sålunda som jag har fattat det.*

S. 206, r. 7 nedifrån. Härefter ett struket parti:

Hvad som emedlertid förmildrar glansen af dessa praktmålningar, hvilka annars lätt skulle förblända äfven de

starkaste ögon, det är den hastighet hvarmed de följa på och aflösa hvarandra. De glänsa icke, utan de framblixtra, och det är icke ett stillastående sken utan en flod af ljus som rullar Dikten igenom. Hvad som bidrager till denna inre rörlighet är äfven den omständigheten att det sällan eller aldrig är den hvilande Naturen som framställes, utan den ständigt omvexlande, den med hvarje ögonblick förändrade. De yppersta Beskrifningarna i Dagens Stunder äro genetiska. Föremålen ställas icke utan de uppväxa för åskådarens ögon; han delar, att jag så må säga, nöjet af deras skapelse. Exempelvis nämner jag endast beskrifningen af stormarnas uppkomst och framfart i andra sången.

S. 210, r. 11 uppifrån. Härefter ett struket parti:

Att de understundom framträdande personerna tyckas förråda en odling som kunde synas oförenlig med landtlifvets enfald, bör ej bli något skäl mot denna åsigt af det hela. Ty den Idylliska enkelheten i seder är något helt annat än råheten. All mensklig odling har dock i grunden ingen annan afsigt än att återföra menniskan till Naturen. Lik en son, bildad på resor skall hon förädlad återvända i sin moders hydda. Icke den barbariska, utan den fullkomnade Menskligheten är egenteligen konstens föremål. Den enfald hon målar bör vara frihetens val, icke nödvändighetens brist. Hon bör vara den hvarmed den fullbildade menniskan slutar, icke den hvarmed Vilden begynner.

S. 211, r. 11 nedifrån. Efter *uppvisa* dessa strukna rader: *Skönare såg aldrig någon resande solen gå opp från toppen af Ætna, förunderligare, rikare såg han icke der Skapelsen som en uppstånden resa sig ur sin graf, ur mörkret. Det är som om hela Naturen låge för oss i ett haf af purpur.*

S. 212, r. 15 nedifrån. Efter *ljufhet* en struken sats: *Det är en Förgätmigej ibland de präktiga rosorna.*

S. 215, r. 5 uppifrån. Härefter en struken passus: *Man märker här alldeles ingen konst; men just derföre är det den högsta. Ty i konsten är hvarje bemödande som märkes äfven derigenom ett misslyckadt. Den*

högsta konst är den som förefaller oss liksom om det ej kunnat vara annorlunda, och står osynlig, liksom Gudomen, bakom sitt verk.

—, r. 16 nedifrån. Urspr.: *alltför mycket undervisande och sentimentalt utförda*

S. 218, r. 5 nedifrån. Efter *liflighet* följde ursprungligen: *snillets Engelska parker med umgängesmannens Fransyska Trädgårdar; och som exempel härpå kunde man anföra icke ett eller annat ställe, utan nästan hvarje vers ur Skördarna.*

S. 219, r. 5 nedifrån. Efter *formen* ett struket *Konungen sjelf för hans kröningsmantel.*

S. 220, r. 1 uppifrån. Efter *sjelf* en struken sats: *och Poësien födes aldrig bar utan som Minerva fullrustad och med blänkande vapen.*

—, r. 10 nedifrån. Den första meningen (*Det är . . . gjort den*) är tillagd i marginalen i ersättning för följande strukna parti:

Man har nemligen i sednare tider aldrig trott sig kunna säga nog ondt om Alexandrinen, hvilken en lång tid nästan enväldigt herrskade i vår vitterhet. Den skulle vara så ljudfattig, så entonig, så omusikalisk att nästan ingen poëtisk anda kunde trifvas i denna förkastade form. Emedlertid, ehuru ofta detta än blifvit sagdt och omsagdt, torde man ändå tillåta mig ett och annat tvifvelsmål. Det är i vårt sköna, böjliga, klangfulla språk lätt att finna en nästan oändlig mängd af versformer för ett mindre lyriskt stycke. De ligga redan dels färdiga, dels låta de äfven hvarje dag lätt finna sig nya. Men hvilket är då det rätta versslaget i vårt språk för en Dikt af den art och omfattning som Skördarna, eller i allmänhet för hvarje större Poëm, i synnerhet utom Scenen? Skulle det tilläfventyrs vara Hexametern? Men han är ännu en fremling i språket och jag föreställer mig att han af mera än ett skäl ännu länge torde komma att förblifva det. Åtminstone borde man för dess införande i språket mera sparsamt åberopa de gamlas efterdöme. Emellan de gamles och de nyares metrik, emellan Quantitets- och AccentuationsSystemet är en klyfta befästad som hittills ej låtit fylla sig, och en Svensk Hexameter har med en Grekisk föga mera likhet än våra Alexandriner med de gamlas Senarier. Eller skulle det vara de Italienska Ottaverna?

34—231751. *Tegnér, Saml. skrifter. 3.*

Men utom det att de i vårt rimfattiga språk äro nästan omöjliga att göra i ett längre Poëm, så ha de äfven det felet att alldeles icke likna sin förebild. Ty Tassos och Ariostos lätta och sväfvande Stancer äro, hvad blotta örat borde lära en hvar, grundade på ett helt annat och friare metriskt System än våra tungt hoprimmade, blott och bart Jambiska, efterlikningar deraf. Man borde dock icke så alldeles förkasta det gamla, innan man uppställt något nytt som kunde göra det umbärligt. Om det verkeligen behöfdes någon ursäkt för en versart hvari Creutz och Lidner diktat sina skönaste sånger, så kunde man således till en början anföra nödvändigheten och den hittills varande bristen på något bättre. Men behöfves då verkeligen en sådan ursäkt? Alexandrinen har visserligen icke den rika och omväxlande harmoni som Hexametern, icke heller den afrundade vekhet, den yppiga rörlighet som Italienska Stancen.

S. 221, r. 8 uppifrån. Efter *naturen* denna strukna mening: *Han är som den lugna, klippstängda Insjön, i hvars spegel himlen ser sig med all sin prakt.*

S. 222, r. 1 nedifrån. Härefter ett struket parti:

Detta och dylikt mera kunde utan tvifvel anföras. Men det vore dock åtminstone en oädel granskning som helst uppehölle sig vid solfläckarna i snillet och lefde, liksom Dykerierna, endast af skeppsbrott. Den rätta granskningen gläder sig åtminstone icke som öfver ett fynd om hon upptäcker att en smula jordstoft har fäst sig på Engelens vingar. I Skördarna letar hon icke beställsamt efter tisteln som gror på all jord, utan hon fröjdar sig öfver den rika, den gyllene säden; och åt deras store Sångare räcker hon med tillförsigt den lagerkrans hvilken ännu aldrig, utan något enda förbleknadt blad, suttit på en dödlig hjessa.

S. 224, r. 11 uppifrån. Det stycke, som börjar med *Sången öfver* och slutar med *på sitt ställe*, är tillagdt i marginalen i ersättning för följande strukna parti:

Helt annorlunda måste åtminstone mitt omdöme utfalla rörande Sången öfver Ödet. Ämnet är utan tvifvel bland de svåraste. Det är nemligen den gamla gåtan som menniskan bär med sig ifrån sin födelse, den eviga motsägelsen i dess lif emellan en blind Nödvändighet utifrån och den inre friheten i dess bröst som pockar på sjelfständighet. Både Vettenskap och Konst ha försökt att upplösa den; och det är bekant huru Grekerna i Tragedien trodde sig finna en dylik upplösning derigenom att Hjelten, i hvars person friheten föreställdes, i den olika striden emot en högre nödvändighet väl föll, men just i sitt fall segrade och på en gång räddade och förklarade friheten då han gjorde Nödvändigheten ett offer af sin sinnliga varelse. Men egenteligen antyder väl detta ingen ting annat än att försoningen mellan de begge kämpande Makterna ej ligger inom lifvets gränser, och att det slutligen blott är Döden som vet ordet till den stora gåtan. Mildare och mera tillfredsställande åtminstone för hjertat är den tydning som Christendomen lemnar härpå. Ty efter den är Ödets mörka anlet förklaradt till de milda dragen af en styrande Försyn, den gamla blinda Gudamakten är störtad och i dess ställe sitter den eviga Barmhertigheten på thronen, och leder, redan här i lifvet, de arma dödliga efter en plan der lyckan är nåd och olyckan endast pröfning. Denna åsigt är naturligtvis äfven Skaldens i ifrågavarande Poëm. Men jag skulle tala emot min öfvertygelse om jag sade att jag ansåge dess utförande för lyckligt, åtminstone i jemförelse med Skaldens öfriga Dikter. Grefve Oxenstjernas snille befolkade nemligen gerna och villigt himmel och jord omkring sig med milda, vänliga Englagestalter, men i Speculationens Tartarus nedsteg han ogerna, och när det skedde, gick det honom som det gick Orfeus på en dylik vandring; han hämtade ej Skönheten tillbaka ifrån Skuggornas land.

S. 226, r. 2 uppifrån. Efter *Ty* de strukna orden *hans sinnesstämning var till sin grund elegisk,*

S. 228, r. 6 uppifrån. Efter *väntat* de strukna orden: *och ingen ting är i sanning obehagligare än en obetydlighet insvept i långsträckta perioder eller tunga verser.*

S. 229, r. 14 uppifrån. Efter *snillrik* följande strukna passus:

Det gifves visserligen en prosaisk Quickhet hvilken som en blott abbreviatur af förståndet icke hör till Poësien; men äfven så visst gifves det en äkta poëtisk, hvilken är ett sammandrag af phantasien och förhåller sig till det skapande snillet som blixten till solen. Denna är det hvilken i de lägre Skaldearterna ofta med framgång företräder snillets ställe. Ty Snillet kan, liksom Fältherren, ej vara med öfverallt. Smärre drabbningar vinner det genom sina underbefälhafvare.

S. 232, r. 7 uppifrån. Härefter den strukna meningen: *Han är som Biet hvilket förlorar sin gadd så snart det stuckit.*

—, r. 14 uppifrån. Efter *blommor* den strukna meningen: *Det är ett Skådespel der Mumier dansa.*

—, r. 2 nedifrån. Efter *rik* den strukna meningen: *Skalden räknar inga andra dagar än kröningsdagar; det är kröningspengar som han strör omkring sig.*

S. 233, r. 14 uppifrån. Efter *seger* följande strukna passus: *I detta afseende har Lehnberg en gång för alla bortskämt Svenska öron, ty hans prosa är, ibland annat, äfven en fullstämmig Vokal Musik. Men man kan vara en stor Talare och ändå i detta som i andra afseenden stå långt under Lehnberg, som i Stilen åtminstone ännu söker sin like.*

S. 236, r. 3 nedifrån. *Äfven med . . . sig Grefve Oxenstjerna* tillagdt i marginalen i stället för följande strukna afdelning:

Huru vigtig en dylik öfversättning från ett dylikt Original måste vara både för Språket och för Vitterheten sjelf, behöfver ej här anmärkas. För Språket emedan det utbildas, emedan det icke hos sig upptar någon fremling utan att förut ha beskattat honom. För vitterheten emedan den öppnar en friare utsigt för det æsthetiska omdömet och botar på det enda möjliga sättet fördomen der den finnes, den fördom nemligen att Konsten, den vexelrika, den oändliga ej skulle kunna trifvas i andra former än de tillfälligt-

vis gifna och bekanta. Ty det är dock ett alldeles förvändt förfarande att vilja börja en reform i vitterheten med blotta theorier, äfven om de vore fullkomligen riktiga. Det är att lemna oss domsluten utan handlingarna hvarpå de skulle grunda sig. Ingen vitter reform som skall vara annat än en barnlek är till sitt väsende critisk, ännu mindre polemisk, utan rent productif; han förstör ej, utan han skapar, han vill ej smäda det gamla utan blott öfverträffa det, han låter det dö i ro om det är förgängligt, medan det nya och friskare uppblomstrar vid dess sida och bortskymmer det. Jag känner också ingen omhvälfning i den vittra verlden utförd annorlunda än practiskt. Att konstnären sjelf tänker öfver sin konst är både nyttigt och nödvändigt. Ty det är i sanning en alltför enfaldig föreställning att Konsten som är Skapelsens öga skulle sjelf vara blind och verka utan medvetande. Men här är theorien, om jag så får säga, endast snillets samvete. Jag högaktar Critiken äfven der han icke är förenad med den skapande förmågan; men jag väntar ej af honom hvad som ej ligger i hans Natur att kunna åtsadkomma. Till Poësien förhåller han sig som Astronomien till stjernorna; hon vore ej till utom dem, men väl de utom henne. En poëtisk verld uppkommer äfven så litet genom Critiken som våren med sina blommor uppkommer af en botanisk föreläsning. En ny vitterhet som börjar med blott Critik är som ett Tal hvilket börjar med noll; det har intet, endast Decimaler tillsammantagna mindre än enheten. En dylik Critik kan för ögonblicket väcka uppmärksamhet på flere sätt, till exempel genom sin skefhet, eller genom sin skamlöshet eller genom begge på en gång. Men egenteligen är häraf för vitterheten ingen ting hvarken att befara eller att hoppas. Icke att befara; ty en Critik som ej understödjes af annat än sina egna critiska påståenden är en krigsförklaring, men utan krigshär; och Trompetaren som utropar

henne måste väl tystna sedan han blåst sig trött, i synnerhet om ingen ville svara honom. Icke heller är någon ting att hoppas af en dylik Critik med sin trädspira; ty Aarons staf blomstrar icke mera. All konst är practisk; all reform i konsten måste derföre börja med utöfningen. Derföre är, i brist på Originaler, en god öfversättning vida viktigare för smakens bildning än hvilket Critiskt System som helst. Jag menar nemligen poëtiska öfversättningar, icke sjelfva det critiska systemet i öfversättning.

Det var af dessa orsaker en verkelig olycka för Svenska Litteraturen att Gr. Oxenstjerna icke hann att fullborda den öfversättning af Tasso, hvarmed han sysselsatte sig.

S. 237, r. 9 nedifrån. Efter *Skalder* följande strukna passus:

Den poëtiska bildning han i sin ungdom emottog var den som då i vårt fädernesland ansågs för den högsta, och den man för närvarande utan tvifvel äfven så förhastadt fördömmer. Det är sant, den utmäter Skaldens bana allt för trångt; den stiftar reglor som äro både tillfälliga och onödiga, den vill tvinga snillets blixt att alltjemnt löpa efter en åskledare. Men deremot har den också sina förmåner som äfven i Dikten ej äro att förkasta. Den ger klarhet åt begreppet, den ger prydlighet och behag åt uttrycket, den ger sansning åt sjelfva uppfinningen. Den utbildar med ett ord alla Poësiens negatifva dygder efter en regel som aldrig ostraffadt öfverträdes: den utestänger åtminstone råheten, den räddar åtminstone förståndet och håller Parnassen på ett vederbörligt afstånd ifrån Dårhuset. Små krafter må en sådan bildning förlama: de stora regelbinder hon allena. Hon blir för dem hvad all poetisk bildning bör vara, ledande Propädeutik, icke dödande System. Åtminstone verkade hon hos Gr. Oxenstjerna aldrig det slags ensidighet, som utan barmhertighet förkastar allt som afviker från de gängse

formerna. Hans själ var för rik, för varm för en dylik poëtisk förhärdelse.

S. 237, r. 4 nedifrån. Det stycke, som börjar *Om man* och slutar med *det enklare rätta* (midt på nästa sida), är tillagdt i marginalen i ersättning för följande strukna passus:

Hans känsla var i yttersta grad lättrörlig, tilläfventyrs likväl mera öm än stark, mera vidt omfattande än djupt inträngande. Hans Poësie var sentimental, men icke i ordets vanfräjdade bemärkelse. Det är hos honom aldrig denna omanliga klagan, detta sjukliga pjunk öfver diktade qual som skulle vara känslig, men för friskare och oförderfvade sinnen synes antingen nerfsvag eller tillgjord, och i begge fallen är lika förkastlig. Ty sjukligheten väcker i konstens verld endast vämjelse icke deltagande, och affectationen af känsla är dubbelt vidrig först emedan hon är kall, och sedan emedan hon hycklar med det heligaste hos menniskan. Deremot är den känslighet som Oxenstjernska Poesiën röjer ingen ting annat än ett ömt hjertas utgjutelse, den är uttrycket af en välvilja som gerna ville omfamna hvarje skapad varelse och trycka hela Naturen till sitt broderliga bröst. Man upptäcker deri aldrig något spår af affectation, och hans känslighet, äfven der den kunde synas veklig, är dock alltid sann. Äfven den längtan till Naturen och landsbygden hvilken går som en halfquäfd suck genom hans Dikter är ingenting annat än den naturliga känslan i hvarje ömt hjerta att samfundslifvet med sina mångfaldiga förhållanden i det hela dock måtte vara en förkonstling, en afvikelse från det enklare rätta.

S. 239, r. 1 uppifrån. Efter *öfverträffad* dessa strukna rader:

Det har redan förut blifvit anmärkt att denna prakt någon gång kunde tyckas urarta till prål; men deremot synes det mig en ogrundad beskyllning som man gjort honom, att hans

teckning skulle vara obestämd och vacklande; men väl äro färgerna i hans gestalter så skimrande att de vanligtvis dra uppmärksamheten från den yttre begränsningen till coloriten.

—, r. 10 uppifrån. Efter *korrektion* dessa strukna rader:

Ehuru han var född med det finaste öra för versens musikaliska skönhet, undföllo honom dock stundom metriska hårdheter, troligtvis en följd af den hastighet, hvarmed han, liksom de flesta genialiska menniskor, författade.

—, r. 10 nedifrån. Härefter följande strukna stycke:

Med allt detta öfvade likväl Gr. Oxenstjerna aldrig ett sådant inflytande på Svenska Vitterheten som till exempel Kellgren. Icke derföre att han var honom underlägsen i poëtiskt snille; men deras verkningssätt var helt olika. Kellgren verkade nemligen förnämligast genom sin lyriska gåfva. Hans smådikter flögo som fjärilar af förunderlig skönhet omkring hela Nationen, som lätteligen med en enda blick kunde öfverse de lätta gestalterna och liksom räkna hvarje prick på deras vingar. Deremot diktade Gr. Oxenstjerna vanligtvis mera i stort. Det var icke en eller annan stjerna, utan en hel poëtisk stjernhimmel som han framställde. Men just härigenom fordra också hans yppersta Dikter för att fattas i sin helhet en mera spänd uppmärksamhet, en mera öfvad blick än man hos mängden af läsare kan förutsätta. Dessutom verkade Kellgren äfven så mycket genom sin granskning som genom sin sång och förenade länge i sin person den lagstiftande med den utöfvande makten. Man kan tänka olika öfver grunderna för hans Critik; men dess inflytande både på Nationen och på författarens egen ryktbarhet kan man ingalunda neka. Grefve Oxenstjerna åter uttalade sällan offenteligen ett æsthetiskt omdöme. Han nöjde sig med att af sitt hjertas fullhet utöfva konsten och

lemnade granskningen och dess tvister åt andra. Men härigenom saknade han också den polemiska ryktbarhet som ofta upphöjer den poëtiska och gör, som Grekerna, Guden med lyran äfvenväl till Guden med Oraklet.

S. 240, r. 3 nedifrån. *brännspegeln: den* ändr. fr. *glödgadt glas: det*
S. 242, r. 2 nedifrån. *Midsommarn* ändr. fr. *Våren*
S. 243, r. 2 uppifrån. 1822 års tryck och Hs ha: *som en varm sommarnatt i Norden.*

Talet hölls den 22 juli 1819; att det färdigskrifvits redan under våren synes framgå af en variant till s. 242, hvarom se ofvan. Tegnér yttrar sig om talet redan i bref till A. C. af Kullberg den 19 nov. 1818, till N. von Rosenstein nov. 1818, till C. P. Hagberg 6 dec. 1818; i det sista brefvet anhöll han om biografiska upplysningar, likaså i ett bref till grefve Jacob De la Gardie af den 16 dec. 1818 och i ett till J. Adlerbeth af den 21 jan. 1819. J. De la Gardie skickade honom den 4 jan. 1819 från Stockholm dels en biografi, uppsatt af Oxenstjernas efterlämnade familj och afsedd att införas i Vetenskapsakademiens handlingar, dels skaldens ofullbordade manuskript till Tasso-öfversättningen, som grefven fått låna af Oxenstjernas son Gustaf Göran Gabriel; denna handskrift omnämnes af Tegnér i talet (s. 237). Dessutom innehöll De la Gardies bref några personliga intryck af den bortgångne. Ytterligare några anteckningar skickade De la Gardie i ett bref af den 9 april 1819. J. Adlerbeth lämnade några upplysningar om O. i ett bref af den 29 jan. 1819 (*Ur E. Tegnérs papper*), samt skickade den 12 febr. samma biografi, som Tegnér redan mottagit från De la Gardie; se härom Tegnérs svar till Adlerbeth den 17 febr. 1819. C. P. Hagberg hade redan i ett bref af den 18 dec. 1818 lämnat jämförelsevis fylliga biografiska upplysningar. J. O. Wallin gaf några drag, som Tegnér tillgodogjorde sig, i ett bref af den 8 jan. 1819. A. Wiborg återgaf några intryck i ett bref af den 23 febr. 1819 (*Ur E. Tegnérs papper*). Slutligen tillskref Tegnér den 25 mars 1819 Rosenstein, som förut anmodats medverka genom De la Gardie och J. Adlerbeth. Rosenstein skickade den 13 april en utförlig promemoria, som icke synes ha blifvit bevarad; den synes ha varit förtroligt hållen och äfven innehållit uppgifter och omdömen, som blott med diskretion kunde brukas. Äfven en rent estetisk värdering ingick däri. En pikant detalj är, att Rosenstein i samråd med Adlerbeth vändt sig »till Kongl. Secreter Hammarskjöld att få de underrättelser som medfölja om Chronologiska ordningen af Grefve Oxenstjernas skrifter, och [jag] har tillagt det lilla jag känner och kan minnas».

Den omarbetning, som talet har undergått — hvarom se variantförteckningen här ofvan — har sannolikt till större delen ägt rum efter uppläsningen. (Jfr Mortensen, *Clas Livijn*, s. 222!) Särskildt gäller detta utmönstrandet af en del bilder; till stor del har Tegnér därvid följt de anvisningar, som Hans Järta gaf honom, då han den 5 aug. 1819 återsände det till låns bekomna manuskriptet (se *Ur E.*

Tegnérs papper). Järtas streckningar och frågetecken stå ännu kvar i Hs; Tegnér har genomgående tagit stor hänsyn till dem och bl. a. på några ställen borttagit ordet *gestalt* (icke särskildt anmärkt i den textkritiska afdelningen ofvan). Att Martina von Schwerin icke gillade alla ändringarna framgår af hennes bref den 11 dec. 1821 (se WRANGEL, *Martina von Schwerin*, s. 115).

Om talet se för öfrigt LJUNGGREN, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 244—247, och *Svenska akademiens historia*, I: 344—345.

S. 195. *Landshöfdingen von Rosenstein*. Nils von Rosenstein (1752—1824), akademiens förste sekreterare, var en af de 13 ledamöterna, hvilka Gustaf III vid stiftandet själf nämnt. Leopold, som jämte R. var den ende 1819 kvarlefvande af den första uppsättningen, hörde till de 5 ledamöter, som valts af 13 ursprungliga.

S. 198. *Chifferns öfvermakter*. Se J. G. Oxenstjernas Arbeten, II: 237 (*Skaldebref till Creutz*).

S. 201. *förlusten af en älskad Maka*. Grefvinnan Oxenstjerna, född Wachslager, afled 1809.

S. 206. *Episoden om Stenbocks död*. I *Dagens stunder*, 4:e sången (*Arbeten*, I: 107). Öfver grefve A. N. Stenbock, död 1782, har Oxenstjerna äfven hållit ett minnestal (*Arbeten*, III: 167).

S. 213. *Scheffers graf, Creutz*. I *Skördarne*, 4:de sången (*Arbeten*, II: 96—98).

S. 215. *Ofion, Eurynome*. *Skördarne*, 5:te sången (*Arbeten*, II: 110—111).

S. 216. *efter Virgilii uttryck*. Georgica, III, vers 289—290.

S. 242. *Aldrig förgäter jag den dag ...* Tegnér vistades våren 1803 som informator i öfverdirektör Strübings hus.

S. 244. Recension af L. Hammarskölds »Första Grunderna af Grekiska Språkläran». Efter trycket i StockholmsPosten 1819, n:r 283, den 6 dec. Som titel lästes där: »*Litteratur*. Stockholm, Hedmanska Tryckeriet, 1818. *Första Grunderna af Grekiska Språkläran för Begynnare. Af L. Hammarsköld*. VI, 154 sidd. i 8. (h. 32 sk. Banco).» — Två Hs finnas bevarade, den ena en renskrift.

Tegnér skickade denna recension till A. Wiborg och samtidigt till C. P. Hagberg i ett bref af den 25 nov. 1819. I ett föregående bref (den 4 nov.) hade han frågat, om det var sant, att Hammarsköld skulle bli lektor i grekiska i Stockholm. Jfr Wiborgs bref till Tegnér af den 21 dec. 1819 (*Ur E. Tegnérs papper*). — Hammarskölds språklära hade i handskrift uppvisats för Kongl. Uppfostrings-kommittén, som enligt sitt protokoll af den 6 mars 1817 funnit »planen till detta arbete i allmänhet redig och för ändamålet väl beräknad»; ett protokollsutdrag, undertecknadt af kommitténs sekreterare, J. Adlerbeth, var aftryckt som ett slags förord till boken.

S. 251. Svar på Hr L. Hammarskölds Historisk-critiska förklaring. Efter trycket i StockholmsPosten 1820, n:r 86, 92, 96, 97, 100, 103 (15 april—5 maj). En Hs finnes bevarad, med talrika varianter; vissa partier finnas i dubbla redaktioner. Här anföras blott ett par varianter ur de icke-filologiska partierna.

S. 252, r. 6 uppifrån. Efter *hämnas* följande strukna rader: *Men det föreföll honom icke blott löjligt, utan äfven oförskämdt att se Hr H. uppträda som lärare i ett språk hvaraf han bevisligen ej känner de första och enklaste grunderna. Huruvida detta yttrande är för hårdt, hoppas Rec. att genom närvarande uppsats en gång för alla bringa till tydlighet. Han tror sig härtill föga behöfva några andra bevis än dem han hämtar från de redan anmärkta ställen i boken och från det sätt hvarpå Hr H. försvarar dem.*

S. 286, r. 4 uppifrån. Härefter några delvis strukna rader: *Hans lifsluft är munvädret för dagen; pulsen i hans lif är en Copieringsmachin, blodet i hans ådror är trycksvärta.*

Hammarskölds svar på Tegnérs recension af den grekiska språkläran stod infördt i Svensk Litteraturtidning 1820, bihang n:r 3 (februari) under titeln *Historisk-kritisk Förklaring.* Begynnelsen, hvarpå Tegnér hänsyftar, lydde: »En viss Person, troligtvis med Byxor, har, antingen af vanföre eller okynne, kommit att sticka hufvudet i en Bikupa, och derföre af de ädla Insecterne fått hela sin physionomi sönderstucken. Dylika sårnader svida, som man vet, obeskrifligt, och ingen må således undra på, att mannen icke kunde sofva. Förbryllad af sveda och sömnlöshet, rusade han upp, och för att hafva något att släcka harmen på, hoppinade han några dödfödda infällen öfver den lilla Grekiska Språklära för Begynnare, den jag förledet år utgifvit, och dessa sammanfattade, skaffade han, under rubriken *Litteratur*, en plats i Stockholms-Posten.» — Tegnérs nya inlägg skickades till Wiborg i slutet af mars; se Tegnérs bref till A. C. af Kullberg den 26 mars 1820, till C. P. Hagberg den 20 april 1820, till J. F. Lundblad april 1820, till N. von Rosenstein den 14 maj 1820, till Lars von Engeström den 25 juni 1820. Jfr äfven bref till Tegnér af A. Wiborg den 11 april och 5 maj 1820, af P. A. Wallmark den 7 juli 1820, af Franzén juli 1820, af L. v. Engeström den 15 juli 1820, af H. Järta den 10 aug. 1820, alla tryckta i *Ur E. Tegnérs papper.* — De nummer af StockholmsPosten, som innehöllo Tegnérs svar, trycktes i en särskildt stor upplaga, enligt hvad Wiborg meddelar Tegnér i ett bref af den 12 maj 1820. I samma bref heter det: »At denna Recension gjort det största upseende, får jag nu efterhand erfara. Allestädes mötes jag af spörsmål öfver den. Mängden och yngre personer blott glädja sig deråt; stadigare folk förundrar sig smått, huru man kan få trycka så skarpa saker utan ledsamheter: alla förvånas öfver den rikedom af snille och öfverflödande kunskaper som deri röjes på hvarje rad. Tit. confrater i Upsala [= J. O. Höijer, professor i grekiska] skref mig til: 'Hur mår Hr H—d? Jag värderar uprigtigt den skickliga manövern, den admirabla kölden och det mordiska persifflaget, som blifvit användt. Lägg härtil, at detta hvilar på grundliga kunskaper.' Wiborg tror sig icke befara en stämning från H:s sida, då denne därigenom skulle förlora tillfället att besvara angreppet med ovett. »H—d skall hafva blifvit alldeles desperat, och hans anhängare måste nu til och med säga: han är en slarf.» I ett bref af den 25 juli 1820 meddelar Wiborg: »Nej, H—d svarar icke. Obmutuit. Sjelfve hans anhängare anse honom krossad. Någon af mina vänner från Upsala har berättat mig, at då Tit. svar der lästes in pleno af dessa på LäsSäll-

skapet, hördes alltemellanåt ett häpnadens: det var f—n! De anse honom böra vara mortifierad. Kanske ger han sig ock mera tilfreds, sedan hans hämnare framträdt i Markalls sömnlösa nätter.» Med Wiborgs skildring bör jämföras Atterboms bref till Geijer april 1820 (A. Ahnfelt, *Nektar och gift*, s. 115), där det heter: »Hammarsköld fortlefver i sin huslighet och skriftställeri på sitt vanliga vis, är munter och fröjdar sig i synnerhet när någon, såsom nu Tegnér i Stockholmsposten, utdrager mot honom i härnad.» — Något svar till Tegnér offentliggjorde Hammarsköld icke. — Se f. ö. Ljunggren, *Svenska vitterhetens häfder*, V: 310—313.

S. 251. *i hugen eller i gemötet.* *Hug* hörde till de äldre svenska ord som fosforisterna gärna brukade; *gemöt* förekommer i Hammarskölds ballad *Ljungby horn* (Poetisk kalender för 1812, s. 58).

S. 254. *den Grekiska, som brukas på Fyen, der Bloch var Conrector.* Tegnér yttrar sig, som om Bloch vore död. Så var dock icke fallet. S. N. J. Block (1772—1862) blef 1800 konrektor, 1806 rektor i Nykjøbing på Falster (icke Fyen!), men var sedan 1815 rektor i Roeskilde med professors titel. Hans grekiska grammatikor hade utkommit i flera upplagor.

S. 263. *Henrik Stephanus, eller som Benjamin Franklin.* Den berömde boktryckaren Estienne (Stephanus) på 1500-talet i Paris, själf lärd, utgifvare af de grekiska klassikerna; Franklin var ursprungligen boktryckare.

S. 267. *Prof. Rask.* Den danske språkmannen hade uppehållit sig i Stockholm bl. a. 1816—1818.

S. 271. *Prins Gustaf.* Hammarskölds tragedi, utgifven 1812.

— *Critiska brefven.* Hammarskölds 1810 utgifna »Kritiska bref rörande Herr Cantzlirådet C. G. af Leopolds Samlade skrifter».

S. 274. *Strepsiades hos Aristophanes.* I *Molnen.*

S. 277. *Poetiska studier.* Hammarskölds 1813 utgifna diktsamling.

S. 279. *Lorenzofloden.* Sankt Lawrence-floden, den vattenrikaste af Nord-Amerikas floder; Hammarsköld hade förändrat sitt förnamn Lars till Lorenzo.

S. 281. *er Stjernhjelm.* Hammarsköld utgaf 1818 en upplaga af Stjernhjelms vittra skrifter; såsom inledning till *Herkules* hade han där meddelat en öfversättning ur Xenofons *Memorabilia*, innehållande den af Stjernhjelm brukade fabeln.

S. 284. *Cicero.* I *De officiis* I: 1.

— *Artemidori Drömlära.* Artemidorus, en grekisk författare från andra århundradet efter Kristus, skref ett verk *Oneirokritika*, där han behandlade drömtydningskonsten.

— *konstläran.* Hammarskölds skrift »Utkast till de bildande konsternas historia», 1817, blef strängt kritiserad i StockholmsPosten 1817, n:r 298 och följ., af en anonym förf., sannolikt G. A. Silfverstolpe. Se Werner, *Några anteckningar om slägten Silfverstolpe*, s. 360.

S. 285. *Schiller och Leopold.* Hammarsköld hade, utom de nämnda kritiska brefven öfver Leopold, utgifvit »Försök till en kritik öfver Friedrich Schiller», 1808.

S. 286. *Melusina och Pelle Båtsman.* Dessa sagor ingingo i det af Hammarsköld och J. Imnelius 1819 utgifna verket *Svenska folksagor.*

S. 287. Plato och poesien. Efter Hs; titeln tillagd. Om varianter, se Tegnérs *Filosofiska och estetiska skrifter*, utg. af ALBERT NILSSON och BERT MÖLLER, s. 469—470. De grekiska citat, hvarpå Tegnér stöder sig, och som i Hs förekomma i marginalen, äro här utelämnade; de meddelas hos NILSSON och MÖLLER.

Tegnér utgaf som promotor den 22 juni 1820 magisterprogrammet *De Platone artem poeticam improbante.* Det svenska konceptet härtill är ofvanstående uppsats. — Se NILSSONS och MÖLLERS ofvannämnda arbete, samt NILSSONS inledning, s. 70 ff.

KOMMENTAR TILL BREFVEN

Nitton af de ofvan återgifna åttioåtta brefven hafva icke förut tryckts i någon upplaga af Tegnérs skrifter, nämligen n:r 5, 11, 12, 14, 30, 41, 46, 47, 50, 51, 60, 63, 65, 76, 78, 79, 82, 86, 87. Några af dem ha publicerats i andra arbeten, såsom här nedan anmärkes. I flera af de öfriga brefven äro förut utelämnade, längre eller kortare stycken nu för första gången återgifna.

I öfrigt hänvisas till företalet till brefkommentaren i föregående band. Här må blott ytterligare påpekas det vanskliga i att fullt fotografiskt eller diplomatiskt återge Tegnérs stafning. Denna varierar något icke minst under dessa år. Särskildt gäller detta användningen af stora bokstäfver i vissa substantiv, adjektiv och pronomina. I allmänhet synes detta bruk af stora bokstäfver redan vid denna tid något aftaga. I samma bref kan emellertid Tegnér skrifva t. ex. *du* än med stor, än med liten bokstaf (detta är i texten normaliseradt i afseende på nämnda tilltalsord, ehuru Tegnér ännu under dessa år vanligen skrifver det med stor bokstaf). Ofta är det svårt att afgöra, om tecknet skall betyda stor eller liten bokstaf: detta gäller icke blott *d*, utan också *c*, *k*, *o*, *p*, *s*, *t*, *v*. — I slutet af orden är det icke heller alltid lätt att se om bokstafven skall vara *a* eller *e*.

Äfven vissa former variera: både *Sverige* och *Sverge* förekomma, likaså *hjertelig* och *hjertlig*, *redelig* och *redlig*,

inan och *innan* etc. Konsonantfördubblingen angifver Tegnér mången gång med ett streck öfver bokstafven (särskilt *m*). Ej sällan synes detta fördubblingstecken vara uteglömdt, och så torde man kunna förklara att t. ex. *dömma* än skrifves med ett, än med två *m;* likaså *comitté, gramatik* etc.

Hvad slutligen kommateringen beträffar, så brister — naturligt nog — konsekvensen ofta i brefven. Flerstädes äro ju kommata uteglömda. Vid relativsatser använder Tegnér dem föga, däremot ofta kring adverbial. Ej sällan förekommer i längre satser ett komma mellan subjekt och predikat på sätt som man numera undviker. I allmänhet är Tegnérs kommatering icke pedantisk, utan fritt logisk, följande klarhetens (och andhämtningens) fordringar.

Lund i maj 1920.

E. Wrangel.

---

1. Originalet till detta bref förvaras i Kgl. Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademiens arkiv (Statens Historiska Museum).

E. G. Geijer hade s. å. den 12. 2. utnämnts till professor i historia.

Rörande Munktorps pastorat se *denna uppl.* bd. II, s. 471 och s. 541.

Medicine professor J. H. Engelhart hade nyss erhållit det af Tegnér sökta Fellingsbro pastorat.

Adjunkten J. Sönnerberg blef hans efterträdare i Lund.

Generallöjtnanten grefve Hampus Mörner var förste adjutant hos konungen. Om värdet af hans rekommendation hade J. Adlerbeth förut skrifvit till Tegnér. Den 21. 2. kunde A. meddela denne, att Mörner nyligen ›talt rätt mycket till din fördel›. Så skulle M. Brahe möjligen också göra för att likaledes inverka på konungens beslut.

»Tornérhielm» var troligen Ad. Fr. T., öfverstelöjtnant, nu bosatt i Stora Herrestad, sedan i Landskrona, g. m. en brorsdotter till exc. Engeström.

De dikter, som Tegnér nu skickade, voro jämte Klosterruinerna (se nedan) Vafthrudnismal, Skaldens hem (efter Oehlenschläger), De tre Bröderne, Polar-resan, Stjernsången, Ättehögen samt Floden. De infördes i 7. häftet af Iduna, som utkom s. å., jämte Skål för Prins Oscar den 4 Juli 1817. som först skickades senare (se nedan n. 5).

Om Vafthrudnismal se kommentaren ofvan s. 490. S. Thorlacius hade i samlingen Antiquitatum borealium observationes miscellaneæ (1778—1801) gifvit översättningar af nordiska fornkväden. B. Chr. Sandvigs mera användbara öfversättning af den poetiska Eddan hade utkommit 1783—1785. Baggesens tolkning har varit den närmaste förebilden för Tegnér.

A. A. Afzelius hade i Iduna h. 3 och 4 lämnat öfversättningar af Voluspa och Solarljod.

Klosterruinerna infördes först i h. 8 af Iduna (liksom Skaldebref 1815, hvarom strax nedan).

J. Adlerbeth hade i sitt bref af d. 21. 2. berättat, att Tegnérs löfte, att till Iduna lämna en öfversättning af Vafthrudnismal och några originalstycken, i Götiska Förbundet mottagits »med höga bifallsrop», tilläggande: »Jag väntar att Du så fort ske kan uppsänder dessa stycken, emedan jag vill med all möjlig skyndsamhet börja tryckningen. Bland Originalstyckena hoppas jag att Du skickar oss Klosterruinerne

hvilket stycke jag med förtjusning nyligen ägt tillfälle att läsa. Jag påminner mig att Du under ditt senaste vistande här meddelat mig din afsigt att i ett Skaldebref uppmana min Far att öfversätta på metrisk vers Ovidii Metamorphoser. Jag bör säga dig att tiden till detta brefs öfversändande nu är inne, emedan min Far nyl. slutat tryckningen af sin öfversättning från Horatii Oden på samma meter som Originalerne. Understödd af din Sångkraft, misströstar jag ej att förmå honom att blifva äfven Ovidii öfversättare.»

2. Munktorps pastorat tilldelades J. E. Forsström, som varit pastor på St. Barthélemy och nu uppbar expektanslön ur Barthélemyfonden.

»Bullan mot Atterbom» var en artikel i Allmänna Journalen (1816, n:r 280) med titel »Försök att bestämma egenskapen af de religionsbegrepp, som innehållas i vissa nyare skrifter». Att den icke var af Sam. Ödmann framgår af ett dennes bref till Wallmark af d. 6. 11. 1816, tr. i Samlaren 1884. I Svensk Litteratur-Tidning införde Atterbom ett längre svar (1816, n:r 119 ff.) [E. T.]

Wallin yttrar i företalet till psalmboksförslaget af 1816: »Jag har sökt något bättre än vinning och skaldeära, och bekänner mig till ingen sect. Lika högt som jag ogillar den nyss förflutna tidens otro, lättsinne och egoistiska löslighet, och fröjdar mig åt en väl ännu mellan ljus och skugga vacklande, men med Guds ljus åter uppgryende tid af religion och kraft och Nordisk forn-anda; lika oförtäckt missbilligar jag alla ungdomliga utfall mot äldre snillen och förtjenster . . . Då allt godt är af Gud, kan jag ej tro, att det nödvändigt behöfver formen af kif och split för sin uppenbarelse. Det går, genom eld och vatten, sin lugna, härliga gång, när det andra bortdunstar och sjunker.» Jfr G. Ljunggren, *Sv. vitterhetens häfder*, IV, s. 157 ff.

Konsistorienotarien J. J. Palm, nyligen gift med Eufrosyne (Sina) Hising, var svåger till Hagberg. Dennes lilla dotter Sina, född i Lund 1813 (slutligen biskopinna Anjou), hade tydligen på skämt utsetts till brud åt någon af Tegnérs söner.

Jfr Hagbergs svar, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 83.

3. Originalet som n:r 1.

J. Adlerbeth hade skickat Tegnér sin far G. G. Adlerbeths öfversättning af Horatius' oden, tr. 1817.

R. Chr. Rask, bekant dansk språk- och fornforskare, som med R. Nyerup besökt Sverige 1812 och sedan vistats på Island i två år, uppehöll sig nu åter i Stockholm. Han kom också att granska Tegnérs tolkning af Vafthrudnismal, se ofvan s. 490.

J. G. Liljegren hade studerat i Lund och nyss (1816) blifvit e. o. adjunkt där i fäderneslandets antikviteter; fick nu anställning i Stockholm, slutligen riksantikvarie.

Jonas Erasmus Palm, Tegnérs synnerlige vän från »Herberget», hade till medsökande till Burlöf haft v. pastor C. M. Julius († 18. 4. 1817). Palm utnämndes i slutet af året till kyrkoherde därstädes.

R[osenstein] var mycket intresserad för att Tegnér skulle få Munktorps pastorat (se ofvan n:r 1).

4. Åtskilliga »dokument» af ekonomisk art cirkulerade alltjämt mellan vännerna från »Herberget».

J. A. Engeström, nu förlofvad i det Faxeska huset, var sannolikt på besök hos släktingar i Blekinge.

Vid promotionen 1817 kreerades för första gången i Lund jubelmagistrar. — J. Faxe, biskopens son, afsade sig hedersrum. Primus blef J. Ekstrand, ultimus C. J. D:son Hill, båda matematiker, liksom promotor prof. J. E. Kjellin.

D. 5. 6. hade Hagberg skrifvit till Tegnér om sitt d. 23. 4. hållna Tal för Bibelsällskapet — hvilket sedermera också förorsakade tidningspolemik (se G. Ljunggren, *Sv. vitterhetens häfder*, IV, s. 161 ff.) — att det »kommer att skaffa mig mycket förtret. Wallmark är i harnesk mot mig och använder all möda att göra mig misstänkt som hierarch[?]. Även söker han att, mot mig, uppvigla vissa af Svenska Academiens Ledamöter. Af den nya skolan väntar jag mig inte heller något godt, jag har icke heller skonat den. I någon uppenbar fejd inlåter jag mig icke — jag har nu rent ut sagt min mening, och därmed punct.»

Hedemora pastorat, som Tegnér ett ögonblick tänkte söka, bortgafs till Abraham Netzel.

»Palms affär», se ofvan under n:r 3.

Wiborg = magister A. Wiborg, utgifvare af Stockholmsposten.

5. Originalet som n:r 1.

Om lektorn i Karlstad U. J. Åberg, gift med Elof Tegnérs änka, Jeanna Bagge, se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* samt *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder.*

»De begärda rimmen», d. v. s. dikten till Prins Oscar, ofvan s. 27.

Lektorn i Linköping M. Wallenberg var en vän till Tegnér från ungdomsåren, gift från Lund (Barfoth), snart biskop i Linköping efter C. von Rosenstein.

6. Originalet som n:r 1.

Detta bref utgör svar på Adlerbeths, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 84.

Om Rasks anmärkningar rörande Tegnérs öfversättning af Vafthrudnismal, se ofvan n:r 3.

Den poetiska Eddan utgafs 1818 i öfversättning af A. A. Afzelius.

Magnus Bruzelius, nu e. o. adjunkt i kemi, mest bekant som arkeolog och historisk författare, var intim vän med Agardh och Tegnér samt medlem af Götiska förbundet (Svipdager). Kyrkoherde i Löderup 1819.

Om öfversättningen af Ovidius' Metamorfoser se ofvan under n:r 1.

7. Hagberg hade skickat Tegnér sitt ofvan under n:r 4 omnämnda tal vid Bibelsällskapets årshögtid.

I bref af d. 22. 8. hade Hagberg framkastat tanken att Tegnér skulle följande år hålla högtidstalet i Bibelsällskapet, en uppmaning hvari Wallin lifligt instämde. Detta skulle, trodde vännerna, kunna befordra Tegnérs planer på Hedemora (se ofvan under n:r 4).

Om Munktorp, som Forsström fick, se föreg. sid. under n:r 2.

8. Diskontbanken i Malmö hade plötsligt inställt sina betalningar, sedan bankorevisionen, i hvilken Agardh satt (se s. 315), ingripit.

9. Om jubelfestens firande i Lund se redogörelsen i Lunds Veckoblad 1817, n:r 45 samt en uppsats af E. Wrangel i Sydsvenska Dagbladet 1917, n:r 295: *Reformationsminnet* 1817.

Lars Magnus Darin var nu andre stadskomminister i Lund (1819 kyrkoherde i Bara, † 6. 11. 1820), en vän till Hagberg och Tegnér.

Elias Lidfors, berömd latinare, nu adjunkt vid universitetet (se vidare nedan n:r 12).

Domprost var nu Chr. Wåhlin.

J. E. Kjellin var nu universitetets rektor.

De »rim» Tegnér medsände utgjordes af hans Lutherdikt, ofvan s. 37.

Borgmästaren och kommerserådet C. M. Nordlindh var mycket komprometterad i »Diskontens» fall (se föreg. och efterföljande bref).

Håkan Danielsson, en gemensam vän till Hagberg och Tegnér från Herberget, var adjunkt i kemi, men sökte nu bli präst, se s. 323; 1821 kyrkoherde i Östersslöf.

10. Professor C. F. Liljewalch var läkare i den Tegnérska familjen. E. o. med. adjunkten J. Rabbén (från Finland) ansågs vara en god praktikus; var brunnsintendent vid Ramlösa 1815—1818, blef ord. adjunkt 1818 och fick 1823 professors titel (se vidare n:r 14).

Om adjunkten prof. J. Norrman se ofvan s. 493.

Mag. Abrah. Zach. Pettersson var biträdande lärare vid det teologiska seminariet, sedan (1819) prefekt därför, slutligen pastor primarius i Stockholm; stod den Faxeska familjen nära.

Om M. A. Schmitt, biskopens prebendekomminister i Lomma, se ofvan s. 493.

»Såsom prof på löningsförhållandena vid Lunds universitet torde dessa notiser om dess lönlösa lärare ej sakna sitt allmänna intresse. — Agardh, som under sina yngre år vistats i exc. Engeströms hus, fortfor att stå i närmare personliga förbindelser med honom än någon annan samtida i Lund. — För befrämjandet af 'prästmedicinen', ett mera välment än praktiskt försök att betrygga hälsovården på landsbygden, hade vid rikets båda universitet blifvit anslagna åtskilliga stipendier. Svårigheten att utöfva nödig uppsikt öfver sättet för dessas användande äfvensom det allmänna åtlöje, för hvilket prästmedicinen från början var föremål — bekant är indelningen af medicinen 'läkaremedicin, prästmedicin och boskapsmedicin' — gjorde att hela inrättningen inom kort föll i misskredit.» [E. T.]

11. »Det omskrifna Talet» var det Tegnér nyss förut hållit vid reformationsfestens firande i Lund, ännu blott befintligt i manuskript.

12. A. O. Lindfors hade 1816 blifvit utnämnd till professor i historia, Bolmeer till adjunkt i samma ämne. Den förre önskade emellertid öfvergå till latinet, hvari professuren snart borde bli ledig efter den

gamle J. Lundblad. Den framstående latinaren Elias Lidfors blef dock (1820) Lundblads efterträdare, och först vid hans död 1830 öfvergick Lindfors till latinet.

Lundblads äldste son J. Fr. L. (f. 1791) var en tid tjänsteman i Stockholm, slutligen protonotarie i kanslistyrelsens expedition och stod exc. Engeström nära; 1818 blef han postagent och konsul i Stralsund, med förste expeditionssekreterares titel 1820, följande år adlad (af Lundblad). År 1819 gifte han sig med Carolina von Norrman (se ofvan s. 357).

13. Originalet som n:r 1.

Från flera håll fick Tegnér uppmaning att låta trycka sitt reformationstal. Jfr bl. a. Wallins bref, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 91 f.

Geijers »Betraktelser i afseende på de Nordiska Mythernes användande i skön konst» trycktes nu i Idunas 7. häfte. De föranledde, som bekant, Lings utträde ur Götiska förbundet.

Sv. Akademien utdelade 1817 stora priset i vältalighet åt lektor L. M. Enberg för ett äreminne öfver M. Stenbock; det mindre priset i poesi tillföll kaptenen A. Lindeberg för tragedien Drottning Blanca och det Zibetska priset lagman C. J. von Becker för Sång till Gustaf III:s ära.

14. Rabbén (se ofvan n:r 10) sökte nu den efter Engelhart lediga professuren i praktisk medicin. (Därom se ofvan s. 547 samt här följ. anm.)

Med »Disconten» menas Malmö Diskontbank, se ofvan n:r 8 och 9.

Fru Hagberg = C. P. Hagbergs fru Erica Hising.

15. Originalet i Kgl. biblioteket.

B. S. Ingelman var docent i medicin; 1819 t. f. provinsialläkare i Småland. Att han och icke Rabbén uppfördes på förslaget — efter »katederkarlen» Engelhart — fick ingen betydelse, då platsen 1818 besattes af J. Sönnerberg och Rabbén s. å. blef ord. adjunkt.

16. Originalet som n:r 1.

Tegnérs dotter Eva Maria (Emma) hade aflidit d. 8. 2. vid åtta års ålder.

Rörande tidskriftsplanen år 1816 se *denna uppl. II*, s. 543 och 545. Adlerbeth svarade Tegnér d. 27. 2.: »Hvad angår frågan om Landshöfdingen von Rosensteins tankar angående ditt Jubel-Tal, så har jag om detta ämne med honom talat så mycket att jag kan försäkra dig vid min heder, att *hans egel omdöme* aldrig ogillat ditt arbete! Har han därom fällt något ofördelaktigt yttrande, hvarom jag ej kan tvifla då Agardh hört det, så har det varit ett upprepande af andras meningar. Sjelf har Landshöfdingen med sin vanliga liberalitet bedömt ditt tal, ehuru han ej i alla punkter varit af samma mening som Du. Jag bör tillägga, att jag med stor tillfredsställelse funnit allt dugligt folk i högsta grad nöjda med ditt arbete, och att de odugliga spotta och harmas deråt, är ett indirect bevis för Talets sanna värde. Min Far är bland dem, som från första stund han om nämnda Tal inhämtat

kännedom, deröfver förklarat sitt stora välbehag. Att Landshöfdingen von Rosenstein för dig bibehåller samma tänkesätt som tillförne, är hvad Du, vid min heder, kan lita på.» — Om Rosensteins tänkesätt se hans bref, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 101 ff.

8. häftet af Iduna utkom först på sommaren 1820.

Om Lings utträde ur Götiska förbundet, se ofvan n:r 13.

17. Efter biskop Wingård d. ä. blef statsrådet grefve A. G. Mörner medlem af Sv. Akademien. Tegnér var emellertid också på tal, se ofvan s. 342 f. och G. Ljunggren, *Sv. akademiens historia*, I, s. 339.

18. Originalet som n:r 15.

Engeströms bref till Tegnér, på hvilket detta utgör svar, är tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 99 f.

Om studenten H. D. L. C. (von) Bildt se ofvan s. 495 f.

Af C. Molbechs Breve fra Sverrige 1812 hade nyss 3. delen utgifvits med ett bihang som behandlade den svenska vitterheten, och som af L. Hammarsköld särskildt öfversatts och utgifvits under titel Öfversikt af de särskilda epokerna i svenska nationallitteraturen. I tidskriften Athéne återgaf Molbech på danska Hammarskölds Ildgnister, ströede over den svenske Literatur.

Engeström ville gärna, att Tegnér skulle bemöta Molbech, liksom Leopold fordom hade — i ett på tyska af Fr. Rühs utgifvet arbete — bemött italienaren G. Acerbis på tyska 1803 utgifna Reise durch Schweden und Finnland. Äfven Fr. Lundblad skref till Tegnér därom; se ofvan s. 337.

19. H. Reuterdahl, nu docent vid det teologiska seminariet, hade akademisk kondition hos rådman Billbergs i Lund och åtnjöt särskild omvårdnad af fru B., en af stadens myndigaste personer. Han kom nu icke till Stockholm, utan stannade i Lund, äfven därför att hans arbete behöfdes vid seminariet.

Professor Lundblad spekulerade vid denna tid på att bli biskop i Göteborgs stift efter J. Wingård, men planen kunde icke realiseras. C. F. af Wingård utnämndes till faderns efterträdare.

20. Jfr Hagbergs bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 100.

Tegnérs reformationstal hade utkommit i början af februari s. å. (se ofvan s. 518); det recenserades i Svensk Litteratur-Tidning, n:r 10 f.

Tillägget s. 342 är skrifvet med fru Tegnérs stil.

21. Originalet f. n. okändt. Afskrift i Lunds univ.-bibl.

Jfr Rosensteins bref, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 101 ff. Se ock s. 350 ofvan.

Det tillfälle, som åsyftas med orden att Rosensteins nit för Tegnérs bästa då »icke felat att medföra sina stora ledsamheter», torde ha varit när Tegnér sökte Fellingsbro. »Enligt hvad förtroliga meddelanden från denna tid gifva vid handen, var Rosenstein nära att genom sin ifver härvid ådraga sig regeringens misshag.» [E. T.]

Med »etterbölden, hvilken nyligen brustit i Uppsala», åsyftas recensionen i Sv. Litteratur-Tidning (se föreg. anm.), där Tegnérs litterära förtjänst »kanske öfver höfvan blifvit nedsatt».

22. Originalet som n:r 1.
Med »en viss hög person» åsyftas väl Karl XIV Johan, som nyss uppstigit på tronen. Om valets utgång se föreg. sid. L[eopol]d troddes ha särskildt arbetat för Mörner.
Vid riksdagen hade Adlerbeth väckt motion om en lärd isländares inkallande för upphjälpande av fornspråkets studium. Anslag härför kom dock icke att beviljas, oaktadt man erkände sakens gagnelighet och vikt. [E. T.]

23. Om unge Bildt, se föreg. sid. n:r 18.
Om rektorsvalet och Tegnérs anföranden i anledning däraf se ofvan s. 519 f.
Rektor prof. J. E. Kjellin synes icke ha hört till dem som uttrycka sig klart och följdriktigt: det är sannolikt detta som Tegnér åsyftar med de grammatiska uttrycken »protasis — apodosis»: försats — eftersats.
Med »professor Tommagap» menar Tegnér sin forne ungdomsvän och nuvarande kollega A. O. Lindfors, mot hvilken han detta och de närmast följande åren var föga blidt stämd. L. bodde i närheten af Tomegap (Tomegave) i stadens nordöstra del.

24. Se dikten Den främmande Ynglingen, ofvan s. 52.
Unge Bildts moder Apollonia v. B. var född Matholaij.

25. Rosensteins bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 101 ff.
Tegnérs försvar mot Kjellin, se ofvan s. 169 och 519 ff.
Med »Geijers Bönesuck» åsyftas hans tal vid reformationsjubileet (skrifvet vid »vigvatten» enligt Tegnérs ord, se ofvan s. 338).
Wallins Predikan på klagodagen öfver Karl XIII hade utkommit nu på våren 1818, liksom C. von Rosensteins Likpredikan och Predikan vid Karl XIV Johans kröning.
A. Hylander, teologie professor, nu ålderstigen, fick först detta år Nordstjärneorden, liksom prosten i N. Vram L. A. Palm. — Litteratören H. A. Kullberg var det som författat en s. k. folksång och verser vid Karl Johans kröning.
L. M. Darin fick icke Örkelljunga (däremot följ. år Bara, se ofvan s. 550). — Biskop Faxe vistades nu vid riksdagen som självskrifven medlem af prästeståndet.

26. Originalet som n:r 1.
Sjunde häftet af Iduna innehöll bl. a. »Till fornforskaren Tholander. Under hans sista sjukdom» och »Brage den gamle» af A. A. Afzelius, vidare Geijers ofvan omtalade »Betraktelser» samt en af G. W. Gumæ-

lius skrifven »Recension. De Danorum rebus gestis Seculi III & IV ... ed. G. J. Thorkelin» (d. v. s. Beowulf-kvädet).
Grundtvig, som i tidskriften Danevirke behandlat detta kväde, utgaf 1820 »Beowulfs Drape».
Wallmarks recension af Tegnérs reformationstal infördes i Allmänna Journalen 1818, n:r 124 ff.
Ramsjöholm var den Adlerbethska ättens fideikommiss, beläget i Småland n. o. om Jönköping.

27. Originalet förvaras i Brinkmanska arkivet å Trolle-Ljungby.
Om Tegnérs bekantskap med Brinkman, se E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér* (1906).
Om familjen Bildt se ofvan vid n:r 8 och 24 (föreg. sid.).

28. Om Fr. Lundblads befordran se ofvan vid n:r 12 s. 551. Se också Cecilia Bååth-Holmberg, *Morfars Bok II* (»Requiescat in pace»).
Wallins här åsyftade bref till Tegnér läses i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 107 f.
J. G. Sandberg gjorde tydligen under detta besök i Lund skissen till det bekanta Tegnérsporträtt som tillhör Lunds universitet (senare försedt med biskopskorset).
Chr. D. Forsell, liksom Sandberg professor vid Konstakademien i Stockholm, gjorde med den förre resor i landet för det stora praktverket »Ett år i Sverige». Planen på kalendern kom icke till utförande.

29. Om den »götiska» rörelsen i konsten och Götiska förbundets samt Konstakademiens utställningar se bl. a. N. F. Sander, *Nationalmuseum*, IV, samt L. Looström, *Den svenska konstakademien 1735—1835* (1891).
De här nämnda »Betraktelser», som s. å. utgåfvos anonymt i Stockholm, togo varmt försvar för den »götiska» konsten.

30. Om Tegnérs svåger, bergmästare Billow, »geschworner» vid Sala grufva, se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*.
De ordinarie professorslönerna voro få och innehades af de till utnämningsåren äldsta professorerna; jfr ofvan n:r 67 s. 435.
J. A. Engeströms nybyggnad invid den Lindforsska gården vid Adelgatan bildar nu »herrehuset» i Kulturhistoriska museets komplex.

31. Originalet som n:r 1.
Om Skaldebrefvet till G. G. Adlerbeth se ofvan s. 547 f.
Det var G. Scheutz' öfversättning af Shakespeare, för hvilken Tegnér genom Adlerbeth intresserats. (Ett bref härom till Scheutz från Tegnér, hvilket för öfrigt icke är af större intresse, finnes i Kgl. biblioteket.) Löjtnanten grefve C. G. Spens var medlem af Götiska förbundet (Sverre), liksom Agardh (Braut Anund).
Teologie doktorspromotion firades nu i Uppsala. Tegnér hade blifvit teol. doktor vid kröningen förut på året.

32. Originalet som n:r 1.

I Skaldebrefvet till G. G. Adlerbeth, där första raderna — med fin anslutning till latinets konstruktionssätt — lyda:

Naso till Adlerbeth sin helsning ur Skuggornas rike!
Majas bevingade son före den villigt till Dig,

hade J. Adlerbeth föreslagit den ändringen, att den första raden skulle utan skiljetecken fortsättas i den andra så:

Naso till Adlerbeth sin helsning ur Skuggornas rike
sänder; af Majas son villigt föres den fram.

Anmärkningen rörde ordet Dig i andra raden, hvilket ansågs otydligt och konstladt, då första versen icke innebure något direkt tilltal. [E. T.] Se *denna uppl. II* s. 197.

33. Se rörande doktorsfrågan vid den omnämnda promotionen i Uppsala, hvilken fråga rörde den nyare filosofiens förhållande till religionen, S. Ödmanns bref till Wallmark af d. 17. 9. 1918, tr. i *Samlaren* 1881. [E. T.]

Sofi Kröger, dotter till lagman A. J. K., flyttade efter faderns död till Palms (sedan gift med stadskomministern A. M. Ljunggren).

Om Shakespeareöfversättaren Scheutz (»Schütz») se föreg. sid. n:r 31.

34. Originalet som n:r 1.

G. G. Adlerbeth afled d. 7. 10. 1818.

35. Originalet i Kgl. biblioteket.

Kullbergs bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 109 ff.

Kanslirådet A. C. Kullberg, 1818 adlad (af Kullberg), blef 1826 statssekreterare, sedan han 1822 erhållit förordnande för Rosenstein. Kanslirådet N. M. af Tannström, som från 1812 varit lärare för prins Oskar, blef sedan kanslerssekreterare för Lunds universitet, för hvilket prinsen — då kronprins — efter Engeström blef kansler.

36. Originalet kan f. n. icke anträffas. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek

»Raderna för Academien» var Tegnérs tacksamhetsskrifvelse för invalet i Sv. Akademien.

37. Om firandet af Karl XII:s dödsdag se ofvan s. 379 samt s. 499. Fru Eufrosyne Palm synes då icke ha sjungit »Kung Carl den unge hjelte» solo, såsom först tyckes ha varit afsedt, utan varit blott en af de »valda röster» som utförde sången.

Akademiräntmästare J. M. Lindfors var en af de intima vännerna i Herberget. Han var icke någon exemplarisk räkenskapskarl, kom på obestånd och måste några år senare lämna sin plats (se ofvan s. 481).

Efter J. O. Wallin, som s. å. blef pastor primarius i Stockholm, utnämndes S. Wijkman Caspersson till domprost i Västerås 1819 (biskop 1825).

38. Originalet har f. n. icke kunnat anträffas.

Tegnérs ungdomsvän kyrkoherden David Aspelin, som 1818 fått

professors titel och s. å. vunnit pris i Sv. Akademien, utgaf 1819 en samling dikter, hvilken han, med dedikationspoem till Tegnér, nu öfversändt till denne. Jfr ofvan s. 134 och 515.

I Poetisk Kalender för 1819 hade A. A. Grafström lämnat flere bidrag: Mollys ring, Thecla, Grafven, Liljan och korset, Sången m. fl.

Man jämföre Tegnérs yttrande om diktkonstens uppgift i detta o. a. samtida bref med hans bekanta programdikt »Sången. Till Vederbörande» (ofvan s. 80), som han nu öfversände till Aspelin. Se s. 372 samt kommentaren s. 502 f.

39. Originalet som n:r 1.

G. G. Adlerbeths öfversättning af Ovidius' Metamorfoser utgafs af J. Adlerbeth 1820, med ett företal af F. M. Franzén.

Adlerbeth d. ä:s efterträdare i Sv. Akademien blef Hans Järta. Biskop Carl v. Rosenstein invaldes något senare.

40. Både Halkan (se kommentaren ofvan s. 501) och Sången infördes s. å. i Stockholmsposten. Den citerade versen af J. Börjesson förekommer såsom första rad i dikten »Romanz. Vid begrafningen af en Moder med sitt barn på armen», intagen i Poet. Kalender för 1819.

Om firandet af Karl XII:s minne i Lund se hänvisningarna ofvan vid n:r 37.

Den unge magistern C. J. Schlyter, som ansågs vara fosforistiskt (eller schellingianskt) sinnad, var halfbror till biskopinnan Faxe. J. A. Engeströms och Schlyters omtalade inlägg i frågan trycktes (anonymt) i Lunds Veckoblad.

41. Originalet i De la Gardieska samlingen å Lunds universitetsbibliotek.

Öfversättningen af Tasso var den af J. G. Oxenstierna gjorda, ofvan i n:r 35 (s. 370) omtalade; den utgafs 1825 såsom bd. V af hans Vitterhetsarbeten.

42. Lundblad hade passerat Lund på väg till sitt nya verksamhetsfält, Stralsund; jfr ofvan s. 551.

J. G. Liljegren, som fick professors titel, var en ganska förtjänt fornforskare (slutligen riksantikvarie). A. Setterlin var en gammal akademiadjunkt i matematik, som 1817 erhållit samma utmärkelse (professorstitel), men icke på många år visat någon vetenskaplig lifaktighet. Nilsson var den framstående forskaren Sven Nilsson; hans förman var professorn i naturalhistoria Fr. Fallén. — Prof. J. Lundblad väntades nu afgå (se ofvan s. 550 f.).

Frih. W. Carpelan var såsom öfverpostdirektör Fr. Lundblads chef.

Tidskriften Svea redigerades de första åren af G. W. Gumælius.

Hofpredikanten J. Dillner, som hållit högtidstalet till Karl XII:s minne i Riddarholmskyrkan, var medlem af Götiska förbundet (Styrbjörn).

L. Hammarskölds smädeskrift mot P. A. Wallmark, utgifvare af

Allmänna Journalen — och H:s förman i Kgl. biblioteket —, hade titeln »Allmänna Journalistens Hederkrans».

Om Danielsson och hans ansökan se ofvan s. 550.

43. Originalet som n:r 1.

Den 12. 2. 1819 skref Adlerbeth, att det genom »flitiga efterforskningar» lyckats honom komma öfver en biografi öfver J. G. Oxenstierna, som skulle införas i Vetenskapsakademiens handlingar och var »uppsatt af Hans Excellens efterlefvande Son och slägtingar, således autentisk».

Ärkebiskop J. A. Lindblom afled den 15. 2. 1819.

Den 29. 1. 1819 hade Adlerbeth skrifvit på tal om Sv. Akademien, att »dess flesta ledamöter synas föresatt sig, att utestänga Geijer, hvilken de ordentligen frukta, emedan de ej förstå hans djuphet». Detta synes icke vara skrifvet »på N. v. Rosensteins vägnar»; men Tegnér tyckes ha förmodat, att Geijer nu utestängdes bl. a. på den grund, att Rosenstein önskade att systersonen biskop C. v. Rosenstein först skulle inväljas. N. v. Rosenstein erkände hos Geijer »en stor förtjenst», se *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 158.

44. Originalet i Bondeska arkivet på Ericsberg.

Redan förut hade genom J. Adlerbeth förhandlats om bidrag till Oxenstiernas biografi, se *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 110.

45. R—n, d. v. s. här biskopen i Linköping C. von Rosenstein, blef ärkebiskop efter Lindblom.

Axel Fryxell, lektor i Karlstad, vistades dessa år i Stockholm såsom ledamot af Uppfostringskommittén.

I L. Hammarskölds Svenska Vitterheten, som utkom s. å., fick Tegnérs diktning en synnerligen partisk och ohemul behandling. Jfr n:r 47, s. 394.

46. Om lektor U. J. Åberg se ofvan s. 449.

Öfver O[xenstierna] skulle Tegnér hålla sitt inträdestal i Sv. Akademien, se ofvan flere föreg. bref.

Franzén (i postskriptet betecknad F—) utgaf d. å. Förslag till texter vid de allmänna Gudstjänsterna.

47. Detta bref är ett betecknande prof på Tegnérs ifver att gagna sina vänner. Planen på Bolmeers anställande i Stockholm lyckades icke (jfr nedan s. 562).

48. Agardh hade nyss tillträdt rektoratet vid Lunds universitet.

Ramlösa brunn var d. å. besökt af de kungliga och andra förnämiteter; också biskop Faxe vistades där.

M. Bruzelius blef först 1824 kyrkoherde (i Löderup), se ofvan s. 549.

Om Darin se ofvan s. 553.

Hammarsköld och J. Imnelius hade nyss utgifvit ett häfte »Svenska Folksagor».

Franzén blef icke domprost i Västerås, se s. 555.
Eva var Tegnérs svägerska, fru Bülow, hos hvilken familjen Tegnér nu vistades.

49. Disa var Tegnérs yngsta dotter.
Exc. v. Engeström hade farligt insjuknat i Lund, och man fruktade hans frånfälle. Se L. v. ENGESTRÖM, *Minnen och Anteckningar*, II, s. 293. Ett bref från Agardh af d. 1. 8. 1819 upplyser emellertid att E. då var utom all fara. [E. T.]
Löpare(d) är det folkliga uttalet för Löberöd, De la Gardies egendom nära Lund.
Med »Mörner» menas här, som i föreg. bref, statsrådet grefve A. G. M. (se ofvan s. 552); i n. 46 åter biskopen i Växjö frih. L. Mörner.

50. Om Fr. Lundblad och hans giftermål se s. 551.
Den tyska öfversättningen af Tegnérs reformationstal, som utkom i Hamburg 1819, var af K. Schöne (»K. Nord»).
Om J. O. Höijers polemik med fosforisterna se B. NORLING, *Nya skolan i litteraturhistorien*, s. 103 ff.; Jfr ock B. LILJEKRANTZ, *Benjamin Höijer*, s. 390.
Å. Ingman var notarie vid universitetskansliet och efterträdde L. Weibull som akademisekreterare 1821.
J. E. Kjellin fick först 1825 pastorat (Kumla i Närke). Om Fryksdals (Sunne) pastorat se följ. anm.
J. Faxe, biskopens son, hade en tid tjänstgjort vid ecklesiastikexpeditionen i Stockholm, blef 1820 docent i grekiska.

51. Originalet som n:r 1.
Geijer utgaf sina »bekännelser» 1820 i boken om Thorild, se nedan s. 563.
M. Wallenberg blev C. v. Rosensteins efterträdare i Linköping, se ofvan s. 549.
Prosten i Skänninge M. Sundevall kom icke på förslaget.
Sedan Fryksdals pastorat (efter prosten A. F. Kjellins död 1819) blifvit deladt i Sunne och Fryksände, utnämndes till Sunne pastorat 1820 kyrkoherden i Nyed J. Frykstedt. Axel Fryxell blef dennes efterträdare 1829.

52. L. M. Darin fick slutligen Bara pastorat, se ofvan s. 553.
»De jordiska seraferna», d. v. s. serafimerriddarne, som bestämde om det ifrågavarande pastoratet.
Om domprosteriet i Västerås se ofvan s. 555.
Den 17. 10 och följande dagar vistades de kungliga i Uppsala, då grundstenen till Carolina Rediviva med stora ceremonier lades. Se *Inrikes-Tidningar*, 1819, n:r 121 med Bihang.
Språkforskaren H. R. von Schröter vistades en tid i Uppsala, där han s. å. utgaf »Finnische Runen».
Hagberg skref till Tegnér d. 30. 11. 1819: »Kronprinsens vistande i Upsala väckte mycken uppmärksamhet. Det är sanning att Atterbom

blifvit hans lärare i Tyskan. Han återkommer säkert fullkomligen Phosphoriserad . . . Att Hammarsköld skall blifva Lector i Grekiskan här i Stockholm är fullkomligen ogrundadt. Det är möjligt att han sjelf tror något dylikt; men jag fruktar att Directionen icke blifver af hans mening.»

Det grekiska lexikon, hvarmed Tegnér vid denna tid sysslade, blef aldrig färdigt; några samlingar och förarbeten därtill äro emellertid bevarade (Lunds univ.-bibl.).

53. Det var den bekanta recensionen af Hammarskölds Grekiska Språklära som Tegnér nu genom Hagberg uppsände till Stockholmsposten. Se ofvan s. 244 och 538.

Tegnérs svåger Asmund Myhrman hade aflidit den 15. 11. 1819.

54. Originalet som n:r 1.

Om Sång på Oscarsdagen se ofvan s. 64 och 493. J. W. Kjellander blef slutligen borgmästare i Malmö. De »Fragmenter ur en poetisk behandling af Frithiofs Saga», som nu skickades, utgjordes af sångerna XVI—XIX. Jämte dessa dikter samt Skaldebref (se n:r 32) och Klosterruinerna (se ofvan s. 547 f), trycktes i Idunas 8. häfte (1820): Sången, Vintern, Vid en främmande Ynglings graf, Den drunknade Gossen och Sång på Carl XII:s Minnesfest år 1818.

I Allmänna Journalen 1820, n:r 31 hade Wallmark intagit ett längre satiriskt kväde af J. M. Stjernstolpe »Mythologierna eller Gudatvisten», hvilket väckte göternas harm och framkallade — genom Adlerbeths försorg — ett svar i samma anda, tr. i Anmärkaren n:r 25. [E. T.]

Lings Engelbrecht Engelbrechtsson hade utkommit 1819.

Olof var Tegnérs svåger O. Myhrman.

55. Originalet i Kgl. biblioteket.

Efter prosten J. D. Rogberg blef hans son hofpredikanten Anders R. kyrkoherde i Alsheda 1821.

Skolrektorn i Växjö Benj. Lundelius fick aldrig pastorat.

År 1819 hade kaptenen Anders Lindeberg fått stora priset för poemet Mina drömmar.

Om Tegnérs Svar på Hammarskölds Förklaring se ofvan s. 538 f.

Den nye ärkebiskopen Carl von Rosenstein invaldes också eterf Lindblom i Sv. Akademien. H. Järta tog 1826 inträde där.

56. Amalia v. Imhof-Helvigs bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 117 f.

»Die Originalien» var en tidskrift utgifven af G. Lotz. Fru v. Helvigs tilltänkta arbete öfver hennes vistelse i Sverige utkom icke. [E. T.]

G. Fr. Åkerhielm hade omarbetat Lings Engelbrecht för scenen, där tragedien rätt länge uppfördes. Jfr A. Wiborgs bref, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 124. [E. T.]

M. Norberg, som tog afsked 1820, hade donerat medel till en professur i nyare språk, och den besattes (1816) med hans systerson G. Stecksén, som varit sjökapten. Härpå syftar Tegnér med uttrycket »båtsman».

57. A. Rogberg fick Alsheda pastorat, trots Tegnérs ifriga ansträngningar för vännen Heurlin, se föreg. sid. vid n:r 55.

Om Darin se ofvan vid n:r 25 s. 553.

J. Frykstedt fick Sunne pastorat, se ofvan vid n:r 50, 51. N. Ruus (från Värmland) var hofpredikant och kyrkoherde i Österåker (Uppland).

Om polemiken med Hammarsköld se ock Wiborgs bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 112 ff.

Atterbom, nu lärare för kronprinsen i tyska (se ofvan vid n:r 52) och beskyddad bl. a. af exc. A. F. Skjöldebrand, hade i Poetisk Kalender för år 1820 låtit införa en dikt »På bergshöjden vid Olebano».

Wallin skulle nu tillträda platsen som pastor primarius i Stockholm. — Med »Lindbergiad» menar Tegnér ett sådant obetydligt stycke som A. Lindebergs »Mina Drömmar», som nyss belönats med stora priset (se föreg. sid.).

58. Originalet har f. n. icke kunnat påträffas. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek.

T (= Titulus) var den tiden ett ganska vanligt tilltal i bref, äfven till damer (se n:r 69).

A. Borg, bördig från Lund, nu stadskomminister i Hälsingborg, fick s. å. Farhults pastorat.

Tegnérs inträdestal i Sv. Akademien blef i tryck tillgängligt först tre år efter sedan det hållits.

Ärkebiskop Carl von Rosenstein, som var systerson till N. v. R. (hette Aurivillius, adlad och adopterad v. R.), hade nyss hållit sitt inträdestal öfver företrädaren J. A. Lindblom.

I Sv. Litteratur Tidning hade nyligen stått en recension af Fru Lenngrens Skaldeförsök, som 1819 utkommit med företal af Rosenstein.

59. Originalet som n:r 1.

I ett bref från Adlerbeth, dateradt d. 19. 5. 1820, hvarpå detta Tegnérs är svaret, gör A. några »obetydliga anmärkningar» vid de sända dikterna och ber om Tegnérs svar före den nu omedelbart förestående tryckningen i Iduna; de lyda:

»I första strophen af *Sången* förekommer på två ställen Epitheton *grön*, således nog tätt inpå hvarandra. Skulle icke derföre *gröna* bygd kunna utbytas mot *ljufva* eller något dylikt efter ditt eget val? — I en följande vers finnes ett uttryck som i anseende till grammatikalisk incorection, för hvars besegrande Du sjelf fört så rättmätig härnad, nödvändigt måste ändras. Detta är nämligen vers: Af morgonrodnad är (i stället för äro) hans vingar, hans mantel af en Majsky gjord.

Jag öfverlemnar rättelsesättet till din egen omtanke.

I *Klosterruinerne* förekommer ett ord (epithet) till *korset* i följande vers som varit för mig oläsligt:

Hvad kraft förnummen(?) i de helga orden.

Detta ord måste du dechiffrera. —

I den härliga Frithiofs Saga underställer jag dig om du ej anser lämpligt att i versen

Af Urens panna bruten, en kostelig klenod,

ändra ordet Uren, dels i anseende till flere läsares möjliga okunnighet om Urens liktydighet med *Uroxen*, dels emedan uttrycket kan föranleda en för medlemmarne af den adliga ätten Ur icke behaglig tvetydlighet. Om härvid anmärkes: Minima non curat Prætor, så svaras att det är ofta vid småsaker som häcklaren fäster sig.

I versen

Derför hän till mina vågor, Eja ut min Drake god,

hafva flere ansett ordet *Eja* mindre på sin plats i ett Skaldestycke af denna art.» —

För att förstå uttrycket »gula hafvet», må ett utdrag ur Adlerbeths bref till Tegnér af d. 9. 5. 1820 meddelas: »De första dagarna af Maj mådde jag icke fullkomligen väl i följd af en den 1 i denna månad inträffad stark islossning i Gula Hafvet, hvars följder lyckligtvis numera upphört.»

60. Originalet i Uppsala universitetsbibliotek. Förut tryckt i *Sv. Dagbladet* för den 7. 10. 1917.

Järta hade i bref af d. 5. 8. 1819, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 116 f., meddelat några anmärkningar vid Tegnérs inträdestal i Sv. Akademien.

Järta, som insatts i Sv. Akademien 1819, tog sitt inträde där först 1826.

Om Enbergs prisskrift se ofvan s. 551. Om Atterboms Fågel Blå se följ. sid.

Julia Christina Nyberg, f. Svärdström, hade under signaturen Euphrosyne offentliggjort flere dikter i Poetisk Kalender.

Af Markalls Sömnlösa Nätter hade »Första Natten», till grund för hvilken låg en äldre skämtdikt af Hammarsköld, nyss utgifvits.

»Den herrlige Pihl» var bergshauptman i Falun; Tegnér hade tillsammans med svågern Billow gästat honom och då också gjort besök hos Järta. (Jfr ofvan s. 395 och 399.)

61. Originalet i Kgl. biblioteket.

L. v. Engeströms svar tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 131 f.

62. Originalet i Kgl. biblioteket.

Wallmarks bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 126 ff.

Den ofvan nämnda, närmast mot Wallmark riktade skämtdikten »Markalls Sömnlösa Nätter, Första Natten» hade till undertitel »Rimthussiad. Hjeltedikt. Öfversättning från Tungusiskan».

Grafskriften öfver Jungfru Påhlsson, hvaraf Wallmark begärt att få en afskrift för en samlare, är mest bekant under titeln Vid en borgarflickas graf, se *denna uppl.* I, s. 130.

63. Originalet tillhör det Schwerinska arkivet på Skarhult.

Brefvet förut aftryckt af E. Wrangel, *Martina von Schwerin, Snillenas förtrogna*, s. 94 ff., till hvilket arbete må hänvisas för bekantskapen mellan Tegnér och den spirituella värdinnan på Sireköping. — Dennas dotter Martina läste latin och kallades stundom »den la-

tinska fröken». Mannen, hofstallmästaren frih. W. G. von Schwerin, var en politiskt och historiskt intresserad person.

64. Originalet i Kgl. biblioteket.

Kullberg hade d. 17. 10. skrifvit till Tegnér om Alshedavalet, att församlingen, som alldeles afhållit sig från röstningen (se ofvan n. 65), borde »förlora sin missbrukade rösträttighet» och Heurlin därför ha goda utsikter ännu. — Det heter i slutet af brefvet: »Känner du en nyligen här timad Anecdot, som visar huru tiden är ämnad att simplifiera allting? En Far, känd och hederlig man, får sin Son hit från Uppsala, af Phosphorism och Göthiskhet något exalterad, eller som det förr i verlden hette, något vriden till sina sinnen. Då Poikens papper undersökas, finnes diverse instruktioner gifna adepten af de invigda; bland annat, att som han blott hade att erkänna trenne stora män här i verlden, neml:n Christus, Svedenborg och Atterbom, så behöfde han nu mera icke sysselsätta sig med annan lektur, än Bibeln, Svedenborgs skrifter och Poetiska Kalendern. — Hvad tycker du om Klöfverbladet?»

I Poetisk Kalender för 1814 hade Atterbom meddelat ett fragment af det stort anlagda sagospelet Fågel Blå. Han hade arbetat på fortsättningen 1818 i Italien, och man trodde att diktverket snart skulle utkomma; det förblef dock, som bekant, ofullbordadt.

I Allmänna Journalen 1820 n:r 252 trycktes en satir »Fragment i den epo-metro-caniniska diktarten» riktad mot Markalls Sömnlösa Nätter. Dess författare lär verkligen ha varit Järta.

65. Originalet i De la Gardieska samlingen i Lunds universitetsbibliotek.

J. De la Gardie, som vanligen bodde på Löberöd, tillhörde Rikets allmänna beredning, som bl. a. hade att yttra sig om utnämningar.

Om Heurlins planer på Alsheda se ofvan n:r 55 och 57.

66. Originalet kan f. n. ej anträffas. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek.

Det är Agardh som Tegnér här åsyftar såsom »den man som framför alla» var skickad att skrifva om Linné. Agardh vann också det dubbla stora priset i Sv. Akademien följande år för ett äreminne öfver denne. Se G. Ljunggren, *Sv. akademiens historia*, I, s. 360 ff.

Den gamle N. L. Sjöberg, medlem af Sv. Akademien, hade nyss utgifvit sina Skaldestycken i ny tillökad upplaga, hvari han äfven bifogat en uppsats om den metriska versen, hvilken han ansåg omöjlig i de moderna språken.

Om Lundelius, se ofvan kommentaren till n:r 55 s. 559.

67. Om L. Weibull och Å. Ingman se ofvan s. 558.

Förslaget om Bolmeers anställande vid det nya gymnasiet i Stockholm gick om intet, jfr ofvan s. 557 samt nedan s. 564.

Prof. N. H. Sjöborg vistades nu för uppdrag om fornminnesvården i Stockholm.

Såsom domprost i Västerås hade Wallin råkat i tvist med d. v. kanslirådet P. Malmström angående uppsättande af förslag till Stora Tuna pastorat. Malmström, som sökte detta, hade försummat att bifoga intyg om tjänstgöring (i Skara stift) och blef genom Wallins åtgärd utesluten från förslaget. I sina klagomål häröfver stämplade M. denna Wallins åtgärd som egenmäktig och formvidrig. De vidlyftiga handlingarna i målet blefvo tryckta. Malmström vann och utnämndes 1822 till kyrkoherde i St. Tuna. [E. T.]

I Sv. Litteratur Tidning 1820 (bihang för augusti) hade Franzén låtit införa ett genmäle på ofvan vid n:r 58 s. 560 anförda recension öfver Fru Lenngrens Skaldeförsök. [E. T.]

»Det sjuka lejonet», d. v. s. Leopold.

I tidningen Anmärkaren 1820 n:r 50 f. hade Fr. Cederborgh intagit en artikel med titel »Svenska Vitterheten, historiskt kritiska anteckningar, hvilka vidtaga där Herr Lorenzon Hammarskölds sluta».

Sven Nilssons och Elias Fries' omnämnda arbeten voro af stor betydelse och värde. H. Reuterdahls planerade verk om Paulus kom icke till utförande.

Om C. H. Lundblad och hans diktning se Cecilia Bååth-Holmberg, *Morfars bok*, II (»Tidigt skördad»).

68. Originalet som n:r 63.

Om Sjöbergs Skaldestycken och uppsats i metrik se ofvan under n:r 66.

C. J. von Becker hade 1820 utgifvit Försök i skaldekonsten. Om hans prispoem se ofvan s. 551 n. 13.

Stora priset i Sv. Akademien utgjordes af 26 dukater.

Det bref, hvarmed Geijer sände sin ofvan vid n:r 51 antydda bok »Thorild, tillika en filosofisk och en ofilosofisk trosbekännelse», är tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 139 ff.

Om Franzéns artikel i Sv. Litteratur Tidning, se ofvan vid föreg. bref. — Tegnérs dikter i Iduna h. 8 behandlades i en recension i nämnda tidning 1820 n:r 49 ff. och 1821 n:r 3 ff.

Med »ett litet poem» menar Tegnér »Nattvardsbarnen».

M. von Schwerins svar tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 143 ff. Se också E. Wrangel, *Martina von Schwerin*, s. 101 ff.

69. Detta bref har tryckts särskildt, Wenersborg 1867, af d. v. ägaren Ch. A. von Sydow.

Om Geijers bref och bok se föreg. anm.

I Poetisk Kalender för år 1821 hade Atterbom låtit införa dikterna Recensionsblommor och Fridsrop.

C. A. Nicanders tragedi Runesvärdet hade nyss utkommit.

Om Leopolds förmenta del i opinionen och processen mot Geijer se brefven från Wiborg och Hagberg i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 141, 146, 147 f. — I ett bref af Geijer, tr. i hans *Samlade skrifter* (1875) VIII: 599, antydes ett visst misstroende till Tegnérs hållning i denna fråga, hvilket dennes här införda bref var synnerligen ägnadt att utplåna. [E. T.]

Om »ett litet poem» se föreg. anm.

Akademiadjunkten (1821 professorn) Nils Sillén, slutl. kyrkoherde i Filipstad, var gift med en kusin till Tegnérs fru. — Severin Löwenhielm, teol. adjunkt i Uppsala, var från Malma i Värmland samt ungdomsvän med Tegnér.

70. Om Bolmeers plan att bli lektor i Stockholm se ofvan vid n:r 67. Josef Wallin, som 1815 vunnit Sv. Akademiens stora pris för Försök till det första korstågets historia, blef 1821 utnämnd till lektor i latin vid Stockholms gymnasium.

Den 7. 4. 1821 urladdar sig Tegnér till Hagberg öfver detta och andra misslyckanden af befordringsplanerna (jfr om Heurlin och Alsheda ofvan s. 407 och 559 f. och om A. Fryxell s. 557): »Bolmeer har sökt dispens, som naturligtvis blir afstyrkt och afslagen. Jag gratulerar er till er Josef Wallin. Det är åtminstone en höflig man; ty han kan verkligen ej mer Latin än Eloqu. Professorn i Upsala och ErkeBiskopen. Bed honom likväl lära Conjugationerna litet bättre än han visat i sina Disputationer; ty det ser illa ut för skolpojkarna att declinera à la Hammarsköld. Dock hoppas jag, om Åsheda härnäst blir ledigt, han måtte komma i nådig åtanka dertill. Axel Fryxell, som gjort den nya Scholordningen, kan gerna efterträda honom i Latiniteten.»

Också till Hagberg hade Tegnér (genom Wiborg) skickat poemet Nattvardsbarnen. Jfr Hagbergs svar i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 146.

71. Originalet som n:r 1.

Den 2. 2. 1821 skref Adlerberh til Tegnér och berättade, »att de Ljusets fiender, som tillställt detta sällsamma Juridiska uppträde [d. v. s. rättegången mot Geijer], hafva kommit på skam, och skola med hat och förakt brännmärkas af samtid och efterverld . . . och med sannolikhet tror jag mig kunna förutse, att Geijer af Jurymännen enhälligt frikännes.» — Den 27. febr. skrifver Adlerbeth: »Huru rättvist och ärofullt Geijer segrat, är Dig redan bekant. — — — Ryktet om Stats-Secreteraren af Leopolds beställsamhet, för att bereda actionen mot Geijer, var väl äfven här gängse; men efter all anledning saknar det sannfärdighet. Att deremot JustitieRådet Blom, som, sedan rättegången blifvit företagen, med moderation bedömde saken, först i början yttrat: *att det är oförlåtligt, att en Lärare vid en Academie skrifver mot försoningsläran*, är med intyg af talrika vittnen bevisligt.»

Exc. Wetterstedt hade såsom hofkansler haft att göra med Geijers åklagande.

I Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien den 23. 1. 1821, då Tegnér invaldes, blef frih. A. L. Stierneld, stiftaren af Samfundet för utg. af handlingar till Skandinaviens historia, hedersledamot, det var således icke sonen, frih. G. N. A. Stierneld, som nu inröstades.

Citatet från Ovidius är hämtadt ur Metamorfoserna 13: 97.

Om Tegnérs Sång till Jemtlands Fältjägare se ofvan kommentaren s. 513 f. — I brefvet af d. 2. 1. 1821 hade Adlerbeth meddelat de jämtländska officerarnas önskan, framförd af löjtnant E. Dillner, »ett mönster af mannamod och äkta militärisk anda», att A. skulle »åstadkomma författandet» af en krigssång, lämplig för jägarkåren. A. ber

nu att Tegnér ville bli denne författare, förvissad som han var om att Tegnér »icke skulle vägra denna hans begäran»; han visste nämligen »huru outtröttlig Du är för att gifva ett offer åt vänskapen och fäderneslandet».

Tegnér bar i Götiska förbundet namnet Bodvar Bjarke.

72. Originalet som n:r 63.

I ett bref af d. 30. 1. 1821 — n:r 677 i den långa följden — skrifver Brinkman till »Stella» (friherrinnan v. Schwerin) en mängd vackra saker om Tegnér, med hvars dikter friherrinnan först, efter Brinkmans återkomst från London (1810), gjorde denne bekant. Tegnér vore, menar B., ännu icke uppskattad efter förtjänst. (Här öfversättes från det franska originalet ett stycke af brefvet.) »Ni erinrar er helt visst hans *Nore*, som först utkom efter freden i Kiel utan författarens namn. Den kom exc. v. Engeström till handa under ett sammanträde i Rikets allm. Beredning, och jag blef så tagen däraf, att jag entusiastiskt utropade till baron Adlerbeth: 'Min Gud! hvem kan vara författare till denna storslagna dikt?' Hvarpå alla herrarne önskade se den. Men ytterst förbluffad öfver den anonyme och rädd att blottställa sig framkastade man endast några anmärkningar 'om styckets fosforism'. Jag bör emellertid göra Leopold den rättvisan att han — visserligen här och där kritiserande några uttryck — efter första läsningen yttrade till mig: 'Se här en första ansats till något af det mest storslagna i vår vitterhet.' Men den gode Rosenstein suckar alltjämt öfver vår *akademiska sånggudinnas död*, och har mer än en gång sagt om vår vän: '*det är för sent*, han är redan bortskämd, han skall aldrig mer höja sig till *smakens* nivå, oaktadt sitt stora *snille* . . .' Ja, Vallhall slöt sin port . . . Der kom en hvitklädd Gud . . . Vi löste pansart af . . . *och sågo fromt ner i vårt eget hjerta.*' Se där, min ädla väninna! *vår* trosbekännelse, och se där hvarför *vi* så djupt förstå tjusningen och förtjänsterna hos en dikt sådan som den, om hvilken Ni just underhållit er med mig [Nattvardsbarnen]. Jag ber eder att söka förmå T. att icke låta något enda af sina småstycken gå förloradt, äfven om han ännu icke vill offentliggöra dem. Ty det finnes, enligt min mening, icke ett enda af dem, som icke bär snillets och känslans prägel; och jag är nog profet att förutse den tid, då T. skall bli helt annorlunda uppskattad än för ögonblicket, och då alla diktkonstens sanna älskare skola med ifver söka bevara arbetena af denne älskvärde *kyrkofader* fullständigt samlade [œuvres complètes]. — — — Om Ni skrifver till Tegnér, gör mig den tjänsten att erinra honom om mig, och att också å mina vägnar tacka honom för hans härliga dikt.» — Uppgiften om Nores anonymitet är, som Tegnér anmärker, oriktig; den berodde väl på något minnesfel hos Brinkman.

I Stockholmsposten 1821 n:r 32—37 hade Franzén låtit införa en recension öfver Nattvardsbarnen, jfr hans bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 152, hvarest också hans dikt »Thorild till Leopold» omnämnes äfvensom Hammarskölds i Nya Extraposten tryckta »Svar till Thorild från hans korrespondent», det i detta bref åsyftade »pasquillet».

I Sv. Akademien blef, som Franzén föreslagit, C. P. Hagberg invald efter Edelcrantz, se G. Ljunggren, *Sv. Akademiens historia*, I, s. 357 f.

»L'Ange» var den sedan äfven af Tegnér beundrade friherrinnan Ch. Åkerhielm, f. af Ugglas; »la Vierge» fru Marie Arfwedson, f. af Sandeberg. Båda omtalas ofta i Brinkmans bref från dessa år. — Jfr vidare E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér.*

73. Anders Lundblad, som blifvit student 1813, gick in i postverket och blef slutligen postmästare.

Om ansökningen till akademisekreterareplatsen se ofvan n:r 67. — Ingman, som uteslutits från förslaget, vann i sina besvär, oaktadt dessa, såsom Tegnér påpekade, redan genom sin form visade Ingmans odugllighet till den sökta platsen. Jfr ock A. Kahl, *Tegnér och hans samtida i Lund*, 2 uppl., s. 106 f. — Med Rosenschöld menas med. prof. E. Z. Munck af Rosenschöld. Exc. Engeströms »fru Syster» må ha varit biskopinnan Hesslén.

»Infamien mot Agardh» synes ha varit en i Anmärkaren 1821 n:r 22 införd notis med titel »Tvifvelsmål», som möjligen kan ha åsyftat A. och innebar en kränkande insinuation. [E. T.]

Om Atterboms recension af Tegnérs dikter i Idunas 8. häfte, tr. i den i Uppsala utgifna Sv. Litteratur Tidning, se ofvan s. 563.

Om D. Aspelin se ofvan s. 555 f., vidare kommentaren till Tegnérs dikt öfver denne ungdomsvän, s. 515, samt brefvet n:r 75.

74. Originalet som n:r 1.

Om Atterboms recension öfver Idunas h. 8 se föreg. anm.

Atterbom hade författat verser till Geijer vid den högtid, som den studerande ungdomen firade d. 14 mars 1821 för Geijers frikännande, — Sång vid Oscarsfesten i Uppsala d. 1 dec. 1819 hade intagits i Poetisk Kalender för 1820.

75. Originalet har f. n. icke kunnat påträffas. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek.

Rosensteins bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 158 f.

Tegnér hade nyss erhållit en af Sv. Akademiens pensioner.

76. Originalet som n:r 1.

Tegnér var kyrkoherde i Stäfvie och Lackalänge.

Om Sången till Jemtlands Fältjägare och Adlerbeths ändringsförslag se ofvan s. 513.

77. Originalet i Kgl. biblioteket.

Om C. G. von Beckers prisdikt öfver Gustaf III se ofvan kommentaren s. 551.

Rörande valet i Sv. Akademien och Geijer hade Kullberg d. 15. 5. 1821 skrifvit till Tegnér: »Du känner redan, genom Gubben Rosenstein, Sv. Akademiens tanka i anseende till Edelcrantz' efterträdare. Jag var ifrån början af samma tanka som du angående Geijer, och är dessutom öfvertygad, att om ej trefaldighetsaffären varit, också i anseende till hvilken man behagat utsprida det dumma rykte, att den varit en tillställning af vissa Akademie Ledamöter, så hade Geijer onekligen kom-

mit in i vår skrålåda. — Om nu så hände, säger man, skulle Akademien få ett nytt rykte på halsen, det att hon fallit till föga med Pater peccavi.»

78. Markalls sömnlösa nätter II var till större delen författad af C. F. Dahlgren; jämte honom hade särskildt Cl. Livijn deltagit i utarbetandet.

79. Originalet som n:r 1.

80. Originalet som n:r 63.
Brinkman hade meddelat »Stella» den förtjusning Leopold uttalat öfver Tegnérs senaste diktning, särskildt Frithiofssångerna, och hans förslag att Tegnér skulle skrifva en tragedi. Se E. Wrangel, *Martina von Schwerin*, s. 110 f. Nu skulle Leopold få genom Brinkman läsa några nya dikter af Tegnér, dem friherrinnan uppskickade, nämligen Grafskriften öfver Aspelin, Sång till Solen och Hjelten. En tanke hade Brinkman också framkastat, att Tegnér måtte hylla Leopold i en sång — måhända var detta första uppränningen till dedikationen af Axel till Leopold. [E. T.]
Om Tegnérs utkast till ett drama Blot-Sven se *denna upplaga*, II, s. 498.

81. Originalet som n:r 1.
För Iduna (h. 9) skickade Tegnér nu upp de fem sista sångerna af Frithiofs Saga samt Sång för Jemtlands Fältjägare.
Wallin utgaf 1821 Vitterhets-försök, I, som med en dikt var tillägnad Franzén och Tegnér.
Om rektor Bloch se ofvan s. 540.

82. Wallins bref, med hvilket han öfversände sina Vitterhets försök, är tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 162.
Den citerade versen är hämtad ur Wallins prisdikt »Gustaf den Tredje. Sång 1808», där den lyder: »Skön är mig deras krans, stolt bär jag upp min zittra.»
I Horatius' Ode IV: 7 heter det »quo Tullus dives et Ancus». (Tegnér har väl haft Ancus Marcius i minnet och glömt Tullus!)
Sammanställningen af »postament» och »basreliefer» tyckes antyda att Tegnér tänkte sig de senare fästa vid basen af en ärestod.
En af Wallins dikter hette »Till Lina med ett stycke bom ullsflor».
I tidningen Argus hade 1821 n:r 84 ff. en artikel införts »Om Svenska Skaldekonstens närvarande tillstånd», hvari klander uttalats mot en del af Wallins dikter.
»Skinnpelsen» var måhända öknamn på ett värdshus i Stockholm.

83. Originalet i Uppsala universitetsbibliotek.
Förut tr. i (Skrifter utg. af Sv. Litteratursällskapet 14) *Bref från Esaias Tegnér till Carl Fredr. af Wingårdh, utg. af* Elof Tegnér, 1894.
Akademiadjunkten C. G. Brunius stannade kvar i Lund och blef professor i grekiska efter Tegnér.

84. Originalet som n:r 1.

Adlerbeth hade den 9. 11. 1821 skrifvit till Tegnér:

»Oändeliga tacksägelser för de fem Romancerne. Med förtjusning har jag läst och omläst dem. Innan de tryckas, måste jag dock begära din förklaring öfver några få anmärkningar vid enskildta uttryck. Din osvikliga vänskap förvissar mig att Du icke misstycker mina förfrågningar.

I *k. Rings död*

Stroph. 5 bör väl stå *öken* i stället för *öcken*. Öken är mera språkrigtigt; utom det att rimmet mot *röken* derigenom blir rättare.

Stroph. 11 *härligt* bör här nyttjas i stället för *herrligt*; emedan det förra är mera likljudande med rimordet *ärligt*.

Stroph. 13. Om ej ordet *Drotter* allt för mycket afviker från den vanliga böjningen *Drottar*, för att kunna godkännas, undrar jag.

Rings Drapa (Ett härligt bevis att äfven alliterationen kan förhöja ett modernt Skaldestyckes behag.) I Stroph. 5 lärer någon misskrifning ägt rum. Vid det nuvarande uttrycket:

Valen den vilda,
vidgas dernere,

kan jag ej fästa en rigtig mening. Huru är den rätta läsningen?

I Stroph. 6 rad. 5 måste väl efter orden *Gudarnes gåfva* vara ett comma, om jag icke misstar mig.

I sista Strophen lärer *Nornas fridsbud* (som ej fyller noterna) vara misskrifvet, i stället för *Nornornas fridsbud*.

Vid *Kungavalet* har jag ingen enda anmärkning att göra.

Frithiof på sin faders hög.

I Stroph. 1 rad. 4 måste ett enstafvigt ord vara uteglömdt. Här står nämligen:

som i verldshaf lika klar och ren,

månne ej: *som i ett verldshaf lika klar och ren?*

Stroph. 9 rad. 5 är jag ej säker om jag skall läsa:

svärd tar jag väl i holmgång etc., eller:
svärd har jag etc.

Stroph. 12 rad. 5.

och vestern hänger full af gyllne ringar. — Här föreslår jag borttagandet af ordet *hänger*, då det är nyttjadt blott två rader förut (*häng dig vid hans vingar*). Kanske här kunde sättas: *och vesterns himmel fylls af gyllne ringar* (eller något dylikt).

Stroph. 13. Om ordet Dôm kan intagas i beskrifningen öfver ett hedniskt tempel, är en tvistig fråga. Kunde här ej sättas:

Takrundeln, eller:
hvalfbågen hängde som af andar buren?

Försoningen.

Glömskans häger sväfvar öfver hornets brädd. — Här måste du upplysa mig hvarföre du satt Hägern i förening med *glömskan?*

Frågas om jag rätt läst versen

ur verldsbålslågan, luttradt till ett högre lif;

emedan ordet luttradt ej är tydligt skrifvet.

I stället för Jordmundgård bör väl stå Jormundgand (Se Afzelii Edda, sid. 8).

Med de ändringar Du gjort vid Sången för *Jemtlands Fältjägare* (hvars Chef och Öfverste Lieutnant nyligen betygat mig sin stora tillfredställelse öfver Poemet) är jag icke alldeles nöjd. Man skulle såsom olämplig kunna anse hvarje ändring i ett Skaldestycke, som redan i sitt första skick blifvit med bifall emottaget af den Officer-Corps, åt hvilken det blifvit egnadt och öfverlemnadt. Åtminstone böra ändringarne blifva obetydliga.

Då sången skall fattas och afsjungas äfven af *Soldater*, är det väl högst angeläget att uttrycket öfverallt är klart. Skulle andra Strophen börja med: *Hon* jagar som björnen etc., skulle de icke begripa hvart ordet *hon* bör hänföras. Enligt första redactionen är deremot allt klart och tydligt. Ingen enda af de mångfaldiga personer, åt hvilka jag meddelat denna sång, hafva på första redactionen stött sig. Jag föreslår derföre dess bibehållande, äfvensom, af samma skäl, att den ändrade versen

men hennes villbråd är skönast på jord

måtte utgå, och Strophen få denna början:

Vi jaga som björnen han jagar i Nord,
som Lejonet jagar i söder,
dock — deras jagt är för glömskan gjord,
men skönast vårt villebråd är på jord &.

härigenom undvikes äfven ordet *villbråd*, som, då det i sången bör hastigt declameras, blefve allt för hårdt; och genom orden *vi* och *vårt* finna de sjungande Jägarna med glädje att Sången hänföres till *dem sjelfva.*

I tredje strophen vill jag nödvändigt hafva ordet *ilar* (om skidlöparen) bibehållet. *Flyger* skulle här kunna anses enformigt, då detta ord i första Strophen redan förekommit såsom tillhörigt hurraropet.

Ändringen af ordet *kommer* i skotthåll till råkar i skotthåll, finner jag vara en verklig förbättring.

Ändringen af 4:de Strophens början är skön. Skada är dock, att Storsjöns vackra Epithet: Nordlandens medelhaf, derigenom gått förloradt. — Men i 4:de Strophens 5:te rad måste du tillåta mig att borttaga ordet *det* i fjellens det mörkblåa öga; emedan detta ord är här alldeles öfverflödigt, och i sången åstadkommer en obehaglig hackning; då deremot, om uttrycket blir

du fjellens mörkblåa öga,

denna rad får en lika vacker tonvigt, som den deremot svarande i den andra (en Sveriges ovän, som blöder).

I sista strophen 6:te rad anser jag, för ljudets fullhet i sång, tusende Eko (såsom i första redactionen) böra stå, i stället för tusen Eko, hvilket senare gör takten släpande. Möjligen kunde här äfven komma i fråga följande uttryck:

och tusenfaldt Eko i fädernetrakt
upprepar Sången om Jemtlands jagt.» —

Om ändringarna i Sång till Jemtlands Fältjägare se kommentaren ofvan s. 513.

85. Originalet som n:r 1.
Om dikten Vid Skånska Hofrättens invigning se ofvan s. 514.
Om Agardhs äreminne öfver Linné, se ofvan s. 562.

86. Om J. M. Lindfors se ofvan under s. 555.
Tegnér blef ledamot af Nordstjerneorden följande år.
Efter de äldre professorernas bortgång uppflyttades de yngre i de förras löneförmåner (nu skulle A. O. Lindfors och E. Lidfors komma i fråga). Jfr ock ofvan n. 67.
Leche förestod den Lundbladska boklådan, som prof. Lundblads änka hade kvar.

87. Om Sara Hertz, Tegnérs systerdotter, som nu uppfostrades i hans familj, hans svåger Lidén, gift med Anna Lisa Tegnér, Ullsten, som var gift med L. G. Tegnérs änka, B. G. Seidelius, som efterträdde Ullsten i Kila, Magnus Lagerlöf och hans syster Lena Lisa, som de sista åren vistats hos Tegnérs i Lund, se E. Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder.*

88. Originalet som n:r 1.
Adlerbeth hade den 4. 12. 1821 skrifvit till Tegnér: »Jag förnyar min önskan att Iduna måtte erhålla din Sång vid Hofrättsinvigningen i Christianstad. . . . Vid Göthiska Förbundets stämma den 1 i denna månad blef Protocolls Secreteraren Bernhard Beskow på sin allvarliga åstundan att blifva medlem af Förbundet, dertill af vår högst aktningsvärde Förbundsbroder, ExpeditionsSecret. Netzel, anmäld. Betänkligheter mot den anmäldes inväljande hafva uppstått hos några Förbundets Ledamöter, af det skäl, att Beskow tillförne visat sig såsom Skald under flerehanda, mera Markallistiska, än Göthiska skepnader. De, som närmare känna honom, försäkra deremot, att han äger en redlig och fast samt sjelfständig karakter, och att han ingalunda äger någon förening med *Markall*, som har icke skall fördraga.»
Brinkman erhöll 1821 stora priset i Sv. Akademien för poemet Snillets verld.
N. v. Rosenstein tog 1822 afsked som statssekreterare för ecklesastikärenden. Jfr ofvan s. 370 och 555.

INNEHÅLL.

DIKTER.

PROSAISKA UPPSATSER.

BREF.